KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

KENT DENEYİMİ OLARAK YURT GEZİLERİ ANLATILARININ VARLIK DERGİSİ ÜZERİNDEN OKUNMASI

DOKTORA TEZİ

Kübra SAĞLAM KALKIŞIM

EYLÜL 2025
TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

KENT DENEYİMİ OLARAK YURT GEZİLERİ ANLATILARININ VARLIK DERGİSİ ÜZERİNDEN OKUNMASI

Kübra SAĞLAM KALKIŞIM
ORCID :

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
"DOKTOR (MİMARLIK)"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 06 / 08 / 2025
Tezin Savunma Tarihi : 05 / 09 / 2025

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Serap DURMUŞ ÖZTÜRK
ORCID :

Trabzon 2025

ÖNSÖZ

“Kent Deneyimi Olarak Yurt Gezileri Anlatılarının Varlık Dergisi Üzerinden Okunması” isimli bu tez Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Doktora Programı’nda hazırlanmıştır.

Yürümesi meşakkatli bu yolda en büyük şansım; rehberliği, anlayışı, manevi desteği, inancı, bilgilerini ve tecrübelerini paylaşarak her zaman daha iyisine teşvik eden tavrı ile bana ışık olan sayın hocam Prof. Dr. Serap DURMUŞ ÖZTÜRK’e en derin teşekkürlerimi borç bilirim.

Destekleri ve yapıcı eleştirileri ile tez çalışmamı derinleştirerek bu sürece eşlik eden saygıdeğer tez izleme komitesi üyeleri Prof. Dr. Nilgün KULOĞLU’na ve Doç. Dr. Funda UZ’a; değerli jüri üyeleri Prof. Dr. Ayhan USTA ve Dr. Öğr. Üyesi Erdem CEYLAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm yaşamım boyunca desteklerini, emeklerini ve fedakarlıklarını hep hissettiğim, bana olan inançları ve kazandırdıkları her şey için annem Habibe SAĞLAM’a ve babam Erdoğan SAĞLAM’a, motivasyon kaynağım kardeşlerim Tuğba, Halenur ve Gülçin’e minnettarım.

Bu süreçte en yoğun ve yorgun anlarıma şahitlik eden, sabrı ve anlayışıyla bana destek olan hayat arkadaşım Muhammed KALKIŞIM’a gönülden teşekkür ederim, verdiği güç için minnettarım.

Destek ve anlayışlarıyla bu yolda yanımda olan tüm arkadaşlarıma,

Doktora öğrenimim boyunca TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2211-Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı kapsamında bu tez çalışmasını destekleyen TÜBİTAK’a teşekkür ederim.

Bu tez çalışmasının bundan sonraki çalışmalara katkı sağlamasını temenni ederim.

Kübra SAĞLAM KALKIŞIM

Trabzon 2025

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Kent Deneyimi Olarak Yurt Gezileri Anlatılarının Varlık Dergisi Üzerinden Okunması” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Serap DURMUŞ ÖZTÜRK’ün sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 05/09/2025

Kübra SAĞLAM KALKIŞIM

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ IV
İÇİNDEKİLER V
ÖZET VII
SUMMARY VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ IX
TABLOLAR DİZİNİ XI
1. GENEL BİLGİLER 1
1.1. Giriş 1
1.2. Çalışmanın Amacı 5
1.3. Problemin Belirlenmesi 6
1.4. Çalışmanın Kapsamı, Kabulleri ve Araştırma Malzemesi 8
1.5. Çalışmanın Araştırma İzleği 13
1.6. Çalışmanın Yöntemi 15
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR 1: KURAMSAL ARKA PLAN 18
2.1. Edebiyat ve Mimarlık İlişkisini Anlatı İle Kurmak 18
2.1.1. Anlatı Nedir? 11
2.1.2. Edebiyatta Anlatı 16
2.1.3. Mimarlıkta Anlatı 18
2. 2. Edebiyat ve Kente Dair İlişkiler 31
2.2.1. Kent İmgesi 33
2.2.2. Kent Deneyimi 37
2.2.3. Kentsel Anlatı 41
2.2.4. Kentte Pratikler, Eylemler ve Gündelik Hayat 43
2. 3. Edebiyat ve Anlatı İlişkisine Etnografik Bir Bakış 46
2.3.1. Etnografya Nedir? 47
2.3.2. Kent, Etnografya ve Anlatı 48
2.3.3. Mimarlık ve Etnografya 50
2. 4. Mimarlık ve Haritalama 51
3. YAPILAN ÇALIŞMALAR 2: VARLIK DERGİSİ'NE YOLCULUK VE BİR ÇERÇEVE 57

3.1. Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda Dergicilik 57
3.2. Türk Edebiyatı'nda Kent, Seyahat ve Gezi Yazıları 61
3.3. Varlık Dergisi 67
3.3.1. Varlık Dergisi ve Yüzyıla Dayanan Hikayesi 67
3.3.2. Varlık Dergisi'nde Kentin ve Mekânların İzini Sürmek 79
3.4. Araştırma Örnekleminin Belirlenmesi 83
3.4.1. Yurt Gezileri (1938-1943) 83
3.4.2. Varlık Dergisi ve Kent Deneyimi Anlatıları 89
3.5. Anlatı Okuma Modeli 95
3.5.1. Toplama 96
3.5.2. Analiz 101
3.5.3. Sunum 113
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 114
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 146
6. KAYNAKLAR 153
7. EKLER 168
ÖZGEÇMİŞ

Doktora Tezi

ÖZET

KENT DENEYİMİ OLARAK YURT GEZİLERİ ANLATILARININ
VARLIK DERGİSİ ÜZERİNDEN OKUNMASI

Kübra SAĞLAM KALKIŞIM

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Serap DURMUŞ ÖZTÜRK
2025, 167 Sayfa, 94 Sayfa Ek

Mimarlık ve edebiyat ilişkisinde anlatılara odaklanan bu tez çalışması, seyahatin öğretici gücünü vurgularken kent deneyimi anlatılarını konu edinmiştir. Tez çalışmasının amacı, kentlerin anlatılar yoluyla nasıl imgelendiğini anlamaktır. Bu kapsamda, ilk basımından itibaren günümüze kadar devam eden tek süreli yayın olması ile öne çıkan Varlık Dergisi, kent deneyimi anlatılarına ulaşmak için önemli görülmüştür. Çalışmanın yönteminde "Toplama, Analiz, Sunum" şeklindeki üç aşamalı bir anlatı okuma modeli önerilmiştir. Varlık Dergisi, anlatı okuma modeli ile ele alınmış ve bu okuma sonucunda anlatılar, harita olarak yeniden temsil edilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma yerin deneyimine önem atfederken, anlatının potansiyellerini ortaya koyarak mimarlık bilgisine bir açılım sağlamaya niyetlenmiştir.

Tez çalışmasının Genel Bilgiler bölümünde çalışmanın amacı, problemi, kapsamı, araştırma malzemesi, yöntemi ve çalışmanın strüktür kurucu donanımı aktarılmıştır. Yapılan Çalışmalar I'de çalışmanın kuramsal arka planı açılımlanırken, Yapılan Çalışmalar II'de Varlık Dergisi incelenmiş ve anlatı okuma modeli oluşturularak anlatılar üzerinde uygulanmıştır. Anlatı okuma modelinde ortaya konan olgular ve haritalar Bulgular'da sunularak irdelenmiş; Sonuçlar ve Öneriler'de ise çalışmanın araştırma problemine ve amacına uygun yanıtlar veren değerlendirmeler yapılmıştır. Bu kapsamda tez çalışmasında, "Anlatı, imgelerle kurulmuş kodlar aracılığıyla kentlerin anlatılmasında/anlaşılmasında rol oynar." hipotezi ispatlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mimarlık, Edebiyat, Anlatı, Deneyim, Etnografya, Yurt Gezileri.

PhD. Thesis

SUMMARY

READING THE NARRATIVES OF NATIONAL TOURS AS URBAN EXPERIENCE THROUGH VARLIK MAGAZINE

Kübra SAĞLAM KALKIŞIM

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architecture Graduate Program
Supervisor: Prof. Dr. Serap DURMUŞ ÖZTÜRK
2025, 167 Pages, 94 Pages Appendix

The thesis, which focuses on narratives within the relationship between architecture and literature, emphasizes the instructive value of travel while addressing urban experience narratives. The aim of this thesis is to understand how cities are imagined through narratives. In this context, Varlık magazine, distinguished by being the only periodical that has continued publication since its first issue, has been considered a significant source for accessing urban experience narratives. In the methodology, a three-stage narrative reading model consisting of "Collection, Analysis, and Presentation" is proposed. Varlık magazine is examined with the narrative reading model and as a result of this reading, the narratives are re-represented as maps. As a result, the thesis seeks to contribute to architectural knowledge by revealing the potential of narrative while emphasizing the experience of place.

In the General Information chapter of the thesis, the aim, problem, scope, research material, methodology, and the structural framework of the thesis are presented. In Previous Studies I, the theoretical background of the thesis is elaborated, while in Previous Studies II, Varlık magazine is examined and the narrative reading model is developed and applied to the narratives. In the Findings, the facts and maps revealed through the narrative reading model are presented and analyzed; in the Conclusions and Suggestions, evaluations are carried out in line with the research problem and aim of the study. In this context, the thesis seeks to validate the hypothesis that “Narrative plays a role in the representation and understanding of cities through codes constructed with images.”

Key Words: Architecture, Literature, Narrative, Experience, Ethnography, National Tours.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Moretti'nin Edebi Teoriye Soyut Modeller: Grafikler (1), Haritalar (2), Ağaçlar (3) kitabından örnekler (Moretti, 2005:30,41,74) 9

Şekil 2. Çalışma strüktürünü oluşturan zihinsel izlek 13

Şekil 3. Çalışmanın adımları 14

Şekil 4. Anlatı okuma modeli 16

Şekil 5. Cihat Burak'ın Yakutiler kitabı 1946 adlı metnindeki İstanbul tasviri (solda)/ Akıl Dişi adlı metinde Paris tasviri (sağda) 20

Şekil 6. Anlatının bileşenleri (Chatman, 1978). 23

Şekil 7. Barthes'ın anlatı listesinin sınıflandırılması (Jahn, 2005). 26

Şekil 8. Anlatıda mimarlık 30

Şekil 9. Berger'in imge örnekleri 34

Şekil 10. Anlatıda İmge 35

Şekil 11. Deneyim-anlatı süreci 40

Şekil 12. Charles Jencks'in mimarlık haritası 53

Şekil 13. Guy Debord/ The Naked City (1957) 54

Şekil 14. İlk sayıda kapak tasarımı detayları 69

Şekil 15. Varlık Dergisi logo altı yazısının yıllara göre dergi kapağındaki değişimi 72

Şekil 16. 1963 yılı Temmuz sayısı kapağı 74

Şekil 17. 1983 yılı Temmuz sayısı kapağı 75

Şekil 18. 2023 Temmuz sayısı kapağı 79

Şekil 19. Yurt Gezileri'nde ressamlar ve görevli oldukları şehirler 87

Şekil 20. Yurt Gezileri kapsamındaki şehirlerin Türkiye Cumhuriyeti haritası üzerinde işaretlenmesi 88

Şekil 21. Anlatı döküm kartları seti 91

Şekil 22. Kent deneyimi anlatılarının yıllara göre dağılımı 93

Şekil 23. Kent deneyimi anlatılarında yer alan kentlerin dağılımı 94

Şekil 24. Anlatı okuma modeli 95

Şekil 25. Toplama aşaması adımları 96

Şekil 26. Kavramlar dizgesi 97

Şekil 27. Anlatıların kavramlar dizgesi ile filtrelemesine aksonometrik bir bakış 98

Şekil 28. Ön veri grubunun veri yoğunluğuna göre filtrelenmesi 99

Şekil 29. Veri grubu anlatı dizisi ve anlatılarda geçen kent eşleşmesi 100
Şekil 30. Analiz aşaması adımları 102
Şekil 31. Analiz adımlarının şematik anlatımı 102
Şekil 32. Anları kartı seti 103
Şekil 33. Antalya Hatıraları anlatı kartı (Anlatı I) 103
Şekil 34. Ağ sisteminin grafik kurgusu 105
Şekil 35. Antalya Hatıraları ağ örümü (Anlatı I) 106
Şekil 36. Antalya Hatıraları döküm ve kodlama adımları (Anlatı I) 108
Şekil 37. Antalya Hatıraları kategorilendirme (Anlatı I) 112
Şekil 38. Sunum aşaması 113
Şekil 39. Zeytin ağacının metni (Berger, 2016:11) 117
Şekil 40. Antalya kent haritası 119
Şekil 41. Antalya kent haritası II 122
Şekil 42. Antalya kent haritası III 124
Şekil 43. Ankara kent haritası 125
Şekil 44. Adapazarı kent haritası 128
Şekil 45. İzmit kent haritası 130
Şekil 46. Yozgat kent haritası 132
Şekil 47. Denizli kent haritası 135
Şekil 48. Sarayköy kent haritası 136
Şekil 49. Ağrı kent haritası 138
Şekil 50. Ağrı-İstanbul güzergahı haritası 142
Şekil 51. Kent imgelenme biçimleri 148

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. 1933-1943 yılları arasındaki Varlık Dergileri 90
Tablo 2. Varlık Dergisi 1. sayı anlatı döküm kartı..... 91
Tablo 3. Kategorilerin anlatılardaki dağılımı..... 115

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

> "Seyahat, modern dünyanın algısını şekillendirmede güçlü bir etkiye sahiptir, mimari ve kentsel kültürler içinde giderek artan bir rol oynar. Seyahat, yeni ulaşım altyapıları ve binalar aracılığıyla yerleri ve manzaraları yeniden tanımlar. Bu bağlamda mimarlık ise yazarlar, sanatçılar ve mimarlar da dahil olmak üzere çok sayıda modern gezgin tarafından üretilen görsel ve metinsel anlatılar aracılığıyla sembolik olarak yeniden inşa edilir."
>
> (Deriu, D., Turan Özkaya, B., & Piccoli, E., 2016)

Seyahat, çeşitli amaçlar için farklı sürelerde gerçekleştirilebilen bir yer değiştirmeyi ifade ederken özünde bir "deneyimi" barındırır. Seyahat; deneyimleyene keşfetmek, görmek, fark etmek, tekrarlamak, geriye dönük olarak revize etmek veya tasdiklemek üzere eşsiz fırsatlar sunar. Seyahat etmek bazen bir keşif yolculuğu olurken bazen de neredeyse ezbere bilinen bir güzergâhın tekrar kat edilmesidir. Mimar için ise seyahat, içsel bir meseleye dönüşebilir çünkü bir mesafeyi kat etme durumu ve bunun sonucunda varılan yerdeki gezi/gezinme hali mimari bilgiyi şekillendirmeye katkı verir. Seyahat halinde iken bir tabiatın içinden geçmek, manzarayı görmek, kenti solumak gibi yer ile ilişki kurabilen birçok deneyim yaşanır. Deneyim derinliğinin uzun soluklu ya da kısa soluklu olmasına göre yer ile kurulan ilişki artıp azalabilir. Bu deneyim mimariyi karakterize ederek mimarlığın çeşitli tezahürlerini oluşturur. Bu bağlamda seyahat kavramı, bu çalışmanın hem merak meselesi hem de merkezidir. Bu tez çalışması sırasında Trabzon-Artvin arasında yaklaşık iki saatlik bir taşıt yolculuğunun zorunlu olması, tezin tüm düşünsel sürecinin de seyahat odaklı bir güzergâh üzerinde temellenmesini gerektirmiş; seyahat halinin sürekli hayatın içinde ayrılmaz bir parça olduğunu kuvvetlendirmiştir.

Bu çalışma mimarlığın düşünülebilmesi, temsil edilmesi ve okunur kılınması için mimarlık ve edebiyat ilişkisi üst ölçeğinde seyahat anlatılarına odaklanarak mimarlık eleştirisinin potansiyeline dikkat çeken bir yeniden okuma ve anlamlandırma arayışının sonucudur. Bu arayış mimarlık için edebiyat disiplinini araştırma alanı kılma çabası yoluyla filizlenmiştir ve mimarlık eleştirisine disiplinler arası bir anlatı okuma modeli sunmaktadır.

Mimarlık ve edebiyat, toplumsal dinamiklerden etkilenen ve bu dinamikler aracılığı ile toplumu etkileme ve yönlendirme gücünde olan iki disiplindir. Bu nedenle toplumda meydana gelen değişim, dönüşümler ya da sosyal düzeyde varlık kazanmış tüm haller - toplumsal ve sosyal tüm gerçeklikler- mimarlık ve edebiyat disiplinlerine yansıyarak karşılık bulmaktadır. Edebiyat ve mimarlık arasında köprü kuran Havik (2012) bu iki disiplinin anlamlandırma ve deneyimleme biçimleriyle iç içe olduğunu ifade etmiştir. Bu iç içe olma hali mimarlık ve edebiyatın kendi bağlamlarında çeşitli şekillerde ilişki kurmaya açık olduğunu göstermektedir. Mimarlığın edebiyat ile ilişkisinin sınırsız evreninde bu çalışma edebiyatın en yaygın hali olarak anlatı metni üzerine şekillenmektedir. Anlatı, açık ve örtük tüm potansiyelleri ile mimarlık eleştirisinde etkin bir araştırma alanıdır. Bu çalışma mimarlık-anlatı çerçevesinde anlatı metnini mimarlık için düşünsel, kavramsal ve teorik bilgi kaynağı olarak ele almaktadır.

Perec'in (1974:92) Species of Spaces kitabının sonundaki "yazmak: bir şeyi titizlikle korumaya çalışmak, bir şeyin hayatta kalmasını sağlamak; büyüyen boşluktan birkaç kesin parça koparmak, bir yerde bir iz, bir işaret bırakmak" ifadeleri yazmanın tanımı olarak düşünüldüğünde yazılı olanın yani anlatının değeri daha açık anlaşılmaktadır. Anlatının bir şeyleri koruyan, hayatta tutan, bir şeyler ile ilgili iz veya işaret taşıyan yapısı, anlatının içeriğinde öne çıkmayı bekleyen örtük potansiyellerin varlığına dikkat çekmektedir denilebilir. Anlatının bu yapısını anlamak, içindeki potansiyelleri görebilmek için anlatının okunması, anlaşılması ve eleştirel tartışılması önemli hale gelmektedir.

Edebi metinleri okumak içerik ve kapsam, mekânsal ölçek, zaman ölçeği ve perspektifi hakkında farklı türdeki bilgileri ortaya çıkarmaktadır (Queiroz, 2007). Edebi metnin içeriği, zaman ve mekân ilişkili bilgiyi sunarken bunu sosyal, toplumsal, kültürel bağlamlarda gerçekleştirmektedir. Bununla ilgili olarak Graafland (2000), edebi anlatılar sıklıkla mimarinin toplumsal yönlerini ortaya koyar, demiştir. Anlatı ve mimarlık ilişkisine dair bu bakışı destekleyen ve genişleten diğer görüş ise şu şekildedir: Metinler zaman içerisinde yok olmuş birçok somut ya da soyut şeyleri belleğine kaydederek taşır; romanlar, günlükler, seyahatnameler, biyografiler, denemeler, resmî belgeler, mektuplar, anlatının bir parçası olarak görev yapan edebi betimlemeler ve kayıt amacıyla hazırlanmış arşivler günümüzde var olmayan kentleri, toplumları ve yapıları mimarlık tarihine ve kültürüne kazandırmaktadır (Hacıömeroğlu, 2017). Mimarlık ile yakın ilişki kurabilen bir anlatının içeriği kurgusal ya da gerçek olabilirken türü ise zamana, mekâna, yazarın yaklaşımına, anlatının içeriğine, anlatının ulaşmayı planladığı amaç ve hedeflere göre değişkenlik gösterebilir. Mimarlık ve

anlatının bu çalışma kapsamında ortak imgelem alanı kenttir. Anlatılardaki kentsel referanslar, kent deneyimine dayalı olarak üretilen anlatılardaki yer bilgisini ortaya çıkarmayı anlamlı hale getirmiştir. Bu noktada kenti araştırmak üzere ele alınan anlatılar, "deneyim" içerikliler olarak sınırlandırılmıştır. Bu içerikteki anlatılarda yazar, anlatı kurgusunu ve içeriğini oluştururken kent deneyiminden gelen kentsel ve mekânsal bilgiyi, toplumsal ve sosyal tecrübeleri, süreç içerisindeki tespitleri yani kent gerçekliğinin zihninde kalan halini metin içerisine yerleştirmektedir. Bu kapsamda mimarlık ve anlatı metni ilişkisini 'kent deneyimi anlatıları' ile sınırlandırılmış bir çerçevede incelemek kent gerçekliğini anlamaya katkı sağlamaktadır.

Anlatının gerçekleri, geçmiş bir dünyanın sadık temsillerinde değil, geçmiş, şimdi ve gelecek arasında kurulan değişen bağlantılardadır (Riessman, 2005). Bağlantıların ve ilişkilerin kurulmasında anlatıda yer alan çeşitli şekillerdeki gerçeklik referanslarının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Anlatı metninin çizdiği öykü dünyası, dışarıdaki gerçek dünyayı işaret ederek, onu temsil ederek, onu göstererek ve ona atıfta bulunarak bir referansiyellik ilişkisi kurar, öykü dünyasında anlatılanlar meşruiyetini bu dış dünyadan ve dış gerçeklikten alır (Çıraklı, 2015). Anlatıyı anlamak ve içerisindeki ilişkileri keşfetmek sabit bir gerçekliği görmekten öte, zihindeki imgesel ve bilişsel oluşlara katkı sağlamaktadır. Anlatı içerisindeki kentsel, mekânsal ve toplumsal izleri takip etmek gerçeklikle bağ kurmanın birer aracı haline dönüşmektedir. Çünkü bu izler zihinde bir imge oluşturur, bu imge aslında anlatının zihindeki portresidir de denilebilir. Anlatılar dünyayı anlamlandırmanın aracıdır ve gerçekliği tanımlayan ama aynı zamanda gerçekliğin nasıl anlamlandırılabileceğini ve tüm olasılıkların nasıl tasavvur edilebileceğini belirleyen bilgi çerçeveleri içerir (Ameel vd., 2023). Hergüner'e (2017) göre öykü ve anlatının diğer türleri, bir mekâna yaslanıp onunla olan ilişkisi üzerinden gerçeklikle bağ kurar. Anlatıların kentsel, mekânsal ve toplumsal bilgiyi içermesine ek olarak Kunt (2020) kente yöneltilen bu gerçeklik ve bilgi kavramlarının yer ile ilişkisini farklı bir çerçevede şu şekilde açıklamıştır: metinlerdeki mekânlar sözcükler şeklinde dizilerek haritalar oluşturmaktadır, yazmak kartografik bir eyleme dönüşürken yazar bir harita-çizerdir ve okurlar ise bu haritada dolaşır. Okur, yazarın çizdiği bu haritada dolaşırken kentsel, mekânsal ve toplumsal imge ile karşılaşır.

Mimarlığın edebiyat ile ilişkisini anlatı metni ile kuran bu çalışma, çeşitli edebi türler ve yazarlar ile ilgili olmayı gerektirmektedir. Bu yolda kolektif bir iletişim aracı olması ve kümülatif yönü ile süreli yayınların metinsel arşiv zenginliği dikkat çekmektedir. Çünkü

süreli yayın olarak dergiler, belli bir dönemdeki toplumsal ve entelektüel bilincin hangi kaynaklardan beslendiğini anlamak için toplumsal belleğin en önemli öğesidir (Kahraman, 2003). Türkiye Cumhuriyeti'nin yüzüncü yılına ithafen kurgulanan bu çalışmanın, 100. yıla bir armağan düşüncesiyle desteklenmesi cumhuriyetin ilanından günümüze kadar devam eden tek süreli yayın olması sebebi ile araştırma malzemesi olarak Varlık Dergisi'nin öne çıkmasında etkili olmuştur.

Tecrübe, hakikat ve gerçekle aynı düzlemde yer almaktadır (Çıraklı, 2015). Buradan yola çıkarak deneyimin yer aldığı anlatılar ile gerçekliğin aynı düzlemi paylaşarak ilişki kurduğu söylenebilir. Anlatının metinsel dünyasındaki kent, okuma yoluyla okuyucunun zihninde imge olarak canlanırken deneyime dayalı olarak üretilen anlatılar, gerçeklikle kurduğu doğrudan ilişki sebebi ile kent gerçekliğiyle fazlaca örtüşen ve gerçeğe yakın bir imge çizmektedir. Bu imge anlatıdaki kentsel, mekânsal ve toplumsal referanslar ile kent gerçekliğinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Anlatı metni, kenti ve kent gerçekliğini okuma potansiyelleri sunarak mimarlığın görsel ve kavramsal ifade edilebilir boyutunu yeniden şekillendirmeyi mümkün kılar. Çalışmanın yöntemi kendine içkin şekillenmiş bir anlatı okuma modeli önerisidir. Varlık Dergisi'nde yayınlanmış 10 anlatı, bu çalışmada özgün olarak üretilen anlatı okuma modelinin adımlarının gerçekleştirilmesiyle sistematik olarak irdelenmektedir. Seçilen 10 anlatı Varlık Dergisi kapsamında "Yurt Gezileri" olan anlatılardır. Yurt Gezileri, sosyal ve milliyetçi bir Erken Cumhuriyet Dönemi politikası olarak 1938-1943 yılları arasında ressamların Anadolu'ya görevlendirip gördükleri manzaları resmetmelerini kapsarken temelinde Anadolu'yu tanıma ve tanıtma çabası taşımaktadır. Anlatı okuma modeli, araştırma malzemesi olan Varlık Dergisi anlatılarını, harita olarak yeninden ifade etmenin aracıdır, her harita yeni bir sunuştur/temsildir. Böylelikle bu tez çalışması sonucunda, anlatı metnindeki verileri yeni bir sunuş ve temsile dönüştüren "haritalama" süreci ile anlatılardaki kenti yeniden okumayı mümkün kılan yeni bir anlatı türü olarak "harita" üretilmektedir.

Tez çalışmasının Giriş bölümünde mimarlık ve edebiyat disiplini çerçevesinde deneyime dayalı anlatıların kent gerçekliği ile kurduğu yakın ilişkiye değinilmiştir. Buna bağlı olarak netleşen araştırma malzemesi ve malzemenin yeniden temsil ve sunuşu ile çalışmanın sonucuna yönelik ilk bilgilendirmeler yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan Yapılan Çalışmalar I'de mimarlık ve edebiyat ilişkisinde anlatının yeri tarif edilmiş, anlatı ekseninde kent, etnografya, haritalama kavramları ele alınmıştır. Böylelikle çalışmanın zeminini oluşturan ilişkiler açıklanmış, bağlantılar

kurulmuş, çalışmanın düşünsel ve kuramsal dayanakları ortaya konmuştur. Yapılan Çalışmalar 2'de ise "Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı" bağlamı ele alınarak çalışmanın araştırma malzemesi olan Varlık Dergisi'nin seçilmesindeki süreçler ve belirleyici kıstaslar detaylıca sunulmuş, sonrasında anlatı okuma modeli uygulanmıştır. Bulgular bölümünde okuma sonucu elde edilen haritalar eşliğinde bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Bulgularda ortaya konan haritalar yoluyla okuyucuya olası kent manzaraları gösterilmiş ve böylelikle mimarlık disiplinine temsil ve anlatı düzeyinde yeni bilgi sunulması hedeflenmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, geniş kapsamda mimarlık ve anlatı meselesine odaklanarak, Varlık Dergisi anlatılarının anlatı okuma modeli aracılığıyla yeniden anlamlandırılmasına yönelik bir denemedir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın birincil amacı kentlerin anlatılar yoluyla nasıl imgelendiğini anlamaktır. Böylelikle anlatılardaki mimarlık izleri haritalama ile ortaya konan temsiller yani haritalar ile sunularak mimarlık bilgisine hizmet edilecektir. Bu kapsamda Erken Cumhuriyet Dönemi dergiciliğinde kent deneyimi içerikli anlatılar ele alınmıştır. Tez çalışması, disiplinler arası ölçekte mimarlık ve anlatıyı ilişkilendirmekte ve mimarlık ölçeğinde kenti aramaktadır. Bu çalışma aynı zamanda kent deneyimi anlatılarını, mimarlığın edebiyat gibi çeşitli temsil alanlarındaki konumunu ve sınırlarını/sınırsızlıklarını anlamak üzere görsel (harita) olarak yeniden üretmektedir. Çalışmanın ikincil amacı ise edebiyat ve mimarlık ilişkisini deneyim odaklı bir çerçevede tartışarak anlatının metinsel dünyasını haritalamak ve görselleştirmektir.

Bu çalışma; yazarlar, anlatılar, deneyimler gibi kenti ve edebiyatı çağrıştıran muğlak kavramlar silsilesinin zihne yerleşmesiyle filizlenmiş, yazarın deneyimiyle ortaya konan anlatıların, kente ve mimarlığa dair bir şeyler söyleme potansiyelini görünür kılmak üzere bir çaba göstermenin anlamlı olabileceği fikri ile büyümüştür. Bu süreç, yukarıda açıklanan birincil ve ikincil amaçlara ulaşmak üzere yapılandırılarak kapsamı belirgin bir çerçeveye oturtulmuştur ve böylelikle tez çalışmasının strüktürü şekillenmeye başlamıştır. Edebiyat, felsefe ve tarih disiplinlerinde yapılan okuma ve yorumlama çalışmaları metinlerin yeniden inşasını merkezileştirir, çünkü yeniden okuma derin anlama ulaşmayı ve ortaya koymayı hedefler (Durmuş ve Gür, 2017). Bu kapsamda disiplinler arası konumlanan ve anlam arayan bu çalışmanın amacında vurgulanmak istenen noktalar; mimarlık ve edebiyat ilişkisinde

anlatıya odaklanmak, anlatılardaki kent imgesini öne çıkarabilmek için model önerisi sunmaktır. Aynı zamanda bu çalışmanın kavramsal repertuarı oldukça geniş olup mimarlık eleştirisine yönelik kazanımlar ortaya koymaktadır.

Çalışmanın hedefleri; birincil ve ikincil amaçlarını destekleyecek nitelikte şu şekilde sıralanabilir;

- Edebi anlatıyı görselleştirerek mimarlık anlatısı olarak yeniden yapılandırmak
- Mimarlık bilgisini görebilmek için edebi imgeyi haritalamak
- Anlatıdaki mekânsal, kentsel ya da toplumsal izleri kaydedebilmek
- Anlatıda kente referans olan kodları (mekân, kültür vb.) ortaya çıkarmak
- Deneyime bağlı anlatıları mimarlık üzerinden çözümlemek (yeniden okumak) için alternatif bir yöntem üretmek
- Çalışmaya içkin yöntem ile mimarlık düşüncesini derinleştirmek ve yeni perspektifler getirmek

Çalışmanın odaklandığı amaç ve hedefler doğrultusunda literatürde dolduracağı düşünülen boşluk, problemin belirlenmesi ile detaylandırılarak çerçevesi daha belirgin şekilde ele alınmıştır.

1.3. Problemin Belirlenmesi

Mimarlık disiplini, çeşitli disiplinler arası ilişkilerle beslenmekte ve bu bağlamda güncellenerek varlığını sürdürmektedir. Mimarlığın yalnızca fiziksel değil anlamsal, sosyal ve psikolojik yönleri olan bir uğraş alanı olduğu fark edildiğinde edebiyat ile kurulan ilişkinin boyutları da daha belirgin olmaktadır. Mimarlığın disiplinler arası ifadesinde yöntem ya da araç olarak ele alınan edebiyat, mimarlığın anlatısal yönü ile kuvvetli bir ilişki kurmaktadır (Durmuş Öztürk & Çıraklı, 2023). Anlatı, edebiyatın mimarlık ile kurduğu ilişkiye vurgu yapmak, anlam aramak için araştırma malzemesi niteliğinde olabilmektedir. Bu çalışma da böyle bir araştırma malzemesinde aydınlatılmamış ve incelenmemiş boyutları ortaya çıkarmak üzere şekillenmiştir.

Anlatı kavramının edebiyat ile daha çok ilişkilendirildiği bir ortamda mimarlığın anlatılardaki gücünü irdeleyen tartışmaların varlığı bu çalışmanın temel zeminini oluşturmaktadır. Bu zemin üzerinde şekillenen tez çalışmasının araştırma problemi, “Mimari bir veri olarak kent deneyimi anlatıları, nasıl bir kent imgelemi oluşturur?” olarak belirlenmiştir.

Cobley'e (2001) göre anlatı genellikle sıra/düzen, uzam ve zamana bağlı bir temsil biçimi olarak görülmektedir. Anlatı, kavramsal mesajlardan modeller, çizimler ve diğer temsili formlar aracılığıyla bir tasarımın gösterimine kadar birçok yönden mimarlığa dâhil olmuştur. Yani mimarlık, düşünsel ve deneyimsel düzeyde çıkarımlar yapmaya imkân tanıyan bir temsil alanı olarak anlatıda yer alabilmektedir. Bu kapsamda anlatı, binaların ve yerlerin anlamlarıyla ve mimarinin sosyal ve kültürel mesajların ifadesine katkısıyla ilgilidir. Yani mimarlık sadece anlamı ifade etmemekte aynı zamanda mekânların ve sosyal ilişkilerin düzenlenmesi yoluyla da anlamın inşasına katılmaktadır. Mimarlığın toplumsal yönü, mimarlığı yalnızca biçim ya da anlam olarak gören argümanlar yoluyla toplumdan soyutlanmasına imkân tanımamaktadır (Psarra, 2010). Mimarlık, anlatılar üzerinden toplumsal ve biçimsel olarak çeşitli anlamlar çıkarılabilen bütünsel ve çok yönlü irdelenebilecek bir disiplindir.

Anlatıda geçen kentlerin etnografik değerlerini de gözeten bu çalışmada, araştırma probleminin disiplinler arası bağ kurucu niteliği yeniden vurgulanmalıdır. Çünkü anlatı ve mimarlık ekseninde şekillenen bu çalışmanın etnografik değeri, araştırmanın geniş alanlara yayıldığını göstermektedir. Bu disiplinler arası birliktelik çerçevesinde önerilen anlatı okuma modeli edebiyat ve mimarlık araştırmacıları için çeşitli denemeler yapmaya ve yeni yaklaşımlar oluşturmaya zemin hazırlamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışmanın önemi mimarlıkta deneyim içerikli anlatılar üzerine çalışmaların eksikliğine dikkat çekerek Varlık Dergisi'nin mimarlıkta bu yönüyle gündeme getirilmemiş olması ile ilgilidir. Böyle bir çerçevede oluşturulan araştırma probleminin cevaplanması hem uygulanan yöntem hem de bulgular bakımından mimarlık ve anlatı ilişkisinin önemini yeniden gündeme getirmektedir.

Tez çalışmasının temel araştırma problemine ek olarak çalışmaya zenginlik katacak değerdeki mikro araştırma problemleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Deneyim içerikli anlatılar üzerinden bir kente dair etnografik çıkarımlar yapmak mümkün mü?
- Deneyim içerikli anlatılar, edebiyatta mimarlığın değerlerini ortaya çıkarır mı?

Tez çalışmasının tümünün ortaya koymak istediği argüman şudur: Anlatı, imgelerle kurulmuş kodlar aracılığıyla kentlerin anlatılmasında/anlaşılmasında rol oynar. Bu argümanın ortaya çıkışı aşağıda açıklanan kapsam ve kabuller içerisinde gerçekleşmiştir.

1.4. Çalışmanın Kapsamı, Kabulleri ve Araştırma Malzemesi

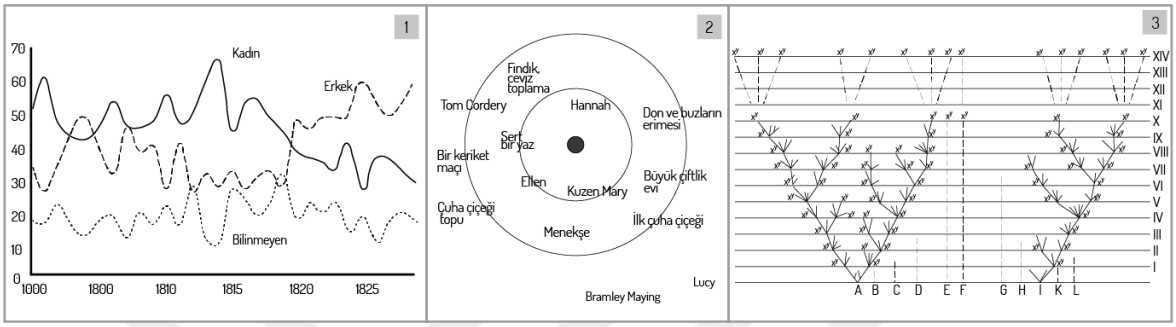
"Tüm anlatıların hayali toplamı, muhtemelen bir şehrin en doğru tanımıdır."
(Aravot, 1995)

Çalışmanın izleğini oluşturan ilk fikirler, Aravot'un (1995) ifade ettiği gibi anlatıların bir şehri anlatma gücünü idrak etme ve bu idrakin esnekliği ve sonsuzluğunda sağlam bir zemine oturma arayışı ile ilgilidir. Sağlam zemin arayışları mimarlık disiplininden edebiyata bakan gözün önce edebiyatı daha iyi anlama çabası ile yol almaya başlamıştır.

Edebiyatın ürünleri sözlü ve yazılı eserler iken mimarlık genellikle iki boyutlu düzlemler ve üç boyutlu hacimler ortaya koymaktadır. İki disiplin arasındaki ilişkinin kurulması için ortak nokta arayışı böyle bir yerde başlamıştır. Edebiyat ve mimarlık ilişkisini kuran ve etkileşimi sağlayan iki temel unsur dil ve metindir (Serin Güner ve Gökmen, 2020). Dil, iletişim kurmakla ilgilidir, sözcükler ve işaretler aracılığıyla gerçekleşir yazılı, sözlü, görsel ve teknik olabilir. Bu noktada iki disiplinin de dil meselesini ele alma şekli kendine özeldir. Diğer ortak unsur olarak metin ise daha somuttur ve iki disiplinin bağlamında da aynı maddi gerçekliğe sahiptir. Bu sebeple kenti ele alma biçimi disiplinlere göre değişse de metnin kendisi değişmezdir denilebilir. Bu tez çalışması ise anlatılara odaklandığı için dil ve metin unsurları arasında anlatının bir biçimi olarak metinlerle ilgilenmektedir. Çalışmada anlatı, edebi bir ürün olarak daima metni işaret etmektedir, dolayısıyla tüm tez çalışması boyunca metin anlatıdır. Edebiyattan mimarlık için veri almanın potansiyelleri, anlatıyı analiz etmenin çeşitli örneklerini görmek yoluyla sınanmaya başlanmıştır. Bu noktada Moretti'nin anlatıya yaklaşımları ufuk açıcı ilk örnekler arasında yer almaktadır.

Moretti (2005), "Edebi Teoriye Soyut Modeller: Grafikler, Haritalar, Ağaçlar" kitabında somut ve tek eserler yerine, metnin gerçekliliğinin kasıtlı bir indirgeme ve soyutlama sürecine sokulduğu bir yapay kurgular üçlemesi olarak: Grafikler, Haritalar, Ağaçlar'ı önerir (Şekil 1). Moretti soyut modelleri oluştururken edebi incelemelerin ya çok az etkileşime girdiği ya da hiç girmediği üç disiplin olan tarihten 'grafikler'i, coğrafyadan 'haritalar'ı ve evrim teorisinden 'ağaçlar'ı almıştır. Bu modeller soyut olarak nitelendirilse de modellerden çıkarılacak sonuçlar son derece somuttur: grafikler, haritalar ve ağaçlar var olanı vurgulayarak ortaya koymaktadır (Moretti, 2005). Grafikler 'bir bütün olarak kavranabilecek kolektif bir sistemi', haritalar 'romanlardaki coğrafi varlıklar, mekânsal ya da eylemsel tanımlamalar ile oluşturulan bir modeli', evrim teorisinden alınan ağaçlar ise

‘düşey eksende zamanın düzenli geçişini ifade ederken yatay eksende form çeşitlemesini’ ifade etmektedir. Moretti (2005) kitabında grafiklere örnek olarak Britanya’da roman türleri grafiğini ve romanın 18. yy.dan 20. yy.a yükselişinin grafiğini, haritalara örnek olarak romandaki mekânların haritalanması ve mekânsal iş bölümü haritasını ağaçlara örnek olarak ise dil ağaçlarını göstermiştir.

Şekil 1. Moretti’nin Edebi Teoriye Soyut Modeller: Grafikler (1), Haritalar (2), Ağaçlar (3) kitabından örnekler (Moretti, 2005:30,41,74)

Moretti (2011), “Reading Graphs, Maps, Trees Responses to Franco Moretti” adlı kitapta haritalarla ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir: haritalar edebiyat hakkında çok az şey anlatır mı? Bu duruma göre değişir. Örneğin köy hikâyeleri, başka türlü tasavvur edilmesi zor olan bir tür uzamsal algıyı gün ışığına çıkarır.

Moretti’nin edebi bir metnin gerçekliğini keşfetmek için geliştirdiği ve yukarıda anlatılan modeller ile “Uzak Okuma” (2013) kitabında önerdiği ağ kuramı, çalışma kapsamında bir model üretebilmek için zihin açıcı tespitler yapmayı sağlamıştır ve bunlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Modeller çeşitli disiplinlerden referanslar alınarak oluşturulabilir.
- Modellerde metnin gerçekliği için kasıtlı bir soyutlama ve indirgeme yapılmaktadır.
- Modeller soyut olsa da ortaya konulanlar somuttur çünkü var olanı vurgulayarak yeniden gösterir.
- Karmakarışık bir sistemin yani anlatının içindeki yapıları görmeye yardımcı olur.

Anlatıların metin düzleminden farklı düzlemlere taşınabilmesi ve bu taşımanın modeller üreterek gerçekleştirilmesi anlatıları farklı bir boyutla ve perspektifle görmeyi sağlamaktadır. Moretti’nin edebiyata bakışı bu çalışmaya bir model üretme ve bu modelin işleme şekli ile ilgili ufuk açıcı katkılar sunmuştur.

Grafikler, haritalar ve ağaçlar modellerinin her biri edebiyata yöneltilen soruların analizi için kullanılabilir olsa da haritalar Moretti'nin verdiği örneklere (mekânın haritalanması, yolun haritalanması) dayanarak bu çalışmanın kapsamı ile aşağıda sıralanan şekillerde örtüşmektedir. Çünkü haritalar;

- Anlatılardaki örüntünün görünmesini sağlar.
- Her zaman açıklama içermese de açıklanması gereken şeyleri ortaya çıkarır.
- Bileşenleri yeniden düzenler.
- Bazı gizli örüntüleri ortaya çıkarır.

Moretti'nin yaklaşımlarından yola çıkarak söylenebilir ki anlatıya odaklanan bu tez çalışmasında anlatılardaki örüntüleri, gizli kalanları, gerçeklikleri görmek ve ortaya koyabilmek için çalışmanın yönteminde üretilen anlatı okuma modelinde haritalamaya yer vermek anlamlı görünmektedir.

Değişen ve dönüşen zihinsel süreçlerle eş zamanlı yapılan literatür araştırması ile strüktürü belirginleşen bu tez çalışması kapsamında anlatının bir alanı olarak seyahat ve gezi anlatıları seçilmiştir. Çünkü mimar bakışından seyahat; deneyimlenen kentlere, mekânlara, formlara ve uygulamalara kayıtsız kalamamayı gerektirmiştir. Seyahatin bir hareketlilik olarak mimari bilgi üretimi için katalizör olabileceği fikri Jessica Harris'in 'Otobüslerde: Avustralya ve Birleşik Krallık'ta Mobil Mimarlık, 1973-75' adlı makalesinin özünü oluşturur ve bu makale seyahati mimarlığı öğretmenin, uygulamanın ve yaymanın alternatif, katılımcı yollarını keşfetmenin bir yolu olarak işaret eder (Deriu vd., 2016).

Bu alanda yapılan araştırmalar ve taramalar, bu çalışmada ele alınacak anlatının "ne" ya da "neler" olabileceği sorusunu yanıtlamak için oldukça önemlidir. Seyahat ve gezi anlatılarını ve bu konu kapsamındaki literatürü anlamak, ilgi duyulan asıl meseleyi "deneyim" olarak öne çıkarmıştır. Çünkü seyahat kavramı ulaşıma ve harekete, gezi kavramı ise bir yerde bulunmaya işaret ederken bu tez çalışmasının perspektifi geniş bir ölçekte seyahati ve geziyi de kapsamaktadır. Çalışma, kente baktığı için kentte gezmeyi, kent(t)e seyahat etmeyi ve kenti yaşamayı kapsayacak nitelikte bir kavram olarak deneyime odaklanmaktadır, deneyim kavramı seyahati ve geziyi bir çatı altında toplamaktadır. Özetle söylenebilir ki, seyahat ve gezi anlatıları hala canlı ve aktif bir merak konusu olmakla birlikte bu merak alanının özü anlatılarda deneyim kavramını ve derinliğini görmektir. Çünkü deneyim, anlatıda kent imgesini oluşturmak için güçlü bir betimleme, belirtme yolu ve kent gerçekliğini sunmak için önemli bir araçtır.

Bugüne kadar yapılmış araştırmalar değerlendirildiğinde edebiyat ve mimarlık ilişkisini kuran çeşitli çalışmalara rastlanır. Bu çalışmalara örnek olarak şunlar sıralanabilir: Serveti Fünun'da Toplumsal Mekânın Anlatılar İle Üretimi: Tahayyüller, İnşalar ve Deneyimler Atlası (Hiz, G., 2020) tez çalışmasında toplumsal mekânın anlatılar ile üretiminin izleri, derginin kâğıt mekânında sürülmüştür, The transformation of architectural narrative from literature to cinema: Differences, continuities and limits of representation in different media (Hacıömeroğlu, T. N., 2015.) başlıklı tez çalışmasının amacı ise mimarlık, edebiyat ve sinemadaki mimari temsilin farklılıklarını, devamlılıkları ve limitlerini anlamaktır. Reading Troy: Text, Sıte, And Museum (Selçuk, A. M., 2021) adlı tez çalışmasında Troya'nın birer temsili olan metindeki anlatı, arkeolojik kazı alanı ve müzedeki sergi ünitelerinden seçilen örnekler üzerinden geçmişten günümüze Troya anlatısına farklı bakış açıları getirilmiştir. Tracing literary architecture: Spatial in-betweenness in Virginia Woolf's Between the Acts (1941) (Özcan, S., 2015) çalışmasında bir yerleşim alanına ait bilginin elde edilmesinde yazınsal, görsel araçlar birlikte kullanılmıştır, anlatıların alana ait bilginin keşfedilmesi için önemli araçlar olduğu ortaya konmuştur. Emine Işınsu'nun Tiyatrolarına Zaman, Mekân ve Karakter Bağlamında Anlatıbilimsel Bir Bakış (Bolat, A. Y., 2021) adlı tez çalışmasında anlatıbilim çözümlemesi yapılırken zaman ve mekân üzerinde durulmuştur, Edebî Anlatılarda Mekânın Poetikası: Abdülhak Şinasi Hisar'ın Romanları Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Analiz (Konyalı, B. Ş., 2015) çalışmasında, romanlarda mekânlaşma sürecinde etkili olan dinamikler ortaya konmuştur. Bu örneklere bakıldığında mimarlık ve edebiyatın birlikte çalışılmasına imkân veren güçlü ilişkilere dair örnekler görülmektedir. Çalışmalarda ortaya konanlar, edebiyat ve mimarlık disiplinlerinin birbirine nüfuz etme şeklinin (araştırma malzemesi, aracı vb.) araştırmanın amacına yönelik netlik kazandığını göstermektedir. Bu iki disiplin konumlandıkları yere göre birbirinin araştırma malzemesi veya aracı haline gelebilirken bu durum iki disiplin arasında özne-nesne ilişkisinin kurulmasını sağlamaktadır. Örneğin edebiyat, mimarlığı bir araç olarak görüp, anlamlandırıp yorumladığında özne olurken mimarlık nesne konumunda yer almaktadır. Tam tersi düşünüldüğünde mimarlık, edebiyatı bir anlama/anlamlandırma aracı ya da veri kaynağı olarak gördüğünde özne olurken edebiyat nesne olarak konumlanmaktadır.

Yukarıdaki bilgiler ve Yapılan Çalışmalar I'de detaylıca aktarılan literatür taraması sonucu deneyime dayalı anlatılardaki kent imgesinin araştırılmasında ve incelenmesinde disiplinler arası iş birliği bağlamında boşluklar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya içkin bir okuma modeli oluşturmak ve kent deneyimi anlatılarındaki kent imgesini yeniden temsil

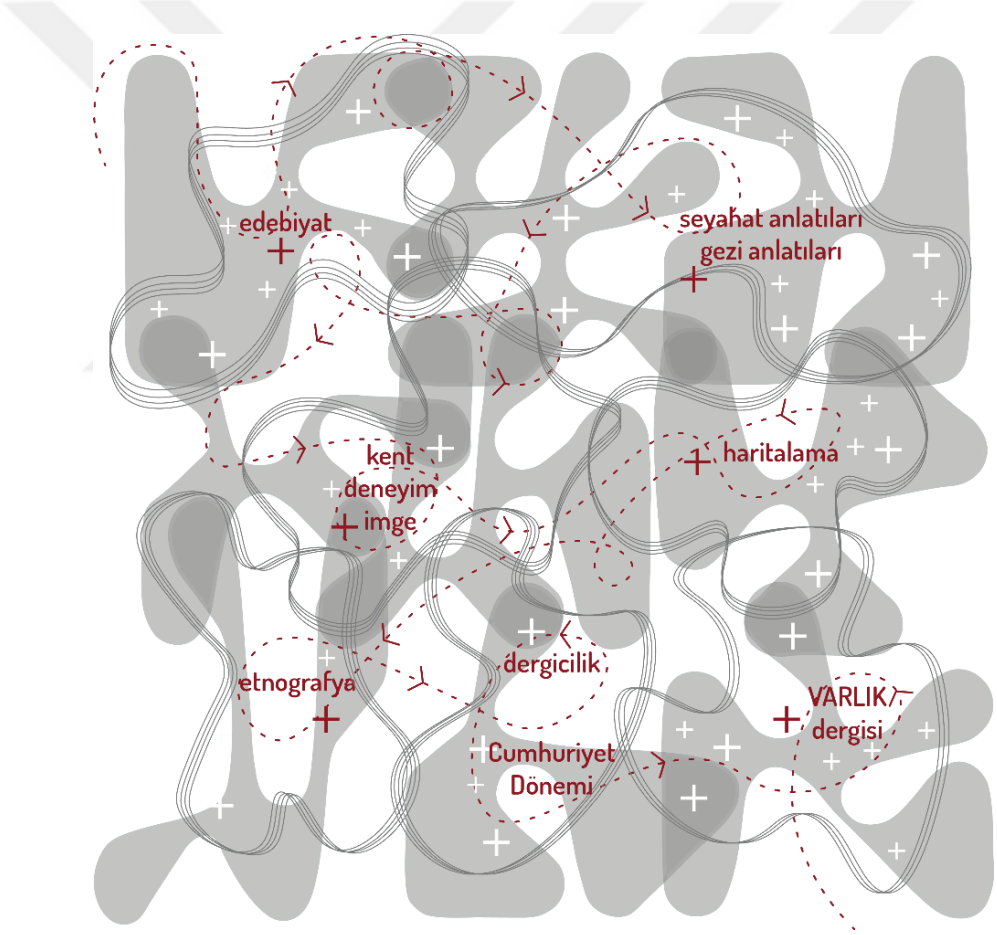
etmek (okuma modeli ile) çalışmanın özgün değeridir. Çalışmayı disiplinler arası bağlamda önemli kılan bir diğer değer ise anlatı okuma modeli aracılığı ile ortaya konan mimarlık bilgisi ile etnografik bir değerlendirme yapmaktır. Kent deneyimine dayalı olarak ortaya konan anlatılarda yazarın toplumsal, sosyal tespitlerinin ve görüşlerinin de metin içerisinde yer alıyor olması, kültürü araştıran ve toplumu anlayan bir disiplin olarak etnografyaya bu çalışma kapsamında yer verilmesini mümkün kılmıştır. Anlatı okuma modelinin adımları gerçekleştirildiğinde incelenen anlatıya bağlı olarak ortaya çıkan bulgularda etnografik veri gözlemlemek düşüncesi ile tez çalışmasının düşünsel derinliği arttırılmıştır.

Anlatıların kent deneyimi içerikli olması ve kentsel gerçekliğe dair referanslar barındırması, birçok anlatı türünde karşılaşılabilir bir durum olduğu için bu çalışma kapsamında irdelenecek anlatıyı/anlatıları sınırlandırmak gerekmektedir. Bu sınırlandırma zamana bağlı olarak anlatı türlerinin insanlığın yazılı tarihinden günümüze kadar irdelendiği bir historiyografi çalışmasında netlik kazanmıştır. Bu historiyografiyi oluşturmak, oluştururken süreçleri anlamak ve kavramak, sonrasında ise onu okumak ve yorumlamak Tanzimat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi'ni ön plana çıkarmıştır. Kent deneyimi kavramının, seyahat ve gezi yazılarına duyulan ilgi ile keşfedilmesi bu yazıların edebi tür olarak ilk kez ele alındığı Tanzimat Dönemi'ni düşünmek gerektiği fikrini beraberinde getirmiştir. Türk edebiyatında dergicilik gezi türü özelinde değerlendirildiğinde, gezi yazılarının yaygınlaşmasında Tanzimat Dönemi ve sonrasındaki süreli yayınların (dergi ve gazetelerin) katkısı yadsınamaz (Özdemir, 2009). Seyahat ve gezi yazılarının Tanzimat Dönemi dergileri ile yaygınlaşması, kent deneyimi anlatılarını bir dergi aracılığıyla tartışmanın güçlü sonuçlar sunabileceği düşüncesini güçlendirmiştir. Cumhuriyet Dönemi, bir fikri ya da düşünceyi beyan etmenin etkili yollarından biri olarak dergicilik meselesinin bir ulus inşa sürecindeki önemli konumu sebebiyle historiyografide öne çıkmıştır. Tez çalışmasını sınırlandıracak "Hangi zaman aralığı?" ve "Hangi anlatı?" sorularının cevabı bu historiyografi üzerinde eş zamanlı çakışarak ortaya çıkmıştır. Yukarıdaki bilgiler ve Yapılan Çalışmalar 2'de aktarılan literatür, dergilerin bulunduğu dönemin fikir ve düşünce yapısını yansıtması niteliği göz önünde bulundurulduğunda araştırma malzemesinin Varlık Dergisi olarak seçilmesini güçlendirmiştir. 1933 yılından günümüze kadar yayın hayatına kesintisiz devam eden Varlık Dergisi çeşitli edebi türlerdeki zengin anlatı arşivi ile anlatıya odaklanmaktadır. Mimarlık bilgisi ve kent ilişkisi, Varlık Dergisi'nde çeşitli yazın türlerinde okunabilirken bu çalışmanın örneklemini deneyime dayalı üretilen anlatılar oluşturmaktadır. Bu anlatılardaki kenti görünür kılmak için bir anlatı okuma modeli kurgulanmıştır. Anlatının

potansiyelleri anlatı okuma modeli ile ortaya çıkanlar sonucunda mimarlık için yeni bir anlatı üretimini mümkün kılmaktadır.

1.5. Çalışmanın Araştırma İzleği

Bu tez çalışmasının genel yapısını kurgulayan amaç, problem, kapsam, kabuller ve araştırma malzemesi gibi bileşenler yukarıdaki başlıklarda detaylıca ele alınmıştır. Bu bileşenler arasındaki ilişkiler, çalışmanın sınırları ve yönünü belirleyen zihinsel bir süreç doğrultusunda şekillenmiştir. Bu süreci yansıtan ve tez çalışmasının strüktürünü oluşturan tüm zihinsel izlek Şekil 2'deki gibi şematik hale getirilmiştir.

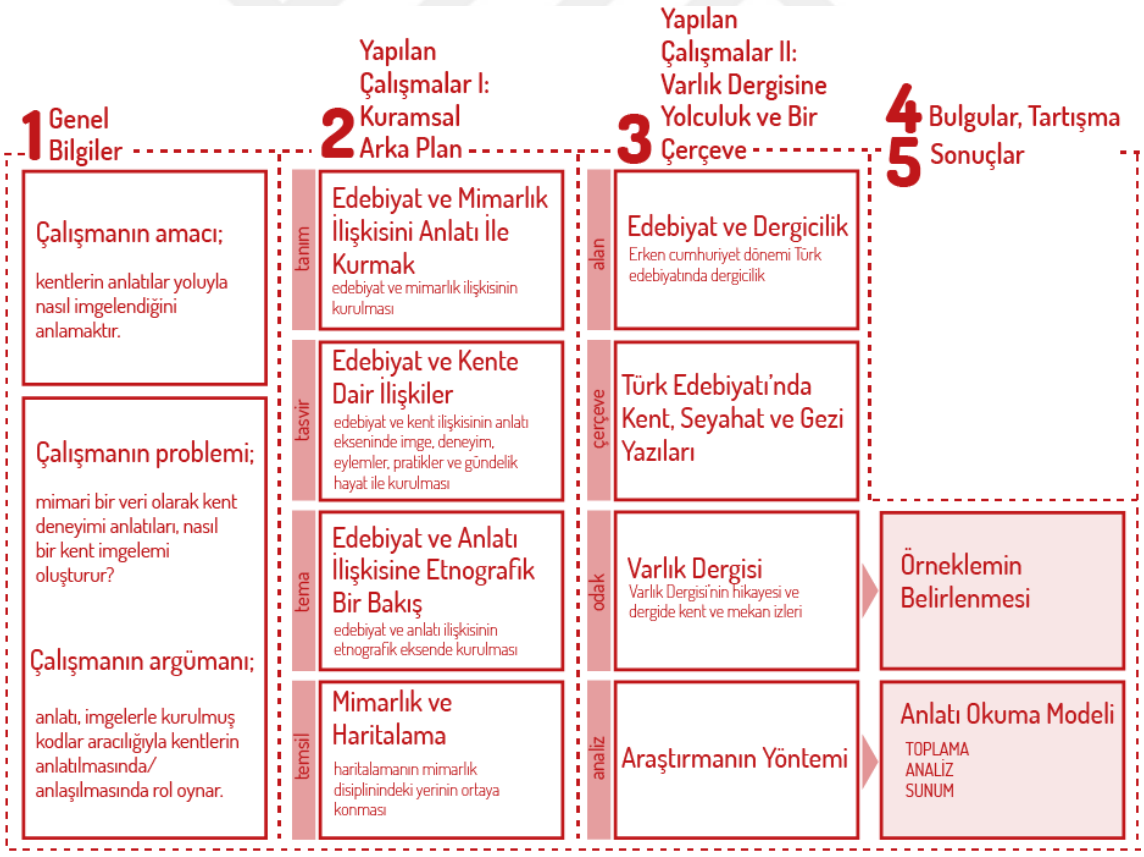

Şekil 2. Çalışma strüktürünü oluşturan zihinsel izlek

Şekil 2, zihinsel süreçte düşünsel olarak yaşanan bir araya gelmeleri ve ilişkileri yansıtmaktadır. Çok katmanlı bir görüntü sunan şekilde üç katmanın varlığından söz edilebilir. İlk katman bulutsu biçimlerden oluşan gri zemindir ve bu zemin zihinde belirsiz olarak yer alan düşünceleri temsil etmektedir. Bu katmandaki kesişmeler ve üst üste

binmeler, belirsiz düşüncelerin birbiri ile ilişki kurması yoluyla belirginleşmeye başlamasını anlatmaktadır. İkinci katman ise anlamlı çakışmalarla daha belirgin hale gelen düşünceleri (+ işareti ile gösterilmiştir) ve bu düşüncelerin gruplanmasını yansıtmaktadır. Üçüncü ve son katman, bu gruplandırmaların adı olarak netleşen kavram/kavram grupları ve bu kavramları (edebiyat, seyahat anlatıları, gezi anlatıları, kent, deneyim, imge, haritalama, etnografya, dergicilik, Cumhuriyet Dönemi, Varlık Dergisi) birbirine bağlayarak tez çalışmasının zihinsel netlik kazananları okunur kılan bağlayıcı akstan oluşur. Bu noktada bağlayıcı aksın yalnızca doğrusal bir hat olmadığı, ileri geri yönde hareket edebilen ve sürecin içinde beliren bir iz olduğu hatırlatılarak değişip başka bir ize dönüşebilecek esneklikte olduğu vurgulanmalıdır. İz takip edildiğinde bu tez çalışmasının Genel Bilgiler başlığı altında anlatılan meselelerin birbiri ile kurduğu ilişkiler görülmektedir.

Zihinsel izlekte netleşen kararlar neticesinde bu tez çalışmasının adımları aşağıdaki şekildeki gibi belirlenmiştir:

Şekil 3. Çalışmanın adımları

Şekil 3'te yer alan 1. Adımda çalışmanın genel bilgileri ve çalışmanın araştırma zemini açıklanmıştır. 2. Adımda, literatür taraması aktarılmıştır ve burada yer alan başlıklar kendi özelinde nitelendirilmiştir. Edebiyat ve Mimarlık İlişkisini Anlatı ile Kurmak çalışmanın disiplinler arası ilk ilişkisini kurduğu için 'tanım', Edebiyat ve Kente Dair İlişkiler anlatı eksenindeki meseleleri belirttiği için 'tasvir", Edebiyat ve Anlatı İlişkisine Etnografik Bir Bakış çalışmaya farklı bir perspektif açtığı için 'tema', Mimarlık ve Haritalama çalışmanın sunum şeklini desteklediği için 'temsil' kavramları ile nitelendirilmiştir. Bu kavramlar başlıkların strüktürde doldurduğu alanları tarif etmektedir. 3. Adımda ise başlıklar araştırma malzemesine yönelik olarak nitelendirilmiştir. Edebiyat ve Dergicilik çalışmanın edebiyatta ilgilendiği 'alan', Türk Edebiyatı'nda Kent, Seyahat ve Gezi Yazıları alan içerisindeki 'çerçeve', Varlık Dergisi bu çerçevedeki 'odak', araştırmanın yöntemi de 'analiz'i işaret etmektedir. 4. Adımda çalışmanın Bulgular, Tartışma 5. adımda Sonuçlar anlatılmıştır.

Özet olarak çalışmanın adımlarında, ortaya konulan zihinsel süreç detaylıca açıklanmıştır. Bu adımlar, aynı zamanda çalışmanın strüktürüdür yani çalışmanın başlangıcından itibaren amacını gerçekleştirmek, problemini çözmek ve argümanını sunmak için takip ettiği yolu işaret etmektedir. Adımlar gerçekleştirildiğinde kent deneyimi anlatılarındaki kent imgesi yeniden temsil edilmiş olacaktır. Mimari bir temsil olarak haritalar, anlatı ve mimarlık ilişkisinin değerlendirilmesine dair eleştirel bir çerçeve tariflemektedir.

1.6. Çalışmanın Yöntemi

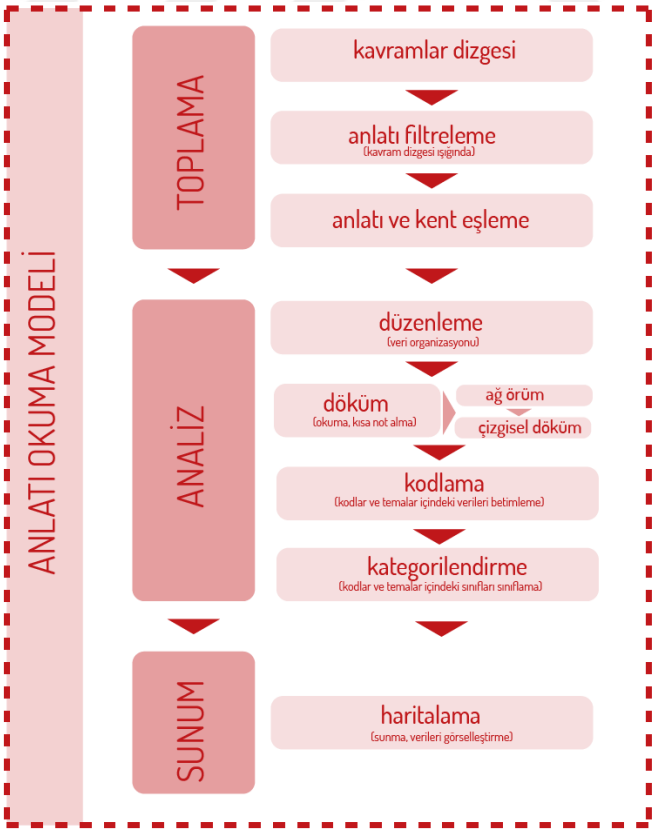
> Edebiyat alanında çalışan araştırmacılar bir noktadan sonra okumayı bırakıp onun yerine kendi alanlarıyla ilgili olarak dökümler yapmaya, grafikler hazırlamaya ve haritalar çıkarmaya yoğunlaşmalıdırlar. Bu yolla fazlasıyla çiğnenmiş toprağa, edebiyata yeni bir can verilebilecektir.
>
> (Moretti, 2005)

Bir metin farklı okuyucuların ortaklaşan ve farklılaşan deneyimler yaşamasını mümkün kılabilir; araştırmacı, kentli ya da okur kendi konumundan ve öznel bakış açısından anlatıyı ele alabilmektedir (Rose 1997; Harding, 2013; Aykaç, 2023). Kendi bakışından anlatıyı ele alan birey anlatıdaki imgeyi zihinsel olarak inşa eder. İmgedeki gerçekliği çözümlemenin nasıl gerçekleştirileceğine öneri olarak "okuma" ve "deneyimleme"

modelleri ortaya koyulabilir (Leach, 2002). Bu çalışmanın yöntemi ise benzer eksende okuma ve haritalama bağlamında oluşturulmuştur. Kent deneyimi anlatılarını okumak ve temsil edebilmek için tekrarlanabilir iddiasında bulunmayan, anlatıya özgü bir anlatı okuma modeli ortaya koymaktadır.

Nitel araştırmaya dayanan yöntem, anlatılardaki mimarlığı harita olarak ortaya koyabilmek üzere çalışmaktadır. Kent deneyimi anlatılarına anlatı okuma modelinin uygulanmasıyla metinsel düzlemden görsel-grafik düzleme geçen bir haritalama faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Okuma modeli ile üretilen bu haritalar, anlatıdaki mimarlık bilgisini sunmuş olacaktır. Ayrıca okuma sırasında ortaya çıkanlar, etnografya ile ilişki kurulmasını da mümkün kılmaktadır.

Nitel araştırmalarda doğrusal, ileri ve tek yönde ilerleyen bir süreç yoktur, süreç sarmal, ileri ve geri yönde kurulan ilişkiler eşliğinde ilerleyebilmektedir (Berg ve Lune, 2019: 40). Tezde oluşturulan modelin adımları, mimarlık bilgisini üretmek için anlatıyı analiz etmeyi mümkün kılacak şekilde ancak anlatı ve mimarlığın birbiri içine nüfuz ettiği adımlar olacak şekilde kurgulanmıştır. Anlatı okuma modeli kılavuzu aşağıdaki şemadaki gibidir (Şekil 4):

Şekil 4. Anlatı okuma modeli

Anlatı okuma modeli toplama, analiz ve sunum olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Her aşama kendi içerisindeki adımlardan oluşmaktadır. Toplama aşaması Varlık Dergisi'ndeki kent deneyimi anlatılarının bir araya getirilerek bir havuzun oluşturulmasını, bu havuzun filtrelenerek örneklem grubunun netleştirilmesini ve örneklem anlatı grubuna dair künye bilgilerinin verilmesini içermektedir. Analiz aşaması, örneklem grubu olan 10 anlatının sırasıyla düzenleme, döküm, kodlama, kategorilendirme adımlarından geçerek anlatının içeriğindeki verilerin ortaya çıkarılması ile ilgilidir. Son aşama olarak sunum ise anlatılara yönelik haritalama sonucu oluşturulan haritaları işaret etmektedir.

Anlatı okuma modeli, anlatılardaki mimarlığın yeniden temsilini sunduğu gibi anlatının metinsel dünyasının görsel ve kavramsal olarak okunabileceğini geçerli kılmış ve doğrulamıştır. Kısacası bu model, anlatıyı mimarlık için farklı bir temsile kavuşturarak bir "yeniden olma hali"ni göstermektedir. Bu model eşliğinde tez çalışmasında Varlık Dergisi kent deneyimi anlatılarında kentsel, mekânsal, kültürel, toplumsal vb. gibi bağlamlardaki mimarlık bilgisi ortaya koyulmaktadır.

Anlatı okuma modeli bu tez çalışmasının iç dinamiklerinden hareketle, anlatılara özel olarak kurgulanmıştır. Bu model ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken en önemli nokta şudur: model, anlatı-okuyucu diyaloguna bağlı olarak oluşturulduğu için öznellik barındırmakla birlikte bu tez çalışmasına özeldir. Anlatı okuma modeli, anlatının ya da okuyucunun değişmesi durumunda ortaya koyulan haritaların değişmesine imkân veren esneklikte, güncellenebilir ve anlatı türüne göre değişkenlik gösterebilir niteliktedir denebilir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR I: KURAMSAL ARKA PLAN

2.1. Edebiyat ve Mimarlık İlişkisini Anlatı İle Kurmak

Edebiyat veya edebi eser, üretildiği zamanın, toplumun, sosyal, kültürel ve diğer tüm bağlamların bir ürünü olarak durumların, olayların ve olguların yansıma alanıdır, ya da yansımanın kendisidir. Edebi eser, yazarın kendisi, yaşadığı coğrafya ve ait olduğu kültürden değişen ya da silikleşen bazen ise aslına uygun ve bariz izler taşımaktadır; bu izleri takip edebilmek, peşinden gidebilmek için metne farklı merceklerle bakmayı mümkün kılan disiplinler arası yaklaşımlardan yararlanılır (Kefeli, 2019). TDK'ye göre edebiyat "Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı; yazın", mimarlık ise "yapıları belirli ölçü ve kurallara göre tasarlama sanatı ve bilimi" demektir. Bu tanımlardan yola çıkarak iki disiplin için ortak yönleri görmek mümkündür. İkisi de biçime ve içeriğe yönelik kaygılar taşıyan "sanat" vurgusuna sahiptir ve bu kapsamda iki disiplinin kesişimi çok yönlü ve farklı bağlamlara dayandırılabilecek şekillerde değerlendirilebilir zenginliktedir. Mimarlığın edebiyat ile ilişkisi bu kesişimi görebilme anlayışıyla kurulabilir.

Mimarlığın somut bir yapıdan daha öte çeşitli disiplinler içinde fiziksel, anlamsal, sosyal ve kültürel bağlamlarda temsil edilebileceği fark edildiğinde edebiyat ile kurulan ilişkinin boyutları daha belirgin olmaktadır. Edebiyat ve mimarlık ilişkisi iki farklı perspektiften ele alınabilir:

- mimarlıkta edebiyat
- edebiyatta mimarlık

Araştırılan konuya ve probleme göre hangi disiplinden diğerine bakıldığı netlik kazanabilir. Mimarlıkta edebiyat, mimarlığın yazılı, sözlü, dil ile ilgili yönünü ifade etmek üzere değerlendirilebilir. Mimari ürün olarak yapı, tasarım sürecinden başlayarak inşa sürecinin sonuna kadar ve yapının tüm ömrü boyunca ki deneyimlemeler de dahil edildiğinde sayısız yazılı, sözlü ifadeye ihtiyaç duymaktadır. Mimarlıkta edebiyat mimari ürün ile ilgili yazılardan mimarlık ile ilgili konuşmaya kadar geniş bir yelpazede açılımlanabilir. Ayrıca mimarlığın kuramsal ve teorik yanı edebiyat ile yakın teması gerektirirken, çeşitli araştırma ve tartışma alanlarında olabilmek de yazılı ve sözlü olarak edebiyat ile ilişkilendirilebilir.

Edebiyatta mimarlık ise, sözlü veya yazılı olan edebi eserde mimarlığı görmek üzeredir. Edebi eserde mekân ya da yer ile ilgili ifadeler ile gerçek ya da kurgu olarak (eserin içeriği ve türüne göre) mimari temsiller sunar. Mekân mimarlıkta mimari elemanlarla tanımlanırken edebiyatta yazılı olarak ifade edilen bir sistemin içindedir ve edebiyatta bir mekân ne kadar iyi tanımlanırsa mekânın sınırları daha belirgin çizileceği için daha iyi algılanır (Taşöz, 2023). Edebiyat yazılı metinler olarak değerlendirildiğinde, Westphal (2011) edebiyat metinlerinin coğrafya ve insan mekanlarını temsil etme yoluyla ilgili sürekli oyunlar oynadığını söyler. Edebi eserde, olay örgüsünün okuyanın zihninde net ve belirgin imgeler yaratması, eserde anlatılmak istenen düşüncenin ve duygunun okuyucuya daha iyi aktarılması ve eserdeki karakterlerin psikolojik tasvirlerinin daha anlaşılır ve detaylı yapılabilmesi için her zaman mekânsal anlatılara ihtiyaç duyulur.

Park, Burgess ve Mckenzie (1925) günümüz kent yaşamının içyüzüne dair bildiklerimizi esasen hikâye ve roman yazarlarına borçluyuz der. Lewis'e (1985) göre edebi metinlerin disiplinler arası çalışması faydalıdır çünkü edebiyat genellikle hem mekânın nesnel tanımlarını hem de mekânın öznel hesaplarını ve ayrıca mekânsal kalıplar ve süreçlerle ilgili bilgileri içerir (Alves ve Queiroz, 2015). Mimarlık, edebiyatta kullanılabilecek ve anlatıya katkı sağlayabilecek çeşitli veriler sunar bu sebeple mimarlığı görmek için edebiyata bakmak yani edebiyatta mimarlık aramak anlamlı olmaktadır.

Edebiyat, mimarlık çerçevesinde ve kent ölçeğinde değerlendirildiğinde kentlerin bir anda ve kolaylıkla erişilemeyen, çeşitli konularda çok yönlülüğün yakalanabildiği, indirgemeci olmayan tarihsel ve mekânsal bilgisini içerir (Aykaç, 2023). Edebiyat, mimarlık için bir arşivdir ve bu arşiv birikerek süregeldiği için mimarlık bilgisini tarihsel olarak ortaya koyabilmektedir. Bu noktada anlatılarında kenti yansıtan bir yazar-mimar-ressam olarak Cihat Burak'tan söz edilebilir. Burak, 1915 yılı İstanbul doğumludur. Osmanlı ailesinin bir ferdi olarak dünyaya gelmiş ve imparatorluktan ulus devlet rejimine geçen bir topluluğa tanıklık etmiştir. İstanbul'un geçirdiği fiziksel ve sosyo-kültürel değişimin izlerini eserlerine yansıtmıştır, bu izler aynı zamanda Burak'ın imgeleminin de izleridir. Evliya Çelebi'nin seyahatnamesini kendisinin başucu kitabı olarak gösteren Burak, sanat endişesi duymaksızın gözlemlenen çevrenin ve insanların özgün bir üslup ile dile getirilmesini bu metinlerin en önemli özelliği olarak göstermektedir. Burak'ın metinleri kendi deneyimlediği, yaşadığı kentlerde ve semtlerde tanıklık ettiği sosyal, kültürel ve fiziksel değişimleri tanımladığı ve ifade ettiği modern bir seyahatname olarak tanımlanabilir (Öztepe, 2023). Burak'ın

metinlerini resimleriyle destekleyerek kent imgesini yazılı ve görsel olarak eş zamanlı olarak sunuşuna örnekler Şekil 5'teki gibidir.

Şekil 5. Cihat Burak'ın Yakutiler kitabı 1946 adlı metnindeki İstanbul tasviri (solda)/ Akıl Dişi adlı metinde Paris tasviri (sağda)

Edebiyatın, mimarlık ile ilişkisi mekân ve kenti kapsayacak şekilde coğrafya ile ilişkilendirildiğinde çeşitli araştırma alanlarından söz edilebilir. Edebi eserlerin ortaya konduğu uzamı araştıran alan "edebiyat coğrafyası", edebi metin içerisinde yer alan coğrafi göndermeleri araştıran alan "edebiyatta coğrafya", metinlerde yer alan coğrafi gösterge ve betimlemeleri inceleyen alan "geokritik" ve son olarak edebi metin ya da metnin imge dünyası ile uzam ve / veya coğrafya arasındaki ilişkileri inceleyen alan geopoetik olarak adlandırılır (Kefeli, 2019). Yukarıda adı geçen alanlar örnek çalışma alanları olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma yukarıdaki alanlardan birine dahil edilmeden kendine özgü bir yeri tanımlar, anlatı metnindeki imge dünyasını ele alan, inceleyen ve analiz eden bir araştırmadır.

Yazarlar, bir edebi eser oluştururken yerleri belirli gerçekler ve olaylarla ilişkilendirerek sosyal bir ortamdaki anlamları üzerinden tanımlayabilirler. Bu tür anlam yaratma etkinliklerinin geniş kapsamlı sonuçları göz önüne alındığında manzaraların edebi temsillerini incelemenin ekoloji, coğrafya, antropoloji ve tarih de dahil olmak üzere çeşitli alanlardaki kavramları, fikirleri ve yaklaşımları içermesi şaşırtıcı değildir. Edebi metinlerin disiplinler arası incelenmesi faydalıdır çünkü edebiyat çoğu zaman mekânın nesnel tanımları, özel açıklamaları aynı zamanda mekânın süreçleri hakkında bilgi içerir. Üstelik edebi metinler, yalnızca manzaraların nasıl değiştiğine değil aynı zamanda bu değişikliklerin kültürel olarak nasıl belgelendiğine ve algılandığına dair yeni fikirler vermek için diğer

kaynaklarla faydalı bir şekilde bütünleştirilebilir. Örneğin arazi kullanım haritalarının yanı sıra edebi metinleri okumanın içerik ve kapsam, mekân ve zaman ölçeği, perspektif hakkında farklı türde bilgileri ortaya çıkardığı söylenebilir (Alves ve Queiroz, 2015). Özetle, edebiyat ve mimarlık ilişkisinin çeşitli şekillerde kurulabileceği ve bu ilişkinin iki disiplin için de çok zengin bir araştırma alanı sunduğu açıklanmıştır. Edebiyatın bu çalışma kapsamında mimarlık ile kurduğu ilişki, edebi anlatılar yani metinler ile sağlanır. Anlatılar, zihinde bir kent imgesi oluşturdukları için, deneyim içerikli anlatılardaki kent imgesinin ve kent gerçekliğinin mimarlık bilgisinin anlaşılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

2.1.1. Anlatı Nedir?

> "Anlatılar dünyayı anlamlandırmanın araçlarıdır ve… bilgi çerçeveleri içerir."
> (Ameel vd., 2023)

Anlatı kavramı, sözlü veya yazılı olarak 'anlatılan şey/metin' bağlamında oldukça sade bir anlamdadır. Anlatı (narrative), Bal'a (2009) göre "bir dizi olayın, belirli bir düzen içinde, belirli bir bakış açısından aktarımı"dır. Oxford Sözlüğünde ise "bir dizi olayın hikâyesi veya açıklaması; olayları açıklamanın veya anlamanın belirli bir yolu" olarak tanımlanmaktadır. Farklı disiplinlere bağlı olarak ortaya çıkan tanım çeşitliliğine karşılık hepsinin bir temel tanımda birleştiği görülmektedir; anlatılar, insanoğlunun kendisi ve kendisi dışındaki dünya ile ilgili algısının, deneyimlerinin ve yaklaşımının dışavurumlarıdır. İnsanlar sürekli olarak hikayeler anlatmış, olayları sunmuş ve dünyayı anlatı biçimine yerleştirmiştir (Cobley, 2013). Anlatılar, tarihsel akışta bu dışavurumları şekillendiren ve belirleyen iletişim biçimlerine bağlı olarak sözlü ve yazılı anlatılar diye iki başlıkta değerlendirilebilir (Kaderli Yapıcı, 2012).

Anlatı, belirli bir durumda birinin başka birine gerçek ya da kurgusal bir hikâye anlatmasıdır (Phelan, 2007). Anlatıya örnek olarak birinin başkasına kişisel bir anekdot anlatması, edebi bir romanda anlatıcının okuyucuya bir hikâye anlatması ya da bir gazete muhabirinin bir haber anlatması gösterilebilir (Ameel vd., 2023). Anlatının anlamı içinde gizlidir, kelime parçalandığında anlamı daha net görülebilir. "An", "anla", "anlat" kavramlarının hepsi "anlatı"da geçmektedir. Bir an vardır, yaşanır ya da kurgulanır, bu an anlamakla ilgilidir çeşitli detayları işin içine girer, sonuç olarak ise bunların hepsi "anlat" mak ile ilgili şeylere dönüşür. Anlatı tam olarak anlatmak eyleminin karşılığı, sebebi ya da

sonucudur. Sunuş şekli görsel, işitsel ya da metinsel olarak farklılaşsa da anlatıların ortak yönü iletişime geçmektir. Anlatıyı okuyan, gören ya da duyan kişinin zihninde bir süreç başlar, akarak devam eder ve bu bir duruma, düşünceye dönüşür. Özetle anlatı, anlatı ile etkileşimdeki bireye bir şeyler anlatır.

Genette (1988), anlatıyı üç farklı şekilde tanımlar ve ilk tanımı şu şekildedir: Anlatı, bir olayı veya bir dizi olayı anlatmayı üstlenen sözlü veya yazılı söylem olan ifadedir. Teorisyenler arasında bugün daha az yaygın fakat güncel olan ikinci bir anlam, anlatının konuları olan gerçek ya da kurgusal olayların ardışıklığı ve bunların çeşitli bağlantı, karşıtlık, tekrar gibi ilişkilerle ilgili olmasıdır. En eskisi olan üçüncü anlam, anlatının bir olaya gönderme yapmasıdır fakat anlatılan olay değildir, birinin bir şeyi anlatması yani anlatma eylemidir.

En genel biçimiyle anlatı, bağlantılı olayların sözlü veya yazılı bir anlatımına, bir hikâyeye karşılık gelir (Bhatt vd., 2014). Anlatı, insanların dünyayı anlamlandırmasının veya dünyaya şekil vermesinin temel bir yoludur. Bu anlamda anlatı, hayatın verilerini tanınabilir örüntüler halinde organize etmek için haritaların yaptığı gibi çalışır; sonucunun bir kurgu, işlevinin izleyiciye veya haritacıya yardım etmek olan bir mekân ve yer temsili olduğu anlaşılır (Tally, 2008).

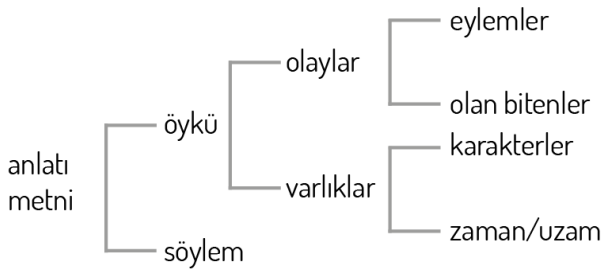
Aristoteles (2012), Poetika'da olay örgüsünün bir anlatının en önemli özelliği olduğunu belirtir. İyi bir hikâyenin başlangıcı, ortası ve sonu vardır. Hikâye, hiçbir fazla ögeye yer vermeden uygun bir bütünlük arz eder. Anlatının diğer özellikleri karakter, sahne, söyleyiş vs. hepsi ana öge olan olay örgüsüne tâbidir. Anlatının doğası ve işlevi konusunda muhtelif başka açıklamalar Aristo'dan beri önerilmiştir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Miller, 1990):

- Rus biçimciliğinin anlatı için kuramı (Vladimir Propp, Viktor Shklovsky ve Boris Eichenbaum)
- Bakhtin'in kuramı ya da diyalojik kuramlar (Mikhail Bahktin)
- Yeni Eleştiri kuramları (R. P. Blackmur)
- Chicago Okulu ya da Yeni Aristocu kuramlar (R. S. Crane ve Wayne Booth)
- Psikanalitik kuramlar (Sigmund Freud, Kenneth Burke, Jacques Lacan ve Nicholas Abraham)
- Yorumbilgisi ve fenomenolojik kuramlar (Roman Ingarden, Paul Ricoeur ve Georges Poulet)

- Yapısalcı, semiyotik ve topolojik kuramlar (Claude Levi Strauss, Roland Barthes, Tzvetan Todorov, A. J. Greimas, Gerard Genette ve Hayden White)
- Marksist ve toplumbilimsel kuramlar (George Lukacs ve Frederic Jameson)
- Okur algılama kuramları (Wolfgang Iser ve Hans Robert Jauss)
- Yapısalcılık sonrası ve yapıbozumculuk kuramları (Jacques Derrida ve Paul de Man)

Anlatının teorik olarak dört farklı boyutundan bahsedilebilir (Somers, 2014) ve bunlar şu şekildedir: ontolojik, kamusal, üstanlatısal ve kavramsal. Ontolojik anlatılar bireyin kim olduğu ile ilgilenir, sosyal aktörlerin hayatlarını anlamlandırmak için kullandıkları hikâyelerdir. Kamusal anlatılar, tek bir bireyden daha büyük olan kültürel ve kurumsal oluşumlara bağlı olan anlatılardır. Anlatının üçüncü boyutu, tarihte çağdaş aktörler ve sosyal bilimciler olarak gömülü olan "usta anlatılara" atıfta bulunur. Kavramsal boyut, sosyal araştırmacılar olarak inşa edilen kavramlar ve açıklamalardır. Herman (2011), ise anlatının bileşenlerini şu şekilde sıralamıştır: konumlanma, olay sıralaması, dünya kurma ya da dünya parçalama, neye benzemek (kurgusal ya da gerçek olarak anlatının içinde ya da okuyucuda birinin veya bir şeyin belirli bir deneyime sahip olmasının "nasıl bir şey olduğu" duygusu).

Bir anlatının gerekli bileşenleri nelerdir diye sorulduğunda yapısalcı kuram her anlatının iki bölümü olduğunu ileri sürer: ilki öykü; içerik ya da olaylar zinciri (eylemler, olan bitenler), bunlarla birlikte varlıklar denilebilen (karakterler, zaman ve uzamın öğeleri) ve öteki söylem yani ifade; içeriğin aktarılma yoludur. Basit deyimiyle, öykü bir anlatının ne'sidir, söylem ise nasıl'ıdır. Şekil 6'daki diyagram bu ayrımı ortaya koymaktadır (Chatman, 1978):

Şekil 6. Anlatının bileşenleri (Chatman, 1978)

Anlatı söylemi, yani "nasıl" sorusunun cevabı iki alt bileşenle açıklanır. İlki anlatı formunun kendisi yani anlatı aktarımının yapısı ikincisi onun ortaya konuluşu sözlü,

müzikal, sinemasal, pandomim ya da bale vs. gibi belirli bir medyumda maddeleşmesidir. Söylem anlatının biçimi öykü ise ifadenin içeriğidir. Anlatının içeriği de bir öze ve biçime sahiptir. Anlatının kendisi ya da anlatım yapan bir metin ne anlama gelir? sorusunun cevabı ise şu şekildedir: Gösterilenler tam olarak üç tanedir: olaylar, karakterler ve zaman/uzam detayları (Chatman, 1978).

Bir 20. yüzyıl olgusu olarak anlatıbilim, Rus biçimciliğinin, Chicago okulu, Yeni Eleştiri, diğer yapısalcı ve post yapısalcı gibi anlatıbilim ekollerinin ilgi ve merak odağı olmuştur. Gerard Genette, Mikhail Bakhtin, Henry James, Wayne Booth, gibi alanının önde gelenleri hem önemli sorular gündeme getirmiş hem de kendi terminolojilerini oluşturmaya çalışmışlardır. Henry James'in ifade ettiği gibi bir anlatı söyleminin içindeki ilişkiler sonsuzdur, yazar ise bu ilişkileri kendine özgü yöntemlerle bir kalıba sokmaya çalışmaktadır. Wayne Booth, The Rhetoric of Fiction'da yazarın anlatıda retorik üzerine kafa yormasının çok önemli olduğunu vurgular böylelikle anlatım tekniğinin anlatıyı oluşturan temel bir unsur olduğunu belirtir (Çıraklı, 2015).

Anlatıyı ele alan anlatıbilim, bir disiplin olarak, Fransız "Communications" dergisinin "Anlatının Yapısal Analizi" başlıklı özel bir sayı çıkardığı 1966 yılında şekillenmeye başlamıştır. Anlatıbilim (İng. Narratology, Fr. Narratologie) terimi ise, derginin bu özel sayısına katkıda bulunanlardan biri olan Tzvetan Todorov tarafından (1969) üç yıl sonra türetilmiştir: anlatıbilim, anlatı yapılarının teorisidir. Anlatıbilim, anlatıların, anlatı metinlerinin, imgelerin, gösterilerin, olayların; bir hikâyeyi anlatan kültürel eserlerin teorisidir (Bal, 2009). Anlatıbilimci, bir yapıyı incelemek ya da yapısal bir betimleme ortaya koymak için, anlatı olgusunun bileşenlerinin parçalara ayırır ve daha sonra işlevleri ve ilişkileri/bağıntıları belirlemeye çalışır. Neredeyse bütün anlatı teorileri "ne anlatıldığı" ve "nasıl anlatıldığı" arasında bir ayrım yapar. Genette'nin de aralarında bulunduğu bazı kuramcılar, anlatı terimini daha dar bir anlamda kullanarak, anlatıları sözlü biçimde anlatılan metinlerle sınırlar, Barthes ve Chatman gibi birçok kuramcı daha hangi türde olursa olsun bir "öykü" anlatan her şeyin bir anlatı oluşturduğunu savunur. Anlatı, bir öykü anlatan ya da sunan her şeyi kapsar. İster metin ister resim, icra etme vb. gibi vasıtalarla olsun, olay anlatan her şey anlatıdır (Jahn, 2005).

Evrendeki nesnelerin tamamında bir öykü saklıdır. Bu bakışla her şeyin anlatı oluşturabileceği söylenebilir yani her şey anlatısaldır dolayısıyla her şey birer metindir. Anlatısallık mutlak olan anlatılabilirlik ise değişken olandır (Çıraklı, 2015). Anlatı oluşturma gücü ise neredeyse tüm evrene yayılmıştır, her şey anlatı oluşturabilecek güçtedir.

Anlatının kapsamı daha geniş düşünüldüğünde bir sürece yayılan her şey anlatı olabilir denilebilir.

Yukarıda anlatılanlar kapsamında Ryan'a (2001) referansla anlatı nedir, sorusunun cevabı aşağıda sıralanmıştır:

- Anlatısallık, kurgusallık sorusundan bağımsızdır.
- Anlatısallık, edebiyatla veya romanla aynı kapsamda değildir.
- Anlatısallık, anlatılabilirlikten bağımsızdır.
- Bir anlatı, bir göstereni (söylem) ve bir gösterileni (hikâye, zihinsel imge, anlamsal temsil) olan bir işarettir. Gösteren, birçok farklı semiyotik tezahüre sahip olabilir. Örneğin, sözlü bir hikâye anlatma eyleminden veya aktörler tarafından gerçekleştirilen jestlerden ve diyaloglardan (mimetik veya dramatik anlatım) oluşabilir.
- Bir metnin anlatısallığı, gösterilen düzeyinde yer alır. Bu nedenle anlatısallık, anlamsal terimlerle tanımlanmalıdır. Tanım, ortamdan bağımsız olmalıdır.
- Anlatısallık bir düzey meselesidir. Postmodern romanlar, masallar veya peri masalları gibi basit biçimlerden daha az anlatıdır; popüler edebiyat genellikle avangard kurgudan daha çok anlatıdır.
- Anlatı temsili, okuyucu tarafından metin temelinde oluşturulur. Tüm metinler anlatısal yorumlamaya uygun değildir.
- Anlatı temsili, zaman içinde konumlanmış, eylemlere ve olaylara (olaylar, olay örgüsü) katılan ve değişime uğrayan bireylerle (karakterlerle) dolu bir dünyadan (ortam) oluşur.
- Yaşamda hareket etmenin en belirgin nedeni problem çözmektir. Bu nedenle en temel anlatı örüntüsüdür.
- Anlatı temsilleri tematik olarak birleşik ve mantıksal olarak tutarlı olmalıdır. Öğeleri serbestçe değiştirilemez, çünkü neden ve sonuç ilişkileriyle bir dizi halinde bir arada tutulurlar ve zamansal düzen anlamlıdır. Bir anlatı temsilinin önermeleri ortak bir referans kümesi (karakterler) hakkında olmalıdır.

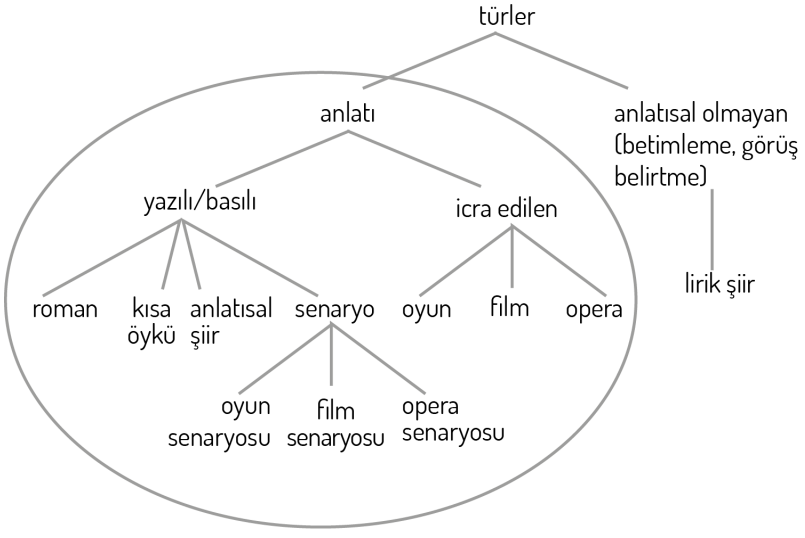
Hühn vd. (2009) ise anlatıyı şu şekilde tanımlar: Hikâye dünyasındaki kurgusal veya gerçek olabilen karakterler, yerler, koşullar vb. gibi varlıklar dahil olmak üzere olayların temsil edildiği ve dolayısıyla belirli bir sözlü, görsel veya görsel-işitsel işaret sistemi aracılığıyla kurulan iletişimsel eylemdir. Buradan yola çıkarak anlatının görsel, işitsel, sözel ve metinsel olarak ifade edilebileceği söylenebilir çünkü anlatı için önemli olan işaret sistemi

ile iletişim kurmaktır. Bu iletişim kurulurken işaret sistemleri bir arada kullanılabilir örneğin metinsel bir anlatıda çeşitli resimler, semboller gibi işaretler görülebilir. Bu çalışma kapsamında ise anlatının metin hali yani anlatı metni üzerinde durulmaktadır. Metinler, yazılı işaret sistemi oldukları için yazılı olarak biçimlendirme sanatı olan edebiyatın anlatı ile ilişkisini anlamak anlatı metnini edebi bir ürün olarak görebilmek çalışmanın zemini sağlamlaştırmaktadır.

2.1.2. Edebiyatta Anlatı

Edebiyat Aytaç'a (1999) göre edebiyat, kaynağı hayal gücü ve yaşantılar olan, malzemesi dil olan bir yaratıcılık, farklı bir ifade ile de sanat dalıdır. Barthes (1977), edebiyatın sabit bir metin değil, toplumsal söylemsel ilişkiler içinde sürekli yeniden üretilen bir alan olduğunu aktarmıştır. Bu açıklamalara göre edebiyat sözlü veya yazılı olarak biçimlendirmek demek iken somut olarak yazın ve eser gibi kavramlar ile açıklanmakta yani yazma eylemi ve bu eylemin sonucuna işaret etmektedir.

Roland Barthes, 1966'da Communications dergisinin 8. sayısında yaptığı açıklamalarla anlatı türlerine yönelik bir liste sıralamıştır. Bu listenin düzenlenmiş ve sınıflandırılmış hali Şekil 7'deki gibidir:

Şekil 7. Barthes'ın anlatı listesinin sınıflandırılması (Jahn, 2005).

Barthes'ın anlatı sınıfına bakıldığında anlatının edebiyatla ilişkisi açıkça görülmektedir. Buradan yola çıkarak anlatının alt başlıklarının tamamı edebi bir ürün olarak

var olmaktadır denilebilir. Çünkü hepsi yazılı ya da icra edildiği için sözlü ya da yazılı olarak şekil bulan, bir şeyler anlatan, dil odaklı sanat ürünleridir. Kısaca söylenebilir ki edebiyat bir sanat dalı olup her türlü duygu, düşünce ve olayın dil ile biçimlenmesini ifade ederken anlatı bu biçimin kendisidir.

Anlatılar sürekli hareket halindedir (Ameel, 2016). Edebiyat, mekân tanıklığını ve deneyimlerini, majör çerçeveler ve genel kabulleri aşıp daha üst bir bakışla anlatıya döker ve öylelikle hem mekânı hem de zamanı anlamak için eleştirel bir tartışma zemini oluşturur (Aykaç, 2023). Anlatı, bir hareket hali ise edebiyat bu hareketin gerçekleşmesi için destekleyici ve yönlendirici olan üretim alanıdır.

Edebiyat ve anlatı ilişkisini daha iyi anlamak için bu ilişkisindeki belirsizlikleri ele almak anlamlı olabilir. Örneğin; Barthes'ın şemasındaki (Şekil 7) anlatısal olmayan eserler ifadesinden yola çıkarak bu durum aydınlatılabilir. Anlatısal olmayanlar, bir olay anlatmaktan yani bir hikâye anlatmaktan uzak olduğu için anlatı dışıdır. Fakat anlatı olmayan bir ürünün edebi olmadığını söylemek doğru bir yaklaşım değildir. Eser, hikâye ya da olay anlatmadığı için anlatı olarak değerlendirilmezken de edebi bir eser olabilir çünkü edebiyat dil aracılığıyla sanat üretmektir. Aynı şekilde her edebi eser anlatıdır ya da her anlatı edebi eserdir demek de kısır bir ifadedir. Edebi eserlerin hepsi anlatı olmak zorunda değildir. Örneğin; bireyin başında geçenleri anlatması, bir olay ve hikâye sunduğu için anlatı olabilir fakat bunun edebi eser olabilmesi için sanat yönünün de kuvvetli olması gerekir. Özetle şunlar söylenebilir; anlatı günümüzde anlam genişlemesi yaşayarak çeşitli çalışmalara dahil olan bir araştırma alanıdır. Anlatı genel olarak bir şeyler anlatmak ile ilgilidir ve bu sebepten "anlatma"yı gerçekleştiren birçok eser ile anılabilir. Edebi eserler de çoğunlukla bir şeyler anlattıklarından bu eserler genellikle anlatı olarak değerlendirilmektedir. Günümüzde anlatının sınırlarının esnekliği sayesinde yalnızca edebiyat ile değil birçok farklı disiplinle de ilişki kurulabilmektedir fakat en güçlü ilişkinin hala edebiyat ile kurulduğunu söylemek yerinde bir ifadedir.

Anlatı günümüzde yalnızca dil aracılığı ile anlatılan edebi eserleri kapsamakla kalmaz olay, süreç ve akış belirten yazılı, sözlü ve görsel eserler de anlatı kapsamına dahil edilebilir. Fakat bu başlık altında söylenebilir ki edebiyat ve anlatı arasında sıkı bir ilişki vardır. Çalışma kapsamında ise edebiyatın yazılı eserleri, yani metinler üzerinde durulacaktır. Bu noktada ele alınacak metinler, edebi metinlerdir ve aynı zamanda anlatıdır. Anlatı, çok katmanlı bir yapıdaki ilişkisel bilgiyi, yorumlama ve anlama döngüsünde bu katmanların ağ ilişkisini görünür kılmayı sağlayarak ve aynı zamanda algılanan ve algılayan arasındaki alanı

sunarak nesneye odaklanan bir metinden farklılaşır (Alemdar ve Aydınlı, 2011). Kısaca söylenebilir ki çalışmanın araştırma malzemesi olan anlatıyı, edebi metinler oluşturmaktadır. Yapılan Çalışmalar 2'de metinlerin detaylı şekilde ele alınışı görülebilir. Bu çalışmada, cümlenin hedeflediği anlama ya da bağlama göre aynı şeyi işaret etmesine rağmen bazı cümlelerde "anlatı" bazı cümlelerde "metin" ifadesi geçebilir. Fakat çalışma boyunca anlatının metin, metnin anlatı demek olduğu göz önünde bulundurulduğunda çalışmayı okumak kolaylaşacaktır.

2.1.3. Mimarlıkta Anlatı

Mimarlık ve anlatı birbirini besleyen ve güçlendiren; kümülatif ve tarihsel bir ilişki içindedir. Anlatı ve mimarlık kesişimi, disiplinler arası bir çalışma için çerçeve yaratmaktan daha geniş bir perspektifle değerlendirildiğinde bu ilişkinin insanın anlatma ve barınma ihtiyaçları kadar eski olduğu görülebilir. Mimarlık ve anlatı ilişkisi, insanın barınma ihtiyacı ve anlatma gücü ile insanlığın ilk tarihlerinden beri kurulmuştur. Yazılı ve basılı anlatılarla mimarlık ilişkisini ise matbaanın icadı ile ilişkilendirmek mümkündür. Basım makinesinin icadı tarihin en büyük olaylarındandır ve bir devrimdir, insanlığın anlatım tarzıdır, bir biçimden sıyrılıp bir başkasına bürünen insan düşüncesidir; basım mimarlığın güçsüzleşmesine ve çıplaklaşmasına sebep olmuştur (Hugo & Heidegger,1996:65). Basım, kâğıt düzlemine aktarılan fikirler ile mimarlığı etkileme gücünde olmuştur. Hugo ve Heidegger'in ifadelerine göre basım yoluyla anlatılanlar yani anlatılar mimari yapıların cephelerinde sadeleşmeye sebep olmuştur. Bu durum basılı anlatıların mimarlık ile ilişkisine ve etkileşimine verilen ilk örneklerden olabilir.

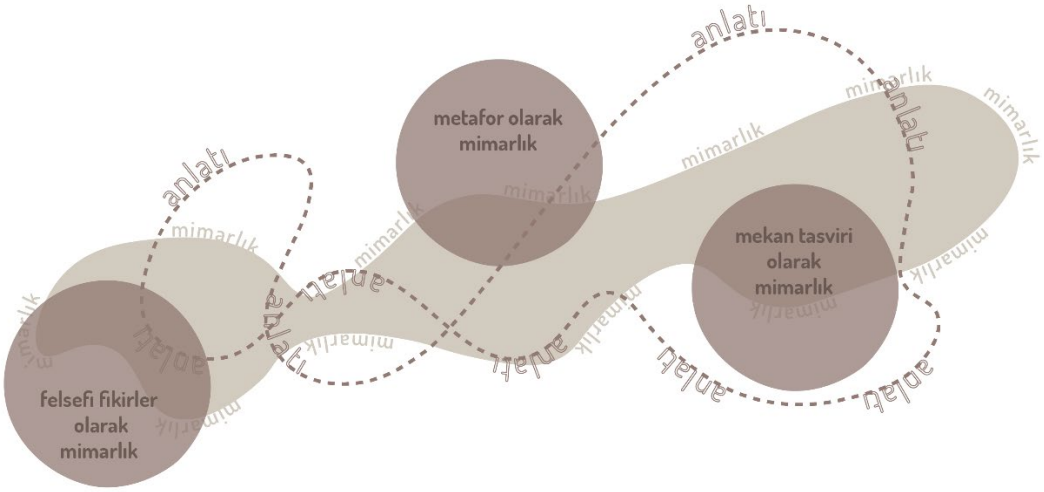
Mimarlık ve anlatı içeriğine sahip tasarım yaklaşımları, postmodernist teorilerde geniş çapta kabul görmüş ve meşrulaştırılmıştır. Hâkim yaklaşımlar şiir, edebiyat ya da özgür anlatı üzerinde yoğunlaşmaktadır. İlk yaklaşımın amacı, şiir ve edebiyatı, mimari veya kentsel bileşenler için metaforlar, analojiler, semboller ve işaretler kaynağı olarak kullanmaktır. İkinci yaklaşımda, özgür anlatılar edebiyat ve şiirde var olan metinlere dayanmaz, anlatının hem yaratıcısı hem de yorumlayıcısı olan tasarımcının yeteneğinin sonucudur. Karakterler (bileşenler) veya olay örgüleri (ilişkiler) için kaynaklar yalnızca mimarın kişisel tercihlerine, tarihine, deneyimine vb. bağlıdır (Aravot, 1995). Aravot'un ifadesinde anlatıda mimarlık ve mimarlıkta anlatı şeklindeki iki perspektifin varlığı görünmektedir. Bu perspektiflerden mimarlık ve anlatı ilişkisinin özünü anlamak için iki

önemli çıkarım yapılabilir: anlatıda mimarlık perspektifinden; anlatı, mimarlık için çeşitli şekillerde (metafor, analoji, sembol ve işaret) kaynak olabilir. Mimarlıkta anlatı perspektifinden; mimar, çeşitli verilerden (kişisel tercihler, tarih, deneyim) yola çıkarak anlatı oluşturabilir ve bu perspektifte yalnızca mimar değil eser ile de ilişki kurulabileceğini söylemek mümkündür. Mimarlıkta anlatı, mimarlığın metinsel yönünü tanımladığı gibi anlamak ve anlatmak ile ilgili olan şeylerin de içindedir.

Mimarlık ve anlatı ilişkisini günümüz koşullarında ele almak çeşitli tasvirler ile gerçekleşebilir. Örneğin bir bina ya da yapılı bir çevre, kelimenin tam anlamıyla bir hikâye anlatamaz, bir harita ya da rastgele bir liste de anlatamaz; ancak binalar, haritalar ve kentsel form, belirli hikayeleri önererek veya akla getirerek bir anlatıya sahip olabilir (Ameel vd, 2023). Mimarlık, anlatı için önermeler oluşturur, bu sebeple gerçek ya da kurgusal olabilen anlatı için mimarlık bir kaynaktır. Anlatılar da mimarlık için birer temsil araçlarıdır.

Anlatı ve mimarlık ilişkisi kentsel, toplumsal, sosyal, politik şekillerde kurulabilmektedir fakat bu ilişkiyi mekân üzerinden kurmak oldukça yaygındır; mekân tanımlamaları ve araştırmaları üzerine çeşitli yaklaşımlar mevcuttur. Anlatıdaki mekânı Chatman'in (1978) edebi mekânı üzerinden anlamak mümkündür. Mekân ve mekandaki bir nesnenin ne olduğu, benimsenen bakış açısı ve çevresel iç içe geçmeyle ilgili bir meseledir. Buradan hareketle edebi mekân, nesnelerin ve karakterlerin yerleştirildiği ortamdır; karakterlerin içinde yaşadığı ve hareket ettiği çevredir. Bu kapsamda Chatman'e (1978) göre edebi mekân, sabit bir yer ya da dekor olmanın ötesinde, iklim koşullarının yanı sıra manzaraları da içerir, bahçe ve odaların yanı sıra şehirleri de içerir; esasında mekânsal olarak konumlandırılmış nesnelerin ve kişilerin tamamını içerir. Mekân, karakterlerin yansıra, bir anlatıda var olanlara da aittir (Chatman, 1978).

Sophia Psarra'nın (2010) "Architecture and Narrative The Formation of Space and Cultural Meaning" adlı kitabında Borges'in anlatıları ile mimarlık arasındaki bağlantıyı incelenmiştir. Bu bağlantının ilki, mimariyi olay örgülerinin doğrusal ilerleyişinde gezinmek için bir metafor olarak kullanarak; ikincisi bu ilişkiyi ifade etmek için deneyimi panoramik betimlemeyle birleştiren bir mekân tasviri uygulayarak; üçüncüsü, hikayelerinde mimari bağlamlarla ilişkili felsefi fikirlere atıfta bulunarak olmak üzere üç yolla sağlamıştır. Buradan yola çıkarak anlatıda mimarlığın halleri üç şekilde sıralanabilir: Metafor olarak mimarlık, mekân tasviri olarak mimarlık, felsefi fikirler olarak mimarlık (Şekil 8).

Şekil 8. Anlatıda mimarlık

Anlatı; söylem, retorik, hikâye ve hikâye anlatımı gibi terimlerle son yıllarda kentsel tartışmalarda daha sıkça kullanılan bir kavramdır (Ameel, 2016). Anlatı ifadelerinin (sözlü, yazılı, grafik, jestsel) ve anlatı sınıflarının (mit, halk hikayesi, fabl, destan, trajedi, drama, roman, filmler, çizgi romanlar, ayrıca tarih, otobiyografi, analitik vaka geçmişleri, mahkeme önündeki tanık ifadeleri ve tabii ki sıradan konuşma) inanılmaz bolluğu ve çeşitliliği (Ricoeur, 1979) içinde mimarlık ve anlatı ilişkisini kurmak potansiyeli hem çok güçlüdür hem de gizli kalanı ortaya çıkarmak için gereklidir.

Mimarlıkta, mekânsal boyutun zamana müdahalesiyle anlatının doğrusal işlevi çözülür, anlatısal yaklaşım temel mimari dile derinlik katan paralel bir koda dayanır; bir mekânın çeşitli fiziksel parçaları, katılımcının eylemleri ve deneyimleri sonucunda anlam kazanır (Coates, 2012). Anlatısal mimarlık, mekânsal deneyim aracılığıyla anlam kazandırılmasına imkân tanır. Çünkü mimarlıkta anlatı, mekânların deneyimlenmesi ile o mekâna dair mesajların alınmasını, o mekânda bir hikâye yaşanmasını da kapsamaktadır.

Mimarlık ve anlatı ilişkisi mimari tasarım aracılığı ile de kurulabilir. Bu ilişki metafor olarak hikâye anlatımı ve sıralama yoluyla hikâye anlatımı olarak iki şekilde kurulabilir (Bica, 2016). Metafor yoluyla mimarlığı anlamak, tasarımcılara yeni araç setleri sunarak etkileyici mimarinin ortaya çıkmasını sağlayabilir ve metaforlar mimariyi dolaylı olarak oluşturan hikayeleri anlamak için kullanıcı yorumu gerektirir, hikâye anlatımından ilham alan mekânsal sıralama kavramı, kullanıcıları sürece dahil ederek mekanlar oluşturma potansiyelini sınar (Aguspriyanti vd., 2023).

Anlatı, mimarlık ve edebiyat üzerinden düşünüldüğünde iki disiplin arasındaki ilişki bir binayı ve bu binanın gerçek dünya bağlamındaki anlamını tanımlar (Markus & Cameron, 2002). Anlatı, aynı zamanda bir hikâyeyi tariflediği için bir binanın etkileşimleri ve aktiviteleri ile desteklenmesi gereklidir (Achten, 2019). Anlatının anlamına dair farklı bir bakış sunan Li-Shin Chang (2008) ise anlatının yalnızca kelimelerden oluşması gerekmediğini ve manzara anlatılarında olduğu gibi nesneleri içerebileceğini belirtir. Yani anlatı kenti, binayı, manzarayı, nesneyi ya da yalnızca deneyimin kendisini anlatmak suretiyle mimarlığı kapsayabilmektedir.

Anlatı hikâye anlatmak demek ise mimarlığın da bir hikâye anlatabileceğini savunan Jennifer Bloomer (1993), Finnegans Wake adlı anlatıyı "kazma, soyma, kesme ve parçalama" olarak tanımladığı işlemlerle ele alarak bir anlatının mimari olarak incelenebildiğini ortaya koyar ve sonrasında mimarinin de anlatı olarak ele alınabileceğini söyler çünkü anlatıların mekânsal çağrışımları, mekânların ise zamansal çağrışımları vardır (Jo & Lee, 2007). Ayrıca yazılı kaynaklardan mekanbilime yönelik olarak didaktik ve esinlenme (tasarım süreci için esin kaynağı oluşturmak) anlamında yararlanılabileceği (Çağlar ve Ultav, 2004) görüşü metinden bilgi edinilebileceğini söylerken aynı zamanda mimar okuyucu ve metin ilişkisinin yorumlama ve yazma noktasında etkileşim oluşturduğunu ifade etmektedir.

Mimarlıkta anlatı, mimar rolü üzerinden düşünüldüğünde şunlar söylenebilir: Edebi ürün olarak anlatı, mimarların mimarlığın yalnızca araç veya meta olarak ele alınabilen teknik bir disiplin olmadığını tüm bunlara ek olarak beşerî bilimlerde derin kökleri olan karmaşık bir söylem olduğunu anlamalarına yardımcı olur; Hamon'a (1992) göre mimarlar yerin ya da zaten bir hikâyesi olan yerlerin hikâyelerini üretmelidir ve mimar, insan yaşamına anlam katacak bir anlatıcı, bir mekân yazarı olmalıdır (Terzoglou, 2018).

Yukarıdaki bilgilere göre mimarlıkta anlatı kapsamının çok çeşitli ilişkiler bağlamında açılabileceği görülmektedir ve bu kapsam şu şekilde özetlenebilir: anlatmanın barınma kadar eski bir ihtiyaç olduğu düşünüldüğünde tarihsel ve kümülatif bağ olarak tarihsel köken üzerinden; mimarlığın metafor, analoji, sembol ya da işaret olarak anlatı için kaynak olma değeri üzerinden; anlatıda kent gerçekliğini görebilmek üzerinden, anlatıdaki mimarlığın yeni mimari üretimler için aktivasyon oluşturması üzerinden ve mimarın rolü üzerinden anlatı ve mimarlık bağı kurulabilir.

Mimarlık anlatıdan beslenirken kendisi de bir anlatıya dönüşebilmektedir. Bu ilişki görsel, işitsel ve yazılı olarak çeşitli şekillerde temsil edilebilirken bu tez çalışması

kapsamında mimarlık bilgisinin değerlendirildiği anlatılar yazılı ve basılı olarak metinlerdir. Yani anlatılar bu çalışmanın argümanını desteklemek için veri sunan metinlerdir. Anlatı ve mimarlık ilişkisi, anlatıdaki kent imgesi üzerinden aşağıdaki başlıklarda daha detaylı olarak ele alınacaktır.

2.2. Edebiyat ve Kente Dair İlişkiler

Duygu, düşünce ve olayları yazılı ve sözlü olarak biçimlendiren bir sanat dalı olarak edebiyatın, mimarlık ile kurduğu ilişki yukarıdaki başlıklarda anlatı üzerinden açıklanmıştır. Bu ilişkiye odaklı bir pencerenden bakıldığında kenti görmek ve onu detaylıca anlamaya çalışmak mümkündür.

Kent fiziksel, sosyal, kültürel yönleri ile çeşitli şekillerde edebiyata yansır. Anlatıyı oluşturan zihnin kararları ile kentin hangi yönünün öne çıkacağı anlatıya içkindir. Kent, gerçek boyutundan edebi boyuta geçerken tasvirler, betimlemeler, gerçek adlar, doğrudan veya dolaylı ifadeler ile bir portre çizer. Kent edebiyatta yazılı ve görsel olarak varlık kazanabilir. Edebi anlatı içerisinde hem metinsel hem de görsel ifadeler görülebilir.

Kent, kâğıt düzlemine geçerek imgeleşir ve edebiyatta bir temsiliyet bulur. Endell (2014), kent ve edebiyat arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklar: edebiyat kente, kent de edebiyata tasvir yolu ile nüfuz eder; metin, kent ile ilgili bilgi verebilmek için olay akışını durdurarak, hikâyeyi bir süre bekletip mekanları ve mahalleri tasvir etmek zorundadır. Tasvir yani betimleme kentin temsiliyet kazanmasında bir yoldur, imgenin detaylandırılmasına katkıda bulunur. Kenti temsil ederken izlenecek yol yalnızca betimleme olmak zorunda değildir, örneğin gerçek yer adlarının kullanılması ile de kent edebiyatta varlık kazanabilir.

Kent edebiyatta yalnızca yazılı olarak değil anlatı metni içerisindeki görseller, simgeler ya da imajlarla da varlık kazanabilir. Tally (2008) bu konuda şöyle der: Haritacı gibi anlatıcı da temsil edilecek alanı belirler, dahil edilecek öğeleri seçer, ölçeği çizer. Bireysel gezginlerin prekartografik seyahat programlarındaki antik haritalar genellikle yolcuların vahalar, dağ sıraları, nehirler, anıtlar ve benzerleri gibi çeşitli önemli kilit noktaların işaretlendiği yolculuk etrafında düzenlenen diyagramlardır. Edebi mekân, dil tarafından hayal edilen ve temsil edilen gerçek, maddi, coğrafi bir yerdir.

Edebiyat ve kent ilişkisi çeşitli yazarların kente bakışı üzerinden kurulabilir. Bu kapsamda akla gelen ilk isimlerden biri İtalo Calvino'dur. Calvino (2018) Görünmez Kentler

kitabında, okuduğu kitaplar, gezdiği gördüğü sergiler, arkadaşlarıyla tartışmalar gibi her şeyin zihninde kent imgesine dönüştüğünü ifade eder ve anlatılarını oluştururken kurgusal yöntem ve teknikler kullanır. Görünmez Kentlere girerken Marco Polo'nun rotasını kullandığını başka yolcuların farklı rotalar izleyebileceğini fakat tüm yolların aynı bütünlükle biteceğini ve kentin parça parça kurulacağını dile getirir. Calvino kitabında düşüncelerini destekleyen görüşlere sahip olan Michel Butor'a atıflarda bulunmuştur, Butor bir roman simgeselliğini yaşanılan gerçekleri tanımlamak için kurulan ilişkilerin tümünde görmektedir (Calvino, 2018). Özgün bir seyahat yazarı olarak Michel Butor "Metin Olarak Kent" denemesinde yabancı bir kente girdiğinde metin tarafından eşlik ve takip edildiğini, gittiği her yerde sözcükler tarafından kuşatıldığını ifade eder (Neuner, 2022). Butor hayatı boyunca çeşitli sebeplerle sürekli seyahatler etmiş ve bundan kaynaklı olarak farklı şehirlerde yaşamıştır; yaşadığı kentler ise edebi eserlerinin ana karakterini oluşturmuştur (Nane, 2021).

Bu görüşler ışığında söylenebilir ki kent, deneyimden gelen bilginin, tecrübenin ve gerçekliklerin desteğiyle edebi metinde yani anlatıda imgeleşir. Kent imgesi gerçekliğin izlerini taşır çünkü kâğıt düzlemine yansıyanlar deneyimlerdir. Kent, kâğıt düzlemine geçerken kartografik, topografik anlatım yolu ve sembollerle ifade edilebilir. Bu çalışmada kent, yazılı olarak kâğıt düzlemine geçmiş anlatı metnindeki haliyle ele alınacaktır.

2.2.1. Kent İmgesi

"Kent imgesi, kentin kendini nasıl tanıttığının, nasıl bir izlenim bıraktığının, nasıl bir atmosfer yaydığının ifadesidir."

(Böhme, 2017)

Pound (1913) imgeyi "bir şeyin anlık entelektüel ve duygusal kompleksini doğrudan ifade eden sunum" olarak tanımlamaktadır. İmge, Oxford Sözlüğüne göre "bir kişinin ya da şeyin zihninde oluşan görüntüsü; yani bir obje, kişi ya da durumla ilgili zihindeki hayali ya da düşünsel tasvir"; TDK'da ise "duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri; hayal, imaj", "duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesneler ve olaylar; düş, hayal, imaj" olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamların tamamına bakıldığında imge ile ilgili şu iki önemli tespit yapılabilir: zihinde tasarlanır bilişseldir, hem duyularla algılananları hem de duyular, uyaran olmadan bilinçte

belirenleri yansıtır. İmge hem deneyime hem de bilişe dayalı olabilir. Çalışma kapsamında ise imgenin deneyimden gelen oluşumu üzerinde yoğunlaşılmıştır.

Berger (1986), Görme Biçimleri adlı kitabında imgeyi detaylıca ele alır. Tüm imgelerin insan yapısı olduğunu ifade eder ve imgeyi yeniden yaratılan veya yeniden üretilen görünüm olarak tanımlar. İmge ilk ortaya çıktığı ve oluştuğu yerden ve zamandan kopmuş veya saklanmış görünüm, görünümler düzenidir. İmge kavramı başlangıçta olmayan şeyi gözde canlandırmak olsa da zamanla anlamı evrilerek bir kişinin ya da nesnenin bir zamanlar nasıl göründüğü yani Y'nin X'i nasıl gördüğü anlamına gelir olmuştur. Görme sözcüklerden önce gelir, imge bu görüşten doğar fakat imgeye eklenen söz imgeyi değiştirir artık imge sözü aydınlatmaktadır. Şekil 9'da Berger'in imgelerine örnekler görülmektedir.

Şekil 9. Berger'in imge örnekleri

Kent imgesi hem fiziksel olarak yerin, mekânın, bağlamın yani kentin tecrübe edilmesi yani deneyim ile hem de yazılı, görsel ve işitsel temsiller ile oluşturulabilir çünkü imgede önemli olan zihinsel inşaya sebep olan etkileşimdir. Kentte yol bulmanın stratejik halkası çevresel imgedir; bireyin dış dünyayı ve çevreyi zihninde genellediği bir resimdir, bu imge hareketi yönlendirmek ve harekete hız katmak ve kolaylık sağlamak için önemlidir (Lynch, 1973, 4). Kent deneyimi zihinde bir kent imgesi oluşturur, zihindeki imge ise yeni deneyimleri destekler ve kenti daha anlaşılır kılar. Bir mekânın hem simgesel hem de maddi boyutlarının olduğu kabul edilmelidir (Baloglu & Brinberg, 1997). Mekanlar, bu maddi ve

simgesel boyuta deneyimi gerçekleştiren bedenin duygusal boyutunun da eklemlenmesi ile zihinde imgeleşebilir.

Anlatıyı, imge ile olan ilişkisine vurgu yaparak tanımlayan Ryan (2003), anlatı çeşitli işaret türleri tarafından etkinleştirilebilen zihinsel bir imge veya bilişsel yapıdır der. Bu imge, akıllı etkenlerin (karakterlerin) doldurduğu bir dünyadan (ortam) oluşur. Bu etkenler anlatı dünyasında küresel değişikliklere neden olan eylemlere ve oluşlara (olaylar, olay örgüleri) katılır. Bu nedenle anlatı bir dünyanın ve üyelerinin tarihindeki bir kesiti yakalayan, nedensel olarak birbirine bağlı durumların ve olayların zihinsel bir temsilidir (Şekil 10).

Şekil 10. Anlatıda imge

İmge, zihinsel inşadaki temsillerdir denilebilir. Anlatı, etkileşim aracı ve alanı olarak zihinsel imgeyi oluşturur ve bu imgeler birer temsildir. Anlatı, insan söyleminde yer alan genel temsil sürecinin bir parçasıdır (Cobley, 2013). Hall (1997), anlatı ve temsil ilişkisini üç genel yaklaşımla açıklar: ilki yansıtıcı yaklaşım: anlatı, gerçek dünyadaki kişi veya nesnedeki anlamı yansıtan bir temsildir. İkincisi kasıtlı yaklaşım: anlam anlatıyı üretenin kontrolündedir ve temsil olarak anlatı dünyayı anlamlı kılmak için kullanılır. Sonuncusu ise inşacı yaklaşım: anlam ne üretici ne de temsil edilenin kontrolündedir, bunun yerine kullanıcılar ve nesnelerden ziyade anlamın inşası, temsil sisteminin oluşmasına izin verdiği gerçektir.

Kant'ın imgeyi öznel ve özgün bir temsil biçimi şeklinde tanımlamasına dayanarak imgenin temsil ettiği şeyden uzaklaşmasıyla güvenirliğini ve gerçekliğini kaybettiği söylenebilir; aynı zamanda imge bir öznenin zihin sürecini ve nesnenin anlam katmanını ilişkilendiren, farkındalık düzleminde beliren ve ortaya çıkan bilginin kaynağı görülür (Alemdar & Aydınlı, 2011). İmge, gerçeklikleri temsil edip saklayabilir.

İmgenin anlatı ile kurduğu ilişkide anlatının imge için bir temsil alanı olduğu ifade edilebilir. Bu ilişkiye farklı bir bakış ise şu şekildedir: Alemdar ve Aydınlı (2011), imgenin anlam ile kurduğu ilişkisinde "anlatı" olma potansiyeline sahip olduğunu belirtir; bir şeyleri açıklamaktan ya da tasniflemekten daha çok bir şeylerin varoluş nedenini ortaya çıkartan olay örgüsü olarak okumayı mümkün kılar. Şimdiki zamanın içinde geçmişi anımsama ve geleceği sezinleme bağlamında gerçekleşir ve bundan ötürü zamansaldır; betimlemek, açıklamak, anlamak ya da temsil etmek mecburiyetinde olmaksızın görünen dünyaya gönderme yaptığından ötürü söylem olma özelliği vardır ve bu nedenle metinsel olarak da düşünülebilir.

Ryan'ın (2010) çalışmasında psikolog Jeffrey M. Zacks, bireyin bir hikâyeyi okuyup gerçekten anladığında, hikâyenin anlattığı olayların zihinsel bir simülasyon yarattığını ifade etmektedir. Eylemler ve duyumlarla ilgili ayrıntılar metinden alınır ve geçmiş deneyimlerden elde edilen kişisel bilgilerle bütünleştirilir. Ryan okurun zihninde kokular, sesler, tatlar, hareketler ve görüntülerin canlı simülasyonlarını ürettiğini belirtir (Çıraklı, 2015). Anlatı okuyucu tarafından anlaşıldığında zihinde canlanmaya başlar yani anlatıdaki imge zihinde bir inşa yaratır, anlatılanlar görüntülere dönüşmeye başlar ve zihinde anlatıda geçenlerin yeni bir temsili oluşur.

Bengü (2022), Bachelard'ın edebi imgeyi, patlatıcıya benzettiğini söyler çünkü Bachelard'a (1996) göre imge, bitmiş cümleleri parçalar yani kelimeleri hareketlendirir. İmgenin tetiklediği bu hareketlilik zihinsel inşa sürecindeki kıpırdanmalar ve oluşlar olarak değerlendirilebilir. Edebi imgenin zihindeki sürecini anlamak üzere Pallasma (2014) şöyle der: Bir anlatıyı okurken yazarın sözlerinin önerisiyle hikâyenin tüm ortamları ve durumları zihinde inşa edilir, okuma eyleminde sanki fiziksel gerçeklikler varmış gibi zahmetsiz ve kusursuz bir şekilde bir ortamdan diğerine geçilir. Bu hayali mekanlar, resim olarak değil tam mekansallıkları ve atmosferleriyle aynı rüyalardaki gibi deneyimlenir. Rüyalar, mekanlar, yarı mekanlar ve hayal gücüyle yaşanan deneyimler oldukları için resim değildir ve tamamen hayal gücünün ürünleridir. Edebiyatın uyandırdığı duyusal imgeler, bir tür hayal gücüyle oluşturulan duyusal atmosfer gibidir.

Anlatı ve imge ilişkisi edebiyat ve mimarlık çerçevesinde örnek gösterilebilecek önemli mimarlardan biri olarak Peter Zumthor ele alınabilir. “Atmosfer” kavramı ile görüşlerini ve mimarlığa yaklaşımını açıklayan Zumthor bu düşüncelerini 2006 yılında yayınladığı metinle dile getirmiştir. Bu metin İsviçreli mimarın 1 Haziran 2003'te Almanya'da düzenlenen "Wege durch das Land" adlı edebiyat ve müzik festivali vesilesiyle verdiği “Atmospheres Architectural Environments Surrounding Objects” adlı konferans kapsamında yeniden basılmıştır. Konferans “şiirsel manzaralar” (poetic lanscapes) projesinin bir parçası olarak yerler ve sanatlar arasındaki yakınlıkları incelemiştir (Zumthor, 2006). Bu metinde edebiyat ve mimarlık arasındaki sıkı ilişki görülebileceği gibi anlatılanın imgesine dair çıkarımlar da yapılabilmektedir. Zumthor, mimari eserin atmosferinden bahsederken bir yandan onun imgesini oluşturmaktadır. Çünkü atmosferin ne olduğunu açıklarken anılarından, tecrübelerinden, hayattan çıkarımlarından bahsederek, mimari eser ile kurulan duygusal ve fiziksel ilişkiyi detaylarıyla betimleyerek anlatır. Atmosferin de bu birliktelikte gizli olduğunu söyler ve okuyucu atmosferi anlarken aynı zamanda zihninde bir imge oluşturur. Zumthor, bu metinde dokuz ilke ile atmosferi açıklarken neredeyse tüm ilkelerde yaşanmışlıklarından bahsederek metni anlatısal yönünü kuvvetlendirmiştir. Bu metnin bir diğer önemli vurgusu ise, atmosferin bir yerin, yapının, mekânın deneyimiyle kavrandığı ya da hissedildiği üzerinedir. Bu kapsamda Zumthor ’un anlatısı, mimari eserin deneyimler ve tecrübeler aracılığıyla birer imgeye dönüştüğünü söyleyebilir.

Kent imgesi, toplum için önemlidir ve toplumsal izlerin ve bilgilerin yakalanabileceği bir alandır. “Uzamsal imgeler, toplumun hayalleridir” diyen Kracauer (1997: 60) herhangi bir uzamsal imgenin çözüldüğü yerde toplumsal gerçekliğin temelinin görüneceğini ifade eder. Çalışma kapsamında imgeye dair çıkarımlar yapmak, bir yandan kenti görmeye fırsat verirken bir yanda da toplumsal çıkarımlar yapmayı mümkün kılar.

2.2.2. Kent Deneyimi

> “Mimarinin gücü, gerçekliğin deneyimini güçlendirme yeteneğindedir.”
> (Pallasma, 2014)

Deneyim, bireyin tecrübe etmesi, yaşaması; zihinde bir çıkarım yapmayı mümkün kılan ya da imge oluşturabilen her türlü hamle olarak değerlendirilebilir. Dewey (1934), deneyimi “insan ile çevresi arasındaki etkileşimin bütüncül ve sürekli bir akışıdır; düşünce,

duygu ve eylem bu akışta bütünleşir" olarak tanımlanmaktadır. Kent deneyimi ise bireyin kent bağlamındaki mekansal, sosyal, toplumsal tecrübelerinin tamamını içerir. Bir yer, beden aracılığıyla bedenin hareketlerini ve yerlerini hissetmenin biçimleriyle deneyimlenir (Gschwandtner, 2017). Beden, yeri işaretleyerek tecrübe eder, kent deneyimi hem fiziksel hem de zihinsel oluşumdur.

Kentte, her koşul ve durumda bir kulağın işitebileceğinden, gözün görebileceğinden fazlası, henüz keşfedilmemiş ve keşfedilmeyi bekleyen bir dekor ya da manzara vardır. Bir şeyin deneyimlenmesi kendiliğinden olmaz; çevresiyle olan bağları, kendini meydana getiren olay dizisi ve evvelki deneyimlerin hatırasıyla algılanabilir, kenti deneyimleyen bireyin kente ilişkin kendi imgesi hatıra ve anlamlarla yüklüdür (Lynch, 1973, 1). Kent imgesi ve deneyimi arasında karşılıklı bir ilişki vardır, birey kenti deneyimlerken çevre ve olaylar ekseninde kendi zihnindeki imgeyi oluşturur.

Kent deneyiminde her bir duyu aktif olarak yer alır ve imge tüm bunların birleşimidir. İmge oluşurken bulunulan çevre ve çevreyi deneyimleyen gözlemci arasında çift yönlü bir süreç işler; gözlemci kendi amaçları doğrultusunda gördüklerini seçer, düzenler ve anlamlandırır (Lynch, 1973, 7). Bu sebeple aynı çevre içerisindeki farklı gözlemcilerin imgeleri de değişken ve bireyin kendisine özgüdür. Bireylerin zihinlerindeki imgeler farklı şekillerde oluşsa da deneyimlenen çevre aynı olduğunda topluluk üyeleri arasında tutarlı bir uzlaşma mevcuttur. Farklı bir ifade ile şöyle söylenebilir, imge deneyimden geldiği için algısal olarak kişiden kişiye değişse de deneyimlenen yerin yani imge kaynağının ortak oluşu kaynağa yönelik tutarlı gerçeklikler barındırır. İmge kaynağı, zihinlerdeki imgenin birleşimini kapsar niteliktedir.

Mimarlığın gücü, gerçekliğin deneyimini güçlendirme becerisinde yatar ve imgeye dönüşme, imgeleşme boyutu, bu güçlendirilmiş ve yeniden duyarlılaştırılmış gerçeklik duygusundan kaynaklanır. Uzamsal ortamları, durumları ve olayları deneyimlemek, ezberlemek ve hayal etmek, hayal gücü becerilerini harekete geçirir. Deneyimleme ve ezberleme eylemleri, yaşanmış somut imgelerin gerçek bir deneyim gibi hissettiren hayali bir gerçekliğini çağrıştırdığı somut eylemlerdir. Kojo'ya (1996) göre son çalışmalar, algılama ve hayal etme eylemlerinin beynin aynı bölgelerinde gerçekleştiğini ve dolayısıyla bu eylemlerin yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Algı hayal gücünü gerektirir, çünkü algılar duyusal mekanizmaların otomatik ürünleri değildir; algılar esasen amaçlılık ve hayal gücünün yaratımları ve ürünleridir (Pallasma, 2014). Bachelard (1996) Mekânın Poetikası'nda mekânın fiziksel değerleriyle salt okunur olamayacağını, yaşandıkça kendine

özgü tanımların üretilebileceğini belirtmektedir. Özetle, deneyim mimarlığı tanımlayıcıdır denilebilir.

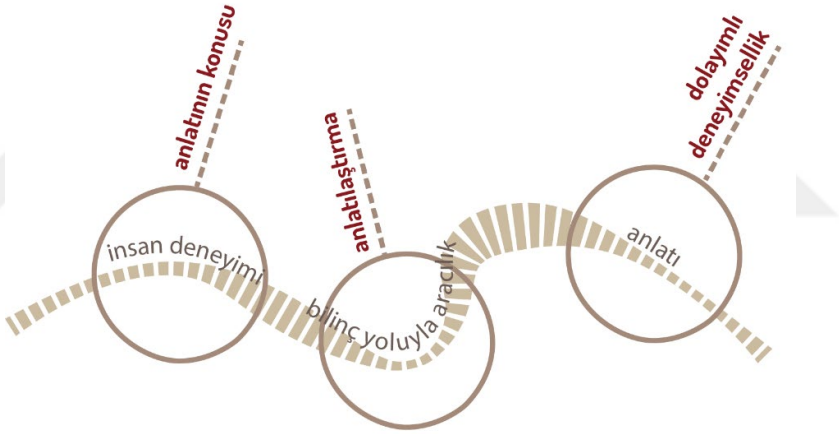
Mimarlığın üretimi olarak fiziksel çevre, deneyimlenerek, kullanılarak, yaşanarak ve hatırlanarak sürekli olarak yeniden üretilmektedir (Lefebvre, 2014). Mekânın tanıklık ettiği farklı deneyimler kentin yeni bir bellek katmanı olarak kente eklemlenir. Kent, yalnızca fiziksel bir olgu değil aynı zamanda o kentin yaşayanlarının deneyimleri, ilişkileri ve yaşantısı ile bir anlamlar bütünüdür (Şensoy, 2017). Kenti, söylem olarak tanımlayan Barthes (1993), kentin bir dili olduğunu da ifade eder; kent sakinleriyle, sakinler de kent ile konuşur bu konuşma yaşayarak, dolaşarak ve bakarak gerçekleştirilebilir.

Kentsel mekân, her deneyimlenmesinde yeniden algılanarak mekâna ait bilgiyi özneye iletir. Deneyimi gerçekleştiren bireyin zihni ile mimarlık ürününün karşılıklı etkileşimi kişinin imgeleminde bir canlanış gerçekleştirir. Kişi bulunduğu zamanın içinden şimdinin algısı ile deneyimini yorumlar ve bellekte bir anlam katmanı eklemlenir (Şensoy, 2017). Bir mekânın biçimi ve atmosferi bir deneyimde birleşir ve anıları oluşturur (Stec, 2020). Mekân somut şekilde algılanır soyut olarak imgelenir ve bu şekilde anlamsal süreç tamamlanmış olur; deneyim anlamın oluşmasında önemli bir noktadadır çünkü birey mekansal bileşenler aracılığıyla hatırlama edimini gerçekleştirir (Taşöz, 2023).

Mekân, bireysel yorum ve anlatının eşleştirilmesi yoluyla kurulabilir; mekanlar yaşanılan ve deneyimlenen mekanların hikayelerinin derlemeleridir (Havik & Van Haeren, 2016). Kentteki bireysel deneyimler kente ait ortak imge ve semboller aracılığıyla diğer deneyim anlatılarıyla kesişebilirler (Ceyhan vd., 2017). Herman (2009), anlatının organizasyonunun somutlaşmış insan deneyimiyle ilişkili zamansal, mekânsal, duygusal ve diğer faktörlerle de şekillendiğini ifade eder. Deneyimin sadece anlatının konusunda değil aynı zamanda hikâye anlatma eyleminin kendisinde de mümkün olduğunu, çünkü deneyimin anlatı ile iletişimde de gerçekleştirilebileceğini söyler (Herman, 2011) ve ekler; anlatı olmadan hissedilen bir deneyim kavramına sahip olunamaz, çünkü anlatı ilk etapta bir deneyim yaşamak için bir temel veya bağlam sağlar.

Deneyim, zihinde imgeleşerek kalıcılaştığı için bu noktada anlatının bilişsel yönüne vurgu yapılabilir. Bilişsel eğilimli anlatı teorisyenleri, edebi anlatıları anlamlandırmaya çalışan okuyucuların, anlatıdaki mekanizmaların çeşitliliğini anlamak için bir dizi temel ilke ve parametreden yararlandıklarını ileri sürmüştür. Bu durumu Emmott (1997) bağlamsal çerçeveler olarak, Fludemik (1996) EYLEM, ANLATMA, DENEYİMLEME, GÖRÜNTÜLEME ve YANSITMA çerçeveleri olarak ve Herman (2009) ‘hikâye mantığı

ile ilişkili mikro ve makro tasarım ilkeleri olarak nitelendirir. Fludemik'in çerçeveleri insan deneyimine ve onun anlatısal aracılığına ilişkin temel bakış açılarıyla ilgilidir. EYLEM, deneyime dayalı çekirdek bir dizi olay ve bunlara verilen tepkiler olarak sunulabilir. İkinci olarak deneyimselliğin özü hikâye anlatıcılığının ön plana çıktığı ANLATMA çerçevesine odaklanabilir. DENEYİMLEME doğrudan anlatının deneyimsel özüne dokunur ve kahramanın deneyime dalmasına odaklanır. GÖRÜNTÜLEME çerçevesi tanık anlatılara geri döner ve anlatı olaylarını izleyen bir izleyiciyi kavramsallaştıran bir moda dayanır. YANSITMA, anlatı aktarım tarzı, iletim modu yani anlatı yorumlarıdır. Bu çerçeveler insan deneyimi ve onun anlatısal aracılığına ilişkin temel bakış açılarıyla ilgilidir. Deneyimin anlatıya dönüşme süreçleri Şekil 11'de görüldüğü üzere şu şekilde açıklanabilir: insan deneyimi anlatının konusunu oluştururken, deneyiminin bilinç yoluyla aktarımı anlatılaştırma adımıdır sonuçta ortaya anlatı çıkar ve dolaylı olarak deneyimsellliği yansıtır.

Şekil 11. Deneyim-anlatı süreci

Deneyim özünde çok duyululuğu barındırır. Uzamın karakterinin anında yargılanması, tüm bedensel ve varoluşsal duyuları gerektirir; kesin, odaklanmış ve bilinçli gözlem yoluyla değil, dağınık, çevresel ve bilinçsiz bir şekilde algılanır. Bu karmaşık değerlendirme, deneyimlemenin süreyi ima etmesi ve deneyimin algıyı, hafızayı ve hayal gücünü birleştirmesi nedeniyle zaman boyutunu da içerir. Her mekân ve yer her zaman farklı eylemlere bir davet ve öneridir: mekanlar ve gerçek mimari deneyimler eylemlerdir (Pallasmaa, 2014). Bir yer hakkındaki düşünceler, o yerin kişisel deneyimleri aracılığıyla belirlenir ve bununla birlikte başkalarına ait deneyimlerin de okunması ile düşünceler zenginleşir. Kenti ya da kentsel mekânı deneyimleyen birey bu tecrübesini öznel şekilde

kodlar ve mekânın bu kodları mekânın temsiline dayalı sosyal ve uzamsal ilişkileri tanımlar (Öztepe, 2023).

Havik (2012), ürettiği "kentsel okuryazarlık" kavramını şehri okuma, yazma ve anlama yeteneği olarak tanımlar. Charles Landry'e referansla ile şu şekilde açar: Kentsel okuryazarlık, tüm deneyimleri ve duyuları yorumlamak ve kodlarını çözmekle ilgilidir, kentsel manzaraların şekillerini anlamaya, tarihi ve şehrin ekonomisini hissetmeye çalışır, çok çeşitli kentsel ayrımları ve tanımlayıcıları sezer ve yorumlar. Deneyimler; hikâye anlatımı, ritüeller ve performanslar olmak üzere çeşitli etkinlikler yoluyla temsil edilir, çerçevelenir ve başkalarına sunulur (Denzin, 1998). Bu görüşlerden çıkarımlayarak şunlar söylenebilir: Deneyimin temsil alanı olarak anlatılar, Havik'in ifade ettiği üzere kenti okumak, anlamak için ele alındığında kentsel manzaraları görülebilir ve kentsel kodlar çözümlenebilir.

2.2.3. Kentsel Anlatı

Kentsel anlatı, içerisinde kente dair izler barındıran anlatılar olarak ele alınabilir. Bir anlatı metni, bir etkenin dil, imgeler, ses, binalar veya bunların bir kombinasyonu gibi belirli bir ortamda bir hikâyeyi anlattığı bir metindir (Bal, 2009). Anlatı metninin kent, kentin özellikleri, kentin sosyal, kültürel, toplumsal yapısı, kentin görünen ve görünmeyen yönleri, kent tecrübeleri gibi kent ile ilgili olanı aktardığı anlatılar kentsel anlatı olarak değerlendirilebilir. Cobley'e (2013) göre insanlar yüzyıllar boyunca zamanı, mekânı ve kimliği 'yeniden sunmak' için anlatıyı kullanmıştır. Anlatı, genel olarak dil kullanımına bağlı tüm kodlama stratejilerini kapsar, çünkü öyküler durumları, olayları, yerleri, nesneleri ve katılımcıları kapsar; bunlar da durumların, olayların, yerlerin, nesnelerin, katılımcıların zihinsel temsillerini oluşturabilir ve bunlar hakkında konuşabilir (Herman, 2001). Benjamin (1973; 1999; 2023) ise kenti pasajlarıyla, flâneur figürüyle ve hafıza parçacıklarıyla bir anlatıya dönüşen modernite deneyimi olarak tanımlar. Anlatılar kapsadıklarıyla kenti tarif edebilirler.

Kenti anlatan metinler, yazılar, haritalar ve anlatılar olarak çeşitli türlerde oluşturulabilir. Yazılar ve haritalar, 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren mekân ve yer hakkında tamamlayıcı bilgi kaynaklarıdır (Queiroz, 2007). Kitaplarda yerlerin farklı temsilleri arasında seyahat etmek ve bu okuma etkinliğinin haritasını çıkarmak, yerlerle ilgili olarak baskın bilgiyi ayrıcalıklı kılarak ve diğer bilgileri bağlamından koparak bir tür

topografik yeni tanımlamaları mümkün hale getirir (Şenel, 2018). Bir anlatı ise belirli bir zamanda belirli bir kişi tarafından yorumlandığı şekliyle bir şehrin gerçekliğine dair kısa bakışlar sağlar. Tüm anlatıların hayali toplamı, muhtemelen bir şehrin en doğru tanımıdır. Ancak, bu toplam sürekli dalgalanma içinde olduğundan, geleneksel öğrenme, anlama, tasarım ve planlama süreçleri yöntemlerinin kavrayışının ötesindedir (Aravot, 1995).

Anlatı, kente ait bilgiyi sözcüklerle ifade eder ve dolayısıyla kentin öznel deneyimlerini kolektif alana taşır. Böylelikle kente ve mekâna ait ilişkilerin duyumsanması sağlanır ve edebi eserler kartografik anlatıları keşfetmek için kaynak olarak ele alınabilir (Aykaç, 2023). Buradan yola çıkarak söylenebilir ki kentsel anlatılar, kenti, kent deneyimini, kentsel ilişkileri, soyut ya da somut olarak kent varlıklarını anlatan anlatılardır. Kentsel anlatılarda mekân, kent ve yer ile ilgili çeşitli güçlü bağlar görülebilir. Kentsel anlatılar, yalnızca bir kentin kartografik bilgisini değil aynı zamanda bir bölgeyi ve bölgeselliği de anlatabilir. Çeşitli kamusal alanlar ve kentlilerin giyimleri gibi toplumsal ve kültürel ögeler kartografik anlatı yani kentsel anlatıyı birlikte kurar (Aykaç, 2023).

Lefebvre (2007), kent ve gündelik hayattan bahsederken ifadelerinde kentin anlatı ile ilişkisini de kurmuştur. Anlatıda göstergesel bir yer ve yersel bir bütün (yer adları ve topografik açıdan) vardır ve anlatıdaki kent sadece bir anın mekânı ya da o ana özgü çerçeve değil aynı zamanda bir mevcudiyet, somut bir kent ve kentin imgesidir. Buradan yola çıkarak edebi eserde tasvir edilen kentsel anlatıların kente dair yazılı bilgiler aktardığı söylenebilir.

Deneyime dayalı olarak ortaya konan kentsel anlatıların içerisinde yer alan kentsel ögeler çeşitli değişkenlere ve durumlara bağlı olarak belirebilir. Örneğin; yazarın deneyimlediği kent gibi yaşadığı kent de oldukça önemlidir; yazarın kent ile ilişkisi köklü, karmaşık ve çok boyutludur, yazar kenti kent de yazarı var etmektedir (Özdemir, 2011). Anlatıyı oluşturan yazarın deneyimlediği yeri anlatması ile yaşadığı yeri anlatması arasında içerik olarak farklılıklar meydana gelebilir. Kentten gelen veriyi değerlendirmeye yönelik farklı bir bakış ise şu şekildedir: Kefeli (2019) bir yazarın seçtiği mekânı metinleştirirken farklı yöntemlerden yararlanabileceğini söyler ve Umberto Eco'yu örnek olarak gösterir çünkü Eco mekânı henüz betimlememişken mekânı bizzat deneyimleyerek tarihle yakınlık kurabildiği kahramanlar oluşturur. Özetle söylenebilir kentsel anlatının içeriğinin nasıl ve nelerle dolu olabileceği anlatıyı ortaya koyan yazarın bakışına, ilgisine, tavrına ve üslubuna göre değişkenlik gösterebilir.

Anlatılar açıklamadan anlamaya ve anlamadan açıklamaya sarmal bir döngünün içinde eklenerek artan çok anlamlı ve çok katmanlı bir okuma önerir (Alemdar ve Aydınlı, 2011).

Anlatının bilişsel yönü üzerinde çalışan Bruner (2003), anlatının üç özelliğini şu şekilde sıralar: anlatı gerçekliği inşa eder, kimlik bir anlatı yapısıdır, anlatı zihin okumayı öğretir ve bu zihin okuma toplumsal yaşam için gereklidir. Bu üç özelliği bağlamında anlatının insan toplumlarına özgü toplumsal örgütlenmenin temeli olduğunu ifade eder. Öztepe (2023), kentsel mekânın deneyimlenmesiyle oluşturulan anlatı, bireyin edindiği mekânsal tecrübelere dair bir metindir bu metin bireysel bir anlatı sunar. Buradan yola çıkarak söylenebilir ki kentsel anlatılar kenti, kent gerçekliğini ve kente dair çeşitli donanımları okuyabilmek için önemli veri kaynaklarıdır.

2.2.4. Kentte Pratikler, Eylemler ve Gündelik Hayat

"Her hikâye aynı zamanda bir yolculuktur ve mekansal pratiktir."
(de Certeau, 1984)

Kenti anlatan ya da kente dokunan anlatılarda kentin mimarlıkla ilişkilendirilebilecek çok çeşitli yönleri saklıdır. Kente, biçimsel, fiziksel ya da yer ile ilişki kuran diğer mekansal bağlamlardan farklı bir perspektifle eylemsel olarak bakılabilir. Bu bakış kentteki gündelik hayatı, çeşitli eylemleri ve pratikleri anlamak için toplumsal ve sosyal yönü kuvvetli bir bakıştır. 2000 yılında Mike Crang ve Nigel Thrift adlı iki coğrafyacı tarafından yazılan Thinking Space'te mekansal düşünceler coğrafyacıları etkileyen kavramlar ile incelemişlerdir; deneyim, seyahat, iz, erteleme, hareketlilik, uygulama ve performans gibi bir dizi yeni tema belirlemişlerdir (Rendell, 2006). Bu temalar, kentteki eylemleri tanımlamaya yönelik olarak değerlendirilebilir.

De Certeau (1984), her hikâyenin mekansal bir pratik olmasını şu şekilde açar: mekansal pratikler gündelik taktiklerle ilgilidir, onların bir parçasıdır, mekansal göstergelerden, günlük haberlere, efsanelerden anlatılan hikayelere kadar geniş bir alana yayılmıştır. Anlatılan hikâyeler, eylem coğrafyaları üretir. Lefebvre (2014) "Mekânın Üretimi" kitabında mekânın birbiriyle ilişkili üç mod aracılığıyla üretildiğini ileri sürmüştür: mekansal pratikler, mekânın temsilleri ve temsil mekanları. Bu, birçok kültürel coğrafyacının yanı sıra sanat ve mimarlık tarihçisinin de mekansal ve görsel kültürü eleştirmek için teorik bir çerçeve olarak benimsediği bir trielektrik modeldir (Rendell, 2006).

Kent deneyimin pratikler üzerinden anlatılmasında, flanör kavramından söz etmek oldukça yerindedir. Gezi, edebiyat, kent, deneyim gibi kavramların merkezde yer aldığı

çalışmalarda flanör kavramı teorik olarak yol gösterici ilk işaretlerden sayıldığı için kavramı anlam ve içerik olarak kavramak önemlidir. Fransızca olarak "boş gezen aylak dolaşan kişi" anlamına gelen flanör Oxford sözlüğünde "hiçbir şey yapmadan sadece insanları ve toplumu izleyerek dolaşan kişi" olarak tanımlanmaktadır. Flânör ilk olarak 1800'lerin başında Paris sokaklarına adım atmıştır ve o dönemdeki popüler kullanımda tembel, sapkın veya aylak olarak adlandırılmıştır (Bettelheim, 2022). 1830'lar ve 1840'larda flânör katmanlaşmıştır, kendisi modernite ve kentselliğin bir simgesidir, sanatçı ve şairidir, ihtişam ve yozlaşmayla işaretlenmiş bir figürdür ve genel olarak 19. yüzyıl Paris'inin simgesidir (Ferguson 1994). Flanör, modern dünyadaki gündelik hayat pratiklerinin deneyimini simgeleyen ve gündelik hayat akışını bedeni ile deneyimleyen bir karakterdir. Sıradan yaşamların üstüne çıkan ve onu açan bir misyon taşır, deneyimin içeriğini belirleyen bir özelliğe sahiptir (Yıldırım, 2 014). Kentte aylak aylak gezmek ve kentin akışına dâhil olarak çeşitli izlenimler elde etmek, Avrupa edebiyatında, özellikle de 20. yy. başlarında üretilen anlatılarda sık rastlanan bir izlektir (Aksoy, 2011).

Toplumsal pratikler, bir mekânı deneyim ve etkileşim alanı haline getirir. Mekân, gündelik hayatın ve işleyen sistemlerin bir parçasıdır (Serin Güner & Gökmen, 2020). Lefebvre, beden ve mekân ilişkisinde iki kavramı birbirinin üreticisi olarak görür. Bedenin, mekânın kavradığı tensel ve pratik bir alanda tatlarla, kokularla, görmeyle ve dokunmayla olan olanaklarını vurgular (Yıldırım, 2014). Kent, çeşitli mekânları içerisine alan geniş kapsamı ile pratiklerin çeşitlenerek artabileceği bir deneyim platformudur.

Connerton (1989) Toplumlar Nasıl Anımsar kitabında grupların ortak belleğinin nasıl oluştuğu, korunduğu ve aktarıldığını; anma törenleri (commemorative ceremonies) ve bedensel pratikler (bodily practices) ile açıklamıştır. Connerton kitabında belleği sosyal meseleler üzerinden ele alırken bedensel pratikleri bedenleştirme pratiği ve kaydetme pratiği olarak ikiye ayırır. Bedenleştirme pratiği, iletişim sırasında ortaya konulan ve sözlü kültürün karakteristiği olan eylemleri içerirken, kaydetme pratiği edinilen bilgi ve becerilere dayalı meydana gelen eylemlerdir ve yazılı kültürü inşa eder. Bedenin bir kaydetme alanı olduğunu söyler ve bedensel pratiklerin ise toplumsal hafıza destekleyicisi olduğuna dikkat çeker (Bilgir, 2017: 342) Bedenin kaydeden yapısı göz önünde bulundurularak kentte gerçekleştirilen eylemlerin yani bedenin deneyiminin bireyin zihninde kodlandığını ve çeşitli imgelerle birlikte bireyin belleğinde yer aldığını söylemek mümkündür.

De Certeau (1986), kentsel planlamayla tasarlanan bir sokağın, yürüme eylemi ve yürüyenler ile bir mekâna dönüştüğünü, okuma ediminin belirli bir yerin pratiğiyle üretilen bir mekân olduğunu söyler: yazılı metin, yani bir işaret sistemiyle oluşturulmuş bir yerdir.

Lefebvre (1968), "Modern Dünyada Gündelik Hayat" adlı kitabında gündelik hayatı şu şekilde tanımlar: Mütevazı ve sağlamdır, doğaldır, parçaları kuşkuya yer bırakmayacak şekilde birbirine bağlanan şeydir; gündelik şeyin edebiyatta aniden belirmesini, gündelik hayatın yazı ve dil aracılığıyla bilinç ve düşünce alanına girmesi olarak yorumlar. Lefebvre (1968), modern öncesi dönemdeki üslupların moderniteyle yok olduğunu söyler ve bunun esas sebebi olarak da gündelik hayat olgusunu gösterir. Modernlik ve gündelik hayat modern kette kesişir. Modernliğin dönüştürücü gücünün merkezinde kent ve kentte yaşam vardır. Çünkü kentleşme olmadan sanayileşme ve kapitalizm olmayacağı için modernleşme de mümkün olmaz. Kentteki insan, modernliği kentin mekânlarında deneyimler; moderne ait birçok anlamlı gözlem ve bakış, modern kentlerin oluştuğu zamanla eşleşen ve bu dönemde ortaya çıkan edebi anlatılarda örneğin romanlarda bulunmaktadır (Aksoy, 2011). Modern edebiyat, sürekli ve her zaman gündeliğin izinde olmuştur. Lefebvre'nin de dikkat çektiği gibi modernlik, farklı şeylerin değil, her zaman gündeliğin üzerinde yükselir hatta modernlik ve gündelik hayat eş zamanlı ortaya çıkmaktadır (Ural, 2021). Edebi tür olarak roman modern dönem ürünü olan bir anlatıdır fakat gündelik hayat modernliğin getirdiği bir kavram olarak diğer anlatılarda da yer alabilir. Ayrıca Lefebvre (1968), gündelik hayatı, tüm sıradanlığın içinde tekrarlardan oluşur diye tanımlar yani gündelik hayatta tekrarlanabilir olanın keşfedilmesi mümkündür. Örneğin; çizgisel ya da döngüsel tekrarlar, mekanik hareketler (vücut hareketleri, rotasyonlar), iş ya da iş dışındaki tavırlar… Gündelik hayat, her zaman kıvrılmaların ve katlanmaların arkasında bulunur. Barbarosoğlu (2021), gündelik hayat yerine günlük hayat demenin şöyle bir karışıklığa yol açacağını belirtir: Günlük, kelime olarak süreli, başlayan ve biten bir zaman dilimini işaret eder, gündelik ise mekânın ve zamanın idrak edildiği bütün ilişkiler ağını ve bunların alanını içerir. Sözlerine şunu da ekler, ülkemizde gündelik olan genellikle gözden kaçırılır, her zaman düzenli tekrar eden ve devam eden olanda sürpriz aranmaz.

Hikâyeler gündelik varoluşun dokusuna içkin görünmektedir (Forster, 1962). Otobüse binmek, arkadaşlarla dışarı çıkmak, işteki sıradan görevleri yerine getirmek, futbol izlemek gibi günlük eylemler onlara bir tür anlatı biçimi dayatmayı seçmedikçe hiçbiri hikâye olarak meyvelerini vermez (Cobley, 2013). Gündelik hayatta gerçekleştirilenler hikâyeleşerek anlatılara dönüşebilir. Ural (2021), edebiyat ve gündelik hayat ilişkisini kurarken şunları

aktarır: edebiyat hem gündelik hayatla ilgili olguları hem de dönemin gündelik hayatını etkileyen hezeyanları, duygusal yatırımları ve yaygın kodları gösterir; içinde bulunduğu toplumdan ve onun dönüşümünden etkilenirken aynı zamanda toplumu ve bu dönüşümü etkiler. Gündelik hayattın belli aşamaları, maddi boyutları vardır örneğin; eşyalar, eğlenceler, yemekler (Baydar, 2021).

İbarz (1988) insanın günlük yaşamını anlamak için bir malzeme olarak anlatının genişletilmesi, anlatıya yön veren yer duygusunun değerlendirilmesi amacıyla mekân/yer okumasının yapılabileceğini ifade etmiştir (Queiroz, 2007). Bir anlatıyı analiz etmek deneyime ilişkin anlatım biçimlerini de ortaya çıkarır. Bilginin kaynağının öyküsünü incelemek dilsel ve kültürel olarak gerçeklikle ilişkiyi analiz eder (Riessman, 1993). Bu kapsamda kentsel bir anlatı, anlatının üretildiği döneme dair kentteki pratikler, eylemler ve gündelik hayat hakkında bilgiler verebilecek potansiyelde olduğu için önemlidir.

2.3. Edebiyat ve Anlatı İlişkisine Etnografik Bir Bakış

Yazarların kent deneyimlerini gerçeklikler ve olaylarla ilişkilendirerek anlatmasının bir sonucu olarak anlatılar yerlerin sosyal bir ortamdaki çeşitli süreçlerini yansıtırlar. Anlatılar deneyimlenmiş olanın sunulduğu bir mecra olduklarında deneyimlenen kente ya da mekâna dair etnogafik referanslar barındırabilmektedir. Yazarın algıladığı biçimiyle şekillendiği için öznel bir tutum barındıran deneyime dayalı anlatılar, deneyimin getirdiği sosyal, kültürel, mekansal bilgilerin de işlenebildiği edebi eserlerdir.

Kültür terimi, edebiyat ile ilgili disiplinlinler arası çalışmalarda her zaman kullanılan bir terim değildir. 1871'de antropolog Edward B. Taylor "kültürün veya medeniyetin geniş, etnografik anlamda ele alındığı zaman bilgiyi, inancı, sanatı, ahlaki değerleri, kanunu, gelenekleri ve bir toplumun üyesi olarak insanın edindiği diğer yeterlilik ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün" olduğunu ifade etmiştir. Böyle bir kavram, edebiyat çalışmalarıyla uğraşanların işine nasıl yarayabilir? Karmaşık bir bütün olarak, kültürün farkında olmak, eserin üzerine bina edildiği temelleri yeniden kurarak o hissi tekrar yaşamaya yardımcı olabilir (Greenblatt, 1990).

Anlatının temel 'kullanımı' kimlikle ilgilidir (Brockmeier ve Carbaugh 2001). Kültür kendi simge oluşturma etkinliğinin, temsil, dil, anlamlandırma ve anlam oluşturma sürecinde her zaman özgün, bütünsel, organik bir kimlik iddiasının altını çizer (Bhabha 1990: 210). Anlatı uzun süredir kimlik oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Anlatıda somutlaşan

hafıza, özellikle yazının fiziksel olarak geçmiş olayların kayıtlarını ve bir halkın en değer verdiği ideallerinin ayrıntılarını depolamak için mevcut olmadığı durumlarda, insanların öz imajının oluşumuna ve korunmasına önemli bir katkı yapmıştır. Anlatı bu nedenle ulus gibi büyük ölçekli kimlikler kavramıyla da bağlantılıdır (Cobley, 2013). Anlatının bir topluluğa ait kimlik oluşumundaki önemli rolü, aynı anlatının bu toplumdaki kültürel değerleri görmeye imkân sunacağını düşündürür ve bu sebeple anlatı ve etnografya ilişkisi kurulabilir.

Anlatıların kültürel işlevi vardır, bir kültürün öne çıkan hâkim varsayımlarını eleştirmek için nispeten tehlikesiz ve güvenli yerlerdir (Miller, 1990). Bir hikâye anlatan anlatı aynı zamanda kültürel bir anlatıdır. Bu kapsamda bakıldığında deneyime dayalı üretilen anlatıların kültürel ve toplumsal bilgi kaynağı olması mümkündür. Bu çalışma kapsamında ise bu perspektifteki bilgi arayışı etnografik yaklaşımla ele alınmıştır.

2.3.1. Etnografya Nedir?

Etnografya, bir insan grubunu, bir topluluğu ya da onun kültürünü anlamak ve betimlemek için gösterilen bilimsel çabaların tümüdür (Kartarı, 2017). Etnografya, yunanca insan ya da kültürel grup anlamına gelen "ethnos" ve tanımlamak anlamına gelen "graphic" kelimelerinin birleşimini ifade eder (Glesne, 2012).

Etnografya, araştırılan grubu, bireyi ya da kültürü kendi bağlamında ve gündelik yaşamın içinde, mevcut ilişkileri tek tek ve hepsini bütün olarak anlamaya çalışmak demektir; bir grubu anlamanın yolu o grubun kullandığı iletişim kodlarındadır bu sebeple etnograf meseleye araştırılanın gözünden bakabilmek için o kodları öğrenmek ve çözmek durumundadır (Kartarı, 2017). Etnografya, topluluğu kültür üzerinden çözmeye çalışırken topluluktaki kodları görebilmek, bu çözümü kolaylaştırmakta ve okunurluğunu arttırmaktadır.

Etnografik bir analizin uygulanmasının çeşitli yöntemleri ve süreçleri olabilir. Bu çeşitliliğin yanından etnografya temelde hem saha araştırmasına ve akıl yürütme yöntemine hem de uzun süreye yayılmış, kendine özgü ilişkilerle yürüyen bir iletişim sürecinin sonucunda ortaya çıkan metne işaret eder (Kükrer, 2020).

Etnografya ve seyahat anlatıları, gözlem, yorumlama ve geleneğin karışımlarıdır. Seyahatler, etno-tarihsel kaynaklar olarak hem tarihsel dönem hem de tartıştıkları insan türleri için önemlidir; dünyanın dört bir yanındaki gezginler, bilim insanlarının ilgisini çeken

gözlemlerde bulunmuşlardır (Brettell, 1986). Seyahat kavramı üzerinden açılımlanarak deneyim kavramının etnografya ile ilişkisinin kurulabileceğini söylemek mümkündür.

Etnografya kavramı; karmaşık bir bütün olarak, kültürün farkında olmak, eserin üzerine bina edildiği temelleri yeniden kurarak o hissi tekrar yaşamayı mümkün kılmak yöntemiyle edebiyat çalışmalarına yardımcı olabilir (Greenblatt, 1990). Bu çalışma kapsamında etnografyanın önemi ise deneyimden gelmektedir çünkü deneyimi gerçekleştiren kişi kentteki kültüre ve topluma dair görüş kazanır. Kent deneyimi anlatılarını analiz eden bu çalışma, deneyime dayalı metinsel ifadelerde etnografik değerleri görmenin mümkün olabileceğini öne sürmektedir. Kent deneyimini etnografik ele almak toplumsal, kültürel ve sosyal özelliklere dair çıkarımlar yapabilmek için önemlidir.

2.3.2. Kent, Etnografya ve Anlatı

Anlatı, insanların dünyayı anlamlandırmasının veya dünyaya şekil vermesinin temel bir yoludur. Bu anlamda anlatı, hayatın verilerini tanınabilir örüntüler halinde organize etmek için çalışır, bir mekân ve yer temsili olarak algılanır. Baak'a göre (1983) anlatılardaki mekânlar kültürel olarak tanımlanmıştır ve bundan dolayı değişkendir; çoğunlukla da davranışsal tutumlar ve değer yargılarıyla açık bir biçimde ilişki içindedir (Jahn, 2005). Anlatı, hikâye anlatımı bu dünyayı ve dünyada meydan gelen olayları anlamamızı ve bunlardan anlam çıkarmamızı sağlayan büyük bir kültürel bagaj deposu sağlar (Bal & Marx-MacDonald, 2002). Toplumsal ve sembolik bir eylem olarak anlatı (Tally, 2008), kurgusal olarak öznel bir yön barındırsa da yazarın deneyimlerinin yansıdığı çeşitli bağlamlarda, toplumsal, kültürel, mekânsal referanslar bulundurabilir.

Edebi anlatıda yazar, dünyayı haritalandırır ve deneyiminin varoluşsal verilerini bütünlükle koordine eder. Örneğin yerli ya da yabancı yazarların yazdığı seyahatnameler, Osmanlı Dönemi hakkında sosyal ve gündelik hayat ile ilgili bilgiler veren ana kaynaklardır. Gezilip görülen yerleri yüzeysel olarak anlatmaktan öte demografik yapı ve yaşanan hayat tarzı ile ilgili de bilgiler vermektedir (Çoruk, 2010). Anlatılar; deneyim, hikayeleştirme, betimleyici kaynaklar, amaçlar, hikayeleştirme ortamı arasındaki etkileşimi içerir (Gubrium ve Holstein, 2008). Tüm etkileşimlerin sosyal olarak bir toplumda gerçekleştiği dikkate alındığında deneyimin gerçekleştiği yer ve zamana yönelik kültürel çıkarımlar yapmak mümkün olabilir.

Kent hem yaşanılan bir yer hem de bunun ötesinde izlenilen, görülen bir yer olarak toplumsal ve sosyal çok yönlü bir imgeye dönüşür. Böylelikle kent, okunabilir ve anlamlandırılabilir, kültürel kod ve sembollerin barındığı, anlamlandırıldığı bir nitelik kazanır (Çetinkaya, 2020). Gidilecek bir yer ile ilgili yazılanlar, anlatılanlar ve resimler neyin iyi, ilginç ya da güzel olduğu konusunda bir beklenti ya da yargı oluşturur. Bu beklentiler ve yargılar bir dereceye kadar kişilerin cinsiyeti, yaşı, mesleği, geçmişi, milliyeti, beğenisi, hatıraları gibi öznel etkilenme alanları olsa da genel olarak ait olduğu kültürdeki toplumsal pratiklerinin normları tarafından belirlenir (Acar, 2017). Yani bir yer ya da kent hakkındaki anlatılar o kentin mimarlığı, toplumu, kültürü, yaşayışı, gündelik hayatına dair beklentiler, görüşler, imgeler ve temsiller üretir. Bu sebeple deneyime dayalı anlatılar, alana ait kodları ile bir veri koleksiyonu olarak kent kimliğinin tanımlanmasında ve ortaya çıkarılmasında birer veri kaynağı oluşturmaktadır. Deneyime dayalı anlatılar hem yerlere hem de olaylara atıfta bulunduğu için etnografik bir niteliktedir denilebilir.

Anlatı ve etnografya, yazar ve etnograf üzerinden değerlendirildiğinde ikisi arasındaki ayrım biraz yapaydır çünkü birçok yönden oldukça benzerdirler. Her ikisi de bir ayrım oluşturma, tanımladıkları kültürlere karşı bilinçli olarak marjinalleşme, kendilerine yabancılaşma, tanıdık olanı garip ve garip olanı tanıdık hale getirmek için kendilerini disipline etme eğilimindedir; her ikisi de gözlemlerinin sonuçlarını ve gözlemlediklerine ilişkin detaylı düşünceleri kelimelere döker (Angelis, 2002). Wiles (2020) edebiyat ve antropoloji ilişkisine yönelik olarak üç yaklaşım sunar. İlki edebi metinlerin etnografik materyal olarak kullanılabilmesini, ikincisi edebiyat yazarlarının etnograflar olarak görülmesini, üçüncüsü ise bir konu olarak edebi kültür ve üretim pratiklerinin antropolojik olarak incelenmesini ifade eder.

Karen O'Reilly (2005) "Etnographic Methods" adlı kitabında etnografik verileri elde edebilmek için metinlerin (yazılı anlatıların) ele alınmasında metin analizini içerik analizi ve semiyotik analiz olarak ikiye ayırır. İçerik analizi çeşitli tanımlamalara ve uygulamalara sahiptir. Semiyotik analiz ise metni hem ifade ettikleri hem de çağrıştırdıkları anlamlar açısından analiz etmeyi ifade eder. İçerik çalışması sosyoloji ve antropolojiden daha çok genellikle kültür, medya, iletişim, edebiyat çalışmalarında ve politik alanlarında popülerdir.

Etnografik hesaplar ve metin analizine yönelik son yaklaşımlar karşılaştırıldığında anlatı çalışmalarının farkı; birinci şahıs anlatımlarını içeren geleneksel etnografiler, diğer bilimsel tanımlamalardan yalnızca formatta farklı olan gerçekçi tanımlamalar olarak tasarlanmıştır. Yazmanın retoriği farklılık gösterse de dikkat çekmesi amaçlanan, bilgi

verenlerin yarattığı hikâyeler değil, olaylardır (Rosenwald & Ochberg, 1993). Dil, açık bir şekilde sabit, tekil anlamları yansıtan şeffaf bir ortam olarak görülür. Anlatının analiz edilmesinde tek bir yöntem/teknik yoktur (Riessman, 1993).

Modern dünyada sosyal koşulların ve bunların içindeki benliğin varlığının büyük ölçüde metinler ve sıklıkla içerdikleri anlatılar tarafından sosyal olarak inşa edildiği oldukça iyi bilinmektedir (Shotter ve Gergen 1989). Bir kültürün içinden yazan yazar, bilinçli olarak antropolojik olmak zorunda değildir fakat bu özel türdeki yazar anlatısında içinden çıktığı kültürün hikâyesine, karakterine, temasına, ortamına ve üslubuna sezgisel olarak dokunur (Angelis, 2002). Yazarın yerleri belirli gerçekler ve olaylarla ilişkilendirerek anlatmasının bir sonucu olarak anlatılar yerlerin sosyal bir ortamdaki çeşitli süreçlerini yansıtırlar. Kenti, yeri gezip deneyimleyerek oraya ait özgün nitelikleri kurmaca bir anlatıya dâhil etmek, yerin sosyal özelliğinin farklı bir temsili olarak ortaya çıkması demektir. Kimlik ve nitelik kaygılarının olmaması ile anlatılar, deneyimlenmiş olanın sunulduğu bir mecra olduklarında deneyimlenen kent/yer/mekâna dair etnografik referanslar barındırabilmektedir. Yazarın algıladığı biçimiyle şekillenen anlatılar, öznel bir yön barındırmakla birlikte deneyimin getirdiği sosyal, kültürel, mekânsal bilginin de işlendiği malzemelere dönüşebilmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada anlatının analiz edilmesinde etnografik bir yorumlama yapmak mimarlık disiplini açısından anlamlı bulunmuştur.

2.3.3. Mimarlık ve Etnografya

Edebiyatın diğer disiplinlerle ilişkisini anlamak dil, eser, yazar bağlamını tahlil etmek ile mümkün olabilmektedir. Edebi eserin yani anlatının, mimarlık gibi ilişkili olduğu bir diğer disiplin de etnografyadır. Anlatı, etnografik alan çalışmalarının bir ürünü olarak ortaya konabilirken etnografya ise anlatının içeriğini irdelemek için bir yol sunabilir. Etnografya aracılığıyla edebi eserden toplumlar hakkında bilgi edinilebileceği eğilimi, edebiyat ve etnografyaya olan ilgiyi açığa vurması sebebiyle dikkate değerdir. Bu bağlamda etnografya toplumlar hakkında mimari bilgi üretmeyi destekleyebilmektedir. Nesnel ve bilimsel iddiadaki etnografya ile kurmaca yönü baskın olan anlatı, mimarlık ve edebiyat için bilgiyi ifade etmede ortaklık barındırır (Sağlam Kalkışım ve Durmuş Öztürk, 2024).

Teori, yazı ve etnografya birbirinden ayrılamaz maddi pratiklerdir, birlikte metnin içindeki toplumsalı konumlandıran koşulları yaratırlar, kültür ile ilgili yazanlar aynı zamanda teori yazarlar, teori yazanlar aynı zamanda kültür yazarlar, bilme yöntemleri

hakkında yazanlar ise aynı anda teori, kültür ve toplum hakkında da yazarlar (Denzin, 1998). Uğur Tanyeli ile yapılan bir söyleşide Tanyeli, mimarlık ürünlerinin, pratiklerinin, öznelerin ve olguların toplumu okumakta araç haline gelebileceğini çünkü bunların toplumun yapı taşı olduğunu ifade eder; mimarlık toplumsaldır, etnografya ise toplumu araştırır; bu noktada mimarlığa dair veriler, bilgiler ya da gerçeklikler sunan kent anlatılarının (kentsel anlatıların) etnografya ile ilişkilisinden söz edilebilir (Karadeniz vd., 2016).

Anlatıların toplumsal boyutları, hikâyeyi ve hikâye anlatıcılarının deneyimlerini ve bu deneyimlerin gerçeklikle olan ilişkisini vurgular. Anlatının boyutlarını görebilmek ve bu ilişkilerden fazlasını ortaya koyabilmek için "anlatı etnografyası (narrative ethnography)" olarak yeni bir yöntem önerilmiştir ve böylelikle toplumsal durumları bu durumların aktörleri, anlatılarla ilişkileri incelenmiştir (Gubrium & Holstein, 2008:51). Bu iki düşünür anlatısallığın ortam ve mekân ile ilişkisini de şu şekilde kurar: Ortamlar anlatısallığın ayrılmaz parçalarıdır. Hiçbir yerde, hiçbir zamanda anlatılmayan bir hikâyeyi kim duymuştur? Anlatı etnografyası terimini, toplumsal bağlamda anlatısallığı anlamak için kullanılması gereken epistemolojik, metodolojik, prosedürel ve analitik duyarlılıkların birleşimini belirtmek için kullanırlar. Bu kapsamda toplumsal boyutları olan bir anlatının etnografik veriler sunabileceği ortaya koyulurken, anlatısallığın gerçeklik ve toplumsallık bağlamında bir yerde, mekânda gerçekleşmesi, mimarlığın keşfedilmesini, bu bağlamda mimarlığa dair bir şeyler söylenebilmesini mümkün ve potansiyeli fazla bir durum kılar.

Mimarlık, kentten etnografik veri üretmek için önemli bir araçtır, etnografya edebiyat ve mimarlığı birlikte ele alarak bilgi üretmenin etkili bir yöntemidir ve mimarlıkta edebi verilerin (anlatılar ve söylemler) değerlendirilmesinde etnografik analizin kavramsal düzeylerde çeşitlenmesi mümkündür (Sağlam Kalkışım ve Durmuş Öztürk, 2024). Umunç (2007) seyahat anlatılarında yazarın genellikle yerkürenin haritasını çıkararak belli bir noktaya odaklandığını ve bu nokta ile ilgili açıklayıcı anlatılar üreterek burada yaşayan bölgelere ve ırklara sabit kimlikler atama kaygısının hareketlendirdiği bir tür kültürel haritacılıkla meşgul olduğunu ifade eder. Buradan yola çıkarak kent deneyimi anlatılarının bir yere ait mimarlık bilgisini sunarken aynı zamanda o yeri kültürel olarak da tariflediği söylenebilir. Bu çalışma kapsamında mimarlık ve etnografya ilişkisi, iki farklı disiplin olarak anlatı üst ölçeğinde bir araya gelmiş ve ortak bir paydada buluşmuştur. Anlatı üst ölçeği hem mimarlık hem de etnografya çerçevesinde değerlendirilebilecek ortak veriler sunabilen zenginliktedir. Bu kapsamda edebiyat ve mimarlık çerçevesinde, deneyime dayalı anlatıların

içeriğindeki toplumsal ve kültürel veriler çalışma kapsamında etnografik bir değerlendirme yapmayı mümkün kılmıştır.

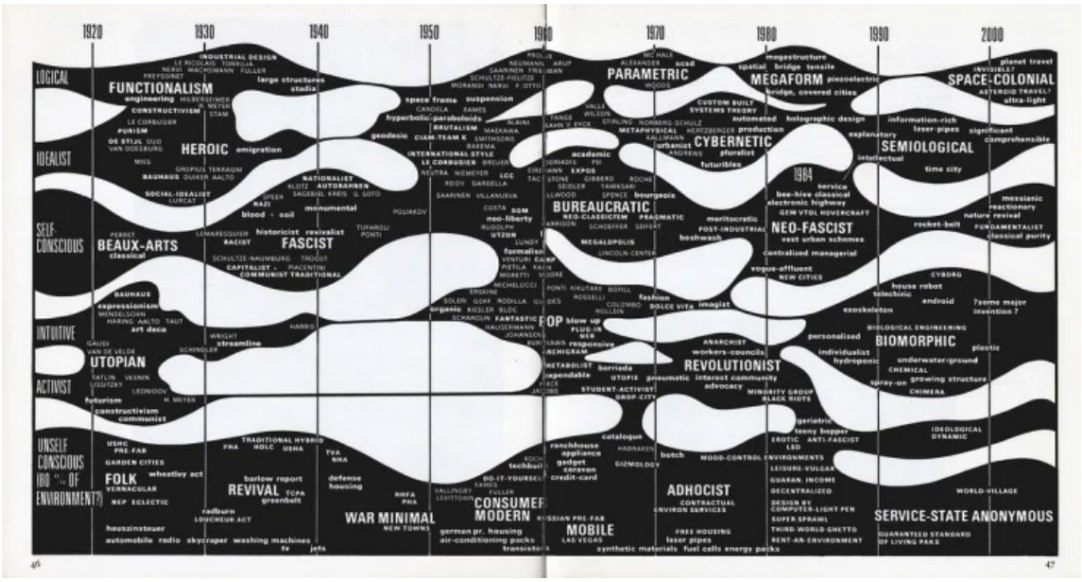
2.4. Mimarlık ve Haritalama

Haritalama, bir temsil etme biçimi olarak kent deneyimine dayalı anlatılardaki kent imgesini göstermek için bu çalışmayı desteklemektedir. Çalışmanın bulgularında ortaya konan iş, haritalama ile üretilmiştir. Haritalama, Oxford Sözlüğü'nde "harita oluşturma faaliyeti veya süreci; bir şeyi temsil eden bir resim veya diyagram oluşturma faaliyeti veya süreci" olarak tanımlanmaktadır. Haritalama, mimarlığın yer ile kurduğu ilişkiyi yeniden düşünme ve bu yerle alternatif ilişkileri kurma eylemi olarak görülür; haritalamada eleştirel eylem ve süreç, yer ile kurulan ilişkilerdeki performans sonuç üründen daha önemlidir ve her haritalama eyleme biricik olduğu için yerin yeni bir üretimini oluşturur (Şenel, 2019).

Haritalar insanlık tarihinde birçok amaç için kullanılmıştır. Bu amaçlar; yol bulma ve navigasyon, coğrafi ve etnografik bilgileri arşivlemek ve sınıflandırmak, sosyal sorunları belirlemek ve yönetmek, gerçeğe ve otoriteye ilişkin çeşitli iddiaları oluşturmak, estetik nesneler olarak bölgesel yönetim ve kontrol stratejilerinde kullanmak (Cosgrove, 2008) şeklinde sıralanabilir. Ayrıca haritalar; grafik, temsil ve anlatı nesneleridir (Engel, 2018).

Haritanın yaygın kullanımı mekânsal bilginin bir izdüşüm sistemi yardımıyla iki boyutlu düzleme aktarılmasıdır; haritalama ise iki boyutlu düzlemdeki bilginin üstüne yeni ve başka bir bilginin işlenmesidir; ilişkilerin nasıl kurulabileceğini bir sistem içerisinde temsil etmektir ve tüm haritalama eylemleri bilgi, ilişki ve temsil ile ilgilidir (Acar, 2019).

Mimarlık disiplini içerisinde eski bir haritalama örneği olarak Charles Jencks'in Architectural Design'ın Ekim 1970 sayısında yayınlanan mimarlık haritası gösterilebilir (Şekil 12). Wigley (2023), Jenks'in bu çiziminde titreşen kronolojik mimari etkinlik dizisini tasvir ettiğini ve özgürleştirilmiş ancak birbirine bağlı lekelerin genişleyip daralarak, birleşip ayrılarak bitmeyen bir dansta serbestçe dalgalandığını söyler.

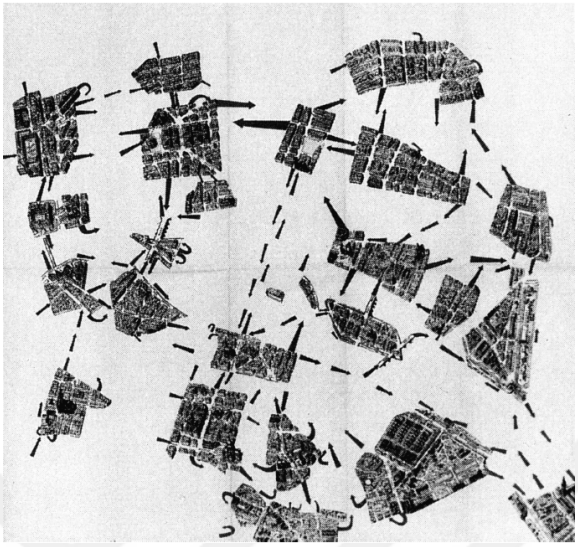
Şekil 12. Charles Jencks'in mimarlık haritası (Jencks, 1971).

Haritayı yeri anlatan bir simgeleştirme biçimi ve bir metin olarak değerlendiren bir bakışa sahip olarak Barthes (1972) ve Derrida (1981), haritayı bir anlatı olarak görür çünkü kendine özgüdür, sözdizimi ve semboller kullanır, yazı gibi bilgi aktarır (Baykan, 2019). Haritalar, bilginin performatif gücünü arttırır yani bilgi ilişkisellikler üzerinden haritalandığında belirginleşir aksi durumlarda gizli ve görünmez kalmaya devam eder (Arslan, 2019). Haritalar net, açık, anlaşılır ve okunabilirliğiyle zihinsel çabayı ekonomik düzeyde tutmaya imkân vermelidir (Lynch, 1973; 10).

Haritalama, geçmiş ve şimdiki dünyalar içinde yeni dünyalar keşfeder ve yaşayan bir bağlamın içinde gizli izler üzerine yeni zeminler açar farklı bir ifade ile zaten var olanı yeniden formüle eder: zaten var olan şey yalnızca bir arazinin fiziksel niteliklerinden (topoğrafya, nehirler, yollar, binalar) ibaret değildir aynı zamanda belirli bir yerin işleyişinin altında yatan rüzgâr ve güneş gibi doğal süreçler; tarihi olaylar ve yerel hikâyeler, ekonomik ve yasal koşullar, siyasi çıkarlar, düzenleyici mekanizmalar ve programlı yapılar gibi gizli süreçleri de içerir diyen Corner (1999), haritalama operasyonlarını ise aşağıdaki gibi sıralar:

- Sürüklenme (drift): Önemli bir Situasyonist teorisyen olan Guy Debord, Paris'in bir dizi haritasını veya 'psikocoğrafik rehberlerini' yapmıştır (Şekil 13), bunlar, Debord'un şehrin sokaklarında, ara sokaklarında amaçsızca dolaşmasından, hayali onu nereye götürürse oraya gitnesinden sonra yapılmıştır. Şehir manzarasının taklitçi bir tasvirinden çok bilişsel bir haritalama biçimi olan Debord'un haritaları,

şehirde rüya benzeri sürüklenme olarak bilinmeye başlanmıştır, alternatif güzergahları haritalamış ve baskın okumaları, otoriter rejimleri altüst etmiştir.

Şekil 13. Guy Debord/ The Naked City (1957).

- Katmanlama (layering): Bernard Tschumi ve Rem Koolhaas, 1983'te Paris'teki Parc de la Villette'de tasarım ve planlamada katmanlama stratejileri geliştiren ilk isimlerdendir. Her katmanın işlevine veya amacına bağlı olarak bir iç mantığı, içeriği ve organizasyon sistemi vardır. Bu ayrı katmanlar üst üste bindirildiğinde, parçalar arasında katmanlı bir ilişki karışımı ortaya çıkar.
- Oyun tahtası (game board): rekabet eden çeşitli farklılıkları çözmek için bir araya gelmeye davet eden çalışma yüzeyleri olarak tasarlanmıştır, belirlenen oyuncular ve aktörler, açık uçlu üretken bir yapı içinde karmaşık kentsel sorunları çözmeye çalışmak üzere bir araya getirilir.
- Rizom (rhizome): haritalamanın açık, rizomatik doğası, her biri birden fazla okuma, kullanım ve etkiye izin veren birçok farklı giriş yolu, çıkış ve kaçış çizgisi sağlar. Rizomatik haritalamalar, madde ve bilgiyi etkinleştirmek için sonsuz bir bağlantı serisi sunar.

Mimarlıkta haritalama çeşitli niteliklerde olabilir. Örneğin derin haritalama (deep mapping), kavramsal haritalama (conceptual mapping), kültürel haritalama (cultural mapping), anlatı haritalama (narrative mapping). Derin haritalama anlatısal, görsel ve kartografik metinler de dâhil olmak üzere geniş bir yelpazedeki metinlerle ilgilenir, haritanın olanaklarının insan düşüncesi, kültürü, tarihi ve üretiminin karmaşık hikâyelerini inşa etmek

için kullanılabileceği gerçeğini ön plana çıkarır, soruları çözmek yerine onları açmanın, yalnızca bilgi değil, bilgi iletmenin bir yoludur (Engel, 2018). Kavramsal haritalama, kentsel anlatının inşasında sosyo-kültürel şemaların önemini vurgular (Nisha, 2018). Kültürel haritalama, dünyanın dört bir yanındaki yerel manzaralarda farklı halkların somut ve somut olmayan kültürel varlıklarının haritalanması kapsar, medya kapsamı, yerel anlatılar, edebi ve diğer mekân temsilleri gibi kültürel kaynaklarla ilgilenir (Bianchini, 2006). Kültürel haritalama hem gerçek hem de mecazi anlamda kullanılmış olup, katı kartografinin ötesine geçerek arazi dışındaki diğer kültürel kaynakları, antropolojik, sosyolojik, arkeolojik, soybilimsel, dilbilimsel, müzikolojik, botanik ve topografyayı da kapsayacak şekilde, haritalardan başka uygun teknikler ve ekipmanlarla kaydetmeyi de kapsar (Poole, 2003). Anlatı haritalaması edebiyat ve anlatı araştırmalarında var olan temel kavramlardan (olay örgüsü, metafor ve karakter vb.) yararlanılarak belirli bir yerin anlatılarının analizini ifade eder (Ameel, 2016).

Rebecca Sonit'in (2012) şu sözleri mimarlık ve haritalama ilişkisini yeniden kurmaktadır: haritalar klişeleri ortadan kaldıran ayrıntıları gösterir ve haritalar, gösterdikleri her şeye göre kendimizi konumlandırmaya, her haritanın labirentine girmeye ve haritalananı kavrayarak çıkış yolumuzu bulmaya davet eder. Her zaman görsel ve yazılı sanatın davetlerinden farklı bir şekilde girmeye, varmaya, anlamaya davet ederler. Harita yapmakla ilgili gerekli ve yararlı araçlar sorulduğunda ise Sonit (2012), yer ve duygu ilişkisine odaklayan şu sözleri dile getirir: güçlü bir yer duygusu, şimdi ve daha önce orada kimlerin olduğuna dair derin bir merak, aynı alanda ve aynı anda birden çok canlı topluluğunun bir arada olması hakkında bir bilinç, bir alan duygusu, mekânsal bir hayal gücü, tutku, coşku, dedektiflik, araştırma becerileri, saha çalışması, geçmişin güzel haritalarına aşinalık ve neyin haritalanabileceği ve neyin haritalanamayacağına dair bir duygudur.

Arslan (2019), haritalamaya farklı bir perspektiften bakarak kitapların, metinlerin haritalandırılması ile ilgili şunları söyler: haritalama yazarın yazma anında birbiri içinde eriyen ve birbirine karışan seslerinin görünür kılınmasını sağlar, metne yönelik yapılan haritalamaların her biri yeni bir kaçış noktası önerir, görselleştirerek ya da kavramsallaştırarak yapılan haritalama, metnin performatif gücünü arttırır. De Certeau (1986), anlatısal eylemleri, mekânı örgütleyen temel uygulama biçimleri olarak harita ve güzergâh ile ele alır. Bunların hudutları belirleme veya işaretleme prosedürleri ve ifadesel odaklanma yaptığını söyler.

Haritalama bu çalışma kapsamında anlatıdan gelen bilgiye görsel bir form kazandırırken, yani metinsel olanı görsel olana dönüştürürken performatifliğe ve bu performatifliğin bilişsel ve sürece dayalı olmasına işaret etmektedir. Analizi yapılacak anlatılardaki kent imgesini yeniden ortaya koyabilmek için haritalama önemli bir yerdedir. Çünkü anlatının üretildiği tarihteki kente bugünden bakmak ve bugüne kadar geçen zaman aralığında kentin değiştiğini bilerek eski halini görmek anlatıyı haritalama isteğini, anlatıdaki imgeyi yeniden temsil etme arzusunu doğurur. Yapılan her haritalama ele alınan anlatıyı anlamak için yeni pencere açar.

3. YAPILAN ÇALIŞMALAR 2: VARLIK DERGİSİ'NE YOLCULUK VE BİR ÇERÇEVE

3.1. Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Dergicilik

Bir dönemdeki süreli yayınlar o dönemin sanat, edebiyat, kültür, siyasi ve sosyal alanlardaki gelişme ve değişmelerinin takip edilebileceği yayınlardır. Bir dönemin tanığı süreli yayınlar dönemin toplumsal, sanatsal ve kültürel hayatının aydınlatılmasına kaynaklık eder (Gençaslan, 2015); görüşler, fikirler, değerlendirmeler kitaplardan önce süreli yayınlarda tartışılır ve okuyucuya sunulur (Şen, 2009).

Dergicilik anlayışının Batı'da 17. yy.da Türkiye coğrafyasında 19. yy.da ortaya çıktığını ifade eden Gönenç (2007), matbaanın bu coğrafyaya geç gelmesi basın hareketlerinin geç başlamasının en büyük sebebidir, der. Dergilerin sosyal hayata büyük katkı sağladığını ve bunun modernite ile ilgili olduğunu belirten Kahraman (2003) ise, matbaanın geç gelmesinin Türkiye modernleşmesini geciktiren bir etken olduğunu kabul eder ve şunu ekler: modernleşme anlamında matbaadan daha çok yayıncılık ideolojisinin kendisinin yani neyin, ne kadar, nasıl ve hangi amaçla basılacağı daha önemlidir. Osmanlı matbaasının 18.asrın ilk çeyreğindeki kuruluşundan yaklaşık bir asır sonra yayıncılık sektörünün gelişmeye başlamasıyla birlikte kültür piyasasında arz temelli bir yapısal dönüşümün gerçekleştiği söylenebilir (Özdemir, 2011). İnuğur (2005) ise Türkiye'de basının bilgi vermek veya kamuoyunu etkilemek için toplumsal bir talep olarak değil, hükümetin gerçekleştirdiği icraatları topluma duyurmak amacıyla ve özel buyrukla ortaya çıktığını; zamanla değişerek halkı aydınlatmak ve kamuoyunu etkilemek niteliklerini kazandığını ifade eder.

İlk Türkçe dergi Osmanlı Dönemi'nde 1849-1851 yılları arasında 28 sayı olarak yayınlanan tıp dergisi Vaka-i Tıbbiye'dir, ilk resimli dergi Mustafa Refik tarafından 1862 yılında çıkarılan Mirat'tır, Nüzhet'e (1931) göre ilk çocuk dergisi 1869 yılında bir Terakki gazetenin haftalık eki olarak çıkan Mümeyyiz'dir, ilk yayınlanan kadın dergisi yine 1869 yılında Terakki gazetesinin eki olarak Terakki-i Muhadderat'tır, Özdiş'e (2010) göre 1870'li yıllarda dergicilik önemli bir gelişme göstermiş ve Teodor Kasap tarafında ilk siyasi mizah dergisi Diyojen yayınlanmıştır (Demir, 2016). Cumhuriyet öncesi dergiciliğinin en önemli değerlerinden biri ise 1891 yılında Ahmet İhsan Tokgöz tarafından haftalık olarak

yayımlanan Servet-i Fünun dergisidir. Servet-i Fünun 19. yüzyıldan itibaren etkisini ve önemini yitirmeden günümüze kadar devam ettiren edebiyat dergiciliğinin edebi kimliğe kavuşmasının başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Dirin, 2009).

Tanzimat Dönemi süreli yayınları sanat için ifade aracı olmakla birlikte fen ve teknoloji alanında da bilgi aktarmayı görev edinmiştir; felsefe, tarih gibi bilim dallarından bilgilerle kültürel ve sosyal ifadeler bir aradadır, mecmua ve gazete halk ile kurulmaya çalışılan diyalogun kendisidir (Şen, 2009). Tanzimat Dönemi'nde siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda ilk kez yer alan süreli yayınların yavaş yavaş bir kamuoyu oluşturduğu görülmektedir; kamuoyu kavramı ilk kez bu dönemde anlam bulmuş, demokrasi, hürriyet, parlamentarizm fikirleri ilk kez kamuoyu önüne sunulmuştur (Ulusoy Nalcıoğlu, 2005).

II. Abdülhamid'in İstibdat Dönemi'nde Alemdar'a (1983) göre basında sansürün şiddeti artmıştır fakat tüm bunlara rağmen Gürsoy'a (2008) göre ise süreli yayınlar toplumdaki okuma alışkanlığını arttırmış, dilin sadeleşmesini sağlamış ve kültür birikimini yükseltmiştir. II. Meşrutiyet'in getirdiği özgürlük ortamı sanat, siyaset ve fikir dünyasını derinden etkileyerek uzun süreli gündemde kalacak gazete ve dergilerin çıkmasına imkân sağlamış, güçlü bir basın dünyasına zemin oluşturmuştur (Sağlam, 2009). Kabacalı (1998), II. Meşrutiyet dönemi için tüm düşüncelerin kendi yayın organlarını çıkardığını ifade etmektedir. Toprak (1984), II. Meşrutiyet'in pozitivist düşünce ve sosyalizm düşüncesini arttırdığını dile getirir.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonra kurulan yeni rejim olan Türkiye Cumhuriyeti, yeni kimliğin basın yoluyla yerleşmesini ve kökleşmesini sağlamak, kendini ifade etmek istemektedir (Tüfekçioğlu, 1992). Dergicilik, Türkiye'de bilincin gerçek anlamda kurulduğu, toplumsallaşmanın ve kültürel oluşumun en ileri düzeyde yaşandığı evredir ve bu açılım 1908 sonrasında tamamlanır; ve II. Meşrutiyet sonrası ise artık bir "dergiler dönemi" niteliği kazanmıştır diyen Kahraman (2003) II. Meşrutiyet ve Erken Cumhuriyet dönemlerinde dergiciler aracılığıyla yapılan iki önemli hamleyi şu şekilde açar: ilki çeviri hareketleridir ki her Rönesans döneminde olduğu gibi Türkiye'nin modernleşmesinde de görülür, ikincisi ise şudur ki dergicilik kitle kültürünün toplumsal bağlamdaki anlamını temellendirmiştir.

Cumhuriyetin ilanından başlayarak Atatürk'ün ölümüne kadar devam eden yaklaşık on beş yıllık süreçte yani cumhuriyetin ilk yıllarında edebiyat kapsamında verilen eserler genellikle 'cumhuriyet ideolojisi' çevresinde biçimlenmiş, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 'yeni rejim' ve 'ideoloji'sinin yerleştirilmesinde ve topluma benimsetilmesinde bir araç

olmuştur (Çalışkan, 2018). Kurtuluş Savaşı döneminde birçok dergi milli mücadeleyi desteklemiştir. Dergâh (1921), Büyük Mecmua (1919), Aydınlık (1921), Ümid (1919) bu dönemin dergileri arasındadır. Dergâh dergisi, 1921 yılından İstanbul Nuriosmaniye'de İkbal Kıraathanesi'nde kurulmuş olup Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılında yayın hayatına veda etmiştir ve bu durum Millî Mücadele'yi destekleme görevini tamamladığı fikrini doğurur (Dıvarcı, 2024). Büyük Mecmua ise, Sabiha-M. Zekeriya Sertel tarafından 6 Mart 1919'da sosyal, ekonomik ve siyasi şartlara rağmen birlik ve beraberlik içinde halkı bilinçlendirme ve zor koşullar altındayken ümitsizliğe düşmeme/düşürmeme amacıyla dönemin önde gelen aydınlarının görüşlerini halkla paylaştığı bir yayın olarak çıkmıştır (Özlük, 2010). 1 Haziran 1921 tarihinde ilk sayısı yayınlanan Aydınlık dergisi İstanbul'da Millî Mücadele'nin omurgasını oluşturmuştur (Toprak, 2016). Ümid dergisinin, 17 Aralık 1918 tarihinde ilk sayısı çıkmış olup dergide edebiyat, sanat ve moda gibi geniş yelpazede konular ele alınırken kadınların giyim-kuşamı, aile, kadın hakları gibi konulara da yer vererek kadınların oldukça ilgisini çekmiştir (Müderrisoğlu, 2021). Dergilerin bu dönemdeki önemi ve konumu şu şekilde özetlenebilir; yeni rejime karşı tutumlar dergiler üzerinden kurulmuştur.

Cumhuriyetin ilanından önce dergiler ya para ve şöhret kazanmak için çıkarılmış ya da yazınsal nitelik odağı taşımıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Akbaba (1922), cumhuriyetin ilanından sonra ise Resimli Ay (1924) ve Kadro (1932) önemli ve öne çıkan dergiler arasındadır. Akbaba isimli siyasal mizah dergisi, Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon tarafından 1922 yılında yayın hayatına başlamış ve uzun soluklu olmuştur (Tosun Durmuş, 2020). 1924 yılında çıkan Resimli Ay dergisi ile cumhuriyet öncesindeki dergilerin tutumu halka dönük olan bir nitelik kazanacak şekilde değişmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal, kültürel ve eğitsel konuların yanında kadın, kıyafet, moda gibi konulara da yer veren resimli bir dergidir (Sarıkaya, 2012). Kadro dergisi, Mustafa Kemal'e yakın birtakım eski sosyalist aydınlar tarafından yayınlanan bir dergidir Atatürk ulusçuluğu üzerinde biçim bulan bir devlet doktrini kurmak için çalışmışlardır (Sunar, 2004).

Erken Cumhuriyet Dönemi olarak adlandırılan 1923-1938 arasında Türkiye Cumhuriyeti, sanat, eğitim, bilim gibi tüm alanlarda modernleşme için hızlı bir dönüşüm ve kalkınma süreci içerisindedir. Yapılan devrimlerin halka anlatılması, halkın ise devrimleri anlaması ve uyum sağlaması için bir iletişim kaynağı ve haber aracı olarak edebiyat dergileri büyük bir rol oynamıştır (Apaydın ve Özakman, 2019).

Cumhuriyetin ilk yıllarına karşılık gelen Milliyetçi Memleket Edebiyatı 1940'lara dek süren, daha önce II. Meşrutiyet'in milliyetçi duyarlılıkları çevresinde şekillenen milli edebiyat ve sanat anlayışının tesirinde gelişmiştir (Bulut, 2021). Çetin (2013) bu dönemi, cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu coğrafyasına, milli meselelere, tarihi ve kültürel zenginliklere, tabii güzelliklere, Türk kültürüne, folkloruna, yaşantısına, halk edebiyatına, düşünce ve edebiyata dayanan hikâye, roman, şiir, piyes, deneme gibi türlerde yoğunlaşan bir dönem olarak tanımlamaktadır. Hem Anadolu'nun coğrafi güzelliği hem de Anadolu insanının yüceliği, kahramanlığı anlatılmıştır. Anadolu halkının kahramanlıklarının övülüp memleket manzaraları ve tarihi mirasla birleştirildiği sırada folklor de orijinal ve özgün bir kaynak olarak keşfedilmiştir.

1930'lu yıllardaki siyasi ortamın etkisiyle edebiyat dergilerinde hem sayısal artış hem de kalite görülmüştür; Hüseyin Cahit tarafından Fikir Hareketleri, İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından Yeni Adam, Yakup Kadri ve Şevket Süreyya tarafından Kadro ve Yaşar Nabi tarafından Varlık özel girişimle çıkan dergilerdir (Gökmen, 2022). 1930 sonrası dergiler yerlilik ve yabancılık ile ilgili bir sentez arayışındadır, bu arayış kültürün siyasallaşmaya başladığı noktadır ve tüm dergiler bu iki anlayış bağlamında ayrılır (Kahraman, 2003). Varlık Dergisi bu iki farklı çerçeveyi, yerlilik ve yabancılığı, kendi içinde dengeli bir sentezleme çabasında olarak yeni kültürün kurucu bir taşı olmak istemektedir.

1933 yılında Yaşar Nabi Nayır tarafından yayınlanan Varlık Dergisi dönemin önemli fikir ve sanat dergilerinden biridir. Varlık Dergisi, milliyet ve memleket söylemlerinin çok yaygın olduğu bu zaman diliminde ortaya çıkan bir yayındır. Varlık Dergisi birçok yazar için okul niteliği taşımıştır. Bu isimler şu şekilde sıralanabilir: Kemalettin Kamu, Cevdet Kudret, Abdülhak Şinasi Hisar, Ziya Osman Saba, Sabri Esat Siyavuşgil, Behçet Kemal Çağlar, Feridun Fazıl Tülbentçi, Ahmet Muhip Dranas, Sait Faik, Orhan Veli, Oktay Rıfat, Melih Cevdet Anday, Mehmet Fuat, Sabahattin Eyüpoğlu, Orhan Kemal, Tarık Dursun K., Tahsin Yücel, Fazıl Hüsnü Dağlarca. Uzun yıllara yayılan yayın hayatı boyunca kapsam, içerik ve donanım ile ilgili çeşitli güncellemeler yaşamıştır ve hala yayın hayatına devam etmektedir. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde yayın hayatına başlayıp günümüze kadar devam eden tek süreli edebiyat dergisi olması sebebi ile diğer dergilerden ayrılarak çalışmanın araştırma malzemesi olmuştur.

3.2. Türk Edebiyatı'nda Kent, Seyahat ve Gezi Yazıları

İnsan, doğası gereği yeni yerleri görmeye, keşfetmeye ilgi duyar. Bu yerlerde yaşayan toplulukların yaşam biçimlerini, genel özelliklerini merak eder. İlk çağlardan başlayarak insanoğluna yeni yerleri sunan, okuyucunun yeni yerleri görme ve tanıma ihtiyacını gideren tarihi ve edebi özellik taşıyan anlatılara, metinlere seyahatname ya da gezi yazısı denir ve bu metinlerde seyyah ya da gezgin deneyimlediği yeri, toplumun yaşantısını, gelenek ve göreneklerini, özgün yönlerini, okuyucunun ilgisini çekeceğini düşündüğü konuları sergiler (Maden, 2008). Bu tür yazıların devamlılığı şüphesiz insan merakıyla ve bir seyahat yazarının yabancı ve yeni şeylerle tanıdık şeyler arasında arabuluculuk yapma, bizim için başka olan dünyayı anlamaya yardımcı olma arzusuyla ilgilidir (Blanton, 1997).

Suyun yeryüzünde sürekli akması anlamına gelen seyh kökünden türeyen seyâhat (siyâha) kelimesi yürüme ve gitme, insanların arasını bozmak için ortalıkta dolaşma, kendini ibadete verip ruhban hayatı yaşamak için yeryüzünde gezip dolaşma şeklinde açıklanmakta ve suyun yeryüzünde akması gibi yolculuk eden kişiye de yeryüzünde gezip dolaştığı için sâih veya seyyâh denildiği belirtilmektedir (Çağrıcı, 2009). Barthes (1989) seyahati, tasarlama eyleminin bir iletkeni olarak tanımlamaktadır. Botton (2002) ise seyahati bir bilgi türü ama aynı zamanda bilginin sınırlarını gösteren bir deneyim olarak ifade etmektedir. Seyahat, TDK 'ya göre "yolculuk" ve "gezi" anlamlarına gelmektedir. Gezi ise TDK 'ya göre "ülkeler veya şehirler arasında yapılan uzun yolculuk; seyahat" ve "gezmek, görmek, eğlenmek amacıyla yapılan yolculuk" demektir. Seyahat ve gezi kavramları Türkçe anlamları üzerinden değerlendirildiğinde birbirlerine yakın anlamlara sahiptir. Howel (2021) ise seyahat ve gezi arasındaki farkı şu şekilde açıklamıştır: gezi, nispeten kısa bir yolculuğu ifade eden bir isimdir, oysa seyahat, insanların uzak coğrafi konumlar arasındaki hareketine atıfta bulunan bir fiildir. Kelimelerin İngilizce karşılıklarına bakıldığında seyahat "travel", gezi ise "trip" olarak karşılık bulur. Bu kelimelerin Oxford sözlüğündeki anlamları ise "travel" yani seyahat "genellikle uzun mesafeli bir yolculuk yapmak", "trip" yani gezi ise "genellikle kısa bir süreliğine bir yere gidip tekrar geri dönülen yolculuk" olarak tanımlanmaktadır. Yani seyahat ve gezi arasında yolculuğun süresine bağlı olan bir anlam farkı vardır.

Seyahat ve gezi arasındaki net bir sınır tanımlanamadığının ve iç içe geçmişliklerinin altı yeniden çizilerek edebî bir tür olarak seyahati ve geziyi anlamak için yabancı kaynaklara bakıldığında gezi metinlerinin veya gezi edebiyatının birçok karşılığı bulunsa da en yaygın

ve geniş kapsamlı olan "travel writing" ifadesidir. Bununla birlikte, gezi anlatıları (travel narrative), gezi kitabı (travel book), gezi notları (journeywork), gezi anıları (travel memoir), gezi tasvirleri (travelogue), gezi hikâyeleri (travel story), meta-travelogue, gezi günlükleri (travel journal), gezi edebiyatı (travel literature), gezginin notları (traveller's account), gezi türü (travel genre) veya gezi (travel), gezinin edebiyatı (the literature of travel) gibi birçok karşılığı kullanılmaktadır (Anjum, 2014: 193). Bu kapsamda "travel writing" yani seyahat yazısının en temel tanımı Pettinger'e (2016) göre, deneyimi gerçekleştiren kişi tarafından yani ilk elden/ağızdan yolculuğun veya yerin tanımı yani anlatılması olabilir. Bu nedenle seyahat birçok farklı türde bulunabilir: günlükler, mektuplar, kartpostallar, gazete ve dergi makaleleri, bloglar, denemeler, resmi raporlar, tanıtım broşürleri ve etnografyalar ve ayrıca seyahat kitapları.

Seyahat hem kavram hem aksiyon olarak düşünüldüğünde temelde bir yer değiştirme söz konusu olduğu için buradaki "hareket" masalların, hikâye ve romanların kurgusunda rol oynar ve çeşitli eserlerde kendine yer bulur (Asiltürk, 2009). Seyahat yazıları, coğrafyanın temel unsur olarak ele alındığı, ancak bu coğrafyanın fiziki özeliklerinin yanı sıra insanların zaman içinde o coğrafya üzerinde oluşturdukları medeniyet, yaşam tarzları, geçim şekillerini de kapsayan yazılardır ve seyahat yazıları böylece, geziyi yapan kişinin anılarını merkeze alan hatırat türünden farklı bir tür olarak belirginleşir (Özdemir, 2017). Seyahat ve gezi yazılarını diğer türlerden ayırmak da zordur çünkü birçok tür içeriğine, konusuna ve kapsamına bağlı olarak gezi ve seyahat ekseninde gelişebilir. Bu sebepledir ki gezi ve seyahat yazılarının sınırlarını çizmek birçok sebeple netlik kazanmayan bir durumdur.

Seyahat eserleri, gözlem ve deneyime dayalı oldukları için okuyucu metin içerisinde bir yolculuğa sürüklenir. Okuyucu metinde anlatılan coğrafyayı, o coğrafyadaki medeniyetleri, gelenek görenekleri, kültürü, manzaraları, o coğrafyadaki yaşama ve yaşayışa dair olanları özetle o yerin toplumsal, kültürel, sosyal, ekonomik, tarihsel, demografik nitelikleri gibi çeşitli alanlardaki gerçeklikleri görebilir.

Seyahat anlatısı, gezi anlatısı, gezi yazısı gibi ifadelerin birbiri yerine geçebilen esneklikte olduğu tekrar hatırlandığında bu metinlerin kapsamını anlamak kolaylaşacaktır. Fussell (1987: 126) seyahat anlatısını "bir yanda yazarın betimlediği bireysel, fiziksel şeyler, diğer yanda ise deneyimlenen yer ile ilgili, yer hakkında daha büyük bir tema" olarak tanımlar. Seyahatnameler, seyahatin yapıldığı coğrafyanın o zamandaki sosyal, toplumsal, ekonomik özelliklerini göstermesiyle tarihi, bazen manzara betimlemeleri sayesinde coğrafi, yazarın o yerin özgün değerleri ve özelliklerini anlaşılır ve içten bir dille anlatıya

dönüştürmesi ile de edebi bir yön taşır; gezilen ve görülen yerlerin anlatıldığı seyahatnamelerin yerini Türkçe bir kelime olarak "Gezi Yazısı" almıştır (Maden, 2008).

En eski seyahat yazılarında yeni keşfedilen yerler gezginin zihninden daha ilgi çekicidir, anlatıcının amacı genellikle bu heyecan verici yolculuğun ayrıntılarını kaydetmektir ve ilk seyahat anlatılarına örnek olarak, yolculukları zorunluluktan veya tanımlı bir amaçtan (keşif, bağlılık veya ekonomi) ilham alan denizcilerin, hacıların ve tüccarların nesnel yolculuk öyküleri gösterilebilir (Blanton, 1997). Marco Polo, 1271–1295 yılları arasında gerçekleştirdiği seyahati ile Doğu dünyasının kentlerini, ticaretini, toplumsal yaşamını ve kültürel zenginliklerini Avrupa'ya tanıtan ilk ayrıntılı seyahat anlatılarından biri olan "Il Milione" (The Travels of Marco Polo) anlatısını yazmıştır. Bireysel merak ve ticaret bağlantılı olarak seyahatlerini gerçekleştiren Polo (2022), Avrupa'da Doğu imgesi kurarak hayal gücünü beslemiştir.

15. yy. sonundan itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul ve diğer liman kentlerinden bazılarının Batılı tüccarlar tarafından basılı kitap piyasası açısından önemli pazarlar haline getirildiği görülür (Özdemir, 2008). 16. yüzyılın sonlarında, İngilizler Akdeniz'in doğu kesimlerinde kendilerine yer edinmeye çalışırken, "Osmanlı toprakları" hakkında çok sayıda seyahat anlatısı ortaya çıkmaya başlamıştır; erken modern seyahat yazarlarının yeni dünyaların fethi ve dahası ile meşgul oldukları, çoğunlukla erkek olan bu yazarların ziyaret ettikleri ve hakkında yazdıkları yerleri ve insanları cinsiyetlendirdikleri gözlemlenmiştir (Holmberg, 2007).

Seyahat ve turizm tarihinde oldukça önemli bir basamak olarak kabul edilen Grand Tur'lar; 17.yüzyılda başlayıp, 19.yüzyılın başlarına kadar devam eden; başta İngiliz genç, soylu ve zengin erkeklerin, eğitim, kültür ve zevk edinmek amacıyla, İtalya'nın bazı kesimleri, Fransa, İsviçre ve hatta Almanya'daki belirli rotalar üzerinde 3 yıla kadar uzayan sürelerle yaptıkları gezilerdir (Goeldner & Ritchie, 2006). Seyahatin turizm değeri düşünüldüğünde tur operatörü, ulaşım araçları, konaklama tesisleri gibi çağdaş bileşenler Endüstri Devrimi ile ortaya çıkmıştır böylelikle 19. yy.da Avrupa'dan Doğu'ya yapılan seyahatleri artmıştır, seyahat edecek kişilere yolculuk hazırlığı ve yolculuk sırasındaki ulaşım, konaklama, rotalar, yemek, fiyat gibi konularda yardımcı olmak amacıyla hazırlanan gezi rehberleri Avrupa'da 19. yy. itibari ile basılmıştır ve Türkiye üzerine ilk gezi rehberi ise John Murray yayınevi tarafından 1840'ta İngiltere'de piyasaya sürülmüştür (Arslan, 2014).

Seyahatin önemli sonuçlar doğurabilecek bir faaliyet olduğu Türkiye coğrafyasında XIX. yüzyılda anlaşılmıştır, Avrupa'yı yakından tanımaya başlayan aydınlar Batı medeniyetinin gelişmesinde keşif seyahatlerinin oynadığı önemli rolü görmüştür ve bunun sonucu olarak Avrupa'daki yeni keşif, inceleme ve dünyayı tanıma seyahatleri yakından takip edilmeye başlanmıştır (Asiltürk, 2000). Modern anlamda seyahat ve turizm bağlamındaki ilk hareketler Sultan Mahmut zamanında buharlı gemilerin alınması ve yapımına başlanması olarak gösterilebilir, böylelikle modern anlamda ilk iç turizm ve seyahat hareketi Sultan Abdülaziz döneminde gerçekleşmiştir, kolay seyahat imkânları ile Avrupa gezisine çıkan hükümdarların batılı fuarları gezmesinin etkisi ve sonucu olarak 1863 yılında Sultanahmet Meydanı'nda Sergi-i Umumi-i Osmani adlı Osmanlı'nın uluslararası ilk fuarı kurulmuştur ve yabancı turistlerin bu fuarı görmek için İstanbul'a gelmesiyle bir yeri görmek için seyahat etme fikrini fark eden İstanbul'u n elit kitlesi Avrupa gezilerine katılmaya başlamıştır (Atay ve Yıldırım, 2009).

Bir eylem olarak insanoğlunun başlangıcından itibaren var olan gezi, edebî tür olarak dünyada ilk kez hac metinlerinde görülmüştür, Türk edebiyatında seyahatname, sefaretname, ruz-nâme ve şehrengiz gibi türlerde görünmekle birlikte modern anlamda ilk gezi türü örnekleri Tanzimat ile başlamıştır ve Tanzimat Dönemi türlerin dönüşümü ve yeni edebî türlerin ortaya çıkışında bir milat olarak kabul edilir (Kılıç, 2022).

- Türk edebiyatında ilk gezi eserleri;

16. yy.dan başlayarak günümüze kadarki süreçte Türk edebiyatında yazarların gezip gördükleri yerleri anlattığı çok sayıda seyahatname kaleme alınmıştır. Türk edebiyatında bilinen en tanınmış seyahatname Evliya Çelebi'nin seyahatnamesidir. Bu eser 17. yy.da yaşamış Osmanlı aydınının mekân ve mekânda gerçekleştirilen gündelik yaşam pratikleri, mekânın fiziki ve sosyokültürel özelliklerine dair bir bakış açısını yansıtır (Öztepe, 2022).

18. yy.dan itibaren Avrupalı seyyahlar dinsel amaçlar, savaş muhabirliği, oryantalist merak, gezi gibi çeşitli nedenlerle Anadolu'ya gelmiştir (Gökalp Alpaslan, 2007). 19. yy.a gelindiğinde ise gezi edebiyatı, özellikle 1860 yılı sonrası dönemde yabancı bir coğrafyanın merakını yansıtmaktadır. 1860 yılı sonrasında Osmanlı özel sektör gazeteciliğinin ortaya çıkışı önemli bir gelişmedir. Yeni yerleri ve yaşanan kültürü anlatmak, bilgi vermek amacıyla yazılmış bir başka tür sefaretnamelerdir. Seyahatnamelere örnek olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun yabancı ülkelere gönderdiği elçilerin o ülkelerle ilgili bilgiler verdikleri eserlerden Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin Fransa Sefaretnamesi gösterilebilir.

- Tanzimat’tan sonra;

Türk edebiyatında, Tanzimat Dönemi ile seyahat türüne olan ilginin arttığı gazete ve dergilerde yayınlanan eserlerin çokluğundan anlaşılabilir. Servet-i Fünun gibi bazı dergiler ise bu tür eserler yayınlamayı programlarına aldıklarını belirtmiş, özellikle vurgulayarak beyan etmişlerdir. Bu gibi dergi sahipleri hem kendi okur kitlelerini yaratmış hem de Batı tarzındaki seyahat türünün tanıtılıp yayılmasına katkı vermiştir.

Gezi türünde verilen eserler Tanzimat Dönemi ile büyük değişiklikler yaşamıştır: Bu dönem öncesinde tam ve bitmiş tek eser olarak yayımlanırken, Tanzimat Dönemi ile gezi metinlerinin dönemin dergilerinde parça parça yayımlanmaya başladığı görülür, sonrasında ise bu parça halindeki metinlerin derlenerek kitaba dönüştürülmesi yolu izlenmiştir (Kılıç, 2024).

Servet-i Fünun dergisi Ahmet İhsan Tokgöz tarafından 1891’de kurulmuş ve bir fen dergisi olarak yayın hayatına başlamış olmasına rağmen seyahat yazılarına geniş yer vermiştir, 1896 yılında Tevfik Fikret’in derginin başına gelmesi ve derginin bir edebiyat dergisine dönüşmesi ile tercüme ve telif olarak seyahat yazıları yayınlamıştır. Bu yazılar Osmanlı coğrafyası başta olmak üzere Amerika, Avrupa, Amerika, Afrika, Asya ve Kutuplar gibi tüm dünya coğrafyasını yansıtmaktadır. Bu dönemle eş zamanlı olarak örnek gösterilebilecek diğer gezi yazıları, Ahmet Mithat Efendi’nin gezilerden farklı şekillerde yararlanabileceği düşüncesiyle eserlerinde gezi izlenimlerini anlattığı Avrupa ’da Bir Cevelan (1889) ve Seyyadane Bir Cevelan (1891) adlı eserlerdir. Bir diğer örnek oalrak Duyunu Umumiye müdürlüğündeki Direktör Ali Bey, Seyahat Jurnalı eserinde 1885-1888 yılları arasındaki gezisinden notlar aktarır.

Modern Türk Edebiyatı’nın başlangıcı olarak kabul edilen Tanzimat Dönemi’nde roman ve öykü türlerinin ilk örneklerinin mekânları genellikle kentlerdir. Kent, öykünün merkezinde değildir, anlatıda bir problem konusu değildir, mekânı sunan ve mekâna dair ipuçları veren bir dekordur, öykü ya da romanı bir zemine oturtmak için vardır, kentin detayları insana etkileri ya da hissettirdikleri üzerinde çok durulmaz ve bu dönemde öykülerde ve anlatılarda geçen baş mekân, bir kent olarak modernleşmenin ilk etkilerinin görülmesi ve kentli yaşam tarzının en gelişmiş örneği olmasından ötürü İstanbul’dur (Hergüner, 2017). Tanzimat ile hız kazanan batılılaşma çabaları sosyal ve gündelik hayat ile ilgili tartışmaları beraberinde getirmiştir; bu dönemde ilk kez örneği görülen roman tarzı, batılılaşma ve bunun sosyal ve gündelik hayattaki yansımaları üzerinde yoğunlaşmıştır (Çoruk, 2010). Tanzimat Dönemi, bir dönüşüm süreci olduğu için gündelik hayatta ve sosyal

hayattaki değişimler kent ortamında yaşanır ve bu kent ortamı da edebiyata yansır. Modernleşme hareketleri gerçekleşmek için bir uygulama alanına yani kente ihtiyaç duymaktadır, bundan kaynaklı olarak mekân sürekli bir dekordur.

Nabizade Nazım'ın Karabibik romanı (1890) Türk edebiyatında köy romanının başlangıcı sayılan eserlerden biridir. Yazarın realist yaklaşımı ile romanda yoksul bir köylünün ekonomik sıkıntıları, günlük yaşamı anlatılmış, coğrafya olarak Antalya-Kaş'a bağlı Beymelek ve Temre köyleri seçilmiştir. Romanın gerçekçi yaklaşımının yansıması olarak metin içerisinde Antalya'ya ait tarihsel ve arkeolojik bilgiler, yöre ağzına ait örnekler görülmektedir. Bu yanı ile Karabibik, bölgenin XIX. yüzyıldaki yerel özelliklerine, bu yer ile ilgili bilgi ve gözlemlere bir roman aracılığı ile ulaşılabileceğini gösterir, Akdeniz kültürü Türk edebiyatında ilk kez Karabibik'te görülür ve harita, romanda yön ve yer belirlemek için kullanılırken coğrafya ve insan ilişkilerine dair betimlemelere sıklıkla rastlanır (Gökalp Alpaslan, 2007).

Tanzimat Dönemi'nde, edebiyatta kentin dekor olarak kullanılması durumu Serveti Fünun Dönemi ve cumhuriyet öncesi Milli Edebiyat dönemlerinde de aynı şekilde devam eder, kent anlatının bağlamını oluşturmaktadır.

• Cumhuriyet'ten sonra;

Cumhuriyet Dönemi'nde üretilen seyahat anlatılarındaki mesele Türklük ve bunu kabul ettirmekten çıkıp cumhuriyetin istediği şekilde bir Türk kimliği kurmak haline gelmiştir ve Türk insanının modernliğinin dünya genelinde yaygınlaşması seyahat romanları vesilesi ile gerçekleşmiştir (Türkeş, 2019). Bu dönemde, Falih Rıfkı Atay'ın Bizim Akdeniz ve Tuna Kıyıları, Azra Erhat'ın Mavi Yolculuk ve Mavi Anadolu; Ahmet Haşim'in Frankfurt Seyahatnamesi, Reşat Nuri Güntekin'in Anadolu Notları, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir adlı eserlerinden söz edilebilir.

Cumhuriyet sonrasında Anadolu'nun tanınması ve tanıtılması politikaları, edebiyattaki mekânı kent ortamından köye yönlendirmiştir. Hergüner (2017), Cumhuriyet Dönemi'nde kent ile edebiyat ilişkisini şu şekilde açıklamıştır: 1930'dan sonra anlatılardaki mekân yaklaşımları iki farklı bakışla değerlendirilebilir: birincisi Refik Halit'in başını çektiği Anadolu meselelerini öne çıkaran konuların ele alındığı ve sosyal konulara önem veren yaklaşımdır. İkincisi ise Sait Faik önderliğindeki bireye odaklanan ve kentte göze batmayan aksine kenarda köşede kalmış küçük insanının merkeze alındığı yaklaşımdır. Kentin ve kent

insanının, anlatının merkezine yerleşmesi ve odak noktası olması Sait Faik anlatıları ile gerçekleşmiştir denilebilir.

Cumhuriyetin ilk yıllarını zemin alan bu çalışma kapsamında gezi ve seyahat yazıları, gezilen görülen yerin fiziksel ve sosyal özelliklerinin, yaşanan deneyimlerin, içerisinde bulunulan topluma ait özelliklerin ve görmekten, yaşamaktan ve denemekten geçen her türlü bilginin yansıdığı ve imgeleştiği bir tür olarak önemli ve değerlidir. Kuramcı ve film yapımcısı Trinh T. Mianhha yolculuk ve seyahat anlatılarının yere dair imgeyi ve imgelemi zenginleştirdiğini ifade eder (Şenel, 2023). Bu yönüyle yani zengin imge donanımıyla, seyahat eserlerinin yazarın yanıltıcı etkisi bir tarafa bırakılırsa tarih ve sosyal bilimlere kaynak oluşturması kaçınılmazdır. Kent imgesini ortaya çıkarma arzusu bu çalışmada tür olarak gezi ya da seyahat anlatıları çerçevesinde kalmayı değil kent deneyimi sunan çeşitli edebi türde olabilecek anlatıları ele almak olarak şekil bulur. Özetle söylenebilir ki seyahat ve gezi yazıları ile başlayan çalışma süreci kent imgesi sunabilecek potansiyeldeki "kent deneyimi anlatıları" olarak netlik kazanmıştır. Bu anlatıların nerede, hangi araştırma malzemesi vasıtasıyla elde edilebileceği de yine gezi ve seyahat türünün ışığında gerçekleştirilmiştir. Seyahat ve gezinin bir tür olarak ilk kez Tanzimat Dönemi'nin gazete ve dergilerinde boy göstermeye başlaması çalışma malzemesinin dergiler arasında aranması için yönlendirici olmuştur. Hem yukarıdaki başlıktaki anlatımlar hem de gelecek başlıktaki detaylı açıklamalar ışığında bu çalışma kapsamında karar kılının araştırma aracı Varlık Dergisi olmuştur. Bu görüşlere dayanarak cumhuriyet ideolojisinin toplumsal köklere sirayet ettiği bir zaman diliminde yayın hayatına başlayan Varlık Dergisi sayılarında kent deneyimi anlatılarını ele almak önemli ve araştırılması gerekli bir meseledir.

3.3. Varlık Dergisi

3.3.1. Varlık Dergisi ve Yüzyıla Dayanan Hikayesi

Erken Cumhuriyet Dönemi edebiyatı kendilik meselesi ile ilgilenmiştir çünkü modernleşme düşüncesi ile millilik/millileşme hedefini birlikte düşünmek zorunda olmak gibi kanonik bir düşünce çerçevesindedir; bu düşünce ülkenin gündelik hayattan başlayan büyük dönüşümünü ifade etmektedir çünkü modernleşme anlayışı ile atılan her adım ilk ve öncelikle günlük hayata yerleşmek durumundadır (Ural, 2021). Gündelik hayat modernizm ile dile gelen ve ortaya atılan bir kavram olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin modernleşme

sürecinde de elbette ki değişim ve dönüşümlerin ilk görüldüğü alanlardan olmuştur. Gündelik hayattaki değişim modern bir tür olarak özellikle romanlara ve bununla birlikte güncel olan her yazına yansımıştır. Yayın aracı olarak dergiler, süreli yayınlar oldukları için güncelin nabzını tutan ve içinde bulunulan zamanı yansıtan önemli yayınlardır. Cumhuriyet Dönemi dergiciliği de bulunulan döneminin güncelini yakalamak ve okumak için kıymetli ve değerli bir konumdadır.

Dergiler, edebiyat ve sanat alanları için bir iletişim aracı, üretildiği dönemin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi yüzünü yansıtan, toplumun içinden ve yaşayan bir yapılanmadır. Varlık Dergisi, Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye Cumhuriyeti'nin sanat, kültür ve edebiyat alanlarında önemli bir değer olarak yayın hayatına başlayıp, günümüzde yayıncılığına hala devam eden tek dergi olarak dikkat çekmektedir.

Cumhuriyet rejimini güçlü ve kalıcı kılabilmek için yapılan devrimlerden harf devrimi başarılı olurken çok partili hayata geçişin başarısız olması sebebiyle sert ideolojik bir yapının hâkim olduğu 1930'lu yıllarda yayın hayatına başlayan dergilerin birçoğu 1932 yılında kurulan Halkevleri, İstanbul Üniversitesi İnkılap Enstitüsü ve Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü kuruluşları gibi devrimci ideolojinin resmi anlayıştan toplumsal alana yayılabilmesi görevini üstlenmiştir (Karagülle, 2006). Varlık Dergisi, ekonomik sebeplerden ötürü dergilerin kısa süreli yayın hayatına sahip olduğu ve Serveti Fünun'un etkisini yitirdiği bir dönemde yeni kültürün taşıyıcısı görevini üstlenmiştir (Batmankaya, 2018).

Varlık Dergisi'nin kendi sitesinde yer alan "Tarihçe" başlığında dergi kendi tarihçesinin başlangıcını 1933 yılında "Genç Cumhuriyet'in Yaratıcı Soluğu" olarak sunmaktadır (URL-1, 2024). Varlık Dergisi, yayın hayatına 1933 yılı 15 Temmuz gününde Yaşar Nabi Nayır önderliğinde Ankara'da başlamıştır. Harf İnkılabı'ndan beş yıl sonra hem okur-yazar oranının azlığı hem de Latin harfleriyle okumakta zorlanan kitlenin varlığına rağmen Sabri Esat Siyavuşgil ve Nahit Sırrı Örik'in teşvik ve destekleriyle Cumhuriyet'in estirdiği inanç ve iyimserlik havasında kurulmuştur.

Derginin ilk sayısı dergiyi anlamak için önemli bir kaynaktır. "Varlık ne için çıkıyor?" sorusu ilk sayıda Yaşar Nabi Nayır (1933) tarafından şu şekilde cevaplanmıştır: Memlekette bir tek hakiki san'at mecmuası yok. İnkılâbın, her sahada, yokluktan varlıklar yaratmak işine girişmiş olduğu bir devirde acısı hissedilen bu boşluğu doldurmak, duyulan bir ihtiyaca cevap vermek gayesiyledir ki VARLIK çıkıyor. Bu ifadeler derginin çıkış amacını özetler ve şu şekilde devam eder: VARLIK, Cumhuriyet'i en büyüğümüzden emanet alan bir Türk gençliğinin, yaratıcı bir İnkılâp neslinin sanat sahasında da var olduğunu göstermek ve onun

için çalışmak istiyor. Aynı metin içerisinde telif yazılara çokça yer verileceği, edebi hareketlerin tanıtılacağı, yalnız Fransa değil bütün garp dillerinden ve edebiyatlarından eserler verileceği ifade edilir. Dil kullanımı konusunda ise yazarlardan öz Türkçe kullanmaları rica edilir.

Varlık'ın kapak tasarımı ilk sayı üzerinden değerlendirildiğinde şunlar görülmektedir (Şekil 14'teki): İlk sırada ve en üstte büyük harflerle derginin adı yazmaktadır. Derginin adının altında neredeyse adına yakın puntoda yine büyük harflerle -derginin kimliğini tanımlayan bir ifade olarak değerlendirilebilir- logo altı yazısı yer almaktadır bu yazı derginin kaç günde bir çıktığını ve ne içerikli olduğunu belirtir. Bu yazı altında ve yazıya girintili olarak bu sayıda yer alan yazarların adları sıralanmıştır. Sayfanın sol altında sayı numarası, sayının yayınlandığı tarih yer alırken sağ alt tarafta ise derginin fiyatı bulunmaktadır.

Şekil 14. İlk sayıda kapak tasarımı detayları

Dergi yayın hayatına başladıktan kısa süre sonra kendi okur ve yazar kitlesini oluşturmuştur, devlet nezdinde saygın bir yer edinmiş ve bu kapsamda daha kurulduğu yıl C.H.F. tarafından Halkevlerine, Maarif Vekâleti ve Talim Terbiye tarafından öğretmen ve öğrencilere tavsiye edilmiştir (Türk ve Bulut, 2017).

Varlık Dergisi'nin herhangi bir sayısında çok çeşitli nitelikte metinler yer almaktadır ve bu nitelikler dergi içerisinde yer yer üst başlık olarak belirtilmiştir. Örneğin; Musahabe, Dil Sayfası, Küçük Hikaye, Büyük Hikaye, Kitaplar, Garp Edebiyatı, Tenkit, Terbiye Bahisleri, Tarihi Araştırma, Sanat, Tiyatro, Rus Hikayesi, Macar Hikayesi, Münakaşa, Musiki, Kültür ve Bilgi Meseleleri, Bulgar Hikayesi, Yunan Edebiyatı, Polemik, Resim Sanatı, Fransız Edebiyatı, Felsefe Bahisleri, Ruhiyat ve İçtimaiyat Meseleleri, İktisadi Bahisleri, Piyes Tefrika, İktisat, Edebiyat Bahisleri, Sıhhat, Masal, İspanyol Edebiyatı, Norveç Edebiyatı, Varlığın Tefrikası, Alman Edebiyatı, Bir Seyahatten Benimle Dönenler, Memleket İntibaları, Edebiyat ve Sanat Bahisleri, Edebi Tetkikler, Seyahat Notları, Ahlak Bahisleri, Strazburg'dan Hatıralar, Öztürkçe, Su Üstüne Nakışlar, Memleket Manzaraları, Varşova Portreleri, Konuşmalar… Bu sıralanan üst başlıklara dayanarak söylenebilir ki Varlık Dergisi sanat ve edebiyat dergisi olmakla birlikte toplumsal, tarihsel ve çeşitli sosyal konularda da görüşler dile getirmektedir.

Derginin öyküsü kendi sitesinde yıllara göre çeşitli başlıklar altında açıklanmıştır ve bunlar aşağıdaki gibidir. Başlıklar içerisinde yer alan önemli ifadeler ilgili başlığa not düşülmüştür (URL-1, 2024):

- 1933- Genç Cumhuriyet'in Yaratıcı Soluğu: Varlık Dergisi
- 1939- Varlık Kabuk Değiştiriyor

  Garipçiler sahnededir.
- 1940-II. Dünya Savaşı Yılları
- 1946- Yeni Konukluk-İstanbul Yılları

  Dergi Ankara'dan İstanbul'a taşınır, Varlık Yayınları kurulur.

  Derginin kültürel çevresini belirleyen en önemli etken köy enstitüleridir.
- 1950-Yeni Arayışlar

  Kitap kulübü kurulur.

  Sinema ve müzik sayfaları açılır.
- 1969- Sanat ve Fikir Dergisi Varlık
- 1981- Yaşar Nabi Nayır'ın Ardından / Disiplinler arası yaklaşımlar

  Konur Ertop'un yayın danışmanı olduğu yeni bir dönemde Şubat 1983-Mayıs 1990 aralığında Genel Yayın yönetmeni Kemal Özer ile yenilikçi bir anlayış geliştirilir. Dergi bu dönem içerisinde her sayının belli bir konuya ayrıldığı bir biçim kazanır. "Türk romanı", "Atatürkçülük" gibi dosya konuları tartışmaya açılır. Dergideki toplumcu-gerçekçi yazarların sayısı artar.

1983 sonrasında Kemal Özer yayın yönetmenliğindeki derginin yayıncılık anlayışı "etkin yayıncılık" ve "dinamizm" olarak açıklanır. Disiplinler arası ilişkilerin edebiyat temelinde ele alındığı fotoğraf, müzik, sinema gibi alanlara yönelimin arttığı görülür. 1980 sonrası kültürel ortamında uygun şekilde "gerçekçilik" ve "yapısalcılık" kavramları tartışılır. Bu kavramsal çerçevede din, savaş, müstehcenlik, estetik gibi farklı konular ele alınır.

- 1990- Yeni Bağlam: Güncel Siyaset/ Yaşar Nabi Nayır'ın İzinde

  1990 tarihinden itibaren derginin yönetiminde Enver Ercan vardır, 80'li yıllara göre güncel siyasete daha çok yer verilir.

  Tüketim kültürü, feminizm, ütopya, kimlik kavramı, küreselleşme, simgecilik gibi çağa uygun konular yazılara çerçeve oluşturur. Ayrıca dergi sayfalarında faşizm, hapishane, annelik, popüler kültür, sürgün gibi başlıklar tartışmaya açılır. Ercan, edebiyatın diğer disiplinlerle ilişkisini irdeleyen ve edebiyatı çeşitli sanat dallarıyla bir araya getirmeyi hedefleyen bir editördür. Varlık'ta sinema, resim, edebiyat ve müzik, hukuk, politika, kent sosyolojisi gibi alanlar arasındaki ilişkilere dair tartışmalara yer verir.

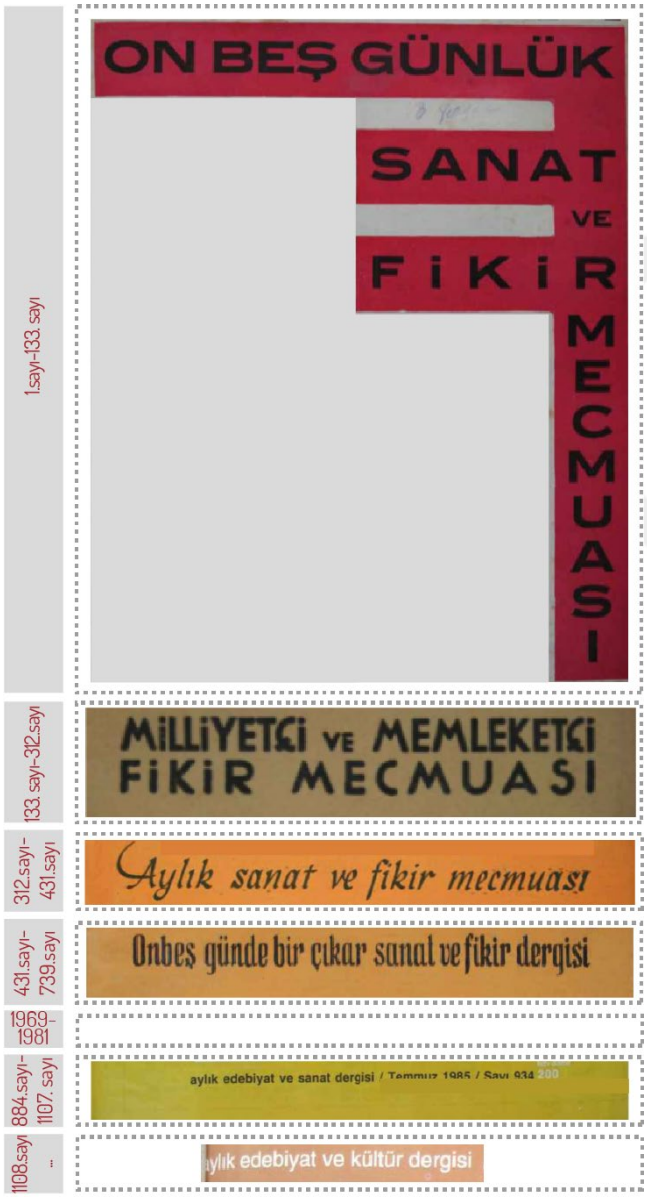
- 2015- Enver Ercan Ardından

  Bu değişiklik ile dergi günümüze kadar devam etmiştir. Varlık'ın günümüzdeki yeri ise şu şekilde belirtilmiştir: Yazar ve eleştirmenlerin "bir yazın okulu", "yeni Türk edebiyatını yaratan dergi", "edebiyatımızın bir köşe taşı", "Cumhuriyet kültürünün sayacaklarından biri" olarak Varlık, her ay usta kalemlerden yazı, öykü, şiir; edebiyat, toplum, kültür ve siyaset gündeminden bir özel dosya ve daha birçok niteliğiyle kültür dünyasındaki belirleyici rolünü devam ettirmektedir.

Dergi ilk sayısında "15 günlük sanat ve fikir mecmuası" olarak yayınlanmakla birlikte logo altında yer alan bu yazı zaman içerisinde aşağıda sıralandığı gibi değişkenlik göstermiştir (Şekil 15):

- İlk sayı (15 Temmuz 1933)- 132. Sayı (1 Ocak 1939): "on beş günlük sanat ve fikir mecmuası"
- 133. sayı (15 Ocak 1939)-311. (Temmuz 1946) Sayı: "milliyetçi ve memleketçi fikir mecmuası"
- 312. (Temmuz 1946) Sayı- 430. Sayı (Mayıs 1956): "aylık sanat ve fikir mecmuası"

- 431. Sayı (Haziran 1956)- 738. Sayı (1969): “onbeş günde bir çıkan sanat ve fikir dergisi”
- 1969-1981: alt başlık olmadan çıkar
- 884. sayı (1981)-1107. Sayı (1999): “aylık edebiyat ve sanat dergisi”
- 1108. sayı (2000) -…: “aylık edebiyat ve kültür dergisi”

Şekil 15. Varlık Dergisi logo altı yazısının yıllara göre dergi kapağındaki değişimi

Varlık Dergisi’nin zaman içerisinde geçirdiği değişikliklerden bir diğeri ise editörleridir. Dergiye editörlük yapan isimler zaman aralığına göre aşağıdaki gibidir:

- 1933-1981: Editör: Yaşar Nabi

- 1981-1983: Sorumlu Yazı İşleri: Filiz Nayır
- Yayın Danışmanı: Konur Ertop (Dergide adı yazmaz, arka planda destekler)
- 1983-1990: Genel Yayın Yönetmeni: Kemal Özer
- 1990-2015: Editör: Enver Ercan
- 2015-…: Editör: Mehmet Erte

Varlık Dergisi'nin yayınlanmaya başladıktan sonra her yıl dönümünde yani temmuz ayı ikinci sayıda genellikle bir yıllık sürecin değerlendirildiği kutlama ya da değerlendirme metnine yer verilmektedir ve aynı değerlendirme on yılda bir de yapılmaktadır. On yılda bir yeni bir on yaşını kutlayan Varlık Dergisi'nin bu özel metinlerini detaylıca incelemek dergideki değişimi ve gelişimi anlamayı ve dergiye dair çıkarımlar yapmayı mümkün kılmıştır. Örneğin; 1943 yılı temmuz ayında derginin kapağında "Varlık On Yaşında" diye bir metne yer verilmiştir. Bu metinde on yıla ilişkin kaleme alınanlar şu şekilde özetlenebilir: "İnsan ömrü için kısa olan on yıllık zaman dilimi yurdumuzdaki bir mecmuanın ömrü için azımsanmayacak bir süredir. Amacı para kazanmak değil memleket kültürüne hizmet etmek olan bir mecmuanın yenmek zorunda olduğu ağır yüklerin varlığına kanıt olarak her yıl onlarcası çıkan nice fikir mecmualarının hazin sonları gösterilebilir. Son üç yıl, Dünya savaşının yarattığı buhran ve imkânsızlıklar içerisinde matbaa fiyatlarının iki katına çıkması gibi ağırlaşan koşullar altında daha ağır ve müşkül şartlarda geçmiştir."

Dergi 1943 yılı sonlarında 15 günde bir sayı çıkaramamış, aylık tek sayı çıkarıp bunu iki sayı yerine saymıştır. Hatta çıkan dergilere tek sayı numarası değil iki sayı numarası verilmiştir. Bu durumun görüldüğü ilk sayı 1943 yılı Aralık ayıdır. 1-15 Aralık'ta çıkan derginin sayısına 250- 251 yazmaktadır. Yani bu ilk sayı gelecek 15 günlük sayının yerine de geçmektedir. Bu durumun devam ettiği sayılar şu şekildedir: 252-253, 254-255, 256- 257, 258-259, 260-261, 262- 263, 264-265, 266-267, 268-269, 270-271, 272-273, 274-275, 276-277, 278-279, 280-281, 282-283, 284-285, 286-287, 288-289, 290-291, 29-293, 294-295, 296-297, 298-299, 300-301, 302-303, 304-305, 306-307, 308-309, 310-311. 312 ve 313 sayıları ile temmuz ayı 1946'da iki sayı çıkarmış sonrasında dergi ayda bir çıkmaya ve ayda bir sayılandırılmaya başlanmıştır. 1946-1956 arasında ise ayda bir sayı çıkarmış temmuz aylarında ise genellikle iki sayı yayınlamıştır 1956 Haziran ayından itibaren yine on beş günde bir çıkmıştır. 1969 Temmuz ayından sonra günümüze kadar ayda bir olarak çıkmaya başlamıştır. 1969-1981 yılları arasında kapakta alt başlık yazmazken, 1981'den sonra aylık sanat ve edebiyat dergisi olarak çıkmaktadır.

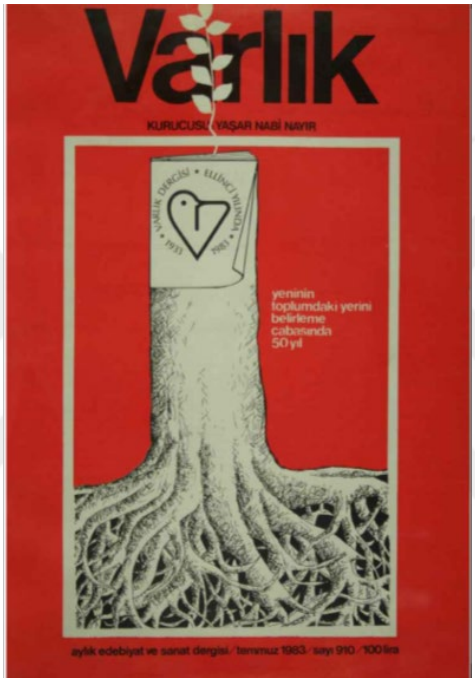
1953 Temmuz sayısında Nurullah Ataç "Varlık'ın Yirminci Yılı" metninde Servet-i Fünun ile ilgili görüşler dile getirmiş, Varlık ile Servet-i Fünun'un çok farklı şartlarda ortaya çıktıklarının özellikle altı çizmiştir. Varlık, inkılaplar ortamında inkılabı inkılaba savunan bir kimlikle sessiz sedasız bir sığınak hizmeti görmüştür; bir diğer hizmeti de yayınlanmaktaki kitaplardır.

1963 Temmuz sayısı kapağında "Yurt Hizmetinde Otuz Yıl" ibaresi ile yayınlanmıştır (Şekil 16). Yaşar Nabi (1963), geçen "Otuz Yıl"ı anlatırken derginin ilk sayısında içinde bulunduğu durumdan anı gibi bahsederek yazısına başlamıştır. Servet-i Fünun'un ortadan silindiğini, Hayat dergisinden sonra çıkan Muhit dergisinin kapandığını, Halkevi dergisi olan Ülkü'nün henüz edebiyatla ilgilenmediğini dile getirmiştir. Varlık için zamanının şartları için olgun ve doyurucu fakat gördüğü ilginin beklenenden az olduğunu, Varlık'ın ancak resmi yardımlar ile ayakta kaldığını ifade etmiştir. Varlık'ın sayfalarını yaş ve görüş ayrımı olmaksızın bütün değerlere açık tuttuğunu, yeniliklere kucak açtığını ve hep Atatürkçü bir yaklaşım sergilediğini söyleyerek devam etmiştir. 1939'lu yıllarda edebi eser bulmanın zorlaştığını, sadece bir fikir dergisine dönüştüğünü, savaş yıllarının kötü şartlarından çok etkilenildiğini, uzunca bir süre iki sayı bir arada çıktığını ama yayınlanmaya asla ara verilmediğini de eklemiştir. 1946'ya kadar Varlık bir yönetim yeri olmayan gezegen bir dergidir; Yaşar Nabi, Varlık'ı yaşatmak için resmi görevinden ayrılarak Ankara'dan İstanbul'a taşınmıştır ve Varlık Yayınevi'ni kurmuştur. 1946'dan beri Varlık'ın bir başka çağının başladığını ifade etmiştir.

Şekil 16. 1963 yılı Temmuz sayısı kapağı

1973 Temmuz sayısında Yaşar Nabi, 40. yılını dolduran Varlık ile ilgili yukarıdaki sayılarda yer verilen tarihsel süreci yeniden özetleyerek destekleyenlerine ve okurlarına teşekkür etmiştir. 1983 yılında Temmuz sayısında ise 50. Yılını dolduran Varlık Dergisi kapağında yine edebiyat ortamındaki amaç ve konumunu yansıtan bir vurguya yer verir (Şekil 17): "Yeninin toplumdaki yerini belirleme çabasında 50 yıl". Kemal Özer (1983), Varlık'tan adlı yazısında bu vurguda derginin ilk on beş yılındaki düşünce, sanat ve dil alanındaki birikim ve tutumun etkisinin çok olduğunu dile getirmiştir.

Şekil 17. 1983 yılı Temmuz sayısı kapağı

1993 Temmuz sayısının kapağında ise "Varlık 63 Yıldır Var" yazılmıştır. Bu sayıda yer alan Tuncer Uçarol'un "Gerçek Bir Okul" adlı yazısında 60. yılını dolduran Varlık'ın 1030. sayısına ulaştığını söylemiş ve dergilerin ve kitapların az okunduğu bir yerde inanılmaz bir ayakta kalma çabası olarak nitelendirmiştir. 15 Temmuz 1933'ten başlayarak o güne kadar devam eden yıkılmayan bir okul olarak görmüştür ve bu okulun farklı önemlilikleri ve farklı dönemleri olduğunu belirtmiştir: 1930'larda, 1940-1960'larda, 1960-1980'lerde farklı, Konur Ertop, Kemal Özer ve Enver Ercan'ın yönetim dönemlerinde farklıdır. Yazı içerisinde dergiden "altmış yıllık bir anıt dergi" olarak bahsetmiştir. Yaşar Nabi'nin ölüm yıl dönümü olan Mart sayılarında anma yazıları olduğunu hatırlatarak dergiyi çeşitli başlıklar altında detaylıca anlatıp -yorumlayıp- 60 yıllık bir akışı sunmuştur. Varlık ilk günden altmış yıl sonraya kadar birçok aynı sorunu tartışan bugünün yeni edebiyatçısı

için okul gibidir, demiştir. 1933-1945 dönemini kültür, sanat ve edebiyat dünyasının nasıl güçlükle kurulduğunun görülebileceği bir alan olarak işaret etmiştir.

"Varlık 70 Yıldır Var" vurgusuyla çıkan 2003 Temmuz sayısında Enver Ercan, "Varlık 70 Yaşında" adlı yazısında Varlık'ın önemini şu sözlerle anlatmıştır: Bir dergi 70 yıldır kesintisiz olarak 1150 sayı yayınlayabilmişse, edebiyata yeni akımlar, yeni isimler kazandırabilmişse, bu süreçte edebiyatımızın oluşum ve gelişimindeki öncü rolü nedeniyle "bir okul" olarak nitelenmişse bu evrensel ölçülerde de büyük bir başarıdır. Varlık, şiir temellerini yenileyen Garip Akımı'nın gelişmesine, Sait Faik ve öyküleriyle öykünün birincil bir tür seviyesine taşınmasına, 1950'lerde gerçekçi anlatı akımının doğmasına ev sahipliği yapmıştır (Yücel, 2003). Kahraman (2003), yerlilik ve yabancılığın sentezlenmeye çalışıldığı ve bu sebepten kültürün siyasallaştığı bir noktada Varlık'ın telif ve tercümeyi birer cumhuriyet ideolojisi olarak benimsemesini; yoğun ve baskıcı olarak geçen 1940'larda yerli ama yerli olmayan bir edebiyat anlayışının başlaması ve 1950'lerde Köy Edebiyatı hareketinin başını çekmesi ile yakından ilişkilendirir. 1960'ları siyasal kültürün yerini kültürel siyasala bırakmakla, 1980'leri ise postmodernizm etkisiyle edebiyatın yerini metne bırakmakla tanımlar: bu durum edebiyat-bilgi ilişkisini sorgulamaktan uzaklaştırıp dergileri biçimci bir arayışa sokmuştur, der. Varlık Dergisi böyle bir yerde bu dönüşümü anlamaya, araştırmaya çalışmış toplumsal ve kültürel bir bağlamda ele almıştır. 2000'li yıllarda, Türk kültürel yaşamının belkemiği olan edebiyatçı düşünürlerin sorun çözme sorumluluğunun farkında olmadığı ve edebiyatçı düşünürün yerini "uzman"ın aldığı, entelektüel birikim ve sentezin uzmanlık bilgisini dönüştürdüğü görülmektedir.

Binyazar (2003) bir köy enstitüsündeki eğitim öğretim hayatından bahsederken Varlık Yayınları vesilesi ile yerli yazarlarla bağlantı kurduğunu, enstitüleri kültürleşmenin resmi ortamından Varlık Yayınları'nın çıkardığını ve Varlık Dergisi'nin ise edebiyat ve kültür hazinesi olduğunu ifade eder. Kabacalı (2003) Varlık'ın ilk çıktığı yıllardaki edebiyat ortamının Osmanlı'nın son dönemlerindeki Milli Edebiyat etkisinde olduğunu ve Yedi Meşaleciler'in de bu izde devam ettiğini ifade eder ve önemli bir noktaya değinir. Varlık Dergisi, 1940 yıllar olarak tarihlenebilir bir zaman diliminde Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rıfat Horozcu'nun önderliğinde Garipçiler denilen bir akımın ortaya çıktığı ve bu akıma ev sahipliği yapan dergidir. Bu durumu Varlık'ın yeni ve yenilikçi olan kimliğinin en köklü, öncü ve önemli yeniliği olarak vurgular. Varlık 1960'lar ve 1980'ler arasında Türkiye'nin toplumsal ve siyasal değişiminde solgun bir renkte, tarihi işlevini yerine getirmekten uzak bir görüntüsü vardır, 1980'lerden sonra ise 1950'lerde

olduğu gibi yeniden bir sorumluluk üstlenmiş ve derginin yüzüne renk gelmiştir (Özer, 2003).

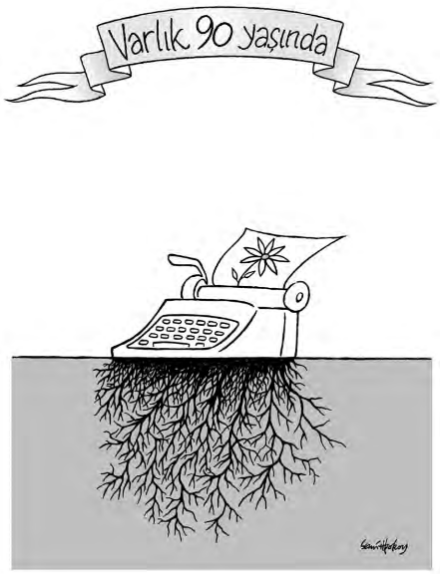
Postmodernizm merakı ve 1990'larda artan anarşizm ilgisi birleşir ve ilk işareti 1998'de küreselleşme karşıtı ateşi yakan yazılardır, Kasım 1999-Aralık 2001 dönemlerinde Varlık Dergisi'nde kolektif bir üretim ortamı deneyimlenmiştir ve konular genellikle postyapısalcı, anarşizm, potlaç, metacoğrafya, gündelik hayat, nostalji, avangart gibi birbiri ile yakın ilişkileri olan kavramlar etrafında dönmüştür (Evren, 2018). 1995 postmodernizm dosyaları sonrasında aklın sınırlarını ve moderniteyi sorgulayan dosyalar gelmiştir.

Dergi döneminin sosyal, politik, ekonomik, toplumsal meseleleriyle yakından ilgilenmiştir. Güncel olanı yakalayabilen Varlık Dergisi'nin içerik değişimi ise Batmankaya'nın (2018) "Varlık Uzun Bir Koşu" metninden çıkarımlar ile aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- İlk sayı.- 132. Sayı (1938) aralığındaki ilk yıllarda "edebiyat ve sanat sahasında" kalır.
- Varlık en radikal değişimini 132. Sayı ile yaşar, ilk yıllarda edebiyat ve sanat sahasında kalan dergi bu sayı ile "ilmi ve emek mahsülü tetkikler" yayınlayan, iktisat meseleleri tartışan, "sosyal bahisler"de söz alan, kültür ve dil konularına ağırlık veren bir dergiye dönüşür. Ebat değişir, sayfa sayısı 32 bazen 40 olur. "Milliyetçi ve memleketçi" alt başlığı bu dönemde kullanılır. Bu tercih ve yönelimde savaşın etkisini unutmamak gerekir.
- İkinci radikal değişim 15 Ocak 1939- Şubat 1946 arasında yaşanır. Sayfa sayısı 40'tan 28'e hatta bazen 20'ye düşer. On beş günde bir çıkan dergi ayda bir çıkmaya başlar.
- Ardında 13 yılı bıraktıktan sonra, kendi deyişiyle Varlık, 312. sayıdan sonra "neşir hayatının yeni bir sayfasına" girer. İçtimai ve iktisadi meseleleri terk eder ve "ilk sayıyı aratmayacak zenginlikte" çıkar. Tekrar "aylık fikir ve sanat mecmuası"dır.
- 1940-45 arasında Varlık, kendini sağcı yahut solcu olarak tanımlamış olmamasına rağmen, ağırlıklı olarak şu isimlerin eserlerine öncelik verir: Bülent Ecevit, Ruhi Su, Yaşar Kemal… Fakat dergide bu isimler yanında rahatlıkla muhafazakâr isimler de görülebilir.
- Varlık, Yaşar Nabi'nin öncülüğünde, özellikle 1950'ye kadar, "genç sanatçılar"ı ve "yeni şiir"i savunur. Ancak 50'lilerin ikinci yarısından itibaren eskimekle, toplumcu şiire ve İkinci Yeni'ye fırsat tanımamakla suçlanır.

- 1950'de Varlık Dergisi bir yeniliğe daha imza atar, özellikle Amerika'da örnekleri görülen kitap kulübü mantığını Türkiye'ye taşır. Okur-dergi etkileşiminin sonucunda ise 1 Ocak 1951 tarihinden itibaren derginin sayfa sayısı 24'e çıkar.
- 1980 sonrasında "gerçeklik" kavramı ve kültürel hayatta etkili olmuş "yapısalcılık" üzerinde önemle durulur. Bu kavramlar derinlemesine tartışılarak geniş okur kitleleri bilgilendirilir, avangart ve yeraltını anlama çabaları görülür, hafiften feminizm rüzgârı eser.
- Böyle bir iddiası olmamasına rağmen Varlık, bir tür eleştiri, kuram dergisidir, resim, tiyatro, sinema, müzik, şiir ile ilgili konular üzerinde durulur.
- Varlık, Köy Enstitüsü mevzuuna, o anlayışı, o fikri sanatla çoğaltanlara bir süre ev sahipliği yapar.
- Varlık, genç cumhuriyetin edebiyatını oluşturma ve geliştirme misyonuyla örtüşen bir dergidir. Muhit ve Hayat gibi kültür sanat dergilerinin kapandığı, Serveti Fünun dergisinin etkisini yitirdiği bir dönemde, "yeni kültürün taşıyıcısı" olarak çıkar.
- 1950'lerin ilk yarısından 1965'in ortalarına kadar olan süreçte sinema yazılarına ağırlık verilir.
- Kemal Özer'in yayın yönetmenliği üstlendiği Şubat 1983 sayısıyla beraber derginin yayın anlayışı "dinamizm" ve "etkin yayıncılık" ifadeleriyle açıklanır, kolektif çalışma biçimi benimsenir.
- 1983 sonrasındaki Varlık'ın Yaşar Nabi dönemindeki Varlık'tan farkı, hedef kitledeki kaymadır. Varlık, artık bir "şehir" dergisidir. Zaten Varlık'ın bir orta sınıf dergisi olduğu bu zamanlarda daha yüksek dile getirilir.
- 1990'dan itibaren Enver Ercan derginin yönetimine geçer. Dergi biçimsel ve içerik olarak değişir. Dergi 1980'li yıllara göre aktüel siyasete daha çok sayfalarını açmaya başlar. Feminizm, tüketim kültürü, ütopya, küreselleşme, siberfeminizm, depresyon, kimlik kavramı, mistisizm, simgecilik gibi yakın dönemin tartışma konularını gündeme getirir.
- Mehmet Erte, 2015 yılında Enver Ercan'ın sağlığında Varlık Dergisi'nin editörü olur. Erte editörlüğünde kurumsal kimliği ön planda tutar, bu şekilde okurlarda ve yazarlarda güven duygusu uyandırır ve her zaman bağımsız ve tarafsız bir duruş sergilemeye özen gösterir.
- Varlık, ilk sayısından günümüze yeniliklerin dergisi olma iddiasını ve işlevini devam ettirme gayretiyle kültür dünyasındaki önemini korumaktadır.

- 91. yayın yılını sürdüren Varlık 2023 Temmuz ayında yayın hayatındaki 90. yılını kutlamıştır (Şekil 18). Bu özel sayısında kendi konumunu sayfasında aşağıdaki görsele yer vererek ifade etmiştir.

Şekil 18. 2023 Temmuz sayısı kapağı

Hepçilingiler (2023), Varlık Dergisi'nden dünya gururu olarak bahseder, 90 yıl kesintisiz yayınını sürdüren bir edebiyat dergisinin yalnızca Türkiye'nin değil dünyanın da gururu olduğunu söyler. Yukarıda anlatılanlar Varlık Dergisi'nin yayın hayatı boyunca yaşadığı değişim ve gelişimleri sunmaktadır. Yukarıda yer alan birçok detay ile Varlık Dergisi'nin edebiyat alanındaki önemli yeri belirtilmiştir.

3.3.2. Varlık Dergisi'nde Kentin ve Mekânların İzini Sürmek

1933 yılında yayın hayatına başlayan Varlık Dergisi, Cumhuriyet Dönemi ürünüdür. Dergiye kent ve mekân bağlamında bakıldığında ise kendinden önceki dönemlerle ilişkisini kurmak bu bağlamı anlamak için önemlidir. Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda Milli Edebiyat döneminin etkisi görülmektedir. Kent, Milli Edebiyat döneminde bir dekordur ve toplumsal ve sosyal gelişmelerin yaşandığı bir bağlamı ifade eder; bu durum özellikle romanlarda açıkça görülmektedir. 1930'lu yıllardan sonra anlatının bağlamı kent olmaktan köy olmaya doğru bir yönelim gösterir. Çünkü Anadolu coğrafyasının tanınması ve anlatılması, devrimci politikanın milli kimlik oluşturmak için attığı adımlardan biri olarak bu yönelimi tetiklemiştir.

Varlık'ın kentle kurduğu ilişkinin 1933'te yayınlanan ilk sayısından itibaren kurulması mümkündür. İlk sayısında Sabri Esat'ın anlatısı olan Antalya Hatıraları, yazarın o zaman dilimindeki kenti, kent gerçekliğini sunduğu bir anlatıdır ve bir kentin adının anlatının adında görüldüğü ilk eserdir. Bu durum ayrıca anlatının adı okunduğunda içeriğinde Antalya kentine dair izlerin ve izlenimlerin bulunduğu ön düşüncesini hızlıca oluşturur. Antalya Hatıraları, ikinci ve dördüncü sayıda da devam ederek, bir kentin sayılar arası sürekliliği sağlayan bir akış oluşturmuştur.

İkinci sayıda çıkan ve birçok sayıda devam edecek uzun soluklu bir serinin ilk anlatısı olan Nahit Sırrı'nın Kanlıca'nın Bir Yalısında adlı anlatı, kent ölçeğinden ziyade bir kentin semtine odaklanarak daha küçük bir yeri anlatmaktadır. Adında da anlaşılacağı üzere bir yalıyı, yalıda yaşayan ve orada yaşananları aktarmaktadır. Tanyeli'nin (2010) söz ettiği gibi İstanbul'un Anadolu'ya göre farklılaşan bir temeli ve kültürü vardır, geçmişte kalmış olsa da varlıklı bir yaşam kültürü sunmaktadır. Bu kültürün izleri Kanlıca'nın Bir Yalısında anlatısında geçen günlük hayat, olaylar ve mekânlarda görülmektedir. Metin Boğaziçi'nin güzelliğiyle başlar, nostaljik bir hava sezilir, yalının güzellikleri ve yalıda yaşananlar ile devam eder. İlerleyen sayılarda yer alan anlatılarda ise yalının farklı noktalarına ağırlık verilerek metin sürdürülmüştür.

Varlık'ta yayınlanan birçok yazı, derginin cumhuriyet ideolojisinin ürünü olduğunu desteklemektedir. Varlık Dergisi'nin başkent Ankara'da yayın hayatına başlaması Ankara üzerine yazmaya ve Ankara'nın birçok anlatının ya da görüşün bağlamını oluşturmasına sebep olarak gösterilebilir. Farklı bir ifade ile Ankara'nın başkent olarak birçok anlatıda konu olması şans eseri ya da bilinçsiz bir tutum değildir. Örneğin 1933 yılı 4. sayıda yayınlanan Abdülhak Şinasi'nin "Ankara'nın Kıymeti ve Güzelliği İçin" anlatısı başkent Ankara'nın gelişmesi üzerine tavsiyelerle doludur. 1935 yılındaki 45. Sayıda Nahid Sırrı'nın "Ankara'mız İçin" anlatısı da Ankara temalı iyileştirici ve güzelleştirici bir kapsamdadır. Ayrıca Varlık, ülkedeki gelişmeleri desteklemek ve kalkınmak için çeşitli konularda bilgilendirici bir dergidir.

Varlık'ın sayılarında çeşitli üst başlıklarının olduğu bilgisi yukarıda ifade edilmiştir ve bu başlıklardan bazıları deneyimine referans verecek şekildedir, örneğin; Memleket İntibaları, Yol Notları, Sanat Bahisleri, Kasabadan Notlar, Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönenler, Seyahat Notları, Memleket Manzaraları, Memleket Tetkikleri, Köy Gezi Duyguları. Bu başlıkların içeriği ile ilgili 1934 yılında Memleket İntibaları üst başlığında yayınlanan Adapazarı'nda Bir Gece anlatısı örnek gösterilebilir. Memleket sözcüğünün bir

üst başlığı ifade etmesi, memleket meselesinin Varlık sayfasında kavramsal olarak da yer aldığına işaret olarak gösterilebilir. Hem başlıktan hem de anlatının adından anlaşılacağı üzere anlatının içinde Adapazarı'na dair manzaraların okunabileceği, Adapazarı deneyiminden gelen kent gerçekliklerinin keşfedileceği öngörülebilir, bu durum diğer üst başlıklardaki anlatılar için de geçerlidir.

1935 yılında özellikle yurt dışı kentlerine ait deneyimlerin fazlalığı dikkat çekmektedir. Atina, Strazburg, Bükreş, Romanya, Varşova gibi ülke ve kent adları anlatının adında yer bulmuştur. Bu yerler genellikle Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönenler üst başlığı altında ya da başlıksız olarak yazılmıştır. Aynı zamanda İstanbul ve Ankara'nın ilk iki yıla göre benzer bir tutumla anlatılarda sıklıkla yer aldığı görülür. Anadolu'nun birkaç kentinden de 1935 yılı sayılarında söz edilmiştir. Başka bir tür olarak hikâyelerden de söz edilebilir, Kayseri Yolcuları Sait Faik'in bir hikâyesidir, yolculuk süreci ve yolcular üzerine kurgulanan bir hikâye olsa da ara ara Kayseri'ye atıflar vardır. 1935'li yıllardan itibaren metinlerin köylere özel bir ilgi gösterdiği görülmektedir. Memleket manzaraları üst başlığı altında Tokat Köylerinde anlatısı adından da anlaşılacağı üzere Tokat'ı konu almaktadır. Üst başlığın "Memleket manzaraları" olması dönemin politikasına yönelik bir işaret olarak okunabilir. Çünkü bu yıllarda Anadolu'nun tanınması ve tanıtılması önemli bir gündemdir. "Yol Notları" üst başlığı altında Yozgat adlı anlatı da henüz Varlık kapsamında değinilmemiş bir kenti konu edinmektedir.

1935 yılından sonra 1939 yılına kadar yerli ya da yurt dışı kenti ayrımı yapmaksızın kent deneyimi içerikli anlatıların sayısında bir azalma görülmüştür, 1940 yılında da aynı durum devam ederken 1941 yılı ile ilk sayılardaki eski sıklığına dönmüştür.

1937 yılında birbirinin devamı şeklinde yayınlanan "Ankara Vilayetinden Notlar, Ankara Vilayetinden Notlar II, Ankara Vilayetinden Notlar III" anlatıları, Ankara'nın köylerine odaklanmıştır. İki memurun teftiş ile çıktığı seyahatin notları olarak yayınlanmıştır. Dönemin Anadolu'yu tanıma ve tanıtma politikasına paralel olarak köylerden ve köylerin içinde bulundukları durumlardan, köylerde yaşayan halktan, yaşamın işleyişinden ve yapılaşmadan söz edilmiştir.

1938 yılında yayınlanan Turizm ve Türkiye adlı yazıda Türkiye'nin kentleri ve ulaşımı turizm odaklı olarak değerlendirilmiştir. Aynı yıl farklı bir sayıda yayınlanan Etnografya Tetkikleri adlı yazı "Halkevlerine Yeni Direktifler Verilirken" üst başlığı altında çıkmaktadır ve derginin halkevi ile ilişkisini ortaya koyarken aynı zamanda halkla etnografik olarak ilgilenildiğinin de kanıtıdır denilebilir. Aynı yılın 128-129-130-131 sayılarında

Varlık'ın tefrikası olarak yayınlanan Akıncılar Köyü anlatısı doğrudan bir köyün anlatıldığı ve anlatının sıralı olarak farklı sayılarda sürebilecek kadar uzun olduğu ilk örnektir.

1939 yılı sayılarında genellikle ekonomi, sanayi, politik içerikli yazılar vardır, kenti anlatan ya da kent bağlamının görülebildiği anlatı sayısı çok azdır, bu durumun yaşanmasında İkinci Dünya Savaşı'nın etkili olduğu söylenebilir. Yalnızca Tren Erzurum'da anlatısı bir kenti işaret ettiği için dikkat çekmektedir.

1940 yılının ilk sayısında Köy Enstitüleri anlatılır, derginin Anadolu köyleri ile kurduğu yakın ilişki devam etmektedir. "Yurt bilgisi ve yurt sevgisi" üst başlığı altında "Köylüler Nasıl Eğlenir?" adlı anlatı da yine yurda olan özel ilginin, köye ve köy yaşamına olan yakın alakanın bir örneğidir. 1941 yılında Sadi Yaver Ataman'ın kaleme aldığı Köy Gezgü Duyguları uzun bir süre çeşitli sayılarda yayınlanmıştır, sayılarda değişkenlik gösterecek şekilde Karabük, Zonguldak, Burdur ve Balıkesir çevresindeki köylerdeki yaşam ve halkla sohbetten gelen diyaloglar, çıkarımlar, bilgiler anlatılmıştır. Bu anlatı dizisi kent, kasaba ve köy bağlamında geziyi ve gezmeyi vurgulayarak seyahat odaklı bir anlatıyı öne çıkardığı için önemlidir. Manzara ve coğrafyanın detaylı anlatımları mevcuttur. 1941 yılında farklı sayılarda Nahid Sırrı Örik ve Yaşar Nabi Nayır tarafından ayrı ayrı yazılan aynı adı taşıyan "Bir Edirne Seyahatnamesi" anlatıları yer almaktadır. Seyahatname ifadesinin Varlık Dergisi kapsamında bir başlık olarak görülmesine ilk örneklerdir. Nahid Sırrı Örik'in orijinal halinde ciltli eser olan anlatısından bir bölüm dergi kapsamında yayınlanmıştır. Yaşar Nabi'nin anlatısı Nahid Sırrı Örik'in anlatısına referans vererek görüşler dile getirdiği bir içeriktedir; Örik'in anlatısı için eski Türk şehri olarak Edirne hakkında yazılan ilk seyahat eseridir, der.

1942 yılında neredeyse tüm sayılarda Abdülhak Şinasi Hisar'ın Boğaziçi Mehtapları adlı anlatısına yer verilmiştir. 1941 yılının son sayılarında yayınlanmaya başlayan bu anlatının hepsinde farklı bir konunun işlediği bölümleri, farklı sayılarda yayınlanmıştır işlenmiştir ve bu anlatı 1943 yılında da devam etmiştir. İstanbul'un lüks ve varlıklı hayat tarzına ilişkin bilgiler hikayeleştirilmiş şekilde sunulmuştur. Anlatıda tüm sayılar boyunca Boğaziçi'nin gecelerinden, musiki hayatından, yalılarından, tabiat sevgisinden, kayık ve sandallardan, sesten, müzikten ve maziden bahsedilmiştir. 1943 yılının ilk beş aylık sayılarında kent deneyimine yönelik anlatılar Ağrı ile ilgilidir.

Varlık Dergisi, kent ve mekân perspektifinden değerlendirildiğinde aralarında güçlü bir ilişki kurulabilir. Kentlerin özellikle deneyimi yansıtacak şekilde ele alındığı

görülmektedir, anlatılarda seyahat ve gezinin izleri dikkat çekmektedir. Bu kapsamda Varlık Dergisi'nin kent deneyimi anlatısına dair zengin içeriği örnekler ile açıklanmıştır.

3.4. Araştırma Örnekleminin Belirlenmesi

3.4.1. Yurt Gezileri (1938-1943)

Yirminci yüzyılın başlarında özel bir mimari ve sanat eğilimi olarak modernliğin, bireyler ve ülkeler düzeyindeki değişim ve değişim karşısındaki konumlanma olduğunu söyleyen Bozdoğan (2002), Osmanlı Devleti'ni modernleştirme çabalarının Türk milliyetçiliğinin ortaya çıkışıyla eş zamanlı olduğunu ifade eder; Türk milliyetçiliğine ait klasik metinlerin 1913'te millet olmayı ortak kültür, dil mirası ve tarih üzerinden tanımlayan İttihat ve Terakki döneminde milliyetçi Türk Ocağı örgütünün kurulması ve bu örgütün dergisi olan Türk Yurdu'nun yayımlanması sonrasında yazıldığını aktarır. Osmanlı mirası ve cumhuriyet rejimini birbirine bağlayan milliyetçilik anlayışının metinsel inşasının bir dergi önderliğinde gerçekleşmiş olması, ideolojileri-dönemsel iklimleri fikir ve düşüncenin ifade aracı olarak dergiler üzerinden okumanın yerinde ve isabetli bir tavır olduğunu göstermektedir denilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında yaşanan değişim ve gelişimlerin İstanbul metropolü üzerinden değerlendirilmesi ile ilgili olarak Tanyeli (2022) kentsel mekânı ve buradaki ruh halini Batı'dan referans almak ve Batı'dan duyulan kaygının yarattığı çelişki üzerinden tartışmaktadır. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde şehri "asri" bir metropole dönüştürmek arzusu ile bilim ve teknik odaklı bir modernleşme programı benimsenmiştir ve süreçte kentsel gelişmeler bağlamında estetikten çok fen ve ilim ön plana çıkmıştır; yeni caddeler açılırken, tarihi yapıların "asırların tozunu silmek" söylemiyle yıkılması sürekli bir kimliği kaybetme ve taklitçi olma korkusu yaşatmıştır, demiştir. Özetle cumhuriyetin ilk yılları, kaygı ve özgüvenin iç içe geçtiği ilerlemeci modernleşme ile kültürel kaygı ve korkularla dolu bir süreci yansıtmıştır. Erken Cumhuriyet Dönem'inde Türkiye, ulus inşa sürecinde hem modernleşmenin ve ulusal özgüvenin vitrini hem de Batı'ya benzeyerek özgünlüğünü kaybetme korkusunun sahnesi olmuştur.

Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte aydınlanma geleneği, moderniteyi yalnızca bir düşünsel ideal olarak değil, doğrudan kentsel gelişmeyi tarifleyen ve ulusal kimliğin inşasını mekânda görünür kılan bir proje olarak ortaya koymuştur. Tekeli (1998), bu dönemde

kentlerin birer "ulus inşa mekânı" olarak işlevlendirildiğini, cumhuriyetin modernleşme projesinin kent üzerinden topluma yansıtıldığını vurgulamıştır ve Türkiye'deki kentsel gelişmeleri 5 dönemde incelemiştir. Erken Cumhuriyet Dönemi'ni anlayabilmek için ilk iki dönem aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

- Cumhuriyet öncesinde kentsel gelişme ve kent planlamasında ilk adımlar: modernite 19. yy. ortalarından itibaren Osmanlı'yı etkileyerek toplumsal yapıyı dönüştürmüştür. Liman kentlerinde sigorta şirketleri, oteller, bankalar gibi modern kamu kurumları ortaya çıkarken rıhtım, demiryolu, tramvay gibi yeni ulaşım ve altyapılar kentsel mekânı dönüştürmüştür. Türkiye Cumhuriyeti'ne modernleşmiş bir kentsel yapı ve planlama deneyimi devredilmiştir.
- 1923'ten İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar kentsel gelişme ve planlama: ulusal kimliğin inşası mekânsal düzenlemeler yoluyla yürütülmüştür. Demiryolu ağının kentler arasında bütünleşmeyi sağlaması, sanayinin küçük Anadolu kentlerinde yoğunlaşması, yeni kentsel gelişmenin temel adımları olmuştur. 1930'lardan itibaren "güzel kent" anlayışıyla tüm kenti kapsayan modernist planlama yaklaşımı uygulanmaya başlanmıştır.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde kentler yalnızca fiziksel dönüşümün mekânı değil aynı zamanda toplumsal ve kültürel modernleşmenin de mekânlarıdır. Karpat'a (1963) göre Erken Cumhuriyet Dönemi kentleşmesi bir imar faaliyeti olmanın ötesinde millet sisteminden ulusal yurttaşlığa geçişin mekânsal boyutudur; yani kentler Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumsal modernleşme ve ulus inşa sürecinin hem sahnesi hem de aracı olmuştur. Bu dönemin ruhu, toplumsal ve sosyal gelişmeler üzerinden ele alındığında şunlar görülmektedir: Halkevleri, kentlerde cumhuriyetin modern ve aydınlanmacı ruhunu görünür kılarak yurttaşları yeni kültürel ve toplumsal kimliğe hazırlamıştır (Özdemir & Aktaş, 2011). Cumhuriyetin kentleşme politikaları, sağlık, hijyen ve planlama düzenlemeleriyle şehirleri ulus inşa sürecinin mekânsal taşıyıcısı haline getirmiştir (Tekeli, 1998). Kadınların kamusal alanda ve siyasette görünürlüğü, kentlerde cumhuriyetin eşit yurttaşlık ve toplumsal modernleşme ruhunu somutlaştırmıştır (Arat, 1998). Eğitim reformları ve Köy Enstitüleri, kentlerde yükselen yeni kuşaklar aracılığıyla cumhuriyetin aydınlanmacı ruhunu güçlendirmiştir (Akyüz, 2018).

Tanyeli (2010), Erken Cumhuriyet Dönemi uluslaşma çağı olarak nitelendirilebilir ve her yerdeki gibi Türkiye'de de ulus inşası, bu ulusun zeminini oluşturan toplumun yani halkın etnografik araştırılmasını gerekli kılar ve etnografyasız bir ulus inşa süreci

olanaksızdır, der ve ekler; Türkiye'de etnografya, 1930 ve 1940'lı yıllarda Anadolu'ya ve köye eğilme yönelimindedir, Anadolu ve kent kasabaları da bu sayede kapsamlı ve sistematik olmayan bir şekilde etnografik açıdan incelenmiştir. Bu ifadeler Yurt Gezileri döneminin Türkiye'deki etnografya çalışmaları ile eş zamanlı olduğunu gösterirken halkı anlamak ve halka ulaşmak için bir yol olarak dikkat çekmektedir. Yurt Gezileri'ni ele almanın tez çalışması kapsamında etnografya ile ilişki kurulabileceğinin sinyallerini vermesi ve bunun kuramsal düzeyde anlamlı olacağına işaret etmesi Yurt Gezileri meselesini oldukça önemli hale getirmiştir. Anadolu kentleri, Osmanlı'dan devralınan yapıda çoğunlukla merkezle bağı zayıflamış yerleşimlerdir. Yurt Gezileri, cumhuriyetin yalnızca İstanbul ve Ankara eksenli değil, tüm Anadolu'ya yayılan bir ulus inşa projesi olduğunu göstermek için önemli bir araç olmuştur (Zürcher, 2004).

Türkiye Cumhuriyeti'nin erken dönem politikaları genellikle devletin sanat eliyle halka ulaşmasını amaçlayan, halk ile sanatçıyı buluşturan kültür ve sanat etkinlikleri ve ülke kırsalının kalkınması üzerine olmuştur. Bu amaçla yürütülen politikalara 1932'de Halkevlerinin açılması, 1933-1936 yılları arasında Cumhuriyet Bayramı'nda İnkılap Sergileri'nin düzenlenmesi, 1940'ta Köy Enstitüleri'nin kurulması ve 1938-1943 yılları arasında düzenlenen Yurt Gezileri örnek olarak gösterilebilir (Keskin, 2012). Milli sanat tartışmalarında devletin halka uzanmasının yolu olarak Yurt Gezileri, köylü kentteki halkevine gitmeyince ortaya çıkan köylere gitme fikrinin sonucudur (Pehlivanoğlu, 2006).

CHP, ülkenin durumunu yansıtan çalışmalar yapmaları için Halkevleri aracılığıyla ressamlara yönelik yurt gezileri düzenleyerek ressamları yurdun belli yerlerine göndermiştir ve yurt gezileri II. Dünya Savaşı'nın zor koşullarına rağmen devam etmiştir ; Katoğlu (2000) ressamların halkla kaynaşarak Anadolu'nun durumunu daha gerçekçi yansıtan eserler ortaya koyulmasının hedeflendiği faaliyet kapsamında ressamların ülkenin güzelliklerini deneyimlemeleri, memleket ile ilgili konular üzerine çalışmaları ile Türk resim sanatının gelişimine katkı sunmaları amaçlanmıştır, der (Bileydi Koç, 2023).

Halkçılık ilkesinin sanattaki yansıması olarak ele alınabilecek Yurt Gezileri 1938-1943 arasında 48 ressamın Anadolu'daki illere görevlendirilmesine dayanan bir etkinliktir, sanatçıların asgari olarak üretmesi gerekenler parti tarafından I. Yut Gezisi için 4 resim, II. Ve III. Yurt Gezisi için 6 resim, IV. Yurt Gezisi için 6 resim ve 1-2 metre uzunlukta kompozisyon, V. ve VI. Yurt Gezisi için 10 resim ve 1.5-2 metre uzunlukta kompozisyon olarak belirlenerek her sanatçıdan talep edilmiştir ve resimlerin 1944 yılında topluca sergilenmesi sonrasında bazısı günümüze kadar gelirken birçoğu ilgi eksikliği nedeniyle

günümüze ulaşamamıştır (Öndin, 2003). Sanatçılardan resimlerde işlenmesi beklenen konular gidilen ildeki doğa ve yerleşim manzaraları, kültür varlıkları, önemli şahsiyetler ve yöreye ait yaşam kesintileri olarak belirtilmiştir (Şay ve Akyol, 2024).

Yapılan resimlerin gezi sonrası Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinde toplanıp her yılın 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'na denk gelen günde açılan sergilerle sunulması planlanmıştır, son yurt gezisi sonrası 675 resim Ankara Sergievi'nde halka sunulmuştur (Keskin, 2012). Devlet destekli bu gezilerde ortaya konan eserler Ankara'da düzenlenen ödüllü sergilerde tanıtılmış, resim sanatının ve ressamların desteklenmesi amacıyla bir bölüm resmin devlet kurumlarınca satın alınması sağlanmıştır (Bileydi Koç, 2023). Harita Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan müzede Yurt Gezileri dönemine ait 22 resim bulunmaktadır (Şay ve Akyol, 2024). "Yurt Gezileri ve Yurt Resimleri" (Berk vd.,1998) kitabının yazarları CHP'nin 1942 ve 1944 kataloglarından yola çıkarak 675 resmi araştırıp 87 tanesine ulaşmışlardır, bu gezilerle ilgili üzerinde en çok durulan konu bir müzenin kurulmamasının etkisiyle resimlerin kayboluşu ve çoğunun günümüze ulaşamamasıdır, günümüze ulaşanların ise özenle korunması gerektiğine dikkat çekilmiştir (Savacı, 2010).

Yurt Gezileri'nin gerçekleştirildiği tarihler, görevlendirilen ressamlar ve gezilen şehirler Şekil 19'daki gibidir:

Yurt Gezisi	Ressam	Şehir	Yurt Gezisi	Ressam	Şehir
I. Yurt Gezisi 1-30 Eylül 1938	Feyhaman Duran	Gaziantep	II. Yurt Gezisi 15Ağustos-30 Eylül 1939	Ayetullah Sümer	Tokat
	Hikmet Onat	Bursa		Seyfi Toray	Diyarbakır
	Cemal Tollu	Antalya		Fahri Arkunlar	Eskişehir
	Zeki Kocamemi	Rize		Cevat Dereli	Sinop
	Ali Avni Çelebi	Malatya		Malik Aksel	Sivas
	Bedri Rahmi Eyüboğlu	Edirne		Refik Ekipman	Hatay
	Mahmut Cuda	Trabzon		Sabiha Rüştü Bozcalı	Zonguldak
	Hamit Görele	Erzurum		Ali Karsan	Bolu
	Saim Özeren	Konya		Abidin Dino	Balıkesir
	Sami Yetik	İzmir		Turgut Zaim	Kayseri
III. Yurt Gezisi 15 Ağustos-30 Eylül 1940	Edip Hakkı Köseoğlu	Seyhan	IV. Yurt Gezisi 1 Temmuz-30 Eylül 1941	Salih Urallı	Manisa
	Nurullah Berk	Amasya		Hakkı Anlı	Kütahya
	Eşref Üren	Yozgat		Fahri Arkunlar	Çoruh(Artvin)
	Şeref Akdik	İçel		Kemal Zeren	Van
	Saip Tuna	Kahramanmaraş		Nusret Karaca	Şanlıurfa
	Halil Dikmen	Giresun		Ali Rıza Bayezit	Elazığ
	Elif Naci	Samsun		Refia Edren	Ordu
	Arif Kaptan	Kastamonu		Sadık Göktuna	Tokat
	Melahat Ekinci	Aydın		Sami Lim	Kars
	Nurettin Ergüven	Isparta		Selim Turan	Muğla
V. Yurt Gezisi 1 Temmuz-30 Eylül 1942	İbrahim Çallı	İstanbul	VI. Yurt Gezisi 1 Temmuz-30 Eylül 1943	Nurullah Berk	Tekirdağ
	Ali Avni Çelebi	Bilecik		Eşref Üren	Ağrı
	Cemal Tollu	Burdur		Şeref Akdik	Erzurum
	Bedri Rahmi Eyüboğlu	Çorum		Saim Özeren	Hakkari
	Cevat Dereli	Gümüşhane		Saip Tuna	Kırklareli
	Şefik Bursalı	Kocaeli		Cemal Bingöl	Bingöl
	Refik Ekipman	Ankara		Halil Dikmen	Erzurum
	Malik Aksel	Denizli		Mahmut Cuda	Bitlis
	Celal Uzer	Niğde		Hulusi Mercan	Tunceli
	İlhami Demirci	Mardin		Arif Kaptan	Çanakkale
	Abidin Elderoğlu	Muş		Melahat Ekinci	Bilecik
	Hamit Görele	Çankırı		-	
	Turgut Zaim	Kırşehir		-	
	Avni Arbaş	Siirt		-	

Şekil 19. Yurt Gezileri'nde ressamlar ve görevli oldukları şehirler

Yukarıdaki listede yer alan kentlerin Türkiye Cumhuriyeti haritasında (Şekil 20) işaretlenmesi ile Yurt Gezileri'nin kapsamının ülke geneline yayıldığı ve tüm Anadolu'nun ziyaret edildiği görülmektedir. Gezilerin yapıldığı şehirler Türkiye Cumhuriyeti haritasında

(gezilerin yapıldığı dönemdeki iller haritasına göre) Şekil 20'deki gibi işaretlenmiştir ve haritaya bakıldığında ziyaret edilmeyen tek il Erzincan'dır.

Şekil 20. Yurt Gezileri kapsamındaki şehirlerin Türkiye Cumhuriyeti haritası üzerinde işaretlenmesi

Kent deneyimi anlatılarına odaklanan bu çalışmanın örneklem zaman aralığının netleştirilmesinde kenti anlamak ve anlatmak için programlanan Yurt Gezileri aydınlatıcı ve yol gösterici bir işaret olmuştur. Hem Yurt Gezileri programının amaçları ve hedefleri hem de Yurt Gezileri'nin gerçekleştirildiği tarihlerdeki sosyal, toplumsal ve siyasi ortam şartları kapsamında örneklem zaman aralığının Yurt Gezileri ışığında belirlenmesinin dayanakları şu şekilde sıralanabilir:

- Erken Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleşmesi
- Anadolu'nun tanınması ve tanıtılması
- Kent ve deneyim odaklı üretimlerin yapılması
- Etnografyanın öneminin fark edilmesi ve ulus inşasındaki yeri
- Milliyetçilik anlayışının yaygın olması
- Uluslaşma çabaları

Cumhuriyet politikası olarak "Yurt Gezileri" ve cumhuriyetin yaratıcı bir inkılâp neslinin sanat sahasında da var olduğunu göstermek amacıyla çıkmaya başlayan "Varlık Dergisi" cumhuriyet ideolojisinin ürünleridir. Cumhuriyetin ilk yıllarını işaret eden bu iki oluşum araştırmanın zaman aralığını belirlemek için yol gösterici bir kesişim oluşturmaktadır.

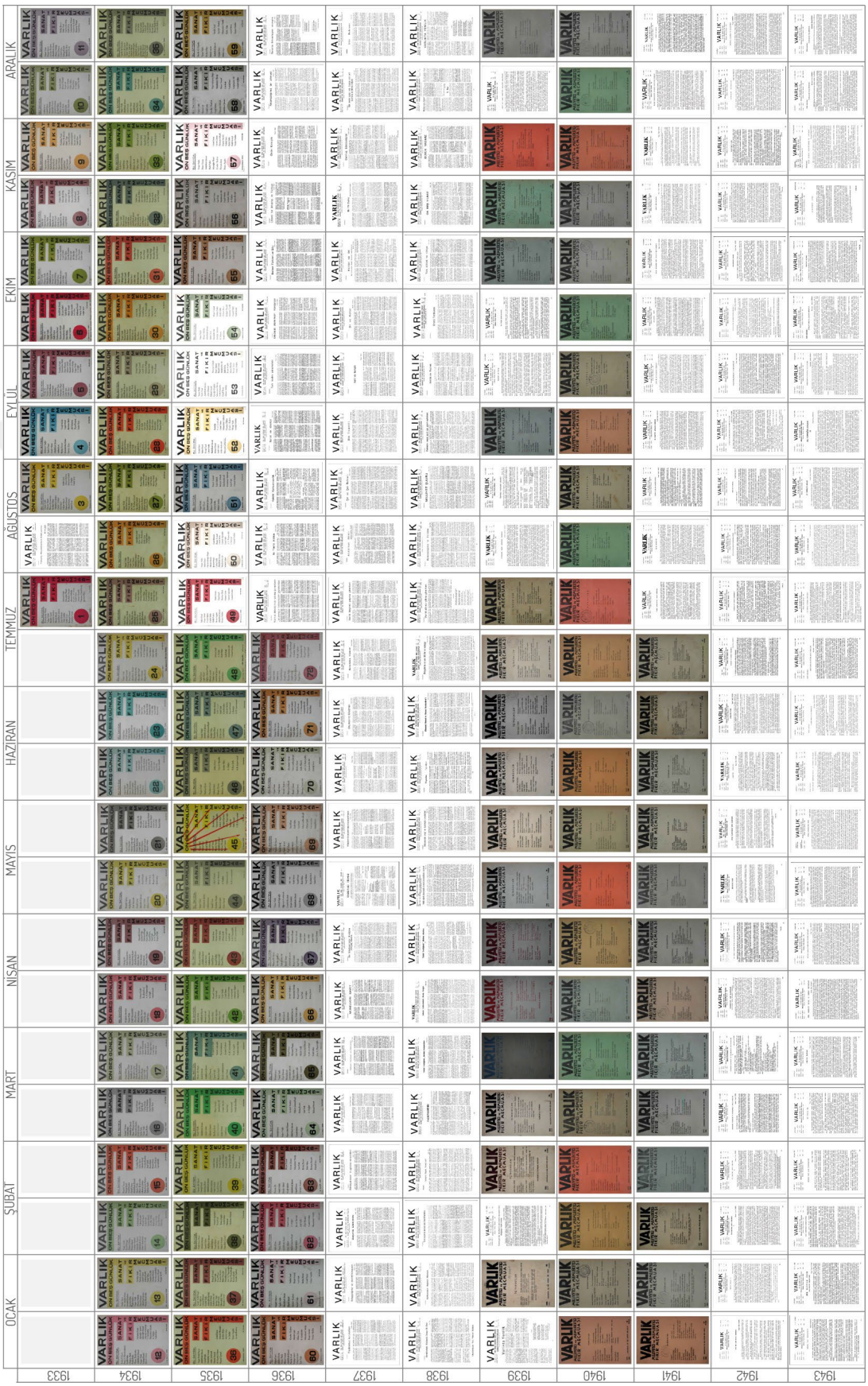
Varlık Dergisi'nde örneklem zaman aralığı "Yurt Gezileri" odaklı olarak şekillenmeye başlamış sonrasında Yurt Gezileri'nin derginin ilk yayın tarihine yakın bir zaman aralığını işaret etmesi üzerine süreçleri daha iyi okuyup anlamlandırabilmek adına derginin başlangıç yılından Yurt Gezileri sonuna kadar olan 1933-1943 zaman aralığı olarak belirlenmiştir.

3.4.2. Varlık Dergisi ve Kent Deneyimi Anlatıları

Varlık Dergisi'nin kent ve kent deneyimi ile olan yakın ilişkisi yukarıdaki "Varlık Dergisi'nde Kentin ve Mekânların İzini Sürmek" başlığında detaylıca açıklanmıştır. Derginin seyahat, gezi veya deneyim ile ilgili gözlemler ve anılar, görmekten ve bilmekten doğan memlekete ilişkin görüşler için ev sahipliği yaptığı açıkça ortaya konmuştur. Bu sebeple Varlık Dergisi'nde deneyimin izlerini sürmenin mümkün olduğu yeniden söylenebilir. Bu kapsamda bu tez çalışmasının örneklemini sınırlandıran zaman aralığındaki yani 1933-1943 yılları arasındaki tüm sayılar incelemeye tabii tutulmuştur. Bu sayıların bir aradaki görüntüsü Tablo 1'deki gibidir. Çalışmanın yönteminde "Anlatı Okuma Modeli" ile ele alınacak anlatıların belirlenmesi için atılan ilk adım bu sayıların içeriğine erişmektir, bunun için "Varlık Dijital Arşivi"ne üye olunmuş ve Tablo 1'de yer alan tüm sayıların içerikleri taranmıştır.

Tablo 1'de yer alan tüm sayıların içerisindeki anlatılar (şiirsel anlatılar harici tutulmuş ve düz yazı şeklinde olanlar alınmıştır), anlatıların varsa üst başlıkları ve yazar adları ile tablolaştırılarak okunmuştur, böylelikle 1933-1943 yılları arasındaki 251 sayı için anlatı döküm kartı oluşturularak her bir sayıda yer alan anlatıların dökümü yapılmıştır. Tablo 2'de ilk sayının anlatı döküm kartı görülmektedir.

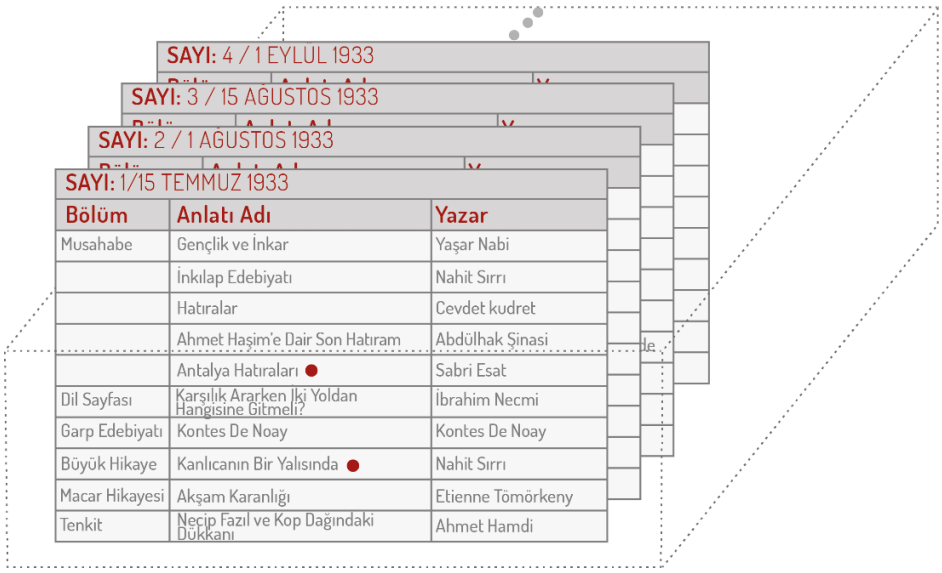
Tablo 1. 1933-1943 yılları arasındaki Varlık Dergileri

Tablo 2. Varlık Dergisi 1. sayı anlatı döküm kartı

SAYI: 1/15 TEMMUZ 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Gençlik ve İnkar	Yaşar Nabi
	İnkılap Edebiyatı	Nahit Sırrı
	Hatıralar	Cevdet kudret
	Ahmet Haşim'e Dair Son Hatıram	Abdülhak Şinasi
	Antalya Hatıraları ●	Sabri Esat
Dil Sayfası	Karşılık Ararken İki Yoldan Hangisine Gitmeli?	İbrahim Necmi
Garp Edebiyatı	Kontes De Noay	Kontes De Noay
Büyük Hikaye	Kanlıcanın Bir Yalısında ●	Nahit Sırrı
Macar Hikayesi	Akşam Karanlığı	Etienne Tömörkeny
Tenkit	Necip Fazıl ve Kop Dağındaki Dükkanı	Ahmet Hamdi

Anlatı döküm kartı hazırlanırken incelen sayıda yer alan "kent deneyimi anlatıları" tablo üzerinde işaretlenmiştir. Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere Antalya Hatıraları ve Kanlıca'nın Bir Yalısında adlı anlatılar kent deneyimine referans verdiği için "Kent Deneyimi Anlatıları" havuzunu oluşturmak üzere işaretlenmiştir. Bu tablo 11 yıldaki 251 sayının tamamı için hazırlanmış ve Şekil 21'deki anlatı döküm kartları seti oluşturulmuştur. Bu sette yer alan tüm anlatı döküm kartları açık şekilde bu tez çalışmasının Ekler Bölümü'ne yerleştirilmiştir (Ek 1-Ek 11).

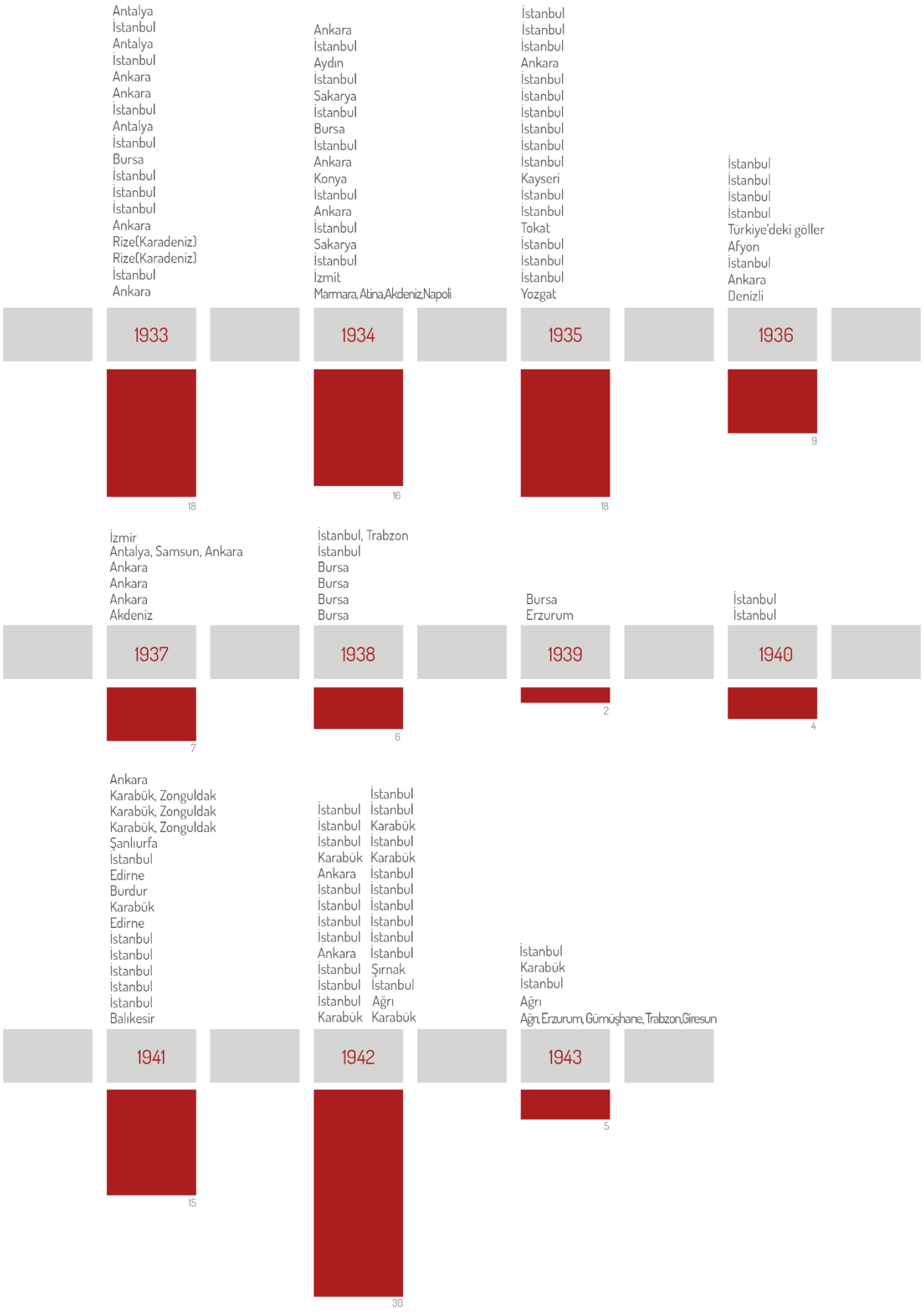
Şekil 21. Anlatı döküm kartları seti

Anlatı döküm kartları setindeki tüm işaretli anlatılar “Kent Deneyimi Anlatıları” havuzunu oluşturmaktadır ve bu havuz, çalışmanın yöntemini oluşturan “Anlatı Okuma Modeli” ile ele alınacaktır. Bu havuz ile ilgili detaylar Şekil 22 ve Şekil 23’te yer almaktadır. Şekil 22’de anlatıların yıllara göre dağılımı anlatının bulunduğu sayı ve anlatının yazarı bilgisi ile yapılmıştır. Şekil 23’te ise Şekil 22’deki anlatı sırasına göre bu anlatılarda yer alan kentler sunulmuştur. Sonuç olarak “Kent Deneyimi Anlatıları” havuzu 129 anlatıdan oluşmaktadır.

Şekil 22 ve Şekil 23’e bakıldığında “Kent Deneyimi Anlatıları” havuzundaki anlatıların yıllara göre dağılımındaki dengeler kolaylıkla okunabilir. Bu havuzun oluşturulması çalışmanın yöntemini uygulamak üzere gerçekleştirilen son hazırlıktır.

Şekil 22. Kent deneyimi anlatılarının yıllara göre dağılımı

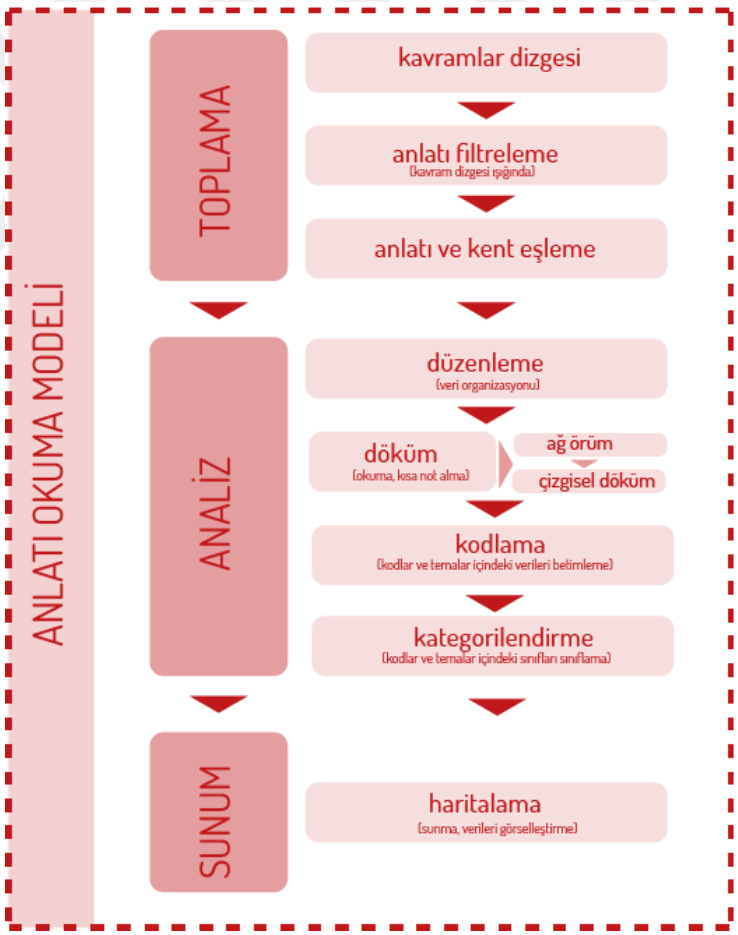
Şekil 23. Kent deneyimi anlatılarında yer alan kentlerin dağılımı

3.5. Anlatı Okuma Modeli

Tez çalışmasının araştırma izleğinde yer alan adımlar (Şekil 3) doğrultusunda araştırmanın yönteminde bir anlatı okuma modeli önerilmiştir. Bu model Toplama, Analiz, Sunum olmak üzere üç aşamalıdır. Bu aşamalar, aşağıdaki içerikler ile ele alınmıştır:

- Toplama: Örneklemi oluşturacak kent deneyimi anlatılarının toplanması ve derlenmesi
- Analiz: Kent deneyimi anlatılarının analizinin yapılması
- Sunum: Analiz sonucunun görselleştirilmesi

Yukarıdaki aşamalar ve bu aşamalarda gerçekleştirilecek adımlar Şekil 24'teki gibi açılmıştır.

Şekil 24. Anlatı okuma modeli

Yukarıdaki şemada görüldüğü üzere bu üç aşamanın içerisinde çeşitli adımlar gerçekleştirilmektedir.

3.5.1. Toplama

Anlatı okuma modelinin ilk aşaması olan toplama, örneklemi yani veri grubunu oluşturmak ile ilgilidir. Bu aşamada Şekil 22'deki kent deneyimi anlatıları havuzu filtrelenerek analiz aşaması için gerekli olan veri grubu netleştirilmiştir. Havuzdaki 129 anlatı Şekil 25'teki adımlar ile ele alınmıştır.

Şekil 25. Toplama aşaması adımları

Bu adımlar havuz içerisinde diğerlerine göre daha fazla veri sunabilen kent deneyimi anlatılarını ortaya koymaktadır denilebilir.

Kavramlar dizgesi

Bu çalışma disiplinler arası bir yerde konumlandığı için literatürü özetleyici kavramların ortaya konması çalışmanın çerçevesini yeniden hatırlatmak ve disiplinler arası ilişkiyi tez boyunca kurmak için önemlidir. Kavramlar dizgesi ile sunulan kavramlar, bu tez çalışmasının kelime dağarcığını ifade etmektedir. Kavramlar dizgesi hem literatürde öne çıkan hem de bu tez çalışmasının yazarının zihinsel sürecini inşa etmek suretiyle zihinde beliren kavram grubunu kapsamaktadır. Bu kapsamda kavramlar dizgesi, öne çıkan kavramlar koleksiyonunu sunmak, kavramların birbiri ile ilişkisini kurmak ve nihayetinde metinler için filtrelemenin nasıl yapıldığı göstermek için bir yoldur.

Kavramlar dizgesi genel olarak çalışmanın izleğinde ifade edilen süreçle şekillenmeye başlamış olsa da dizge olarak belirginleşmesinde kenti anlamaya, tanımaya ve görmeye yardımcı olan birçok kaynak taranmakla beraber özellik üçü üzerinde durulmuştur. Bunlar, Jaber F. Gubrium ve James A. Holstein'in 2009'da yayınlanan Anlatı Gerçekliği Analizi (Analyzing Narrative Reality) kitabı, Christopher Alexander'ın 1977 yayınlı Bir Desen Dili (A Pattern Language) ve Esra Sazyek'in 2018 yılında yayınlanan Türk Romanlarında

Ankara kitaplarıdır. Özellikle bu kitaplardan gelen kavramlar çerçevesinde literatür destekli olarak Şekil 26'daki kavramlar dizgesi oluşturulmuştur.

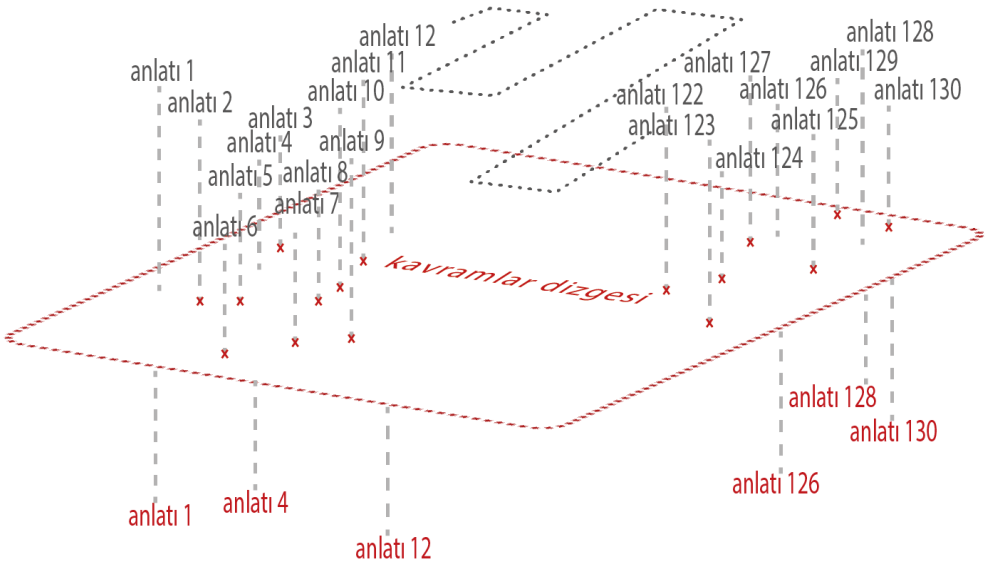
Şekil 26. Kavramlar dizgesi

Yukarıdaki kavramlar dizgesinde üç farklı kaynaktan gelen kavramlar alt alta sıralanmış, literatürden gelen diğer kavramlar ise çerçevenin sınırlarına yerleştirilmiştir. Kavramlar dizgesi bir anlatıda kente referans olabilecek durumları, eylemleri, olayları, nesneleri vb. içermektedir.

Anlatı filtreleme

"Kent Deneyimi Anlatıları" havuzundaki 129 anlatı yukarıda oluşturulan kavramlar dizgesi ışığında filtrelenmiştir. Yeniden okunan bu anlatılardan 53'ü dizgedeki kavramlar bağlamında daha fazla veri sunabilecek potansiyelde olması sebebiyle ön veri grubu olarak belirlenmiştir. Kavramlar dizgesi ışığında yapılan filtreleme değişkenlik gösterebilecek esnekliktedir. Farklı ilgi alanları ya da merak konularına göre oluşturulan yeni kavramlar

dizgesi ile Varlık Dergisi'ne bakıldığında farklı veri yoğunlukları ile karşılaşılabilir ve buna göre farklı anlatılar seçilebilir. Bu tez çalışmasında oluşturulan kavramlar dizgesi ile yapılan filtreleme keskin kurallara bağlı olmaksızın gerçekleştirilmiştir ve yukarıdaki dizge ile çerçevesi çizilmiş içerikteki anlatılara işaret etmektedir. Bu filtreleme herhangi farklı bir çalışmada veri yoğunluğuna bakmaksızın yalnızca ilgi duyulan metinlere odaklanmayı mümkün kılabilecek kadar da esnek düşünülebilir. Özetle bu adımda kavramlar dizgesi ışığında bir filtreleme gerçekleştirilmiştir (Şekil 27).

Şekil 27. Anlatıların kavramlar dizgesi ile filtrelemesine aksonometrik bir bakış

Yukarıdaki şekil kavramlar dizgesi ışığında anlatıların filtrelenmesine dair zihinsel süreci ifade etmektedir.

Bu kapsamda analiz etmek üzere netleştirilen 53 anlatıdan oluşan ön veri grubu Şekil 28'deki gibidir. Tez çalışmasının derinliğini arttırmak ve veri grubu üzerinde daha detaylı analizler gerçekleştirebilmek için kavramlar dizgesi ile filtreleme sonrasında elde edilen 53 anlatı Şekil 28'de görüldüğü üzere ikinci bir filtrelemeden geçirilmiştir. İkinci filtreleme Tanyeli'nin sözleri ışığında gerçekleştirilmiştir. Tanyeli (2010), ulus inşa sürecindeki etnografik araştırmaların İstanbul'dan uzak gerçekleştiğini çünkü İstanbul'un etnografyanın nesnesi sayılan "halkın mekânı" olarak ele alınmadığını dile getirmiştir. Kent Deneyimi Anlatıları havuzunda da adı geçen Abdülhak Şinasi Hisar'ın Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları ve Geçmiş Zaman Köşkleri anlatılarını örnek vererek İstanbul'un geçmişte kalan üst sınıf yaşamını ve bu yaşama sahne oluşturan mekânları etnografik değil nostaljik anlattığını dile getirmiştir. Bu kapsamda İstanbul'u konu alan anlatılara yer verilmemesi kararı ikinci

filtrelemeyi oluşturmaktadır. Bununla birlikte ikinci filtrelemede İstanbul içerikli anlatılar işaretlenirken kalan anlatılar da yukarıdaki kavramlar dizgesi kapsamında veri yoğunluğuna göre öne çıkarılmıştır. Gri işaretli anlatılar İstanbul kentini anlattığı için kapsam dışı bırakılmıştır. Şekil 28'in lejantında görüleceği üzere kırmızı işaretli anlatılar kent deneyimi anlatısı olarak en yoğun veriye sahip olan asıl anlatı grubudur ve bu grup tez çalışmasının örneklemini yani veri grubunu oluşturmaktadır. Turuncu işaretliler kırmızılara göre daha az veri sunup asıl olamayan fakat herhangi bir sebepten ötürü ihtiyaç anında asıl gruba dahil olabilecek yedek anlatı grubudur. Veri arttırmak istenilirse ilk başvurulacak grup turuncu gruptur. Sarı işaretliler tablodaki en az veri sunan anlatılar olup asıl gruba dahil olması beklenmemektedir. Özetle aşağıdaki tabloda kırmızı işaretli 10 anlatı, çalışmanın veri grubunu oluşturmaktadır.

yıl	sayı	anlatı adı
1933	1	Antalya Hatıraları
	2	Antalya Hatıraları II
	3	Ankara'nın Güzellikleri
	4	Antalya Hatıraları III
	11	Ankara
1934	21	Madalyonlar
	21	Üç Nehir: Sakarya
	22	Madalyonlar
	24	Madalyonlar: Kapılar
	25	Kanal
	28	Ankara'nın Yazı
	29	Memleket İntibaları: Adapazarı'nda Bir Gece
	30	Memleket İntibaları:İzmit'te İki Gece
1935	49	Heykeller
	55	Kayseri Yolcuları
	57	Memleket İntibaları: Tokat Köylerinde
	59	Yol Notları: Yozgat
1936	69	Memleket İntibaları: Göller ve Güller Diyarları
	71	Gençlik: Köy Uğruna
	82	Menderes Vadisi'nde Bir Gezinti
1937	85	Hayattan Sahneler: İnan Yolcusu
	90	Sanat Bahisleri: Şehirlerimiz ve Sanatkar
	92	Ankara Vilayetinden Notlar
	93	Ankara Vilayetinden Notlar II
	95	Ankara Vilayetinden Notlar III
1938	109	Hikaye: Muhacir
	125	Boğaziçi Yakından
1939	152	Tren Erzurum'da
1940	163	Kasabadan Notlar: Çeşme Başında Kızlar
	164	İncir Yaprağının Kokusu
	167	Kasabadan Notlar: Köprü
	172	Francala mı Ekmek mi?
1941	186	Hikaye: Bir Tedai
	188	Köy Gezgi Duyguları (Gühistan)
	191	Köy Gezgü Duyguları II
	193	Köy Gezgü Duyguları III
	194	Hikaye:Kaşık Adası'nda
	195	Bir Edirne Seyahatnamesi
	196	Köy Gezgi Duyguları: Salalı Çoban Yusuf
	197	Köy Gezgü Duyguları V
	198	Bir Edirne Seyahatnamesi
	203	Köy Gezgi Duyguları: Kaz Dağında Sarı Kız
1942	206	Köy Gezgü Duyguları VII
	206	Seyahat Arzusu
	210	Hikaye:Yorga
	213	Köy Gezgi Duyguları: Efleni Yollarında (1)
	215	Köy Gezgi Duyguları: Efleni Yollarında (2)
	216	Köy Gezgi Duyguları: Efleni Yollarında (3)
	223	Ağrı'ya Seyahat
	227	Köy Gezgi Duyguları: Efleni Yollarında (4)
1943	229	Efleni Yollarında
	231	Gene Ağrı'ya Dair
	235	Ağrı Dönüşü

asıl anlatı · yedek anlatı · az verili anlatı · İstanbul içerikli anlatı

Şekil 28: Ön veri grubunun veri yoğunluğuna göre filtrelenmesi

Yukarıda yer alan anlatılar; öykü, deneme, anı, günlük gibi türlerde çeşitlenebilmektedir.

Anlatı ve kent eşleme

Yukarıdaki filtreleme sonucu veri grubu olarak netleşen anlatılarda hangi kentlerin anlatıldığı görünürlük kazanmaktadır. Bazı kentler birden çok anlatıda yer alırken çoğu kent yalnızca birer kez anlatılmıştır. Bu eşleme yapılırken aynı zamanda anlatıların yazar bilgisi de verilmiştir. Böylelikle kentlerin hangi yazarlar tarafından deneyimlenerek ele alındığı da görülmektedir.

yıl	sayı	yazar	anlatı adı	kent
1933	1	Sabri Esat	Antalya Hatıraları	Antalya
	2	Sabri Esat	Antalya Hatıraları II	Antalya
	3	Abdülhak Şinasi	Ankara'nın Güzellikleri	Ankara
	4	Sabri Esat	Antalya Hatıraları III	Antalya
1934	29	Nahit Sırrı	Memleket İntibaları: Adapazarı'nda Bir Gece	Adapazarı
	30	Nahit Sırrı	Memleket İntibaları:İzmit'te İki Gece	İzmit
1935	59	Nahit Sırrı	Yol Notları: Yozgat	Yozgat
1936	82	Naci Kum Atabeyli	Menderes Vadisi'nde Bir Gezinti	Denizli Sarayköy
1943	231	Türker Acaroğlu	Gene Ağrı'ya Dair	Ağrı
	235	Türker Acaroğlu	Ağrı Dönüşü	Ağrı,Erzurum,Gümüşhane, Trabzon,Giresun

Şekil 29: Veri grubu anlatı dizisi ve anlatılarda geçen kent eşleşmesi

Şekil 29'da görüleceği üzere veri grubundaki on anlatının analiz edilmesi ile 12 kente dair bulgular ortaya konacaktır. Tez çalışmasının devamındaki bölümlerde anlatılar arası akışın ve bütünlüğün sağlanması için (Antalya Hatıraları anlatılarının bir aradalığı için) anlatıların kronolojik sıralanmasında değişikliğe gidilmiştir. Antalya Hatıraları III anlatısı Ankara'nın Güzellikleri anlatısı ile yer değiştirerek ilk iki anlatının devamında yer almıştır. Bu durumda anlatılar şu şekilde sıralanabilir;

- Antalya Hatıraları – Anlatı I
- Antalya Hatıraları II – Anlatı II
- Antalya Hatıraları III – Anlatı III
- Ankara'nın Güzellikleri – Anlatı IV
- Adapazarı'nda Bir Gece – Anlatı V
- İzmit'te İki Gece – Anlatı VI
- Yozgat – Anlatı VII
- Menderes Vadisinde Bir Gezinti- Anlatı VIII

- Gene Ağrı'ya Dair – Anlatı IX
- Ağrı Dönüşü – Anları X

Analiz aşamasında ve çalışmanın devamında anlatılar yukarıdaki sıraya göre ele alınacaktır.

3.5.2. Analiz

Anlatı okuma modelinin ikinci aşaması analizdir. Nitel araştırma, veri analizi yapmak için verilerin hazırlanmasını ve organize edilmesini (örneğin anlatı verilerinin ya da fotoğraf gibi görsel verilerin), verilerin kodlamasını, kodların bir araya getirilmesi ile temalara indirgenmesini ve sonuçta verinin tablolar, şekiller ya da bir tartışma halinde sunulmasını içermektedir (Creswell, 2013: 182). Merriam (2013)'a göre veri analizi, anlamı dışarıya çıkarma ve aktarma sürecidir. Bu süreç gerçekleşirken netleşen anlamlar ise bulguları meydana getirir (Bal, 2016; 255). Nitel veri analizi, araştırma yöntemlerine göre değişkenlik gösterebilir fakat tüm analizlerde ortak olan adımlar vardır; bunlar verilerin işlenmesi, verilerin görsel hale getirilmesi ve bulguların yorumlanmasıdır (Çelik vd., 2020). Nitel araştırmalarda veri toplama, veri analizi ve sonuç raporu yazma süreçleri birbirinden bağımsız değil, birbirleri ile bağlantılı süreçlerdir (Creswell, 2013). Toplanan verilerin bir bilgi aktarmak ve açıklama sunmak üzere geçirdiği çeşitli işlemler sürecine veri analizi denilebilir. Bal (2013), bu işlemler sürecini aşağıdaki gibi tanımlamıştır.

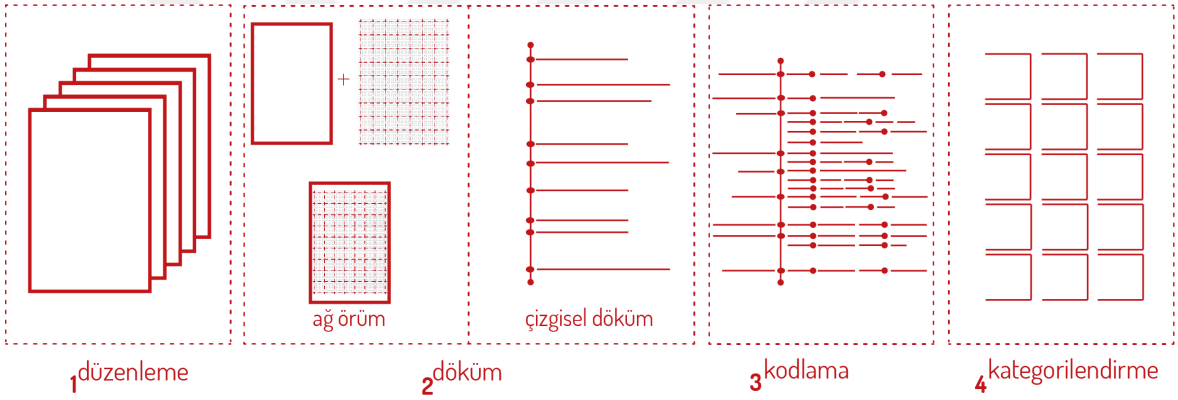
- Veri organizasyonu: veriler için dosya oluşturma ve düzenleme
- Okuma kısa not alma: metni okuma, kenar notları alma, ön kodları oluşturma
- Kodlar ve temalar içindeki verileri betimleme: yerleri, aktörleri, olayları betimleme, olay yerinin resmini çizme
- Kodlar ve temalar içindeki verileri sınıflama: temalar ve modellenmiş düzenlilikler için veri analiz etme
- Verileri yorumlama: bulguları mantıklı hale getirme ve yorumlama
- Sunma, verileri görselleştirme: anlatı sunumunu tablolar, şekiller ve taslak çizimlerle sunma

Yukarıda anlatılan Creswell (2013) ve Bal'ın (2016) nitel araştırmada analiz bilgileri ışığında anlatı okuma modelinin analiz aşaması aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Şekil 30):

Şekil 30. Analiz aşaması adımları

Analiz adımlarının gerçekleştirilme şekilleri aşağıda görsel olarak sunulmuştur (Şekil 31).

Şekil 31. Analiz adımlarının şematik anlatımı

Yukarıda sıralanan adımların hepsi her bir anlatı için gerçekleştirilmiştir.

Düzenleme (Veri Organizasyonu): Veriler için dosya oluşturma, düzenleme

Bu adımda yöntemin toplama aşamasında netleştirilen veri grubundaki 10 kent deneyimi anlatısı, yayınlandığı yıl, sayı, anlatı adı bilgilerini içerecek şekilde formatlanarak anlatı kartı seti (Şekil 32) oluşturulmuştur.[1]

[1] Veri grubunu oluşturan kent deneyimi anlatıları ile ilgili olarak Varlık Dergisi ile iletişime geçilmiş ve anlatıların derginin internet arşivindeki görüntüsünü kullanmak için editörden onay alınmıştır. Anlatıların tamamının paylaşılması dergiye bağlı olmaksızın yazarın haklarında olduğu için tam metinler saklı tutulmuş ve tez çalışması içerisine bulanıklaştırılarak yerleştirilmiştir.

Şekil 32. Anlatı kartı seti

Yukarıdaki sette yer alan ve ilk anlatı kartı olan Antalya Hatıraları anlatı kartının açık hali Şekil 33'te görülmektedir. Bu seti oluşturan diğer kartlar tez çalışmasının Ekler Bölümü'nde sunulmuştur (Ek 12- Ek 33).

Şekil 33. Antalya Hatıraları anlatı kartı (Anlatı I)

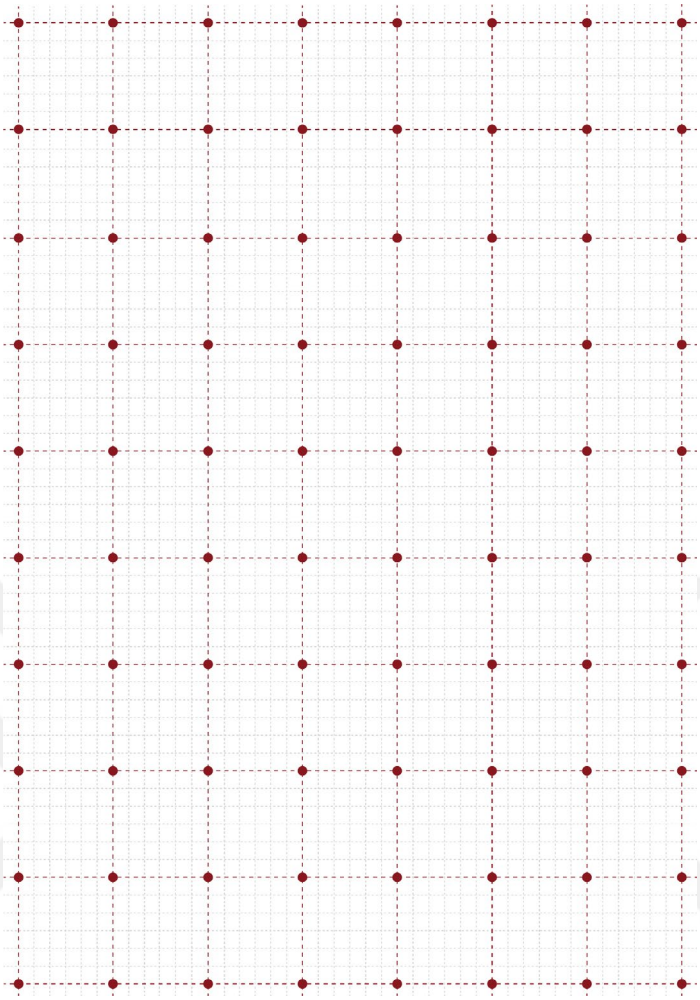
Anlatı kartları, ilerleyen adımlarda altlık olarak kullanılmak üzere kurgulanmıştır.

Döküm (Okuma, kısa not alma): *anlatıyı okuma, kenar notları alma, ön kodları oluşturma*

Döküm adımı, anlatıların okunmasıyla anlatıdaki verileri fark etmeye başlamak ve görebilmektir. Keşfetmenin ve görmenin sonsuz ve sınırsız olduğu göz önünde bulundurulduğunda anlatıları derinlemesine anlamak için birden çok kez okumak anlamlı hale gelecektir. Bu sebeple tez çalışması kapsamında anlatılar üst üste ve farklı zaman aralıklarında lineer olmayan bir akışla defalarca kez okunmuştur. Döküm adımı iki basamakta gerçekleştirilmektedir ve bunlar şu şekildedir: ağ örüm (anlatıların ağ sistemi ile örülmesi) ve çizgisel döküm (ağ sistemine takılan ifadelerin çizgisel dökümü).

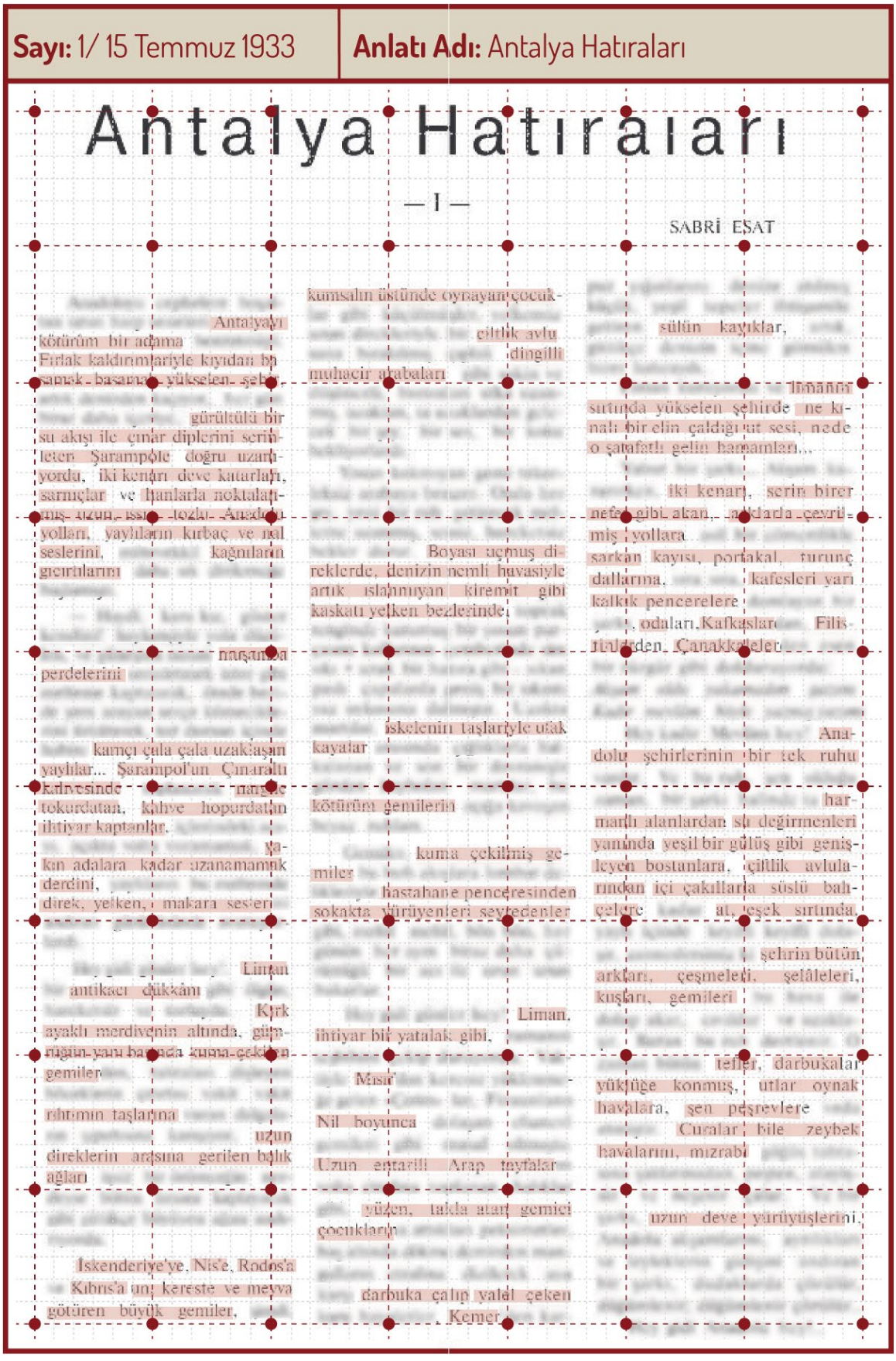
Ağ örüm

Döküm adımında anlatıların dökümü için gerçekleştirilen ilk basamak bir ağ sisteminin kurgulanması ile başlamakta ve anlatıların ağ ile örülmesiyle sonlanmaktadır. Ağ sisteminin işleyişi şu şekilde açıklanabilir: Ağ, geçirgen ama aynı zamanda filtreleyen bir yapıdadır. Bir anlatının okunmasıyla tez çalışmasının amacına ve argümanına uygun olarak öne çıkan kavramlar, kelimeler ya da bilişsel olarak zihinde öne çıkan ifadeler bu ağ sistemi aracılığıyla görünürlük kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamı için ağ siteminin kent ve deneyim çerçevesinde kenti anlatan ve mimarlık bilgisini sunan kavram ve ifadeleri filtrelemek için çalıştığı belirtilmelidir. Anlatıları örten ağ sisteminin biçimsel görünümü aşağıdaki gibi oluşturulmuştur (Şekil 34).

Şekil 34. Ağ sisteminin grafik kurgusu

Ağ sisteminin esnek bir yapıda olduğunu ve filtrelemenin zihinden zihne değişebileceğini göstermek amacıyla ağın biçimsel ifadesi özgün bir görünümde oluşturulmuştur. Geliştirilen ağ sistemi ile anlatılar örülmüş ve çalışmanın argümanına uygun olarak öne çıkan kavram ve kavram grupları renklendirilerek belirtilmiştir. Şekil 35'te Antalya Hatıraları anlatısının ağ örümü görülmektedir. Kalan 9 anlatının ağ örümü adımına dair şekiller tez çalışmasının Ekler bölümüne yerleştirilmiştir (Ek 34- Ek 54).

Sayı: 1/ 15 Temmuz 1933 | **Anlatı Adı:** Antalya Hatıraları

Antalya Hatıraları

— I —

SABRİ ESAT

Antalyayı
kötürüm bir adama
Firlak kaldırımlariyle kıyıdan bi
sanmak basamak yükselen şeh
gürültülü bir
su akışı ile çınar diplerini serin
leten Şarampole doğru uzanı
yordu. iki kenarı deve kafilelari,
sarnıçlar ve hanlarla noktalaş
mış uzun, issiz, tozlu Anadolu
yolları, yayılların kırbaç ve nal
seslerini, kağnıların
gıcırtılarını
nasılsa
perdelerini
kamçı çala çala uzaklaşan
yayılar... Şarampol'un Çınaraltı
kahvesinde nargile
tokurdatan, kahve hoşurdatan
ihtiyar kaptanlar,
ya
kın adalara kadar uzanamamak
derdini,
direk, yelken, makara sesleri

Limanın
antikacı dükkânı
Kırk
ayaklı merdivenin altında, gün
ağın yarı batında kuma çekilen
gemiler
rıhtımın taşlarına
uzun
direklerin arasına gerilen balık
ağları

İskenderiye'ye, Nis'e, Rodos'a
Kıbrıs'a un, kereste ve meyva
götüren büyük gemiler,
kumsalın üstünde oynayan çocuk
çiftlik avlu
dingilli
muhacir arabaları

Boyası uçmuş di
reklerde, denizin nemli havasiyle
artık islanmıyan kiremit gibi
kaskatı yelken bezlerinde

iskelenin taşlariyle ufak
kayalar
kötürüm gemilerin

kuma çekilmiş ge
miler
hastahane penceresinden
sokakta yürüyenleri seyredenler

Liman,
ihtiyar bir yatalak gibi,
Mısır
Nil boyunca
Uzun entarili Arap teyfalar
yüzen, talda atan gemici
çocukların
darbuka çalıp yalal çeken
Kemer

limanın
sırtında yükselen şehirde ne kı
nalı bir elin çaldığı ut sesi, nede
o şamfatlı gelin hamamları...

iki kenarı, serin birer
nefes gibi akan, ağaçlarla çevril
miş yollara
sarkan kayısı, portakal, turunç
dallarına, kafesleri yarı
kalkık pencerelere
, odaları Kafkaslara Filis
tinlerden, Çanakkalelere

Ana
dolu şehirlerinin bir tek ruhu
har
manlı alanlardan su değirmenleri
yanında yeşil bir gülüş gibi geniş
leyen bostanlara, çiftlik avlula
rından içi çakıllarla süslü bah
çelere at, eşek sırtında,

şehrin bütün
arkları, çeşmeleri, şelâleleri,
kuşları, gemileri
teller, darbuhalar
yüklüğe konmuş, utlar oynak
havalara, şen peşrevlere
Curalar bile zeybek
havalarını, mızrabı
uzun deve yürüyüşlerini,

Şekil 35. Antalya Hatıraları ağ örümü (Anlatı I)

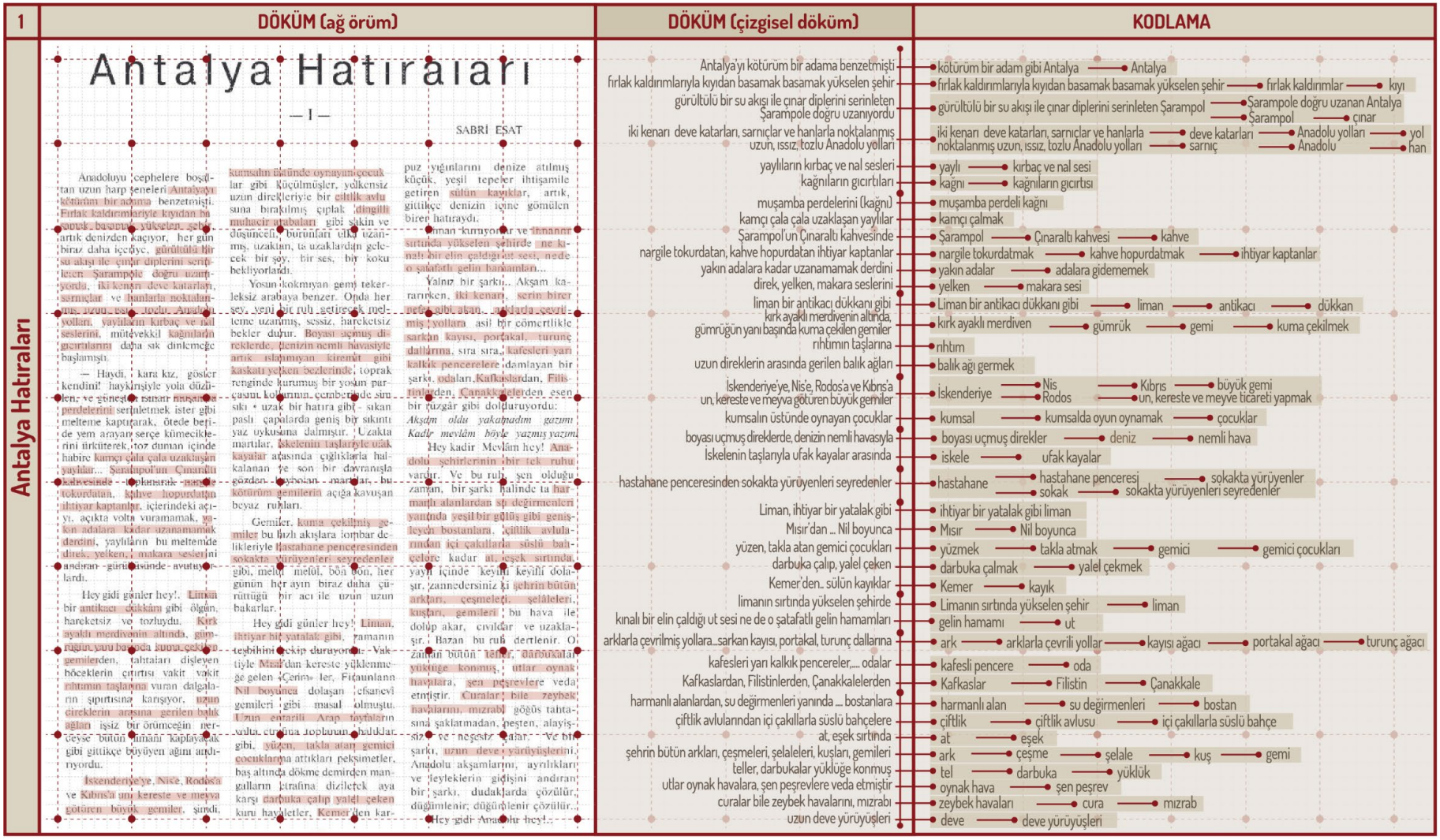
Çizgisel döküm

Döküm adımının ikinci basamağında ağ sistemi üzerinde öne çıkan kavram ya da kavram grupları çizgisel döküm ile anlatı ortamından çekilerek esnek bir düzleme taşınmıştır. Bu taşıma işlemi anlatıda vurgulanmış kavramların çizgisel bir hat boyunca sıralanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Aynı paragrafta yer alan kavramlar bir arada tutularak her yeni paragraf geçişi çizgisel hat üzerinde daire ile işaretlenerek ayrılmıştır. Esnek bir düzleme geçiş, kodlama ve kategorilendirme adımlarındaki işlemler için gerekli ön hazırlıktır. Kavramların dökümü için çizgisel bir hat seçilmesinin sebebi, anlatı bağlamına uygun bir akışı sunmak suretiyle kodlama ve kategorilendirme adımlarında çıkarımlar ve açılımlar yapmak için kolaylık sağlamasıdır.

Döküm adımında gerçekleştirilen çizgisel döküm basamağı okuma takibini kolaylaştırmak için bir sonraki başlık olan "Kodlama" başlığında kodlama adımı ile tek bir şekil üzerinde gösterilmiştir (örnek Şekil 36). Bu şekil üç sütun olarak okunabilir; sırasıyla, ağ örüm (diğer iki sütuna altlık oluşturmak için), çizgisel döküm ve kodlama şeklindedir. İlk iki sütun "döküm" adımını son sütun ise kodlama adımını oluşturmaktadır.

Kodlama (Kodlar ve temalar içindeki verileri betimleme): yerleri, aktörleri, olayları betimleme, olay yerinin resmini çizme

Kodlama adımı anlatı ortamından gelen kavram veya kavram gruplarının yani verilerin açılımlanması, yorumlanması, sadeleştirilmesi yoluyla kodlar üretilmesini ifade etmektedir. Bir kavram grubunda birden çok kod olma potansiyeli bu işlemi gerekli kılmıştır. Böylelikle kodlama, anlatının sınırsız evrenindeki kent gerçekliklerini detaylıca görmeyi sağlayarak mimarlık bilgisini sunmaktadır. Kodlamanın gerçekleştirilmesi için döküm adımından gelen çizgisel döküm referans alınmıştır. Şekil 36'da Antalya Hatıraları anlatısının döküm ve kodlama adımları görülmektedir. Kalan dokuz anlatının döküm ve kodlama adımları Ekler Bölümü'nde yer almaktadır (Ek 55- Ek 75).

Şekil 36. Antalya Hatıraları döküm ve kodlama adımları (Anlatı I)

Yukarıdaki şekillerde anlatı okuma modelinin döküm ve kodlama adımlarının anlatıya uygulanmış hali görülmektedir. Döküm, anlatıdaki mimarlık bilgisini içeren verinin öne çıkarıldığı adım iken kodlama bu verilerin detaylandırılmasını, irdelenmesini ve kodların ortaya çıkarılmasını içeren adımdır. Böylelikle anlatıda öne çıkarılan kavram ve kavram gruplarının derinliği açılarak verilerin zenginliği arttırılmıştır. Kodlama adımı esnek düşünmeye açıktır, yukarıdaki hali ile sınırlandırılmış bir çerçeveyi tarif etmez. Farklı perspektiflerle bakıldığında farklı kodlar görebilmek mümkündür. Anlatıdan gelen veri, mimarlık bilgisi için farklı açılımlara ve yayılımlara imkân vermektedir. Özetle kodlama adımında ortaya konan kodlar arttırılıp azaltılabilir niteliktedir.

Kategorilendirme (Kodlar ve temalar içindeki verileri sınıflama): temalar ve modellenmiş düzenlilikler için veri analiz etme

Kategorilendirme, kodlama adımı ile ortaya çıkan kodları anlamı şekilde gruplamayı ve bir araya getirmeyi ifade etmektedir. Birbiri ile ilişki kurabilecek kodlar aynı tema ya da başlık altında toplanarak kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler haritalama adımı için bir altlık olarak da değerlendirilebilir. Yukarıdaki kodların bir araya gelmesini sağlayan ilişkiler kategorilerin adını oluşturmaktadır.

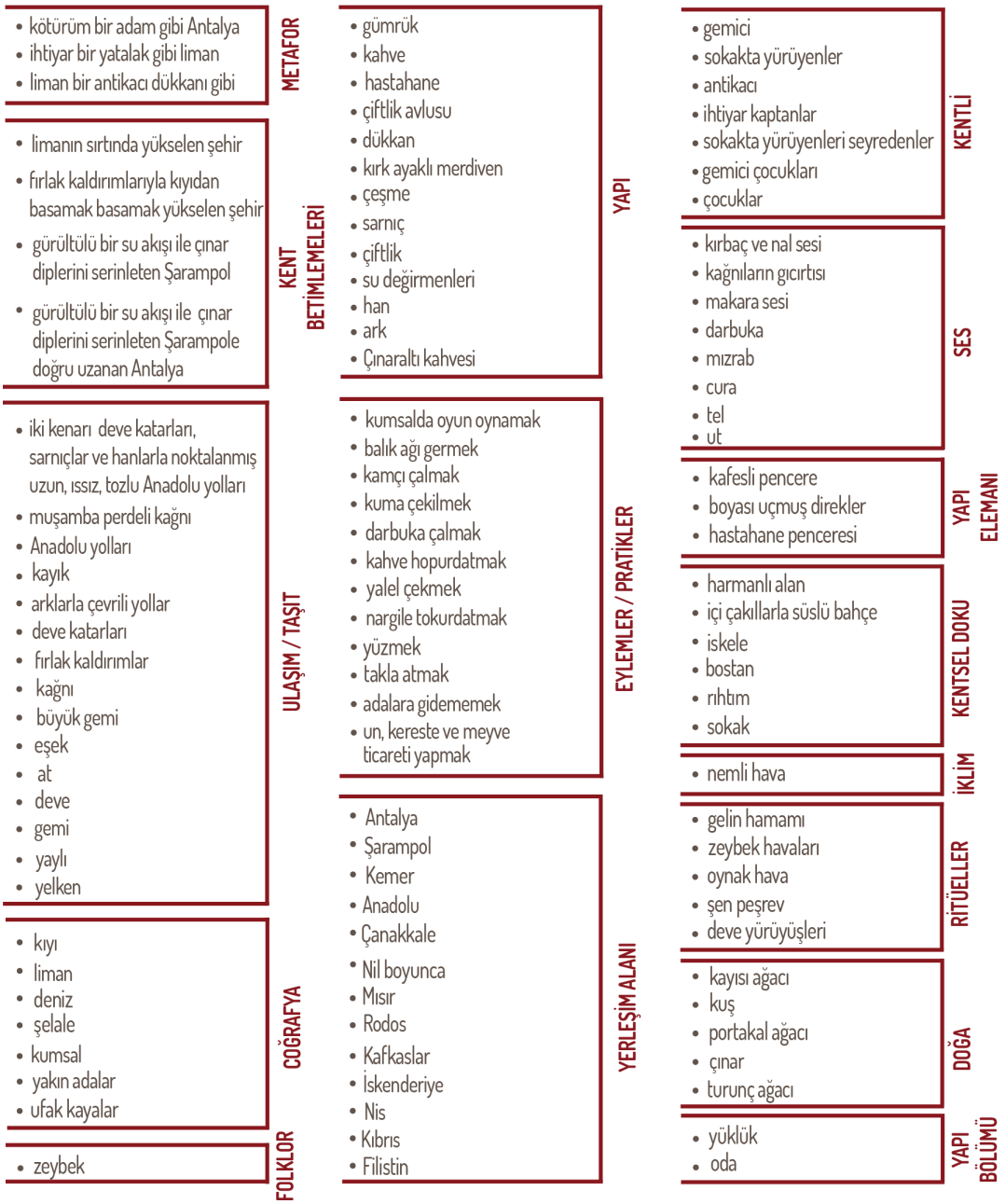
Kategoriler, kavramlar dizgesini oluşturan üç kaynağa (Jaber F. Gubrium ve James A. Holstein / Analyzing Narrative Reality; Christopher Alexander / A Pattern Language; Esra Sazyek / Türk Romanlarında Ankara), bunlara ek olarak etnografya ve anlatı ilişkisine dair bilgi sunan Jaber F. Gubrium ve James A. Holstein'in Narrative Ethnography ve Karen O'Reilly'ın Etnographic Methods metinlerine ve genel olarak çalışmanın literatür bilgisine dayanarak üretilmiştir. Kodlama adımında kodların üretilmesi anında çeşitli kategoriler kendini belli etmeye başlamıştır ve bu noktada kategorilendirme adımında değerlendirmek üzere kategori adlarına yönelik gerekli notlar alınmıştır. Not alınan kategori adları yukarıda sıralanan kaynakların ışığında belirlenmiştir. Şunun altını çizmek gerekir ki; kategori adlarının kaynaklardan doğrudan alınıp altına uygun kodların yerleştirilmesi yolu tercih edilmemiştir, bu yol kodları ve kategorileri belli kalıplar içerisinde değerlendirmeye zorlayan bir durum olacağı için bu süreç daha esnek yönetilmiştir yani kodlama adımında beliren kategori adları yukarıda sıralanan kaynakların desteğiyle bir zihinsel süreç ürünüdür. Bu kapsamda kategorilerin anlatıda "kent imgesi oluşturan başlıklar" olarak nitelendirilebileceğine dikkat çekilebilir. Aynı zamanda bu başlıkların kentteki gerçekliklerin bir yansıması ve bu gerçeklikleri kapsayan kavramlar olduğu söylenebilir,

kategorilere bakıldığında o anlatıda kent gerçekliğinin hangi temalar etrafında örüldüğü görülebilir. Farklı bir ifade ile kategorilendirme adımında imgeyi oluşturan "başlıkları" görebilmek için anlamlı ve detaylı bir araya gelmeler ve gruplandırmalar yapılmıştır denilebilir. Kategoriler arttırılıp azaltılabilir esnekliktedir. Bu çalışma kapsamında öne çıkan kategorilerin içerikleri kısaca aşağıdaki gibidir:

- Metafor: kentin ya da kentin bir özelliğinin metaforlaştırılarak anlatıldığı ifadeler
- Kent betimlemeleri: kentin ya da kentin bir özelliğinin detaylandırılarak, nitelendirilerek anlatıldığı ifadeler
- Eylemler/pratikler: kentte gerçekleştirilen eylemler ve pratikler
- Ritüeller: kentte düzenli olarak meydana gelenler, kültürel ya da geleneksel olarak tekrar edenler
- Yapı: yapının kendisi, yapının türü veya işlevi
- Yapı elemanı: taşıyıcı olan ya da olmayan tüm yapı elemanları
- Yapı bölümü: yapının bir bölümü
- Yapı üretimi: yapının üretim tekniği
- Kentsel doku: bahçeler, parklar, meydanlar, bulvarlar, sokak, mahalle, cadde gibi kentsel açık alanlar
- Ulaşım/taşıt: ulaşım ile ilgili olanlar
- Coğrafya: yer yüzeyi ile ilgili (yer şekilleri, su kaynakları gibi) olanlar
- Yerleşim alanı: anlatıda adı geçen yerleşim alanlarını ifade etmektedir, genellikle özel isimlerden oluşmaktadır
- Kentli: kentte yerleşik olanlar
- Ses: kent ortamındaki sesler
- İklim: kentteki iklim
- Doğa: hayvanlar ve bitkiler (fauna+flora)
- Alet: araç ve gereç
- İletişim: iletişim kurmakla ilgili olanlar
- Koku: kentteki kokular
- Kültürel nesne: günlük hayatta öne çıkan nesneler
- Tarih: tarihi bilgi olarak yer alanlar
- Yönetim: kentteki yönetimle ilgili olanlar
- Turist/seyyah: kentte turist ve seyyah olanlar

- Turizm/seyahat: kentteki turizm ve seyahat
- Müzik: müzik ile ilgili olanlar
- Sanat: sanatın tüm alanı ile ilgili olanlar
- Şehircilik: şehrin planlanması ve köy, ilçe gibi şehirdeki yerleşim birimleri ilgili olanlar
- Demografi: nüfus ile ilgili olanlar
- İnanç: inanç ile ilgili olanlar
- Yayın: basılı ve yazılı yayınlar ile ilgili olanlar
- Ticaret: ticaret ve ticaret yapmakla ilgili olanlar
- Folklor: gelenek, görenek, sözlü veya somut kültürel değerler
- Kılık/kıyafet: giymekle ilgili olanlar
- Kurum: kurumlarla ilgili olanlar

Yukarıda sıralanan kategoriler, kodlama adımından gelen kodların gruplandırılması ile ortaya çıkmıştır. Süreç kodlardan kategorilerin doğmasına izin verecek şekilde ilerlemiştir. Şekil 37'deki gibi her anlatı kendi özelinde değerlendirilerek kodlamadan gelen verilen sunduğu zenginlikte kategorilendirilmiştir. Kategoriler esnek ve diğer kategorilerle ilişkili olabilecek şekildedir yani bir kod (bazı kodlar) bulunduğu kategoriden bir başkasına yerleşebilecek durumda olabilir. Kodlar en ilişkili oldukları kategorilere yerleştirilmiştir fakat bazıları başka kategorilerle de ilişkilendirilebilir bu durum kodların ve kategorilerin potansiyellerindeki zenginliği sunmaktadır. İlk incelenen anlatıda ortaya çıkan kategoriler devamındakiler için yol gösterici olmuştur, böylelikle anlatılar arası ortak kategoriler ve farklılaşan kategoriler doğmuştur. Yukarıdaki başlıklar, tüm anlatılarda ortak olarak görülmeyebilir. Özetle bu adıma dair şekillerdeki kategorileri okumayı kolaylaştırmak ve kodların hangi anlamlar ve ilişkiler ekseninde bir araya gelerek kategorileri oluşturduğunu anlamak için şekillerde yer alan tüm kategoriler yukarıdaki kısaca açıklanmıştır. Şekil 37'de Antalya Hatıraları anlatısına dair kategorilendirme adımı yer almaktadır, diğer anlatılara ait kategorilendirmeler ise Ek 76-Ek 89'da sunulmuştur.

Şekil 37. Antalya Hatıraları kategorilendirme (Anlatı I)

Nitel bir araştırma yapmanın bir getirisi olarak yöntemin uygulandığı her adımda çıkarımlar yapılabileceği hatırlandığında kategorilerin geneline dair değerlendirmeler yapmak da mümkün olmaktadır. Oluşan kategorilere dair değerlendirmeler Bulgular başlığında ele alınmıştır.

3.5.3. Sunum

Anlatı okuma modelinin üçüncü ve son aşaması sunumdur ve sunumda gerçekleştirilen tek adım haritalamadır (Şekil 38). Anlatıdaki kent imgesinin görsel olarak temsil edilmesi demektir.

Şekil 38. Sunum aşaması

Haritalama (Sunma verileri görselleştirme): anlatı sunumunu tablolar, şekiller ve taslak çizimlerle sunma

Performatif bir eylem olarak haritalama, kategorilendirme adımı bağlamında anlatıdaki kent imgesinin görsel olarak sunulmasını tariflemektedir. Haritalama anlatının yazıldığı dönemdeki kent planı üzerinden yapılmıştır, bu kapsamda yukarıdaki kategorilerden kent planı üzerinde işaretlenebilecek olanlar, haritalama adımında kullanılmıştır. Bu adımın sonunda anlatının bir temsili olarak haritalar üretilmiştir.

Anlatı okuma modeli uygulanırken ortaya çıkanlar ve sunum aşamasındaki haritalama ile ortaya konan haritalar tez çalışmasının Bulgular başlığında yorumlanmıştır.

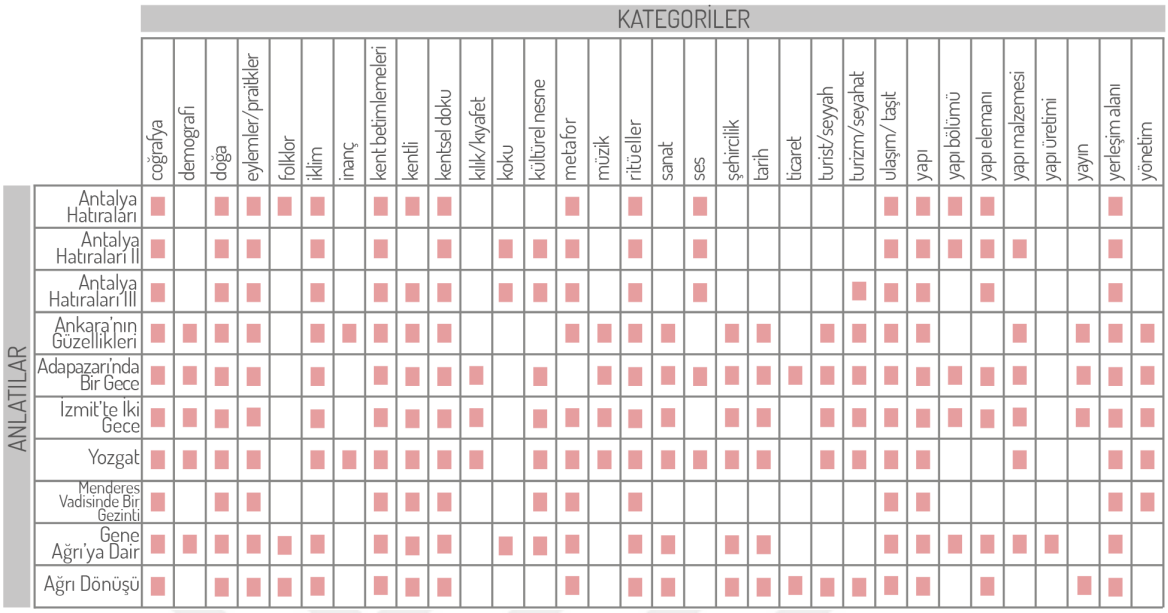
4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Mimarlık, bütün bir çevrenin görünür kılınmış halidir.
Suzanne Langer

Bu bölüm, Suzanne Langer'in yukarıdaki alıntısı ile açılımlanabilir. Bu tez çalışmasında anlatıdaki mimarlık, anlatı okuma modeli ile ortaya konanlar yoluyla görünür kılınmıştır. Anlatı okuma modeli, üç aşamada gerçekleştirilmiştir ve bu aşamaları oluşturan adımlarda çeşitli bulgulara rastlanmıştır. Toplama aşaması anlatıların içeriğindeki zenginlikleri ortaya koymuştur. Varlık Dergisi'ndeki kent deneyimi anlatılarının içeriğinin alternatif disiplinler arası birçok çalışma için veri potansiyeli sunduğu görülmüştür. Bu aşamada yer alan kavramlar dizgesi, bir kavramlar dağarcığı oluşturmanın örneklem grubunu belirlemede yönlendirici ve destekleyici bir rol oynadığını göstermiştir.

Anlatı okuma modeli, ikinci aşaması olan analizin birden çok adımında çıkarımlar yapabilmeye olanak sunmuştur. Döküm adımı, anlatı ile okuyucunun ilişkisini önemseyerek ve bu ilişkinin kendine özel bağlamında özgün olduğunu ortaya koymuştur. Bu adım, anlatının okunması ve okuma yoluyla öne çıkan kavramların belirginleştirilmesi suretiyle anlatının metinsel dünyasında olanları görmeye yönelik kapıyı aralayarak anlatıyı dönüştürmeye (haritalama için) başlamıştır ve öne çıkanlar haritada yer almıştır. Kodlama adımı, anlatıdaki kenti, kentin detaylarını ve gerçekliklerini görmeye imkân vererek mimarlık bilgisinin hangi ve ne tür kodlar aracılığı ile kurulabileceğini göstermiştir. Kodlama aynı zamanda ortaya çıkan kodlar ile bir sonraki adım olan kategorilendirme için kodlar arası anlamlı birlikteliklere dair ilk izlenimleri oluşturmuştur. Anlatıda yer alan mimarlık bilgisinin genel olarak hangi bağlamlarda oluştuğu belirlemeye başlamıştır. Kategorilendirme adımında ortaya çıkan anlatı-kategori ilişkisi Tablo 3'teki gibidir.

Tablo 3. Anlatılardaki kategoriler

Yukarıdaki tabloya bakıldığında anlatıdaki kent imgesinin kent gerçekliğine dair hangi kategorilerde veriler barındırdığı görünürlük kazanmıştır. Bu bağlamda yukarıdaki kategoriler ve mimarlık ilişkisi çeşitli şekillerde kurulabilir. Kenti edebi olarak tarifleyen kent betimlemeleri ve metafor kategorilerindeki yoğunluk dikkat çekmektedir. Bu iki kategori, anlatı ile kent arasındaki ilişkiyi kuran edebi perspektifi güçlü kavram gruplarından oluşmaktadır ve sunum adımında ortaya konan haritalarda görüleceği üzere kente dair çıkarımlar ve yorumlar yapmak için referans olmaktadır. Bu çıkarım ve yorumlar kentsel değerlendirmeleri mümkün kıldığı için bu kategorilerin mimarlık bilgisini ortaya koyarak mimarlık disiplinini desteklediği söylenebilir.

Kategorilere bakıldığında mimarlık disiplinin anlatılarda güçlü şekilde yer bulduğu görülmektedir. Mimarlık; anlatıda yapı, yapı elemanı, yapı bölümü, yapı malzemesi, yapı üretimi kategorileri ile yapısal ölçekte; kentsel doku, şehircilik, yerleşim alanı kategorileri ile kentsel ölçekte yer almaktadır. Coğrafya, doğa ve ulaşım/taşıt kategorileri her iki ölçekte de mimarlığı destekleyerek bu disiplinin anlatıdaki yerini sağlamlaştırmaktadır. Bu kategorilerin anlatılarda bulunma sıklıkları, mimarlığın kent deneyimi anlatılarında kent gerçekliğini sunmak için önemli veri kaynağı olduğunu göstermektedir.

Coğrafya, doğa, eylemler/pratikler, kentsel doku, ritüeller, ulaşım/taşıt, yapı ve yerleşim alanı kategorileri tüm anlatılarda görülmektedir ve bu sebeple tüm anlatılarda kent gerçekliğini çizen temel kategorilerdir denilebilir. Coğrafya, doğa, kentsel doku,

ulaşım/taşıt, yapı ve yerleşim alanı kategorileri kentteki fiziksel gerçeklikleri ifade ederken eylemler/pratikler ve ritüeller kategorileri davranışsal gerçeklikleri tanımlamaktadır. Tam bu noktada anlatıdaki kent gerçekliğinin mimarlık ile güçlü bağlantılarına ek olarak etnografya ile ilişkisinden söz edilebilir. Çünkü yerin deneyimi bir yandan o yerdeki yaşam, toplum ve kültür ile de ilgili olmak demektir. Bu sebeple ortaya çıkan kategoriler bağlamında anlatı, etnografya ile ilişki kurmaktadır.

Kategorilendirme, tez çalışması kapsamında üzerinde durulan etnografyanın görünürlük kazandığı adımdır. Yukarıdaki tablodaki kategorilerden eylemler/pratikler, folklor, inanç, kentli, kılık/kıyafet, kültürel nesne, ritüeller, sanat başta olmak üzere tüm kategoriler deneyimlenen yerdeki topluma ait gerçeklikler ve detaylar sunduğu için anlatıların içeriğinin etnografik veri sunduğu söylenebilir. Çünkü anlatılar deneyime dayalı oldukları için içeriğinde toplum ve kültürle ilgili olarak mekânın kullanım şekli, coğrafya ile ilişki, bireyler arası ilişki, toplumun davranışları, değerleri, günlük rutinler, toplumun kimliğine ve karakterine ait özellikler gibi konulara rastlanabilir. Kategoriler, deneyimin gerçekleştiği yeri ve oradaki toplumu tanımak ve anlamak için etnografik değerlendirme başlıkları olarak da ele alınabilir. Özetle deneyime dayalı anlatıda mimarlık okunurken bu okumanın etnografya ile de ilişkilendirilebileceği ve anlatının bu disiplinler arası ilişkiyi kurmak için güçlü bir bağlam oluşturduğu görülmüştür.

Kategorilendirme adımı bu çalışma kapsamında mimarlık disiplinin en net okunduğu adımdır denilebilir. Anlatı ve mimarlık ilişkisi bağlamında, anlatıda kent imgesinin nasıl ve ne ile oluşturulabileceği, anlatıdaki mimarlık bilgisinin kategorilendirme ile görünür hale gelmesi yoluyla açıklanabilir. Oluşturulan kategoriler mimarlık bilgisini kentsel bağlamda ortaya koyarken kentin toplumsal, sosyal ve fiziksel yüzlerini de yansıtmaktadır. Kategori sayısı ve kategori adları kesin kurallara ve sınırlara bağlı değildir. Anlatının zenginliği ve derinliği, yeni kod ya da kategori oluşturmayı mümkün kıldığı için kategori sayısı ve adı arttırılıp azaltılabilir şekilde esnektir. Anlatının yüksek veri potansiyelli dünyasının derinliği, esnek düşünmekle genişleyip disiplinler arası ilişkiyi güçlendirmektedir. Bu bağlamda kent, yukarıdaki kategorilerin yardımıyla anlatıda imgeleşebilmektedir. Anlatıdaki bu imge, okuyucunun zihninde kente dair bir izlenim oluşturmaktadır ve böylelikle mimarlık bilgisini görebilmeyi sağlamaktadır.

Hoşbeş adlı kitabında Berger (2016), bir desen çizdiğinde anadil içinde tanımlanamayan fakat sağlam yeri olduğunu bildiği bir görüntüler metnini ortaya çıkarmaya ve dönüştürerek aktarmaya çalıştığını belirtir (Şekil 39). Çalışmanın sunum adımında

üretilen haritalar da anlatıdaki mimarlık bilgisini ortaya çıkarmaya, dönüştürerek aktarmaya ve kenti anlatmaya çalışan temsili görüntüler olarak değerlendirilebilir.

Şekil 39. Zeytin ağacının metni (Berger, 2016:11)

Haritalama; haritalanan şeydeki (örneğin anlatıdaki) ilişkileri, bağları ve bunlara yönelik potansiyelleri ortaya koyarak anlatmaya, göstermeye çalışıp eleştirmeye imkân tanıyacak şekilde bilgi aktarmaktadır ve aynı zamanda haritalayan zihne özgü olması sebebiyle farklı şekillerde üretilebileceği için anlatının performatif gücünü arttırmaktadır. Haritalama ile ortaya konan bir çeşit temsil olarak haritalar, anlatıyı yeniden anlatmakla birlikte okuyan/bakan için bir anlama mekanizması sunmaktadır. Harita etkileşimde olduğu bireyi fikirler edinme ve görüş oluşturma bağlamında bir yapı (harita) içerisine ilişki kurmaya davet etmektedir ve bu ilişkilerin tarif edilmesiyle haritalamanın anlamı çoğalmaktadır. Çünkü her zihin yeni bir okuma-algılama aktivasyonu ile haritaya anlamsal yeni bir katman eklemektedir. Harita donuk ve sabit bir temsil olmanın aksine esnek ve geçirgen bir yapıdadır ve bu özelliğiyle etkileşim ve dönüşüme açıktır. Anlatı, farklı bir okur ya da yazar tarafından ele alındığında aynı yöntem (anlatı okuma modeli) ile farklı şekillerde haritalanabilir ve farklı görüntülerdeki haritalara dönüşebilir. Haritanın görsel teması olarak biricik olma hali, haritadaki bilgileri ve bu bilgilerin genel geçerliliğini reddetmez. Farklı bir zihin aynı yollardan geçerek farklı görüntüde bir harita oluşturabilir fakat ortaya konanlar benzer veya aynı şekillerdeki bilgiyi sunmuş olacaktır. Çünkü haritalama, haritalananı kavratmayı önemseyen bir temsil etme halidir. Özetle anlatı okuma modeli ile ortaya çıkarılan haritalama teşebbüsleri, harita dili farklılaşsa bile geçerliliğini korumaktadır.

Anlatılardaki kent imgesinin imgeleme dönüşmesi bir nevi kentteki "manzaranın resmedilmesi" demektir. Bu manzaralar aynı zamanda anlatıdaki mimarlık bilgisi olarak

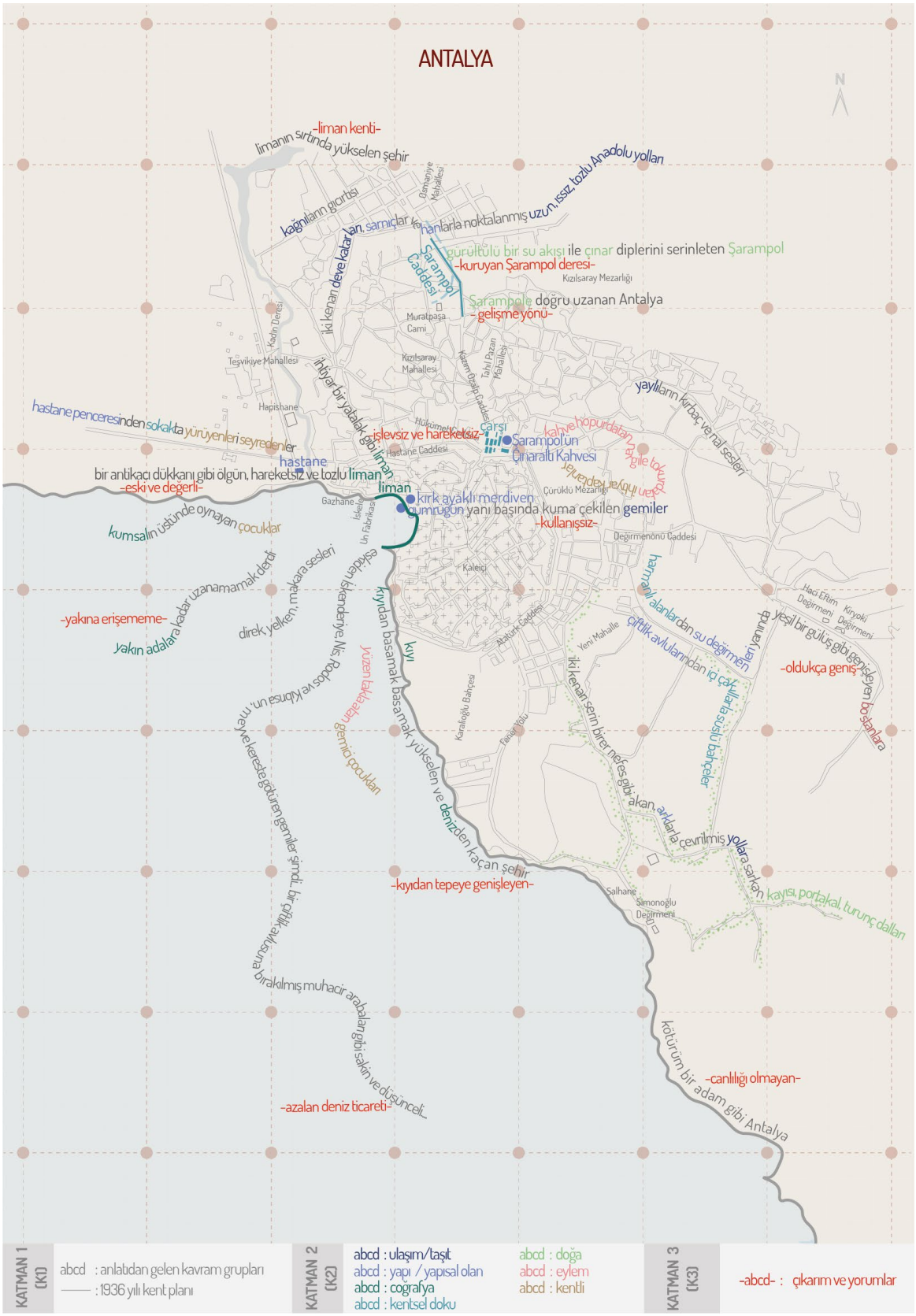
tariflenebilir. Haritalar bir arada değerlendirildiğinde karşılaştırmalı okumalar yapılabilir ve kentlerin sunduğu manzaralara dair sözler üretebilir.

Haritalama sonucu ortaya konan kent haritaları anlatılara özgüdür. Tüm haritalar için ortak olan haritalama dili ve lejant ile ilgili açıklamalar şu şekildedir:

Harita üç katmanı göstermektedir: Katman 1 (K1), Katman 2 (K2), Katman 3 (K3). K1 haritanın altlığını oluşturmaktadır, anlatının yazıldığı tarihteki kent planı ve anlatıdan gelen kavram ve kavram gruplarını (bkz. Ek 34-Ek 54) içermektedir ve bunlar gri renk ile haritaya işlenmiştir. K1 üzerinde kategorilendirme adımından gelen ve lejantta gösterilen kategoriler ile ilgili renklerin atanması ile K2 oluşturulmuştur. Ek olarak bu katmanda kent haritası üzerinde kategorilere yönelik biçimsel işaretlemeler de yapılmıştır. Örneğin anlatıda bahsedilen bir yapının kent planında yeri tespit edilebiliyorsa plan çizimindeki yapı, yapı kategorisinde renklendirilmiştir; çarşı, pazar gibi kentsel açık alanlar bir doku ile yeri belirlenecek şekilde renklendirilmiştir; nehir, dağ gibi coğrafi yerler ise kendi kategorisine uygun renkte belirginleştirilmiştir. K2 kent imgesinin hangi kategoriler etrafında yoğunlaştığını göstermektedir, fakat imgeye dair en yenilikçi bakışı K3 sunmaktadır. Son katman olarak K3, yorumlar-çıkarımlar ve (varsa) rotaları göstermektedir. Haritanın tümü ilk iki katmanda gizli kalanları ortaya çıkarmakta ve kente bakış için yeni bir perspektif kazandırmaktadır. Haritalama ile anlatıdaki kent imgesini görmek ve haritayı okumak, anlatıyı kolaylıkla anlayarak yorumlamak için önemlidir. Ortaya çıkan haritalar aşağıdaki şekillerde sıralanmıştır.

Antalya Hatıraları (Anlatı I)

İlk anlatı olarak Antalya Hatıraları için yapılan Şekil 40'taki haritaya bakıldığında anlatıdaki Antalya imgesinin noktasal imgeleme ile 1933 yılındaki Antalya'nın genel manzarasını çizmek üzere oluşturulduğu görülmektedir. K1'deki anlatıdan gelen kavram grupları döküm adımında öne çıkarılanlardan oluşmaktadır. K2, kent imgesini oluşturan kategorilerin K1'de renklendirilmesiyle ve kent planı üzerinde yeri tespit edilebilenlerin kategori rengine uygun olarak işaretlenmesiyle oluşturulmuştur. K3 ise Antalya imgesine dair çıkarımları ifade etmektedir ve K1'de ilgili olduğu kavram gruplarına yakın konumlandırılmıştır. Bu katmanlar, Antalya'nın imgelenme biçimini gösterirken aynı zamanda kent imgesi oluşturmak için anlatının betimleyici gücünü de ortaya koymaktadır.

Şekil 40. Antalya kent haritası

Anlatıda geçen ve kent planında yeri belirlenerek işaretlenebilen yerler K2'de görüldüğü üzere liman ve çevresindeki alanlardır. İşaretli yerler liman, kırk ayaklı merdiven, gümrük, çarşı, Çınaraltı kahvesi ve Şarampol Caddesi'dir. Anlatıdaki kent imgesi K2'de görüleceği üzere gerçeklikle coğrafya, yapı/yapısal olan ve kentsel doku kategorilerinde işaretlenebilir bir ilişki kurarken, ulaşım/taşıt, doğa, kentli ve eylemler kategorileri imgeyi pekiştirici bir konumdadır. Anlatıda betimlemelerin sıklıkla yer alması K3'ü zengin içerikli kılmıştır. K3'ten yola çıkarak Antalya için oldukça değerli olan fakat zamanla atıllaşarak işlevsiz ve cansız bir hal alan limanın, kente canlılığını veren yaşam kaynağı olduğu söylenebilir. Limanın canlılığını kaybetmesi eski ve canlı zamanlara olan özlemi beraberinde getirdiği için Antalya imgesi nostaljik bir özlem eşliğinde betimlenmiştir. Azalan deniz ticareti ve deniz ulaşımına bağlı olarak deniz ulaşım araçlarının eskimesi de limanın nitelik kaybına uğramasını pekiştirmiştir. Limanın çevresindeki en yoğun yerleşim alanı olarak Şarampol'ün de bu değişimlerden olumsuz yönde etkilendiği söylenebilir. Antalya'nın kıyıdan tepeye doğru genişlemesi denizden uzaklaşma çabası olarak yorumlanarak deniz-kent ilişkisinin olumsuzluğu yeniden vurgulanmıştır. Anlatıda kara yolu ulaşımının zorluklarından bahsedilirken, yaşama yerleri ve doğaya dair ifadeler kent imgesini olumlu yönde desteklemiştir. Bu durumda bu anlatı kapsamında doğa ve kentsel doku Antalya'ya dair olumlu imgelenen kategorilerdir denilebilir.

Haritada görüldüğü üzere anlatıdaki Antalya imgesi, noktasal imgeleme ile oluşturulmuştur. Liman odaklı anlatıda, liman ve çevresindeki yerleşim alanlarında işaretlenebilen yerler (çarşı, Şarampol, gümrük, kırk ayaklı merdiven) ile Antalya kentine dair noktasal imgelemenin yapı/yapısal olan, coğrafya ve kentsel doku kategorilerinde yapıldığı görülmektedir. Bu imgeye ek olarak haritada liman, çarşı, Şarampol arasında işleyen bir aks okunmaktadır. Anlatı bir rota ve kente dair bir başlangıç noktası önermemektedir, ancak anlatı kurucu yerin liman olduğu söylenebilir.

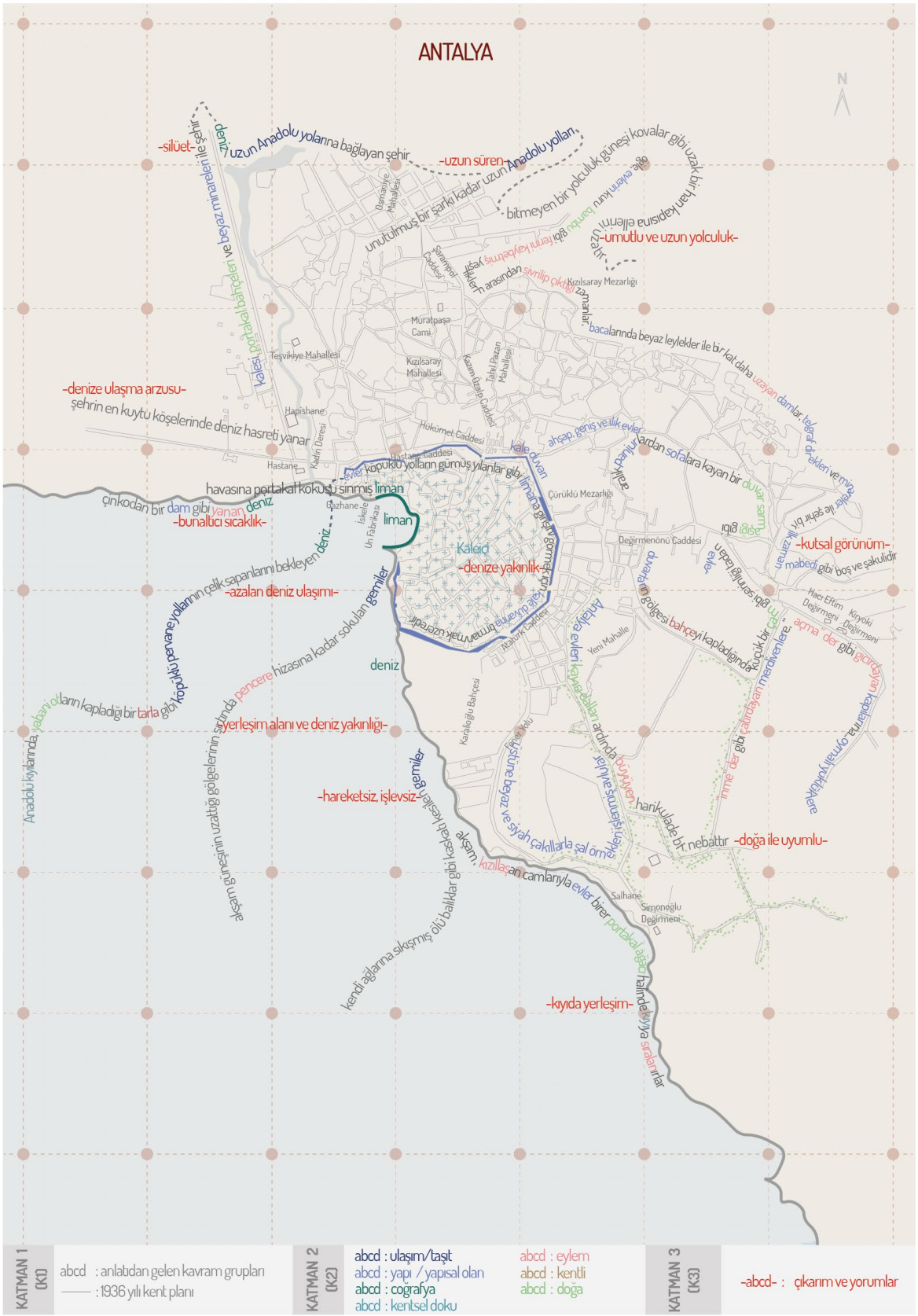
Harita aracılığıyla ortaya konanlar şu şekilde özetlenebilir: Haritada kentin gerçekliğine dair görülenler liman, çarşı, Şarampol bağlantısının kıyıya dik bir aksı tanımladığı, coğrafyanın (liman) bu kenti şekillendiren önemli bir etken olduğudur. Noktasal imgeleme yapılan anlatıda kent imgesi aynı zamanda genel bir Antalya manzarası çizmektedir çünkü anlatının betimsel yönü (metaforlar, mecazlar, benzetmeler vb.) oldukça güçlü ve zengindir. Anlatıyı, bir kent deneyimi anlatısı olarak değerli kılan, yeri noktasal imgelerken kentin merkezine odaklanması ve betimleyici ifadelerle güçlü bir kent tarifi vermesidir.

Antalya Hatıraları II (Anlatı II)

Antalya Hatıraları serisinin ikincisi ve tez çalışmasının da ikinci anlatısı olarak Antalya Hatıraları II'deki Antalya imgesi Şekil 41'deki gibi haritalanmıştır. Haritaya bakıldığında K1'deki anlatıdan gelen kavram gruplarının Antalya yolları ve evlerine dair metin parçalarından oluştuğu görülebilir. K2'de ise coğrafya kategorisinde liman ve yapı/yapısal olan kategorisinde limanın yanı başındaki Kaleiçi işaretlenmiştir. K2'de renklendirilen kavram gruplarına göre kent imgesi yapı/yapısal olan kategorisinde yoğunlaşmış ve diğer kategoriler dengeli şekilde yayılım göstermiştir. Anlatıdaki betimleyici üslubun bir sonucu olarak K3'te çıkarım ve yorumlar sıklıkla yer almaktadır. Anlatı içeriğinin Antalya evleri ve ulaşımı ile oluşturulması K3'teki çıkarım ve yorumların bu konulara yönelik olmasını gerektirmiştir. K3'e dayanarak 1933 yılındaki Antalya'ya dair kentin deniz ile zayıflayan ilişkisi, karayollarının uzun ve sakin oluşu, kıyıya yakın ve doğa ile uyumlu yerleşim alanlarının varlığı görülebilir.

Haritaya göre kentin anlatıdaki imgelenme biçimi noktasal imgeleme ile Antalya kent manzarasını çizmeye yöneliktir. Haritada yalnızca iki yerin işaretlenebilmesiyle ilk anlatıya oranla daha az sayıda noktasal imgelem yapılmıştır. Anlatı küçük ölçekte liman merkezli yerleşim alanındaki evler ve bunların doğa ile ilişkisini, büyük ölçekte ise kentin yolları ve ulaşımını detaylandırarak kent manzarasının genel görünümü tariflemiştir. Anlatıda güçlü betimsel ifadelere yer verilmesi, kent imgesinin daha derinlikli ve zengin bir biçimde inşa edilmesine katkı sağlamıştır. Anlatı bir rota önermeyip genel olarak kent merkezine dönüktür.

Haritada ortaya konanlar ile kent gerçekliğine dair söylenebilecekler şu şekildedir: coğrafya (liman) kenti şekillendiren önemli bir etkendir ve yerleşim alanı limanın çevresinde kurulmuştur, denizden gelen ulaşım (eski canlılığını yitirmiş) liman aracılığıyla karaya taşınarak Anadolu'ya uzanmaktadır. Anadolu'ya ulaşan karayollarının uzun ve ıssız olarak tanımlanması yine coğrafya ilişkilendirilebilir. Anlatıyı bir kent deneyimi anlatısı olarak değerli kılan yön, noktasal imgeleme yaparken deneyimlenen kentte belirli konulara (evler ve ulaşım) odaklanması ve betimleyici anlatım olanaklarını (metafor, mecaz, benzetme vb.) kullanarak kapsamlı ve etkileyici bir kent tasviri ortaya koyabilmesidir.

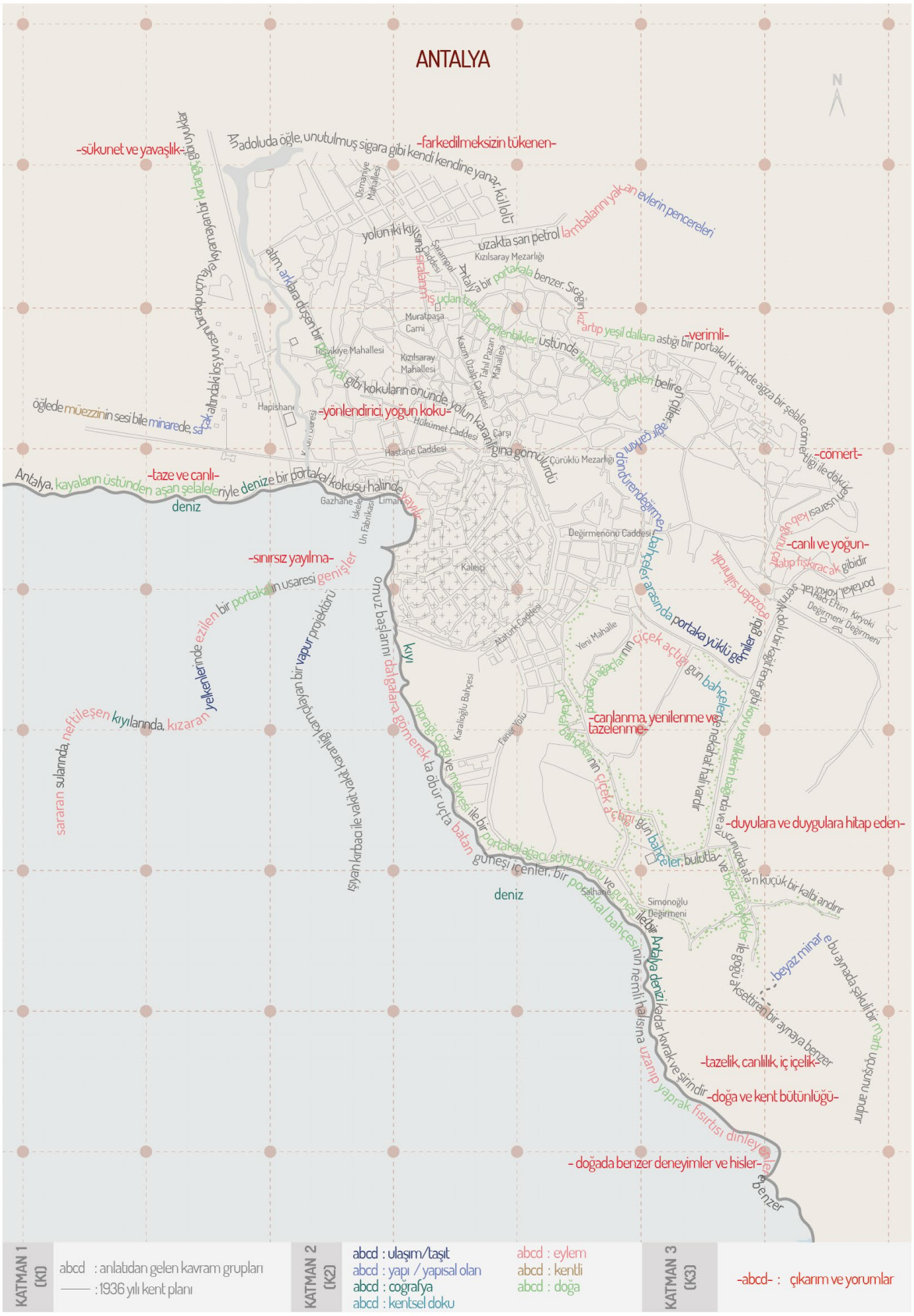
Şekil 41. Antalya kent haritası II

Antalya Hatıraları III (Anlatı III)

Antalya Hatıraları serisinin üçüncüsü olarak Antalya Hatıraları III anlatısı Şekil 42'deki haritada görüleceği üzere kentin doğasını öne çıkaran bir kent manzarası tariflemektedir. K1'de anlatıdan gelen kavram gruplarının doğa içeriğinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Bu durum K2'de kategorilere uygun renklendirmelerde belirgin olarak görülmektedir. Bu katmanda ilk iki anlatıya göre farklılaşarak dikkat çeken durum, herhangi bir işaretleme yapılamamasıdır. Anlatı içeriğinde K2'de işaretleme yapmak için herhangi bir veri bulunmamaktadır. K3, anlatının betimleyici yönünün güçlü olmasından kaynaklı olarak yoğun bir içeriğe sahiptir.

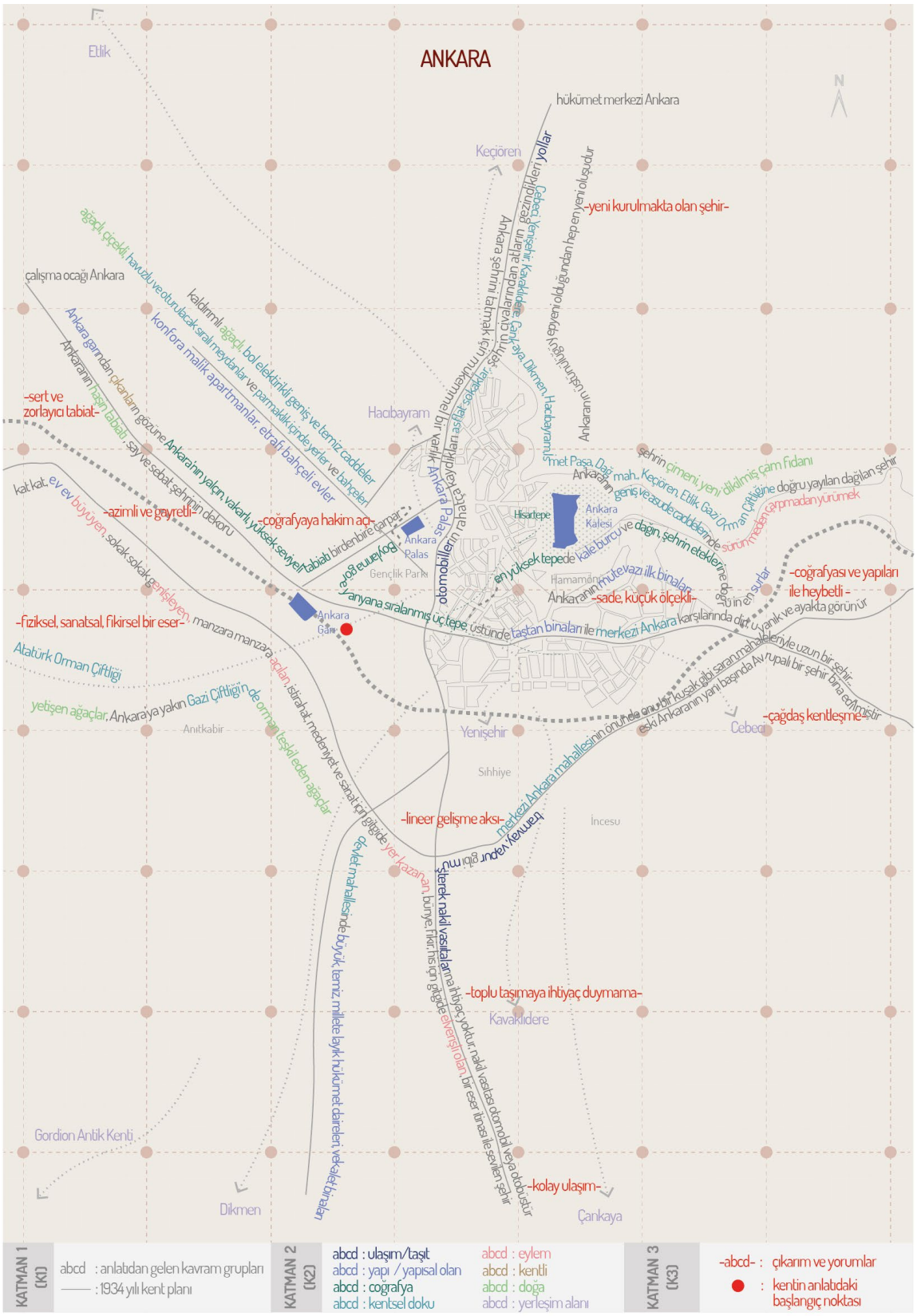
Haritaya göre kentin anlatıdaki imgelenme biçimi bir silüet çizmeye yöneliktir. K2'de kent planı üzerinde işaretleme yapılamaması ve anlatının betimleyici üslubu anlatıdaki kent imgesinin biçimini bu yönde şekillendiren etkenlerdir denilebilir. Anlatı, önceki Antalya anlatılarına benzer olarak kent merkezinde (liman ve çevresi) geçmektedir. K3'e dayanarak Antalya'nın doğası ile özdeşleştiği, denizi ve portakal bahçeleri ile bir bütün olduğu ve Antalya'da günlerin sükûnet ve sakinlik içerisinde geçtiği söylenebilir. İlk anlatıdaki (Antalya Hatıraları) eskiyen ve canlılığını kaybeden bir Antalya'nın yerine doğası ile bütün ve yaşayan bir Antalya anlatılmıştır.

Haritaya bakarak kente yönelik söylenebilecekler özetle şu şekilde sıralanabilir: Antalya doğası ile bütünlük arz eden bir kenttir. Bu durum kente canlılık vermektedir ve aynı zamanda kenti karakterize ederek kent kimliğini şekillendirmektedir. Anlatıyı diğer Antalya anlatılarından farklılaştırarak değerli kılan yön; benzetmelerin, mecaz anlatımların ve metaforların sıklıkla yer aldığı betimsel bir üslupla Antalya'yı pastoral olarak aktarmasıdır.

Şekil 42: Antalya kent haritası III

Ankara'nın Güzellikleri (Anlatı IV)

Şekil 43. Ankara kent haritası

Ankara'nın Güzellikleri anlatısına dair oluşturulan Şekil 43'teki haritada 1934 yılı Ankara'sı görülmektedir. K1, kent planı üzerine yerleştirilen anlatıdan gelen kavram gruplarını yansıtmaktadır. Bu katmanın doluluğu anlatıdaki veri yoğunluğunun bir işareti olarak değerlendirilebilir. K2'de renklendirilen kavramlar K1'deki veri yoğunluğunun etkisiyle ilk anlatılara göre daha fazladır. Bu durumda haritanın kavramsal doluluğu bir zenginlik olarak değerlendirilebilir ve imgeyi güçlendirmiştir denilebilir. K2'de yapı/yapısal olan kategorisinde Ankara Garı, Ankara Kalesi, Ankara Palas coğrafya kategorisinde Hisartepe işaretlenmiştir. Ayrıca anlatıda geçen yeni yerleşim adları yerleşim alanı kategorisinde merkeze göre konumları doğrultusunda gösterilmiştir. K2'de dengeli şekilde yer alan diğer kategoriler de Ankara'ya dair genel manzarayı pekiştirmiştir. Anlatının betimsel gücü K3'ün içeriğinin zengin olmasını sağlamıştır. Bu katmanda diğer anlatılardan farklı olarak anlatıda kente başlangıç noktasını veren yer (Ankara Garı) gösterilmiştir, anlatı burada bulunmak ile başlamaktadır. Bu durum kenti görmek, anlamak, okumak için önemli bir ipucudur ve Ankara'ya dair imgenin oluşmasında bu yapı başlangıç rolü üstelenmektedir.

Haritada K2'de yapılan işaretlemelere dayanarak Ankara kent imgesinin noktasal imgeleme ile kurulduğu, K3'e dayanarak ise anlatının betimleyici ve niteleyici içeriğinin imgeyi destekleyerek zenginleştirdiği söylenebilir. Anlatıda Ankara'nın güzel yanları milli duygular eşliğinde anlatılmaktadır ve bu sebeple duygusal betimlere sıklıkla rastlanmaktadır. Kent planının modern oluşu üzerinde sıklıkla durularak bunun güzel yönleri vurgulanmıştır. K2'de yer alan yerleşim alanları kategorisi kentin gelişme alanlarının yeni kent planına bağlı olarak yayıldığını göstermektedir. Haritada işaretlenen yapılar, kuzey güney aksında gelişmekte olan kentin merkezini işaret etmektedir. Bu aksın bir tarafında eski kent merkezi (Ankara Kalesi) yer alırken diğer tarafında bu merkeze eklenmekte olan yerler bulunmaktadır.

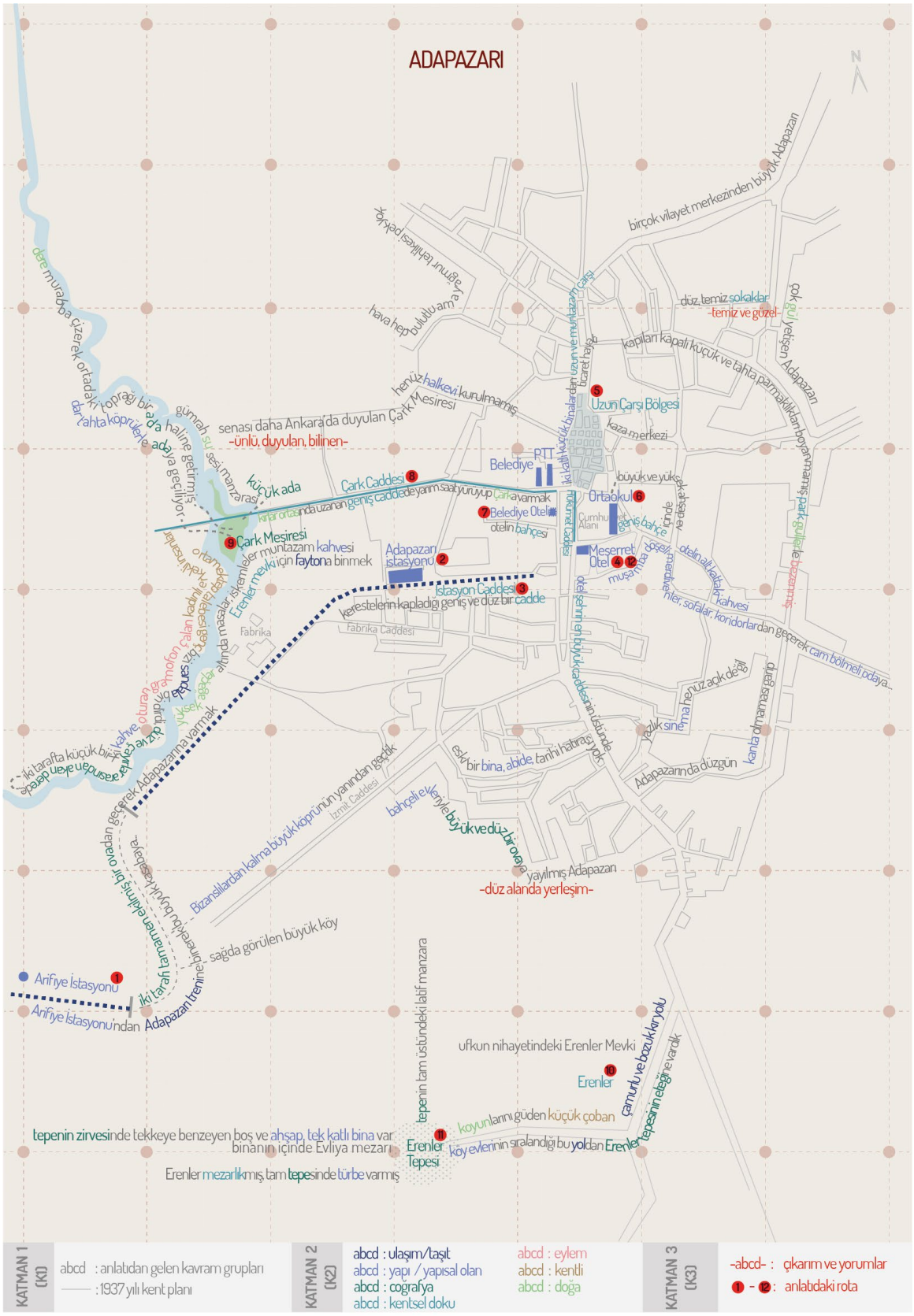
Ankara kent haritasına dayanarak özetle şunlar söylenebilir: Kentin yapı ve coğrafya kategorilerinde noktasal imgelenmesi kent merkezinin ve bu merkezdeki kaymaların (eski-yeni) görülmesine imkân vermektedir. Ankara ikonografik yapıları ve kenti var eden coğrafi yerleri üzerinden noktasal imgelenmiştir fakat yeni kent planının uygulanmasıyla birlikte ortaya çıkan kentteki gelişme akslarının görülmesi de mümkündür. Kent, eski kent merkezini kuzey-güney aksında açan bir gelişim göstermektedir. Eski kent merkezi, coğrafya ve yapı etkenli merkezileşirken kuzey-güney aksındaki yeni kent planı ulaşım kararlarına yönelik gelişmeyi sunmaktadır. İmge, kuzey-güney aksında yeni gelişmekte olan yerlerin kentin eski merkezi ile olan ilişkisini anlamak ve anlamlandırmak üzere güçlü bir perspektif

sunmaktadır. Doğu-batı aksındaki demiryolu ulaşımı da kenti bu aksta açmak için etkili olmaktadır. Ankara'nın Güzellikleri anlatısını kendi özelinde değerli kılan, kente başlangıç noktasını veren bir yerin olması ve bu yerden kentin geneline hâkim bir bakışı sunmasıdır; tüm bunları milli duygular eşliğinde aktarması da anlatıya ayrı bir önem atfetmektedir. Tüm anlatı boyunca devam eden millî duygular, imgeyi pekiştirerek güçlü bir noktaya taşımıştır. Anlatı, adında da anlaşılacağı Ankara'nın güzel yanlarını ve gelişmekte olan kentin iyi yönlerini anlatmaktadır.

Adapazarı'nda Bir Gece (Anlatı V)

Şekil 44'teki Adapazarı kent haritasında 1934 yılı Adapazarı kentine dair kent imgesi ile dönemin manzarası sunulmuştur. K1'de kent planı, anlatıdan gelen kavram grupları ve K2'de kategorilere göre yapılan renklendirmeler görülmektedir. Anlatıdan gelen verilere göre K2'de kent planı üzerinde işaretlemeler yapılabilmiştir. İşaretlemeler sırasına göre yapı/yapısal olan, kentsel doku, coğrafya kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Yapı/yapısal olan kategorisinde istasyon, Meserret Otel, ortaokul, belediye, PTT, belediye oteli; kentsel doku kategorisinde Çark Caddesi, İstasyon Caddesi, Hükümet Caddesi ve Uzun Çarşı; coğrafya kategorisinde Çark Mesiresi ve Erenler tepesi işaretlenmiştir. Anlatı, deneyimi ve deneyimdeki gerçekliği doğrudan tarifleyen ifadelerden oluştuğu için yalın ve açıklayıcı bir üsluptadır, yani anlatıda mecazlar, metaforlar ve benzetmeler az olduğu için K3'teki çıkarım ve yorumlar da az sayıdadır. Anlatıda tarif edilen rotanın da K3'e işlendiği görülmektedir. K2'de işaretlenen yerler genellikle K3'teki rotayı oluşturmuştur. İşaretlenmiş bu yerler anlatıda geçen sıraya göre rotanın durak noktalarını oluşturacak şekilde numaralandırılmıştır.

Haritada görüldüğü üzere Adapazarı, anlatıda rota ile imgelenmiştir. Hem rotanın başlangıcı olan hem de anlatıya başlangıç noktası veren durak Arifiye İstasyonu'dur. Bu istasyon kentin merkezine gelmeden önceki duraktır, yazar bu noktadan yolculuğuna başlayarak kent merkezindeki istasyona (Adapazarı İstasyonu) gelmiş ve buradan kente açılmıştır. Yazar kent merkezini anlatırken yapılardan ve kentsel dokuyu oluşturan açık alanlardan sıklıkla söz etmiştir. K3'teki rota takip edilip duraklara bakıldığında şunlar görülebilir: kent merkezi yapılarla kurulmuştur, merkez batıdaki istasyon ve mesire alanının varlığı ile bu yönde güçlü bağlantılar kurmuştur, istasyon ve mesireye ulaştıran caddeler canlı ve aktif kullanılan caddelerdir.

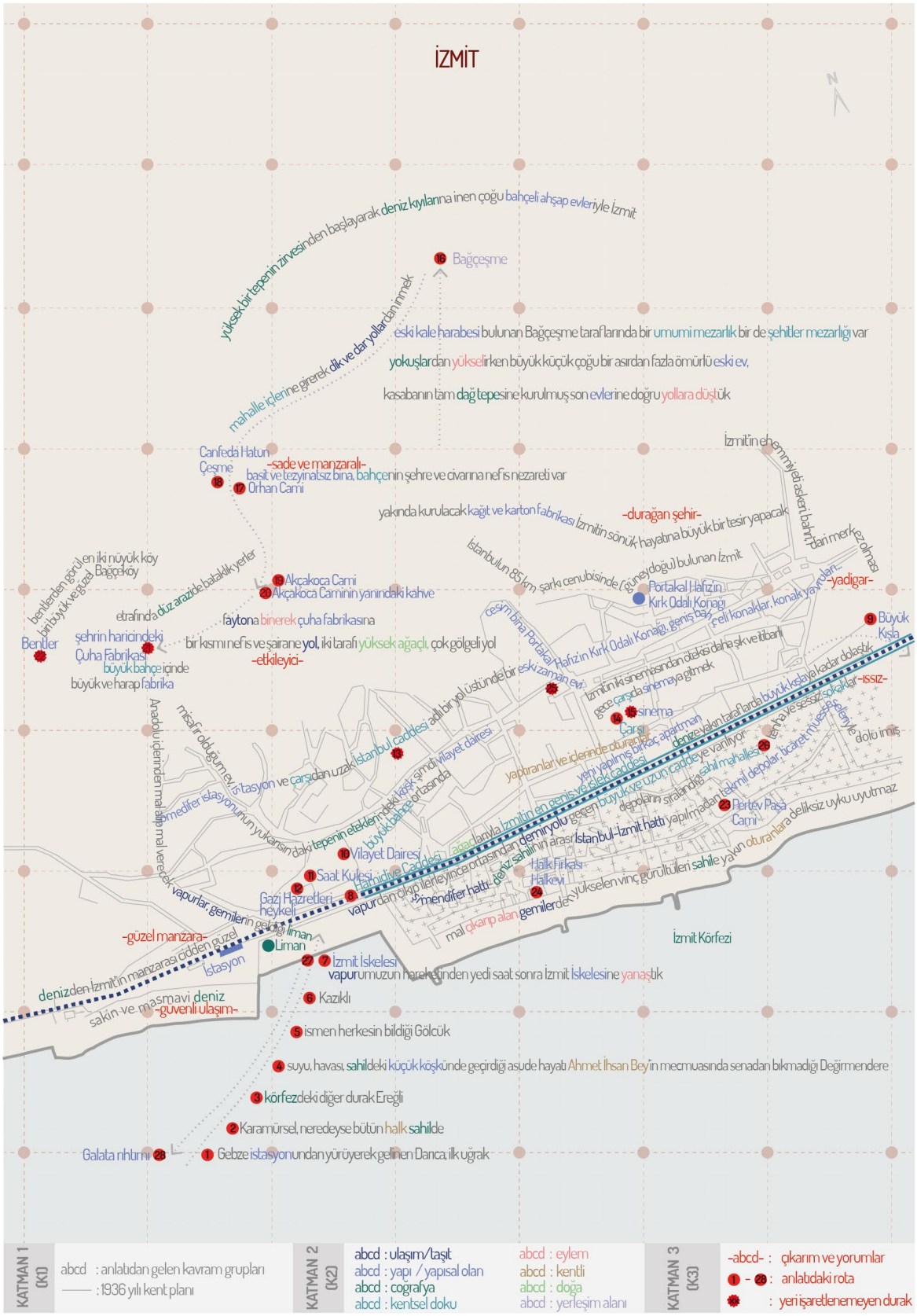

Şekil 44. Adapazarı kent haritası

Rota ile imgelenen kentin gerçekliğine dair yapılan değerlendirmeler şu şekilde sıralanabilir: Kent kuzey-güney aksında gelişmekte iken bu aksın batısında yer alan demiryolu ulaşımı (ulaşım/taşıt kategorisi) ve Çark mesiresi (coğrafya kategorisi) aksın batı yönünde açılmasını sağlamıştır. Güney yönündeki Erenler Tepesi'nin kent merkezinden uzakta olmasına rağmen rota üzerinde yer alacak kadar öne çıkmış olmasına dayanarak coğrafyanın kent gelişiminde ve yayılımda önemli bir etkide olduğu söylenebilir. Anlatıyı bir kent deneyimi anlatısı olarak farklı ve farkından ötürü değerli kılan nitelik, bir yolculuğu doğrudan ve açıklayıcı ifadeler ile aktararak deneyimin anlatı aracılığı ile bir kent rotasına dönüşmesine imkân vermesidir. Kentte takip edilen rota anlatı boyunca varlığını sürdürerek okuyucuyu kentte gezdirmektedir yani rota kent manzarasını sunmuştur.

İzmit'te İki Gece (Anlatı VI)

Şekil 45'teki İzmit kent haritasında 1934 yılı İzmit'ine dair bir manzara görülmektedir. Haritada K1'de anlatıdan gelen kavram grupları, K2'de bu kavramların kategorilere göre renklendirilmiş hali yer almaktadır ve K2'de birçok yer işaretlenmiştir. K3'te K1'deki kavram gruplanın imkân verdiği ölçüde yapılan çıkarım ve yorumlarla birlikte anlatıda geçen rota yer almaktadır. K2'de işaretlenen yerler genellikle K3'teki rotayı tanımlamaktadır ancak rotada olup K2'de yeri netleştirilemeyen duraklar mevcuttur, bu sebeple bu durakların işaretleme biçiminde değişikliğe gidilmiştir. Yeni eklenen bu işaret lejantta "yeri işaretlenemeyen" ifadesi ile gösterilmiştir. K2'deki bazı işaretlemeler ise anlatıda geçmektedir fakat rotada yer almadığı için rota güzergahına dâhil edilmemiştir. Örneğin K2'de işaretlenen Portakal Hafızın Kırık Odalı Konağı bir durak noktası değildir fakat yazar onunla ilgili edindiği bilgilerden bahsederek noktasal imgelemiştir. K2'de yapı/yapısal olan kategorisindeki yoğunluk dikkat çekerken, coğrafya ve kentsel doku kategorilerindeki benzer yoğunluk göstermektedir.

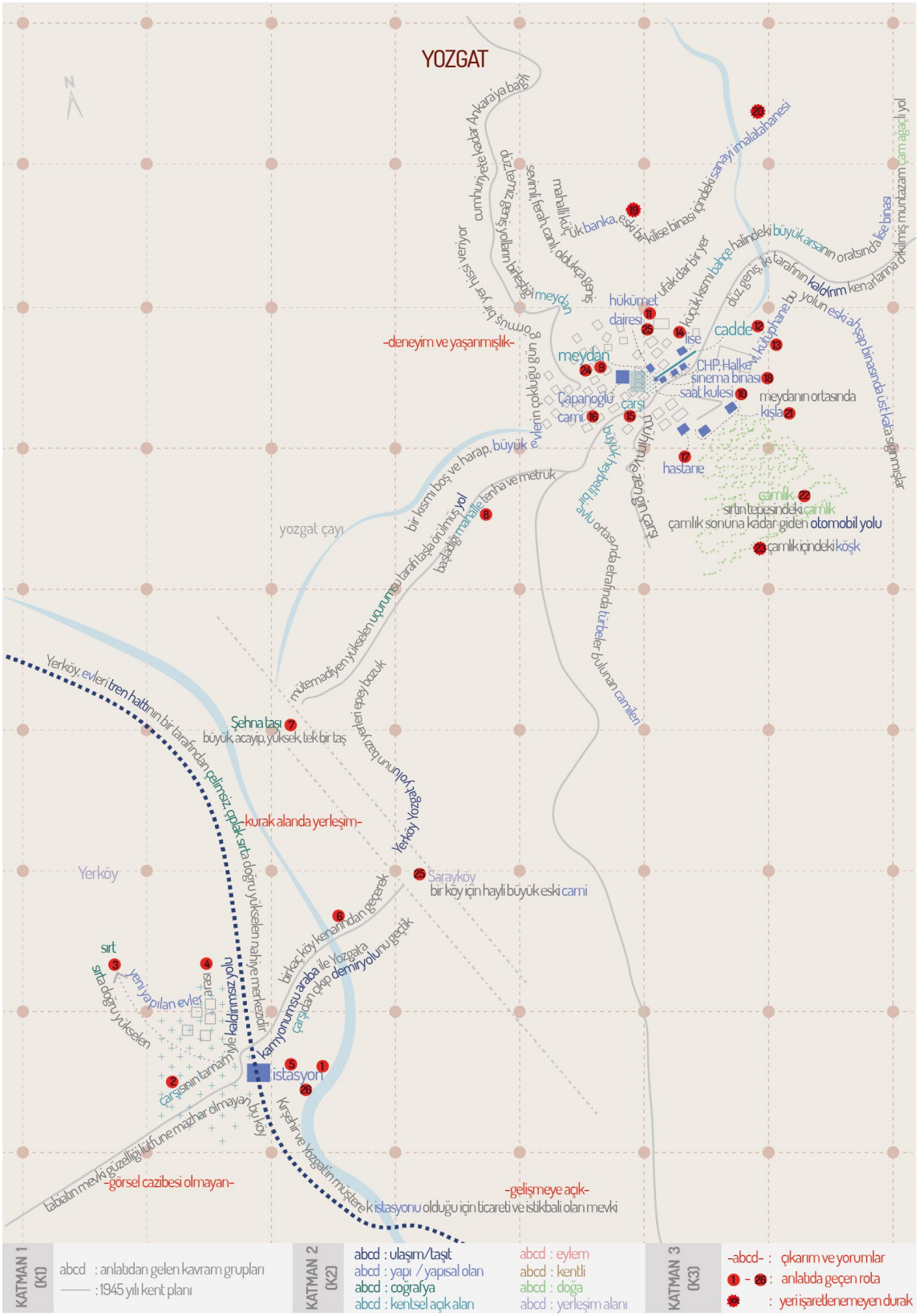

Şekil 45. İzmit kent haritası

K3'te görüldüğü gibi İzmit, anlatıda rota ile imgelenmiştir. Anlatı Gebze İstasyonu ile başlamıştır ve bu istasyon rotanın ilk durak noktasını oluşturmuştur. Devamında deniz yolu ulaşımı ile birkaç iskeleye (Darıca, Karamürsel, Ereğli, Değirmendere, Gölcük, Kazıklı) uğrayarak İzmit İskelesi'ne varılmıştır. Kentin başlangıç noktası İzmit iskelesidir ve kent bu noktadan açılarak deneyimlenmiştir. K3'teki yorum ve çıkarımlar ile rotaya dayanarak kentin hem kıyıda genişleyen hem de tepelere yükselen bir gelişim gösterdiği söylenebilir. İskeleden başlayan, iskelenin doğusunda yer alan ve içinden demiryolu geçen alan kentin merkezidir ve kent bu merkezden kıyıya paralel olarak yanlara ve tepeye doğru yayılmaktadır. Denize paralel ve denize dik olan bu iki aks anlatıdaki rota içerisinde de görülmektedir. Kıyıya paralel giden rota tepeye doğru çıkarak devam etmiştir, tepeden inerken farklı bir güzergâh ile yeniden kıyı şeridine bağlanmıştır, kıyı şeridindeki merkezde ise doğu batı yönündeki yer değiştirmelerle devam etmiştir.

Anlatıda imgelenen İzmit ile ilgili özetle şunlar söylenebilir: Kent merkezi, kıyıda deniz yolu ulaşımı ile demir yolu ulaşımının kesiştiği noktanın doğusunda gelişirken kıyıya dik gelişim evler ve yerleşim alanı aracılığı ile olmuştur. Bu durum kategorilere bağlı olarak değerlendirildiğinde kent, coğrafya kategorisinde bir tepe ve tepenin eteklerinde denizle ilişkili olarak kıyıda açılmakta olan bir görüntü çizmekte iken ulaşım/taşıt kategorisindeki demiryolunun bu gelişmeyi desteklediği söylenebilir. Kamusal yapı ve kentsel açık alanlar kıyıya paralel olan kent merkezinde yer alırken bu alanda yeni apartmanların da yapılması kentin kıyıya yakın düz bölgelerde hızla geliştiğini tepeye doğru dik alanlarda ise daha sınırlı geliştiğini göstermektedir. Anlatıyı bir kent deneyimi anlatısı olarak değerli kılan durum, kenti bir rota ile imgelerken rota üzerinde olmayan yerlerin noktasal imgelenmesi ile kente yönelik imgenin ve çizilen kent manzarasının zenginleştirilmesidir.

Yozgat (Anlatı VII)

Şekil 46. Yozgat kent haritası

Yozgat kent haritasına (Şekil 46) bakıldığında anlatının içeriğinde iki yer anlatıldığı görülmektedir. Anlatı Yerköy ile başlamış Yozgat kentinin merkezine odaklanmıştır. Yerköy anlatıya başlangıç noktasını veren yerleşim alanıdır, rotayı başlatan yerdir ve anlatıda Yozgat'a ulaşmanın ilk adımı Yerköy'den geçmektir. Bu sebeple haritada hem Yerköy hem de Yozgat kent merkezi gösterilmiştir. Bu iki yer arasındaki gerçek mesafe harita alanına sığdırılamayacak kadar uzun olduğu için iki yeri bağlayan yolda kesinti yapılmış yani iki yer birbirine yaklaştırılmıştır. Anlatının haritada kesilerek çıkarılan alana dair herhangi bir işaretlemeyi gerektirmemesi yerlerin yakınlaşmasına imkân tanımıştır.

K1'deki anlatıdan gelen kavram gruplarının Yozgat kent merkezinde yoğunlaştığı Yerköy'de ise daha az olduğu görülmektedir. Haritanın genelinde K2'de yapı/yapısal olan kategorisindeki yoğunluk ilk sırada gelirken bunu kentsel doku kategorisi ve coğrafya kategorisi takip etmektedir. K3 ise anlatının yalın bir dille açıklayıcı bir üslupta kaleme alınmış olmasından kaynaklı olarak az veri sunmaktadır. K2'de Yozgat kent merkezindeki yapı/yapısal olan ve kentsel doku kategorilerinin dengeli dağılımı dikkat çekmektedir.

Yozgat kenti Yozgat anlatısında rota ile imgelenmiştir. Anlatıdaki rota Yozgat'a demiryolu ulaşmaması sebebiyle Yerköy ile başlamaktadır. Yozgat'a giden karayolu ile demiryolunun birleşim yeri Yerköy'dür. Yozgat'a demiryolu ile gelenler Yerköy'de inip buradan karayolu ile merkeze ulaşmaktadır. Yerköy istasyonu konumu itibari ile hem Yozgat'a hem de Kırşehir'e hizmet vermektedir. K3'ten yola çıkarak Yerköy'ün az gelişmiş bir yer olduğu fakat ulaşım çerçevesinde önemli bir konumda olduğu için gelişmeye açık olduğu söylenebilmektedir. Yerköy ile başlayan rotada Yozgat kent merkezine gelindiğinde kente başlangıç noktasını veren yer kent meydanıdır. Rota, kent meydanı yakınındaki yapılarla ve kentsel dokuyu oluşturan alanlarla devam etmektedir. Rotada yer alan kent merkezindeki çamlık, doğa kategorisinde önemli bir kent değeri olarak öne çıkmaktadır.

Harita üzerinden kent gerçekliğine dair şu değerlendirmeler yapılabilir: Yozgat coğrafya kategorisinde değerlendirildiğinde bir nehir üzerinde ve çamlık eteklerine yerleşmiştir. Kent merkezi çamlığın olduğu tepe ile karşılıklı duran diğer tepenin etekleri olarak düşünülebilir. Kent merkezi küçük, kentsel doku (çarşı, meydan) ve kamusal yapılar (sinema, halkevi) iç içedir ve kentin en işlek caddesi nehir aksına paraleldir. Bu iç içe olma halinde coğrafya karakterinin etkili olduğu söylenebilir. Kenti şekillendiren bir diğer kategori ulaşımdır, demiryolunun kent merkezine yakın bir yerleşim alanına kadar gelmesi fakat merkeze girmemesi kentin gelişme hızı için olumsuz bir durumdur. Ulaşımın yalnızca karayolu ile sağlanmış olması, bir arada ve toplu duran bir kent merkezi biçimlenmesi ile

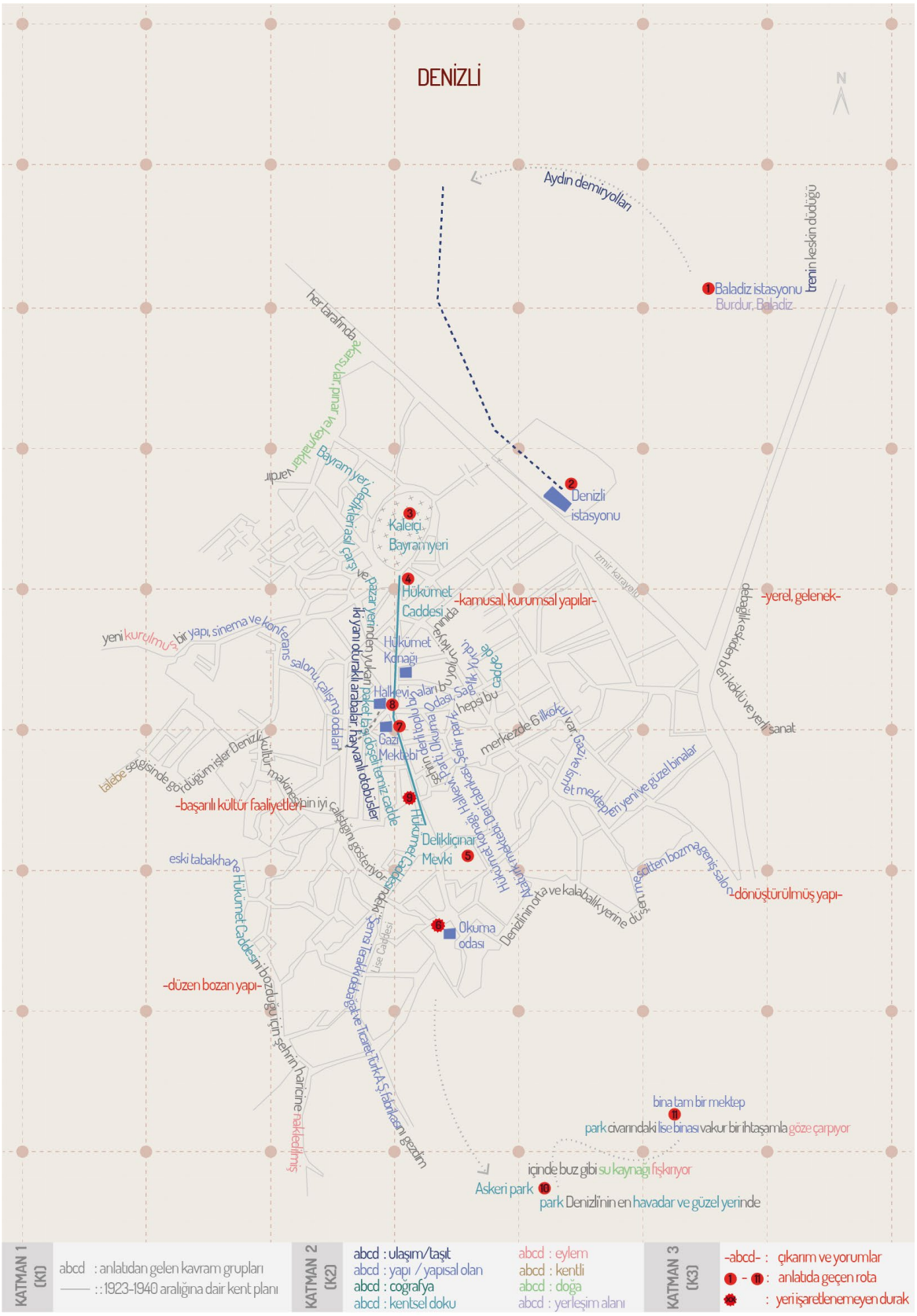
ilişkilendirilebilir. Yozgat anlatısını bir kent deneyim anlatısı olarak değerli kılan yön, içerik olarak Yozgat'a dair genel manzarayı anlatırken kırsalın iyileşmesine yönelik çabaya vurgu yapmasıdır. Aynı zamanda Yozgat'a odaklanan anlatı başka bir yeri (Yerköy) başlangıç noktası yaparak iki farklı yeri sunmuştur.

Menderes Vadisinde Bir Gezinti (Anlatı VIII)

Menderes Vadisinde Bir Gezinti anlatısında Denizli kent merkezi anlatılırken anlatı içerisinde "Sarayköy" başlıklı bir bölüm açılmış ve Denizli'nin ilçesi olan Sarayköy anlatılmıştır. Anlatıda Denizli ve Sarayköy arasında herhangi bir bağlantı kurulmadığı için aşağıda görüldüğü üzere iki harita (Denizli, Sarayköy) ortaya çıkmıştır (Şekil 47, Şekil 48).

Denizli haritasında K2'de yapı/yapısal olan kategorisi ile kentsel doku kategorisinde dengeli bir dağılım görülürken bu iki kategori aynı zamanda haritadaki en yoğun kategorilerdir. Bu kategorilerde K2'de kent planı üzerinde işaretleme yapılmıştır. K3'te çıkarım ve yorumlar görünürken anlatıda geçen rota da yer almaktadır. Anlatı, Baladiz tren istasyonu ile başlamaktadır ve rotanın ilk durağı bu istasyondur. İkinci durak ise Denizli kentine başlangıç noktasını veren Denizli istasyonudur. Denizli kent merkezi istasyondan başlayarak deneyimlenmiştir. Haritaya bakıldığında en geniş karayolu ile demiryolu istasyonunun birbirlerine yakın konumlandığı ve demiryolunun kuzey yönünde ilerlediği görülmektedir. Kent merkezinin bu işlek ulaşım ağına göre sol tarafta (batı yönünde) merkezileşmesi coğrafya ile ilişkilendirilebilir. Çünkü anlatıda geçmediği için haritada işaretlenmemiş olsa da haritanın sol tarafında (batıda) kuzey-güney yönünde uzayan yüksek ve engebeli bir arazi yapısı bulunmaktadır. Bu sebeple kent bu engebeli araziye paralel olarak kuzey-güney yönlü gelişmiş ve coğrafyanın imkân vermesiyle doğu yönlü (kuzeydoğu, güneydoğu) akslarla ulaşım ağını genişletmiştir. K2'deki işaretlemelerden yola çıkarak, istasyon ile çok yakın konumlanan Kaleiçi, kentin kuzey güney aksındaki merkezinin başlangıcıdır denilebilir. Kentin kamusal yapıları ve çarşı gibi açık alanları bu aks üzerinde yer almıştır.

Denizli kenti anlatıda rota ile imgelenmiştir, K3'te görüldüğü üzere kentte takip edilebilecek bir rota deneyimlenmiştir. Anlatının içeriği deneyimi hikâyeleştirerek anlatmaktan uzak olup genellikle açıklayıcı olmuştur. Deneyimlenen yerler (yapı, kentsel doku vb.) ile ilgili tespitler yapılarak bunlara yönelik bilgiler sıralanmıştır. Anlatının bilgi verici üslubu K3'teki çıkarım ve yorumların bu harita özelinde az olması ile yakın ilişkilidir.

Şekil 47. Denizli kent haritası

Şekil 48. Sarayköy kent haritası

Sarayköy haritasına bakıldığında K2'de sıklıkla doğa ve coğrafya ile ilgili kavramlar görülmektedir. Sarayköy, Denizli'den farklı olarak rota ile imgelenmemiştir; 1936 yılına dair genel bir manzarayı tarifleyen, kente dair genel bir bakış ve kavrayış sunacak şekilde coğrafya ve doğa kategorilerinde bir silüet olarak imgelenmiştir. Sarayköy'de tren istasyonu bulunmaktadır fakat yazar ulaşım ile ya da bu yerdeki yapılar ile ilgilenmemiştir. Sarayköy'ün doğasını, coğrafi güzelliklerini, kaplıcalarını, verimli topraklarını anlatmıştır. K3'teki yorum ve çıkarımlar da Sarayköy'ün bulunduğu konum itibari ile (Ege Bölgesi kentlerine yakın olması) ulaşım ve ticaret için önemli bir pozisyonda olduğunu, su kaynakları ve toprakları bakımından oldukça değerli olduğunu göstermektedir.

Yukarıdaki haritalardan yola çıkarak Denizli kent gerçeklikleri ile ilgili söylenebilecekler şu şekildedir: kent merkezinin kuzey-güney aksı üzerinde kurulmasında coğrafyanın etkili olduğu söylenebilir çünkü kentin batı yönünün dağlık olması kenti kuzey güney aksında oluşan vadide gelişmeye yönlendirmiştir. Demiryolu ulaşımının kent merkezine kadar gelmesi kentin çevre yerleşim alanlarına açılması ve gelişmesi için kritik bir konumdadır. Sarayköy'e dair söylenebilecekler ise şu şekildedir: Menderes nehri vadisindeki Sarayköy bereketli topraklara sahiptir. Coğrafya bu toprakları var eden önemli bir nitelik olmakla birlikte anlatıda vagonlardan söz edildiği için üretilenlerin dağıtımında demiryolu ulaşımı önemli bir noktadadır denilebilir. Kent deneyimi anlatısı olarak bu anlatıyı değerli kılan yön hem rota ile imgeleme hem de silüet olarak imgeleme çeşitlerini aynı anda barındırarak deneyimin imgelenmesine yönelik zenginlik sunmasıdır. Aynı zamanda bir anlatıda iki farklı yerin birbirinden bağımsız olarak anlatılmasına yönelik tek örnektir. Denizli anlatısı, deneyimi hem açıklama hem de bilgi aktarma aracı olarak ele almıştır denilebilir.

Gene Ağrı'ya Dair (Anlatı IX)

Ağrı kent haritasına (Şekil 49) bakıldığında anlatıda 1943 yılı Ağrı kentine dair genel bir manzaranın anlatıldığı görülmektedir. K1'deki anlatıdan gelen kavram grupları üzerinde K2'de yapılan renklendirmelere bakıldığında yapı/yapısal olan kategorisinde yoğunluk olduğu dikkat çekmektedir. K2'de herhangi bir kategoride kent planı üzerinde işaretleme yapılamamıştır çünkü anlatı bu yönde bir veri sunmamaktadır. K3'teki çıkarım ve yorumlara dayanarak Ağrı'da sosyal ve fiziksel olarak bir yenileşme hali yaygındır denilebilir.

Şekil 49. Ağrı kent haritası

Ağrı kenti anlatıda silüet olarak imgelenmiştir, rota ile imgelem ya da noktasal imgelem görülmemektedir. Bu durum anlatının içeriği ile ilgili olup anlatı genellikle Ağrı'ya dair açıklayıcı ve bilgilendirici bir üslupla kaleme alınmıştır. Anlatı içerisinde Ağrı'da değişen düzen ve yenileşme hareketleri, halkevi faaliyetleri, eğitim-öğretim, yapı-yapım, ulaşım, sağlık, halk karakteri ve kimliği gibi konularda doğrudan bilgi verilmiştir. Sayısal bilgilere (okul, öğretmen ve öğrenci sayısı, yapılar, yeni yapılan yollar ve maliyetleri vb.) sıklıkla rastlanmaktadır. Kent merkezinde ve kent merkezine yakın yerleşim alanlarında yeni yapılan yapılar üzerinde de durulmuştur. Haritadaki katmanlara yeniden bakıldığında K2'de yerleşim alanları ve bu alanlardaki yapı/yapısal olanlar görülürken anlatıda verilen bilgilerin genellikle yapılar ve ulaşım ile ilgili olduğu söylenebilir. K3'te ise bir rota görülmediği gibi kente başlangıç noktasını veren bir noktaya da rastlanmamaktadır.

Haritaya dayanarak Ağrı ile ilgili söylenebilecekler şu şekilde özetlenebilir: Anlatının bilgi aktarma amacının bir sonucu olarak kent, genel manzara çizecek şekilde silüet olarak imgelenmiştir. Haritada yapı/yapısal olan kategorisindeki yoğunluk, Ağrı'daki gelişme ve yenileşme hareketlerinin yapı/yapılaşma girişimiyle gerçekleştirildiğine işaret olarak değerlendirilebilir. Kent merkezinin yakınındaki yerleşim alanlarına olan bağlantılarının vurgulanması ve bu yerleşim alanlarındaki yeni yapıların detaylıca anlatılması gelişme ve yenileşme hareketinin tüm kente yayıldığını göstermektedir. Anlatıyı kent deneyimi anlatısı olarak değerli kılan unsur, bir kentin gelişimini öne çıkarırken, deneyimin kente dair bilgileri aktarmada önemli bir rolde olduğunu göstermesidir.

Ağrı Dönüşü (Anlatı X)

Ağrı Dönüşü anlatısı son anlatı olup tüm anlatılar içerisinde çeşitli yönleri ile farklılaşmaktadır. Anlatı, çeşitli illerden geçerek Anadolu coğrafyasını doğu-kuzey-batı arasındaki bir aksta bağlayan bir yolculuğu anlatmaktadır. Bu uzun güzergâh için ortaya çıkan harita, ilk anlatıların haritalarına göre daha geniş boyutludur. Haritadaki katmanlara bakıldığında tüm kategoriler dengeli şekilde yer almaktadır (Şekil 50). K2'ye bakarak farklı illerdeki kent imgesinin hangi kategorilerde yoğunluk gösterdiği görülebilir. Örneğin Ağrı kentinde coğrafya kategorisi öne çıkarken, Erzurum kentinin yapı/yapısal olan kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. K2'de genellikle coğrafya ve yerleşim alanı kategorisinde işaretlemeler yapılmıştır. K3'te ise çıkarım ve yorumlar yer almaktadır, rotanın gerçek ve açıklayıcı üslupla ele alınması ve betimsel ifadelere az yer verilmesi K3'ün az veriye sahip

olmasını gerektirmiştir, ayrıca bu katmanda anlatıda geçen rotanın varlığı dikkat çekmektedir.

Kentler anlatıda rota ile imgelenmiştir, rota çeşitli kentlerden geçerken bu kentlerdeki durak noktaları gösterilmiştir. Anlatı Türkiye'nin en doğusundan başlayarak İstanbul'a kadar devam eden bir deneyimi anlatmaktadır. Rota Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesi ile başlamıştır ve birçok ilçesinden geçerek Erzurum'a ulaşmış, devamında Bayburt (anlatının yazıldığı yılda Gümüşhane'ye bağlı bir kazadır), Gümüşhane, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun, Sinop, Kastamonu, Zonguldak, İstanbul kentlerinden geçerek sonlanmıştır. Ağrı-Trabzon arası yolculuk, otobüs ile karayolu üzerinden sağlanırken, Trabzon'dan vapur ile devam edilerek İstanbul'a deniz yolu ile varılmıştır. Bu durum Trabzon'a kadar olan kentlerde uzun ya da kısa süreli vakit geçirme biçimindeki bir deneyimi Trabzon'dan sonraki kentlerin vapurdan görülmesi ile uzaktan ve mesafeli bir deneyime dönüştürmüştür. Kısacası deneyim Trabzon'dan sonra şekil değiştirmiştir. Deneyimin şekil değiştirmesi, kent imgesinin oluşumuna katkı sağlayacak verilerin azalmasına neden olmuştur. Trabzon'dan sonraki kentler harita üzerinde K2'de daha az veri sunmaktadır, bu sebeple haritanın sağındaki veri yoğunluğu haritanın solunda görülmemektedir.

Yukarıdaki haritaya dayanarak rotadaki sıraya göre kent gerçekliklerine yönelik şunlar söylenebilir: Ağrı anlatının başlangıç kentidir ve rotanın ilk durağı İran sınırına yakın bir yerdir. Yazar hizmet için çağrılmasından ötürü sınıra yakın bu yerden otobüs ile yolculuğa başlamıştır ve bu yolculukta çeşitli yerleşim alanlarından geçmiştir. Yolculukta deneyimlenen ilk yerleşim alanı Doğubayazıt'tır. Haritadan da görüldüğü üzere Ağrı dağı ve Tendürek dağı örnekleri ile bu alanda coğrafya kategorisi öne çıkmaktadır denilebilir. K3'e dayanarak Doğubayazıt'taki sosyal şartların sınırlı olduğu ve coğrafyanın tehdit oluşturabileceği görülmektedir. Doğubayazıt kadar detaylı anlatılan ve rotanın 8. Durak noktası olan Eleşkirt, doğa kategorisinde öne çıkmaktadır. K3'te de bu yerleşim alanının yoksul olduğuna dair çıkarım yapılmıştır. Ağrı-Erzurum bağlantısının yapıldığı yerde yani 9. ve 10. durak noktalarında coğrafya kategorisi yine öne çıkmaktadır ve bu alanda Ağrı-Erzurum bağlantısının zorlu karayolu ulaşımı ile yapıldığı söylenebilir. Özetle Ağrı çoğunlukla coğrafya kategorisinde imgelenmiştir. Erzurum sınırına geçildikten sonra yapı/yapısal olan kategorisindeki yoğunluk göze çarpmaktadır, Erzurum genellikle bu kategoride imgelenmiştir. K3'e dayanarak Erzurum'un tarihi değeri olan ve gelişen bir kent olduğu söylenebilir. Erzurum kentinde dikkat çeken bir diğer kategori ise coğrafyadır. Velibaba Boğazı, Palandöken dağı ve Kop dağından söz edilmiştir. Bayburt, Gümüşhane'nin

bir kazası olarak anlatılmış genellikle tarihi yapılarla imgelenmiştir. Gümüşhane kent merkezinden sonra Zigana dağı üzerinden Trabzon'a ulaşılmıştır. Yazar, Zigana'nın eşsizliğini vurgulamış, manzarasına övgü dolu sözler sıralamıştır. Ağrı-Erzurum, Erzurum-Gümüşhane sınırlarında olduğu gibi Gümüşhane-Trabzon sınırının da bir dağ olması coğrafyaya dikkati çekmiştir. Zigana dağının Trabzon'daki yamacında bulunan Hamsiköy, yazar tarafından doğunun en güzel yeri olarak anlatılmıştır. Trabzon kenti hem yapı/yapısal olan hem de coğrafya kategorisinde dengeli olarak imgelenmiştir. Zigana'dan gelen rota Değirmendere ile kent merkezine bağlanmıştır. Kent merkezindeki yapılardan ve yine coğrafi olarak öne çıkan yerlerden söz edilmiştir. Trabzon'un bu rota için en önemli rolü karayolu ile süregelen seyahati deniz yoluna aktarmaktır. Trabzon'dan sonraki kentler, kıyıdan görüntülerine yönelik değerlendirmeler olarak anlatılmıştır. Trabzon ve öncesindeki gibi kentlerle ile iç içe olarak gerçekleşen deneyim hali Trabzon'dan sonra bir mesafeden görmeye dönüşmüştür. Bu şekildeki deneyimin ilk adresi Giresun olmuştur. Denizden kıyıya bakarak anlatılan Giresun, coğrafya ve yapı/yapısal olan kategorilerinde imgelenmiştir. Ordu'nun iki yerleşim alanından söz edilmiş herhangi bir imgeleme yapılmamıştır. Samsun yapı/yapısal olan, kentsel doku, ulaşım ve coğrafya kategorilerinde anlatılmıştır. Sinop ise İnceburun ve Ayancık'tan kısaca söz edilerek geçilmiştir. İnebolu doğa, coğrafya, ulaşım, yapı/yapısal olan kategorilerinde, bir diğer durak noktası olan Kerempe Burnu ise doğa, coğrafya, kentsel doku, yapı/yapısal olan kategorilerinde imgelenmiştir. Rotada sona yaklaşırken Zonguldak ve Ereğli'den geçilmiş ve coğrafi güzelliğine vurgu ile son durak olan İstanbul'a giriş yapılmıştır.

Yukarıda anlatılanlar özetinde, Ağrı-Erzurum, Erzurum-Gümüşhane, Gümüşhane-Trabzon sınırlarının dağlar olması coğrafyanın kent sınırlarını belirlemedeki önemli rolünü ortaya koymuştur. Harita, kentlerin hangi kategoriler etrafında kent kimliği kazandığını açıkça ortaya koymuştur. Kent deneyimi anlatısı olarak bu anlatıyı değerli kılan yön, yolculuğun kendisidir.

İstanbul
Erdek
Bandırma
Zonguldak
Ereğli
Kerempe Burnu
Sinop
Samsun
Ünye
Giresun
Trabzon
Rize
Artvin
Kars
Çıldır Gölü
Kağızman
Çıldır
Hamur
Tutak
Eleşkirt
Doğubeyazıt
Ağrı
Tendürek dağı
Balık Gölü
Tatvan
Bitlis
Van
Erciş
Muradiye
Başkale
Çaldıran
Özalp
Saray
Gürpınar
Çatak
Başkale
Hasankale
Pasinler
Tortum
Çat
Oltu
Narman
Ispir
Yusufeli
Şavşat
Ardanuç
Borçka
Hopa
Arhavi
Fatsa
Ordu
Giresun
Tirebolu
Görele
Akçakoca
Ereğli
Zonguldak
Bartın
Amasra
Cide
Çatalzeytin
Abana
Devrekani
Taşköprü
Boyabat
Gerze
Ayancık
Durağan
Erfelek
Gerede
Bolu
Düzce
Akçakoca
Yalova
Gemlik
Mudanya
Bursa
Karacabey
Manyas
Kepsut
Balıkesir
Edremit
Ayvalık
Dikili
Çandarlı
Foça
Menemen
Aliağa
Çeşme
Urla
Seferihisar
Kuşadası
Söke
Didim
Bodrum
Datça
Marmaris
Fethiye
Kaş
Kemer
Finike
Gazipaşa
Alanya
Manavgat
Side
Serik
Antalya
Elmalı
Korkuteli
Burdur
Bucak
Gölhisar
Tefenni
Yeşilova
Ağlasun
Isparta
Eğirdir
Yalvaç
Gelendost
Aksu
Atabey
Keçiborlu
Şarkikaraağaç
Uluborlu
Senirkent
Sütçüler
Gönen
Yenişehir
Bozüyük
Osmaneli
Lefke
Vezirhan
Bilecik
Söğüt
Pazaryeri
Mihalıçcık
Sivrihisar
Çifteler
Mahmudiye
Seyitgazi
Sarıcakaya
Alpu
Beylikova
İnönü
Günyüzü
Mihalgazi

Tüm bulgular değerlendirildiğinde kent haritalarının tümünün anlattıklarına yönelik aşağıdaki tespitler sıralanabilir:

- Haritalama ile ortaya konan haritalar kent gerçekliğine ve anlatının içeriğine dair bilgi verir.
- Kent deneyimi anlatılarının anlatım biçimi ile anlatıdaki kent imgesi karşılıklı bir ilişki içerisindedir. Örneğin noktasal imgeleme ve silüet olarak imgeleme betimleyici ve bilgi verici biçimdeki anlatılarda daha çok görülürken açıklayıcı ve açık anlamlı anlatılarda rota ile imgelemeye daha sık rastlanmıştır.
- Anlatı biçimleri arasındaki farklılık haritalara da yansımıştır. Haritalara bakıldığında K2 ve K3 katmanlarındaki veri yoğunluğunun anlatının biçimine göre değiştiği görülmektedir. Betimleyici biçimdeki anlatılarda benzetme, mecaz ve metafor anlatımlara daha sık yer verildiği için çıkarım ve yorum yapmak potansiyeli diğer biçimlere (bilgi verici, açıklayıcı) göre daha fazladır. Bu nedenle, betimleyici anlatıların haritalarında K3 düzeyinde yorum ve çıkarımlar daha fazla yer bulmuştur. Betimleyici anlatıların haritasında K2'de kategorilere göre renklendirmeler yapmak mümkünken bu katmanda kent planı üzerinde işaretlemeler yapmak potansiyeli açıklayıcı anlatılara göre daha düşüktür. Bilgi verici anlatılarda ise K3'te rota ile imgeleme ya da noktasal imgeleme görülmezken genellikle silüet olarak imgeleme görülmektedir, bilgi verme amacında olan anlatı genelde açık ve yalın anlatımlı olduğu için bu katmandaki çıkarım ve yorumlara da az rastlanmıştır. Açıklayıcı anlatılar genellikle rota ile imgelenen anlatılardır, K2'de kategorilere göre renklendirmeler ve kent planında işaretlemeler yapmak için diğerlerine göre daha çok imkân sunmuştur. Bu biçimdeki anlatılar deneyimi somut, nesnel ve gerçek anlamında kullanılan kavramlarla anlattığı için anlam, kavramlarla doğrudan sağlanır ve bu sebeple K3'te yapılan çıkarım ve yorumlar betimleyici anlatıma göre daha az olabilmektedir.
- Anlatıdaki kent imgesi görselleştirilerek haritalara dönüştürülmüştür, yani haritalar kent imgesinin temsili haline gelmiştir. Bu temsil anlatıda gizli kalanları, fark edilmeyenleri göz önüne sererek imgenin sezdiriciliğini, düşündürücülüğünü ve anlam derinliğini ortaya koymuştur.
- Harita, ilgili olduğu anlatının zihinde oluşturduğu imgenin bir tezahürü olarak öznel bir yan barındırmaktadır. Bu durum anlatının zenginliğine, temsilin çoğalmasına imkân tanımaktadır.

- Yurt Gezileri bağlamında mimarlık disiplini açısından değerlendirilebilecek oluşumlar şu şekildedir: Kentlere ulaşım seçeneklerinde vapur ile ulaşım, otobüs ile ulaşım ve tren ile ulaşım görülmüştür, fakat sıklıkla kullanılan demiryolu ile ulaşım olarak öne çıkmıştır; denize kıyısı olan kentlerde ise vapur daha sık tercih edilen ulaşımdır. Bu durumda istasyonlar, anlatılar için önemli anlatı kurucu mekânlardan biri haline gelmiştir. Kent merkezleri bir ana cadde ve/veya meydan ve bu alanlarda konumlanmış kamusal yapılardan ve kurumlardan oluşmaktadır. Örneğin Adapazarı kent merkezindeki ana cadde olan Hükümet Caddesi üzerinde belediye, PTT, ortaokul, oteller; İzmit'te Hamidiye Caddesi merkezli olarak halkevi, vilayet dairesi, sinema; Yozgat'ta ana cadde üzerinde hükümet dairesi, CHP, Halkevi, kütüphane, lise, sinema; Denizli'de Hükümet Caddesi üzerinde hükümet konağı, halkevi, Gazi Mektebi yer almaktadır. Ayrıca kent merkezlerinde anlatının yazıldığı döneme göre daha tarihi olduğu söylenen "çarşı"ya da sıklıkla rastlanmıştır; Adapazarı'nda Uzun Çarşı Bölgesi, İzmit'te çarşı, Yozgat'ta çarşı, Denizli'de Kaleiçi Bayramyeri örnek olarak gösterilebilir. Kent merkezlerinde dikkat çeken oluşumlardan biri de otellerdir, genellikle her merkezde bilinen ve o kente gelen misafirlerin ilk tercihi olabilecek oteller bulunmaktadır. Anlatılarda geçen ve sık gözlemlenen gelişmelerden biri halkevleridir. Bu kurum kentlerde sinema, konferans, kütüphane, tiyatro ve gezilerle cumhuriyetin kültürel yüzünü temsil etmiştir. Bu durum "Menderes Vadisinde Bir Gezinti" anlatısında "Cumhuriyetin idaresini teşkilatlandıran halkevlerine yurdumuzun her köşe bucağında verilen değer saygı ve sevgiye yaraşır şekle girmiştir" (Atabeyli, 1936: 154) ifadeleri ile belirtilmiştir. Halkevleri modernleşmenin halkla buluştuğu mekânlardır. Yeni yolların yapılması, caddelerin açılması, elektrik ve sağlık hizmetleri gibi gelişmeler modern kent altyapısını oluşturmakta ve kentlerin modernleşmesinin gündelik yaşam pratikleri üzerinden de izlenebileceğini göstermektedir. Bu duruma Ankara'nın Güzellikleri anlatısındaki "… bahçeli evler, bol elektrikli geniş ve temiz caddeler, üstlerinde otomobillerin rahatça kaydıkları asfalt sokaklar, şehrin civarında atların seve seve gezindikleri yollar, şehrin birçok noktalarında ağaçlı, çiçekli, havuzlu ve oturulacak sıralı meydanlar ve parmaklık içinde yerler veya bahçeler*"* (Şinasi, 1933) ifadeleri örnek olabilir. Böylelikle Erken Cumhuriyet Dönemi'nde mimarlık kapsamında kentlerde nelerin parladığı ve öne çıktığı görünürlük kazanmıştır.

Tez çalışmasının bulguları kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda, anlatıdaki kentlerin haritalanması ve bu haritalamalara bağlı yapılan değerlendirmeler ile ilgili tekrar hatırlanması gerekli nokta şudur: anlatı biçimleri, imgeleme şekilleri ve bunlara yönelik çıkarımlar tez çalışması kapsamında ele alınan anlatılara özgü biçimde ortaya konmuştur, farklı bir örneklem grubu ile farklı bulgular ortaya çıkabilir. Bu durum ele alınan anlatıların biricik olduğunu gösterir ve her bir anlatının kendi bağlamında değerli olması nedeniyle ayrı bir önemdedir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Mimarlık ve edebiyat ara kesitindeki bu tez çalışması öncelikli olarak deneyimin metinsel düzleme aktarılması yoluyla mimarlığı düzlemler üzerinden düşündürebilmek için anlatının potansiyellerini aramaya ve anlamı derinleştirmeye odaklanmıştır. Aynı zamanda bu tez çalışması ele aldığı meseleleri derinlemesine inceleyip açıklığa kavuşturmak ve geçerli bir argüman sunarak tartışmak yoluyla mimarlığın kuramsal konularına disiplinler arası aydınlatıcı bir çerçeve sunmuştur. Bu tez çalışması, deneyim ekseninde ortaya konan anlatıların çizdiği kent imgesi ışığında; anlatının üretildiği zaman dilimindeki kenti anlamayı, anlamlandırmayı ve imgelemeye yönelik söz söyleyebilmeyi mimarlık disiplini için imkânlı hale getirmeyi hedeflemiştir.

Mimarlık araştırmaları, edebiyat alanında yazar ya da kitap odaklı çalışmalarla ilgilenebilirken, bu tez çalışmasının edebi bir dergi ekseninde yürütülmesi, mimarlığın edebiyat ile kurduğu ilişkide bilinçli bir tercih olarak değerlendirilmelidir. Dergiler, bulundukları dönemin toplumsal, kültürel ve düşünsel dinamiklerini yansıttıkları için içerik olarak çeşitli ve beklenmedik unsurlar barındırabilir. Bu bağlamda Varlık Dergisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında (1933) kurulup günümüze kadar yayımlanmasıyla tarihe tanıklık etmiştir. Bu tanıklık, Varlık Dergisi'ni değerli kılarken aynı zamanda dergide yer alan kent deneyimi anlatılarının potansiyelini ortaya koyma isteği ile anlamlı sonuçlara ulaşılacağının ilk göstergesi olmuştur. Özetle, bu tez çalışması mimarlık bilgisinin ortaya çıkarılmasında basılı kaynakların önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Tez çalışması ayrıca, milli kimlik oluşumuna dikkat çekerek ve milli değerleri yücelterek yayın hayatına başlayan Varlık Dergisi'ne odaklanmak suretiyle ülke değerlerini ulusal ve uluslararası bilim gündemine taşımakta ve bulunduğu coğrafyadaki milli duruşa katkıda bulunmaktadır.

Seyahat, doğal ve inşa edilmiş gerçeklik olarak kent içerisindeki deneyimden mekânsal kazanımlar edinerek deneyimlenene dair bir temsilin oluşmasına teşvik etmektedir. Çünkü seyahat, yolculuğunun dönüştürücü doğası ile bir gözlem aracı, bilgi üretme kaynağı ve anlama süreci olmaktadır. Deneyimin zamansal ve mekânsal boyutları seyahatin gerçekleştirildiği zamandaki manzarayı gözler önüne sermektedir. Burada sözü edilen manzara "o andaki ve o yerdeki" geniş spektrumlu bir perspektifi anlatmaktadır. Bu tez çalışmasında görülen manzara ise, kent deneyimi anlatılarındaki mimarlık bilgisine dairdir. Yine bu tez çalışması kapsamında manzarayı görebilme olgusu, Yurt Gezileri'ni

odağına almaktadır. Yurt Gezileri'nin Anadolu manzarasını resmetmek üzere gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulduğunda tezin araştırma örneklemini, gezilerin yapıldığı zaman dilimini esas alan ve ilgili zaman dilimine ait kent anlatıları oluşturmuştur. Manzara, ulusal kimlik inşa etme dönemindeki kentlerin gerçekliğini göstererek kent kimliğine yönelik söz söylemeye de niyet etmektedir. Özetle manzara, çalışmanın bulgularında ortaya konan kent haritalarının, anlatı okuma modelinin adımlarındaki her türlü bağlantıların ve yapılandırmaların tamamımda kente dair görülebilen detayların tamamını ifade etmektedir.

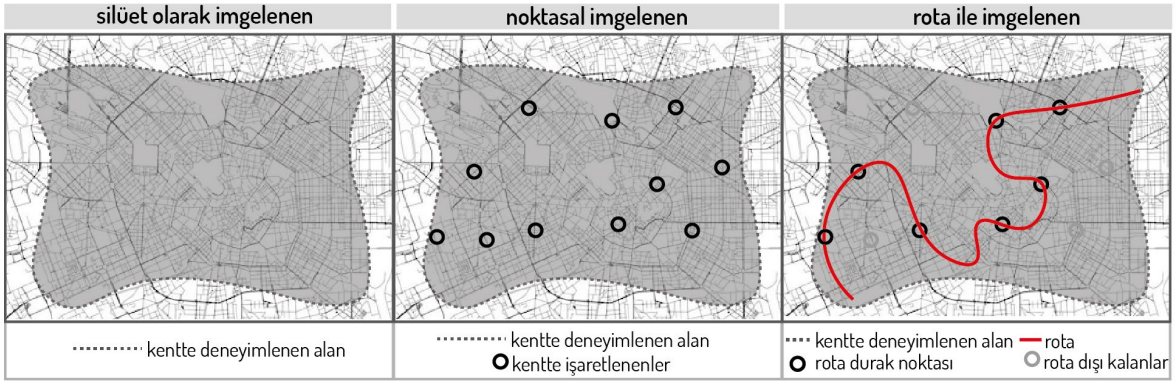
Edebiyatı araştırma alanı olarak benimseyen ve anlatıları inceleyen çalışma, anlatının potansiyellerini bir anlatı okuma modeli aracılığı ile sorgulanmıştır. Anlatı okuma modeli nitel bir araştırmanın prensiplerine uygun olarak bu çalışmanın kendine içkin bir önerisidir. Bu model, edebiyat ve mimarlık ara kesitinde disiplinler arası bir köprü kurarken mimarlığın kuramsal alanındaki okumalara eleştirel bir alternatif sunmaktadır. Model, anlatılardaki mimarlık bilgisini ortaya koyarken anlatıyı mimarlık için tamamlayıcı bilgi kaynağı olarak görmektedir. Bir sonuca varmak üzere adım adım ilerleyen model, nihai sonuca varılmadan önce çeşitli bulgular elde etmeye imkân tanıyan yapıdadır. Örneğin kategorilendirme aşamasında ortaya çıkan toplumun kültürüne yönelik veriler, çalışmanın etnografya ile ilişkisini kurmuştur. Model, kenti toplumsal ve tarihi bağlamda ele alırken yazarın deneyiminin kendisini önemsemiştir. Anlatı okuma modeli bir öneri olarak kendi geçerliliğini ortaya koyarken uygulanan her adımda eşzamanlı bir derin okuma halini mümkün kılmıştır. Metinsel düzlemdeki kent imgesi, anlatı okuma modeli aracılığıyla çeşitli tezahürlere dönüşebilmektedir. Bu noktada deneyimin ve deneyimden gelen bilginin anlatıda yer almasının, metinsel düzlemdeki kent imgesinin ve bu imgenin dönüşebileceği çeşitli tezahürlerindeki kent temsillerinin gerçeğe/gerçekliğe yakın tasvir edilmesini sağladığı söylenebilir.

Çalışma kapsamında ortaya konan haritalar kentlerin, anlatının yazıldığı dönemdeki halinin anlatısal temsilidir ve kentlerin o zamana dair yerleşimini ve gelişimlerini görmeyi sağlamıştır. Haritalar, kentlerdeki yoğunlukları, genişlikleri, kentlerde kategoriler bağlamında neyin azalıp neyin arttığını göstermekte ve o kenti var ederek kimlik kazandıran karakterleri sunmaktadır. Kısacası, yeni bir pencere olarak haritalar anlatıdaki kent imgesinin sadeleşen, toparlayan, süzen ve işaret eden temsilidir. Böylelikle tez çalışması, kent deneyimi anlatılarını zamansal ve mekânsal ele alırken "bir zamanların (anlatının ortaya koyulduğu zaman) kentini" görebilmenin mimarlığa ışık tutmuş olduğunu göstermektedir.

Ayrıca haritalama, anlatıdan gelen heyecanlı ve faydalı cümleleri farklı yönlerden okunur hale getirmek yoluyla konvansiyonel harita üretme mantığının dışına çıkaran bir teknikle haritayı edebi hale getirmiştir.

Anlatıdaki kent imgesi, kente dair gerçeklikler sunmaya yardımcı olmuştur fakat bu noktada gerçekliğin kapsamına ve içeriğine yönelik detaylarda anlatının biçimi kritiktir. Betimleyici ve bilgi verici anlatılardaki kent gerçeklikleri haritadaki kent planı üzerinde sınırlı şekilde işaretlenebilirken, açıklayıcı anlatılar kent planı üzerinde işaretleme yapmaya daha çok imkân tanımıştır. Buradan yola çıkarak söylenebilir ki anlatıdaki imge, anlatının biçimi ile ilgili olarak kentin nasıl algılanacağının, kent gerçekliğine dair nelerin görülebileceğinin, kente dair detayların ve kentle ilgili konuların kapsamını belirler. Bu tez çalışmasında ele alınan anlatılar özelinde bir değerlendirme yapıldığında anlatılarda kentin imgelenme biçimleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şekil 51):

- Silüet olarak imgelenen: haritalamada kent planı üzerinde işaretleme yapma imkânı vermemektedir, kentin genel görüntüsüne yönelik ifadeler içerir. Anlatının üslubu genellikle betimleyici veya bilgi vericidir.
- Noktasal imgelenen: haritalamada kent planı üzerinde tekil işaretlemeler yapılabilir. Anlatının üslubu genellikle betimleyicidir.
- Rota ile imgelenen: haritalamada kent planı üzerinde işaretlemeler yapılabilir ve bu işaretlemeler arasında takip edilebilecek bir rota vardır. Anlatının üslubu genellikle açıklayıcıdır.

Şekil 51. Kent imgelenme biçimleri

Yukarıdaki üç madde deneyimlenen kentin anlatı içerisindeki imgelenme çeşitlerini ifade etmektedir. Kentin silüet olarak imgelendiği anlatılarda imge, betimleyici üsluptaki anlatılarda metafor, mecaz ve benzetmelerle; bilgi verici anlatılarda genellikle bilgilerle

derin ve zengin kent gerçekliği kurmaktadır. Noktasal imgelenen anlatılarda imge, kent morfolojisi ve kent tarihi ile zengindir ve betimleyici üslup imgeyi güçlendirmektedir. Rotaya bağlı imgelenen anlatılarda ise imge, coğrafya ve ulaşım ile zenginlik kurarken kent morfolojisine yönelik kapsamı da oldukça geniştir ayrıca bu biçimde deneyimin kendisine atfedilen değer oldukça önemlidir.

İmgelenme biçimlerine yönelik bu sonuçların çalışmaya özgü olması ile ilgili hatırlanması gerekenler şu şekildedir: imgeleme çeşitleri, bu çalışmada ele alınan anlatılar özelinde oluşturulmuştur. Herhangi bir imgeleme biçimi ile ele alınmış kent, başka bir anlatıda diğer imgeleme biçimlerinde (ya da bu biçimlerin dışındaki şekillerde) anlatılabilir. Çünkü anlatı ve kent birlikteliği, bu birlikteliğin kendine özgü bağlamında çok çeşitli hallerde kimlik kazanabilir. Örneğin; silüet olarak imgelenen bir kent, rota ile imgelenebilir ya da noktasal imgelenen kent rotaya bağlı imgelenebilir. Bu duruma, ele alınan anlatılardan Antalya Hatıraları, Antalya Hatıraları II, Antalya Hatıraları III örnek olarak gösterilebilir. Çünkü Antalya bu anlatılarda hem silüet olarak hem de noktasal olarak imgelenmiştir. İmgelenme biçimleri, kent gerçekliğini sunuşları üzerinden değerlendirildiğinde hepsi kendi bağlamında bir bütün olarak anlamlı bir kent gerçekliği sunmaktadır. İmgelenme biçimleri arasında kent gerçekliğini daha az ya da çok sunmaya yönelik bir sonuca varmaktan uzak durulmuştur. Çünkü her anlatı, okuyucu ile ilişkisinde özelleşerek imge oluşturur. Burada anlatılmak istenen özetle şudur; kent deneyimi anlatıları, imgeleme biçimi fark etmeksizin bir kent imgesi çizer.

Anlatılara dair yapılabilecek değerlendirmelerden biri de yazarlar ile ilgilidir. Antalya Hatıraları adlı üç anlatının yazarı Sabri Esat kente dair deneyimini ilahi bakış açısıyla ve betimleyici üslupla ele almıştır. Ankara'nın Güzellikleri anlatısının yazarı Abdülhak Şinasi anlatısını milli duygular eşliğinde kaleme almıştır ve Ankara'yı anlatırken cumhuriyet ideolojisine dair görüşlerini ve duygularını aktarmıştır. Adapazarı'nda Bir Gece, İzmit'te İki Gece, Yozgat anlatılarının yazarı Nahit Sırrı'nın en dikkat çeken yönü ise ilk iki anlatıyı Memleket İntibaları, üçüncü anlatıyı Yol Notları üst başlığında anlatmış olmasıdır. Buradan yazarın seyahate, deneyime ve gözleme yönelik özel bir vurgu yaptığı çıkarılabilir. Anlatılarının içeriği açık, yalın ve sade şekilde açıklayıcı bir üsluptadır ve anlatıda seyahate nasıl başladığını, kente nasıl geldiğini ve kent içerisinde takip ettiği güzergâhı detaylıca anlatmıştır. Gerçekleştirdiği deneyimleri anı niteliğinde aktarması açıkça görülür rotalar sunmuştur. Menderes Vadisinde Bir Gezinti anlatısını kaleme alan Naci Kum Atabeyli anlatısını diğer anlatılardan farklı olarak kendi içerisinde bölümlere ayırmıştır. Atabeyli bu

anlatının ilk bölümünde rota takip etmeye izin veren açıklayıcı üslubu ve yer yer bilgi verici üslubu harmanlayarak kullanırken rotayı bilgilendirici detaylar ile örerek sunmuştur; anlatının ikinci bölümünde ise yalnızca bilgi verici bir üslup takınmıştır. Gene Ağrı'ya Dair ve Ağrı Dönüşü anlatılarının yazarı Türker Acaroğlu iki anlatıyı farklı üsluplarda kaleme almıştır ve bu durumun görüldüğü tek yazardır. İlk anlatıyı Ağrı'ya dair bilgiler ile kuran Acaroğlu, ikinci anlatısında Ağrı'dan dönüş seyahatini, bu seyahatte uğradığı kentler ve bu kentlerde gördüklerine dair tüm detaylar ile anlatmıştır. Yazarların deneyimi ele alma biçimine bakıldığında Nahit Sırrı ve Türker Acaroğlu'nun deneyimi rota olarak aktarma karakterinin benzediği görülebilir. Anlatılar yazarların üslubuna ve yaratıcı kimliğine bağlı olarak ortaya çıkmıştır, bu sebeple bu tez çalışması kapsamında elde edilen verilerin ve ortaya konan sonuçların yazarların anlatım karakterine özgü olarak şekillendiği ve dolayısıyla anlatıya özel olduğu tekrar belirtilebilir.

Çalışmada ele alınan anlatılarda, Yurt Gezileri'nin amacının ve niyet ettiklerinin benzerini ya da paralelini görmek mümkündür. Anlatı örneklem grubu, Yurt Gezileri'ni (1938-1943) de kapsayacak şekilde 1933-1943 yılları arasından seçilmiştir. İncelenen anlatılara bakıldığında betimleyici üslupla kaleme alınan 1933 yılı anlatıları, Yurt Gezileri'nin kente dair manzarayı gerçekçi şekilde anlatma anlayışıyla diğer anlatılara göre daha az ilişki kurmaktadır denebilir, fakat aynı yıla ait Ankara'nın Güzellikleri anlatısındaki milliyetçilik anlayışının milliyetçi bir tutum sergilemek noktasında Yurt Gezileri ile ortaklık barındırdığı söylenebilir. 1934 yılı itibariyle anlatılarda Yurt Gezileri'nde olduğu gibi Anadolu'yu tanıma çabası görülmektedir. Yazarlar genellikle daha önce hiç gitmedikleri yerlere gittiklerini, büyük bir istek ve heyecanla yolculuğa çıktıklarını söylemişlerdir. Yurt Gezileri'nde ressamların Anadolu coğrafyasını resmedip kayıt altına alması ile bu dönemdeki yazarların seyahate çıkıp gördüklerini, deneyimlerini kaleme alarak kayıt altına alması arasında benzer bir yaklaşım olduğu açıkça söylenebilir. Yani anlatılarda geçen kültürel ve toplumsal ifadeler deneyimlenen yerdeki halkı tanıyıp anlamaya ve detaylandırarak kayıt altına almaya işaret olarak gösterilebilir. Örneğin Ağrı Dönüşü anlatısında kırsaldaki manzara, yereldeki halka dair tespitler eşliğinde anlatılmıştır, kültürel ve toplumsal ifadelere sıklıkla yer verilmiştir. Yurt Gezileri'nin amacı Anadolu'yu tanımak ve tanıtmak, aynı zamanda cumhuriyet ideolojisi ile halka ulaşmak üzerinedir. Bu kapsamda 1943 yılına ait Gene Ağrı'ya Dair anlatısı örnek verilebilir. Kentteki gelişmeler ve iyileşmeler anlatının odağını oluşturmaktadır, bu iyileşme hali cumhuriyet ışığında kalkınma adımları olarak değerlendirilebilir. Yurt Gezileri ile yakın dönemlerde uygulanan ve

Cumhuriyet ideolojisini halka aktarmak üzere yapılan diğer bir gelişme olarak Halkevleri'nin kurulması da anlatılarda sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Kategorilendirme adımında birçok anlatıya dair "Yapı" kategorisinde, halkevi sıklıkla yer bulmuştur. Özetle Erken Cumhuriyet Dönemi'ndeki halkla bütünleşme arzusunun, Anadolu'yu tanıma ve tanıtma çabasının dönemin anlatılarında da görüldüğünü söylemek mümkündür. Çünkü anlatılar bulunduğu dönemin ideolojisi yansıtan ve kültürel bir temsili olan yazılı kaynaklardır.

Ele alınan anlatılar kapsamında Yurt Gezileri ile ilgili şunlar söylenebilir: Yurt Gezileri, seyahat kavramının Anadolu'yu tanımada ve yerel gerçeklikleri kavramada önemli bir işlev üstlendiğini ortaya koymuştur. Yurt Gezileri, cumhuriyetin modern ulusal kimliğinin kentlerde görülmeye başlanması ile merkezin taşra üzerindeki otoritesini pekiştirmiştir. Aynı zamanda Yurt Gezileri, kentlerdeki cumhuriyet ışığındaki kalkınma hareketlerinin görünürlük kazanmasını sağlamıştır.

Erken Cumhuriyet Dönemi'nde Yurt Gezileri bağlamında mimari oluşumda halkevi, hükümet konağı, PTT, belediye, oteller, istasyonlar, kütüphane, okullar ve çarşılar öne çıkmıştır. Erken Cumhuriyet Dönemi'nin mekânsal okuması olarak bu oluşumlar; kültürel, toplumsal gelişmeler sağlayarak halka hizmetler, imkânlar ve eşitlikler sunan modern ve aydınlanmacı ruhu taşıyan ulus inşa mekânlarıdır.

Ulus inşa mekânlarının çok katmanlı yapısı, onları yalnızca mimari nesneler değil, aynı zamanda sosyal pratiklerin ve kültürel temsillerin de odağı haline getirmektedir. Bu nedenle tez çalışması, bu oluşumları anlamlandırırken etnografya ile kurduğu ilişkiyi öne çıkarmaktadır. Bu ilişki anlatı okuma modelinin kategorilendirme adımında kurulmuştur. Bu adımda kent deneyimi anlatılarının, deneyimlenen yerin gerçekliklerinin farkına vararak toplumsal oluşumları ve kültürel kimliği görebilmeyi sağladığı ve o yerin yaşamına varlık kazandırdığı görülmüştür. Anlatının toplumsal boyutları deneyimin gerçeklikle ilişkisini pekiştirmektedir. Deneyimin farklı bağlamlardaki unsurlar aracılığıyla anlatıya dönüşmesi, mimari bilgi ile etnografyayı birlikte görmeye ve tartışmaya imkân tanıyan bütüncül bir çerçeve sunmuştur. Anlatının evreninde mimarlık ve etnografyanın iç içe geçtiği söylenebilir. Kent deneyimi anlatıları hem mimarlık bilgisi hem de içerdiği diğer verilerle etnografik bir kaynak niteliği taşımaktadır. Özetle, deneyime dayalı anlatılar, toplumsal boyutları sayesinde etnografik veriler sunma potansiyeline sahiptir. Çünkü kent deneyimi anlatıları, kültürel, toplumsal ve kentsel unsurları önemseyerek ve bunları birbirine dokuyan

bir yapı ortaya koyar. Bu tez çalışması kapsamında, kent deneyimi anlatılarındaki etnografik kodların görünür kılınması, anlatının kent temsiline dair derinliğini artırmıştır.

Nitel araştırmaların araştırma malzemelerine göre şekillenebilecek esneklikte ve bağlama duyarlı yapıda olduğu hatırlandığında anlatılara odaklanan bu tez çalışmasında ortaya konulanların ele alınan anlatılara özgü olduğu söylenmelidir. Böylelikle farklı anlatılar veya farklı zamanlardaki anlatıların, farklı okuyucu/araştırmacılarla yeni sözler söyleyebileceği ve başka sonuçlar ortaya koyabileceği vurgulanmış olmaktadır. Bu sebeple bu tez çalışmasının ortaya koydukları katı ve kesin yargılar olarak değerlendirilmemeli, çalışmanın bağlamına özgü ortaya çıkan, esnek ve yoruma açık değerlendirmeler olarak görülmelidir.

Sonuç olarak bu çalışma, yeri deneyimlemenin (veya seyahatin) mimarlık alanındaki araştırmaların kaynağı olarak mimarlığa yönelik ya da mimarlığa değinen çeşitli fikirler üretmeyi ve eleştiriler getirmeyi mümkün kıldığını açıkça ortaya koymuştur. Böylelikle mimarlık disiplini disiplinler arası etkileşimler yoluyla gerçekleştirilen araştırmalar ışığında söz söyleyerek araştırma ve bilim dünyasına güncel katkılar sunmaya devam etmektedir. Mimarlık ve edebiyat ilişkisinin, bu alandaki dağarcığı geliştirerek gelecek çalışmalar ve yeni denemeler yapmak için bir aktivasyon oluşturacağı düşünülmektedir.

"Kent Deneyimi Olarak Yurt Gezileri Anlatılarının Varlık Dergisi Üzerinden Okunması" adlı bu tez çalışmasının gelecekte yapılabilecek çalışmalar için önerileri aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Yurt Gezileri'nde ortaya konan resimler ile dönemin kent deneyimi anlatıları karşılaştırılarak okunabilir, ressam ve yazar gözünden farklılıklar ortaya koyulabilir.
- Kent deneyimi anlatıları Yurt Gezileri'nde yapılan resimlerin de eklendiği minyatürler olarak yeniden temsil edilebilir.
- Aynı dönemi anlatan farklı edebiyat dergilerine bakılarak dönemin kent morfolojisine dair çıkarımlar yapılabilir.
- Çalışmada ortaya konan model ile çeşitli edebi metinlerin okuması yapılarak mimarlık bilgisine yeni açılımlar sağlanabilir.
- Kent Deneyimi Anlatıları havuzundaki diğer anlatıların ele alınması ile farklı kentlere görünürlük kazandırılabilir.
- Kent Deneyimi Anlatıları, etnografik kaynak olarak ele alınarak, etnografik araştırmalar yapılabilir.

6. KAYNAKLAR

Acar, S. (2017). "Konstantinopolis Nasıl Görülür?" On Dokuzuncu Yüzyıl Seyahatnamelerinde ve Rehber Kitaplarında İstanbul. *İdealkent*, 8(22), 665-691.

Acar, Y. (2019). Bilginin Haritalanması: Bilgi, İlişkilendirme ve Temsil. *dosya*, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, 42, 19-27.

Achten, H. (2019). Interaction narratives for responsive architecture. *Buildings*, 9(3), 66.

Aguspriyanti, C. D., Benny, B., Christine, V., Fernando, D., & Tan, A. (2023). Between Architecture, Story, and Place Identity: A Narrative Approach for Creative Placemaking in Museum Design. *Jurnal Arsitektur TERRACOTTA*, 5(1), 13-22.

Ağrı İl Yıllığı. (1967). Ankara.

Akay, S. (2019). *Kent Formunun Morfolojik Analizi: Denizi Örneği*. Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tez, Denizli.

Aksoy, S. E. (2011). Peyami Safa'nın Romanlarında Parçalanan Modern Kent. *İdealkent*, 2(3), 184-201.

Akyüz, Y. (2018). Türk eğitim tarihi-MÖ 1000-MS 2018. *Pegem Atıf İndeksi*, 001-550.

Alemdar, K. (1983) *"Türk Basını", Türk Ansiklopedisi*. Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 65-68.

Alemdar, Z. Y., & Aydınlı, S. (2011). Mimarlıkta anlatı olarak imge. *İTÜDERGİSİ/a*, 10(1).

Alexander, C. (1977). *A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction*. Oxford University Press.

Alves, D., & Queiroz, A. I. (2015). Explorıng Lıterary Landscapes: From Texts To Spatıotemporal Analysıs Through Collaboratıve Work And GIS, *International Journal of Humanities and Arts Computing*, 9.1 (2015), 57–73.

Ameel, L. (2016). Narrative mapping and polyphony in urban planning. *Finnish Journal for Urban Studies*, 54(2), 20-40.

Ameel, L., Gurr, J. M., & Buchenau, B. (2023). *Narrative in Urban Planning: A Practical Field Guide*, transcript Verlag, 146.

Angelis, R. D. (2002). *Between anthropology and literatüre* (1st ed.). Routledge.

Anjum, F. (2014). Travel writing, history and colonialism: An analytical study. *Journal of The Research Society Pakistan*, 51(2), 191-205.

Apaydın, D., & Özakman, İ. (2019). Erken Cumhuriyet Döneminde Macerası Kısa Süren Edebiyat Dergileri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3 (1), 14-30. DOI: 10.34083/akaded.547331

Asiltürk, B. (2000). *Osmanlı seyyahlarının gözüyle Avrupa.* Kaknüs Yayınları.

Asiltürk, B. (2009). Edebiyatın Kaynağı Olarak Seyahatnameler. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4 /1-I Winter 2009

Arat, Y. (2000). Gender and citizenship in Turkey. *Gender and citizenship in the Middle East*, 275-286.

Aravot, I. (1995). Narrative-Myth and Urban Design, *Journal of Architectural Education*, 49(2), 79-91.

Aristoteles. (2012). *Poetika- Şiir Sanatı Üzerine (Peri poiētikēs)*. çev. Nazile Kalaycı. Ankara: Pharmakon Kitap,

Arslan, A. (2014). 19. Yüzyıl Türkiye Gezi Rehberleri: John Murray Yayınları, III. *Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi*, s.151-163, 04-05 Nisan 2014, Kuşadası, Aydın.

Arslan, P. Y. (2019). Kitabın Performansı ya da Basılı Bilginin Haritalanması Üzerine, *dosya,* TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, 42, 39-48.

Atabeyli, N. C. (1986). Menderes Vadisinde Bir Gezinti, *Varlık*, 82:154.

Atay, L., & Yıldırım, H., M. (2009), *"Türkiye'de Seyahat Acentacılığının Gelişimi", Türk Turizm Tarihi: Yapısal ve Sektörel Gelişim*, Detay Yayıncılık, Ankara, s.119-136.

Aykac, G. (2023). Bir Ankara Kartografyası: Ölmeye Yatmak ve Başkent Oluşun Mekânları. *İDEALKENT*, 15(41), 690-714.

Aytaç, G. (1999). *Genel edebiyat bilimi: inceleme-araştırma*. Papirüs Yayınevi.

Baak, J. J. V. (1983). *The place of space in narration. A semoitic approach to the problem of literary space. With an analysis of the role of space in IE Babel's Konarmija.* Doctoral dissertation, University of Groningen.

Bachelard, G. (1996). *Mekânın Poetikası*. Kesit Yayıncılık.

Bakhtin, M. (2001). *Karnavaldan Romana: Edebiyat Teorisinden Dil Felsefesine Seçme Yazılar* (Çev. C. Soydemir). İstanbul: Ayrıntı.

Bal, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Sentez Yayıncılık, İstanbul.

Bal, M. (2009). *Narratology: Introduction to the theory of narrative*. University of Toronto Press.

Bal, M., & Marx-MacDonald, S. (2002*). Travelling concepts in the humanities: A rough guide.* University of Toronto press.

Baloglu, S., & Brinberg, D. (1997). Affective images of tourism destinations. *Journal of travel research,* 35(4), 11-15.

Barbarosoğlu, F. (2021). *Kurguda Gündelik Hayat I Paneli, Edebiyatın İzinde Edebiyat ve Gündelik Hayat*. Bağlam Yayınları, İstanbul, 72,74.

Barthes, R. (1966). *Introduction à l'analyse structurale des récits*. Communications, 8(1), 1-27.

Barthes, R. (1977). *Image-music-text* (Vol. 6135). Macmillan.

Barthes, R. (1993). *Göstergebilim Serüveni* (çev. Mehmet Rıfat). Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Batmankaya, M. (2018). "Varlık"- Bir Uzun Koşu. *Varlık*, 1330, 21-31.

Baydar, O. (2021). *Kurguda Gündelik Hayat I Paneli, Edebiyatın İzinde Edebiyat ve Gündelik Hayat.* Bağlam Yayınları, İstanbul, 78.

Baykan, D. A. (2019). Haritayı Altüst Etmek. *dosya*, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, 4, 27-38.

Bengü, Z. (2022). *Bir Kozmos Filozofu: Gaston Bachelard*, punctum. URL: https://www.punctumdergi.com/post/bir-kozmos-filozofu-gaston-bachelard_zeynep-bengu, Erişim tarihi: 28.10. 2024.

Benjamin, W. (1973). "*The Storyteller." In Illuminations*, 83–109. London: Fontana.

Benjamin, W. (1999). *The arcades project*. Harvard University Press.

Benjamin, W. (2023*). Charles Baudelaire: A lyric poet in the era of high capitalism*. Verso Books.

Berg, B. L., & Lune, H. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Eğitim Yayınevi.

Berger, J. (2020). *Görme Biçimleri.* Metis Yayınları, İstanbul.

Berger, J. (2016). *Hoşbeş.* Metis Yayınları, İstanbul.

Bettelheim, M. P. (2022). *Flânerie or flimflammery? —The urban myth of the Flâneur and Turtle-Walking*. Bibliotheca Herpetologica, 16(1), 1-13.

Bhabha, H. K. (1990) 'The third space: interview with Jonathan Rutherford' in J. Rutherford. *Identity: Community, Culture, Difference*, London: Lawrence and Wishart, 207-221.

Bhatt, M., Schultz, C., & Thosar, M. (2014). *Computing narratives of cognitive user experience for building design analysis: KR for industry scale computer-aided*

architecture design. In Fourteenth International Conference on the Principles of Knowledge Representation and Reasoning.

Bianchini, F. (2006). *Introduction: European urban mindscapes: Concepts, cultural representations and policy applications*. In Urban mindscapes of Europe (pp. 13-31). Brill.

Bileydi Koç, M. (2023). Cumhuriyet Dönemi Kültür ve Sanat Politikaları Bağlamında İnkılâp Sergileri ve Yurt Gezileri (1923-1943). *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 10, no. Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı (October 2023): 40-58.

Bica, A. (2016*). Storytelling architecture*, Doctoral dissertation, Toronto Metropolitan University.

Bilgir, M. T. (2017). Toplumlar Nasıl Anımsar. *Sosyoloji Divanı*, 5,10, 337-342.

Binyazar, A. (2003). Kitaba Giden Yol. *Varlık*, 1150, 21.

Blanton, C. (1997). *Travel Writing: The Self and the World*. Studies in Literary Themes and Genres 15. New York: Twayne.

Bloomer, J. (1993). *Architecture and the Text: The (s) Crypts of Joyce and Piranesi*, New Haven: Yale University Press.

Bolat, A. Y. (2021). *Emine Işınsu'nun tiyatrolarına zaman, mekân ve karakter bağlamında anlatıbilimsel bir bakış*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

Bozdoğan, S. (2002). *Modernizm ve ulusun inşası: erken cumhuriyet Türkiyesi'nde mimari kültür*. Metis yayınları.

Böhme, G. (2017). *The aesthetics of atmospheres.* Ed. Thibaud, J. P., Routledge,

Brettell, C. B. (1986). Introduction: Travel Literature, Ethnography, and Ethnohistory. *Ethnohistory,* 33(2), 127-138.

Brockmeier, J., & Carbaugh, D. (2001) *Narrative and Identity.* Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.

Bruner, J. S. (2003). *Making stories: Law, literature, life*. Harvard University Press.

Bulut, S. (2021). *Milliyetçi memleket edebiyatı ve hececiler. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı.* İlbilge Yayıncılık Eğitim.

Burak, C. (2001). *Yakutiler*. Yapı Kredi Yayınları.

Calvino, I. (2018). *Görünmez Kentler* (Saatçioğlu, I., Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Ceyhan, Ç., Anbarlı, Z. Ö., & Ova, N. (2017). Zamanın izinde kenti deneyimlemek: kent ve bellek üzerine oto-etnografik bakışlar. *Moment Dergi*, 4(1), 92-114.

Chang, L. S., Bisgrove, R. J., & Liao, M. Y. (2008). Improving educational functions in botanic gardens by employing landscape narratives. *Landscape and Urban Planning*, 86(3-4), 233-247.

Chatman, S. (1978). *Öykü ve Söylem: Filmde ve Kurmacada Anlatı Yapısı*. De Ki Basım Yayım Ltd. Şti., Ankara, 107.

Coates, N. (2012). *Narrative architecture*. John Wiley & Sons.

Cobley, P. (2001). *The Routledge companion to semiotics and linguistics* (Vol. 11). P. Cobley (Ed.). London: Routledge.

Cobley, P. (2013). *Narrative.* Routledge.

Connerton, P. (1989). *How Societies Remember*. Cambridge University, s.73-74.

Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Qualitative research. Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage Publications.

Corner, J. (1999). *The agency of mapping: Speculation, critique and invention* (p. 213). na.

Cosgrove, D. (1999). *Introduction: Mapping meaning. In D.* Cosgrove (Ed.), Mappings (pp. 1–23). London: Reaction Books.

Crang, M., & Thrift, N. (Eds.). (2000). *Thinking space* (Vol. 9). London: Routledge.

Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, çev. Selçuk Beşir Demir, Mesut Bütün, 2016, Siyasal Kitapevi, Ankara.

Cumhuriyetin 50. Yılında Gümüşhane 1973 İl Yıllığı. (1974). Ayyıldız Matbaası A.Ş. Ankara.

Cumhuriyetin 50. Yılında Trabzon 1973 İl Yıllığı. (1974). Ayyıldız Matbaası A.Ş. Ankara.

Çağrıcı, M. (2009), *"Seyahat", İslam Ans.* TDV Yayınları, C. 37, İstanbul.

Çalışkan, A. (2018). Ana Çizgileriyle Cumhuriyet Devri Türk Hikâye ve Romanına Teorik Bir Yaklaşım (1923-1939). *Electronic Turkish Studies,* 13(18).

Çelik, H., Başer Baykal, N., & Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 379-406.doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m

Çetin Baycanlar, S. (2012). S*üreli Yayınlar ve Edebiyat Dünyası: "1950'lerden Günümüze Genel Bir Değerlendirme".* Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri, 288-294.

Çetin, N. (2013). Atatürk Devri Türk Şiiri (1923-1940). *Türk Edebiyatı Tarihine Bir Bakış: Yeni Türk Edebiyatı*, 393-445.

Çetinkaya, G. (2020). Hafızanın dönüşen mekânları "seyahat blogları", kent belleğini "seyahat blogları" ndan okuma denemesi. *Milli Folklor*, 16(128), 138-152.

Çıraklı, M. Z. (2015). *Anlatıbilim Kuramsal Okumalar*. Hece Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti, Ankara.

Çoruk, A. Ş. (2010). Tanzimattan Cumhuriyete Gündelik Hayatın Tarihi Açısından İstanbul Hatıratları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* (16), 489-522.

De Botton, A. (2002). *Seyahat Sanatı.* Çev: Ahu Sıla Bayer, Sel Yayıncılık, İstanbul.

De Certeau, M. (1984) *The Practice of Everyday Life.* Berkeley: University of California Press.

Dayar, E. (2021). 20. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya'nın Kentsel Gelişimi (1908-1950). Journal of Modern Turkish History Studies/Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi (CTAD), 17(33).

Demir, K. (2016). Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi 1849-1923. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 71-112.

Denzin, N. K. (1998). The new ethnography. *Journal of Contemporary Ethnography,* 27(3), 405-415.

Deriu, D., Turan Özkaya, B., & Piccoli, E. (2016). Travels in Architectural History. *Architectural Histories*, 4(1), 19.

Dewey, J. (1934). *Having an experience.*

Dıvarcı, C., M. (2024). Müstear İsimleri ve Önde Gelen Yazarları ile Dergâh (1921-1923) Mecmuası. *Folklor Akademi Dergisi*. Cilt:7, Sayı:1, 340 – 350.

Dirin, İ. (2009). Kültür- Sanat- Edebiyat- Tiyatro Musiki ve Folklor Dergileri (1929-1990). *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları* (1), 223-283.

Durmuş, S., & Gür, Ş. (2017). Mimarlığın Metinsel Temsilinde Retorik İnşa: Usûl-i Mi'mârî Osmanî. *METU JFA*, 34(1), 107-131.

Durmuş Öztürk, S., & Çıraklı, M. (2023). Anlatı Uzamı Olarak Kent ve Mekân Deneyimi: Yaklaşımlar, Kavramlar, Teknikler. *NALANS2023 | hybrid & hybrid 9 th International Conference On Narratıve And Language Studies*, Trabzon.

Duxbury, N., Garrett-Petts, W. F., & MacLennan, D. (2015). Cultural mapping as cultural inquiry: Introduction to an emerging field of practice. *Cultural mapping as cultural inquiry*, 1-42.

Emmott, C. (1997). *Narrative Comprehension: A Discourse Perspective*. Oxford: Oxford University Press.

Endell, A. (2014). *The Beauty of the Metropolis*. Grey Room, 56.

Engel, M. (2018). *Deep mapping: Space, place, and narrative as urban interface.* In The Routledge Companion to Media Studies and Digital Humanities (pp. 214-221). Routledge.

Ercan, E. (2003). Varlık 70 Yaşında. *Varlık*, 1150.

Erek İnce, H. (2024). *Kaybolan Geçmişin İzini Sürmek:Adapazarı Kent Tarihi (1923-1980)*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.

Erzurum Valiliği. (1973). *Cumhuriyetin 50. Yılında Erzurum İl Yıllığı.*

Evren, S. (2018). Ver Bize Bugünkü Dosyamızı Da Haydi Varlık. *Varlık*, 1330, 32-38.

Ferguson, P. P. (1994). *The Flâneur On and Off the Streets of Paris*. Pp. 22–42 in: Keith Tester (Ed.). The Flâneur. Routledge, New York, New York, USA

Fludernik, M. 1996. *Towards a 'Natur:al' Narratology.* London: Routledge

Forster, E. M. (1962) *Aspects of the Novel*, Harmondsworth: Penguin.

Fussell, P. (1987). *The Norton Book of Travel*. 1st ed. New York, NY: W.W. Norton & Company.

Gençaslan, Y. (2015). II. Meşrutiyetin Gölgesinde Kısa Süren Bir Heyecanın Dergisi: Hıyâbân. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(04), 43-55.

Genette, G. (1988). *Narrative Discourse Revisited*. Çev. Lewin, Jane E. New York: Cornell University Press.

Genette, G. (2020). *Anlatının Söylemi-Yöntem Hakkında Bir Deneme*, çev. Ferit Burak Aydar, İstanbul: Ayrıntı

Glesne C. (2012), *Nitel Araştırmaya Giriş* (1. Baskı), (Çev.) Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoğlu, Anı Yayıncılık, Ankara.

Goeldner, C. R., & Ritchie, J. B. (2011). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. John Wiley & Sons, New Jersey.

Gökalp Alpaslan, G. G. (2007). Coğrafyanın ve Arkeolojinin Işığında Nabizade Nazım'ın Karabibik Romanı. *Türkbilig* (13).

Gökmen, M. (2022). *Türkiye Cumhuriyeti'nin Ulus Devlet Olarak İnşasında Basının Rolü Ün Dergisi Örneği,* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Gazetecilik Bilim Dalı, Konya.

Gönenç, A. Y. (2007). Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (29).

Graafland, A. (2000). *The Socius of Architecture: Amsterdam, Tokyo, New York* (Vol. 2). 010 Publishers.

Greenblatt, S. (1990). *Anlatı, Edebiyat Çalışmalarında Anahtar Kelimeler*, çev. Zekeriya Başkal, 2011, Optik Form Yayıncılık, Ankara.

Gschwandtner, C. M. (2017). *Space and Narrative: Ricoeur and a Hermeneutic Reading of Place. Place, Space and Hermeneutics*, 169-181.

Gubrium, J. F., & Holstein., J. A. (2009). *Analyzing narrative reality.* Sage.

Gubrium, J. F., & Holstein, J. A. (2008). *Narrative ethnography*. Handbook of emergent methods, 241-264.

Güntekin, R., N. (1953). Varlık'ın Yirminci Yılı. *Varlık*, 396, 3.

Gürsoy, Ü. (2008). "*II. Meşrutiyet Dönemi Dergileri Üzerine Bir Değerlendirme",* Doğu-Batı, S:46, Ağustos-Eylül, Ekim, ss. 207-221.

Hacıömeroğlu, N. (2017). Mimarlığın Edebiyatla İşi. *XXI Dergisi*, Şubat 2017.

Hacıömeroğlu, T. N. (2015). *The transformation of architectural narrative from literature to cinema: Differences, continuities and limits of representation in different media.* METU, The Graduate School Of Natural And Applıed Scıences, Doctoral dissertation, Ankara.

Hall, S. (1997) '*The work of representation' in Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*, London: Sage

Harding, S. (2013). *Rethinking standpoint epistemology: What is "strong objectivity"? In Feminist epistemologies* (pp. 49-82). Routledge.

Harita Genel Müdürlüğü. (1946). *Yozgat [Harita].* TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu.

Havik, K. (2012). *Urban literacy: A scriptive approach to the experience, use and imagination of place.*

Havik, K., & Van Haeren, K. (2016). A story of three: a narrative approach to reading atmosphere and making place. *SPOOL*, 3(2), 5-24.

Hepçilingiler, M. (2023). Dünya Edebiyatının Gururu. *Varlık*, 1390, 12.

Hergüner, B. (2017). İnsanın Kentinden Kentin İnsanına: Öyküde Kent, Kentleşme, Kentlileşme Görünümleri. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (9), 219-239.

Herman, D. (2001). *Narrative theory and the cognitive sciences.* Narrative Inquiry.

Herman, D. (2009). *Beyond voice and vision: Cognitive grammar and focalization theory.* Point of view, perspective, and focalization: modeling mediation in narrative, 17, 119-142.

Herman, D. (2011). *Basic elements of narrative*. John Wiley & Sons.

Hiz, G. (2020). *Servet-i fünûn'da toplumsal mekânın anlatılar ile üretimi: Tahayyüller, inşalar ve deneyimler atlası (1891-1910).* İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Holmberg, E. J. (2007). *Esthers in the Seraglio: Jewish Women in Early Modern English Travel Narratives on Turkey*.

Howel, J. (2021) *Gezi ve Seyahat Arasındaki Fark*. https://tr.strephonsays.com/trip-and-travel-1558 Erişim Tarihi: 03.01.2023

Hugo, V., & Heidegger, M. (1996). Kentin felsefesi. *Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi*, 8, 63-70.

Hühn, P., Schmid, W., & Schönert, J. (Eds.). (2009). *Point of view, perspective, and focalization: modeling mediation in narrative* (Vol. 17). Walter de Gruyter.

İnuğur, M. (2005). *Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Der Yayınları.

Jahn, M. (2005). *Anlatıbilim Anlatı Teorisi El Kitabı*. çev. Bahar Dervişçeoğlu, 2012, Dergâh Yayınlar, İstanbul.

Jansen, H. (1934). *Ankara Plan No: 2750.* Harita Umum Müdürlüğü Arşivi.

Jencks, C. (1971). Architecture 2000: predictions and methods.

Jo, S., & Lee, K. (2007). Architecture as Narrative: On Bernard Franken′ s Ruminations on Characterization, Integration, and Imagination. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering,* 6(2), 213-220.

Kabacalı, A. (1998*). Cumhuriyet öncesi ve sonrası matbaa ve basın sanayii*. Cem Ofset Matbaacılık Sanayi.

Kabacalı, A. (2003). Garip Akımı ve Varlık. *Varlık*, 1150, 25-26.

Kaderli Yapıcı, Z. (2012). Kişisel Deneyim Anlatılarının Bağlamsal Çerçevesi: Deneyimlenen, Hatırlanan ve Anlatılan Hayat. *Milli Folklor*, 24(94).

Kahraman, H. B. (2003). Bir Nehir Serüveni: Dergicilik Varlık Dün-Bugün. *Varlık*, 1150,4.

Karadeniz, S., Günenç, Ö.F., & Taşar, E. (2016). Uğur Tanyeli ile Söyleşi: Toplumsallık Üretim Biçimi Olarak Mimarlık, *Sosyoloji Divanı*, sy. 7, s. 233-246.

Karagülle, F. (2006). Varlık dergisi. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, (8), 609-628.

Karpat, K. H. (1973). *An inquiry into the social foundations of nationalism in the Ottoman state: From social estates to classes, from millets to nations (Vol. 39).* Center of International Studies, Princeton University.

Kartarı, A. (2017). Nitel düşünce ve etnografi: etnografik yönteme düşünsel bir yaklaşım. *Moment Dergi*, 4(1), 207-220.

Kefeli, E. (2019). *Edebiyat ve Coğrafya İlişkisi, Edebiyatın İzinde Edebiyat ve Coğrafyalar.* Bağlam Yayınları, İstanbul.

Keskin, C. (2012). Yurdu gezen ressamlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012(27), 141-151.

Kılıç, M. M. (2022). Keşfedilmeyi Bekleyen Coğrafyalar: Gülten Dayıoğlu'nun Gezi Yazarlığı, *IYRSC_2022_Kongre_Kitabı, 4rd International Young Researchers Student Congress*, 21-23 October 2022 Burdur/TURKEY.

Kılıç, M. M. (2024). "19. Yüzyıldan Maceraperest Bir Kâşif: İbnülcemal Ahmet Tevfik ve Velosipet ile Bir Cevelân", *Littera Turca, Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 10/3, 372-393.

Kojo, I. (1996). *Mielikuvat ovat aivoille todellisia. Images are real to the brain],* Helsingin Sanomat, 16.

Konyali, B. Ş. (2015). *Edebî anlatılarda mekânın poetikası: Abdülhak Şinasi Hisarın romanları bağlamında karşılaştırmalı bir analiz*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun.

Kracauer, S. (1997). *On employment agencies: the construction of a space. Rethinking architecture: a reader in cultural theory*, 60.

Kunt, E. (2020). Edebiyat ve kartografya. "Kartografik edebiyat özel sayısı" içinde. *Varlık*, 1359.

Kükrer, M. (2020). Antropolojide paradigma değişimi: Metinselliğe dönüş ve edebiyat. *Sosyol Not*, 4(1), 16–32.

Leach, N. (2002). *The Hieroglyphics of Space: Reading and Experiencingthe Modern Metropolis*, pp. 80-92, Routledge, London.

Lefebvre, H. (1968). *Modern Dünyada Gündelik Hayat*. Çev. Işın Gürbüz. İstanbul: Metis Yayınları, 2007.

Lefebvre, H. (2014). *Mekânin üretimi*. Çev.: Işık Ergüden, Sel Yayıncılık, İstanbul.

Lewis, P. (1985). *Beyond description*. Ann Assoc Am Geogr 75(4), 465–477.

Lynch, K. (1973). *Kent Deneyimi*, çev: İrem Başaran, Türkiye İş Bankası Yayınları.

Maden, S. (2008). Türk Edebiyatında Seyahatnameler ve Gezi Yazıları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15(37), 147-158.

Markus, T. A., & Cameron, D. (2002). *The words between the spaces: Buildings and language*. Psychology Press.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma*, çev: Selahattin Turan, Nobel Yay. Ankara, s. 168.

Miller, J. H. (1990). *Anlatı, Edebiyat Çalışmalarında Anahtar Kelimeler*, çev. Zekeriya Başkal, 2011, Optik Form Yayıncılık, Ankara.

Moretti, F. (2005). *Edebi Teoriye Soyut Modeller: Grafikler, Haritalar, Ağaçlar*, çev. Ebru Kılıç, Nurçin İleri, Esin Düzel, Agora Kitaplığı, İstanbul.

Moretti, F. (2011*). Reading Graphs, Maps, Trees Responses to Franco Moretti*, Edited by Jonathan Goodwin & John Holbo, Parlor Press, South Carolina.

Moretti, F. (2013). *Uzak Okuma*, çev. Onur Gayretli,2021, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Müderrisoğlu, A. (2021). Ümid (Ümide) Dergisi Perspektifinden Osmanlı Kadınına Dair Bir İnceleme. *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi* 3, no. 6 (July 2021): 427-44. https://doi.org/10.53718/gttad.906179.

Nane, P. (2021). Deneyim ve Anlatı Odağında Mekâna Yeniden Bakmak: Perec ve Butor'un Yazınında Mekânın Temsil Biçimleri: Deneyim/Anlatı Odağında Mekâna Yeniden Bakmak. *Tasarim+ Kuram*, 17(33), 163-175.

Nayır, Y. N. (1933). Varlık Ne İçin Çıkıyor. *Varlık,* 1.

Neuner, F. (2022). Bodo Hell ve Waltraud Seidlhofer'da Edebi Kent Araştırması. *Varlık*, 1373, 18-24.

Nisha, B. (2018). *Place and Perception: Constructing the Urban Narrative with Spatial Schemas.* Conscious Cities Anthology.

O'Reilly, K. (2005*). Ethnographic methods*. Routledge.

Öndin, N. (2003). *Cumhuriyet'in kültür politikası ve sanat, 1923-1950* (Vol. 35). İnsancıl Yayınları.

Öz, K. (1936). İzmit Planı-İzmit Urbayı Kemal Öz'ün İzmit Planına Dair İzahı, *Belediyeler Dergisi*, 6, Ankara, 28-31.

Özcan, S. (2015). *Tracing literary architecture: Spatial in-betweenness in Virginia Woolf's Between the Acts (1941).* METU, The Graduate School Of Socıal Scıences, Master's thesis, Ankara.

Özdemir, N. (2008). *Medya Kültür ve Edebiyat*. Geleneksel Yay., Ankara

Özdemir, N. (2009). Turizm ve Edebiyat, *Milli Folklor*, 21(82).

Özdemir, N. (2011). Edebiyat ve Ekonomi, Kültürel Ekonomik Bir Alan Olarak Edebiyat. *Millî Folklor,* 23(91).

Özdemir, Y., & Aktaş, E. (2011). Halkevleri (1932'den 1951'e). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,* (45), 235-262.

Özdemir, Z. (2017). Servet-i Fünun Dergisinde Seyahat Yazıları (1891-1901) ve Ahmed İhsan'ın Suriye Seyahati, *Journal of Turkish Studies*.

Özer, K. (1983). Varlık'tan. *Varlık*, 910, 2.

Özer, K. (2003). Varlık'ın Bendeki Görüntüsü. *Varlık*, 1150, 28.

Özlük, N. (2010). Büyük Mecmua ve Sistematik İndeksi. *Turkish Studies*, 5(3), 1801-1826.

Öztepe, O. (2022). Evliya Çelebi'nin Logosferik Mekânları. *Varlık*, 1374, 50-53.

Öztepe, O. (2023). Yerin ve Kentin Metni. *Varlık*, 1393, 78-83.

Pallasmaa, J. (2014). *Space, place and atmosphere. Emotion and peripherical perception in architectural experience*. Lebenswelt. Aesthetics and philosophy of experience., (4).

Park, R. E., Burgess, E. W., & McKenzie, R. D. (1925). *The City Chicago*. Univ. Press, Chicago.

Pehlivanoğlu, B. (2006). Cumhuriyet İdeolojisi ve Yurt Gezileri, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Edebiyat Dergisi*, İstanbul, S. 6, s.157.

Perec, G. (1974). *Species of Spaces and Other Pieces, Penguin Selected Writings*, London, 92.

Pettinger, A. (2016). *Travel Writing. obo in British and Irish Literature*. doi: 10.1093/obo/9780199846719-0119

Phelan, J. (2007). *Experiencing Fiction: Judgements, Progressions, and the Rhetorical Theory of Narrative*. Columbus: Ohio State University Press, 3.

Polo, M. (2022). The Travels of Marco Polo. DigiCat.

Poole, P. (2003). *Cultural mapping and indigenous peoples*. A report for UNESCO.

Psarra, S. (2010). Architecture and Narrative: The Formation of Space and Cultural Meaning. *The Journal of Architecture*, 15(4), 543-549.

Queiroz, A. I. (2007). *Landscape And Literature: The Ecological Memory Of Terras Do Demo*, Portugal, European Landscapes And Lifestyles: The Mediterranean And Beyond.

Rendell, J. (2006). *Art and architecture: a place between* (pp. 1-240). London: IB Tauris.

Ricoeur, P. (1979). *The Human Experience of Time and Narrative*, Research in Phenomenology, 1979, Vol. 9 (1979), pp. 17-34.

Riessman, C. K. (1993). *Narrative Analysis.* Sage Publications, California.

Riessman, C. K. (2005*). Narrative Analysis. In: Narrative, Memory & Everyday Life*. University of Huddersfield, Huddersfield, pp. 1-7.

Rose, G. (1997). *Situating knowledges: positionality, reflexivities and other tactics.* Progress in Human Geography, 21(3), 305–320. https://doi.org/10.1191/0309132976733021

Rosenwald, G. C., & Ochberg, R. L. (1992) *Storied lives: The cultural politics of self-understanding.* Yale University Press.

Ryan, M. L. (2001). Beyond myth and metaphor. *consultant*, 1983, 91.

Ryan, M.L. (2003). On Defining Narrative Media. *Online Magazine of the Visual Narrative,* 6.

Ryan, M. L. (2010). Narratology and cognitive science: A problematic relation. *Style*, 44(4), 469-495.

Sağlam, M. H. (2009). II. Meşrutiyet Dönemi Türk Basınında "Rübab" Dergisinin Yeri ve Önemi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 434-440.

Sağlam Kalkışım, K., & Durmuş Öztürk, S. (2024). Spatial dimensions of literature: Ethnographic codes for the "Prag'da Günler (Days in Prague)" story by Nedim Gürsel. *Megaron,* 19(2), 110-122.

Sarıkaya, M. (2012). "Resimli Ay"da Kıyafet, *Çevrimiçi Tematij Türkoloji Dergisi Online Thematic Journal of Turkic Studies*, IV, 2(1).

Savacı, H. C. (2010). *Cumhuriyet Dönemi Ressamlarının (1923-1950) Anadolu Kültürünü Tanımata Yönelik Çalışmaları ve Türk Resmine Etkisi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Sazyek, E. (2018). *Türk Romanında Ankara*. Koç Üniversitesi VEKAM.

Selçuk, A. M. (2021). *Reading Troy: Text, Site and Museum.* METU, The Graduate School Of Socıal Scıences, Master's thesis, Ankara.

Serin Güner, A. P., & Gökmen, H. (2020). Mimarlık ve Edebiyat İlişkisine Dair Yapılmış Akademik Çalışmaların Bir Sınıflandırması, *idealkent*, 31, 11, 1722-1763.

Shotter, J., & Gergen, K. J. (1989) *Texts of Identity.* London: Sage.

Somers, M. R. (1994). The Narrative Constitution of Identity: A Relational and Network Approach. *Theory and Society*, Vol. 23, No. 5 (Oct., 1994), pp. 605-649.

Sonit, R. (2012). *Every City Should Have an Atlas: An Interview with Rebecca Solnit*, Editör: By Chavawn Kelley, URL: https://www.terrain.org/2012/interviews/rebecca-solnit/, Erişim Tarihi: 24.01. 2025.

Stec, B. (2020). *Sunlight, Atmosphere and Architecture*. Oficyna Wydawnicza AFM.

Sunar, L. (2004). Kadro Dergisi/Hareketi ve Etkileri: Türk Devlet İdeolojisi ve Sol Kemalizmin Oluflumu Bağlamında Bir Analiz. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (3), 511-526.

Şay, S., & Akyol, A. A. (2024). Türkiye'de Sanat Eserleri İçin Veri Bankası Oluşturmaya Yönelik İlk Adımlar: Haritacılık Müzesi Yurt Gezileri Koleksiyonu, *Arteoloji Dergisi*, 3 (1).

Şen, N. (2009). Tanzimat Devri Periyodikleri ve Dergicilik. *Gazi Türkiyat*, 1(5), 381-393.

Şenel, A. (2018). Travelling through Guidebooks: Reading and Remembering Imagined Topographies of Nicosia, Inscriptions: Tracing Place. History and Memory in Architectural en Literary Practice. *Writing Places*, 2, 110-128.

Şenel, A. (2019). Mimarlık Eğitiminde Haritalama: Geleneksel Eril Mimarlık Üretimine Yaratıcı Bir Eleştiri. *dosya*, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, 42, 5-18.

Şenel, A. (2023). Topografik Pratikler, Kolektif İmgelemler, Mimarlıkta Feminist Failliğin Eleştirel Olanakları. *Varlık,* 1385, 20- 25.

Şensoy, G. (2017). *Bellek Mekânı Olarak Kent ve Kentin Müze Olma Hali*. İstanbul: Beykent.

Şinasi, A. (1933). Ankaranın Güzellikleri. *Varlık*, 3.

Tally, R. T. (2008). Literary Cartography: Space, Representation, and Narrative. *Paper presented at the International Society for the Study of Narrative Conference*, Austin, TX.

Tanyeli, U. (2022). *Korku metropolü İstanbul*: 18. yüzyıldan bugüne. Metis.

Tanyeli, U. (2010). İstanbul'u Yazmak: Cumhuriyet Dönemi Tarih Metinlerinde Eski Başkent. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* (16), 259-276.

Taşöz, Ş. M. (2023). Edebiyatta Sanal Mekanları Deneyimlemek: İnsan ve Sanal Mekân İlişkisinde Edebi ve Mimari Yaklaşımlar. *Varlık*, 1394, 23-26.

Tekeli, İ. (1998). Türkiye'de Cumhuriyet döneminde kentsel gelişme ve kent planlaması. *75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık*, 1-24.

Terzoglou, N. I. (2018). Architecture as meaningful language: Space, place and narrativity. *Linguistics and literature studies,* 6(3), 120-132.

Toprak, Z. (1984). *Fikir dergiciliğinin yüzyılı. Türkiye'de dergiler ve ansiklopediler (1849-1984)*. Gelişim Yayınları, 13-54.

Toprak, Z. (2016). Aydınlık Dergisi [1921-1925], Marksizm ve Feminizm. *Müteferrik*a (50), 4.

Tosun Durmuş, B. (2020). Modernleşme Bağlamında Erken Dönem Türkiye Cumhuriyeti'nde Kadının Temsili: Akbaba Dergisi Örneği. *Kültür Araştırmaları Dergisi* (7), 166-195. https://doi.org/10.46250/kulturder.824553

Traganou, J., & Mitrašinović, M. (Eds.). (2009). *Travel, space, architecture*. Ashgate Publishing, Ltd.

Tüfekçioğlu, H. (1992). Cumhuriyet ideolojisi ve Türk basını. *İstanbul University Journal of Sociology,* 3(3), 45-96.

Türk, H., & Bulut, G. (2017). Meşale'den Varlık Dergisine Yedi Meşale Topluluğu. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(58), 543-549.

Türkeş, A. Ö. (2019). *Gerçeğini Aratmayan Hayali Seyahatler, Edebiyatın İzinde Edebiyat ve Coğrafyalar.* Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Tylor, E. B. (1871*). Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom.* Dover Publications.

Uçarol, T. (1993). Gerçek Bir Okul. *Varlık*, 1030.

Ulusoy Nalcıoğlu, B. (2005). Tanzimat Dönemi Türk Gazeteciliği ve Türk Basınının İlkleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 253-267.

Umunç, H. (2007). The Other Geography: Representations of the Turkish Landscape in English Travel Writings. *Belleten*, 71(261), 721-744.

Ural, T. (2021). Erken Cumhuriyet Dönemi Popüler Romanında Gündelik Hayatın Temsili. Edebiyatın İzinde Edebiyat ve Gündelik Hayat. Bağlam Yayınları, İstanbul.

URL-1. (2024, Aralık 1). https://www.varlik.com.tr/tarihce.aspx adresinden alınmıştır.

Westphal, B. (2011). *Geocriticism: Real and fictional spaces.* Springer.

Wigley, M. (2023). *The Drawing that Ate Architecture*. URL: https://www.jencksfoundation.org/explore/text/the-drawing-that-ate-architecture Erişim Tarihi: 30.10. 2024.

Wiles, E. (2020). Three branches of literary anthropology: Sources, styles, subject matter. *Ethnography*, 21(2), 280–295.

Yıldırım, A. (2014). Walter Benjamin'de "zamansal deneyim" ve gündelik hayatın tarihsel parıltıları. *Ankara Üniversitesi, DTCF, Felsefe Bölümü, ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar,* Temmuz/July, 7(2), 1-26.

Yücel, T. (2003). Yetmiş Yıl. *Varlık*, 1150, 14.

Zumthor, P. (2006). *Atmospheres: Architectural environments. Surrounding objects. In Atmospheres*. Birkhäuser.

Zürcher, E. J. (2004). *Modernleşen Türkiye'nin tarihi* (Y. Saner Gören, trans.). İletişim Yayınları.

7. EKLER

Ek 1. 1933 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 1/15 TEMMUZ 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Gençlik ve İnkar	Yaşar Nabi
	İnkılap Edebiyatı	Nahit Sırrı
	Hatıralar	Cevdet kudret
	Ahmet Haşim'e Dair Son Hatıram	Abdülhak Şinasi
	Antalya Hatıraları ●	Sabri Esat
Dil Sayfası	Karşılık Ararken İki Yoldan Hangisine Gitmeli?	İbrahim Necmi
Garp Edebiyatı	Kontes De Noay	Kontes De Noay
Büyük Hikaye	Kanlıcanın Bir Yalısında ●	Nahit Sırrı
Macar Hikayesi	Akşam Karanlığı	Etienne Tömörkeny
Tenkit	Necip Fazıl ve Kop Dağındaki Dükkanı	Ahmet Hamdi

SAYI: 2 / 1 AĞUSTOS 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Yükseliş Mücadelemizde Edebiyatımız	Mehmet Saffet
	Türk Edebiyatı Nasıl Tasnif Edilmelidir?	Vasfi Mahir
	Klasik Abidelerimiz ve Güzel Sanatlar Akademisi	Abdülhak Şinasi
Dil Sayfası	Dillerin Menşei Hakkında Ahmet Cevat Beyin Bir Tezi	Ahmet Cevat Bey
	Antalya Hatıraları (II) ●	Sabri Esat
	Kırlara Giderken	Suat Derviş
	Türk Resim Sanatı	Malik Vicdani
Büyük Hikaye	Kanlıcanın Bir Yalısında ●	Nahit Sırrı
	Oscar Wilde'in Mensur Şiirlerinden	Çev: Reşit Hayri
Kitaplar	Ömrümde Sükut: Cahit Sıtkı'nın Şiirleri	Ziya Osman

SAYI: 3 / 15 AĞUSTOS 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Menfi Adam	Yaşar Nabi
	Kıymete Dair ●	Kazım Nami
Terbiye Bahisleri	Yeni ev Eski Mektep Arasındaki Temelden Farklar	Reşat Şemsettin
	Ankara'nın Güzellikleri ●	Abdülhak Şinasi
Tarihi Araştırmalar	Ahlatlıbel Hafriyatı	Hamit Zübeyr
Sanat	Resim ve Felsefe	Elif Naci
	Hepsinden Acı	Halit Ziya Uşakki Zade
Tiyatro	Bu Hane Kiralıktır Darülbedayi Nereye Doğru Gidiyor?	Mehmet Cemil
Rus Hikayesi	Maske	İvan Bunin çev: O. Gaffar
Büyük Hikaye	Kanlıcanın Bir Yalısında ●	Nahit Sırrı

SAYI: 4 / 1 EYLÜL 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Menfi Propagandalar ve Gençlik	Mehmet Saffet
İdeoloji	İnkılapçı Sanat, Geri Sanat	Sadri Ertem
Terbiye Bahisleri	Mektep Kitabı, Hayat Kitabı	Cemil Sena
	Ankara'nın Kıyemti ve Güzelliği İçin	Abdülhak Şinasi
	Antalya Hatıraları ●	Sabri Esat
	Ninemin Mandası	Behiç Enver
Küçük Hikaye	İlahi Saadet	Yaşar Nabi
	Köylüler ve Müneyverler Yakup Kadri'nin Yaban'ı Münasebetiyle	Burhan Ümit
Büyük Hikaye	Kanlıca'nın Bir Yalısında ●	Nahit Sırrı

SAYI: 5 / 15 EYLÜL 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Edebiyatımızın Bugünkü Gidişi	Necip Ali
	Halkçılık ve Halk Dükkanları	Nusret Kemal
	Bu ne Kargaşalıktır	Nüzhet Haşim Sinanoğlu
Münakaşa	Halit Fahri'ye Diyeceklerim	Kazım Nami
	Yeşil ●	Falih Rıfkı
	İnkılap ve Sanat	Mimar Abdullah Ziya
	Bir Sıçanın Ölmezliği	Francis de Miomandre
Küçük Hikaye	Dört Yaprak	Halit Ziya Uşakki Zade
Garp Edebiyatı	İspanya'da Edebi Cereyanlar	İbrahim Hoyi
Kitaplar	Yunus Emre Divanı Hakkında	Ahmet muhip
Rus Edebiyatı	Düşen Yıldız	İvan Bunin Çev: A. Gaffar
Büyük Hikaye 5	Kanlıca'nın Bir Yalısında ●	Nahit Sırrı

SAYI: 6 / 1 EKİM 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	25 Eylül 1683	Necip Ali
	Aruz, Hece Meselesi	Yaşar Nabi, Cevdet Fikret, Halit Fahri, Behçet Kemal
	Milli Vezin Her Bakımdan Aruza Faiktir	Kemalettin Kami
	Bir Eski Bahis: Aruz, Hece!	Enis Behiç
	Resimler Karşısında Tahassüsler	Abdülhak Şinasi
Tiyatro	0 Hane Kiralıktır- Selami İzzet Bey'e Açık Mektup-	Mehmet Cemil
	Gece Bekçisi ve Asma Saat	Necip Fazıl
	Halit Fahri	Halit Fahri
Musiki	Bizde Yeni Bestekarlık	Mahmut Ragıp Kösemihalzade
Büyük Hikaye	Kanlıca'nın Bir Yalısında	Nahit Sırrı

SAYI: 7 / 15 EKİM 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Şuursuz Heyecan	Yaşar Nabi
Kültür ve Bilgi Meseleleri	Terbiyemizde Bedbinlik Cereyanı	Osman Halit
Terbiye Bahisleri	Keziban'a Mektup	Nurullah Ata
	Gazetelerde Süleyman Nazif	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Tiyatro	Bir Piyesten Parça	Cevdet Kudret
Küçük Hikaye	Bir Tefeci	Fikret Adil
Bulgar Hikayesi	Kurban	L. Nikolova Çev: Ali Haydar
Kitaplar	Odalar ve Sofralar Sbri Esat'ın Şiirleri	Ziya Osman
Büyük Hikaye	Kanlıcanın Bir Yalısında ●	Nahit Sırrı

SAYI: 8 / 29 EKİM 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Türkiye'de Cumhuriyet	Necip Ali
	Cumhuriyetin On Yılı ve İlerisi	Nusret Kemal
	Bu On Yıl	Yaşar Nabi
	İnkılap ve Millliyetçilik	Abdülhak Şinasi
	29 B. Teşrini 1933 ●	Behiç enver
	Bu da Benim Duyuşum	Kazım Nami
	Memlekette 10 Senelik Felsefe	Mustafa Şekip
	On Yılın Romanı	Halit Ziya Uşakki Zade
	On Yılda Güzel San'atlarımız	Muzaffer Reşit
	On Yılda Maarifimiz	Rehberi'den
	İnkılap Edebiyatı ve Yaşar Nabi	Feridun Fazıl

SAYI: 9 / 15 KASIM 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	İnkılap ve Vazife	Yaşar Nabi
	İnkılaba İtimat ve Hürmet	Abdülhak Şinasi
	İlmi Düşünüş	Niyazi Hüsnü
	Cumhuriyetin İkinci On Yılı	Suphi Nuri
Yunan Edebiyatı	Asker Anaları	Strati Mirivilis Çev: Avr. N. Papazoğlu
Küçük Hikaye	Acı Sadaka	Halit Ziya Uşakki Zade
	Sanat	Cevdet Kudret
	Yaz Saatleri	Albert Samain Tercüme: Mehmet Şükrü
	Eri Cenge Gitti, Cenkten Döndü	Nahit Sırrı
	On Beş Günde	Yaşar Nabi Kazım Nami

SAYI: 10 / 1 ARALIK 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Mühim Bir Gün	Nahit Sırrı
	Fikir Kırıntıları	Cemil sena
Polemik	Menfi Bir Zihniyet	Ahmet Muhip
	Strasburg'tan Hatıralar	Samet Ağaoğlu
Resim sanatı	Yeni Sanat Cereyanları	Fikret Mualla
Küçük Hikaye	Eri Cenge Gitti Cenkten Döndü ●	Nahit Sırrı
Kitaplar	Ben ve Ötesi	Necip Fazıl
	Nereden Nereye	Hakkı Süha
Küçük Hikaye	Annemin Yedi Salı Orucu ●	Reşat Enis
Rus Hikayesi	Muallim	Cehov Çev: A. Gaffar
	On Beş Günde	Nahit Sırrı

SAYI: 11 / 15 ARALIK 1933		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Sanatın Himayesi Meselesi	Yaşar Nabi
	Selanik Nutku	Ruşen Eşref
	Süleyman Nazif'in Son Günleri	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Ankara ●	Yakup Kadri
	İnkılapta Sanat	Mimar Abdullah Ziya
	Gurup Vakti Kargalar	Behiç Enver
Küçük Hikaye	Her Şeyin Ortası	Halit Ziya Uşakki Zade
Fransız Edebiyatı	Tepeliyelim Dilencileri	Charles Baudelaire Çev: Sabahattin Rahmi
	Şiir ve Şaire Dair	Dezsö Kosztolanyi Çev: Sadrettin Rahmi
	Bestekarlarımıza Düşen İşler	Mahmut Raşit Kösemihalzade Çev: Sadrettin Rahmi
	On Beş Günde	Nahit Sırrı

Ek 2. 1934 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 20 / 1 MAYIS 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Tahsil, İktisadi ve İçtimai Bir Mevzudur	Kemal Turan
	Akbiyon'un Talii	Falih Rıfkı
	İtibar Müesseselerinin Başlangıcı ve İnkişafı	Veli Necdet
	Fikir kırıntıları	Cemil Sena
	Madalyonlar ●	Abdülhak Şinasi
Kitaplar	Yakup Kadri ve Ankara	Yaşar Nabi
Rus Edebiyatı	İvan Bunin	A.Gaffar
Varlığın Tefrikası	Muharrir	Nahit Sırrı
Küçük Hikaye	Efeye Baskın Var ●	Ragıp Şevki

SAYI: 21 / 15 MAYIS 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Tiyatromuz Islah ve Kontrola Muhtaçtır	Yaşar Nabi
	İtibar Müesseselerinin Başlangıcı ve İnkişafı	Veli Necdet
Tarih tetkikleri	Eski Türklerde Cihet Tayini	Dr. Ahmet Caferoğlu
	Madalyonlar: Köşkler ●	Abdülhak Şinasi
	İtibar Müesseseselerinin Başlangıcı ve İnkişafı	Veli Necdet
	Fikir kırıntıları	Cemil Sena
	Üç Nehir: Sakarya ●	Ağaoğlu Samet
Norveç edebiyatı	Knut Hamsun	Sabahattin Ali
Sergisi münasebetti	Cemal nadir	Elif Naci
Varlığın tefrikası	muharrir	Nahit Sırrı
Kitaplar	Ahmet Kutsi'nin Şiirleri	Cahit Sıtkı
Küçük Hikaye	Günah	İhsan Naim

SAYI: 22 / 1 HAZİRAN 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Balkanlardaki Türkler	Yaşar Nabi
Alman Edebiyatı	Şairler ve Kahramanlar	Hasan Cemil
Fen Bahisleri	Ziyanın Sikleti	
	Fikir kırıntıları	Cemil Sena
	Madalyonlar ●	Abdülhak Şinasi
	Tiyatromuz Hakkında Bir Anket	Veli Necdet
Varlığın Tefrikası	Muharrir	Nahit Sırrı
Küçük Hikaye	Kıskançlık	Sait Faik
Resim	Yeni Sanat Cereyanları	Fikret Mualla

SAYI: 23 / 15 HAZİRAN - 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	İsmet Paşanın Nutukları	Nahit Sırrı
	İtibar müesseselerinin başlangıcı ve inkişafı	Veli Necdet
	Ahmet Haşim	Yakup Kadri
	Ahmet Haşim'in Şiirleri	Abdülhak Şinasi
	Guraahanei Laklakan'ı Ararken ●	Nasuhi Esat
	Üç nehir: Tuna	Ağaoğlu samet
Alman Edebiyatı	Şairler ve kahramanlar	Hasan cemil
Kitaplar	Taymis kıyıları	Nahit Sırrı
Küçük Hikaye	Ölü ve diri	Ragıp şevki

SAYI: 24 / 1 TEMMUZ 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Millet İşlerinde Şahsi Menfaatler	Yaşar Nabi
Alman Edebiyatı	Şairler ve Kahramanlar	Hasan Cemil
	Madalyonlar: Kapılar ●	Abdülhak Şinasi
	Garip İntibalar	Ömer Bedrettin
	İnkılaplar	Çev: Muzaffer Reşit
Küçük Hikaye	Karabaş'ın Hakkını Yediler	Sait Faik
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Yunan Edebiyatı	Ne Hale Gelmişti	Çev: Avr. N. papazoğlu
Varlığın Tefrikası	Muharrir	Nahit Sırrı

SAYI: 25 / 15 TEMMUZ 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	1920 nin Ankaraası, 1934 ün Ankarası ●	Sadri Ertem
Alman Edebiyatı	Şairler ve Kahramanlar	Hasan Cemil
	Gölgeler: Rüyalar	Abdülhak Şinasi
	Konuşmak ve Konuşmamak	Nasuhi Esat
İktisat bahisleri	Türk İktisadından İnkılap	Çev: Muzaffer Reşit
	Üç Nehir: Ren	Ağaoğlu Samet
Varlığın Tefrikası	Muharrir	Nahit Sırrı
Küçük Hikaye	Kanal ●	Sabahattin Ali
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Rus hikayesi	Bir sonbahar gecesi	Maksim Gorki çev: İbrahim Hoyi

SAYI: 26 / 1 AĞUSTOS 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Şöhret Tufeylileri	Yaşar Nabi
Alman Edebiyatı	Şairler ve Kahramanlar	Hasan Cemil
	Şair Nigar Hanıma Dair Bir Hatıra	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Heykeller	Ağaoğlu Samet
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Kitaplar	Türk Destanına Giriş	Ömer Bedrettin
	Unutulmuş Mektup	Halit Ziya Uşakkizade
Küçük Hikaye	El Ekmeği	Çev: A. Gaffar

SAYI: 27 / 15 AĞUSTOS 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Milli Birlik	Yaşar Nabi
	Gölgeler:Akşamlar	Aldülhak Şinasi
	Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönenler: Grenoble'de İtalyan Mahallesi	Sait Faik
Sanat Bahisleri	Rodin Etrafında	Dr. Perihan Cemil
	Şimdi Sıra Benim	Ağaoğlu Samet
Macar Edebiyatı	Şiir ve şaire dair	Çev: Sadrettin Rahmi
Küçük Hikaye	İskarpinleri Kirlenecekti	İhsan Naim
Musiki Bahisleri	Ekrem ve Musikileri	Mahmut Ragip
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Mukaddes Fahişe	Çev: Veli Necdet
Küçük Hikaye	Renkli Fener	Ümran Nazif

SAYI: 12 / 1 OCAK 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Fasif Daire	Kemal Turhan
Felsefe Bahisleri	Yeni Mantık	Hans Relchenbach
Ruhiyat ve İctimaiyat Meseleleri	Seciyeler İlmi: Karakteroloji	Osman Halit
	8 hafta	Falih Rıfkı
Yunan Edebiyatı	Süleyman nazif'in son günlükleri	Abdülhak Şinasi
Küçük Hikaye	Yakup kadriyle mülakat	Yaşar Nabi
	Strazburg'tan hatıralar 2. Strazburg geceleri	Ağaoğlu Samet
Bir Portre	Saip Mualla	Muzaffer Reşit
Küçük Hikaye	İfşa	F. Celalettin
Rus Hikayesi	Son Gün	A. Gaffar
	On Beş Günde	Nahit Sırrı

SAYI: 13 / 15 OCAK 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Bir tercüme Hey'etine İntizar	Nahit Sırrı
İkitisadi bahisleri	Tasarruf ve Yerli Malı Meselesi	Dr. Muhlis Etem
	Falih Rıfkı'yla Mülakat	Yaşar Nabi
	Galatasaray	Abdülhak Şinasi
	Gene Vezin Meselesi	Ömer Bedrettin
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Piyes Tefrikamız:1	Mağara	Yakup Kadri
Küçük Hikaye	Yaban Çiçeği	Ragıp Şevki

SAYI: 14 / 1 ŞUBAT 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Yeşil Tehlikeye Karşı Gençlik	Yaşar Nabi
	Devletler Umumi Hukuku	Karl Strupp
	Damla damla	Ruşen Eşref
	Strazburg katedrali	Ağaoğlu Samet
	Abdülhak Hamit Seksen İkinci Yıldönümünde	Abdülhak Şinasi
	Bestekarlarımız ve Eserleri	Mahmut Ragıp Kösemihalzade
Piyes Tefrikamız 2	Mağara	Yakup Kadri
	Bin bir Hedefe Dair	Nietzsche Çev: Şaziye Berin
Kitaplar	Tiyatro	Bedrettin
Küçük Hikaye	Süngü Yarası	Sehap Nafiz

SAYI: 15 / 15 ŞUBAT 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	İsraf Edilmiş Heyecanlar	Kemal Turan
İktisat	İtibar müesseselerinin Başlangıcı ve inkişafı	Veli necdet
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Galatasaray	Abdülhak Şinasi
Ruhiyat Bahisleri	Körlük ve Edebiyat	Mustafa Şekip
Edebiyat Bahisleri	Öz Şiir Meselesi	Sabahattin Rahmi
Piyes Tefrikamız 3	Mağara	Yakup Kadri
	İspanya'da Seyyar Tiyatrolar	Çev: Yusuf kenan
	Beden Terbiyesi	Selim Sırrı
Küçük Hikaye	Iskatçı	Reşat Enis
Kitaplar	Eski Resimler	Ziya Osman

SAYI: 16 / 1 MART 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Tek Çare	Kemal Turan
	Taymis kıyılarında	Falih Rıfkı
Terbiye	Liselerimizde Bir Garp Dili	Abdülhak Şinasi
Sıhhat	Uykusuzluğa Dair	Dr. Hans Winterstein
İktisat	İtibar Müesseseselerinin Başlangıcı ve İnkişafı	Veli Necdet
	Sanat hakkında düşünceler	Burhan Asaf
Tarih meseleleri	Girit ve Osmanlı imparatorluğu	Reşat Ekrem
Musiki	Mete, Bohemyada Nasıl Bestelendi	Halil Bendi
Piyes Tefrikamız 4	Mağara	Yakup Kadri
Masal	Alas	Enver behnan
	Paris	Suut kemalettin

SAYI: 17 / 15 MART 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Kültür İnkılabımız	Dr. Neşet Ömer
	Madalyonlar	Aldülhak Şinasi
	Strazburg Üniversitesi	Ağaoğlu Samet
	Şiir ve Musiki	Sebahattin Rahmi
Piyes Tefrikamız 5	Mağara	Ömer Bedrettin
Yenibestekarlarımız	Ahmet adnan ve eserleri	Mahmut Ragıp Kösemihalzade
Küçük Hikaye	Bir Başlangıcın Sonu	Halit Ziya Uşşakkizade
	Dünyevi Gıdalar'dan	Andre Gide Çev: Muvaffak Naci
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena

SAYI: 18 / 1 NİSAN 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Lisan Tedrisatı Hakkında Mülahazalar	Prof. Albert malche
	İstanbul Şehir Tiyatrosuna Dair	Yaşar Nabi
	Modern Mantık	Halil Nimetullah
	Cenap Şehabettine Dair Hatıralar	Abdülhak Şinasi
	Sessiz Bir Göçüş	İbrahim Necmi
	İtibar Müesseselerinin Başlangıcı ve İnkişafı	Veli Necdet
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Piyes Tefrikamız 6	Mağara	Yakup Kadri
İspanyol Edebiyatı	Blasco İbanez	Çev: İbrahim Hoyi
Yunan Hikayesi	Dansöz Kontesina Feliçita	Çev: Avr. N. Papazoğlu

SAYI: 19 / 15 NİSAN - 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Başvekilin Dersi	Necip Ali
	Don Kişot	Suut Kemalettin
Terbiye Bahisleri	İlk Tahsil Meselesi Hakkında Bazı Düşünceler	Osman Halit
	Çocuk Haftası	Abdülhak Şinasi
	İtibar Müesseseselerinin Başlangıcı ve İnkişafı	Veli Necdet
Dil Bahisleri	Türkçeyi Öğrenirken	Prof. O. Leo Spitzer
	Strasburg Hatırları: Ayrılış	Ağaoğlu Samet
Musiki	Estekar Cemal Reşit ve Eserleri	Mahmut Ragıp Köse Mihalzade
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Küçük Hikaye	İpekli Mendil	Sait Faik
Yunan edebiyatı	Ölüm karşısında	Çev: Avr. N. Papazoğlu

SAYI: 28 / 1 EYLÜL 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Sanayileşen Türkiye	Ağaoğlu Samet
	Gölgeler: Guruplar	Abdülhak Şinasi
	Ankaranın Yazı	Adile Maksudi
	Şöhrete, Tenkide ve Nurullah Ata Beye Dair	
	İnsanlar ve Medeniyet	Muvaffak Naci
	William Shakespeare Hakkına Birkaç Söz	Behçet Kemal
	Cemiyetçi Edebiyat ve Şiir	Muzaffer Reşit
Tiyatro	Darülbedayi Barından Bir Akşam	Recep Rüştü
Bir Seyahatten Benimle Gelenler	Lovre'de Çaldığım Heykel	Sait Faik
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Küçük Hikaye	Bir Ölüm Münasebetiyle	Hamit Macit
İngiliz Edebiyatı	Ben Bir Zamanlar Allah Olmuştum	çev: Ragıp Şevki

SAYI: 29 / 15 EYLÜL 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Gençlik ve İnkılap	Yaşar Nabi
	Gölgeler: Piyano Sesleri ●	Abdülhak Şinasi
	Sovyet Tiyatrosu	Muzaffer Reşit
	William Shakespeare	Cevdet Kudret
Memleket İntibaları	Adapazarında Bir Gece ●	Nahit Sırrı
Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönenler	Bir Vapur ●	Sait Faik
Küçük Hikaye	Bir Günah Gecesi	Sehap Nafiz
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Yeni bestekarlarımız	İsmail Zühtü ve Eserleri	Mahmut Ragıp
	Teklif	Çev: A. Gaffar

SAYI: 30 / 1 EKİM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Dil Özleşmesi İçin	Yaşar Nabi
	Gençlik Ruhu ve Gençleşme	Hasan Cemil
	İstanbul İçin; Boğaziçinde Gurup	Abdülhak Şinasi
Memleket intibaları	İzmit'te İki Gece ●	Nahit Sırrı
	Son Bahar	SaitFaik
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Yunan Hikayesi	Yüzük	
	Teklif	Çev: A. Gaffar

SAYI: 31 / 15 EKİM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Şair Arayıcılar	Yaşar Nabi
Sanat	Moskova Edebiyat Kongresinde	Yakup Kadri
	Gençlik Ruhu ve Gençleşme	Hasan Cemil
Edebiyat ve Sanat Bahisleri	Eve Düşen yıldırım münasebeti ile Roman ve Hikayenin menbaları	Nahit Sırrı
	Shakespeare ve Biz	Adile Maksudi
Birinci yılı münasebetiyle	Firdevsi	İbrahim Hoyi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Küçük Hikaye	Düğün Gecesi	Sait Faik
Varlıkın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 32 / 1 KASIM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Onbirinci Yılımız	Yaşar Nabi
	Gençlik Ruhu ve Gençleşme	Hasan Cemil
Ahlak Bahisleri	İffet ve Namus	Cemil Sena
İstanbul İçin	Boğaziçinde Gurup	Abdülhak Şinasi
Edebi Tetkikler	Shakespeare Meselesi	Sabahattin Ali
	Edebi Anketimiz	Halit Ziya Beyin Fikirleri
Kitabiyat	Ankara Hakkına Bir Kitap	Nahit Sırrı
	Bir Seyahatin Notları ●	Muvaffak Naci
	Tavşan	A.Gaffar
Küçük Hikaye	Kızılalanlı Osman	Ragıp Şevki
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 33 / 15 KASIM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Tiyatro İhtiyacı ve Ankara	Nahit Sırrı
	İffet ve Namus	Cemil Sena
Seyahat Notları	Atinaya dönerken	Abdülhak Şinasi
Strazburgtan Hatıralar	Rahibin Aşkı	Ağaoğlu Samet
Bir Seyahatten Benimle Dönenler	Robenson	Sait Faik
	Varlık'ın Bir Nüshası	Behçet Kemal
Görüş ve Duyuş	Yayla Dumanı Münasebetile	Ahmet Kutsi
Yunan Hikayesi	Ana	Çev: Avr. N. papazoğlu
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 34 / 1 ARALIK 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Öz Türkçe	Kurulan Büyük Türkiye	Yaşar Nabi
Seyahat Notları		Abdülhak Şinasi
	Spora dair konuşmalar	Nasuhi Esat
	Shakespeare meselesi	Sabahattin Ali
	Milli efsanelerimiz	Hüseyin Namık
Tiyatro	Bugünkü Alman Tiyatrosu	Çev: Hasan Refik
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Ahmet Kutsinin Şiirleri ve Yalnızlığımız	Ziya Osman
	Marga	İhsan Aygün
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 35 / 15 ARALIK 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Öz Türkçe	Yeni Atılmalar	Necib Ali Küçükkaya
Öz Türkçe	Öztürkçe Nedir?	Hasan Ali Yücel
Öz Türkçe	Dil Özleşmesi İçin Düşünceler	Yaşar Nabi Nayır
	Türkçeyi Öğrenirken	Or. Pr. Leo Spitzer
	Musiki İnkılabı Şenlikleri	Mahmud Ragıp Kösemihaloğlu
Seyahat Notları	Atina Duyguları	Abdülhak Şinasi
	Edebi Anketimiz	
Bibliyografya	Anadolu Türk Abideleri	Reşid Saffet
Bir Seyahatten Benimle Dönenler	Sevmek Korkusu	Said Faik
Hikaye	Put	Reşad Enis
Öztürkçe	Gecelerin Dili Var Mı?	Hasan Refik Ertuğ
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Baykara

Ek 3. 1935 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 28 / 1 EYLÜL 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Sanayileşen Türkiye	Ağaoğlu Samet
	Gölgeler: Guruplar	Abdülhak Şinasi
	Ankaranın Yazı	Adile Maksudi
	Söhrete, Tenkide ve Nurullah Ata Beye Dair	
	İnsanlar ve Medeniyet	Muvaffak Naci
	William Shakespeare Hakkına Birkaç Söz	Behçet Kemal
	Cemiyetçi Edebiyat ve Şiir	Muzaffer Reşit
Tiyatro	Darülbedayi Barından Bir Akşam	Recep Rüştü
Bir Seyahatten Benimle Gelenler	Lovre'de Çaldığım Heykel	Sait Faik
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Küçük Hikaye	Bir Ölüm Münasebetiyle	Hamit Macit
İngiliz Edebiyatı	Ben Bir Zamanlar Allah Olmuştum	çev: Ragıp Şevki

SAYI: 29 / 15 EYLÜL 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Gençlik ve İnkılap	Yaşar Nabi
	Gölgeler: Piyano Sesleri ●	Abdülhak Şinasi
	Sovyet Tiyatrosu	Muzaffer Reşit
	William Shakespeare	Cevdet Kudret
Memleket İntibaları	Adapazarında Bir Gece ●	Nahit Sırrı
Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönenler	Bir Vapur ●	Sait Faik
Küçük Hikaye	Bir Günah Gecesi	Sehap Nafiz
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Yeni bestekarlarımız	İsmail Zühtü ve Eserleri	Mahmut Ragıp
	Teklif	Çev: A. Gaffar

SAYI: 30 / 1 EKİM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Dil Özleşmesi İçin	Yaşar Nabi
	Gençlik Ruhu ve Gençleşme	Hasan Cemil
	İstanbul İçin; Boğaziçinde Gurup	Abdülhak Şinasi
Memleket intibaları	İzmit'te İki Gece ●	Nahit Sırrı
	Son Bahar	SaitFaik
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Yunan Hikayesi	Yüzük	
	Teklif	Çev: A. Gaffar

SAYI: 31 / 15 EKİM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Şair Arayıcılar	Yaşar Nabi
Sanat	Moskova Edebiyat Kongresinde	Yakup Kadri
	Gençlik Ruhu ve Gençleşme	Hasan Cemil
Edebiyat ve Sanat Bahisleri	Eve Düşen yıldırım münasebeti ile Roman ve Hikayenin menbaları	Nahit Sırrı
	Shakespeare ve Biz	Adile Maksudi
Birinci yılı münasebetiyle	Firdevsi	İbrahim Hoyi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Küçük Hikaye	Düğün Gecesi	Sait Faik
Varlıkın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 32 / 1 KASIM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Onbirinci Yılımız	Yaşar Nabi
	Gençlik Ruhu ve Gençleşme	Hasan Cemil
Ahlak Bahisleri	İffet ve Namus	Cemil Sena
İstanbul İçin	Boğaziçinde Gurup	Abdülhak Şinasi
Edebi Tetkikler	Shakespeare Meselesi	Sabahattin Ali
	Edebi Anketimiz	Halit Ziya Beyin Fikirleri
Kitabiyat	Ankara Hakkına Bir Kitap	Nahit Sırrı
	Bir Seyahatin Notları ●	Muvaffak Naci
	Tavşan	A.Gaffar
Küçük Hikaye	Kızılalanlı Osman	Ragıp Şevki
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 33 / 15 KASIM 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Musahabe	Tiyatro İhtiyacı ve Ankara	Nahit Sırrı
	İffet ve Namus	Cemil Sena
Seyahat Notları	Atinaya dönerken	Abdülhak Şinasi
Strazburgtan Hatıralar	Rahibin Aşkı	Ağaoğlu Samet
Bir Seyahatten Benimle Dönenler	Robenson	Sait Faik
	Varlık'ın Bir Nüshası	Behçet Kemal
Görüş ve Duyuş	Yayla Dumanı Münasebetile	Ahmet Kutsi
Yunan Hikayesi	Ana	Çev: Avr. N. papazoğlu
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 34 / 1 ARALIK 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Öz Türkçe	Kurulan Büyük Türkiye	Yaşar Nabi
Seyahat Notları		Abdülhak Şinasi
	Spora dair konuşmalar	Nasuhi Esat
	Shakespeare meselesi	Sabahattin Ali
	Milli efsanelerimiz	Hüseyin Namık
Tiyatro	Bugünkü Alman Tiyatrosu	Çev: Hasan Refik
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Ahmet Kutsinin Şiirleri ve Yalnızlığımız	Ziya Osman
	Marga	İhsan Aygün
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Kudret

SAYI: 35 / 15 ARALIK 1934		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Öz Türkçe	Yeni Atılmalar	Necib Ali Küçükkaya
Öz Türkçe	Öztürkçe Nedir?	Hasan Ali Yücel
Öz Türkçe	Dil Özleşmesi İçin Düşünceler	Yaşar Nabi Nayır
	Türkçeyi Öğrenirken	Or. Pr. Leo Spitzer
	Musiki İnkılabı Şenlikleri	Mahmud Ragıp Kösemihaloğlu
Seyahat Notları	Atina Duyguları	Abdülhak Şinasi
	Edebi Anketimiz	
Bibliyografya	Anadolu Türk Abideleri	Reşid Saffet
Bir Seyahatten Benimle Dönenler	Sevmek Korkusu	Said Faik
Hikaye	Put	Reşad Enis
Öztürkçe	Gecelerin Dili Var Mı?	Hasan Refik Ertuğ
Varlığın Tefrikası	Rüya İçinde Rüya	Cevdet Baykara

SAYI: 44 / 1 MAYIS 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Klasikler Katliamı	Yaşar Nabi Nayır
	Boğaziçinde Mevsimler ●	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Sovyet Müzik Artistleri Ankarada	Mahmut Ragıp
	Türkiye Köy İktisadiyatı	Salih Cemal
Kitaplar	Bu da Bir Hikayedir	Ziya Osman
	Ankaranın Göçen Taşhanı	E. Behnan Şapolyo
Rus Hikayesi	Boles	Maksim Gorki çev: A.Gaffar
Küçük Hikaye	Arap Hayrı	Sabahattin Ali
Varlıkın Tefrikası	Zaman Bir Rüyadır	H.R.Lenormand

SAYI: 45 / 9 MAYIS - 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Parti Büyük Kurultayı Dolayısiyle	Yaşar Nabi Nayır
	Ankaramız İçin	Nahid Sırrı
	Mektep ve Halk Terbiyesi Bakımından Sinema ve Radyo	İsmail Hakkı
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Boğaziçi Hatıraları ●	Abdülhak Şinasi
	Yeni Türk Sentaksında Oğur	Behçet Kemal Çağlar
Kitaplar	Amerikan Küçük Hikayeciliği	İbrahim Hoyi
Küçük Hikaye	Dilenciler	Samed Ağaoğlu
Yunan Edebiyatı	Deniz	Kostis Bastyas çev: Avr.N.Papazoğlu
Küçük Hikaye	Meserret Oteli	Said Faik
	Bir Kitap	Salih Cemal
Varlıkın Tefrikası	Zaman Bir Rüyadır	H.R.Lenormand

SAYI: 46 / 1 HAZİRAN 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Basın Kurultayı	Yaşar Nabi Nayır
	Oscar Wilde'a dair Hatıralar	Andre Gide çev: Burhan Ümit Toprak
	1893de Ankara	Reşat Ekrem
	Halk İçin Musiki	Mahmut Ragıp
	82	Behiç Enver Koryak
	Korku ve Neticesi	Samed Ağaoğlu
Küçük Hikaye	Gece Yarısının Adamı	Şevket Hıfzı
Rus Edebiyatı	Ayna	İvan Bunin çev: A.Gaffar
Kitaplar	Değirmen	Orhan Saik
Varlıkın Tefrikası	Zaman Bir Rüyadır	H.R.Lenormand

SAYI: 47 / 15 HAZİRAN 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Yerinde Olmayan Bir Kaygı	Yaşar Nabi Nayır
	Victor Hugo, Şair	Abdülhak Şinasi
	Gazeteler ve Halk Terbiyesi	Hıfzırrahman Raşit
	Oscar Wilde'a dair Hatıralar	Andre Gide çev: Burhan Ümit Toprak
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Bir Genç Şaire Mektuplar	Rainer Marla Rinke çev:Orhan Şaik
	Türk Siyasal Tarihi Hakkında Bir Tez	Salih Cemal
Küçük Hikaye	Tahtacılar	Said Faik
	Üç Süvari	Muzaffer Reşit
Küçük Hikaye	Bir Şişe ve Bir Tek Mantar Meselesi	S. Behzat
Varlıkın Tefrikası	Zaman Bir Rüyadır	H. R. Lenormand

SAYI: 48 / 1 TEMMUZ 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Bir Teşkilat Hakkında Temenniler	Nahid Sırrı
	Gazeteler ve Halk Terbiyesi	Hıfzırrahman Raşit
	Victor Hugo Aleyhinde, Lehinde	Abdülhak Şinasi
	Oscar Wilde'a dair Hatıralar	Andre Gide çev: Burhan Ümit Toprak
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Bir Genç Şaire Mektuplar	Rainer Maria Rike çev: Orhan Şaik
Rus Edebiyatı	Bir Adamın Eşyası	Mihail Asorgn çev: A.Gaffar
Küçük Hikaye	Orman ve Ev	Said Faik
Küçük Hikaye	Pazarcı	Sabahattin Ali
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 49 / 15 TEMMUZ 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Varlık Üçüncü Yılına Giriyor	Nahit Sırrı
	Kültürel Korums Arsulusal Yazarlar Kongresi	Yaşar Nabi
	Bükreş Duyguları	Abdülhak Şinasi
	Galatasaray	Abdülhak Şinasi
İstanbuldan Parçalar	Altın Oluk ●	Kenan Hulusi
Küçük Hikaye	İhtiyarlık	Sadri ertem
	Anatole France	Paul Gsell çev: P.N.
	Oscar Wilde'a dair Hatıralar	Andre Gide çev: Burhan Ümit Toprak
	Heykeller ●	Samed Ağaoğlu
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tur

SAYI: 50 / 1 AĞUSTOS 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Adam için iş değil, iş için adam	Yaşar Nabi
	Bizde orta öğretimin verimi ve çalışma yolu	Hıfzırrahman Raşit
Seyahat Notları	Rumen Kokteyli	Abdülhak Şinasi
	Bir Felsefe Kitabı	Sabahattin Ali
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
Küçük Hikaye	Apartman	Samed Ağaoğlu
Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönenler	İhtiyar Talebe	Said Faik
Yunan Edebiyatı	Keman	Yorgo Vafopulos çev: Avr. N. Papazoğlu
	Aya Mektup	S. Behzat
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 51 / 15 AĞUSTOS 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	İnan ve Şüphe Adamları	Yaşar Nabi
Su Üstüne Nakşlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
İrlanda Hikayesi	Vatandaş Harbi	Liam Oflaherty çev: Sabahattin Ali
	Müharrir	Ercüment Behzat
Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönenler	İhtiyar Talebe	Said Faik
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 52 / 1 EYLÜL 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Ankaranın Tiyatro Davası	Nahid Sırrı
	Sanat Hakkında	Necip Fazıl Kısakürek
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	B. Hüseyin Cahit ile Konuşma	Ferzan A. Araş
Balaban Notları	Deniz ●	Avni Canikoğlu
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Tiyatronun Tekamülü	Andre Gide çev: Muammer Yalman
	Karaca Oğlan	Halil Sezai Paracıkoğlu
	Bir Piyes Parçası	Cevdet Kudret
Küçük Hikaye	Kahkahalar	Sehap Nafiz
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 53 / 15 EYLÜL 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Endüstrinin Uyandırdığı Mistik	Yaşar Nabi
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	Yaşamak Sanatı	Cevdet Kudret Solok
	Edebi Yaratma ve İnsan Cemiyeti	Jean-Richard Bloch çev: Muammer N. Yalman
	B. Vala Nureddin ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Leh Edebiyatı	Rüya	Henryk Sienkiewicz çev: Füruzan Selçuk
Küçük Hikaye	Kağnı	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Sandık	İhsan Aygün
Kore Hikayesi		Mirokli çev: Ferzan A. Araş
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 54 / 1 EKİM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Tehlikeli Bir Zihniyet	Yaşar Nabi
Büyük Adadaki Ev	Şahıslar ●	Abdülhak Şinasi
	Halit Ziyaya Kayranlık ve Sevgi	Nahid Sırrı
	B. Nurullah Ata ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
	Masal	Reşat Cemal
İki Küçük Hikaye	Düşmez Kalkmaz Bir Allah!...	Bekir Sıtkı
	Herkesin Hasta Olmağa Hakkı Yok	Bekir Sıtkı
Bir Temrin	İki Mektup	Orhan Alsar
Rus Hikayesi	Han ve Oğlu	Maksim Gorki çev: Esat Sami Erdem

SAYI: 55 / 15 EKİM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Talebe ve Üniforma	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tedrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Su Üstüne Nakışlar	Kanlıcadaki Yalı ●	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	B. Ercümend İle Konuşma	Ferzan A. Aras
Küçük Hikaye	Kayseri Yolcuları ●	Sait Faik
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
Yeni Rus Hikayesi	Kaptanın Çubuğu	Orhan Şaik

SAYI: 56 / 1 KASIM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Cumhuriyetimiz Oniki Yaşında	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tetrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Terbiye Bahisleri	Öğretmenlikte Birlik ve Bütünlük	H. R. Öğmen
	Ben	Cevdet Kudret Solok
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Küçük Hikaye	Zenberek	Sait Faik
Kitaplar	De Profundis	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Şahezer Kalfa	Selçuk Milar
	Birinci Mevki Yolcusu	A.Çehof çev: A.Gaffar Güney

SAYI: 57 / 15 KASIM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Nüfusumuz	Yaşar Nabi
	Türk Kültürünün Karakterleri	İhsan Sungu
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
	Sami Paşa Zade B. Sezai ile Konuşma	Ferzan A. Aras
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Memleket Manzaraları	Tokat Köylerinde ●	Cevat Zeren
	Varşova Portreleri	Feruzan Selçuk
Garb Kitapları	Romanya Hakkında Bir Eser	Nahid Sırrı
Küçük Hikaye	Yarım Elma...Hatır alma!...Fakat!...Ya böylesi olursa?...	Bekir Sıtkı
Fransız Hikayesi	"Arl"lı Kız	Alphonse Daudet çev: Halil Sezai Paracıkoğlu
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 58 / 1 ARALIK 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Dil Özleşmesi İçin	Yaşar Nabi
	Hasan Ali ile bir Konuşma	Muzaffer Reşit
	Varşova Portreleri	Füruzan Selçuk
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
	Bizde Tanınmamış Bir Pedagok H. Scharrelmann	Hıfzırrahman Reşit
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Şehri Unutan Adam ●	Sait Faik
Kitaplar	"Tunadan Batıya" İçin	Nahid Sırrı
Yeni Rus Hikayesi	Karanlık	Panteleymon Romanf çev: Sabahattin Ali
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 59 / 15 ARALIK 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Celal Sahir	Necip Ali Küçüka
	Balkanlar ve Türklük	Yaşar Nabi
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
Yol Notları	Yozgat ●	Nahid Sırrı
Felsefe Bahisleri	Simmel ve Felsefesi	Hilmi Ziya Ülken
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Bu Dünya Böyledir İşte	Bekir Sıtkı
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

Ek 4. 1936 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 52 / 1 EYLÜL 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Ankaranın Tiyatro Davası	Nahid Sırrı
	Sanat Hakkında	Necip Fazıl Kısakürek
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	B. Hüseyin Cahit ile Konuşma	Ferzan A. Araş
Balaban Notları	Deniz ●	Avni Canikoğlu
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Tiyatronun Tekamülü	Andre Gide çev: Muammer Yalman
	Karaca Oğlan	Halil Sezai Paracıkoğlu
	Bir Piyes Parçası	Cevdet Kudret
Küçük Hikaye	Kahkahalar	Sehap Nafiz
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 53 / 15 EYLÜL 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Endüstrinin Uyandırdığı Mistik	Yaşar Nabi
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	Yaşamak Sanatı	Cevdet Kudret Solok
	Edebi Yaratma ve İnsan Cemiyeti	Jean-Richard Bloch çev: Muammer N. Yalman
	B. Vala Nureddin ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Leh Edebiyatı	Rüya	Henryk Sienkiewicz çev: Füruzan Selçuk
Küçük Hikaye	Kağnı	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Sandık	İhsan Aygün
Kore Hikayesi		Mirokli çev: Ferzan A. Araş
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 54 / 1 EKİM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Tehlikeli Bir Zihniyet	Yaşar Nabi
Büyük Adadaki Ev	Şahıslar ●	Abdülhak Şinasi
	Halit Ziyaya Kayranlık ve Sevgi	Nahid Sırrı
	B. Nurullah Ata ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
	Masal	Reşat Cemal
İki Küçük Hikaye	Düşmez Kalkmaz Bir Allah!...	Bekir Sıtkı
	Herkesin Hasta Olmağa Hakkı Yok	Bekir Sıtkı
Bir Temrin	İki Mektup	Orhan Alsar
Rus Hikayesi	Han ve Oğlu	Maksim Gorki çev: Esat Sami Erdem

SAYI: 55 / 15 EKİM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Talebe ve Üniforma	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tedrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Su Üstüne Nakışlar	Kanlıcadaki Yalı ●	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	B. Ercümend Ile Konuşma	Ferzan A. Aras
Küçük Hikaye	Kayseri Yolcuları ●	Sait Faik
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
Yeni Rus Hikayesi	Kaptanın Çubuğu	Orhan Şaik

SAYI: 56 / 1 KASIM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Cumhuriyetimiz Oniki Yaşında	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tetrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Terbiye Bahisleri	Öğretmenlikte Birlik ve Bütünlük	H. R. Öğmen
	Ben	Cevdet Kudret Solok
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Küçük Hikaye	Zenberek	Sait Faik
Kitaplar	De Profundis	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Şahezer Kalfa	Selçuk Milar
	Birinci Mevki Yolcusu	A.Cehof çev: A.Gaffar Güney

SAYI: 57 / 15 KASIM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Nüfusumuz	Yaşar Nabi
	Türk Kültürünün Karakterleri	İhsan Sungu
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
	Sami Paşa Zade B. Sezai ile Konuşma	Ferzan A. Aras
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Memleket Manzaraları	Tokat Köylerinde ●	Cevat Zeren
	Varşova Portreleri	Feruzan Selçuk
Garb Kitapları	Romanya Hakkında Bir Eser	Nahid Sırrı
Küçük Hikaye	Yarım Elma...Hatır alma!...Fakat!...Ya böylesi olursa?...	Bekir Sıtkı
Fransız Hikayesi	"Arl"lı Kız	Alphonse Daudet çev: Halil Sezai Paracıkoğlu
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 58 / 1 ARALIK 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Dil Özleşmesi İçin	Yaşar Nabi
	Hasan Ali ile bir Konuşma	Muzaffer Reşit
	Varşova Portreleri	Füruzan Selçuk
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
	Bizde Tanınmamış Bir Pedagok H. Scharrelmann	Hıfzırrahman Reşit
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Şehri Unutan Adam ●	Sait Faik
Kitaplar	"Tunadan Batıya" İçin	Nahid Sırrı
Yeni Rus Hikayesi	Karanlık	Panteleymon Romanf çev: Sabahattin Ali
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 59 / 15 ARALIK 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Celal Sahir	Necip Ali Küçüka
	Balkanlar ve Türklük	Yaşar Nabi
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
Yol Notları	Yozgat ●	Nahid Sırrı
Felsefe Bahisleri	Simmel ve Felsefesi	Hilmi Ziya Ülken
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Bu Dünya Böyledir İşte	Bekir Sıtkı
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 52 / 1 EYLÜL 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Ankaranın Tiyatro Davası	Nahid Sırrı
	Sanat Hakkında	Necip Fazıl Kısakürek
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	B. Hüseyin Cahit ile Konuşma	Ferzan A. Araş
Balaban Notları	Deniz ●	Avni Canikoğlu
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Tiyatronun Tekamülü	Andre Gide çev: Muammer Yalman
	Karaca Oğlan	Halil Sezai Paracıkoğlu
	Bir Piyes Parçası	Cevdet Kudret
Küçük Hikaye	Kahkahalar	Sehap Nafiz
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 53 / 15 EYLÜL 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Endüstrinin Uyandırdığı Mistik	Yaşar Nabi
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	Yaşamak Sanatı	Cevdet Kudret Solok
	Edebi Yaratma ve İnsan Cemiyeti	Jean-Richard Bloch çev: Muammer N. Yalman
	B. Vala Nureddin ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Leh Edebiyatı	Rüya	Henryk Sienkiewicz çev: Füruzan Selçuk
Küçük Hikaye	Kağnı	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Sandık	İhsan Aygün
Kore Hikayesi		Mirokli çev: Ferzan A. Araş
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 54 / 1 EKİM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Tehlikeli Bir Zihniyet	Yaşar Nabi
Büyük Adadaki Ev	Şahıslar ●	Abdülhak Şinasi
	Halit Ziyaya Kayranlık ve Sevgi	Nahid Sırrı
	B. Nurullah Ata ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
	Masal	Reşat Cemal
İki Küçük Hikaye	Düşmez Kalkmaz Bir Allah!...	Bekir Sıtkı
	Herkesin Hasta Olmağa Hakkı Yok	Bekir Sıtkı
Bir Temrin	İki Mektup	Orhan Alsar
Rus Hikayesi	Han ve Oğlu	Maksim Gorki çev: Esat Sami Erdem

SAYI: 55 / 15 EKİM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Talebe ve Üniforma	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tedrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Su Üstüne Nakışlar	Kanlıcadaki Yalı ●	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	B. Ercümend İle Konuşma	Ferzan A. Aras
Küçük Hikaye	Kayseri Yolcuları ●	Sait Faik
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
Yeni Rus Hikayesi	Kaptanın Çubuğu	Orhan Şaik

SAYI: 56 / 1 KASIM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Cumhuriyetimiz Oniki Yaşında	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tetrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Terbiye Bahisleri	Öğretmenlikte Birlik ve Bütünlük	H. R. Öğmen
	Ben	Cevdet Kudret Solok
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Küçük Hikaye	Zenberek	Sait Faik
Kitaplar	De Profundis	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Şahezer Kalfa	Selçuk Milar
	Birinci Mevki Yolcusu	A.Çehof çev: A.Gaffar Güney

SAYI: 57 / 15 KASIM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Nüfusumuz	Yaşar Nabi
	Türk Kültürünün Karakterleri	İhsan Sungu
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
	Sami Paşa Zade B. Sezai ile Konuşma	Ferzan A. Aras
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Memleket Manzaraları	Tokat Köylerinde ●	Cevat Zeren
	Varşova Portreleri	Feruzan Selçuk
Garb Kitapları	Romanya Hakkında Bir Eser	Nahid Sırrı
Küçük Hikaye	Yarım Elma...Hatır alma!...Fakat!...Ya böylesi olursa?...	Bekir Sıtkı
Fransız Hikayesi	"Arl"lı Kız	Alphonse Daudet çev: Halil Sezai Paracıkoğlu
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 58 / 1 ARALIK 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Dil Özleşmesi İçin	Yaşar Nabi
	Hasan Ali ile bir Konuşma	Muzaffer Reşit
	Varşova Portreleri	Füruzan Selçuk
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
	Bizde Tanınmamış Bir Pedagok H. Scharrelmann	Hıfzırrahman Reşit
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Şehri Unutan Adam ●	Sait Faik
Kitaplar	"Tunadan Batıya" İçin	Nahid Sırrı
Yeni Rus Hikayesi	Karanlık	Panteleymon Romanf çev: Sabahattin Ali
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 59 / 15 ARALIK 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Celal Sahir	Necip Ali Küçüka
	Balkanlar ve Türklük	Yaşar Nabi
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
Yol Notları	Yozgat ●	Nahid Sırrı
Felsefe Bahisleri	Simmel ve Felsefesi	Hilmi Ziya Ülken
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Bu Dünya Böyledir İşte	Bekir Sıtkı
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 52 / 1 EYLÜL 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Ankaranın Tiyatro Davası	Nahid Sırrı
	Sanat Hakkında	Necip Fazıl Kısakürek
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	B. Hüseyin Cahit ile Konuşma	Ferzan A. Araş
Balaban Notları	Deniz ●	Avni Canikoğlu
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Tiyatronun Tekamülü	Andre Gide çev: Muammer Yalman
	Karaca Oğlan	Halil Sezai Paracıkoğlu
	Bir Piyes Parçası	Cevdet Kudret
Küçük Hikaye	Kahkahalar	Sehap Nafiz
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 53 / 15 EYLÜL 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Endüstrinin Uyandırdığı Mistik	Yaşar Nabi
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	Yaşamak Sanatı	Cevdet Kudret Solok
	Edebi Yaratma ve İnsan Cemiyeti	Jean-Richard Bloch çev: Muammer N. Yalman
	B. Vala Nureddin ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Leh Edebiyatı	Rüya	Henryk Sienkiewicz çev: Füruzan Selçuk
Küçük Hikaye	Kağnı	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Sandık	İhsan Aygün
Kore Hikayesi		Mirokli çev: Ferzan A. Araş
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 54 / 1 EKİM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Tehlikeli Bir Zihniyet	Yaşar Nabi
Büyük Adadaki Ev	Şahıslar ●	Abdülhak Şinasi
	Halit Ziyaya Kayranlık ve Sevgi	Nahid Sırrı
	B. Nurullah Ata ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
	Masal	Reşat Cemal
İki Küçük Hikaye	Düşmez Kalkmaz Bir Allah!...	Bekir Sıtkı
	Herkesin Hasta Olmağa Hakkı Yok	Bekir Sıtkı
Bir Temrin	İki Mektup	Orhan Alsar
Rus Hikayesi	Han ve Oğlu	Maksim Gorki çev: Esat Sami Erdem

SAYI: 55 / 15 EKİM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Talebe ve Üniforma	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tedrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Su Üstüne Nakışlar	Kanlıcadaki Yalı ●	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	B. Ercümend İle Konuşma	Ferzan A. Aras
Küçük Hikaye	Kayseri Yolcuları ●	Sait Faik
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
Yeni Rus Hikayesi	Kaptanın Çubuğu	Orhan Şaik

SAYI: 56 / 1 KASIM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Cumhuriyetimiz Oniki Yaşında	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tetrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Terbiye Bahisleri	Öğretmenlikte Birlik ve Bütünlük	H. R. Öğmen
	Ben	Cevdet Kudret Solok
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Küçük Hikaye	Zenberek	Sait Faik
Kitaplar	De Profundis	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Şahezer Kalfa	Selçuk Milar
	Birinci Mevki Yolcusu	A.Çehof çev: A.Gaffar Güney

SAYI: 57 / 15 KASIM 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Nüfusumuz	Yaşar Nabi
	Türk Kültürünün Karakterleri	İhsan Sungu
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
	Sami Paşa Zade B. Sezai ile Konuşma	Ferzan A. Aras
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Memleket Manzaraları	Tokat Köylerinde ●	Cevat Zeren
	Varşova Portreleri	Feruzan Selçuk
Garb Kitapları	Romanya Hakkında Bir Eser	Nahid Sırrı
Küçük Hikaye	Yarım Elma...Hatır alma!...Fakat!...Ya böylesi olursa?...	Bekir Sıtkı
Fransız Hikayesi	"Arl"lı Kız	Alphonse Daudet çev: Halil Sezai Paracıkoğlu
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 58 / 1 ARALIK 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Dil Özleşmesi İçin	Yaşar Nabi
	Hasan Ali ile bir Konuşma	Muzaffer Reşit
	Varşova Portreleri	Füruzan Selçuk
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
	Bizde Tanınmamış Bir Pedagok H. Scharrelmann	Hıfzırrahman Reşit
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Şehri Unutan Adam ●	Sait Faik
Kitaplar	"Tunadan Batıya" İçin	Nahid Sırrı
Yeni Rus Hikayesi	Karanlık	Panteleymon Romanf çev: Sabahattin Ali
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 59 / 15 ARALIK 1935

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
Konuşmalar	Celal Sahir	Necip Ali Küçüka
	Balkanlar ve Türklük	Yaşar Nabi
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
Yol Notları	Yozgat ●	Nahid Sırrı
Felsefe Bahisleri	Simmel ve Felsefesi	Hilmi Ziya Ülken
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Bu Dünya Böyledir İşte	Bekir Sıtkı
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

Ek 5. 1937 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 52 / 1 EYLÜL 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Ankaranın Tiyatro Davası	Nahid Sırrı
	Sanat Hakkında	Necip Fazıl Kısakürek
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	B. Hüseyin Cahit ile Konuşma	Ferzan A. Araş
Balaban Notları	Deniz ●	Avni Canikoğlu
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	Tiyatronun Tekamülü	Andre Gide çev: Muammer Yalman
	Karaca Oğlan	Halil Sezai Paracıkoğlu
	Bir Piyes Parçası	Cevdet Kudret
Küçük Hikaye	Kahkahalar	Sehap Nafiz
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 53 / 15 EYLÜL 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Endüstrinin Uyandırdığı Mistik	Yaşar Nabi
Su Üstüne Nakışlar	Büyük Adadaki Ev ●	Abdülhak Şinasi
	Yaşamak Sanatı	Cevdet Kudret Solok
	Edebi Yaratma ve İnsan Cemiyeti	Jean-Richard Bloch çev: Muammer N. Yalman
	B. Vala Nureddin ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Leh Edebiyatı	Rüya	Henryk Sienkiewicz çev: Füruzan Selçuk
Küçük Hikaye	Kağnı	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Sandık	İhsan Aygün
Kore Hikayesi		Mirokli çev: Ferzan A. Araş
Varlıkın Piyes Tefrikası	Kör	Vedat Nedim Tör

SAYI: 54 / 1 EKİM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Tehlikeli Bir Zihniyet	Yaşar Nabi
Büyük Adadaki Ev	Şahıslar ●	Abdülhak Şinasi
	Halit Ziyaya Kayranlık ve Sevgi	Nahid Sırrı
	B. Nurullah Ata ile Konuşma	Ferzan A. Araş
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
	Masal	Reşat Cemal
İki Küçük Hikaye	Düşmez Kalkmaz Bir Allah!...	Bekir Sıtkı
	Herkesin Hasta Olmağa Hakkı Yok	Bekir Sıtkı
Bir Temrin	İki Mektup	Orhan Alsar
Rus Hikayesi	Han ve Oğlu	Maksim Gorki çev: Esat Sami Erdem

SAYI: 55 / 15 EKİM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Talebe ve Üniforma	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tedrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Su Üstüne Nakışlar	Kanlıcadaki Yalı ●	Abdülhak Şinasi
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena
	B. Ercümend Ile Konuşma	Ferzan A. Aras
Küçük Hikaye	Kayseri Yolcuları ●	Sait Faik
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
Yeni Rus Hikayesi	Kaptanın Çubuğu	Orhan Şaik

SAYI: 56 / 1 KASIM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Cumhuriyetimiz Oniki Yaşında	Yaşar Nabi
Kültür Meseleleri	Orta Tetrisatta Ecnebi Dili	Nahid Sırrı
Terbiye Bahisleri	Öğretmenlikte Birlik ve Bütünlük	H. R. Öğmen
	Ben	Cevdet Kudret Solok
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Küçük Hikaye	Zenberek	Sait Faik
Kitaplar	De Profundis	Sabahattin Ali
Küçük Hikaye	Şahezer Kalfa	Selçuk Milar
	Birinci Mevki Yolcusu	A.Cehof çev: A.Gaffar Güney

SAYI: 57 / 15 KASIM 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Nüfusumuz	Yaşar Nabi
	Türk Kültürünün Karakterleri	İhsan Sungu
Geçmiş Zaman	Kanlıcadaki Yengemiz ●	Abdülhak Şinasi
	Sami Paşa Zade B. Sezai ile Konuşma	Ferzan A. Aras
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Memleket Manzaraları	Tokat Köylerinde ●	Cevat Zeren
	Varşova Portreleri	Feruzan Selçuk
Garb Kitapları	Romanya Hakkında Bir Eser	Nahid Sırrı
Küçük Hikaye	Yarım Elma...Hatır alma!...Fakat!...Ya böylesi olursa?...	Bekir Sıtkı
Fransız Hikayesi	"Arl"lı Kız	Alphonse Daudet çev: Halil Sezai Paracıkoğlu
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 58 / 1 ARALIK 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Dil Özleşmesi İçin	Yaşar Nabi
	Hasan Ali ile bir Konuşma	Muzaffer Reşit
	Varşova Portreleri	Füruzan Selçuk
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
	Bizde Tanınmamış Bir Pedagok H. Scharrelmann	Hıfzırrahman Reşit
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Şehri Unutan Adam ●	Sait Faik
Kitaplar	"Tunadan Batıya" İçin	Nahid Sırrı
Yeni Rus Hikayesi	Karanlık	Panteleymon Romanf çev: Sabahattin Ali
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 59 / 15 ARALIK 1935		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Celal Sahir	Necip Ali Küçüka
	Balkanlar ve Türklük	Yaşar Nabi
Geçmiş Zaman	Havuzlu Oda ●	Abdülhak Şinasi
Yol Notları	Yozgat ●	Nahid Sırrı
Felsefe Bahisleri	Simmel ve Felsefesi	Hilmi Ziya Ülken
	Stendhal ve "Kırmızı ve Siyah"	Andre Maurois çev: Muammer Necib
Küçük Hikaye	Bu Dünya Böyledir İşte	Bekir Sıtkı
	Fikir Kırıntıları	Cemil Sena Ongun
Varlıkın Piyes Tefrikası	Hayvan Fikri Yedi	Vedat Nedim Tör

SAYI: 92 / 1 MAYIS 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Abdülhaki Hamid	
	Kitap Buhranı ve Memleketimiz	Yaşar Nabi
	Ankara Vilayetinden Notlar ●	Nahit Sırrı
	Mimar Sinan	Nurettin Artam
	Fransız Tiyatrosu	M.Braunschvig çev: Hayri Rüştü Akyürek
Rus Hikayesi	Ben	B.Sutskoy çev:T.Acaroğlu
Küçük Hikaye	Bir İdealist	Ümran Nazır
Piyes Tefrikamız	Mağrur Adam	Karen Bramson çev: Yaşar Nabi

SAYI: 93 / 15 MAYIS 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Kitabın Korunması ve Yayılması	Yaşar Nabi
	Ankara Vilayetinden Notlar ●	Nahid Sırrı
Rus Edebiyatı	Tahsilin Gayesi Ne Olmalıdır?	Lord Avebury çev: Enver Kavaklı
	Kuyucaklı Yusuf Bir Kitap Hakkında İki Tahlil	Nahid Sırrı Yaşar Nabi
Küçük Hikaye	Tuhaf Bir Adam	S.Bahzed
Bulgur Hikayesi	En Fakir	Dobri Nemirof çev: Hayri Rüştü Akyürek
Piyes Tefrikamız	Mağrur Adam	Karen Bramson çev: Yaşar Nabi

SAYI: 94 / 1 HAZİRAN 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Abdülhak Hamide Dair	Muammer Necip Arda
	Andre Gide Hakkında	Şerif Hulusi
	Tabiatın Dersi	Georges Hebert çev: Hayri Rüştü Akyürek
Rumen Edebiyatı	Tekirgölün Efsanesi	I.Adnan çev:Zahit Boztuna
Hikaye	Yaşamanın Ötesi	Hasan F. Erginol
Piyes Tefrikamız	Mağrur Adam	Karen Bramson çev: Yaşar Nabi

SAYI: 95 / 15 HAZİRAN 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Okumak ve Okutmak	Yaşar Nabi
	Ankara Vilayetinden Notlar ●	Nahid Sırrı
	Medeni Cemiyet Mantıki Midir?	Alexis Carrel çev: Nasuhi Saydar
	Kışlaktan Yaylaya ●	Naci Kum
İngiliz Edebiyatı	İhtiyar Denizci	Coleribge çev:Vasfi Mahir
Yunan Hikayesi	Güllü Ev	Yanis Sfakanakis çev: Avr.N.Papazoğlu
Piyes Tefrikamız	Mağrur Adam	Karen Bramson çev: Yaşar Nabi

SAYI: 96 / 1 TEMMUZ 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Sanatkara Hizmet	Yaşar Nabi
	"Saray ve Ötesi"ni Okurken	Nahid Sırrı
	TÜrkolog Radlof	Prof. Abdülkadir İnan
	Medeni Cemiyet ve Asab Buhranı	Alexis Carre çev: Nauhi Baydar
	Ankara	Norbertyon Bischof çev: Burhan Belge
	Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri	Yaşar Nabi
Gençlik	Georges Duhamel	Suut Kemal Yetkin Sabahattin Eyüboğlu
	Suçlu Çocuklar Meselesi	Paul Chauveau çev: Hayri Rüştü Akyürek
Küçük Hikaye	Kavga Nasıl Başladı?	S.Behzad
Bulgar Hikayesi	Goşo	Konstantin N.Pektanov çev:Türker Acaroğlu
Varlıkın Tefrikası	Mağrur Adam	Karen Bramson çev: Yaşar Nabi

SAYI: 97 / 15 TEMMUZ 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Varlık Beşinci Yılına Girerken	
	Hakiki Münekkide Dair	Yaşar Nabi
	Bir Resim Sergisi Münasebetiyle	Nurullah Berk
	Sanata ve Tercümeye Dair	Süreyye Sami Berkem
	Hitabet Sanatı	Hamdi Akverdi
Macar Hikayesi	Çocuk ve Yeni Terbiye Usulleri	Andre Berge çev:Hayri Rüştü Akyürek
	Bir Makeme Celbi	Stamatov çev: Türker Acaroğlu
	Bir Müslümanın Ölümü	Ümran Nazif
Varlıkın Tefrikası	Mağrur Adam	Karen Bramson çev: Yaşar Nabi

SAYI: 98 / 1 AGUSTOS 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Abdülhak Hamit	Necip Fazıl Kısakürek
	Hakiki Hatibin Vasıfları	Hamdi Akverdi
	Yeni Terbiyenin Getirdiği Yenilikler	H.Bouchet çev:Muammer Necip Arda
	Bir Resim Sergisi Münasebetiyle	Nurullah Berk
İngiliz Hikayesi	Sadık Konstans	Geoffrey Chaucer çev: Enver Kalaklı
İtalyan Edebiyatı	Nişanlılar	Alessandro Manzoni çev:Vasfı Mahir
Küçük Hikaye	Halil Ağa	İhsan Devrim
Varlıkın Tefrikası	Mağrur Adam	Karen Bramson çev: Yaşar Nabi

SAYI: 99 / 15 AGUSTOS 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Şiir ve Şair Buhranı	Şerif Hulusi
	Abdülhak Hamit	Necip Fazıl Kısakürek
	Gönlün Prensleri	Abel Bonnard çev:Muammer Necip Arda
Küçük Hikaye	Yalnız Adam	Cevdet Kudret Solok
	Gagauz Halk Edebiyatı	Sehap Nafiz
Piyes Tefrikamız	Üç Kişi Arasında	Vedat Nedim Tor

SAYI: 100 / 1 EYLÜL 1936		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Din Ticareti	Burhan Belge
	İlk Mektepli Küçükler	Dr. Paul Durand çev: Hayri Rüştü
	Unutulmuş Bir Türkçü: Sadi	Y. Ülkü Vardarös
Romen Hikayesi	Sabit Fikir	Çezar Petresko çev: Zahit Boztuna
Küçük Hikaye	Yat Kalk	Rüştü Sardağ
	Büyük Meşeler Altında	Georges Sand çev: Vasfi Mahir
Piyes Tefrikamız	Üç Kişi Arasında	Vedat Nedim Tor

SAYI: 101 / 15 EYLÜL 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Yurt ve Turizm	Yaşar Nabi
	Hayatınıza Nasıl Hakim Olabilirsiniz?	Albert Edward Wiggam çev: Enver Kalaklı
	Bir Resim Sergisi Münasebetiyle	Nurullah C. Berk
	Ölüm	Muammer Necip Arda
Hikaye	Delilik	F. Celalettin
	Türkmen Edebiyatından Örnekler	Nihal Yalaza
İngiliz Hikayesi	Semper İdem	Jack London çev: Süreyya S. Berkem
Piyes Tefrikamız	Üç Kişi Arasında	Vedat Nedim Tor

SAYI: 102 / 1 EKİM 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Dil ve Kültür	Muslih ertumç
	Hayatınıza Nasıl Hakim Olabilirsiniz?	Albert Edward Wiggam çev: Enver Kalaklı
Fransız Edebiyatı	Quatuor	Myriane çev: Hayri Rüştü Akyürek
	Realist Edebiyata Güzel Bir Örnek	Yaşar Nabi
Hikaye	Fahişe	Bekir Sıtkı
	Modern Irk Hıfzıhsıhası	Dr. İhsan Şükrü Aksel
	Gagauz Halk Edebiyatından Örnekler	Zahit Boztuna
Ruf Hikayesi	Azizleşen İnsanlar	Ivan Bunin çev: Türker Acaroğlu
Piyes Tefrikamız	Üç Kişi Arasında	Vedat Nedim Tor

SAYI: 103 / 15 EKİM 1936		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Kültür ve Dil	Muslih Ertunç
	Rüya Nedir?	H. Roger çev: Hayri Rüştü Akyürek
	Pythagore (Fisagor) Hakkında	Cemil Sena Ongun
	Hayatta Nasıl Muvaffak Olabilirsiniz?	Albert Edward Wiggam çev: Enver Kalaktı
Hikaye	Hayalimizdeki Dünya	Ümran Nazif
Rus Hikayesi	Azizleşen İnsanlar	İvan Bunin çev: Türker Acaroğlu
Piyes Tefrikamız	Köksüzler	Vedat Nedim Tor

SAYI: 106 / 1 ARALIK 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Bir Eski Yazı ve Buna On Yıl Sonra Edilen Ilave	Nahid Sırrı
	Müzelerin Sesini Dinlerken	Muammer Necip Arda
	Dostoyevskinin Hayat ve Sanatı	Türker Acaroğlu
Fransız Şiiri	Cehennemlik Kadınlar	Charles Baudelaire
Rus Hikayesi	Meçhul Dost	İvan Bunin çev:A.Gaffar Güney
Hikaye	Yıllardan Sonra	Mualla İhsan
Piyes Tefrikamız	Köksüzler	Vedat Nedim Tor

SAYI: 107 / 15 ARALIK 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Şiir Buhranı	Yaşar Nabi
	Beynelmilel Nüfus Meseleleri	Prof. Dr. G. Kessler çev: Dr. Muhlis Ete
Fransız Edebiyatı Tetkikleri	Türkmen Edebiyatında Bahşılar	M.Braunschving çev:Hayri Rüştü Akyürek
	Anakreon	çev:Muammer Necip Arda
	Hasan Ali Yücelin Son Eseri	Nahid Sırrı
	Geceleyin Bir Flüt	Azarin çev: Rüştü Sardağ
Hikaye	Pembe Karanfiller	Ümran Nazif
Fransız Hikayesi	Ana	Henri Duvernois çev:Hayri Rüştü Akyürek
İngiliz Edebiyatı	Havvanın Aldanışı	John Milton çev: Vasfı Mahir
Piyes Tefrikamız	Köksüzler	Vedat Nedim Tor

SAYI: 104 / 1 KASIM 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Bir Yıl Daha	Behçet Kemal Çağlar
	Tasarruf Sandıkları ve Posta	Sait Emin Özbek
77. Yıldönümü Münasebetiyle	Padarevski	Türker Acaroğlu
	Doryan Grey'in Portresi	Süreyya Sami Berkem
	Göç	Ch. Baudelaire
Hikaye	Kırılan Bebek	Orhan Alsan
	Türkmen Edebiyatı	Nihal Yalaza
Yunan Hikayesi	Ferdi Çavuşun Nöbetçiliği	Angelos Terzakis çev: Avr. N. Papazoğlu
Piyes Tefrikamız	Köksüzler	Vedat Nedim Tor

SAYI: 105 / 15 KASIM 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Durmuş Edebiyatçılar	Yaşar Nabi
	Eflatunun Biyografısı	Cemil Sena Ongun
	Eebiyatımızın Bugünkü Meseleleri	Ziya Osman
	Tasarruf Sandıkları ve Posta	Sait Emin Özbek
Türkmen Edebiyatı	Şarkının Ölümü ve Doğuşu	G.Vaselkof çev: Nihal Yalaza
Hikaye	Kapı Yoldaşı	Ümran Nazif
İngiliz Hikayesi	İspanyada Temiz, Aydınlık Bir Yer	Ernest Hemingway çev: Hayri Rüştü Akyürek
Piyes Tefrikamız	Köksüzler	Vedat Nedim Tor

Ek 6. 1938 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 108/1 OCAK 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Memleketimiz Hakkında Dostça Bir Eser	Yaşar Nabi
	Socrate'ın Ahlak Filozofisi	İhsan Sungu
	Sabahattin Ali İle Bir Konuşma	Ümran Nazif
	Necip Fazıl Kısakürek	Zahir Sıtkı Güvemli
Hikaye	Talkınla Salkım Hikayesi	Bekir Sıtkı
	Kırcali	Puşkin çev: A. Gaffar Güney
Rus Edebiyatı	Çiçikof ve Madam Koroboçka	Gogol çev:Vasfi Mahir
Piyes Tefrikamız	Köksüzler	Vedat Nedim Tor

SAYI: 109 / 15 OCAK 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Edebiyatımızın Bugünkü Manzarası	Yaşar Nabi
	Yaşamak	Muammer Necip Arda
	Mekteplerde Beden Terbiyesi	L. Çarlu ve F. Menler çev: Hayri Rüştü Akyürek
	Maupassant ve Eserleri	Muhittin Birgen
İngiliz Hikayesi	Zenobia Whitein Hayatı	Lvuis Bramfield çev: Rüştü Şardağ
Yunan Edebiyatı	Maymunun Ağzından	Stratis Dukas çev: A. N. Papazoğlu
Hikaye	Muhacir ●	Rüştü Şardağ
Piyes Tefrikamız	Köksüzler	Vedat Nedim Tor

SAYI: 110 / 1 ŞUBAT 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Tercüme Meselesi Telif Hakkı	Yaşar Nabi
	Şiir Ölüyor mu?	Hamit Macit Selekler
	Nurullah Atacı Ziyaret	Ümran Nazif
Rus Edebiyatı	Cinnet	A.Kuprin çev: A. Gaffar Güney
	Sanat mı Modaya Tabidir Moda mı Sanata?	Julien Benda çev: Rüştü Sardağ
	"Yumak" Hakkında	Cemil Sena Ongun
İngiliz Hikayesi	Filin Başındaki Oğlan	Max Dauthendey çev: Orhan Şaik Gökyay
Küçük Hikaye	Dayak	F. Celalettin
Macar Hikayesi	Tokat Yiyen Adam	Eugene Heltai çev: Hayri Rüştü Akyürek
İspanyol Hikayesi	Esrarengiz Kadın	Blasco İbanez çev: Sehap Nafiz

SAYI: 111 / 15 ŞUBAT 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Gençleri Teşvik Etmeli mi?	Yaşar Nabi
Galeri	Sadri Ertem	Nahid Sırrı
	Türkiyede İdeoloji Kavgalarına Yer Yoktur	Şakir Doğay
	Dilimiz ve Müzik	Mahmut Ragıp Kösemihal
	Tazelenen Bir Münakaşa	Yaşar Nabi
Tarihi Tetkik	Ahdi Atike Göre Etiler	Avni Candar
	Jack Londonun Hayatı ve Eserleri	Ahmet Cemil
Yerli Hikaye	Bir Deniz Adamı	Ümran Nazif
İspanyol Hikayesi	Esrarengiz Kadın	Blasco İbanez çev: Sehap Nafiz

SAYI: 112 / 1 MART 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Halkevlerimiz	Süreyye Sami Eren
Konuşmalar	Ressamların Himayesi Hakkında Bir Proje Etrafında	Nahid Sırrı
Musiki Bahisleri	Maurice Ravelin Ölümü Dolayısile	Halil Bedi
	Okumak ve Yazmak	Ümran Nazif
Terbiye Bahisleri	Köy Okulu ve Köy Öğretmeni	Halil Fikret Kanat
Tarihi Tetkikler	Ahdi Atika Göre etiler	Avni Candar
	On Beş Günün Akisleri	
Küçük Hikaye	Canlı Sinema	Rüştü Şardağ
Fransız Hikayesi	Çayırdaki Eşek	Rüştü Şardağ
İspanyol Hikayesi	Esrarengiz Kadın	Blasco İbanez çev: Sehap Nafiz

SAYI: 113 / 15 MART 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Edebi Yeniliğimiz, Kitabını Karıştırırken	
	Bir Kitap ve İdrake Dair	Yaşar Nabi
	Kör Döğüşü	Turgut Akkaş
Tiyatro	Bir Millet Muharrirlerini Arıyor	Münir Hayri Egeli
	Ruhun Kadiri Mutlaklığı: Neşe	Muammer Necip Arda
Musiki	Ulvi Cemalin Yeni Yazıları	Mahmut R. Kösemihal
Tarihi Tetkikler	Ahdi Atika Göre etiler	Avni Candar
	On Beş Günün Akisleri	
	Melankoli	Recep ihsan

SAYI: 114 / 1 NİSAN 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ankara Halkevindeki Resim Sergisi	Nahid Sırrı
	Şair Lucrecein Felsefesi	Cemil Sena Ongun
	Dil ve Musikiye Dair	Prof. Mehmet Ragıp Özdem
Tarihi Tetkik	Ahdi Atike Göre Etiler	Avni Candar
Piyes Tefrikamız	Danyal ve Sara	Cevdet Kudret Solok
	Bir Hikayeci ve Eseri Hakkında	Ümran Nazif
Hikaye	Bir Günün Hikayesi	İhsan Devrim
	On Beş Günün Akisleri	

SAYI: 115 / 15 NİSAN 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	"Edebi Yeniliğimiz" kitabını okurken	Nahit Sırrı
	Şair Lucrecein Filozofisi	Cemil Sena Ongun
Pratik Psikoloji	İntroversiyon-Ekstraversiyon	M.Avni
Tarihi Tetkik	Ahdi Atike Göre Etiler	Avni Candar
Hikaye	İntikam	N.P.Dündar
Romen Hikayesi	Çokoy	N. Filimon çev: Z. Boztuna
Piyes Tefrikamız	Danyal ve Sara	Cevdet Kudret Solok

SAYI: 116 / 1 MAYIS 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Milli Müzik Davasında Alaturka Musikinin Vaziyeti	Halil Bedi
	Şair Lucrecein Felsefesi	Cemil Sena Ongun
Portreler	Ahmet Rasim	Rüştü Şardağ
	Tolstoy ve Gorki	Bursov çev: Nihal Yalaza
Hatıralar	Bir Eski Zaman Kadını	Nahid Sırrı
	Bir Türk Dostunun Ölümü	Tayip Hersegil
	On Beş Günün Akisleri	
	Bir Kitap	Avr. N. Papazoğlu
Piyes Tefrikamız	Danyal ve Sara	Cevdet Kudret Solok

SAYI: 117 / 15 MAYIS 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Balkanlarda Sevgi ve Kardeşlik Tezahürleri	Yaşar Nabi
	Saadet ev Vazife Aşkı	Lord Avebury çev: Enver Kavaklı
	Şair Lucrecein Filozofisi	Cemil Sena Ongun
Hatıralar	Bir Eski zaman Kadını	Nahid Sırrı
	On Beş Günün Akisleri	
Hikaye	Namus	Naki Tezel
Piyes Tefrikamız	Gagauz Hayatı	Anton Straşimirof çev: Türker Acaroğlu
Bulgar Hikayesi	Bir Misafir	Valdas çev: Rüştü Şardağ
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 118 / 1 HAZİRAN 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Dışardan İçeriye	Suut Kemal Yetkin
	Hayatın Zevkleri	çev: Enver Kalaklı
Edebi Tetkikler	Bağdatlı Ahdi	Halit Bayrl
Portreler	Jack London	Hüsamettin Bozok
Hatıralar	Bir Eski Zaman Kadını	Nahid Sırrı
	On Beş Günün Akisleri	
Hikaye	Sanatkar	S. Behzad
Yunan Hikayesi	Çirkin Kız	Geroorgiyos Dorsinis çev: A.M.Payazoğlu
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 119 / 15 HAZİRAN 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Ekonomi Sistemi ve Sİstem Hareketi	İsmail Hüsbev
	Yeni Bir Kompozisyon Münasebetiyle	Mahmut R. Kösemihal
	Bir Adam Yaratmak Münasebetiyle	Ali Rıza Korap
Edebi Tetkikler	Büyük Bir Rus Edibi: Şolohof	Sebafimovic çev: Nihal Yalaza
Hikaye	Şakadan Anlamayan Adam	Rüştü Şardağ
	Ezeli Bir Münakaşa	Lev N. Tolstoy, Leon Tolstoy
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 120 / 1 TEMMUZ 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Büyüklere ve Ölülere Saygı	Cemil Sena Ongun
	Hakikatleri Kavrayabilmek İçin Devrime Yakından Bakmak Lazımdır	Muammer Necip Arda
	Humanisime Hakkında Birkaç Düşünce	P. Desfosses çev: Hayri Rüştü Akyürek
Küçük Hikaye	Boğa	Ümran Nazif
Litvanya Hikayesi	Kokaşına	Janis Poruks çev: Rüştü Şardağ
Rus Hikayesi	Miyamlinli Vatandaş	Maksim Gorki çev: Hüsamettin Bozok
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 121 / 15 TEMMUZ 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Varlık Altıncı Yılına Girerken	
	Çocuk, Yetişkin Adamın Babası	Mana Montessori çev: Muammer Necip Arda
Yeni Eserler	Zeytindağı	
	İçtimai Buhranlar Esnasında Psikopatlar	çev:Hayri Rüştü Akyürek
Küçük Hikaye	Kiracı	Samed Ağaoğlu
Yunan Hikayesi	Deniz	Andras Karkavisas çev:Avr. N. Papazoğlu
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 122 / 1 AĞUSTOS 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Romancılığımız ve Tercüme	Yaşar Nabi
	İş Mükellefiyeti	Dipl. Kfm. Hayri Tokay
Portreler	Tevfik Fikret	Rüştü Şardağ
İntibalar	"Mütareke" ve Haluk Nihat Pepeyi	Ömer Bedrettin
Hikaye	Hatıralar	Orhan Alsar
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 123 / 15 AĞUSTOS 1937		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Milliyet Şuuru	Yaşar Nabi
	Halkevlerimize Yeni Direktifler Verilirken	Talat Mümtaz Yaman
	Romantizm Realizm Meselesi	Rüştü Şardağ
	On Beş Günde Bir	Suut Kemal Yetkin
	Kıymetli Bir Eser: "Çocuklar"	Yaşar Nabi
	Küçük Emine ile Küçük Havva	Reşat Ekrem Koçu
Hikaye	Kara Haberci	Tuğrul Deliorman
Rus Hikayesi	Bir Musiki Düşmanı	Lev N. Tolstoy çev: Türker Acaroğlu
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 124 / 1 EYLÜL 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Partimizin Sanatı Teşvik İçin Güzel Teşebbüsleri	
	Nesiller Arsındaki Anlaşmazlık	Yaşar Nabi
	Kitabelerimiz Uzerinde Niçin ve Nasıl Çalışmalıyız	Talat Mümtaz Yaman
	Statik-Dinamik	Muammer Necip Arda
	Bugünün Okulunda Terbiye	Behram Altay
İntibalar	İhtiyarlık	Rüştü Şardağ
	Sofyada	Türker Acaroğlu
Hikaye	Milyarder Mak Kinleyin Halıları	Kemal Hulusi
Rus Hikayesi	Ümmü	Maksim Gorki çev: Nihal Yalaza
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 125 / 15 EYLÜL 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Ahlak ve Fazilet	Yaşar Nabi
	Dostlarımız ve Dostluk Ödevi	Cemil Sena Ongun
	Statik-Dinamik	Muammer Necip Arda
	On Beş Günde- Turizm ve Türkiye	Yaşar Nabi
	Boğaziçi-Yakından ●	Ruşen Eşref Günaydın
Hikaye	İki Kalp Vakası	Hayri Rüştü Akyürek
Yunan Hikayesi	Muallime	Kostas Kristalis çev: Avr. N. Papazoğlu
Tahlil ve Tenkit	Sulara Dalan Gözler	Ziya Osman Saba
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 126 / 1 EKİM 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Enerji Terbiyesi	Yaşar Nabi
	Edebiyatımızda Hayatsızlık	Rüştü Şardağ
	Halkevlerine Yeni Direktifler Verilirken: Vakfiyeler	Talat Mümtaz Yaman
	Yunanistanda Sanat Himayesi	Avr. N. Papazoğlu
	Genç Neslin En Güzel Hikayeleri	Ziya Osman Saba
Edebi Portreler	Mayakofski	Hüsamettin Bozok
Bulgar Hikayesi	Harp ve Ötesi	Hristo Botef çev: Türker Acaroğlu
	Bayböre Efsanesi	Hüseyin Namık Orkun
Küçük Hikaye	Sıdıka Teyze	Vildan Gürevin
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 127 / 15 EKİM 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	Türk Kültürü ve Türkçe	Yaşar Nabi
	Dinamik	Muammer Necip Arda
	Halkevlerine Yeni Direktifler Verilirken: Etnografya Tetkikleri	Talat Mümtaz Yaman
Terbiye	Terbiyede Hürriyet Prensibi	Halil Fikret Kanat
Hikaye	Sayi Akal Asrı	Gorges Duhamel çev: Rüştü Şardağ
	Akıncılar Köyü Münasebetiyle	Yaşar Nabi
	İnsarov Kimdir?	Türker Acaroğlu
Hikaye	Kadın Mı?	Naki Tezel
Fransız Hikayesi	Gelmeyen	Maurice Level çev: Muzaffer Nayır
Piyes Tefrikamız	Ömrümüzün Günleri	Leonid Andreyef çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 128 / 1 KASIM 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Konuşmalar	On Beş Yılımız	Yaşar Nabi
	On Beş Yıllık İnancımız	Rüştü Şardağ
	Cumhuriyetin On Beş Yılında Edebiyatmız	Yaşar Nabi
	Dinamikin Felsefi Bakımından Tahlili	Muammer Necip Arda
	Cumhuriyet Devrinde Endüstrimiz	Muzaffer Nayır
	Harf İnkılabımıza Ait Bir Hatıra	M. Şakir Ülkütaşır
	Manas: Kırgız Milli Kırgız Eposesi	L. Penkoyski çev:Nihal Yalaza
Hikaye	Deli Bent	Kemal Z. Gencosman
Varlıkın Tefrikası	Akıncılar Köyü ●	

SAYI: 129 / 15 KASIM 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Büyük Yasımız	Yaşar Nabi
	Dinamikin Felsefi Bakımdan Tahlili	Muammer Necip Arda
Konuşmalar	Büyük ve Küçük Şeyler	Yaşar Nabi
Edebiyat	Şeyh Galipe Dair	Sadettin Nüzhet Ergun
	Senfonik Orkestralar Arasında	Mahmut Ragıp Kösemihal
	Ağlaması Bitmeyen Adam	Rüştü Şardağ
Piyes Tefrikamız	Akıncılar Köyü ●	Doğan Dan

SAYI: 130 / 1 ARALIK 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Rahat Uyu Atam!	Yaşar Nabi
	Büyük Bir Örnek	Piyer Dominik
Ona Dair Hatıralar	Mustafa Kemalin Hiddeti	Süreyya Sami Berkmen
	Dinamikin Felsefi Bakımdan Tahlili	Muammer Necip Arda
	Ahlaksal Şüphecilik	Cemil Sena Ongun
Yunan Hikayesi	Üç Kardeş	Eli Aleksiu Daskalaki çev: Avr. N. Papazoğlu
	Senfonik Orkestralar Arasında	Mahmut Ragıp Kösemihal
Piyes Tefrikamız	Akıncılar Köyü ●	Doğan Dan

SAYI: 131 / 15 ARALIK 1938		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Varlıkta Yenilik	
	Hedonisme ve Aristippe	Cemil Sena Ongun
	Filarmonik Orkestramız	Mahmut Ragıp Kösemihal
Kritik	Namık Kemal	Hasan F. Erginol
	Akrepsiz Yelkovan	Baha Dürder
Piyes Tefrikamız	Akıncılar Köyü ●	Doğan Dan

Ek 7. 1939 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 132/1 OCAK 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Varlıkta Yenilik	
	Bir Yangın Levhası	M. Halit Bayrı
Kritik	Namık Kemal	Hasan Ferit Erginol
	Antropoloji Hukuk İlmi	M. Müştak Urenus
Piyes Tefrikamız	Akrepsiz Yelkovan	Baha Dürder
Varlıkın Tefrikası	Akıncılar Köyü	Doğan Dan

SAYI: 133 / 15 OCAK 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Birkaç Söz	
Etüt	Türkiyede Modern Ekonomi Sisteminin Doğuşu Hakkında	İsmail Hüsrev Tökin
	Turizm: Servet ve Hareket Kaynağı	Dr. Vedat nedim Tör
	Türk İnkılabının Devamlılık Karakteri	Yaşar Nabi
	Dünkü ve Bugünkü Gençlik	Cemil Sena Ongun
	Türk Tiyatrosunun Devirlere Taksimi	Cevdet Kudret Solok
	Telkinler, Düşünceler	
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 134 / 1 ŞUBAT 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Türkiyede Modern Ekonomi Sisteminin Doğuşu Hakkında	İsmail Hüsrev Tökin
	Türk Dilinin Bünyesine Dair	Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat
	Türk Kültürü ve Hümanizma	Ahmet Kutsi Tecer
	Sıhhat ve Irk Bakımından Kan Grupları	Dr. A. İhsan Aksan
	Türk ve Yugoslov Edebiyatlarına Bosna ve Hersek Müslümanları	Mehmet Süleymanpaşiç
	Bir İş Telakkisi Hakkında	İ. H. Tökin
	Telkinler, Düşünceler	
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 135 / 15 ŞUBAT 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Devletin Tesislerini Bankalar Vasıtasıyla Yapmasına Neden Zaruret Vardır?	İsmail Hüsrev Tökin
	Recaizade Ekremde Şiir Telakkisi	Sabri Esat Siyavuşgil
	Dilimiz Meselelerimizin En Aktüelidir	Yaşar Nabi
	Sümerlerde Ziraat ve Hayvancılık	Selahattin Batu
	Memleketimizde Sosyal Politakaya Verilmek İcap Eden İstikam	S. Aydoslu
Etüt	Türkiyede Modern Ekonomi Sisteminin Doğuşu Hakkında	İsmail Hüsrev Tökin
	Türk Teamül Hukukunun Doğurduğu Kadın Dili	A.Caferoğlu
	Sansürsüz Okuma Meselesi Etrafında	Hasip H. Aytuna
	Delİorman Türkleri Hakkında Bir Tetkik	Türker Acaroğlu
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 136 / 1 MART 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Etüt	Türkiyede Modern Ekonomi Sisteminin Doğuşu Hakkında	İsmail Hüsrev Tökin
	Türk Dilinde Vurgu Üzerinde Bir Taslak	Cevdet Kudret Solok
	Sümerlerde Ziraat ve Hayvancılık	Selahattin Batu
	Münevverlerimizi Bekleyen Vazife	Turgut Akkaş
	Telkinler, Düşünceler	
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 137 / 15 MART 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ekonomik Sistemlerin İstihale Hareketleri Hakkında	İsmail Hüsrev Tökin
	Karagöz Oyunları ve Osmanlı Cemiyeti	Sabri Esat Siyavuşgil
	Türkçe Hint Avrupa Dilleriyle Akraba Mıdır?	Ahmet Cevat Emre
Sosyal Politika	Milli İşgücü Teşkilatlandırılması Geciktirilmesi Caiz Olmayan Bir Zarurettir	S. Aydoslu
	Sümerlerde Ziraat ve Hayvancılık	Selahattin Batu
	Sanat Tedrisatında Dertler	Hasan F. Erginol
	Tahliller, Tenkitler	
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 138 / 1 NISAN 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ekonomik Sistemlerin İstihale Hareketleri Hakkında	İsmail Hüsrev Tökin
	Karagöz Oyunları ve Osmanlı Cemiyeti	Sabri Esat Siyavuşgil
	Türk Dilinde Vurgu Üzerinde Bir Taslak	Cevdet Kudret Solok
Sosyal Politika	İşsizlik ve İşçisizlik	S. Aydoslu
	Medeniyetlerin Doğuş ve Batış Tarihlerine Bir Bakış	Nusret Köymen
	Bugünkü Bulgar Edebiyatına Bir Bakış	Türker Acaroğlu
	Tahliller, Tenkitler	
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 139 / 15 NISAN 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ekonomik Sistemlerin İstihale Hareketleri Hakkında	İsmail Hüsrev Tökin
	Karagöz Oyunları ve Osmanlı Cemiyeti	Sabri Esat Siyavuşgil
	Türk Dilinde Vurgu Üzerinde Bir Taslak	Cevdet Kudret Solok
Sosyal Politika	İşsizlik ve İşçisizlik	S. Aydoslu
	Medeniyetlerin Doğuş ve Batış Tarihlerine Bir Bakış	Nusret Köymen
	Bugünkü Bulgar Edebiyatına Bir Bakış	Türker Acaroğlu
	Tahliller, Tenkitler	
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 140 / 1 MAYIS 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	İktisat Politikası Hususi Teşebbüs	İsmail Hüsrev Tökin
	Yeni Gençlerimizin Zayıf Tarafları	Cemil Sena Ongun
	İnkılap ve İrade	Turgut Akkaş
	Etilerde At	Salahattin Batu
	Sait Faik in Yeni Eseri	Yaşar Nabi
	Osmanlıların Son İki Serpuşu	Talat Mümtaz Yaman
	Bugünkü Türk Edebiyatı	Aloise Schmaus

SAYI: 141/ 15 MAYIS 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Birinci Neşriyat Kongresi	Yaşar Nabi
	Devlet Sermayesiyle Kurulmuş Müesseseler	İsmail Hüsrev Tökin
	Beş Yıllık Birinci Sanayileşme Planının Bilançosu	Haydar Tolon
	Büyük Türkiye İdeali Karşısında Nüfus Davamız	Dr. Orhan Conker
	İstidat ve Dehanın Veraseti	Dr. Selahattin Batu
	Mesuliyet Tevcihinde Şahsiyet Tenkikinin Ehemmiyeti	Tevfik Besim
	Terim Nasıl Yapılır?	Hüseyin Namık Orkun
	Tenkitler ve Tahliller	
	Edebiyatımızda Münakaşalar	Rüştü Sardağ

SAYI: 142 / 1 HAZİRAN 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ziya Gökalp, Mürebbi	Sabri Esat Siyavuşgil
Sosyal Politik	Milli Başarma Gücünün Teşkilatlandırılması	S. Aydoslu
	Türk Teşkilatı Esasiye Tarihi	Samed Ağaoğlu
	Tercüme Meselesi	Yaşar Nabi
	Radyomuz Hakkında Düşünceler	Yaşar Rüştü Şardağ
	İstanbulda Çocuk Kurtarma Yurdu Kapandı	Mihri Zafer Köstem
	İktibaslar, Hulasalar	
	Orta Tedrisatı Modernleştirme Meselesi	William L. Wrinkle çev: Enver Kalaklı

SAYI: 143 / 15 HAZİRAN 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Türkiyede Endüstrileşmenin Milli Hususiyetleri	İsmail Hüsrev Tökin
	Cemiyet Ekonomisinde Nüfus Meselesi	Dr. Muhlis Ete
	Türk Teşkilatı Esasiye Tarihimiz	Samet Ağaoğlu
	Dilimizin İnkişaf Veçhesi Hakkında Düşünceler	Yaşar Nabi
	Ahmet Ağaoğlunun Ölümü	Şevket Süreyya Aydemir
	Tiyatro Tehlikede mi?	Rüştü Şardağ
	Türk Musikisinin Avrupadaki Tesirlerine İhtimal Verilebilir mi?	Mahmut Ragıp Kösemihal
	Tercüme Sanatı	Wladimir Weidle çev: Yaşar Nabi
	Yugoslavyada Kültürel Hayat	Mehmet Süleymanpaşiç
	Gagauzlara Dair Kıymetli Bir Eser	Yaşar Nabi
	Hulasalar, İktibaslar	

SAYI: 144 / 1 TEMMUZ 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ekonominin Hareket Şekilleri	İsmail Hüsrev Tökin
	Cemiyet Ekonomisinde Nüfus Meselesi	Dr. Muhlis Ete
	İş İhtilaflarının Halline Muteallik Nizamname Münasebetiyle	Samet Ağaoğlu
	Baremleşen Yüksek Tahsil	Hıfzırahman Raşid Öymen
	Devlet Sanayi ve Hususi Teşebbüs	Yaşar Nabi
	Uluslararası Para Nizamı Meselesi	Tevfik Besim
	Türkiye İle Yunanistan Arasında Fikri Münasebetler	Avram N. Papazoğlu
	Bizde Köy Münevverliği	Türker Acaroğlu
	Yeni bir Hikayecimiz: Kenan Hulusi	Rüştü Şardağ
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 145 / 15 TEMMUZ 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Türkiyede Teşebbüs Zihniyeti	İsmail Hüsrev Tökin
Şeker Davası	Pancar Ekiminin Ehemmiyet ve Şümulü	S. Aydoslu
	Tabiatın İmarı	Yaşar Nabi
Milli Düşünceler	Propaganda Meselesi	Tevfik Besim
	Düşünmek Sanatı	Andre Maurois çev: Yaşar Nabi
	Hulasalar, İktibaslar	
	Arapça Alfabe ve Azerbaycan	Aziz Niyallo çev: Nihal Yalaza
Tarihi ve Etnolojik Etüt	Gagauzların Menşei	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 146 / 1 AĞUSTOS 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Türkiyede Hayat Pahalılığı Meselesi	İsmail Hüsrev Tökin
	Türk Çiftçisinin İstihsal ve Geçinme Vaziyeti	Samed Ağaoğlu
	Milli Müdafaa İhtiyaçlarıyla Milli Ekonomi Hareketlerinin Telifi	M. Şevki Yazman
	Maarif Davamız	Yaşar Nabi
	Edebi Bir Konuşma	Kara Nami Duru
	Yeni Barem Kanununda İzaha Muhtaç Bazı Noktalar	I.Hakkı
	Edebi Tercüme	A. Gaffar Güney
	Çocuklarımıza Kamp Hayatı	Hilmi Malik Evrenol
	Düşünmek Sanatı	Andre Maurois çev: Yaşar Nabi
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 147 / 15 AĞUSTOS 1939		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Kambiyo Murakabe Akçeleri	M.L.
	Türk Köylüsünü Giydirmek	Yaşar Nabi
	Maarif Şurası	Kazım Nami Duru
	Veraset ve Terbiye	Dr. Selattin Batu
	Türkiye Devlet Varidatı	Fazıl Kamil Gülçör
	Dil Meselesi	Tevfik Besim
	Osmanlı Sikkelerine Dair Bir Bibliyografya Denemesi	Talat Mümtaz Yaman
Edebiyat	Kendimiz Tanımak	Hasan F. Erginol
	Çalışmak Sanatı	Andre Maurois çev: Yaşar Nabi
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 148 / 1 EYLÜL 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Türkiyede İlmi ve Felsefi Hayatın İnkişaf Şartları	Samet Ağaoğlu
	Normal Çocuklarda Anormallikler	Hasip Ahmet Aytuna
	Hukuk Nizamının Mahiyeti	Tevfik Besim
	Radyo ve Propaganda	Yaşar Nabi
	Şiirde Formalizm Hakkında Bir Deneme	Cemil Sena Ongun
	Çalışmak Sanatı	Andre Maurois çev: Yaşar Nabi
	Tahliller, Tenkitler	
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 149 / 15 EYLÜL 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	İnsanlık ve Harp	Yaşar Nabi
	Evlenme Meselesi	Tevfik Besim
	Bu da Bir Konuşma	Kazım Nami Duru
	Türk Çocuğu Bir Şahsiyettir	Hilmi Malik Evrenol
	İhracat Birlikleri	Samet Ağaoğlu
	Edebiyat Tehlikede mi?	Türker Acaroğlu
	Şiirde Formalizm Hakkında Bir Deneme	Cemil Sena Ongun
	Türkün Medeniliğini ve Avrupalılığını İddia ve Müdafaa Eden Bir Hırvat Politikacısı	Mehmet Süleymanpaşiç
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 150 / 1 EKİM 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	İki Türklü Kahramanlık	Yaşar Nabi
	İhracat Birlikleri	Samet Ağaoğlu
	Vazife Kudsiyeti	Tevfik Besim
	Sırp İstiklal Mücadelelerine Edebiyatın ve Güzel Sanatların Tesiri	Mehmet Süleymanpaşiç
	Tenkit ve Tahlil	
Hikaye	Harp Zamanında İnsan Nasıl Olmalıdır?	Andre Maurois çev: Yaşar Nabi
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 151 / 15 EKİM 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Harp Karşısında Düşünceler	Samet Ağaoğlu
	Harpte Köycülük	Nusret Köymen
	Vatandaş Yetiştirmek Meselesi	Hasip A. Aytuna
	İlmi Cereyanlar: Durkheimcilik	Hafım Nahid
	Türk Muharririnin	Türker Acaroğlu
	Kaybolan İnsan	Rüştü Şardağ
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 152 / 1 KASIM 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Cumhuriyetin Onaltıncı Yılı	
	Tren Erzurumda ●	Samet Ağaoğlu
	Vatandaş Yetiştirmek Meselesi	Hasip A. Aytuna
	Nedir Bu Garip Hava?	Yaşar Nabi
	Türkler ve Türk Devletinin İnkişafı	Mehmet Süleymanpşiç
	Tenkitler ve Tahliller	
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 153 / 15 KASIM 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Atatürk	Yaşar Nabi
	Müdafaa Ekonomisi Mefhumu ve Problemleri	İsmail Hüsrev Tökin
	Cumhuriyetin İktisadi Sahadaki Başarıları	Şevket Süreyya Aydemir
	Harp Karşısında Düşünceler	Samet Ağaoğlu
	Birinci Devlet Resim ve Heykel Sergisi	Yaşar Nabi
	Şiirimizde Büyük Bir Değişme ve İlerleme Var	İsmail Hüsrev Tökin
	Milletlerarası Belgrad Sergisinde Türkiye Pavyonu	
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 154 / 1 ARALIK 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Milli Şef İsmet İnönünün Ekonomik Prensipleri	İsmail Hüsrev Tökin
	Maarif Meselesi	Yaşar Nabi
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
Şiire Dair	Garip	Orhan Veli
	Küçük Milletlerin Tarihi Ehemmiyeti	J. Rosny Aine
	Tenkitler ve Tahliller	
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 155 / 15 ARALIK 1939

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Müdafaa Ekonomisi	İsmail Hüsrev Tökin
	Harp Karşısında Düşünceler	Samet Ağaoğlu
	Kooperatifçilik ve Muallim	Hasip Ahmet Aytuna
	Radyomuza Dair Düşünceler	Yaşar Nabi
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

Ek 8. 1940 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 156 / 1 OCAK 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Felaket Karşısında	
	Harp Karşısında Düşünceler	Samet Ağaoğlu
	Modern Siyasetin Felsefi Prensipleri	Cemil Sena Ongun
	Edebiyatımız ve Hümanizma	Kazım Nami Duru
	Köy Enstitüleri	Yaşar Nabi
	Ahenk ve Tasvir	Orhan Veli
	Cemiyette Yalan	Afif Obay
	Osmanlı Sarayında Konser Veren Sırp Prensleri	Mehmet Süleymanpaşiç
	Tahlil ve Tenkit	
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 157 / 15 OCAK 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Harp Karşısında Düşünceler	Samet Ağaoğlu
	Fenapropaganda	Münih Hayri Ürgüplü
	Ein Milletinin Hususiyetleri ve Türklerle Olan Karabetleri	Naci Turlu
	Taklit	Orhan Veli
	Muhtelif Memleketlerde Fiyat Kontrolüne Müteallik Mevzuat	Samet Ağaoğlu
	Halk Şarkılarının Söylenişi	Ruhi Su
	İnkılap ve Köy	Füruzan Husrev Tökin
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
	Yeni Türkiyenin Yaratıcısı Kemal Atatürk	Mehmed Süleymanpaşiç
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 158 / 1 ŞUBAT 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Gerçek Türk Tiyatrosuna Doğru	Yaşar Nabi
	Harp Karşısında Düşünceler	Samet Ağaoğlu
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu ve Kurtuluş Devrine Kadar	Rüştü Şardağ
	Şirane	Orhan Veli
	Türk Ana Yasası Üzerinden Bir Tetkik	Tevfik Besim
	Muhtelif Memleketlerde Fiyat Kontrolüne Müteallik Mevzuat	Samet Ağaoğlu
	Bugünkü ve Yarınki Türkiye	Mehmed Süleymanpaşiç
	Uygur Türklerinde Dunganlar	Nihal Yalaza
	Bir Tip: Richard Wagner	F. Bayındırlı
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 159 / 15 ŞUBAT 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Harp Karşısında Düşünceler	Samet Ağaoğlu
	Türkçemiz Hakkında	Kazım Nami Duru
	Milli Destan	Füruzan Husrev Tökin
	Muhtelif Memleketlerde Fiyat Kontrolüne Müteallik Mevzuat	Samet Ağaoğlu
	Müdafaa Ekonomisi	M. Şevki Yazman
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
	Yurt Kalkınmasında Seyyahların Rolü	Tevfik Besim
	Yugoslav Matbuatının İnkişafı	Mehmed Süleymanpaşiç
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 160 / 1 MART 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Halkevleri, Halkodaları	
	Muhtelif Memleketlerde Fiyat Kontrolüne Müteallik Mevzuat	Samet Ağaoğlu
	İdeal Emniyet	Tevfik Besim
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
	Memleketimiz Hakkında Güzel Bir Eser	Yaşar Nabi
	Balkanların ve Yakın Şarkın Siklet Merkezi Türkiye	Gerad Tongas
	Komşu Bulgar Edebiyatının Bir Yıllık Muhasebesi	Türker Acaroğlu
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 161 / 15 MART 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Tercüme Faaliyetimiz Sistemleşiyor	
	Hamid ve Tiyatrosu Hakkında Birkaç Umumi Düşünce	Nahid Sırrı
	Harp Karşısında Düşünceler	Samed Ağaoğlu
	Atilla'nın Ziyafeti	Hüseyin Namık Orkun
	Büyük Davamız	Türker Acaroğlu
	Kanunla Fiyat Tesbiti Meselesi	Tevfik Besim
	Belgrat Balkan Enstitüsü	Mehmet Sülenmanpaşiç
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 162 / 1 NİSAN 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Epik Şiir ve Epopeye Dair	Cemal Köprülü
	Ahlakçılarımıza Dair	Reşat Nuri Darago
Uç Varlığın Nizami Davası	İman-Şüphe	Turgut Akkaş
	Birkaç Yeni Beste	Mahmut R. Kösemihal
Hikaye	Zürriyet	Samet Ağaoğlu
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Gagauzlar	Atanas Manof çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 163 / 15 NİSAN 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Hümanizma ve Milli Ruh	Yaşar Nabi
Yurt Bilgisi ve Yurt Sevgisi	Köylüler Nasıl Eğlenirler?	Ahmet Kutsi Tecere
	Macar Serhadlerinde Türk Saz Şairleri	Hüseyin Namık Orkun
İçyen Gelenler	Samimiyet	Münih Hayri Ürgüplü
	Tiyatro	Lamia F. Kerman
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
Kasabadan Notlar	Çeşme Başında Kızlar ●	Ümran Nazif
	Hristiyan-Türkler Hakkında Bir Kitap	Mahmut R. Kösemihal

SAYI: 164/ 1 MAYIS 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	İnsani Edebiyat	Yaşar Nabi
	Sanatkar ve Muhiti	Cevdet Kudret
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
	Yugoslav Kadını ●	Mehmet Süleymanpaşiç
Hikaye	İncir Yağrağının Kokusu	Bekir Sıtkı Kunt
	Gagauz Folkloru	Mahmut Ragıp Kosemihal

SAYI: 165 / 15 MAYIS 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Büyük Buhran	Yaşar Nabi
	Gençlik İçin	Kazım Nami Duru
	Filozofi ve Sosyete	Cemil Sena Ongun
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
	Eski Türk Askerli Tarihine Dair	Hüseyin Namık Orkun
Hikaye	Pamuk İpliği	Rıza Apak

SAYI: 166 / 1 HAZIRAN 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Eski Yeni Davası	Yaşar Nabi
	Petersburg Hatıraları	Ahmet Ağaoğlu
	Eski Türk Kitabelerine Dair	Hüseyin Namık Orkun
Hikaye	Yıldız	Bekir Sıtkı Kunt

SAYI: 167 / 15 HAZIRAN 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Milli Heyecanları Ayakta Tutmak Gençliğin Vazifesidir	Yaşar Nabi
	Türklerin Misafirperverliği	Hüseyin Namık Orkun
	Dil Kurumunun Çalışmaları	Mahmut Ragıp Kösemihal
	Edebiyat Kütüphanesi	Türker Acaroğlu
Hikaye	Çelme	Sait Faik
Kasabadan Notlar	Köprü	Ümran Nazif

SAYI: 168 / 1 TEMMUZ 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Gençlerle Konuşmalar	Yaşar Nabi
	Tercümenin İlmi Şartları	Haşim Nahid
	Edebiyatımızda Vatan Duygusu	Rüştü Şardağ
	Accumulatif Sanat	Sena Ongun
	Kaşgarlı Mahmut Hakkında	Hüseyin Namık Orkun
	Beşeriyeti Yıkan Jurnalizm ve Asgari Jurnalizmi Muhtevi Gazetecilik	Mehmet Süleymanpaşiç
	Romana Dair	Yaşar Nabi
Hikaye	Amca, Beni Affet	Rüştü Şardağ

SAYI: 169 / 15 TEMMUZ 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Edebi Terbiye	Yşar Nabi
	Gençliği Yetiştirmek İçin	Cemil Sena Ongun
	Eski Türklerde İsim Verme	Hüseyin Namık Orkun
	Türk Rönesansı	M. Füruzan Tökin
	Üvey Dede	Mehmet Süleymanpaşiç
	Resim ve Harp	Nihal Yalaza
	Aşık Garip	M.Y. Lermontof çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 170 / 1 AĞUSTOS 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Yaşadığımız Günler	Yaşar Nabi
	Milliyetten Ne Anlamalıdır?	Cemil Sena Ongun
	Türk Milliyetçiliğinin Menşei ve Zaferi	Haşim Nahid
	Hukukun Siyasi Üstünlüğü	Tevfik Besim
	Harp ve Edebiyat	Cavit Yamaç
	Halk Bankaları Birliğinin İnkişafı ve Ehemmiyeti	Prof. Dr. Mişaykof çev: Hasip A. Aytuna
Hikaye	Kazım Baba	Rıza Apak

SAYI: 171 / 15 AĞUSTOS 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Milletlerin Hayatında Biyolojik Şartların Ehemmiyeti	Mahmut Şemsi Kural
	Tarihte Çocuk	Hüseyin Namık Orkun
	Deli mi Dahi mi?	Matvey Vilef çev: Hasip A. Aytuna
	Harf ve Edebiyatımız	Türker Acaroğlu
Hikaye	Bir Para Hikayesi	Nahid Sırrı

SAYI: 172/ 1 EYLÜL 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Edebiyat ve Kültür	Yaşar Nabi
	Buda ve Filozofisi	Cemil Sena Ongun
	Eski Türklerde Arma	Prof. Hüseyin N. Orkun
	Saraybosnada Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi	Mehmet Süleymanpaşiç
	Yarınlara Doğru	Türker Ağaoğlu
	Francala mı, Ekmek mi? ●	Sait Faik
Bulgar Hikayesi	Cinayet	Elin Pelin çev: Mustafa Şerif

SAYI: 173 / 15 EYLÜL 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Teşkilatçı Zihniyetin Kıymeti	Yaşar Nabi
	Harbi Kaldırma Misakları	Tevfik Besim
Terbiye Bahisleri	Nöyhof Çiftliği	Matvey Vilef çev: Hasip Aytuna
	İyi Bir Eser, Muvafak Bir Tercüme	Baha Dürder
Rus Hikayesi	Delv (I)	Çirikof çev: A. Gaffar Güney

SAYI: 174 / 1 EKİM 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Habertesi Sanatı Ne Olabilir?	Yaşar Nabi
	Cehlin Kuvveti	Kazım Nami Duru
Terbiye	Kızlarımız ve Aile Terbiyesi	Cemil Sena Ongun
	Bugünün Genci (I)	Agah Sırrı Levend
Dil Haberleri	Halk Tabirlerimizden Bazılarının Menşeine Dair Küçük Bir Tetkik	M. Şakir Ülkütaşır
Tarih Bahisleri	Eski Türklerde Yemin	Hüseyin N. Orkun
	Edebiyat Sicillerine Girmemiş Bosnalı Türk Şairleri	Mehmet Süleymanpşiç
Hikaye	Bekar	Sait Faik

SAYI: 175 / 15 EKİM 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Gençlik Meselesi	Yaşar Nabi
	Yarının Türkiyesi	Vedat Nedim Tör
Yeni Neşriyat	Seçme Rus Hikayeleri	
Edebiyat	Bir Etüt Taslağı	Baha Dürder
	Hırvatlar ve Türklük	Mehmet Süleymanpşiç
	Büyük Türkiye İdeali	Yaşar Nabi
Hikaye	Dansöz	Nahid Sırrı

SAYI: 176 / 1 KASIM 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Onsekizinci Yılımızın Eşiğinde	
	Budizmin Esasları	Cemil Sena Ongun
	Durkehimın Marifet Nazariyesi Yanlıştır	Haşim Nahid Erbil
	Anadoluda Çok Sesli Musiki	Mahmut Ragıp Kösemihal
	Gazi Mustafa Kemal Paşa	Mehmet Süleymanpaşiç
	Seçme Rus Hikayeleri	Yaşar Nabi
	Kaplan Derili Bahadır	Nihal Yalaza
Tarihi ve Teknolojik Etüt	Şeytanın Merhameti	Yevgeniy Çirikof çev: Gaffar Güney

SAYI: 177 / 15 KASIM 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ölümünün İkinci Yıl Dönümünde	İsmail Hüsrev Tökin
	Durkehimın Marifet Nazariyesi Yanlıştır	Haşim Nahid Erbil
	Kutadgubilig Hakkında	Hüseyin Namık Orkun
	Anadoluda Çok Sesli Musiki	Mahmut Ragıp Kösemiha
	Tiyatromuzda Bir Mesele	Baha Dürder
	Fransız Tiyatrosunda Realizm Rehberleri	Edmonde See çev: Fevzi Rahik
	Bosna Saray Müzesi	Mehmet Süleymanpaşiç

SAYI: 178 / 1 ARALIK 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Vazife Başına	İsmail Hüsrev Tökin
	Harbin Mahiyet ve Felsefesi	Cemil Sena Ongun
	Eski Türklerde Para	Hüseyin N. Orkun
	Durkheimın Sosyolojisi Niçin Şöhret Kazandı ve Nasıl Yıkıldı?	Haşim Nahid Erbil
	Tercüme Hakkında	Yaşar Nabi
	Köylü Temsilleri	Mahmut Ragıp Kösemiha
	Türk Halk Musikisindeki Çok Seslilik Meselesi	Sadi Yaver Ataman
	Bosna ve Hersek Müslüman Halk Şarkıları ve Türklük	Mehmet Süleymanpaşiç

SAYI: 179 / 15 ARALIK 1940		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Propaganda Silahı	
	Yahya Kemal ve Müstakbel Kitabı	Baha Dürder
	Hindistanda Din ve Filozofinin İlk Şekilleri	Cemil Sena Ongun
	Tercümeye Dair	Yaşar Nabi
	Suç Karşısında Çocuk	Tevfik Besim
	Serbest Tiyatro, Oynadığı Rol ve Neticeleri	Edmonde See çev: Fevzi Rahik

Ek 9. 1941 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 180 / 1 OCAK 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Namık Kemal, Eseri ve Tesiri	İbrahim Necmi Dilmen
	Hindistanda Dil ve Filozofinin İlk Şekilleri	Cemil Sena Ongun
	Kadı Burhanettin ve Tuyugları	Şakir Ülkütaşır
	Seçme Rus Hikayeleri Hakkında	Şahap Sıtkı
	Dubroynik Cumhuriyeti Arşivi ve Türklük	Mehmet Süleymanpaşiç
Yeni Neşriyat	Türk Dili	

SAYI: 181 / 15 OCAK 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	İnönü Ansiklopedisi	Yaşar Nabi
	Erkek Çocuklarımız ve Yuva Terbiyesi	Cemil Sena Ongun
	Modern Telakkilere Göre Memurun Mahiyet ve Ehemmiyeti	Tevfik Besim
	Edebi Darlık	Rüştü Şardağ
	Türk Halk Musikisinde Koro	Sadi Yaver Ataman
	Çocuk Temsillerinde Dört İhmal	Baha Dörder
	Bosna ve Hersek Müslümanlarının Şimdiki Matuat Hayatı	Mehmet Süleymanpaşiç
	Menuet	Guy de Maupassant çev: Bedia Kösemihal

SAYI: 182 / 1 ŞUBAT 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Namık Kemal Töreninin Akisleri	Dr. Şükrü Akkaya
	Modern Telakkilere Göre Memurun Mahiyet ve Ehemmiyeti	Tevfik Besim
Folklor	Gizli Halk Musikisi	Vahit Lütfi Salcı
Fransız Hikayesi	Hayırsız Zuhaf	Alphonse Daudet çev: Bedia Kösemihal
	Yugoslav Topluluğunda Bosnalı Müslüman Ressamlar	Mehmed Süleymanpaşiç
Küçük Hikaye	Ağı	Ümran Nazif

SAYI: 183 / 15 ŞUBAT 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Büyük Bir Türk Dilcisi: Şemsettin Sami	Yaşar Nabi
	Kültür Sözü ve İfade Ettiği Manalar	A.Dilaçar
	Manas Destanına Dair Notlar	Abdülkadir İnan
	Meslek Aşkı	Tevfik Besim
	Muasır Bulgar Edebiyatında Şiir	Türker Acaroğlu
Fransız Hikayesi	Ayna	Alphonse Daudet çev: Bedia Kösemihal
	Avusturya İşgal Ordularının Bosna ve Hersekte Örfi Divanları	Mehmed Süleymanpaşiç

SAYI: 184 / 1 MART 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Bizde Tenkit	Yaşar Nabi
	İki Mantık ve Realite Korkusu	Cemil Sena Ongun
Diyalog	İlim Aklı Midir, Nakli Midir?	Dr. Şükrü Akkaya
	Namık Kemal'in Romanları	Hüsamettin Bozok
	Herkes Kendi Hayatını Yaşar	Bekir Sıtkı Kunt

SAYI: 185 / 15 MART 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Özdil Alakasını Yeniden Uyandırmalıyız	Yaşar Nabi
	Manasda İdeoloji ve Kahramanlar	Abdülkadir İnan
	Sentaks ve Milli Zihniyet	A.Dilaçar
	Tansukname'de Musiki	Mahmut R. Kösemihal
	Bir Adaptasyon Çıraklığı, Telifi, Tercüme diye Yutturma Vesaire	Şerif Hulusi
	Proto- Bulgarlar ve Macarlar	Türker Acaroğlu
	Türk Liselerinde Latin Dili	Mehmet Sülenmanpaşiç
	Fransa Perileri	Alphonse Daudet çev: Bedia Kösemihal
Hikaye	İzmaritler	Baha Dörder

SAYI: 186 / 1 NİSAN 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Akıntıya Kürek Çekenler	Yaşar Nabi
	Dilin Özleşmesi	A.Dilaçar
Folklor	Türk-Alevi Kadın Şairleri	Vahit Lütfi Salcı
	Yugoslavya Türk Edebiyatını Tanıttıran Mütereккir Fehim Efendi Spaho	Mehmet Süleymanpaşiç
Hikaye	Bir Tedai ●	Şahap Sıtkı

SAYI: 187 / 15 NİSAN 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Operamız Kurulurken	Mahmut R. Kösemihal
	Ahlak ve Memur	Tevfik Besim
	Laches	Alfred Groiset çev: N. Şazi Kösemihal
	Zavallı Halit Asım	Baki Süha
	Eski ve Yeni Ermenice Arasındaki Gramatik Farklar	R. Godel
	Yabancılarla Temasın Sentaks Üzerindeki Tesirleri	Yaşar Nabi
	On Beşinci ve On Altıncı Asır Türk Fikir Hayatında Bosna ve Hersekliler	Mehmet Süleymanpaşiç
	Han	Guy de Maupassant çev: Bedia Kösemihal

SAYI: 188/ 1 MAYIS 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Falcılıklar	Yaşar Nabi
	Manas Destanında Görülen Muhtelif Tabakalar	Abdülkadir İnan
	Köy Gezi Duyguları (Gühistan) ●	Sadi Yaver Ataman
	Türk Edebiyatını Yugoslavlığa Tanıtan Bir Boşnak Edibi	Mehmet Süleymanpaşiç
Hikaye	Bir Hatıra	Halim Yağcıoğlu

SAYI: 189 / 15 MAYIS 1941		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Dil Bilgisi	Yaşar Nabi
	Edebiyat ve Dil Bilgisi	Şerif Hulusi
	Dilsiz Münekkit	Türker Acaroğlu
Hikaye	Daire	Bekir Sıtkı Kunt

SAYI: 190 / 1 HAZİRAN 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Milli Birliğimiz ve Türk Basını	Yaşar Nabi Nayır
	Odise Tercümesi Münasebetiyle	Yakup Kadri
	Yeni Sanat ve Artistlerimizin Değeri	Cemil Sena Ongun
Hikaye	Manas Destanında Aş-Yog Merasimi	Abdülkadir İnan
	Laches	çev: Nurettin Ş. Kösemihal
Sanat Hareketleri	Aptal Temsili Münasebetiyle	Lütfi Ay

SAYI: 191 / 15 HAZİRAN 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	İmlamız Tesbit Edilirken	Yaşar Nabi Nayır
	Harp ve Tasarruf	Tevfik Besim
	Köy Gezgü Duyguları ●	Sadi Yaver Ataman
	Laches	çev: Nurettin Ş. Kösemihal
	Osmanlı Türklerinde İlim	Cemil Sezgin
Küçük Hikaye	Kadın ve Ekmek	Ümran Nazif

SAYI: 192 / 1 TEMMUZ 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Huzur ve Sükun Türkiyesi	Yaşar Nabi
	Okul Sistemimiz ve Randıman Meselesi	Cemil Sena Ongun
	Yahya Kemal Beyatlı, Gazi Kösemihal Bey Oğullarındandır	M. K.
	Nüfus Siyasetinin Hedefi	Tevfik Besim
	Laches	çev: Nurettin Ş. Kösemihal
	Herkes Kendi Hayatını Yaşar	Y. N. Nayır
Hikaye	Damar	Halim Yağcıoğlu

SAYI: 193 / 15 TEMMUZ 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Varlık Dokuzuncu Yılına Girerken	
	Makine Ahlakı	Cemil Sena Ongun
	Gazi Mihal Bey Suriyeden Göçmüş Bir Türktü	M. K
	Köy Gezgü Duyguları III ●	Sadi Yaver Ataman
	Laches	çev: Nurettin Ş. Kösemihal
	Kara Elmas	Nihal Yalaza
Hikaye	Bir Define Arayıcısı	Sait Faik

SAYI: 194 / 1 AĞUSTOS 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Fikir Haysiyeti	Yaşar Nabi Nayır
	Gazi Mihal Bey Suriyeden Göçmüş Bir Türktü	M. K.
	Karagöz	
Hikaye	Kaşık Adasında ●	

SAYI: 195 / 15 AĞUSTOS 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Ciddi Yazılara Rağbetsizlik	Yaşar Nabi Nayır
	Bazı Aksiyon Realiteleri	Cemil Sena Ongun
	Bir Edirne Seyahatnamesi ●	Nahid Sırrı
	Laches	çev: Nurettin Ş. Kösemihal
	Gazi Mihal Bey Suriyeden Göçmüş Bir Türktü	M. K.
	Bir Çocuk Bahçesinde	Ziya Osman Saba
	Kastanyet	Şahap Sıtkı

SAYI: 196/ 1 EYLÜL 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Bir Harpten Alınacak Dersler	Cemil Sena Ongun
Köy Gezi Duyguları	Salalı Çoban Yusuf ●	Sadi Yaver Ataman
	Tabiat Kanunu, Devlet Kanunu	Tevfik Besim
	Gazi Mihal Bey Suriyeden Göçmüş Bir Türktü	M. K.
	Laches	çev: Nurettin Ş. Kösemihal
Bibliyografya	Şahmerdan	Türker Acaroğlu
Hikaye	Pembe Köşkün Oğlu	Ümran Nazif

SAYI: 197 / 15 EYLÜL 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Gençlik ve Muaşeret Terbiyesi	Cemil Sena Ongun
	Köy Gezi Duyguları V ●	Sadi Yaver Ataman
	İbn Haldun	Cemal Sezgin
	Eski Ricalin Irki Asliyetleri Meselesi	M. R.
	Mihalbey Oğulları ve Paolo Giovio	M. R.

SAYI: 198 / 1 EKİM 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Dilimiz İçin	Yaşar Nabi Nayır
	Makine Ahlakının Mahiyeti, Terim ve Mevzuları	Cemil Sena Ongun
Köşeden Bakışlar	Melodramlı Sanatımız	Rüştü Şardağ
	Gazi Mihalin Babası ve Asrı	M. R.
Bibliyografya Konuşmaları	Oscar Wilde	Baha Dörder
	Bir Edirne Seyahatnamesi ●	Y. N. Nayır

SAYI: 199 / 15 EKİM 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Sanat Hayatımız İçin Uğurlu Bir Teşebbüs	Yaşar Nabi
	Sanat ve Artistin Sefaleti	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları ●	Abdülhak Şinasi Hisar
Tenkitler	Fehim Bey ve Biz	Cevdet Kudret
	Rüya Sahneleri	çev: Vasfi Mahir
	Yedi Yaşındaki Şairler	Sait Faik
İspanyol Edebiyatı	Susi'nin Başına Gelenler	Miguel de Unamuno çev: Behçet Necati

SAYI: 200 / 1 KASIM 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Mesut Bir Yıl Daha	Yaşar Nabi
	Gençlerin Ahlak ve Bilgi Seviyesi	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Hayat Bize Niçin Verilmiştir?	Muammer Necip Tanyeli
Köşeden Bakışlar	Realizm Sarhoşluğu	Rüştü Sardağ
Musiki	Japonyada Opera	Mahmut R. Kösemihal
	Ruh Asaleti	Hermen Hayberk çev: Melek Kaptan

SAYI: 201 / 15 KASIM 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Atatürk	Yaşar Nabi Nayır
	Disiplin Hakkında	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları Hanımlar Buluşuyorlar ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Şeref Bacı-Şeref Hanım	Vahit Lütfi Salcı
	Garp Edebiyatı ve Biz	Türker Acaroğlu
Hikaye	Aile Gazinosu	Reşat Ekrem Koçu

SAYI: 202 / 1 ARALIK 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Maarif Vekilliğin Takdire Değen Hizmeti	Yaşar Nabi Nayır
Dil Bahisleri	Logi mi, Loji mi?	Kazım Nami Duru
	Boğaziçi Mehtapları Boğaziçi Medeniyeti ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Üsluba Dair	Mehmet Kaplan
Köşeden Bakışlar	Bir Yazının Düşündürdükleri	Rüştü Şardağ
	Kral İdipus	Sofoklis çev: Cevdet Kudret Solok

SAYI: 203 / 15 ARALIK 1941

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Harp ve Ahlak	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları Tabiat Sevgisi ●	Abdülhak Şinasi Hisar
Köy Gezi Duyguları	Kaz Dağında Sarı Kız ●	Sadi Yaver Ataman
	Kral İdipus	Sofoklis çev: Cevdet Kudret Solok
Fransız Hikayesi	Küçük Kağıtçı Kız	François Coppee çev:Bedia Kösemihal

Ek 10. 1942 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 204 / 1 OCAK 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Yeni Bir Açık Yılına Girerken	Yaşar Nabi Nayır
	Demokrasi ve Ahlak	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları Mazinin Mahrumiyetleri ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Bir Hikaye Mecmuasına Dair	Şahap Sıtkı
	Kral İdipus	Sofoklis çev: Cevdet Kudret Solok

SAYI: 205 / 15 OCAK 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Millet Nedir?	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları Musiki İptilası ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Gaziantep Ağzında Ata Sözleri	Ömer Asım Aksoy
	Gizli Musikilerin Mahrem Musiki Tavırları	Vahit Lütfi Salcı
	Gülistan Tercümesi	Cemal Sezgin
Hikaye	Hayata Dair	Ümran Nazif

SAYI: 206 / 1 ŞUBAT 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	İyi Tercüme, Kötü Tercüme	Ahmet Cevat Emre
	Boğaziçi Mehtapları Saz ve Hanende Seslerinin Değişmeleri ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Dilimiz Uğrundaki Çalışmalar	Yaşar Nabi Nayır
	Sanatkarın Istırabı Hakkında	Sabahattin Tahsin
Köy Gezi Duyguları VII	Hasan Çavuşoğlu ●	Sadi Yaver Ataman
	Seyahat Arzusu ●	Şahap Sıtkı

SAYI: 207 / 15 ŞUBAT 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	İyi Tercüme, Kötü Tercüme	Ahmet Cevat Emre
	Ahlaksal Kıymetlerde Anarşi	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları Saz Faslı ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Bir Tenkit Münasebetiyle	Dr. Ali Nihat Tarlan

SAYI: 208 / 1 MART 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Homeros Eposları ve Dedekorkut Oğuzlamaları	Ahmet CevatEmre
	Ahlaksal Kıymetlerde Anarşi	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları Herkesin Aşkını Söyleyen Saz ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Osmanlı Türkleri ve Bulgar Edebiyatı	T.Acaroğlu

SAYI: 209 / 15 MART 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Homeros Eposları ve Dedekorkut Oğuzlamaları	Ahmet CevatEmre
	Boğaziçi Mehtapları Bu Gecelerin Kıymeti ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Divanı Lugatüt Türk Tercümesi Dolasıyla	Yaşar Nabi Nayır
	Görmekten Daha Ötelere	Rüştü Şardağ
	Sophokles ve Antigone	Dr. Ekrem Akurgal
	İyi Kalpli Kız	François Coppee çev: Bedia Kösemihal

SAYI: 210 / 1 NİSAN 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ondördüncü Asır Elyazmaları	Ahmet Cevat Emre
	Boğaziçi Mehtapları Kayıklar ve Sandallar Yanyana ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Divanu Lügatüt Türk Dolayısı İle	Yaşar Nabi Nayır
	Musikinin Umumi Tarihteki Yerine Dair	Romain Rolland çev: İhsan Akay
Hikaye	Yorga ●	Şahap Sıtkı

SAYI: 211 / 15 NİSAN 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Bu Anıdı Yapmak Türk Sanatkarının Hakkıdır	Mahmut R. Kösemihal
	Klasik Tercüme Dili Nasıl Olmalı ve Bizde Ne Haldedir?	Ahmet Cevat Emre
	Boğaziçi Mehtapları Gelenler ve Gelemeyenler ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Divanu Lügatüt Türk Dolayısı İle	Yaşar Nabi Nayır
	Musikinin Umumi Tarihteki Yerine Dair	Romain Rolland çev: İhsan Akay

SAYI: 212/ 1 MAYIS 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Bir Şefkat Eseri	
	Türkçe İle Homerik Grekçe Arasında Dilbilimsel İlgiler	Ahmet Cevat Emre
	Dini Kıyametlerde Anarşi	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları Kayıklar ve Sandalların Kervanı ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Fidelio Operası Dolayısıyle	Mahmut Ragıp Kösemihal
	Candar Oğulları Tarihine Umumi Bir Bakış	M. Şakir Ülkütaş
Ninon'a Masallardan	Semplis	Emile Zola çev:Bedia Kösemihal

SAYI: 213 / 15 MAYIS 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Sanat Alemimizde Sinir Gerginliği	Yaşar Nabi
	Yüksek Kültür Dilimize Doğru	Ahmet Cevat Emre
	Boğaziçi Mehtapları Boğaziçi ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Dini Kıymetlerde Anarşi	Cemil Sena Ongun
	Meçhul Bir Peygamber	Mehmet Kaplan
	Genç Bir Besteci	Mahmut R. Kösemihal
Köy Gezi Duyguları	Efleni Yollarında (I) ●	Sadi Yaver Ataman

SAYI: 214 / 1 HAZIRAN 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Ahlak Savaşı	Yaşar Nabi Nayır
	Klasik Türkçeye Doğru	Ahmet Cevat Emre
	Bedii Kıymetlerde Anarşi	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları ● Sükutun Şiiri	Abdülhak Şinasi Hisar
	İngiltereye Giden Bir Fransız Gençine Öğütler	Andre Maurois çev:Fitrat Atasel
	Masal (I)	Şükrü Kurgan

SAYI: 215 / 15 HAZIRAN 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Hoşgörücülük	Yaşar Nabi Nayır
	Bedii Kıymetlerde Anarşi	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları ● Sazın Dağılışı	Abdülhak Şinasi Hisar
	Edebiyatımızı Dış Memleketlerde Tanıtmak Meselesi	Türker Acaroğlu
	İngiltereye Giden Bir Fransız Gençine Öğütler	Andre Maurois çev:Fitrat Atasel
Köy Gezi Duyguları	Efleni Yollarında (I) ●	Sadi Yaver Ataman

SAYI: 216 / 1 TEMMUZ 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Terbiye ve Tedris Meselesi	Cemil Sena Ongun
	Bir Ozanın Dilbilginliği	Fuat Köseraif
	Boğaziçi Mehtapları ● Karanlıkta Parıldayan Arzular	Abdülhak Şinasi Hisar
Köy Gezi Duyguları	Efleni Yollarında (I) ●	Sadi Yaver Ataman
	Manş Denizini İlk Defa Geçen Bir Fransız Devlet Adamı İçin Notlar	Andre Maurois çev: Fitrat Atasel

SAYI: 217 / 15 TEMMUZ 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Varlık On Yaşına Grerken	
	Homerosta Kadın Portreleri	Ahmet Cevat Emre
	Dilimiz Üzerine Düşünceler	Yaşar Nabi Nayır
	Boğaziçi Mehtapları ● Sonuş	Abdülhak Şinasi Hisar
	Türk Dilinde Ekler ve Kökler Üzerine Bir Deneme	Y. N. Nayır

SAYI: 218 / 1 AĞUSTOS 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Lügat Sahasındaki Eksiklerimiz	Yaşar Nabi Nayır
	İnsan Ruhunda Anarşi	Cemil Sena Ongun
	Boğaziçi Mehtapları ●	Abdülhak Şinasi Hisar
	Kültürel Mahrumiyetlerimiz	Vahit Lütfi Salcı
	Odise Tercümesi	Yaşar Nabi Nayır
Bulgar Hikayesi	Angelinka	Elin Pelin çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 219 / 15 AĞUSTOS 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Millet ve Ahlak	Cemil Sena Ongun
	Meşrutiyetin İadesi Sırasında Anadolunun Mülki Durumu	Nahid Sırrı
	Boğaziçi Mehtapları ● Saz ve Hanende Seslerinin Değişmeleri	Abdülhak Şinasi Hisar
	Beethovenin Heiligenstadt Vasiyetnamesi	İhsan Akay
	Altın Beyinli Adamın Masalı	Alphonse Daudet çev: Şükrü Kurgan

SAYI: 220/ 1 EYLÜL 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Klasik Tercümeler İçin tenkit Ölçüleri	Ahmet Cevat Emre
	Boğaziçi Mehtapları ● Unutuluş	Abdülhak Şinasi Hisar
	Meşrutiyetin İadesi Sırasında Anadolunun Mülki Durumu	Nahid Sırrı
	Bir Güzel Sözler Kitabı Hakkında	Türker Acaroğlu

SAYI: 221 / 15 EYLÜL 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Yabancı Kelimeler ve Türk Fonetiği	Yaşar Nabi Nayır
	Boğaziçi Mehtapları ● Unutuluş	Abdülhak Şinasi Hisar
Hikaye	Mahalleye Dönüş ●	Samet Ağaoğlu

SAYI: 222 / 1 EKİM 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Onuncu Dil Bayramı Müsabetile	İbrahim Necmi Dilmen
	Edebiyatımızın Bir Devrine Dair Notlar	Neşat Nuri Darago
	Dilimizin Gidişi	Fuat Köseraif
Hikaye	Namusunu Kaybeden Kız ●	Ümran Nazif

SAYI: 223 / 15 EKİM 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	İnsanlığın Talihini	Yaşar Nabi Nayır
	Boğaziçi Mehtapları ● Mazi Cenneti	Abdülhak Şinasi Hisar
	Lev Tolstoy ve Harp ve Sulh	Gaffar Güney
	Zararlı Musikilerle Savaşan Asırlar	Mahmut Ragıp Kösemihal
	Ağrıya Seyahat ●	Türker Acaroğlu

SAYI: 224 / 1 KASIM 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	19uncu Yıl Bayramı	
	Ahlakın Kaynağı ve Mahiyeti	Cemil Sena Ongun
	Meşrutiyetin İadesi Sırasında Iraktaki Mülki Durum	Nahit Sırrı
	Halk Musikisinde Yayın ve Karakter Meselesi	Sadi Yaver Ataman
İspanyol Edebiyatı	Sessizlik Mağarası	Miguel de Unamuno çev: Behçet Necati

SAYI: 225 / 15 KASIM 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Atatürk'ü Anış	Yaşar Nabi Nayır
	Ahlakın Kaynağı ve Mahiyeti	Cemil Sena Ongun
	Yasaklanan Musikiler	Mahmut R. Kösemihal
	Örneklerle Tarama Sözlüğü Dolayısıyle	Şükrü Kurgan
	Adsız Köşk	Sabahattin Tahsin

SAYI: 226 / 1 ARALIK 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Gençlik Meselesi	Cemil Sena Ongun
	Tarih ve Rivayetlerde Ağrı	Türker Acaroğlu
	Edebiyatta Tesir Meselesi	Andre Gide çev: İhsan Akay

SAYI: 227 / 15 ARALIK 1942

Bölüm	Anlatı Adı	Yazar
	Hedefli Çalışma ve Çalıştırma	Cemal Sezgin
	Türk'e Doğru	Ahmet Cevat Emre
	Edebiyata Tesir Meselesi	Andre Guide çev: İhsan Akay
Köy Gezi Duyguları	Efleni Yolların IV ●	Sadi Yaver Ataman
Kazakistan Folklorundan	En Kuvvetli Şey Masal	Nihal Yalaza Taluy

Ek 11. 1943 yılı anlatı döküm kartları

SAYI: 228 / 1 OCAK 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Vefasız Edebiyat	Rüştü Şardağ
	Boğaziçi Mehtapları Mehtap	Abdülhak Şinasi Hisar
	Dev Adam	Turgut Akkaş
	Ağrı'da Eski ve Yeni Saat Eserler	Türker Acaroğlu
	Sükuta Methiye	M. Muzaffer Gökmen
	İhtiyar Şairi Bir Ziyaret	Minguel de Unamuno çev: Behçet Necati

SAYI: 229 / 15 OCAK 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Bir Kaynak Eser Karamazof Kardeşler	Yaşar Nabi Nayır
	Yüz Hakikat	Cemil Sena Ongun
	Musiki ve Radyo Hareketlerimiz	Vahit Lütfi Salcı
Bir Hastanın Notları	Bir Sabah	Rüştü Şardağ
	Eflenli Yollarında	Sadi Yaver Ataman
Hikaye	Merhem	Ümran Nazif

SAYI: 230 / 1 ŞUBAT 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	1943'e Girerken Edebiyatımız	Rüştü Şardağ
	Şekil ve Ötesi	K. Domaniç
	Boğaziçi Mehtapları Şarkıların Söyledikleri	Abdülhak Şinasi Hisar
	Yüz Hakikat	Cemil Sena Ongun
	Ağrı'nın Bugünkü Durumu	Türker Acaroğlu

SAYI: 231/ 15 ŞUBAT 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Değişen Dile Ayak Uydurmalıyız	Yşar Nabi Nayır
	Gene Ağrı'ya Dair ●	Türker Acaroğlu
	Yüz Hakikat	Cemil Sena Ongun
Bir Hastanın Notları	Garip Bir Beşeriyetçi	Rüştü Şardağ
	Taras Şevçenko ve Lirizm	Nikola Zabello çev: Nihal Yalaza Taluy
İspanyol Edebiyatı	Eşek Arısı	Minguel de Unamuno çev: Behçet Necati
	Orta Çağda Bir Aşk Hikayesi	Stendhal çev: Fitrat Atasel

SAYI: 232 / 1 MART 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	İki Yanlış Yol	Yaşar Nabi Nayır
	Nietzsche	Andre Gide çev:İhsan Akay
	Yüz Hakikat	Cemil Sena Ongun
	Ey Kadir Bilmez Hastalar	Rüştü Şardağ
	Bir Hayalperestin Hatıra Defterinden	Rıza Apak
	Mısır	D. S. Marejkovski çev: Nihal Yalaza Taluy

SAYI: 233 / 15 MART 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ahlak Davası	Cemil Sena Ongun
	Victor Hugo ve Legende Des Siecles	Abdülhak Şinasi Hisar
	Yüz Hakikat	Cemil Sena Ongun
Dil Bahisleri	Köklerde Karşıtlık	Fuat Köseraif
	Anton Çehof	Maksim Gorki çev: Cemal Sezgin
	Nietzsche	Andre Gide çev:İhsan Akay

SAYI: 234 / 1 NİSAN 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Türk Ahlakının Sosyal ve Kişisel Prensipleri	Cemil Sena Ongun
	Gılgamış Destanı Dolayısile	Şükrü Kurgan
	Satılmış Nişanlı	Lütfi Ay
	Edebiyatı Hayata Tatbik	Arnold Bennet çev: Hamit Develi
Şiire Dair Konuşmalar	İki Genç Şair	Şahap Sıtkı Seren
Fransız Hikayesi	Virjini ve Pol	Villiers de l'Isle çev:Bedia Kösemihal

SAYI: 235 / 15 NİSAN 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Ulusal Ahlak Direktiflerinin Kaynağı	Cemil Sena Ongun
	Evlenmede Ehliyet	Yakup Sabri Olcaytu
	Yüz Hakikat	Cemil Sena Ongun
	Gılgamış Destanı Dolayısile	Şükrü Kurgan
	Ağrı Dönüşü	Türker Acaroğlu

SAYI: 236/ 1 MAYIS 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	ŞiirinSesi	Rüştü Şardağ
	Radyo ve Folklor	Sadi Yaver Ataman
	Yüz Hakikat	Cemil Sena Ongun
Bir Yıldönümü	Wagner	İhsan Akay
	Kral Oidipüs Trajedisinin Hususiyeti	Mandes çev: Nihal Yalaza Taluy
Hikaye	Radyo	Şinasi Özden
İspanyol Edebiyatından	Nefretten Merhamete	Miguel de Unamuno çev:Beheçet Necati

SAYI: 237 / 15 MAYIS 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Divan Edebiyatına Dair	Cemal Sezgin
	Centilmen	John Henry Newman çev: Mutena Oren
	Goethe ve Dostoyevskiy	Türker Acaroğlu
	Boğaziçi Mehtapları Dolayısiyle	Rüştü Şardağ
	Sembolizmin Dönüm Noktası	A.Do. Ronye çev: Nihal Yalaza Taluy
	Yeni Bir Tercüme Vesilesiyle	Baha Dürder
İspanyol Edebiyatından	Vakit Nasıl Geçiyor	Miguel de Unamuno çev: Behçet Necati

SAYI: 238 / 1 HAZİRAN 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Sayın Maarif Vekilimiz Hasan Ali Yücelin Cevapları	Şinasi Özden
	Kadınlık Eğitimine ve Ödevine Dair	Cemil Sena Ongun
	İki Hüküm Münasebetile Rüştü Şardağ'a	Rıza Apak
	Bulgar Devlet Tiyatrosu Nasıl Kuruldu?	Türker Acaroğlu
	Litvanya'da Karaim Türkleri	Hüseyin Aksoy
	Kıskanç Koca	Baccaio çev: İhsan Akay

SAYI: 239 / 15 HAZİRAN 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
Edebi Anketimiz	Falih Rıfkı Atay Diyor Ki...	Şinasi Özden
	Türkçemizde Şedde Var Mı?	Fuat Köseraif
	Boşanma Davalarının Milletlerarası Bakımından Sebepleri Nelerdir?	Cevdet Karabilgin
	Marcel Proust ve Kayıp Zamnın Peşinde	Sabahattin Tahsin
	Turgenev Hakkında Bir Rus İddiası	Türker Acaroğlu
	Yeni Dünya	Rüştü Şardağ
Şiire Dair Konuşmalar	Bir Teselli ve Bir Hareket Şiiri	Şahap Sıtkı Seren
	Aşka Dair	Standhal çev: Fitrat Atasel

SAYI: 240 / 1 TEMMUZ 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Abdülhak Şinasi Hisarın Cevapları	Şinasi Özden
	Kenan Hulusi İçin	
	Kenan Hulusi İçin Yazılanlardan	
	Kenan Hulusinin Eserlerinden	

SAYI: 241 / 15 TEMMUZ 1942		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	On Birinci Yılımıza Girerken	
	Ercüment Ekrem Talu Ne Diyor?	Şinasi Özden
	Bizde Nesil Meselesi	Rüştü Şardağ
	Türk Musikisi Antolojisi	Mahmut R. Kösemihal
	Hep Bu Topraktan	Cemil Sena Ongun
	Edebiyatçı Bir Ressam	Yaşar Nabi Nayır
	Marcel Proust	Sabahattin Tahsin

SAYI: 242 / 1 AĞUSTOS 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Bu Toprağın Ahlakı	Cemil Sena Ongun
	Prof. Dr. Fuat Köprülü'nün Cevabı	Şinasi Özden
	Boşanma Davalarını Önleyici Tedbirler	Cevdet Karabilgin
	Marcel Proust	Sabahattin Tahsin
Bulgar Hikayesi	Albena	Yordan Yovkov çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 243 / 15 AĞUSTOS 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Bu Toprağın Ahlakı	Cemil Sena Ongun
	Reşat Nuri Güntekin'in Cevabı	Şinasi Özden
	Savti Ahenk	Fuat Köseraif
	Şiir Münekkidi	Şahap Sıtkı Seren
	Mecenelere Açık Mektup	Anton Strașimirov çev: Türker Acaroğlu
	Keşiş Filipin Kazları	Boccacio çev: İhsan Akay

SAYI: 244/ 1 EYLÜL 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Bu Toprağın Ahlakı	Cemil Sena Ongun
	Burhan Belge'nin Cevabı	Şinasi Özden
	Görülmedik Bir Erişim	İshak Refet Işıtman
	Madde Dışı Bir Ruh Alemi Var Mıdır?	Cevdet Karabilgin
	Krişnamurti Felsefesi	Nihal Yalaza Taluy
	Serseri	Yordan Yovkov çev: Türker Acaroğlu

SAYI: 245 / 15 EYLÜL 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Sabahattin Eyüboğlu'nun Cevabı	Şinasi Özden
	Saadet Yolları	Cemil Sena Ongun
	Haram Sayılan Düşük Musikiler	Mahmut R. Kösemihal
	Edebi Türkçülük	Türker Acaroğlu
Hikaye	İki Çocuk	Ümran Nazif

SAYI: 246 / 1 EKİM 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Behçet Kemal Çağlar Diyor Ki...	Şinasi Özden
	Ahmet Haşim Meselesi	Sabahattin Tahsin
	Saadet Yolları	Cemil Sena Ongun
	Şeynin Düğünün Adlı Radyofonik Temsil Münasebetiyle	Sadi Yaver Ataman
Bir Bulgar Hikayesi	Aşk	Elin Pelin çev: Behçet Necatigil

SAYI: 247 / 15 EKİM 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Yirminci Yılımız	
	Yunus Kazım Köni Diyor Ki...	Şinasi Özden
	İçtimai Dayanışma ve Önemi	Cemil Ziya Şanbey
	Saadet Yolları	Cemil Sena Ongun
	Düşünceler	La Rochefoucauld çev: Yaşar N. Nayır
	Güzel Söz	Şahap Sıtkı Seren

SAYI: 248 / 1 KASIM 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Atatürk Anış	
	İbrahim Alaeddin Gövsa'nın Cevabı	Şinasi Özden
	Saadet Yolları	Cemil Sena Ongun
	Bedri Rahminin Sanatı	Yaşar Nabı Nayır
Bulgar Hikayesi	Svilennka	Dimitr Şişmanov çev: Behçet Necati

SAYI: 249 / 15 KASIM 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Enis Behiç Koryürekin Cevabı	Şinasi Özden
	Hisli Şiir	Şahap Sıtkı
De L'Amour'dan	Aşkın Doğuşuna Dair	Stendhal çev: Fitrat Atasel
Bir Bulgar Hikayesi	Para	Wladimir Polianov çev:Behçet Necatigil

SAYI: 250-251 / 1 ARALIK-15 ARALIK 1943		
Bölüm	**Anlatı Adı**	**Yazar**
	Nurullah Ataç Diyor Ki...	Şinasi Özden
	Türklerde Kurt	Şükrü Kurgan
	Saadet Yolları	Cemil Sena Ongun
	I. Tolstoyun Mahremiyetinden	Val. Bulgakof çev: Nihal Yalaza Taluy
	Almanca Bir Türk Hikayeleri Antolojisi Münasebetile	Bedri Tezgit
Hikaye	Bir Kedi Gözünden Sonra	Azil Behiç Serengil
Bir Bulgar Hikayesi	Meglena Anne	Kiril Kristov çev: Behçet Necatigil

Ek 12. Antalya Hatıraları II anlatı kartı (Anlatı II)

Sayı: 2/1 Ağustos 1933 | Anlatı Adı: Antalya Hatıraları II

Antalya Hatıraları

Sabri Esat

II

çam gibi lakayt, serinliği tadarlar. öğle, bu, evlerin kuru bir bambu gibi ferini kaybetmiş yeşilliklerin arasından sivrilip çıktığı zamanlar. bacalarında beyaz leyleklerle bir kat daha uzayan damlar, telgraf direkleri, minarelerle şehir, bir ilk zaman mabedi gibi boş ve şakuldür. İki narçiçeği dam arasındaki, deniz bile çinkodan bir dam gibi yanar. Evler, kalbi ancak küçük havuzlarda atan bir deniz altı nebatı gibi kımıldamaz olur.

Antalya evleri, kayısı dallan ardında büyüyen harikulade bir nebattır. Ve çocukluğum, orada, aralık pancurlardan sofalara kayan bir duvar sarmaşığı gibi uzadı. Onların bana " İnme! ., der gibi çatırdıyan merdivenlerine, "açma !, der gibi gıcırdıyan kapdalarına, üstünde ağır bir rehavetin öğle uykusuna daldığı müdevver kadifeden sedirlerine ve uzak Ur ilimin esrarengiz haritasını andıran oymalı yüklüklerine biraz karışmış gibiyim. Akşam, pancurları kapatılmış odalardan aydınlık sofalara muhacir kuşlar gibi akan serinlikte ben de vardım. Yalnız, muhacir kuşlar, iki narçiçeği damın arasındaki denizi geçerek kayboluriarken ben, ellerim pervazın ökçesine yapışmış iki güvercin gibi perdelerin beyazlığında erirdim. Bir an geldikd, billur bir akvaryomun şeffaflığına kalbolmuş bir su kitlesi gibi ben de bu ahşap, geniş ve ilk evlerin şeklini aldım.

III

Odama bütün bir şehri doldurmuştum. Taze ağaç kokan beyaz kereste parçaları vapurlarımdı. Çakının ve mıhıyelerimin yontup bol ışıklara salıverdiği bu teknelere, her gün yeni bir şey eklenirdi: iki ipince direk, sarı kargıdan j bir baca, paslı bir saat zinciri ve her gün, çeşit çeşit denkler gibi göverdelerine yüdüğüm rüyalar..

Anadolu kıyılarında deniz, yabani otların kapladığı bir tarla gibi, köpüklü pervane yollarının çelik sapanlarını bekler. Bu köpüklü yolların gümüş yılanlar gibi limana doğru akışını daha yakından görmek için, evler, kale divarına tırmanmak üzeredirler. Şehrin en kuytu köşelerinde, bir deniz hasreti yanar. En loş merdiven aitlarında bile bir katran ve yosun kokusu gizlidir. Yaylıtara dingil olan sırıklarda, kürek-lerin sulara gömülmek ihtiyacı sarsılır, durur. Uzak seferlerden, yağız bir alın ve iki lombar deliği gibi pırıl pırıl yanan gözlerle dönmek ve rüzgârın yelkene her doluşunda, kalesi, portakal bahçeleri, beyaz minarelerile şehri, ufakların ardındaki denizlere doğru bir parça daha sürüklemek; işte tahta vapurlarıma renkli çuvallar dolusu yığdığım rüyalar..

Anadolu yolları, unutulmuş bir şarkı kadar uzundur. Onlarda bitmiyen bir yolculuk, güneşi kovalar kibi, uzak bir han kapısına ellerini uzatır. Söğütlerin adımına uyak uyduran develerden, telgraf tellerine konan ' serçelere varıncıya kadar, her yerde, yola çıkan bir bekleyişin uzandığını duyarsınız. Yaylının tekerleği için Kepez ve Çıbık boğazı, belirsiz bir noktanın iki ucudur ve bu nokta bazan bütün bir ömür olur. Yobaz Anadolu'da, yolculuk eden zamandır, gönül değil.. Araba izleri, telgraf telleri, güneş gibi sonsuz ve yeknesak bir zaman...

Sayı: 4/1 Eylül 1933 | Anlatı Adı: Antalya Hatıraları III

AntalyaHatıraları

Sabri Esat

IV

linde dağıtır. Yaprağı, çiçeği ve meyvasile bir portakal ağacı, suyu, bulutu ve güneşile bir Antalya denizi kadar kıvrak ve şirindir. Onuz başlarını dalgalara gömerek ta ebûr uçta batan güneşi içenler, bir portakal bahçesinin nemli hahsına uzanıp yaprak lsırtısını dinleyenlere benzer.

Akşam, Antalya, kayaların üstünden aşan şellâlelerite, denize bir portakal kokusu halinde yayılır Saraıun sularında neftileşen kıyılarında, kızaran yelkenlerinde ezilen bir portakalın usaresi gezişir. Ve gece ar, yarı kırık bir portakal gibi tatlıyı bahçelerinde dondur.

Portakal ağaçlarının çiçek açtığı gün, bahçelerde bir nekahat hali vardır. Tıpkı uzun bir yolculuktan sonra ayaklarını, dibinde çakılları gözükcn bir suya daldırarak, batıp çıkan kurbağaları seyredenlerin yudum, yudum tattığı rahatlık gibi. öyle bir rahatlık ki cilâlı yapraklar arasından beyaz bir tütsü halinde uzanır kısalır ve yere, ölü papatyaların mezarına doğru eğilir. Portakal ağaçlarının çiçek açtığı gün bahçeler, bulutlarile, beyaz leyleklerile göğü aksettiren bir aynaya benzerler. Ve beyaz bir minare, bu aynada şakull bir marti uçuşunu andırır.

bi küçülen gölgelerle kapı tokmaklarında asılı kalır. Müezzinin sesi bile minarede, sıçak alındaki loş yuvasını bırakıp uçmıya kıyamıyan bir kırlangıç gibi uyuklar. Bacalarda leyleklerin takırtıları, sonu gelmeyen bir yağmur duasını tekrarlar durur.

unutulmuş bir cıgara gibi kendi kendine yanar, kül olur. Ve bir an gelir ki içinizden yarın, oluklardaki son yağmur damlaları halinde uçar. Dudaklarınızda yalnız dünün susuzluğu kalır. Dudaklarınızda yalnız dünü susuzluğu, bir de pencerenize eğilen beyaz partakal çiçekleri...

Yıldızsız gecelerde atımı karanlık yollardan çekip getiren bir el vardı sanki: iki yandaki bahçelerin yola dökülen kokusu.. Ne şehre geciken bir yalnın feneri, ne uzakta sarı petrol lambalarını yakan ilk evlerin pencereleri, ne de daha ötede ışıkın kırbacile vakit vakit karanlığı kamçılayan bir vapur projektörü... Atım, arklara düşen bir portakal gibi kokuların önünde, ayaklarını toprağa daha yavaş basarak, yolun karanlığına gömülürdü. İlk ışıklı pencere önüne geldiğimiz zaman onda geriye dönmek ister gibi bir huylanma başlardı. Başının serl serl sallandığını ve ayaklarıma bol gelen üzengilerin daha ziyade uzadığını duyardım.

Ek 14. Ankara'nın Güzellikleri anlatı kartı 1 (Anlatı IV)

Sayı: 3/ 15 Ağustos 1933 | Anlatı Adı: Ankara'nın Güzellikleri

Ankaranın Güzellikleri

Abdülhak Şinasi

Bu merkezi Ankara mahallesinin önünde onu bir kuşak gibi saran, sonra her iki yandan, atiye koşar gibi, dağlara doğru tırmanan yeni yahut yenileşmiş mahallelerile uzun bir şehir görülür. Bir taraftan Evkaf mahallesi, Cebeci, Yenişehir, Kavaklıdere, Çankaya, ve Dikmen, diğer taraftan Hacıbayram, İsmet Paşa, Dağ mahalleleri, Keçiören, Etlik ve Gazi Orman Çiftliğine doğru şehir yayılır ve dağılır.

Eski Türk payitahtlarını bırakalım, fakat Yunanlıların o küçük İCONİUM şehri ve civarı üstüne Selçukilerin kurdukları ve büyük bir sanat şehri haline getirdikleri Konyadanberi, Bursa, Edirne, İstanbul, Ankara! bu, Türklerin hükümet merkezlerini imar yolunda kaçıncı cehdleri ve meydana getirdikleri kaçıncı mühim eserdir!

Evvelden Şarkan büyük islâm şehirleri yanında Avrupalılar kendilerine mahsus mahalleler

Ankara eskiden ancak orta bir vilâyet merkezi idi. Ve milli mücadelenin merkezi oluşundan Lozan sulhuna kadar bir neyi

Ankaraya ilk yokluk zamanlarında gelip onunla birlikte yoğrulan, orunla hemhal olanların ruhi haletlerini tasavvur edin! Şehrin yavaş yavaş nasıl büyüyüp güzelleştiğinin hikâyesini bu ilk yeni Ankaralıların ağzından işitmelidir. Ankaranın o çok mütevazı ilk binaları yapılırken bunları nasıl fahrla ve sevinçle seyrettiklerini ve bunların karşısında ne lezzet duyduklarını asıl onlardan dinlemeliyiz. Ankara Şehrameneli de bu ilk gelenlerin hatıralarını bir altın kitapta kayıt ve tevsik etmeli ve bu eski manzaraların bir albümünü toplamalı değil midir ?

Çocuğunun büyüdüğünü, zekâsının karanlık içinde yavaş yavaş açılan bir ziya gibi kuvvetleştiğini gören bir baba tarzında bu şehrin kat kat, ev ev büyüdüğünü; sokak sokak genişlediğini; manzara manzara açıldığını; istirahat, medeniyet ve sanat için gitgide yer kazandığını; bünye, fikir, his için gittikçe elverişli olduğunu en samimi bir gururla seyretmiş olanlar ona hususi bir eser itinası ile sevmekte haklıdırlar.

Ankarada bulduklarımız, bir taraftan, vaktimizde iktisadi ve gündelik hayatımızda kolaylığı, rahatı, temizliği temin eden şeylerdir. ..

Bütün konfora malik apartmanlar, eski Ankarayı ziyaret eden Evliya Çelebinin "bağsız, bahçesiz hane.. diye yadettiklerine mukabil etrafları bahçeli evler, kaldırımları ağaçlı, bol elektrikli geniş ve temiz caddeler, üstlerinde otomobillerin rahatça kaydıkları asfalt sokaklar, şehrin civarında atların seve seve gezindikleri yollar, şehrin birçok noktalarında ağaçlı, çiçekli, havuzlu ve oturulacak sıralı meydanlar ve parmaklık içinde yerler veya bahçeler. En güzel ve sağlam binalarda, milletin çocuklarına açtığı birer kucak gibi, birçok mektepler. Devlet mahallesinde mevcut yahut yapılmakta olan büyük, temiz, ve eldeen millete layık hükümet daireleri, Vekalet binaları. Rahat ve asude bir köşk. Konserleri, korolariyle musiki ihtiyacını tatmin eden bir musiki mektebi.

Burada insanı gündelik bir göçebe hayatına mahkûm eden tramvay, vapur gibi müşterek nakil vasıtalarına ihtiyaç yoktur, Nakil vasıtası otomobil veya otobüstür.

Bunların hiçbirinden aşağı kalmıyan bir fazilet ve asalet ve bir zevk ve istirahat menbaı da şehrin hayatından ayrılmıyan sessizliktir. Zaten Türk şehirlerinin en sevimli hallerinden biri bu huzur ve sükûn verici sessizlik değil midir? Kalabalık şehirlerin dar, izdihamlı sokaklarında gürültüleri, adiliğin patırdıları ve hamakatin şamataları ne kadar

Ek 15. Ankara'nın Güzellikleri anlatı kartı 2 (Anlatı IV)

Sayı: 3/ 15 Ağustos 1933 | Anlatı Adı: Ankara'nın Güzellikleri

Yazık ki burada dar bir şehircilik mevzuu içinde kalarak, bir an dağılmak korkusunu veren istiklâlimizin daha kuvvetle toplandığı ve inkılâbımızın doğduğu yer olan Ankaranın bizim için harikulade olan milli kıymetinden ancak geçerken bahsedebiliyoruz. GORDİOVI Ankaranın civarında-dır ve meşhur kör düğümünü bizde burada çözmüşüz!

Hizmet edenlerde, başka yerlerde unutulmuğa başlıyan, bir nezaket vardır. Zira bunların amirlerinin bir eser yaptıklarına inanları vardır. Bu iktisadi buhran zamanında Ankaranın vaktü hali nisbeten iyidir. Ankaranın zihniyeti işlerde müşkülat çıkarmak değil, iş çıkarmak zihniyetidir. Ve zihni nafile yoracak ve dağıtacak şeylerin azlığı sayesinde, Ankara bir çalışma ocağıdır; Avrupa şehirleri gibi çok çalışan ve çok iş çıkarılan bir yerdir.

Diyebiliriz ki Ankaranın haşin tabiatı bu say ve sebat şehrine münasip bir dekor oluyor. Yetişen ağaçlar, hattâ Ankaraya yakın olan Gazi Çiftliğinde orman teşkil eden ağaçlar beşerin tabiate galebesi imkânını teyit ediyor. Burada ağaç ve çiçek sevgilerinin güzelliklerine resmen emişiz. Bunlardan başka Ankara etrafındaki çepeçevre dağların geniş, açık bir ufuk manzarası var. Ankaranın grupları harikulade güzeldir. Gözler bu şüre bir türlü doyamaz. Sema ince, saf ve geceleri, bilhassa kış geceleri insana iştirak hissini veren berrak bir incelikledir.

Yabancıların bir şehire girer girmez ilk aradıkları konfordur. Rahat bir otel, temiz bir yemek, güzel bir bar isterler. Ankara Palas bunlara Ankara şehrini tatmak için - yokluğu çok hazin olacak - mükemmel bir varlıktır.

Bir milletin medeniyet seviyesi böyle ekseriyetle şehirlerinin tertip ve tanzim şekli ve konforu ve bir de tarihi ve bedii kıymetlerile ölçülür. Nakil vasıtalarının kolaylıkları seyahati gittikçe kolaylaştırıyor ve bu buhran zamanlarında turizm her milletin hay vurduğu bir çare oluyor. Her memleket kapısını seyyahlara açmak istiyor. Artık dünyada hemen beynelmilel bir seyyah zihniyeti türemiştir. Bu seyyahlar ve bu yabancılar şehir içinde en önce konfor aradıkları gibi, ikinci olarak ta, sokağa çıkar çıkmaz görülecek tarihi güzellikler ve eski eserler ararlar.

Yabancı bir şehire konar konmaz bizide celbeden şey onun sade yeni mahalleleri değildir. Buradaki hayat bildiğimiz gündelik ve beynelmilel hayattır. Fakat hakikaten mahalli bir varlığın hususiyetlerini saklayan eski mahalleler yeni bir meraklarını tatmin eder. Her memleketin tarihi asarı kendine hastır. Bir başka memlekettcki varlıklara benzese de yine bir hususiyet gösterir. Bu, nüshası ancak bir kütüphanede bulunan el yazısı bir kitabın nihayet elimize geçmesi gibi bir şeydir. Esasen seyahat insanlarda uyuklayan bu meraka uyandırıyor". Şehrin içindekilerin belki ehemmiyet vermiyecekleri şeyleri en uzak yerlerden gelen yabancıların ziyaret cinsi mutattır ve asarı atika, yanıbaşlarında mahalle komşularını değil hep uzak diyarların yolcularını görmeğe alışkındırlar.

Hulâsa bizim de bütün asri tesisattan maada şehirlerimizin eskiliğini ve tarihi kıymetini göstereecek tarihi ve milli abidelerimize, eski eserleri ve milli sanatınızı barındıran müzelere de aynı ehemmiyeti vermemiz, bunları açmamız, göstermemiz lâzım gelir. Geçmiş zamanlar bir iz bırakmadan geçmez. Ankara kadar eski Ür tarihi olan bu şehirde ve bizim kadar hem azametli hem ince bir sanatı olan bir milette bu kıymetler ve güzellikler mevcuttur. Yabancıların aradıklarının ilk kısmına Ankara Palas kâfi geldiği gibi bu ikinci kısmına da Ankara kâfi gelebilecektir. Ankarada da, başka birçok Türk şehirlerinde olduğu

Ek 16. Adapazarı'nda Bir Gece anlatı kartı 1 (Anlatı V)

Sayı: 29/ 15 Eylül 1934 | **Anlatı Adı:** Adapazarı'nda Bir Gece

Memleket İntibaları:

Adapazarında Bir Gece

Nahit Sırrı

Hazirenin ilk günüydü ve Ankaradan İstanbula gidiyordum. Adapazarı treni Arifiye istasyonunda bermutat hazırdı. Hava serin ve bulutlu, hattâ hafif hafif yağmurda yağıyor. Katarımız üç küçük vagonla bir lokomotiften ibaret. Birinci mevki kısmında tek müşteri yok, ikincinin yegâne müşterisi de ben. Galiba biraz teehhürle, İstanbul postasının hareketinden yirmi dakika sonra yola revan olduk, iki tarafı da tamamen eklîmiş bir ovadan geçerek, yine yirmi dakika kadar sonra Adapazarına vardık. Yolda giderken, sağda bir büyük köy gördük, Bizanslılardan kalma denilen büyük bir köprünün de kenarından geçtik. Fakat Adapazarından evvel başka bir durak yok.

Büyücek bir yer. Hademe açık renk muşamba döşeli merdivenlerden çıkardı, sofalardan ve koridorlardan geçirip dolaştırarak cam bölmeli bir odaya götürdü. Fazla küçük ama temiz ve şirin. Yüzümü gözümü yıkadıktan sonra otelin alt kattaki kahvesine indim. Daha yolda iken serpmeğe başlayan yağmur, artık şiddetle yağıyordu. Ne garip bir yaz ! Oturdum ve bulunan yegâne gazeteyi, Cumhuriyeti hatm ede ede bekledim. Sokaktan tek tük geçenler var. Zaten vakit çok erken: Henüz sekiz değil.

Meserret oteli şehrin en büyük caddesinin üstünde. Belediyeyi, polisi, Halk fırkasını, hükümeti, Postahaneyi ve sairleyi oturduğum yerden öğreniverdim. Nihayet yağmur dindi ve sokağa çıktım.

geçtim. İlâve edeyim ki, Adapazarında iki üç gazetenin birden çıktığı olmuş. Şimdi de bir gazete çıkıyormuş, Fakat, hayli aradığım halde, intişardan devam eden bu arkadaşımızın bir nüshasını elde edemedim. Bir hatıra diye muhafaza edecektim. Lâkin, bu matbuat bereketine mukabil, daha bir Halkevi kurulmamış, yakında açılmasına çalışıyormuş. Kasabanın bir umumi kütüphanesi de yok. Sade, bir İki dükkânda, başka ve türlü çeşitten şeylerle beraber kitap ve gazete satılmakta imiş.

dair bir hayli dert ve endişesini anlatmağı da ihmal etmiyerek, beni mektebe kadar götürdü. Mektep nisbeten geniş bir bahçe içinde. Eskiden galiba Rum kilisesine aitmiş. Büyük ve yüksek bir ahşap ev. Hem hayli eski. Yani, talebesinin adedi de pek fazla bir mektebe; binalık etmeğe kafiyen elverişli değil. Mektep müdürü Bilâl bey çektiği sıkıntıları anlata anlata bitiremedi, ve sarkî sözü geçen itibarlı bir adammışım gibi, yapılması esas itibariyle takarrür etmiş bulunan yeni binaya bir an evvel başlanması hususunda beni bile seferber etmeğe çalıştı.

yok. Gelip geçenlerden bir çoğunun elinde beyaz, pembe ve sarı gül demetleri. Daha otele gelirken de kapıları henüz kapalı bulunan küçük ve tahta parmaklıkları boyanmamış parkın pek güzel güllerle bezenmiş olduğunu görmüştüm. Adapazarında ne çok gül yetişiyor !..

Cevelâna nihayet verince, trende tavsiye edilen belediye otelinin bağçesinde oturduk. Yukarıdaki bir odadan saz sesleri geliyor. İstanbuldan bir hanende hanımla beraber bir saz heyeti celbedilmiş ve bu heyet akşam ahenge başlayacakmış. Otel patronu yanımıza gelerek haber verdi ve Meserreti tercih

Ek 17. Adapazarı'nda Bir Gece anlatı kartı 2 (Anlatı V)

Sayı: 29/ 15 Eylül 1934 | **Anlatı Adı:** Adapazarı'nda Bir Gece

Hava hep bulutlu ama, yağmur tehlikesi pek yok. Mamafih ne olur ne olmaz diyerek, bir lokantada şöyle böyle bir yemek yiyince senasını daha Ankarada iken duyduğum Çark mesiresine benzeyen gitmeği, bunun için tavsiye ettikleri gibi ikindi vaktini beklememeği münasip buldum. Şehrin yan mahallelerinden geçtikten sonra, kırlar ortasında uzanan geniş bir caddede yarım saat kadar yürüyüp Çarka vardık. Şehrin suyu buradan geliyor. Bir dere, murabba çizerek ortadaki toprağı bir ada haline getirmiş. Dar tahta köprülerle adaya geçiliyor. Yüksek ağaçlar altında masalar, iskemleler, oldukça muntazam bir kahve var.

İkindiye doğru kalktık, ve küçük Adadan çıkıp biraz ilerleyince, dere kenarında rastgeldiğimiz ortamektep talebesinden bir genç bizi sandalına bindirdi, düz ve yeşil çayırlar ortasından akan derede yarım saat gezdirdi. İki tarafta küçük bir iki kahve ve öbek öbek oturmuş, kimisi gramofon çalan kadınlı erkekli insanlar vardı. Bu küçük çaptaki kâğıthane âlemine bir nihayet verince yine dönüp adanın önüne geldik, ve karşıda, ufkun nihayetindeki Erenler mevkiine müteveccihen orada bir faytona bindik. Erenler mezarlıkmış, tam tepesinde bir de türbe varmış ve oradan manzarası fevkalâde güzelmiş. Seneledenberi Adapazarı ve İzmitte yaşadığını, buradan evlenip çoluk çocuk sahibi olduğunu söyleyen Bilal bey de Erenleri ilk defa görecek.

murlara bata bata yukarıya tırmandık. Fakat tepenin tam üstünden manzara cidden latif. Bir taraftan, çoğu bahçeli evleriyle büyük ve düz bir ovaya yayılmış Adapazarı, ve öbür taraftan, bir kenarını Sakaryanın sarıtırak bir şeritle şeritlediği asıl büyük ova. Tepenin zirvesinde tekkeye benzeyen boş ve ahşap, tek katlı bir bina var. Evliyanın mezarı bu binanın içinde imiş. Evliyalığı ne idi ve nedendi bilmem amma, ebedî uykusunu uyuyacağı yeri herhalde iyiseçmiş, insanın mezarı deniz kenarında, dalgaların eteğinde olmazsa böyle yüksek, rüzgârların her an yelpazeledikleri bir yer olmalı.

mış. Başkalarına ait olan bu koyunları feriden geceye kadar gütmek mukabilinde karnını doyurur ve para yerine sade mısır verirlermiş. Beraber hesap ettik, verdikleri bu mısır satılırsa senede yirmi lira kadar bir şey tutuyordu. Lâkin bundan dolayı kendisini mazur ve mazlum sayamıyor, şikâyet bile

Şimdi, bu söylediğim şeyleri çatık kaşlı bir neticeye vardırmak, Adapazarının hal ve istikbali hakkında kat'î hükümleri mi vermek lâzım? Fakat ancak yirmi dört saat kalmılmış bir yer hakkında buna nasıl cesaret etmeli? Sade şu kadarını diyebilir ve tekrar edebilirim ki, iktisadî vaziyet ve nüfus itibariyle Adapazarı bir çok vilâyet merkezlerine faiktir. İzmitten büyük ve ticaretli bir yer olduğu için oraya tercihle Kocaeli vilâyetinin merkezi ittihaz edilmesini isteyenler bulunduğu da malumdur. Gerçi demiryollar memleketin her tarafını, her şehrini birbirine bağlayınca imtiyazlı vaziyetine halel geleceği, yani Bolu ve havalisinin ithalât ve ihracat kanalı olmak sıfatını kaybedeceği muhakkaktır. Lâkin, iki mühim servet menbaı olan kereste ve patatesini daha fazla istihsal ve ihraç edebilince Adapazarının

kışlı insan gözümün önüne geldi. Ve bu masum, cefakeş ve talihsiz Türk yavrusunu uzun uzun bağrıma basmak istedim.

Erenler dönüşü bir başka lokantada ve yine şöyle böyle bir akşam yemeği yedikten sonra Adapazarında adam akıllı bir lokanta olmaması garip - havayı o derecede serinlemiş buldum ki, gidip bahçede oturmağa ve saz dinlemeğe imkân görmedim. Zaten galiba kimse de cesaret edip gelmemişti: Bahçe karanlık

bir kısmını, memleketin bugünkü ve dünkü hudutlarının dört tarafından ya babası ya kerdisi gelmiş kimseler teşkil ediyormuş Ve bu yabancıların bazıları arasında zabıta vukuatı da hayli sık olurmuş. Kırk sene evvel gülbahçe nahiye merkezi bile değilken şimdi en canlı ve zengin vilâyet merkezlerinden biri olan Zonguldağı Adapazarında bu münasebetle de hatırladım.

Ek 18. İzmit'te İki Gece anlatı kartı 1 (Anlatı VI)

Sayı: 30/1 Ekim 1934 | Anlatı Adı: İzmit'te İki Gece

Memleket İntibaları

İzmitte iki Gece

Nahit Sırrı

Nihayet dördü çeyrek geçe ve vapurumuzun hareketinden tam yedi saat sonra İzmit iskelesine yanaştık, İzmit İstanbulun 85 kilometro şarkı cenubisinde bulunduğuna göre, (Tayyar)

Yükarı

Ek 19. İzmit'te İki Gece anlatı kartı 2 (Anlatı VI)

Sayı: 30/1 Ekim 1934 | Anlatı Adı: İzmit'te İki Gece

Hükûmet

Not:
Geçen sayıda çıkan (Adapazarında bir gece) yazısının altına 1933 yerine yanlışlıkla 1934 konmuştur.

Ek 20. İzmit'te İki Gece anlatı kartı 3 (Anlatı VI)

Sayı: 30/ 1 Ekim 1934 | **Anlatı Adı:** İzmit'te İki Gece

maalesef serin ve bulutlu. Halbuki niyetimiz öğleden sonra yarım saati bulmıyacak bir tren yolculuğu ile Sabuncaya giderek orada kayığa binmek ve gölde dolaşmak. Ümidimiz dün olduğu gibi öğleye doğru güneşin meydana çıkmasında, havanın ısınmasında. Ve yokuşlardan yavaş yavaş yükseliyoruz. Büyük ve küçük, ne çok eski ev. Çoğunun bir asırdan fazla ömürlü olduklarına dair üzerlerinde yazılar okunuyor. En yukarıda, eski kale harabesinin bulunduğu Bağçeşme taraflarında bir umumi mezarlık bir de ayrıca şehitler mezarlığı var. istiklâl harbinde bir çok vatandaşımız buraya getirilerek öldürülmüşler. Fakat çok yazık ki bu mezarlık metruk bir halde.

İzmitin ta yanında nihayet bulan körfezle uzak ufukları bir hayli seyrettikten sonra tekrar mahalle içerine girdik, dar ve dik yollardan inmeğe başladık, İzmiti Bizanslılardan alan Orhan gaziye ait caminin içine girmek kabil olmadı. Sade namaz

Misafir olduğum ev İstasyondan ve çarşıdan epey uzağa düşüyor, istanbul caddesi isimli bir yol Üstünde bir eski zaman evi. Tertemiz fakat harap. Esasen İzmitin en eski evlerindenmiş. Üst katın hesapsız delikler açılmış döşeme tahtalarından alt katı teşkil eden toprak avlı görünüyor.

Uyanmasından korkulan bir aziz hasta sanki nihayet uykuya dalmış gibi, bu evde pek sessiz adımlarla yürümek lâzım. Yoksa her taraf baştan başa sarsılıp zângırdıyor. Ve başlarında birer namaz bezi ile, arkadaşın annesiyle teyzesi etrafına, minderler sıralanmış ve altına kumaş bir örtü yayılmış alçak ve yuvarlak masanın etrafına, kendileri oturup yemeğe iştirak etmemek şartiyle, hesapsız saharlar getirip diziyorlar. Bir hayli süren bu yemekten sonra, gece çarşıda sinemaya gittik. İzmitin hem de iki sineması var. Biri istanbulda gördüğüm, biri de görmediğim bir

Camiden ayrıldıktan sonra yanındaki kahvede oturduk. Burada duvarlarından vakiyle bir su

akar. gürültüsü insanın içini serinletir, havesllerin de belki uykusunu getirirmiş. Şimdi o suyu bilmem ne maksatla Belediye aldığı için hususiyet olarak Orhangazi camiinin bahçesindeki nezarete erişemiyen bir nezaret kalmış. Mamafih, bu kahvenin asıl şayanı kayıt bir hususiyeti

dirler. Kitaplara nazaran tarihin kaydetmediği zamanlarda kurulup o zamanlar Astakos ismini taşıyan, sonra büyük iskenderin serdarlarından biri tarafından tahrip edilerek İsanın doğumundan iki üç asır evel yeniden bina edilen, bir müddet Bizansın payitahtlığını da ederek Orhan Gazi zamanında Türkler tarafından alınınca taşıdığı İznikomidya ismi İznikinit ve nihayet İzmit şeklinte inkılâp eden bu çok eski kasabada, bu kahveci ne esrarlı bir hava teneffüs ediyor, hayallerle ne dolu bir âlemde yaşıyordu. Meselâ, yarım saat evvel Bağçeşmede bakîyesini gördüğümüz kale taşlarının bulunduğu yerden sahillere kadar şehri baştanbaşa kateden tahtılarz yollar bulunduğuna kati bir kanaati vardı. Davasına şahit olarak ta, ortamektein tarih hocası İzzet Bey isminde bir zatı zikretti. İzzet beyde (Nikomedya) ismini taşıyan muazzam bir eserc varmış.

Fakat maatteessüf, bahsettiğimiz perşembeden cumartesi bulunuyordu. Çünkü hava bayağı bozmuş ve sağanak, öğleye kadar bir iki kere yağmur durdurur gibi oldu. Sonra için

Ek 21. Yozgat anlatı kartı 1 (Anlatı VII)

Sayı: 59/ 15 Aralık 1935 | **Anlatı Adı:** Yozgat

Yol Notları:

Y O Z G A T

Nahid Sırrı

— Ankaraya şimdi dönmekten vazgeçerek Yozgada kadar uzanıversek nasıl olur?

Dairede alınmış izni bir gün geçirmekten insana büyük cezalar gelebilir mi diye bir saniye tereddüt ettikten sonra bu işe razı olunca, keyfiyet aramızda kararlaşıverdi. Yerköyde Kayseri - Ankara trenının gelmesini değil bu trenin Yerköye bırakacağı müşterileri de alıp Yozgat yolunu tutacak olan otobüslü hareket vaktini beklemeğe koyulduk. Trenin biraz teehhürle geleceği anla-

mızdaki çiçeklerin açılmasına yarayan köklerimizi sevmeliyiz. Ruhuna nakşettiğim yüzüm evvelden senin göründe hazırlanmıştı. Bizi bayıltacak çiçeğin kokusuna tabiat bizi evvelinden nişanlar. Beni hatırlar gibi sevdin. Bütün ömrünün acılarını yumuşatmak ve tatlılaştırmak için yaz günlerinde benim ruhuma salmış olduğum gölgem her havaya rağmen ruhunda kalacak. Fani ruhun ebediyetine inandığı güzellikleri sevdiği zaman onların kudsî yüzlerinde dinlenen gözlerin kendi fanîliğine mümkün olan tedaviyi ve devayı bulmuş

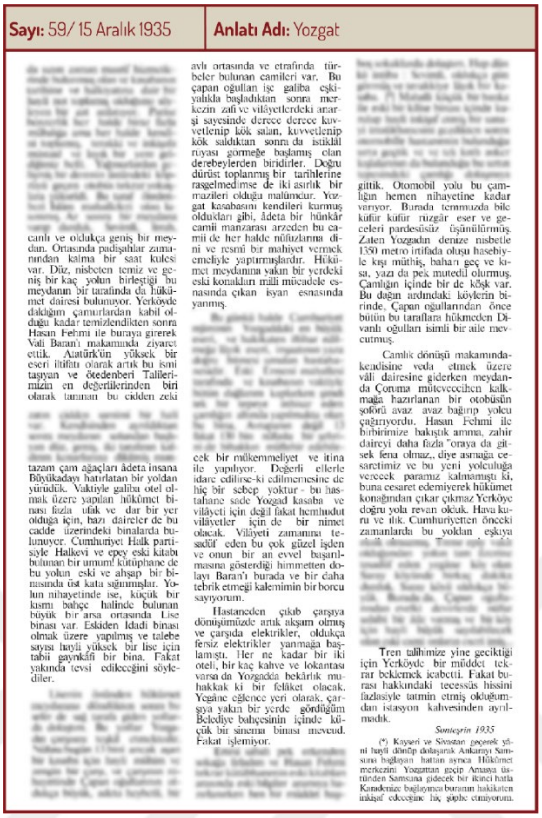
şılınca Yerköyü gezmek arzusuna düştüm. Yerköy, evleri tren hattının bir tarafından çelimsiz ve çıplak bir sırta doğru yükselen bir nahiye merkezidir. Vaktiyle Kırşehire tabiken bu defa Yozgada bağlanmış. Merkezlerine demiryolu gitmeyen Kırşehir ve Yozgat vilâyetlerinin müşterek istasyonları olduğuna göre epiy ticareti ve istikbali olan bir mevki. Çarşısının tamamiyle kaldırımsız yolu yağmurlardan bir bataklık haline gelmiş. Bu yolda dizlerime kadar çamura batıktan sonra, sırta kadar yükselerek

Demin gördüğümüz otobüsle değil kamyonumsu bir başka araba ile Yozgata gideceğimizi istasyona dönüşte öğrendim. Gerçi Hasan Fehmi ile şoförün yanında oturacağımıza ve bu kamyon eski bir araba olmadığına göre mesele yok ama, yanyana üç kişi fazla sıkışacağız. Ben buna biriz rarıldanırırı dedimse de, bay şoför: - Ne diyorsun Efendi? Benim buraya iki değil üç dört müşteri oturttuğum da çok olur! diyip ağzımı tıkayarak işiyle meşgul olmağa başladı. İlâve edeyim ki işi daha arabayı sürüp götürmek değil müşteri ve eşya üzerinde pazarlıklara girişmek.

Bu Yerköy - Yozgat yolunun hele bazı yerlerinde epey bozuk olduğunu duymuşsam. Fakat çamurun da fadalığına rağmen zahmetsiz ve sarsıntısız ilerliyoruz. Benim ilk defa göreceğim kasabayı Hasan Fehmi bir iki ay evvel ve vazife ile ziyaret etmişti, Öyle iken âni verilmiş bir kararla böyle hür ve serâzat seyrımızı uzatıverişimiz pek hoşuma gitmiş olacak ki, hafi bir sesle halk şarkıları söylemeğe koyuldu. Fakat nedense ve bu musikiyi pek sevdiğim halde kendisini dinlemiyerek , geçtiğimiz yolu tetkikle devam ettim.

karşı bir ihtiyat olarak uçuramsu tarafı taşla örülmüş ve yükseltilmiş bir yoldan gidiyoruz. Nihayet Yozgad görüldü, İki dağ ortasında ve bir derenin iki tarafından yükselen bir kasaba. Başladığı mahalle oldukça tenha ve metruk, fakat bir kısmı boş ve harap olmakla beraber büyük evlerinin çokluğu gün görmüş bir yer hissini veriyor. Bu tarafta Ermeniler otururmuş, Yozgadın (kamusülâlâm) ca 15 bin olarak gösterilen nüfusunun cihan harbinin başlangıcı sıralarında 20 bini aşmış olduğunu, kasabaya Anadolunun Parisi adı verildiğini ve geceleri otuz kırk evden piyano sesleri duyulduğunu bura-

Ek 22. Yozgat anlatı kartı 2 (Anlatı VII)

Sayı: 59/ 15 Aralık 1935 | Anlatı Adı: Yozgat

Ek 23. Menderes Vadisinde Bir Gezinti anlatı kartı 1 (Anlatı VIII)

Sayı: 82/ 1 Aralık 1936 | Anlatı Adı: Menderes Vadisinde Bir Gezinti

Mendres vadisinde bir gezinti

Naci Kum Atabeyli

Ek 24. Menderes Vadisinde Bir Gezinti anlatı kartı 2 (Anlatı VIII)

Sayı: 82/ 1 Aralık 1936 | Anlatı Adı: Menderes Vadisinde Bir Gezinti

«Viran bahçelerde bülbül öter mi,
Gönül eğlencesi gül olmayınca.
Merhemsiz yaralar onar biter mi
Bir hazık tabiptea en olmayınca,

Bu aşk meydanında bir divan okun.
Bu divana giren nevcivan olur.
Marifetsiz kişi boş kese olur.
Vizilar arısı bal olmayınca»

SARAYKÖY:

Ege Hinterlandında başlangıç noktası Sarayköydür. «Dağlarından yağ, ovalarından bal akan» bu yerlerde ilk göze çarpan manzara, çınar gövdeleri kadar dallanmış, budaklanmış, küme küme yemiş ağaçlarile döğün çizgiler şeklinde dikilmiş hudutsuz üzüm bağları, pamuk tarlaları ve zeytinliklerdir.

Sarayköyün geniş ve verimli, münbit ovaları henüz Menderesin bu kazrından nesip olamıyor. Sulama faaliyeti yeni başlamış. Cumhuriyet hükümetinin sulamu teşkilâtı bu sahada rehberliği eline almış bulunuyor.

Sarayköyün incirleri nefaset itibarile Aydın, Nazilli mahsullerinden daha iyi imiş. İnce kabuklu ve iri yapılıdır; fakat henüz piyasaya hâkim olamamıştır.

Sarayköy arpaları da bira imaline çok elverişli cinsinden olduğu için 15, 20 sene evvel İzmirden 100,000 çuval İngiltereye yollanmıştır.

Sarayköyü çevresini kuşatan dağların her yerinde kükürt, muden kömürü hazineleri yatıyor. Denizlinin karşısına düşen Pamukkale tabiat garibelerinden biridir. Jeoloji ve coğrafya bakımından mühim olan bu yerin göz alıcı manzarası Denizliden de görülür.

Sarayköyün pek yakınlarında Kızıldere kaplıcasını gezdim. Maden damarlarının kızıl rengine boyadığı dere ve yamaçlardan yer yer su bu-

Bir Kış Gecesi

Yazan: Literatus — Çeviren: Yaşti Makin

Meşaleler ışık saçarak yükseliyor, muhafız kıt'asının kasketlerine aksediyor ve yelre düşerek kar içinde harları yükseliyor. Bir cehennem ağzı gibi kayaların kranlık yarıklarından çok sıcak derecede sular kükreyor ve binde 75 soda karışın olan bu suda sabunsuz çamaşır yıkanıyor.

Kızıldere kaplıcalarından başka bu civarda Burhaniye, Orlakçı ve Yenice kaplıcaları da vardır.

Sarayköyün bir nahiyesi olan Burhaniye halkı çok gayretlidir. Sarayköyden evvel Menderesten kanallar açarak su getirmişler, pamuk tarlalarını sulamışlardır.

Burhaniye kaplıcaları değerli doktorlar tarafından sağlık verilmektedir.

Sarayköyde bir kükürt ve pamuk ayıklama fabrikası vardır. Çevredeki kükürt ve kömür madenleri de fabrikanın sahibi tarafından işletilmektedir. Sarayköy Belediyesinin 16,700 liralık bütçesi vardır.

Sarayköy ovaları - sulandığı takdirde - çok ehemmiyetli bir pamuk mıntakası olacaktır.

Ege mıntakası, hep böyle şen, içyüzlü ve bereketli bir cennet köşesi halinde uzanıp gider.

— Birakınız, yollar önümde çalıyor, bırakınız bırakınız beni, yoksa ben kendime yol açacağım. Bir kere daha onun önünde diz çökerek yüzünü kızıl tabutuna sürmek istiyorum. Son demde vakit geciktiği, uzak ufuklardan «Kralı» sesleri yükseldi. Biz sevinç haykırışları çıkararak atının dizginlerini tutuyor, ellerini ve üzengisini durmadan öpüyorduk. Güneş, yayılan akşam havası içinde, onun tolgasını şan ve şeref sıcaklığı ile çerçeveliyordu. Onun gözlerinden yaşlar damlıyor, ve dudakları titriyordu. Ben bu dakikaları onunla beraber yaşadım, yaşadım...

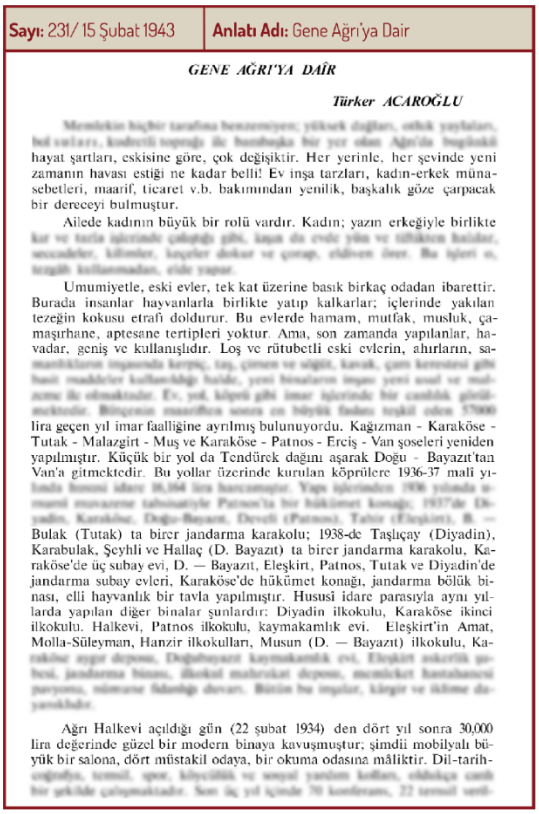
Çoban ve sürüsü bitkin bir halde dinleniyor; ördekler sazlıkta rüya görüyor; kör yılanlar, kıpırtısız, ağır bir uyku içinde alacalı derilerini güneşlendiriyorlar.

Birkaç zilzak içinde bir şimşek çakıyor, yoğunur suları loş çadırın içine hızla dolıyor; arkadan fırtına gürüldüyor ve çubuklariyle ortalığı kamçılıyarak benim kır âlemimi kurtarıyor.

∴

Bulutçu Sonbahar gürünün sisli havasını kavçılı kanatlariyle yararak uçuyor. Ortalık ne kadar durgun! Tepenin etrafındaki uzak havalardan gelen bir sesi dünyabiliyorum. Tepesi hafifçe sallanan ince

Ek 25. Gene Ağrı'ya Dair anlatı kartı 1 (Anlatı IX)

Sayı: 231/ 15 Şubat 1943 | Anlatı Adı: Gene Ağrı'ya Dair

GENE AĞRI'YA DAİR

Türker ACAROĞLU

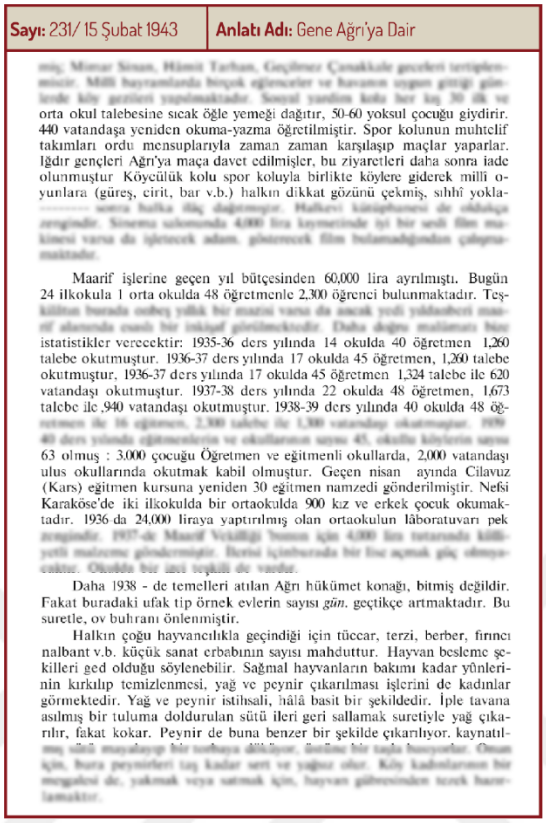
Memleketin hiçbir tarafına benzemiyen; yüksek dağları, sıhhî yaylaları, bol yaylası, kudretli topoğu ile hemşehrisi Ağrı'da başlıklı hayat şartları, eskisine göre, çok değişiktir. Her yerinle, her şevinde yeni zamanın havası estiği ne kadar belli! Ev inşa tarzları, kadın-erkek münasebetleri, maarif, ticaret v.b. bakımından yenilik, başkalık göze çarpacak bir dereceyi bulmuştur.

Ailede kadının büyük bir rolü vardır. Kadın; yazın erkeğiyle birlikte kır ve tarla işlerinde çalıştığı gibi, kışın da evde yün ve tiftikten halılar, seccadeler, kilimler, heçeler dokuır ve çorap, eldiven örer. Bu işleri o, tezgâh kullanmadan, elde yapar.

Umumiyetle, eski evler, tek kat üzerine basık birkaç odadan ibarettir. Burada insanlar hayvanlarla birlikte yatıp kalkarlar; içlerinde yakılan tezeğin kokusu etrafı doldurur. Bu evlerde hamam, mutfak, musluk, çamaşırhane, aptesane tertipleri yoktur. Ama, son zamanda yapılanlar, havadar, geniş ve kullanışlıdır. Loş ve rütubetli eski evlerin, ahırların, samanlıkların yanında kerpiç, taş, çimento ve sığıt, kavak, çam kerestesi gibi basit maddeler kullanıldığı halde, yeni binaların inşası yeni usul ve malzeme ile olmaktadır. Ev, yol, köprü gibi imar işlerinde bir canlılık görülmektedir. Bunların muarfiyet sonra en büyük faidesi tesbit edeı 17000 lira geçen yıl imar faaliğine ayrılmış bulunuyordu. Kağızman - Karaköse - Tutak - Malazgirt - Muş ve Karaköse - Patnos - Erciş - Van şoseleri yeniden yapılmıştır. Küçük bir yol da Tendürek dağını aşarak Doğu - Bayazıt'tan Van'a gitmektedir. Bu yollar üzerinde kurulan köprülere 1936-37 malî yılında hususi idare 16,164 lira harcamıştır. Yapı işlerinden 936 yılında umumî muvazene tahsisatiyle Patnos'ta bir hükümet konağı; 1937'de Diyadin, Karaköse, Doğu-Bayazıt, Dereli (Patnos), Tahir (Eleşkirt), B. — Bulak (Tutak) ta birer jandarma karakolu; 1938-de Taşlıçay (Diyadin), Karabulak, Şeyhli ve Hallaç (D. Bayazıt) ta birer jandarma karakolu, Karaköse'de üç subay evi, D. — Bayazıt, Eleşkirt, Patnos, Tutak ve Diyadin'de jandarma subay evleri, Karaköse'de hükümet konağı, jandarma bölük binası, elli hayvanlık bir tavla yapılmıştır. Hususî idare parasıyla aynı yıllarda yapılan diğer binalar şunlardır: Diyadin ilkokulu, Karaköse ikinci ilkokulu. Halkevi, Patnos ilkokulu, kaymakamlık evi. Eleşkirt'in Amat, Molla-Süleyman, Hanzir ilkokulları, Musun (D. — Bayazıt) ilkokulu, Karaköse aygır deposu, Doğubayazıt kaymakamlık evi, Eleşkirt askerlik şubesi, jandarma binası, ilkokul muhrikat deposu, memleket hastahanesi parsiyeli, nümune fidanlığı duvarı. Bütün bu inşalar, kârgir ve tiftikme dayanıklıdır.

Ağrı Halkevi açıldığı gün (22 şubat 1934) den dört yıl sonra 30,000 lira değerinde güzel bir modern binaya kavuşmuştur; şimdii mobilyalı büyük bir salona, dört müstakil odaya, bir okuma odasına mâliktir. Dil-tarih-coğrafya, temsil, spor, köycülük ve sosyal yardım kolları, ehliyetli canlı bir şekilde çalışmaktadır. Son üç yıl içinde 70 konferans, 22 temsil veril-

Ek 26. Gene Ağrı'ya Dair anlatı kartı 2 (Anlatı IX)

Sayı: 231/ 15 Şubat 1943 **Anlatı Adı:** Gene Ağrı'ya Dair

Maarif işlerine geçen yıl bütçesinden 60,000 lira ayrılmıştı. Bugün 24 ilkokula 1 orta okulda 48 öğretmenle 2,300 öğrenci bulunmaktadır. Teş-

istatistikler verecektir: 1935-36 ders yılında 14 okulda 40 öğretmen 1,260 talebe okutmuştur. 1936-37 ders yılında 17 okulda 45 öğretmen, 1,260 talebe okutmuştur, 1936-37 ders yılında 17 okulda 45 öğretmen 1,324 talebe ile 620 vatandaşı okutmuştur. 1937-38 ders yılında 22 okulda 48 öğretmen, 1,673 talebe ile ,940 vatandaşı okutmuştur. 1938-39 ders yılında 40 okulda 48 öğ-

63 olmuş : 3.000 çocuğu Öğretmen ve eğitmenli okullarda, 2,000 vatandaşı ulus okullarında okutmak kabil olmuştur. Geçen nisan ayında Cilavuz (Kars) eğitmen kursuna yeniden 30 eğitmen namzedi gönderilmiştir. Nefsi Karaköse'de iki ilkokulda bir ortaokulda 900 kız ve erkek çocuk okumaktadır. 1936 da 24,000 liraya yaptırılmış olan ortaokulun laboratuvarı pek

Daha 1938 - de temelleri atılan Ağrı hükümet konağı, bitmiş değildir. Fakat buradaki ufak tip örnek evlerin sayısı *gün*. geçtikçe artmaktadır. Bu suretle, ov buhranı önlenmiştir.

Halkın çoğu hayvancılıkla geçindiği için tüccar, terzi, berber, fırıncı nalbant v.b. küçük sanat erbabının sayısı mahduttur. Hayvan besleme şekilleri ged olduğu söylenebilir. Sağmal hayvanların bakımı kadar yünlerinin kırkılıp temizlenmesi, yağ ve peynir çıkarılması işlerini de kadınlar görmektedir. Yağ ve peynir istihsali, hâlâ basit bir şekildedir. İple tavana asılmış bir tuluma doldurulan sütü ileri geri sallamak suretiyle yağ çıkarılır, fakat kokar. Peynir de buna benzer bir şekilde çıkarılıyor. kaynatılmış sütü mayalayıp bir torbaya dökülüyor, üstüne bir taşla basıyorlar. Onun için, bura peynirleri taş kadar sert ve yağsız olur. Köy kadınlarının bir mesgalesi de, yakmak veya satmak için, hayvan gübresinden tezek hazırlamaktır.

Ek 27. Gene Ağrı'ya Dair anlatı kartı 3 (Anlatı IX)

Sayı: 231/ 15 Şubat 1943 **Anlatı Adı:** Gene Ağrı'ya Dair

Doğubeyazıt'ın Maşar, Tahilki, Melikşe, Karabulak köylerinde dokunan halılarla Meşçit, Aruz, Koçak, Tutak köylerinde «yemekli» denilen kilimler buraca pek meşhur ve makbuldür; iplikleri yerlilerce bükülüp boyanır, genişlikleri bir metreyi aşmadığı halde uzunlukları sonsuz olabilir;

Birçok köylerde su değirmenleri vardır. Köy evlerinin durumu şöyledir: bir-iki metre kadar derinliğine kazılmış geniş bir sahanın dolayına birkaç metre yükseklikte haçsız taş yığınlarından bir duvar çekilir, üzerine ray demirleri (Bunları da nereden bulurlar?) döşenir. Daha üstüne kamış ve toprak örtülür. Damda hem pencere, hem baca işini görür bir delik açılır.

Ağrı'nın nüfusu, toprağının genişliğine göre, pek azdır : 13,320 km^2. içinde yaşıyan 107,206 insan 6 kasaba, 7 nahiye ve 613 köye dağılmıştır. Nüfus kesafeti 8-dir. Ağrı nüfus bakımından, Van'dan sonra, Türkiye'nin

kalb, ciğer, bağırsak, kızıl, kızamık, kabakulak, boğmaca, suçiçeği, hatta cüzzam hastalıklarına yakalanmış ve yakalanmaktadır. Bunlara bakan Ağrı memleket hastahanesi, Tümen hastahanesi, Sürbahan Tugay hastahanesi, Doğubayazıt dispanseri var, ama kâfi değil. Sonra, bütün vilâyette tir tek eczaneden başka eczane bulunmayışı, acıdır.

durmuştur. Bu yeni cereyan merkezden muhite doğru gittikçe yayılmakta olduğu, kasabalarda görülen yeni kârgir binaların çokluğundan anlaşılmaktadır. Toprak yığınları içinden göklere yükselen bu sapasağlam yapılar,

davası burada da yürüyor. Ağrı dağının 20 km. güney-batısında vâki Doğubyazıt kasabası, dağlar arasına gömülü eski 2,000 m. yüksek daracık yerinden aşağıdaki geniş ovaya indirildi Transit yolunda işliyen rahat Devlet otobüs ve kamyonları, yolcularım ve yüklerini iki günde Karadeniz'den

Fakat, bu yerlerin öğretmene, doktora, mühendise, ustaya ihtiyacı, henüz geniş ölçüdedir. Önümüzdeki yıllar, bu vasıftaki eleman kadrosunun buradaki gelişimini açıkça gösterecektir. Her şeye rağmen, dünkü Ağrı

Ek 28. Gene Ağrı'ya Dair anlatı kartı 4 (Anlatı IX)

Sayı: 231/ 15 Şubat 1943 | **Anlatı Adı:** Gene Ağrı'ya Dair

ANACIĞIM

Bir gün ölüye geldiğimde,
Bir şeyler sezersen hâlimde,
Hiç yapmayın anacağım,
Başımı koyup dizlerine,
Uzun uzun ağlıyacağım,
Bütün insanların yerine.

DEĞİRMEN

Bir değirmen bilirim,
Hani parsın parça etmişti
Kocaman kılıcını Dontkişot'un.
Ah o değirmen!
Su dedi dönül,
Rüzgâr dedi dönül,
Devran öniş dönül,
Değirmen durmadı dönül,
Değirmen öğütü beni;
Hem de gençliğim pahasına!

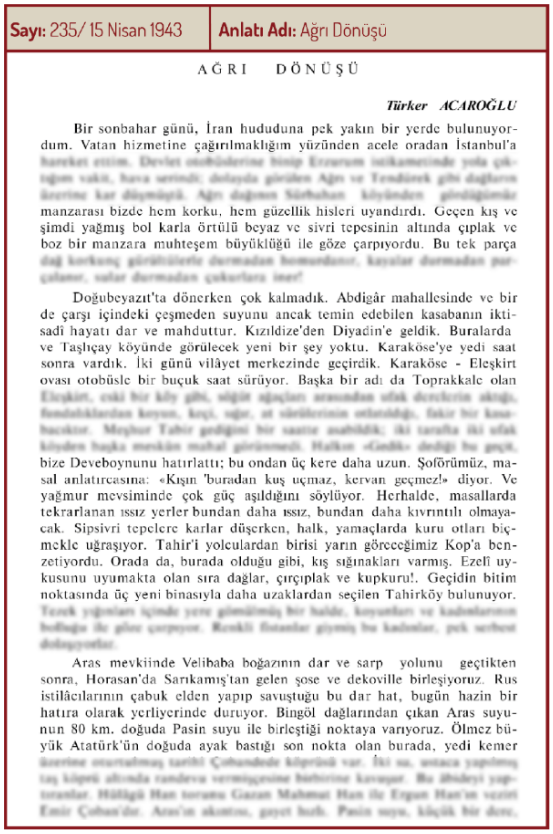
HEPSİNDEN BETER

Kimi insan derbeder,
Ömrünü heba edip gider.
Kimisi mutiyet derdine düşmüş,
Rahattan bihaber.
Olmayacak işler peşinde
Kimisi taban teper.
Kimisi dul, kimisi öksüzdür,
Alın yazısı kahreder.
Aklından zoru var kiminin;
Merhamet ister.
Ben sevda çekerim,
Hepsinden beter.

Cahit Sıtkı TARANCI

ileri bir şehirdir. Fakat, bu durumunu, Türk milletine ve onun cumhuriyet Türkiye'nin hareket ve faaliyet temposuna ayak uydurmuş, mağrur ve ileri bir şehirdir. Fakat, bu durumunu, Türk milletine ve onun cumhuriyet idaresine borçlu bulunduğunu hiç unutmıyacaktır.

Ek 29. Ağrı Dönüşü anlatı kartı 1 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

AĞRI DÖNÜŞÜ

Türker ACAROĞLU

Bir sonbahar günü, İran hududuna pek yakın bir yerde bulunuyordum. Vatan hizmetine çağırılmaklığım yüzünden acele oradan İstanbul'a hareket etiim. Devlet otobüslerine binip Erzurum istikametinde yola çıktığım vakit, hava serindi; dolayda görülen Ağrı ve Tendürek gibi dağların üzerine kar düşmüştü. Ağrı dağının Sürbahan köyünden gördüğümüz manzarası bizde hem korku, hem güzellik hisleri uyandırdı. Geçen kış ve şimdi yağmış bol karla örtülü beyaz ve sivri tepesinin altında çıplak ve boz bir manzara muhteşem büyüklüğü ile göze çarpıyordu. Bu tek parça dağ korkunç görünüşlerle durmadan homurdanır, kayalar durmadan parçalanır, sular durmadan çakırlara inler!

Doğubeyazıt'ta dönerken çok kalmadık. Abdigâr mahallesinde ve bir de çarşı içindeki çeşmeden suyunu ancak temin edebilen kasabanın iktisadî hayatı dar ve mahduttur. Kızıldize'den Diyadin'e geldik. Buralarda ve Taşlıçay köyünde görülecek yeni bir şey yoktu. Karaköse'ye yedi saat sonra vardık. İki günü vilâyet merkezinde geçirdik. Karaköse - Eleşkirt ovası otobüsle bir buçuk saat sürüyor. Başka bir adı da Toprakkale olan Eleşkirt, eski bir köy gibi, ulûfe ağaçları arasından ufak dereciklerin aktığı, fundalıklardan koyun, keçi, sığır, at sürülerinin otlatıldığı, fakir bir kasabacıktır. Meşhur Tahir gediğini bir saatte aşabildik; iki tarafta iki uçlak köyden başka meskûn mahal görünmedi. Halkın «Gedik» dediği bu geçit, bize Deveboynunu hatırlattı; bu ondan üç kere daha uzun. Şoförümüz, masal anlatırcasına: «Kışın buradan kuş uçmaz, kervan geçmez!» diyor. Ve yağmur mevsiminde çok güç aşıldığını söylüyor. Herhalde, masallarda tekrarlanan ıssız yerler bundan daha ıssız, bundan daha kıvrıntılı olmayacak. Sipsivri tepelere karlar düşerken, halk, yamaçlarda kuru otları biçmekle uğraşıyor. Tahir'i yolculardan birisi yarın göreceğimiz Kop'a benzetiyordu. Orada da, burada olduğu gibi, kış sığınakları varmış. Ezelî uykusunu uyumakta olan sıra dağlar, çırçıplak ve kupkuru!. Geçidin bitim noktasında üç yeni binasıyla daha uzaklardan seçilen Tahirköy bulunuyor. Tezek yığınları içinde yere gömülmüş bir halde, koyunları ve kadınlarının boğluğu ile güzel çarpıyor. Renkli fistanlar giymiş bu kadınlar, pek serbest dolaşıyorlar.

Aras mevkiinde Velibaba boğazının dar ve sarp yolunu geçtikten sonra, Horasan'da Sarıkamış'tan gelen şose ve dekoville birleşiyoruz. Rus istilâcılarının çabuk elden yapıp savuştuğu bu dar hat, bugün hazin bir hatıra olarak yerliyerinde duruyor. Bingöl dağlarından çıkan Aras suyunun 80 km. doğuda Pasin suyu ile birleştiği noktaya varıyoruz. Ölmez büyük Atatürk'ün doğuda ayak bastığı son nokta olan burada, yedi kemer üzerine oturtulmuş tarihî Çobandede köprüsü var. İki su, sonradan yapılmış taş köprü altında randeva vermişçesine birbirine kavuşur. Bu ihtiyarı yaptıranlar, Hülâgû Han torunu Gazan Mahmut Han ile Ergun Han'ın vezîri Emir Çoban'dır. Aras'ın akıntısı, geyet hızlı. Pasin suyu, küçük bir dere,

Ek 30. Ağrı Dönüşü anlatı kartı 2 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

kıca Pasin ovasını sular. Kazınfon seyahatnamesinde (M.Ö.400) Pasin adıyla geçen bu ovada Ertuğrul Oğulları, yenilmiş bir orduya yardımda bulunmuşlardı. üç kıtaya asırlarca hükmetmiş bir devletin -Osmanlı Devletinin- kurulması, bu olayın bir neticesi gibi de düşünülebilir.

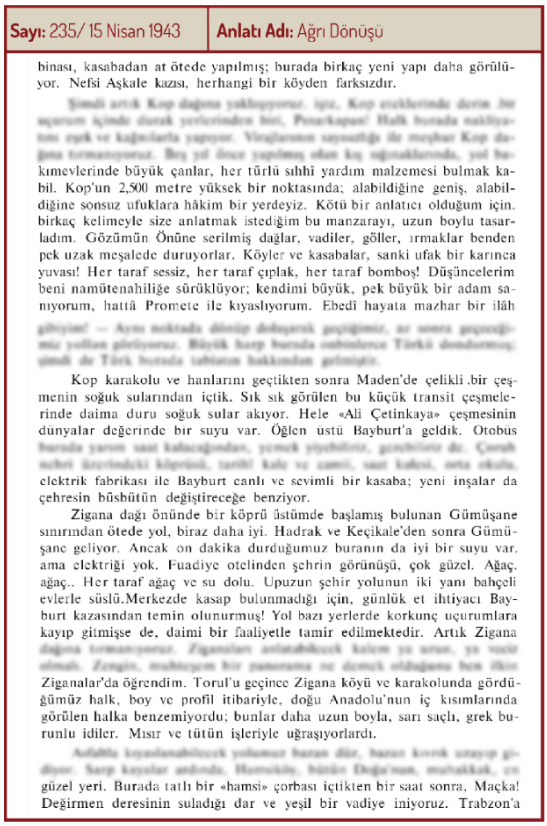
Çok muntazam bir şoseden ilerleyerek, Büyük harpte Türk - Rus ordularının baskın muharebeleriyle şöhret almış Köprüköy'ü geçiyoruz. Sağ tarafta kalan Badicivan köyüne, bütün bir yıl aralarında yaşamış olduğum iyi kalbli kızılbaş dostlarımı hatırlayarak, sevgi ile bakıyorum. Pasin ovasını Aşağı-Pasin ve Yukarı-Pasin olarak ikiye bölen Hasankale, Ulu camisi ve yüksek kalesiyle görülecek bir kaplıca şehridir. Son asırlarda Türk devletlerinden İran Selçukluları, Konya Selçukluları, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Osmanlıların hâkim olduğu bu eski kale, çokluk burada oturduğu için, Akkoyunlu sultanı Uzun Hasan'ın adını taşır. Yaz mevsiminde birçok doğu Anadolu ziyaretçilerini çeken kaplıcalar, Ziilkadir Oğullarından sonra, tamir yüzü görmüş değildir. Bugün tatlı suya, iyi bir otele, zararsız hokantalara sahip olan Hasankale, yarın kalabalık bir turist ve petrol merkezi olabilir; kaplıcalar yalnızında petrol sızıntıları bulunmuştur.

Yol bizi az bir meyille artık Debeboynu'na çıkarıyor. Otobüs büyük bir süratle Erzurum'a doğru koşuyor. Gözüken, Kars kapısıdır. Erzurum içindeyiz. Trabzon'a 24 saat sonra hareket edeceğiz. Bundan faydalanmasını bilerek, doğu Anadolu'nun en büyük şehrini gezelim!

Palandöken dağları eteğinde Erzurum, sadece tarihî eserleri bakımından değil, aynı zamanda yeni Devlet mahallesi bakımından görülmeğe değer bir yerdir. Konya'da olduğu gibi, burada da Selçuk büyüklerinin mezarları demek olan birçok süslü kümbetler var. Şehrin ortasında XI. asırda sultan Alâettin Keykûbat'ın kızı tarafından yaptırılan çifte minareli medrese, bugün bir müze olarak kullanılmaktadır. Vaktiyle sayısız âlimler yetiştirmiş olan bu ilim ocağı, Osmanlılar zamanında cephanelik olarak kullanıldığı için, Ruslar tarafından kısmen tahrip olunmuştur. Son yıllarda bu eşsiz âbidemiz, yenibaştan tamir görmüştür. — Lalapaşa camii, Mimar Sinan'ın eseridir. Kışla, okul ve istasyon binaları da görülecek şeyler. Ortaçağda şehir, önemli bir ticarî - askerî merkezdi; bugün de öyledir. Devlet mahallesi, Ankara'daki Bakanlıkların küçük bir örneği olarak gösterilebilir. Bu taraflara gelecek bir seyyah, Erzurumlu görmeden gidecek olursa; doğu Anadolu'nun modern çehresine dair tam bir fikir edinemez.

Trabzon yolunda ilk uğrağımız, Eaca oldu. Birçok ziyaretçilerin dertlerine derman bu kaplıca için yeni binalar yapılmışsa da, ağaç ve yeşil bulunmadığından, toz ve dumandan geçilmiyor. Yeni demiryoluna mevzi, ilerliyoruz. Yakın kısacık boylarl, sağlam bedenleri, esmer kırmızı yüzleri, iri gözleri ve kara bıyıkları ile doğu tiplerini tarla işleriyle uğraşır görüyoruz. Erkekleri düzgünce giyindiği halde, kadınları oldukça perişan bir kıyafet taşıyan bu halk, dünya olaylarından habersizce, sakin çalışıyor, ekinlerini harman ediyor. Kandilli, eski bir köy, ama yeni yol bakımevinde açmış çeşit renkli çiçekler onu güzelleştiriyor. Aşkale'nin yeni istasyon

Ek 31. Ağrı Dönüşü anlatı kartı 3 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

binası, kasabadan at ötede yapılmış; burada birkaç yeni yapı daha görülüyor. Nefsi Aşkale kazısı, herhangi bir köyden farksızdır.

Şimdi artık Kop dağına yaklaşıyoruz. Işte, Kop eteklerinde dizin dizin uçurum içinde durak yerlerinden biri, Penarkapanı! Halk burada nakliyatını eşek ve kağnılarla yapıyor. Virajlarının sayısızlığı ile meşhur Kop dağına tırmanıyoruz. Beş yıl önce yapılmış olan kış uğrağaklarında, yol bakımevlerinde büyük çanlar, her türlü sıhhî yardım malzemesi bulmak kabil. Kop'un 2,500 metre yüksek bir noktasında; alabildiğine geniş, alabildiğine sonsuz ufuklara hâkim bir yerdeyiz. Kötü bir anlatıcı olduğum için. birkaç kelimeyle size anlatmak istediğim bu manzarayı, uzun boylu tasarladım. Gözümün Önüne serilmiş dağlar, vadiler, göller, ırmaklar benden pek uzak meşalede duruyorlar. Köyler ve kasabalar, sanki ufak bir karınca yuvası! Her taraf sessiz, her taraf çıplak, her taraf bomboş! Düşüncelerim beni namütenahiliğe sürüklüyor; kendimi büyük, pek büyük bir adam sanıyorum, hattâ Promete ile kıyaslıyorum. Ebedî hayata mazhar bir ilâh gibiyim! — Aynı noktada dönüp dolaşarak geçtiğimiz, az sonra geçeceğimiz yolları görüyoruz. Büyük harp burada ordularımızı Türkü dondurmuş; şimdi de Türk burada tabiatın hakkından gelmiştir.

Kop karakolu ve hanlarını geçtikten sonra Maden'de çelikli bir çeşmenin soğuk sularından içtik. Sık sık görülen bu küçük transit çeşmelerinde daima duru soğuk sular akıyor. Hele «Ali Çetinkaya» çeşmesinin dünyalar değerinde bir suyu var. Öğlen üstü Bayburt'a geldik. Otobüs burada yarım saat kalacağından, yemek yiyebiliriz, gezebiliriz de. Çoruh nehri üzerindeki köprüsü, tarihî kale ve camii, saat kulesi, orta okulu, elektrik fabrikası ile Bayburt canlı ve sevimli bir kasaba; yeni inşalar da çehresin büsbütün değiştireceğe benziyor.

Zigana dağı önünde bir köprü üstümde başlamış bulunan Gümüşane sınırından ötede yol, biraz daha iyi. Hadrak ve Keçikale'den sonra Gümüşane geliyor. Ancak on dakika durduğumuz buranın da iyi bir suyu var. ama elektriği yok. Fuadiye otelinden şehrin görünüşü, çok güzel. Ağaç. ağaç.. Her taraf ağaç ve su dolu. Upuzun şehir yolunun iki yanı bahçeli evlerle süslü.Merkezde kasap bulunmadığı için, günlük et ihtiyacı Bayburt kazasından temin olunurmuş! Yol bazı yerlerde korkunç uçurumlara kayıp gitmişse de, daimi bir faaliyetle tamir edilmektedir. Artık Zigana dağına tırmanıyoruz. Ziganaları anlatabilecek kalem ya uzun, ya vasıfsız olmalı. Zengin, muhteşem bir panoramaya siz demek istediğimiz hem ilkin Ziganalar'da öğrendim. Torul'u geçince Zigana köyü ve karakolunda gördüğümüz halk, boy ve profil itibariyle, doğu Anadolu'nun iç kısımlarında görülen halka benzemiyordu; bunlar daha uzun boyla, sarı saçlı, grek burunlu idiler. Mısır ve tütün işleriyle uğraşıyorlardı.

Anlatılamayacak yolumuz hatası dört, hatası kırık ufalıyor gidiyor. Sarp kayalar arasında, Harmüldü, bütün Doğu'nun, muhakkak, en güzel yeri. Burada tatlı bir «hamsi» çorbası içtikten bir saat sonra, Maçka! Değirmen deresinin suladığı dar ve yeşil bir vadiye iniyoruz. Trabzon'a

Ek 32. Ağrı Dönüşü anlatı kartı 4 (Anlatı X)

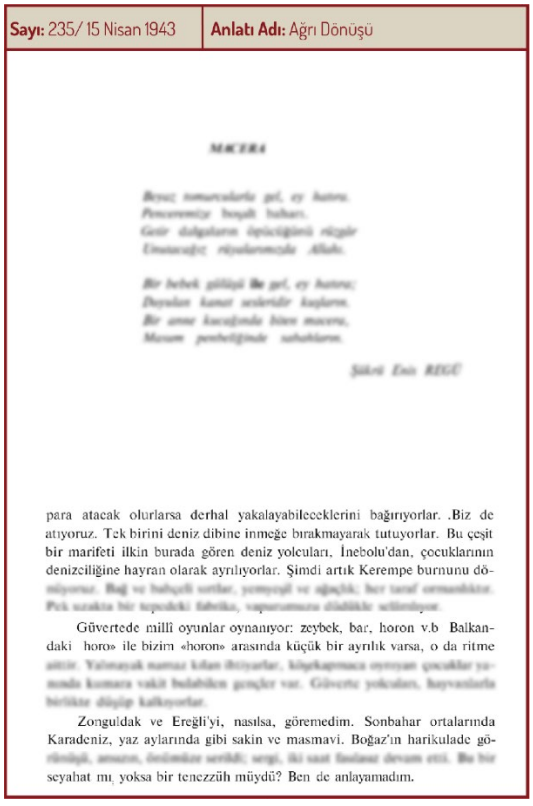
Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

yaklaşıyoruz. Şehir suyunun çıktığı mahallin Ötesinde, Trabzon, Doğu'nun eh işlek deniz kapısı!

İki yıl önce de bir münasebetle gelmiş bulunduğum Trabzon'da bugün hemen hiçbir değişiklik görmedim. Bazı caddeleri asfalta çevrilmekten başka yenilik yok. Sabık Beyaz-Rus generallerinden olduğu söylenen bir adam tarafından bakılan parkı hep aynı güzellikte, yanıbaşındaki mescit hep öyle süslü, akasyalar hep öyle yusyuyarlak! Zağnos köprüsü, Bursa'nın Setbaşı mevkiini hatırlatıyor. Taksim, Soğuksu, Zafanos mesireleri, çamlarla örtülü güzel yerler! Trabzon'da sinemalardan başka bir de tiyatro var: Kemal Sahir tiyatrosu. Adeta bir şehir tiyatrosu haline gelmiş, yıllardanberi temsiller veriyor. Fakat, bekâbuzluk ve cambazlık, bu temsillerin başlıca unsurunu teşkil ediyor. Trabzon'da memleket basını yerine Londra ve Berlin magazinleri önünüze sürülür. Halkevinden ayrılırken burada böyle bir bina bulunduğu, lâkin hiçbir faaliyeti görülmediği intibaını aldım. Büyük meydanlara hoparlörler yerleştirip haftanın muayyen gecelerimde birkaç hafif plâk çalmak elbette ki kâfi bir iş sayılamaz. Mevkut neşriyatın bulunmadığı Halkevi kütüphanesinin diğer kitapları, okuyucu bekliyor. — «Yeşilyurt» otel ve lokantası, gerçekten temiz bir yer. Hava ılık, her gün-gibi, bugün de yağmur yağıyor. Müthiş bir nezleye tutuldum. Otele döndüğüm zaman, hizmetime bakan kadın, buraya her gelenin böyle bir hastalık geçirdiğini anlatıyordu; ben hayretle dinliyordum.

Ertesi sabah «Aukara» vapuru ile yola çıktık. Bir saat ka'dar kaldığımız küçük Görele'de, ağaçlar, yeşiller ortasında pek güzel eveğizler görülüyordu. Fındıkla mısır ihraç eder, unla meyva ithal edermiş. Birbirini kovalıyan köylerle süslü sahil boyunca üç saatlik bir yolculuğu müteakip ufak bir adayı geçince, Türkiye'de en fazla fındık, çıkarmakla tanınmış, denize doğru çıkıntı yapan kale harabesiyle yüksekçe bir yarımada üzerine kurulmuş Giresun'da güzel bir manzara karşısında kaldık. Gerilere doğru tabakalanarak denize paralel uzanan sıra dağlar, niçin buralarda demiryolu yapıldığını bize izah ederler. Pencereyi çok ve katu kadar ufak evleri, okulları, camileri, taşıtlarla dolu limanıyla Giresun, tertemiz bir şehir. Ordu da öyle. Fatsa ve Ünye'yi geçince Samsun'da diğer bir manzarayla karşılaştık: yeni binaları, eski camileri, geniş sokakları, Atatürk park ve heykeli ile şehrin upuzun görünüşü, başka bir intiba bırakıyor. Limanda kaymayan deniz nakil vasıtaları, buranın canlı bir ticaret şehri olduğunun delilidir. — Yurdumuzun en şimal noktası olan İncebursun'a doğrusu Ayancık'a yol alıyoruz. Kıyıda iki büyük tepe eteklerinde bir üçgenin iki kenarı gibi uzanan kasabanın ardında daha başka tepeler de var. İnebolu'ya geldik. Denize karşı eğik bir yüzeyde kurulmuş olan kasaba pek güzel olduğu görülüyor; arka plânda ağaçlık bir tepe var; her halde, havası da pek sağlam olacak. İri beyaz yapıları, evleri yeşillikler arasından güç seçiliyor. Kayık, motor, mavna gibi deniz vasıtaları, sanki bir yarışa çıkmış-larcasına, bize doğru yüzüyorlar. Hayli işlek bir ticareti var. Vapurun dibinde çırçıplak yüzen 8 - 9 yaşlarında oğlanlar, yolculara, denize bozuk

Ek 33. Ağrı Dönüşü anlatı kartı 5 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

MEKTUP

Beyaz nemrudarla gel, ey hatıra.
Penceremiz beşik haberi,
Gelir dalgaların öpücüğünü rüzgâr
Ümitsizliğe rüyalarımızda Allahı.

Bir bebek gülüşü ile gel, ey hatıra;
Duyulan kuşur sesleridir kuşların.
Bir anne kucağında bitmi macera,
Mevsim penbeliğinde sabahların.

Şükrü Esin BEGÜ

para atacak olurlarsa derhal yakalayabileceklerini bağırıyorlar. Biz de atıyoruz. Tek birini deniz dibine inmeğe bırakmayarak tutuyorlar. Bu çeşit bir marifeti ilkin burada gören deniz yolcuları, İnebolu'dan, çocuklarının denizciliğine hayran olarak ayrılıyorlar. Şimdi artık Kerempe burnunu dönüyoruz. Bağ ve bahçeli sırtlar, yemyeşil ve ağaçlık; her taraf ormanlıktır. Pek uzakta bir tepedeki fabrika, vapurumuza düdükle selâmlıyor.

Güvertede millî oyunlar oynanıyor: zeybek, bar, horon v.b Balkandaki horo» ile bizim «horon» arasında küçük bir ayrılık varsa, o da ritme aittir. Yalnayak namaz kılan ihtiyarlar, köşkapmaca oynayan çocuklar yanında kumara vakit bulabilen gençler var. Güvertç yolcuları, hayvanlarla birlikte düşüp kalkıyorlar.

Zonguldak ve Ereğli'yi, nasılsa, göremedim. Sonbahar ortalarında Karadeniz, yaz aylarında gibi sakin ve masmavi. Boğaz'ın harikulade görünüşü, amasız, önümüze serildi; sergi, iki saat fasılasız devam etti. Bu bir seyahat mı, yoksa bir tenezzüh müydü? Ben de anlayamadım.

Ek 34. Antalya Hatıraları II ağ örümü (Anlatı II)

Sayı: 2/ 1 Ağustos 1933 | **Anlatı Adı:** Antalya Hatıraları II

Antalya Hatıraları

Sabri Esat

II

Antalya evleri, Kayısı dalları ardında büyüyen harikulade bir nebattır, tik kuşların öttüğü saatlerde, sonra bir gecenin yumuşattığı tahtalar, çıplak ayakların ıslak bir Acem halısı gibi hazla ezdiği tahtalar, çıplak ayakların ıslak bir Acem halısı gibi hazla ezdiği. Üstüne beyaz ve siyah çakıllarla şal örnekleri işlenmiş avlularda beyhude yem arıyan alacalı güvercinler vardır, iki erik ağacına gerilen salıncakta sabah, sallanın durur. Duvarların gölgesi henüz bütün bahçeyi kaplıdığı sırada, evler küçük bir çanı gibi hakaye, serinliği tadarlar. Öğle, bu evlerin kuru bir bambu gibi ferini kaybetmiş yeşilliklerin arasından sivrilip çıktığı zamanlar, bacalarında beyaz leyleklerle bir kat daha uzayan damlar, telgraf direkleri, minarelerle şehir, bir ilk zaman, mabedi gibi boş ve şakulidir. İki narçiçeği dam arasındaki, deniz bile çinkodan bir dam gibi yanar. Evler, kalbi ancak küçük havuzlarda atan bir deniz altı nebatı gibi kımıldamaz olur.

Akşam, kızıllaşan camlariyle evler, bütün portakal ağacı halkası kıyıya sıralanırlar.

Havuzun kahkahaları, fıskiyeler, çakıllara işlenen Hint çiçeklerini canlandırmak ister gibi fışkırır, serpilir.

Antalya evleri, kayısı dalları ardında büyüyen harikulade bir nebattır. Ve çocukluğum, orada, aralık pancurlardan sofalara kayan bir duvar sarmaşığı gibi uzadı. Onlara "İnme!" der gibi bi çatırdıyan merdivenlerine, "açma!" der gibi gıcırdıyan kapılarına, üstünde ağır bir uykudan öğle uykusuna daldığı müdevver kadifeden sedirlerine ve uzak Ur iklimin esrarengiz haritasını andıran oymalı yüklüklerine [illegible] karışmış gibiyim. Akşam, pancurlar kapatılmış odalardan aydınlık sofalara muhacir kuşlar gibi akan serinlikte ben de vardım. Yalnız, muhacir kuşlar, iki mevsimden [illegible] çiçeği damın arasındaki denizi geçerek kaybolurlarken ben, elleriın perçazın öksesine yapışmış iki güvercin gibi [illegible] yazlığında eridim. Bir de gelidüz, bilhassı bir akvaryomun gölgeliğine kapılmış bir su kılıcı gibi ben de bu ahşap, geniş ve ılık evlerin şeklini aldım.

[illegible] düğüm zaman, içimde beş sofalar, bana ayak tapırtılarını gönderirler. Pancurlar, küçük bir deniz parçası üzerinde noktalanan bir yelkenliyi göstermek ister gibi açılırlar, kapılar aralıklar ve odanın gölgeli bir köşesinde mor kadifeden bir sedir, uyku arasında kımıldanır. Neriye gidiyorum? Çok mu uzaklara? Ardık kapıdan içeriye kim sürülecek?..

Ve için beklemekten usanır, yüzünü kadifeden sedire uzanıp gözlerini kapar.

III

Odamı bütün bir yeli doldurmuştu. Taze ağaç kokan beyaz kereste parçaları vapurlarımdı. Çamının ve mahoğ[illegible]nin yontup boş oyuklara salıverdiği bu teknelere, her gün yeni bir şey eklenirdi: iki ipince direk, sarı kargıdan bir baca, pamuk bir sac zincir ve her gün, çeşit çeşit [illegible] güvertelerine [illegible] rüyalar...

Dışarda, kendi ağlarına sıkışmış, ölü balıklar gibi kaskatı kesilen gemiler, ancak, akşam güneşinin uzattığı gölgelerini serin sulara bırakırlarken, benim taze ağaç kokan gemilerim, gölgelerin uğrağında pencerenin kıyılarına kadar sokulurlardı. Ben, odamın tahtalarından süzülen güneşin peşine, beyaz yelkenli kayıklarla düşerdim.

Anadolu kıyılarında deniz, yabani otların kapladığı bir tarla gibi, köpüklü perçane yollarının çelik sapanlarını bekler. Bu köpüklü yolların gümüş yılanlar gibi limana doğru akışını daha yakından görmek için, evler, kale duvarına tırmanmak üzeredirler. Şehrin en kıyıda köşklerinde, bir deniz hasreti yanar. En ıssız merdiven aralarında bile bir katran ve yosun kokusu gizlidir. Yaylılara [illegible] olan sevkiyatta, kürek lerin sulara gömülmek ihtiyacı verdir, durur. Uzak seferlerden, yağlı bir alın ve iki lombar delişi gibi [illegible] yanan gözlerle dönmek ve rüzgârın yelkene her dolusunda, kalesi, portakal bahçeleri, beyaz minarelerile şehri, ufukların ardındaki denizlere doğru bir parça daha sürüklemek, işte tahta vapurlarına renkli çuvallar [illegible]

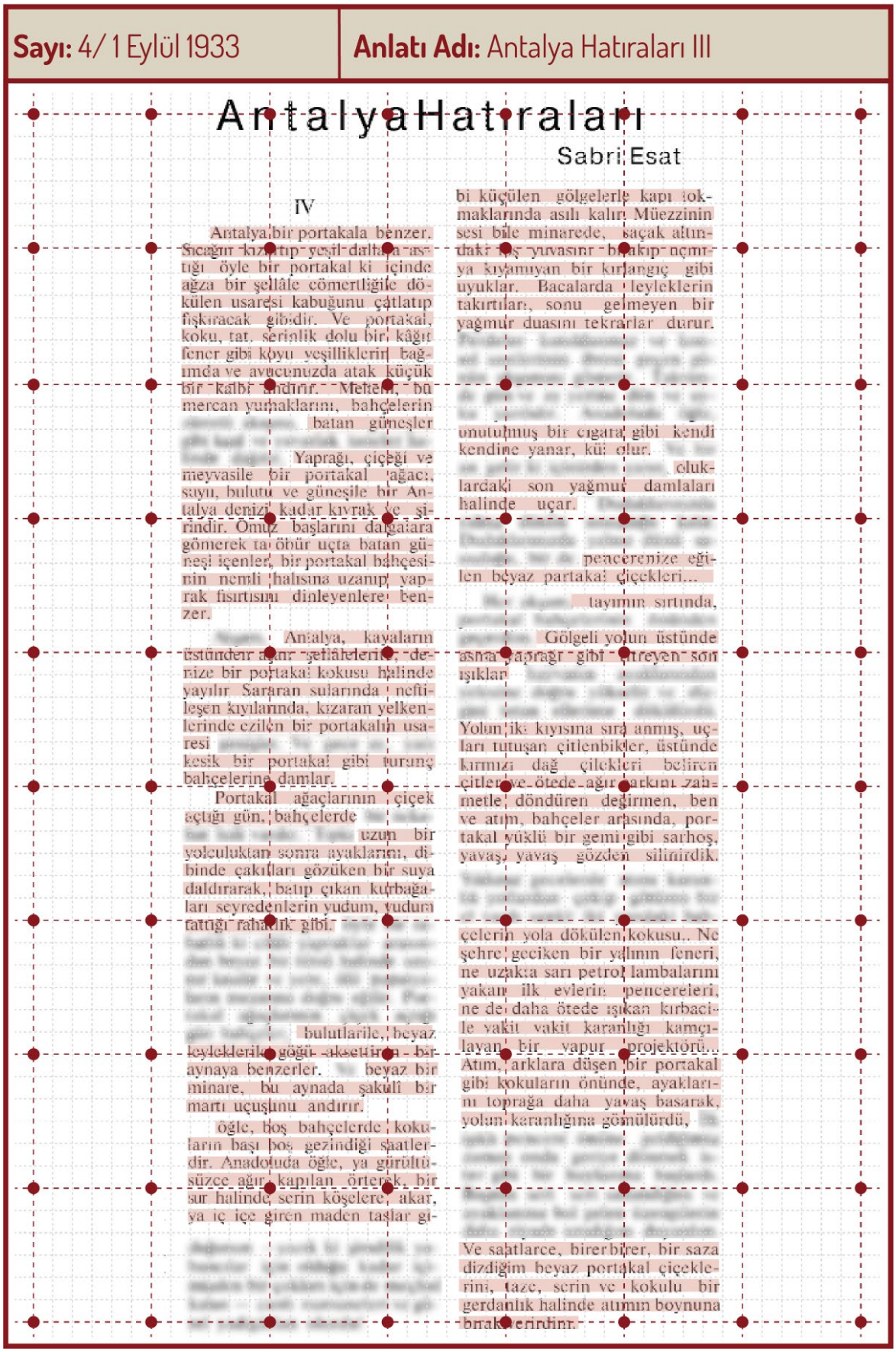
Sabah, pancurun aralıklarından gür bir su gibi boşalan ışıkla, gemilerimi kuytulara gizlerken, [illegible] uzun bir boyabat kara tarafına doğru yol alırdı. O zaman, yelkeni her gün biraz daha çekerek, denizi, uzun Anadolu yollarına bağladığını duyar gibi olurdum.

Anadolu yolları, unutulmuş bir şarkı kadar uzundur. Onlarda bitmiyen bir yolculuk, güneşi kovalar kibi, uzak bir han kapısına ellerini uzatır. Söğütlerin adımına ayak uyduran develerden, telgraf tellerine konan serçelere varıncaya kadar, her yerde, yola çıkan bir bekleyiş uzandığını duyarsınız. Yaylanın tekerleği için Kepez ve Çıbık boğazı, belirsiz bir noktanın iki ucudur ve bu nokta bazan bütün bir ömür olur. Yolsuz Anadolu'da, yolculuk eden zamandır, gemiler değil. Araba izleri, telgraf telleri, güneş gibi sonsuz ve tükenmez bir zaman...

Ve odamda, güneşin çizdiği iskelede uyuyan gemilerim, renkli rüya denklerini mukavva kutudan direklerine boşaltırlardı.

Ben, toprak ve suyun uykuda genişledikleri bu anda, odamın, havasına portakal kokusu sinmiş limanından, katarlarımı [illegible] yollara doğru çeker ve güneşle gölgeyi birbirine eklerdim.

Ek 35. Antalya Hatıraları III ağ örümü (Anlatı III)

Sayı: 4/ 1 Eylül 1933 | **Anlatı Adı:** Antalya Hatıraları III

Antalya Hatıraları

Sabri Esat

IV

Antalya bir portakala benzer. Sıcağın kızıştırıp yeşil dalına astığı öyle bir portakal ki içinde ağza bir şelâle cömertliğile dökülen usaresi kabuğunu çatlatıp fışkıracak gibidir. Ve portakal, koku, tat, serinlik dolu bir kâğıt fener gibi koyu yeşilliklerin bağrında ve avucunuzda atak küçük bir kalbi andırır. Meğer, bu mercan yumaklarını, bahçelerin batan güneşler

Yaprağı, çiçeği ve meyvasile bir portakal ağacı, sayı, bulutu ve güneşile bir Antalya denizi kadar kıvrak ve şirindir. Ömür başlarını dalgalara gömerek tatlı öbür uçta batan güneşi içenler, bir portakal bahçesinin nemli halısına uzanıp yaprak fısırtısını dinleyenlere benzer.

Antalya, kayaların üstünden ağır şelâlelerile, denize bir portakal kokusu halinde yayılır. Sararan sularında neftileşen kıyılarında, kızaran yelkenlerinde ezilen bir portakalın usaresi kesik bir portakal gibi turunç bahçelerine damlar.

Portakal ağaçlarının çiçek açtığı gün, bahçelerde uzun bir yolculuktan sonra ayaklarını, dibinde çakıları gözüken bir suya daldırarak, batıp çıkan kurbağaları seyredenlerin yudum, yudum tattığı rahatlık gibi.

bulutlarile, beyaz keyiklerile göğü akseden bir aynaya benzerler. Bu beyaz bir minare, bu aynada şakûli bir martı uçuşunu andırır.

öğle, boş bahçelerde kokuların başı boş gezindiği saatlerdir. Anadolu'da öğle, ya gürültüsüzce ağır kapılan örtenek, bir sur halinde serin köşelere akar, ya iç içe giren maden taşlar gibi küçülen gölgelerle kapı tokmaklarında asılı kalır. Müezzinin sesi bile minarede, saçak altındaki kuş yuvasını bırakıp uçmıya kıyamıyan bir kırlangıç gibi uyuklar. Bacalarda leyleklerin takırtıları, sonu gelmeyen bir yağmur duasını tekrarlar durur.

unutulmuş bir cigara gibi kendi kendine yanar, kül olur.

oluklardaki son yağmur damlaları halinde uçar.

pencerenize eğilen beyaz portakal çiçekleri...

tayının sırtında,

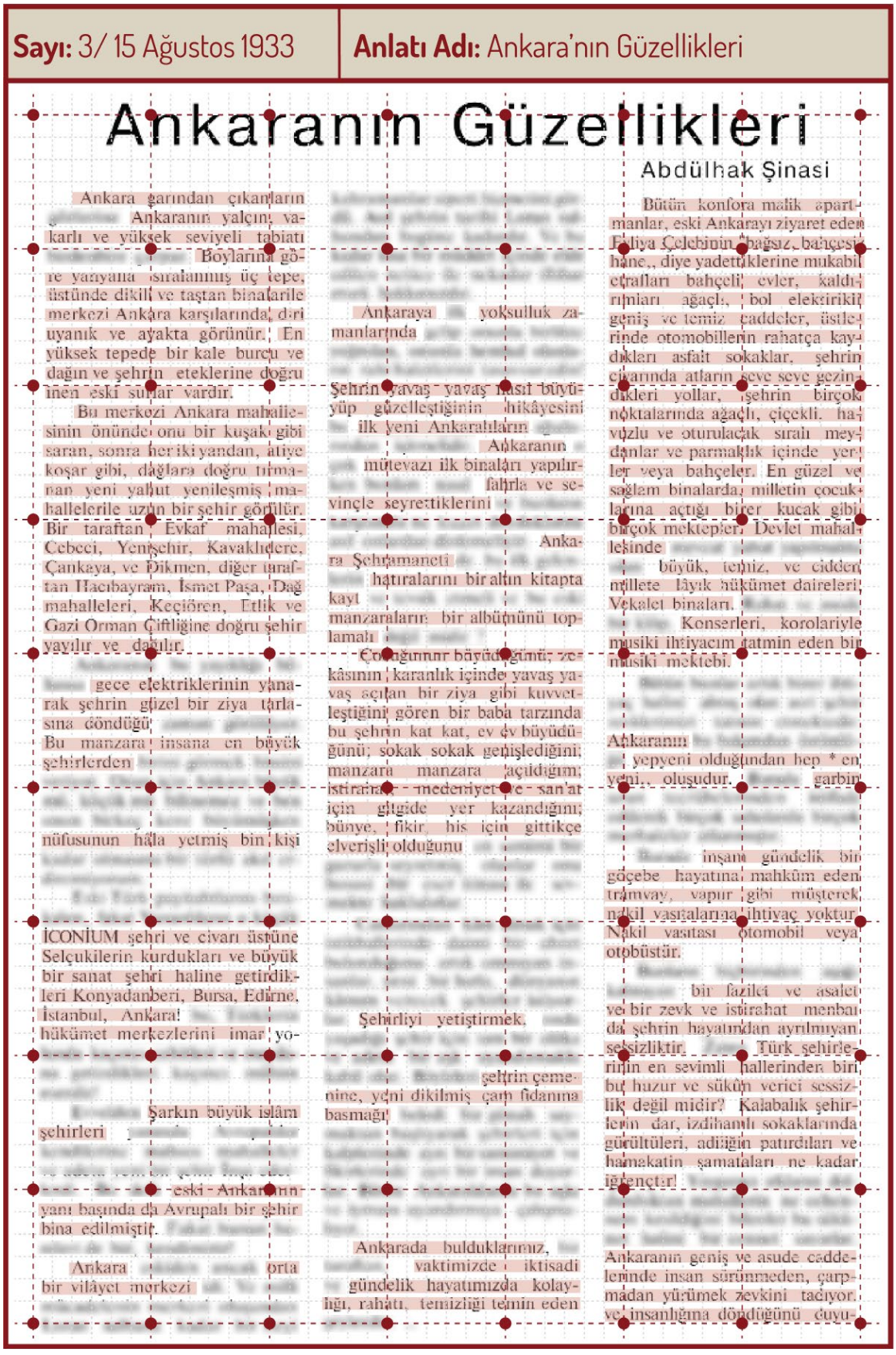
Gölgeli yolun üstünde asma yaprağı gibi titreyen son ışıklar

Yolun iki kıyısına sıra anmış, uçları tutuşan çitlenbikler, üstünde kırmızı dağ çilekleri beliren çitler ve ötede ağır darkını zahmetle döndüren değirmen, ben ve atım, bahçeler arasında, portakal yüklü bir gemi gibi sarhoş, yavaş, yavaş gözden silinirdik.

çelerin yola dökülen kokusu.. Ne şehre geciken bir yalının feneri, ne uzakta sarı petrol lambalarını yakan ilk evlerin pencereleri, ne de daha ötede ışıkan kırbacile vakit vakit karanlığı kamçılayan bir yapur projektörü... Atım, arklara düşen bir portakal gibi kokuların önünde, ayaklarını toprağa daha yavaş basarak, yolun karanlığına gömülürdü.

Ve saatlarce, birer birer, bir saza dizdiğim beyaz portakal çiçeklerini, taze, serin ve kokulu bir gerdanlık halinde atımın boynuna bırakacaktım.

Ek 36. Ankara'nın Güzellikleri ağ örümü 1 (Anlatı IV)

Sayı: 3/ 15 Ağustos 1933 | **Anlatı Adı:** Ankara'nın Güzellikleri

Ankaranın Güzellikleri

Abdülhak Şinasi

Ankara garından çıkanların Ankaranın yalçın, vakarlı ve yüksek seviyeli tabiatı Boylarına göre yanyana sıralanmış üç tepe, üstünde dikili ve taştan binalarile merkezi Ankara karşılarında; diri uyanık ve ayakta görünür. En yüksek tepede bir kale burcu ve dağın ve şehrin eteklerine doğru inen eski surlar vardır.

Bu merkezi Ankara mahallesinin önünde onu bir kuşak gibi saran, sonra her iki yandan, âdeta koşar gibi, dağlara doğru tırmanan yeni yahut yenileşmiş mahallelerile uzun bir şehir görülür. Bir taraftan Evkaf mahallesi, Cebeci, Yenişehir, Kavaklıdere, Çankaya, ve Dikmen, diğer taraftan Hacıbayram, İsmet Paşa, Dağ mahalleleri, Keçiören, Etlik ve Gazi Orman Çiftliğine doğru şehir yayılır ve dağılır.

gece elektriklerinin yanarak şehrin güzel bir ziya tarlasına döndüğü!

Bu manzara insana en büyük şehirlerden

nüfusunun hâla yetmiş bin kişi

İKONİUM şehri ve civarı üstüne Selçukilerin kurdukları ve büyük bir sanat şehri haline getirdikleri Konyadanberi, Bursa, Edirne, İstanbul, Ankara! hükümet merkezlerini imar yo-

Şarkın büyük islâm şehirleri

eski Ankaranın yanı başında da Avrupalı bir şehir bina edilmiştir.

Ankara orta bir vilâyet merkezi

Ankaraya yoksulluk zamanlarında

Şehrin yavaş yavaş nasıl büyüyüp güzelleştiğinin hikâyesini ilk yeni Ankaralıların Ankaranın mütevazı ilk binaları yapılırken faltrla ve sevinçle seyrettiklerini

Ankara Şehrâmaneti hatıralarını bir altın kitapta kayıt manzaraların bir albümünü toplamalı

Çocuğunun büyüdüğünü; zekâsının karanlık içinde yavaş yavaş açılan bir ziya gibi kuvvetleştiğini gören bir baba tarzında bu şehrin kat kat, ev ev büyüdüğünü; sokak sokak genişlediğini; manzara manzara açıldığını; istirahat, medeniyet ve san'at için gittikçe yer kazandığını; bünye, fikir, his için gittikçe elverişli olduğunu

Şehirliyi yetiştirmek,

şehrin çemenine, yeni dikilmiş çam fidanına basmağı

Ankarada bulduklarımız, vaktimizde iktisadi gündelik hayatımızda kolaylığı, rahatı, temizliği temin eden

Bütün konfora malik apartmanlar, eski Ankarayı ziyaret eden Julya Çelebinin "bağsız, bahçesiz hane,, diye yadettiklerine mukabil etrafları bahçeli evler, kaldırımları ağaçlı, bol elektrikli geniş ve temiz caddeler, üstlerinde otomobillerin rahatça kaydıkları asfalt sokaklar, şehrin civarında atların seve seve gezindikleri yollar, şehrin birçok noktalarında ağaçlı, çiçekli, havuzlu ve oturulacak sıralı meydanlar ve parmaklık içinde yerler veya bahçeler. En güzel ve sağlam binalarda; milletin çocuklarına açtığı birer kucak gibi birçok mektepleri Devlet mahallelerinde büyük, temiz, ve cidden millete lâyık hükümet daireleri, Vekalet binaları. Konserleri, korolariyle musiki ihtiyacını tatmin eden bir musiki mektebi.

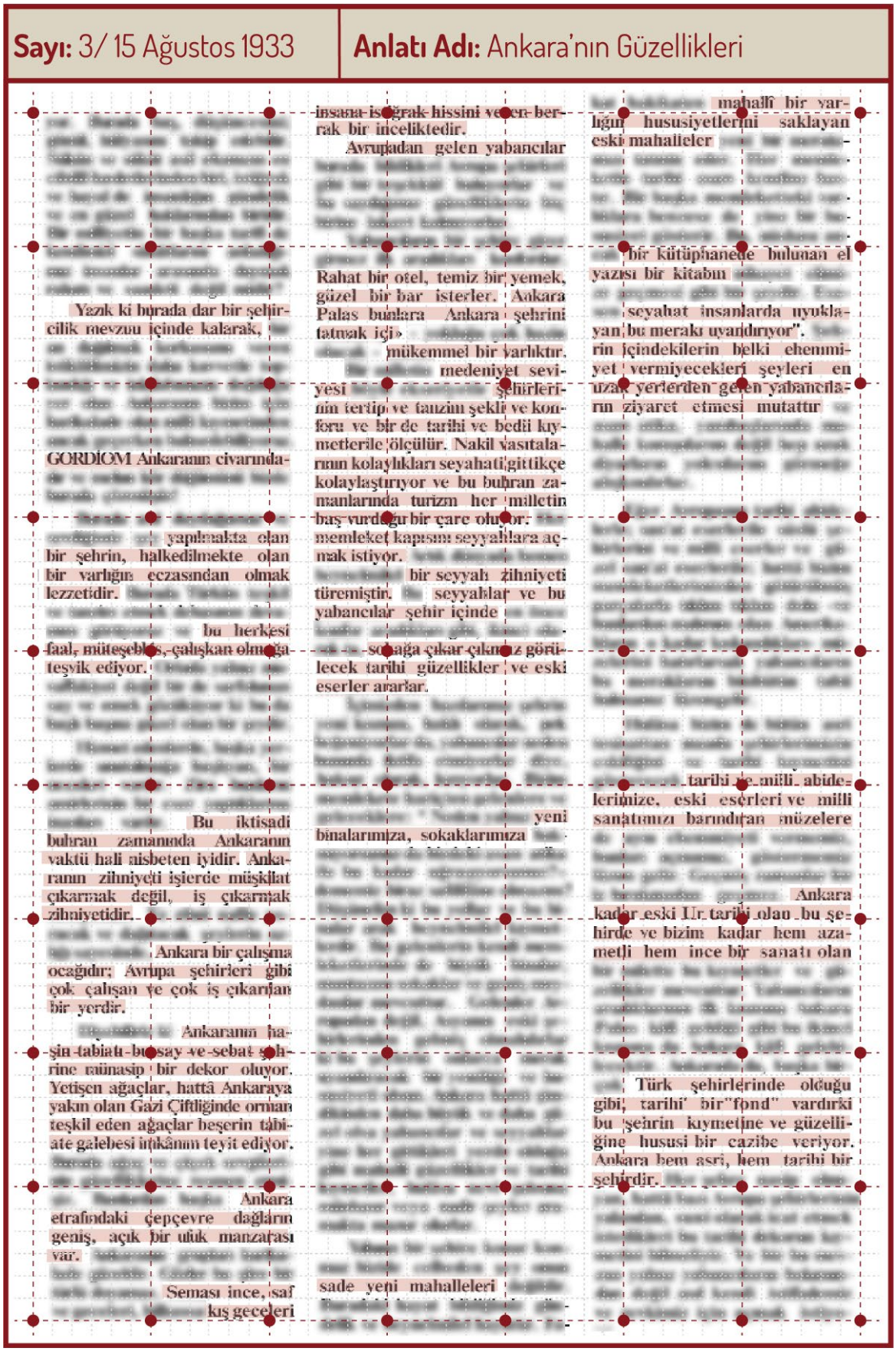
Ankaranın yepyeni olduğundan hep * en yeni,, oluşudur. garbin

insanı gündelik bir göçebe hayatına mahkûm eden tramvay, vapur gibi müşterek nakil vasıtalarına ihtiyaç yoktur. Nakil vasıtası otomobil veya otobüstür.

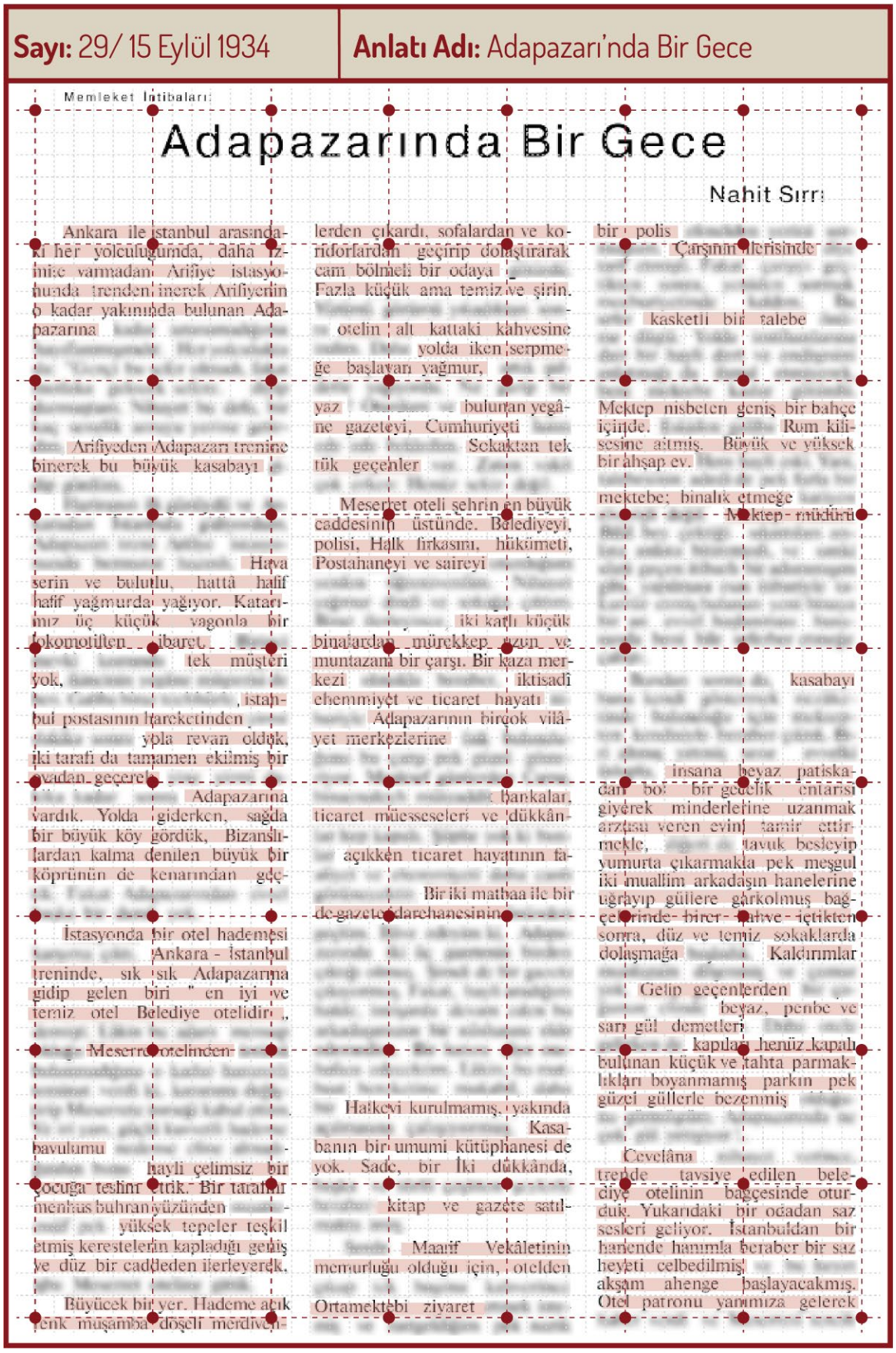
bir fazilet ve asalet ve bir zevk ve istirahat menbaı da şehrin hayatından ayrılmıyan sessizliktir. Türk şehirlerinin en sevimli hallerinden biri, bu huzur ve sükûn verici sessizlik değil midir? Kalabalık şehirlerin dar, izdihamlı sokaklarında gürültüleri, adiliğin patırdıları ve hamakatin şamataları ne kadar iğrençtir!

Ankaranın geniş ve asude caddelerinde insan sürünmeden, çarpmadan yürümek zevkini tadıyor, ve insanlığına döndüğünü duyu-

Ek 37. Ankara'nın Güzellikleri ağ örümü 2 ağ örümü (Anlatı IV)

Ek 38. Adapazarı'nda Bir Gece ağ örümü 1 (Anlatı V)

Sayı: 29/ 15 Eylül 1934 | **Anlatı Adı:** Adapazarı'nda Bir Gece

Memleket İntibaları

Adapazarında Bir Gece

Nahit Sırrı

Ankara ile İstanbul arasında-
ki her yolculuğumda, daha İz-
mite varmadan Arifiye istasyo-
hunda trenden inerek Arifiyenin
ö kadar yakınında bulunan Ada-
pazarına

Arifiyeden Adapazarı trenine
binerek bu büyük kasabayı

Hava
serin ve bulutlu, hattâ hafif
hafif yağmurda yağıyor. Katarı-
mız üç küçük vagonla bir
lokomotiften ibaret.
tek müşteri
yok,
, istan-
bul postasının hareketinden
yola revan olduk,
iki tarafı da tamamen ekilmiş bir
ovadan geçerek

Adapazarına
vardık. Yolda giderken, sağda
bir büyük köy gördük, Bizanslı-
lardan kalma denilen büyük bir
köprünün de kenarından geç-

İstasyonda bir otel hademesi
Ankara - İstanbul
treninde, sık sık Adapazarına
gidip gelen biri " en iyi ve
temiz otel Belediye otelidir ,
Meserret otelinden
bavulumu
hayli çelimsiz bir
çocuğa teslim ettik. Bir taraftan
menhus buhran yüzünden
yüksek tepeler teşkil
etmiş kerestelerin kapladığı geniş
ve düz bir caddeden ilerleyerek,

Büyücek bir yer. Hademe açık
renk müşamba döşeli merdiven-
lerden çıkardı, sofalardan ve ko-
ridorlardan geçirip dolaştırarak
cam bölmeli bir odaya
Fazla küçük ama temiz ve şirin.
otelin alt kattaki kahvesine
yolda iken serpme-
ğe başlayan yağmur,
yaz
bulunan yegâ-
ne gazeteyi, Cumhuriyeti
Sokaktan tek
tük geçenler

Meserret oteli şehrin en büyük
caddesinin üstünde. Belediyeyi,
polisi, Halk fırkasını, hükümeti,
Postahaneyi ve saireyi
iki katlı küçük
binalardan mürekkep uzun ve
muntazam bir çarşı. Bir kaza mer-
kezi iktisadî
ehemmiyet ve ticaret hayatı
Adapazarının birçok vilâ-
yet merkezlerine
bankalar,
ticaret müesseseleri ve dükkân-
açıkken ticaret hayatının fa-
Bir iki matbaa ile bir
de gazete dârehanesinin

Halkevi kurulmamış, yakında
Kasa-
banın bir umumi kütüphanesi de
yok. Sade, bir İki dükkânda,
kitap ve gazete satıl-

Maarif Vekâletinin
memurluğu olduğu için, otelden
Ortamektebi ziyaret
bir polis
Çarşının ilerisinde
kasketli bir talebe

Mektep nisbeten geniş bir bahçe
içinde. Rum kili-
sesine atmış. Büyük ve yüksek
bir ahşap ev.
mektebe; binalık etmeğe
Mektep müdürü
kasabayı
insana beyaz patiska-
dan bol bir gecelik entarisi
giyerek minderlerine uzanmak
arzusu veren evini tamir ettir-
mekle, tavuk besleyip
yumurta çıkarmakla pek meşgul
iki muallim arkadaşın hanelerine
uğrayıp güllere gark olmuş bağ-
çelerinde birer kahve içtikten
sonra, düz ve temiz sokaklarda
dolaşmağa Kaldırımlar

Gelip geçenlerden
beyaz, pembe ve
sarı gül demetleri
kapıları henüz kapalı
bulunan küçük ve tahta parmak-
lıkları boyanmamış parkın pek
güzel güllerle bezenmiş

Cevelâna
trende tavsiye edilen bele-
diye otelinin bahçesinde otur-
duk. Yukarıdaki bir odadan saz
sesleri geliyor. İstanbuldan bir
hariende hanımla beraber bir saz
heyeti celbedilmiş
akşam ahenge başlayacakmış.
Otel patronu yanımıza gelerek

Ek 39. Adapazarı'nda Bir Gece ağ örümü 2 (Anlatı V)

Sayı: 29/ 15 Eylül 1934

Anlatı Adı: Adapazarı'nda Bir Gece

Hava hep bulutlu ama, yağmur tehlikesi pek yok.

lokantada şöyle böyle bir yemek yiyince senasını daha Ankarada iken duyduğum Çark mesire[illegible] ikindi vaktini

Şehrin yan mahallelerinden geçtikten sonra, kırlar ortasında uzanan geniş bir caddede

yürüyüp Çarka vardık. Şehrin suyu

dere, murabba çizerek ortadaki toprağı bir ada haline getirmiş. Dar tahta köprülerle adaya geçiliyor. Yüksek ağaçlar altında masalar, iskemleler,

bir kahve var.

Yazın sıcak günlerinde

Ankarada idim ve gümrah bir suyun sesini ve manzarasını

Tam bir dönemeç yerinde, suyun hızla atılıp düştüğü bir yerde oturdum.

gürültüyü nefis bir musiki dinler gibi dinledim.

İkindiye doğru kalktık, ve küçük Adadan

, dere kenarında rastgeldiğimiz ortamektep talebesinden bir genç bizi sandalına bindirdi, düz ve yeşil çayırlar ortasından akan derede yarım saat gezdirdi. İki tarafta küçük bir iki kahve ve öbek öbek oturmuş, kimisi gramofon çalan kadınlı erkekli insanlar vardı. Bu küçük çaptaki kâğıthane âlemine bir

adanın önüne geldik, ve karşıda, ufkun nihayetindeki Erenler mevkiine

faytona bindik. Erenler mezarlıkmış, tam tepesinde bir de türbe varmış ve oradan nezaret

Adapazarı ve İzmitte yaşadığını,

23 bin nüfuslu denen Adapazarı

Birçok yeni ve başka yollardan geçerek gayet çamurlu ve gayet bozuk bir kır yoluna girdik. Köy evlerinin fasılalar vererek sıralandığı bu yoldan Erenler tepesinin eteğine vardık. Araba yukarıya çıkamıyor.

mezarlar arasından ya-

murlara bata bata yukarıya tır-

Fakat tepenin tam üstünden manzara cidden latif.

çoğu bahçeli evleriyle büyük ve düz bir ovaya yayılmış Adapazarı,

kenarını Sakaryanın sarımtırak bir şeritle şeritlediği asıl büyük ova. Tepenin zirvesinde tekkeye benzeyen boş ve ahşap, tek katlı bir bina var. Evliyanın mezarı bu binanın içinde imiş.

mezarı deniz kenarında, dalgaların eteğinde olmazsa böyle yüksek, rüzgarların her an yelpazelediklerı bir yer olmalı.

Tepede, yavaş yavaş gelen ve inen akşamın esmerliği içinde ovalara bakarken,

yunlarını güden bir küçük çoban

İlk tahsilin kanunda yazılı olan mecburiyetine rağmen, hiç mektebe gitmemiş

musır verirlermiş

Arifiye istasyonunda sabahleyin vagonun önünde gümden aldığı bavulu on adım ilerideki Adapazarı treninin vagonuna koyduğu

pazarlık eden, o pek genç

ihtiyar mıdır

sapsarı çehreli, buruşuk ayva derili, hain bakışlı insan

Türk yavrusunu

Erenler dönüşü

lokantada

akşam yemeği yedikten sonra

saz dinlemeğe

Yazlık sinema

kışlık bir sinema

Dönüp otelin kahvesinde

Adapazarı bir çok vilâyet merkezlerine faiktir. İzmitten büyük ticaretti bir yer

Kocaeli vilâyetinin merkezi

demiryollar memleketin her tarafını, her şehrini birbirine bağlayınca

Bolu ve havalisinin ithalât ve ihracat kanalı

patatesini

bu kasabada

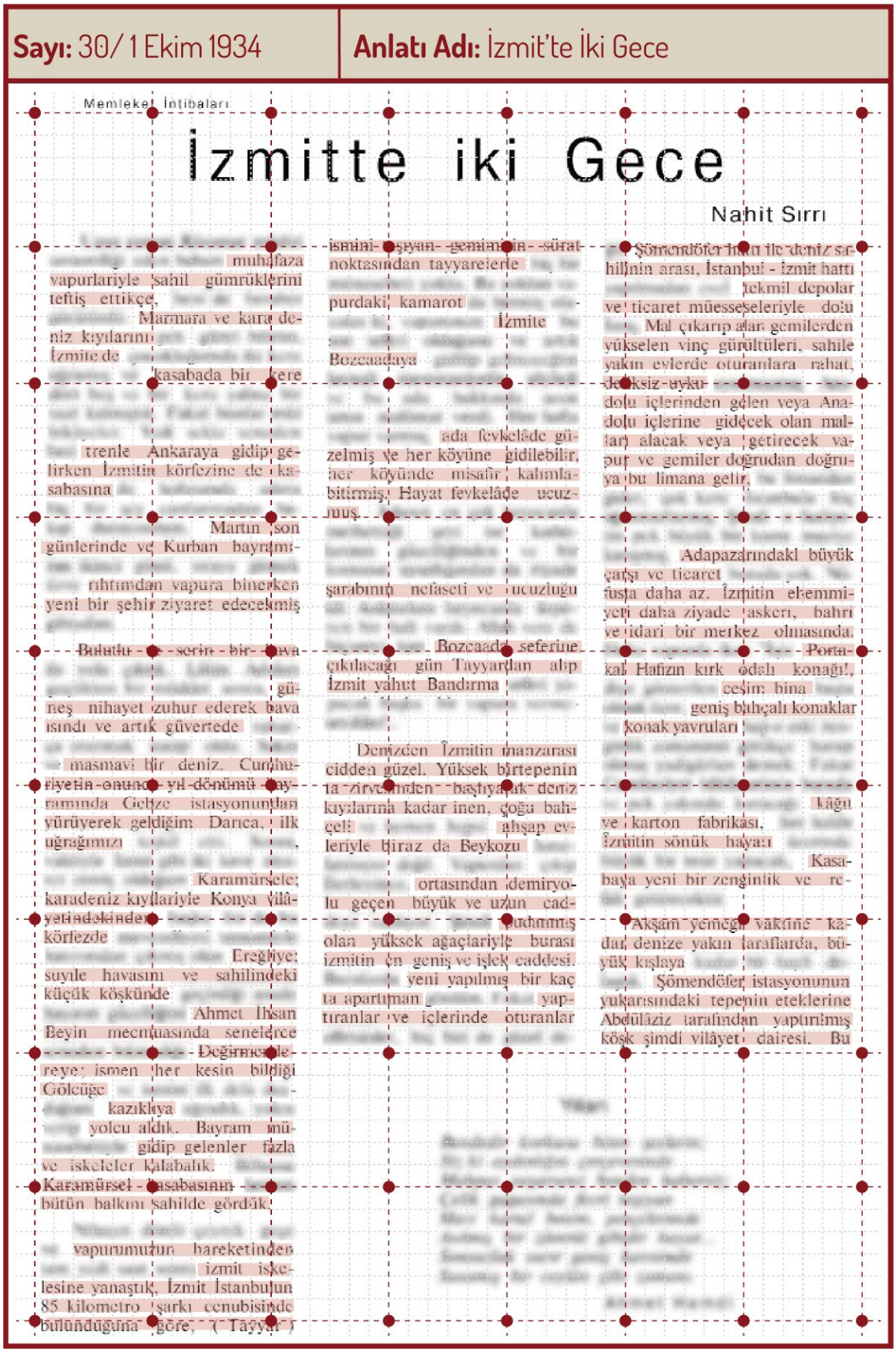
tarih hatırası

bir sokak içinde harap bir ev

bir abide, eski bir bina.

canlı ve zengin vilâyet merkezlerinden biri olan Zonguldağu

Ek 40. İzmit'te İki Gece ağ örümü 1 (Anlatı VI)

Sayı: 30/ 1 Ekim 1934 | **Anlatı Adı:** İzmit'te İki Gece

Memleket İntibaları

İzmitte iki Gece

Nahit Sırrı

muhafaza vapurlariyle sahil gümrüklerini teftiş ettikçe, Marmara ve kara deniz kıyılarını İzmite de kasabada bir kere trenle Ankaraya gidip gelirken İzmitin körfezine de kasabasına

Martın son günlerinde ve Kurban bayramının rihtımdan vapura binerken yeni bir şehir ziyaret edecekmiş

Bulutlu ve serin bir hava güneş nihayet zuhur ederek hava ısındı ve artık güvertede masmavi bir deniz. Cumhuriyetin onuncu yıl dönümü bayramında Gelize istasyonundan yürüyerek geldiğim Darıca, ilk uğrağımızı Karamürsele; karadeniz kıyılariyle Konya vilâyetindekinden körfezde Ereğliye; suyile havasını ve sahilindeki küçük köşkünde Ahmet İhsan Beyin mecmuasında senelerce Değirmendereye; ismen her kesin bildiği Gölcüğe kazıklıya yolcu aldık. Bayram münasebetiyle gidip gelenler fazla ve iskeleler kalabalık. Karamürsel kasabasının bütün halkını sahilde gördük.

vapurumuzun hareketinden izmit iskelesine yanaştık, İzmit İstanbulun 85 kilometro şarkı cenubisinde bulunduğuna göre, (Tayyar) ismini taşıyan geminin süratnoktasından tayyarelerle purdaki, kamarot İzmite Bozcaadaya ada fevkelâde güzelmiş ve her köyüne gidilebilir, her köyünde misafir kalımlabitirmiş; Hayat fevkelâde ucuzmuş.

şarabının nefaseti ve ucuzluğu

Bozcaada seferine çıkılacağı gün Tayyardan alıp İzmit yahut Bandırma

Denizden İzmitin manzarası cidden güzel. Yüksek birtepenin ta zirvesinden başlıyarak deniz kıyılarına kadar inen, çoğu bahçeli ahşap evleriyle biraz da Beykozu ortasından demiryolu geçen büyük ve uzun caddenin yeni yapılmış bir kaç ta apartıman yaptıranlar ve içlerinde oturanlar

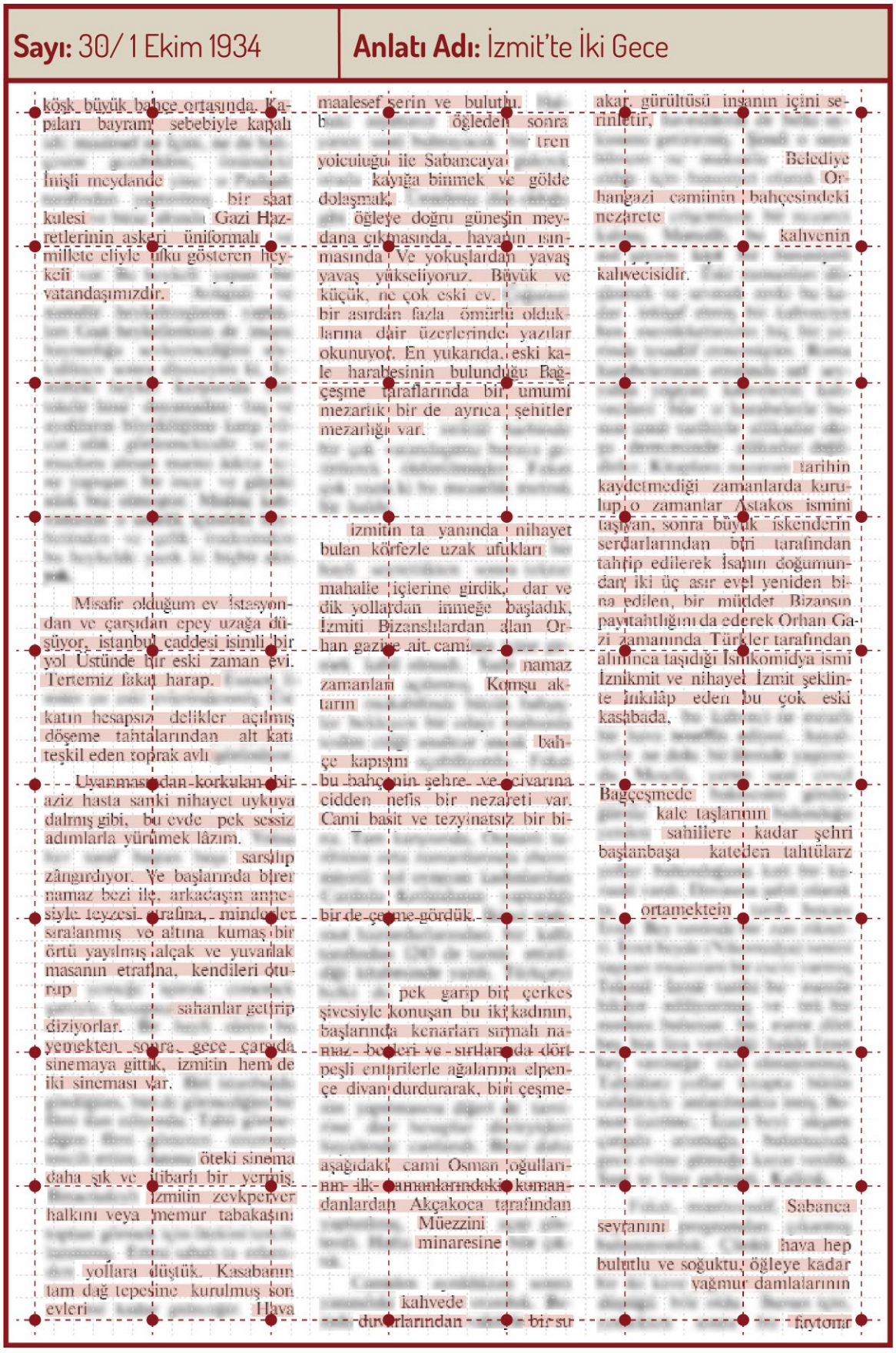
Şömendöfer hattı ile deniz sahilinin arası, İstanbul - İzmit hattı tekmil depolar ve ticaret müesseseleriyle dolu Mal çıkarıp alan gemilerden yükselen vinç gürültüleri, sahile yakın evlerde oturanlara rahat, dekiz uykusu dolu içlerinden gelen veya Anadolu içlerine gidecek olan malları alacak veya getirecek vapur ve gemiler doğrudan doğruya bu limana gelir.

Adapazarındaki büyük çarşı ve ticaret fusta daha az. İzmitin ehemmiyeti daha ziyade askeri, bahri ve idari bir merkez olmasında. Portakal Hafızın kırk odalı konağı!, çeşim bina geniş bahçalı konaklar konak yavruları

kâğıt ve karton fabrikası, İzmitin sönük hayatı Kasabaya yeni bir zenginlik ve re-

Akşam yemeği vaktine kadar denize yakın taraflarda, büyük kışlaya Şömendöfer istasyonunun yukarısındaki tepenin eteklerine Abdülâziz tarafından yaptırılmış kösk şimdi vilâyet dairesi. Bu

Ek 41. İzmit'te İki Gece ağ örümü 2 (Anlatı VI)

Sayı: 30/ 1 Ekim 1934 | **Anlatı Adı:** İzmit'te İki Gece

köşk büyük bahçe ortasında. Kapıları bayram sebebiyle kapalı

İnişli meydande bir saat kulesi Gazi Hazretlerinin askeri üniformalı millete eliyle ülkü gösteren heykeli vatandaşımızdır.

Misafir olduğum ev İstasyondan ve çarşıdan epey uzağa düşüyor, istanbul caddesi isimli bir yol Üstünde bir eski zaman evi. Tertemiz fakat harap.

katın hesapsız delikler açılmış döşeme tahtalarından alt katı teşkil eden toprak avlı

Uyanmasından korkulan bir aziz hasta sanki nihayet uykuya dalmış gibi, bu evde pek sessiz adımlarla yürümek lâzım.

sarsılıp zângırdıyor. Ve başlarında birer namaz bezi ile, arkadaşın annesiyle teyzesi etrafına, mindeler sıralanmış ve altına kumaş bir örtü yayılmış alçak ve yuvarlak masanın etrafına, kendileri oturup

sahanlar getirip diziyorlar.

yemekten sonra gece çarşıda sinemaya gittik, izmitin hem de iki sineması var.

öteki sinema daha şık ve itibarlı bir yermiş. İzmitin zevkperver halkını veya memur tabakaşını

yollara düştük. Kasabanın tam dağ tepesine kurulmuş son evleri Hava

maalesef serin ve bulutlu.

öğleden sonra

tren yolculuğu ile Sabancaya

kayığa binmek ve gölde dolaşmak.

öğleye doğru güneşin meydana çıkmasında, havanın ısınmasında Ve yokuşlardan yavaş yavaş yükseliyoruz. Büyük ve küçük, ne çok eski ev. bir asırdan fazla ömürlü olduklarına dair üzerlerinde yazılar okunuyor. En yukarıda eski kale harabesinin bulunduğu Bağçeşme taraflarında bir umumi mezarlık bir de ayrıca şehitler mezarlığı var.

İzmitin ta yanında nihayet bulan körfezle uzak ufukları

mahalle içlerine girdik, dar ve dik yollardan inmeğe başladık, İzmiti Bizanslılardan alan Orhan gazisine ait cami

namaz zamanları Komşu aktarın

bahçe kapısını

bu bahçenin şehre ve civarına cidden nefis bir nezareti var. Cami basit ve tezyinatsız bir bi-

bir de çeşme gördük.

pek garip bir çerkes şivesiyle konuşan bu iki kadının, başlarında kenarları sırmalı namaz bezleri ve sırtlarında dörtpeşli entarilerle ağalarına elpençe divan durdurarak, biri çeşme-

aşağıdaki cami Osman oğullarının ilk zamanlarındaki kumandanlardan Akçakoca tarafından

Müezzini

minaresine

kahvede

durlarından bir su

akar, gürültüsü insanın içini serinletir.

Belediye Orhangazi camiinin bahçesindeki nezarete

kahvenin

kahvecisidir.

tarihin kaydetmediği zamanlarda kurulup o zamanlar Astakos ismini taşıyan, sonra büyük iskenderin serdarlarından biri tarafından tahrip edilerek İsanın doğumundan iki üç asır evel yeniden bina edilen, bir müddet Bizansın payıtahtlığını da ederek Orhan Gazi zamanında Türkler tarafından alınınca taşıdığı İsmikomidya ismi İznikmit ve nihayet İzmit şeklinte inkılâp eden bu çok eski kasabada.

Bağçeşmede

kale taşlarının

sahillere kadar şehri

başlanbaşa kateden tahtılarz

ortamektein

Sabanca

seyranını

hava hep bulutlu ve soğuktu, öğleye kadar

yağmur damlalarının

fiytonar

Ek 42. İzmit'te İki Gece ağ örümü 3 (Anlatı VI)

Sayı: 30/ 1 Ekim 1934 | **Anlatı Adı:** İzmit'te İki Gece

fabrikası

fabrikaya giden yolun bir kısmı nefiş ve şairane.

, iki tarafı yüksek ağaçlı ve çok gölgeli bir yoldan

düz arazide bataklık yerleri var. İzmitin havasına

bütün orduya kumaş yetiştirebilecek bir halde kurulan fabrika cesim fakat tamamiyle harap.

Büyük bir bahçe içinde bulunan bu fabrikayı hayli bozuk bir yoldan Bentlere

bir soğuk vardı ki, şeytanlar top oynuyordu. Bir az çalı çırpı yakarak ısınmağa çalıştık. Bentlerden ileride bir iki de büyük köy

Bağçeköy büyük ve güzel bir yermiş.

Şehre döndükten sonra, iskele civarında, Sinan tarafından 987'de yapıldığı söylenen Pertev Mehmet paşa camiini

askeri eşya nöbetçi nefer çarşıda muallim

Halk Fırkası hem Halkevi vazifesini gören binayı gezdik. içindeki odaların

Zira bütün İzmit körfezi, eski binalarile İzmit şehri ve hâlâ içinde gezemediğim Sabanca gölü,

Vilâyetin Karadeniz sahili ve o sahile yaklaşan dağlık kısımları da güzelmiş.

İstanbul caddesindeki evine

viç gürültülerinin

Avrupadan gelen ve Avrupaya giden gemlerin götürüp getirdikleri eşyalarla

depoların sıralandığı sahil mahallesinde

hallerin bütün sokakları tenha ve sessizdi. Sade camiarı beyaz parlak perdelerle büsbütün kapanmamış iki barakamsı yerde saz vardı.

şişman ve esmer bir kadın iki sazendenin ortasında tef çalıyor.

üç sazendenin ortasında uzun, beyaz ve boyalı bir kadın

şarkı söylüyordu. Beyoğlunun Melilo ruj ve Londra birahanelerinde

Cene suyu

orta mektepte hocalık ettiği

İzmit kasabası ve İzmitin merkezi bulunduğu Kocaeli vilâyeti

Adapazarında müdürken bu

fabrika harabesine o ağaçlıklı yol kenarında hayli azgın bir köpeğin bekçilik ettiği bir küçük çiftliği

eski pencere camlarına

bir beygirin

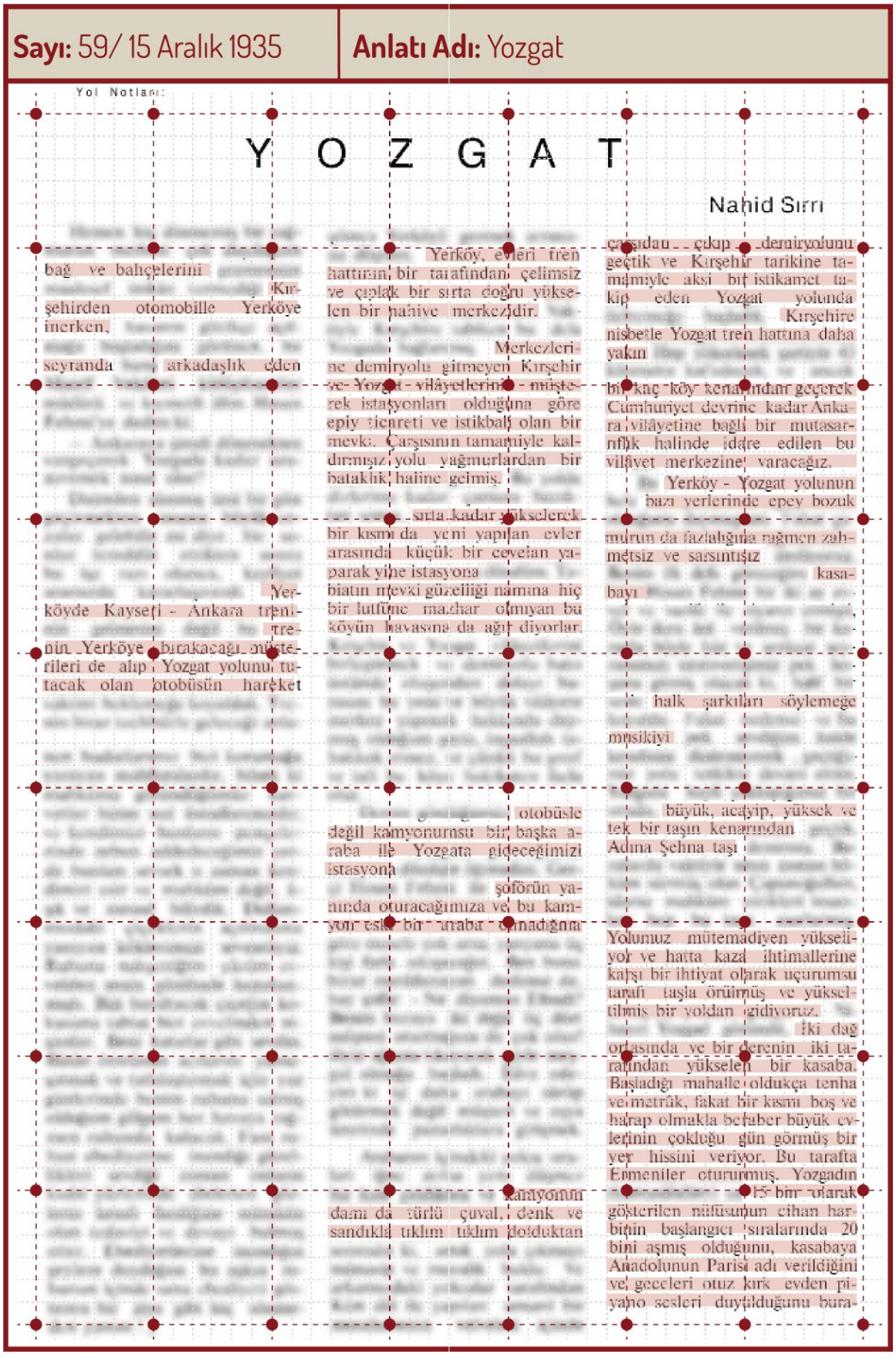
Renk renk ve türlü oymalı üst pencere camlarının kimisi kırılmış ve

Akça koca camiinin yanındaki kahvede

İzmitte geçen ikinci gecenin sabahı dokuzda iskelede bulu- Hava yine serin, yine bulutlu. Ve geldiğimiz vapurdan daha küçük ve o kadar yolsuz bir vapurla, yine aynı iskelelere

Galata rıhtımına

Ek 43. Yozgat ağ örümü 1 (Anlatı VII)

Sayı: 59/ 15 Aralık 1935 | **Anlatı Adı:** Yozgat

Yol Notları:

Y O Z G A T

Nahid Sırrı

bağ ve bahçelerini Kırşehirden otomobille Yerköye inerken, seyranda arkadaşlık eden

Yerköyde Kayseri - Ankara treninin Yerköye bırakacağı müşterileri de alıp Yozgat yolunu tutacak olan otobüsün hareket

Yerköy, evleri tren hattının bir tarafından çelimsiz ve çıplak bir sırta doğru yükselen bir nahiye merkezidir.

Merkezlerine demiryolu gitmeyen Kırşehir ve Yozgat vilâyetlerine müşterek istasyonları olduğuna göre epey ticareti ve istikbali olan bir mevki. Çarşısının tamamiyle kaldırımsız yolu yağmurlardan bir bataklık haline gelmiş.

sırta kadar yükselecek bir kısmı da yeni yapılan evler arasında küçük bir cevelan yaparak yine istasyona bıakın mevki güzelliği namına hiç bir lütfüne mazhar olmıyan bu köyün havasına da ağıt diyorlar.

otobüsle değil kamyonumsu bir başka araba ile Yozgata gideceğimizi istasyona

şoförün yanında oturacağımıza ve bu kamyon eski bir araba olmadığına

kamyonun damı da türlü çuval, denk ve sandıkla tıklım tıklım doldurtan

çeşidau çıkıp demiryolunu geçtik ve Kırşehir tarikine tamamiyle aksi bir istikamet takip eden Yozgat yolunda Kırşehire nisbetle Yozgat tren hattına daha yakın

bir kaç köy kenarından geçerek Cumhuriyet devrine kadar Ankara vilâyetine bağlı bir mutasarrıflık halinde idare edilen bu vilâyet merkezine varacağız.

Yerköy - Yozgat yolunun bazı yerlerinde epey bozuk

murun da fazlalığına rağmen zahmetsiz ve sarsıntısız kasabayı

halk şarkıları söylemeğe

musikiyi

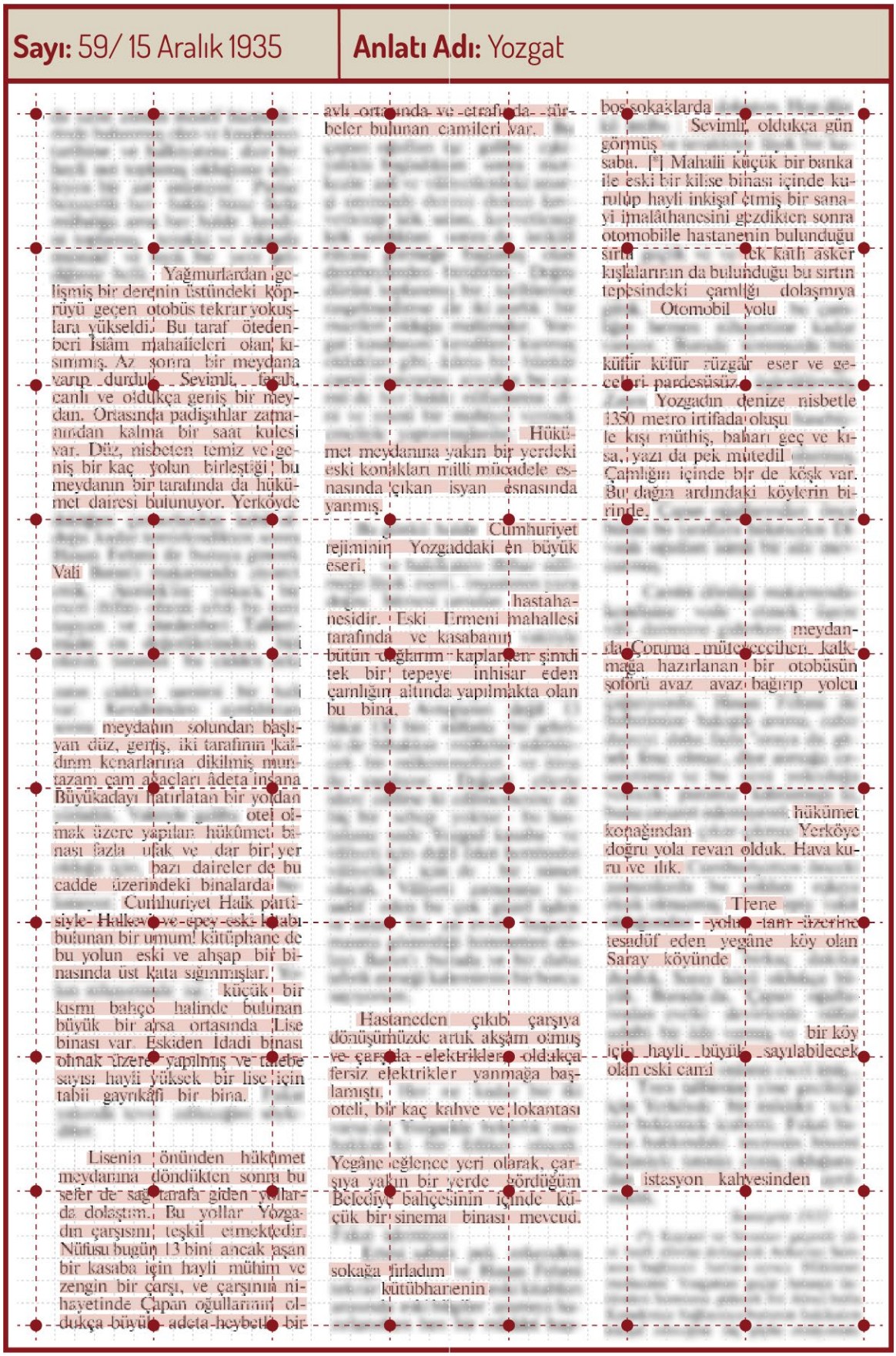
büyük, acayip, yüksek ve tek bir taşın kenarından Adına Şehna taşı

Yolumuz mütemadiyen yükseliyor ve hatta kaza ihtimallerine karşı bir ihtiyat olarak uçurumsu tarafı taşla örülmüş ve yükseltilmiş bir yoldan gidiyoruz.

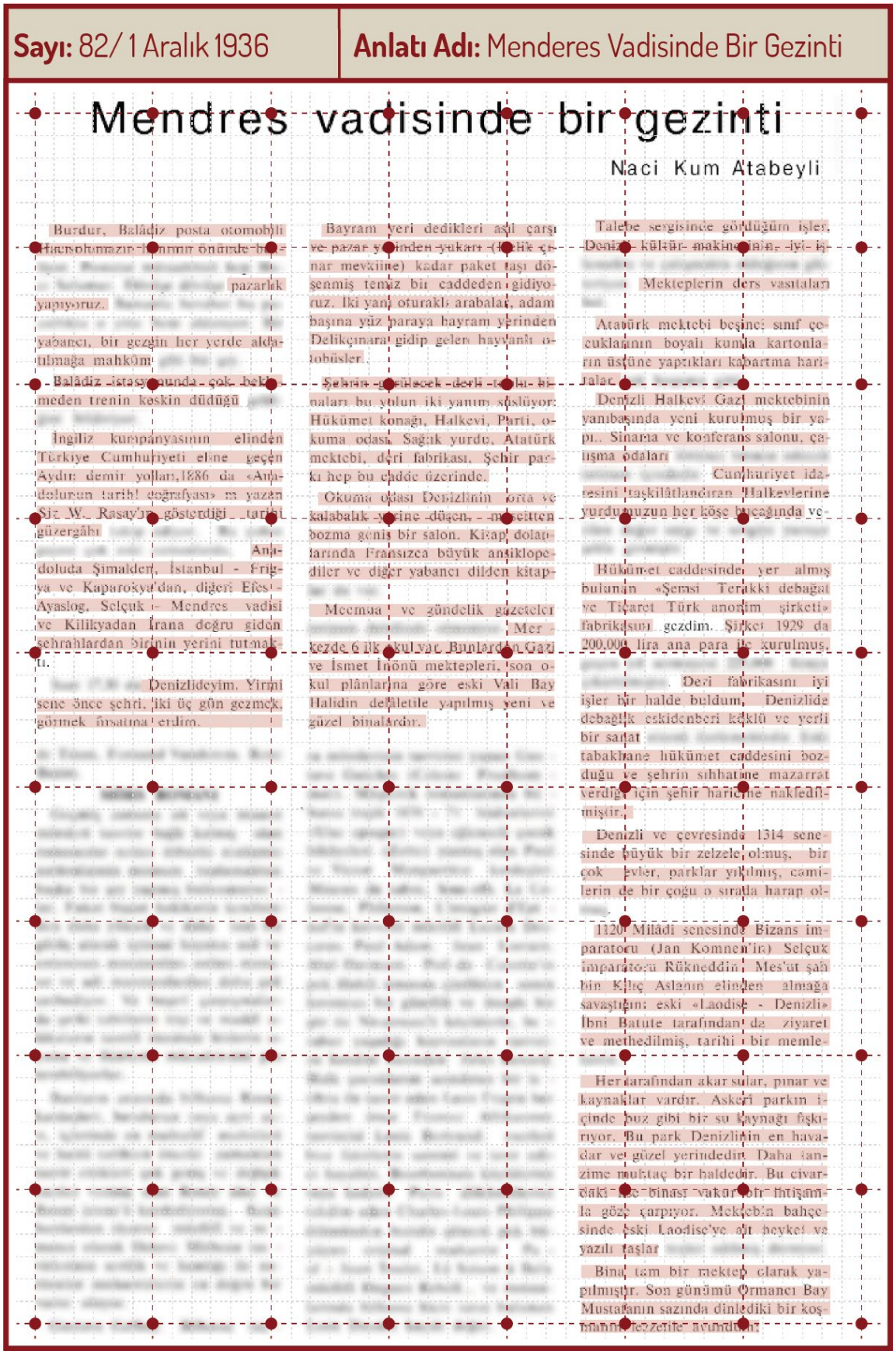
İki dağ arasında ve bir derenin iki tarafından yükselen bir kasaba. Başladığı mahalle oldukça tenha ve metrûk, fakat bir kısmı boş ve harap olmakla beraber büyük evlerinin çokluğu gün görmüş bir yer hissini veriyor. Bu tarafta Ermeniler otururmuş. Yozgadın

15 bin olarak gösterilen nüfusunun cihan harbinin başlangıcı sıralarında 20 bini aşmış olduğunu, kasabaya Anadolunun Parisi adı verildiğini ve geceleri otuz kırk evden piyano sesleri duyulduğunu bura-

Ek 44. Yozgat ağ örümü 2 (Anlatı VII)

Ek 45. Menderes Vadisinde Bir Gezinti ağ örümü 1 (Anlatı VIII)

Sayı: 82/ 1 Aralık 1936 | **Anlatı Adı:** Menderes Vadisinde Bir Gezinti

Mendres vadisinde bir gezinti

Naci Kum Atabeyli

Burdur, Baladiz posta otomobili [illegible] pazarlık yapıyoruz. [illegible] yabancı, bir gezgin her yerde aldatılmağa mahkûm [illegible]

Baladiz istasyonunda çok beklemeden trenin keskin düdüğü [illegible]

İngiliz kumpanyasının elinden Türkiye Cumhuriyeti eline geçen Aydın demir yolları,1886 da «Anadolunun tarihi coğrafyası» m yazan Sir W. Rasay'ın gösterdiği tarihi güzergâhı [illegible] Anadoluda Şimalden, İstanbul - Frigya ve Kaparokya'dan, diğeri Efes - Ayaslog, Selçuk - Mendres vadisi ve Kilikyadan İrana doğru giden şehrahlardan birinin yerini tutmakta.

Denizlideyim. Yirmi sene önce şehri, iki üç gün gezmek, görmek fırsatına erdim.

Bayram yeri dedikleri aşil çarşı ve pazar yerinden yukarı (Halk çınar mevkiine) kadar paket taşı döşenmiş temiz bir caddeden gidiyoruz. İki yanı oturaklı arabalar, adam başına yüz paraya bayram yerinden Delikçınara gidip gelen hayvanlı otobüsler.

Şehrin görülecek derli toplu binaları bu yolun iki yanını süslüyor: Hükümet konağı, Halkevi, Parti, okuma odası, Sağlık yurdu, Atatürk mektebi, deri fabrikası, Şehir parkı hep bu cadde üzerinde.

Okuma odası Denizlinin orta ve kalabalık yerine düşen, mesciten bozma geniş bir salon. Kitap dolaplarında Fransızca büyük ansiklopediler ve diğer yabancı dilden kitaplar [illegible]

Mecmua ve gündelik gazeteler [illegible] Merkezde 6 ilk okul var. Bunlardan Gazi ve İsmet İnönü mektepleri, son okul plânlarına göre eski Vali Bay Halidin delâletile yapılmış yeni ve güzel binalardır.

Talebe sevgisinde gördüğüm işler, Deniz[illegible] kültür makinesinin iyi işleyişi [illegible] Mekteplerin ders vasıtaları [illegible]

Atatürk mektebi beşinci sınıf çocuklarının boyalı kumla kartonların üstüne yaptıkları kabartma hariçalar [illegible]

Denizli Halkevi Gazi mektebinin yanıbaşında yeni kurulmuş bir yapı. Sinema ve konferans salonu, çalışma odaları [illegible] Cumhuriyet idaresini taşkilâtlandıran Halkevlerine yurdumuzun her köşe bucağında ve [illegible]

Hükümet caddesinde yer almış bulunan «Şemsi Terakki debağat ve Ticaret Türk anonim şirketi» fabrikasını gezdim. Şirket 1929 da 200,000 lira ana para ile kurulmuş, [illegible] Deri fabrikasını iyi işler bir halde buldum. Denizlide debağlık eskidenberi kâklü ve yerli bir sanat [illegible] tabakhane hükümet caddesini bozduğu ve şehrin sıhhatine mazarrat verdiği için şehir haricine nakledilmiştir.

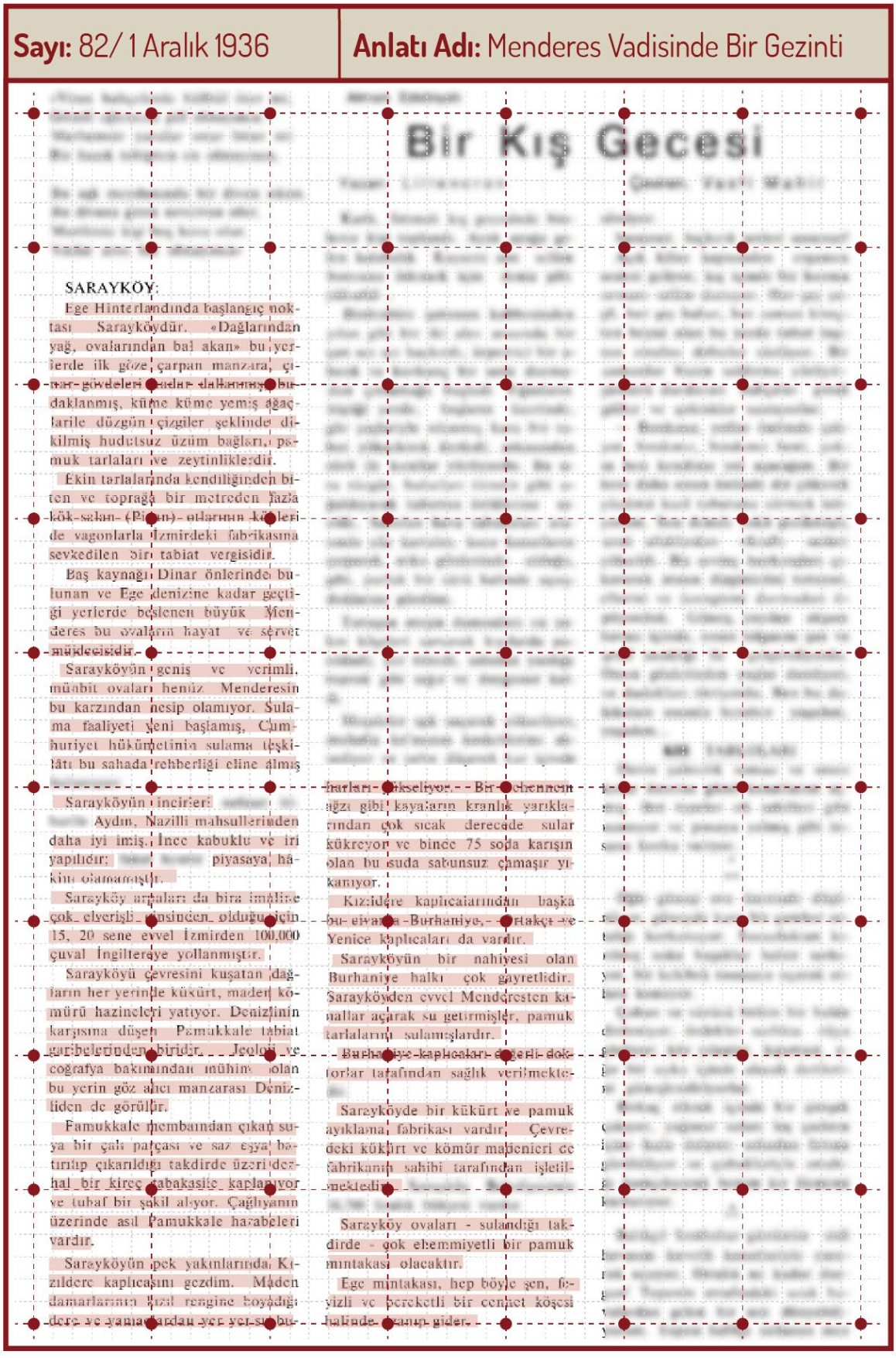
Denizli ve çevresinde 1314 senesinde büyük bir zelzele olmuş, bir çok evler, parklar yıkılmış, camilerin de bir çoğu o sırada harap olmuş.

1120 Miladi senesinde Bizans imparatoru (Jan Komnenis) Selçuk imparatoru Rükneddin Mes'ut şah bin Kılıç Aslanın elinden almağa savaştığını eski «Laodise - Denizli» İbni Batute tarafından da ziyaret ve methedilmiş, tarihi bir memle[illegible]

Her tarafından akar sular, pınar ve kaynaklar vardır. Askeri parkın içinde buz gibi bir su kaynağı fışkırıyor. Bu park Denizlinin en havadar ve güzel yerindedir. Daha tanzime muhtaç bir haldedir. Bu civardaki [illegible] binası vakur bir ihtişamla göze çarpıyor. Mektebin bahçesinde eski Laodise'ye ait heykel ve yazılı taşlar [illegible]

Bina tam bir mektep olarak yapılmıştır. Son günümü Ormancı Bay Mustafanın sazında dinlediği bir koş[illegible]

Ek 46. Menderes Vadisinde Bir Gezinti ağ örümü 2 (Anlatı VIII)

Ek 47. Gene Ağrıya Dair ağ örümü 1 (Anlatı IX)

Sayı: 231/ 15 Şubat 1943 | **Anlatı Adı:** Gene Ağrı'ya Dair

GENE AĞRI'YA DAİR

Türker ACAROĞLU

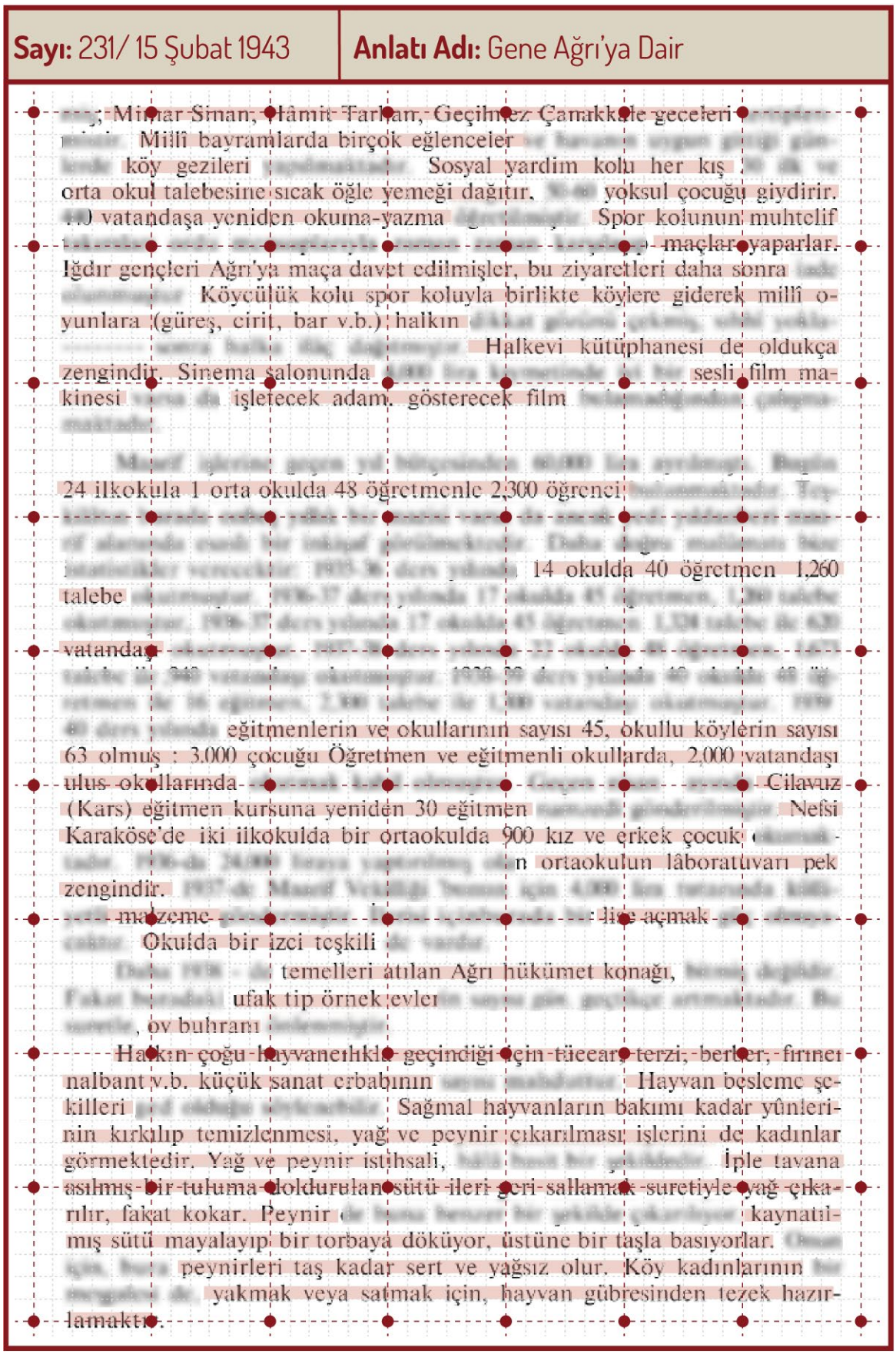
Memlekin hiçbir tarafına benzemiyen; yüksek dağları, otluk yaylaları, bol suları, kudretli toprağı ile [illegible] Ağrı'da [illegible] Ev inşa tarzları, kadın-erkek münasebetleri, maarif, ticaret v.b. bakımından yenilik, başkalık göze çarpacak [illegible]

Ailede kadının büyük bir rolü vardır. Kadın; yazın erkeğiyle birlikte kır ve tarla işlerinde çalıştığı gibi, kışın da evde yün ve tiftikten halılar, seccadeler, kilimler, keçeler dokur ve çorap, eldiven örer. [illegible] tezgâh kullanmadan, [illegible]

[illegible] eski evler, tek kat üzerine basık birkaç odadan ibarettir. [illegible] insanlar hayvanlarla birlikte yatıp kalkarlar; içlerinde yakılan tezeğin kokusu etrafı doldurur. Bu evlerde hamam, mutfak, musluk, çamaşırhane, aptesane tertipleri [illegible] son zamanda yapılanlar, havadar, geniş ve kullanışlıdır. Loş ve rütubetli eski evlerin, ahırların, samanlıkların inşasında kerpiç, taş, çimen ve söğüt, kavak, çam kerestesi gibi basit maddeler [illegible] yeni binaların inşası yeni usul ve mal[illegible] Ev, yol, köprü gibi imar işleri [illegible] imar faaliğine [illegible] Kağızman - Karaköse - Tutak - Malazgirt - Muş ve Karaköse - Patnos - Erciş - Van şoseleri [illegible] Küçük bir yol da Tendürek dağını aşarak Doğu - Bayazıt'tan Van'a gitmektedir. Bu yollar üzerinde kurulan köprülere [illegible] Patnos'ta bir hükümet konağı; [illegible] de Diyadin, Karaköse, Doğu-Bayazıt, Develi (Patnos), Tahir (Eleşkirt), B. — Bulak (Tutak) ta birer jandarma karakolu; [illegible] Taşlıçay (Diyadin), Karabulak, Şeyhli ve Hallaç (D. Bayazıt) ta birer jandarma karakolu, Karaköse'de üç subay evi, D. — Bayazıt, Eleşkirt, Patnos, Tutak ve Diyadin'de jandarma subay evleri, Karaköse'de hükümet konağı, jandarma bölük binası, elli hayvanlık bir tavla yapılmıştır. [illegible] Diyadin ilkokulu, Karaköse ikinci ilkokulu, Halkevi, Patnos ilkokulu, kaymakamlık evi, Eleşkirt'in Amat, Molla-Süleyman, Hanzir ilkokulları, Musun (D. — Bayazıt) ilkokulu, Karaköse aygır deposu, Doğubayazıt kaymakamlık evi, Eleşkirt askerlik şubesi, jandarma binası, ilkokul mahrukat deposu, memleket hastahanesi pavyonu, nümune fidanlığı duvarı. [illegible] inşalar, kârgir ve iklime dayanıklıdır.

Ağrı Halkevi [illegible] güzel bir modern binaya [illegible] mobilyalı büyük bir salona, dört müstakil odaya, bir okuma odasına mâliktir. Dil-tarih-coğrafya, temsil, spor, köycülük ve sosyal yardım kolları, [illegible] 70 konferans, 22 temsil veril-

Ek 48. Gene Ağrıya Dair ağ örümü 2 (Anlatı IX)

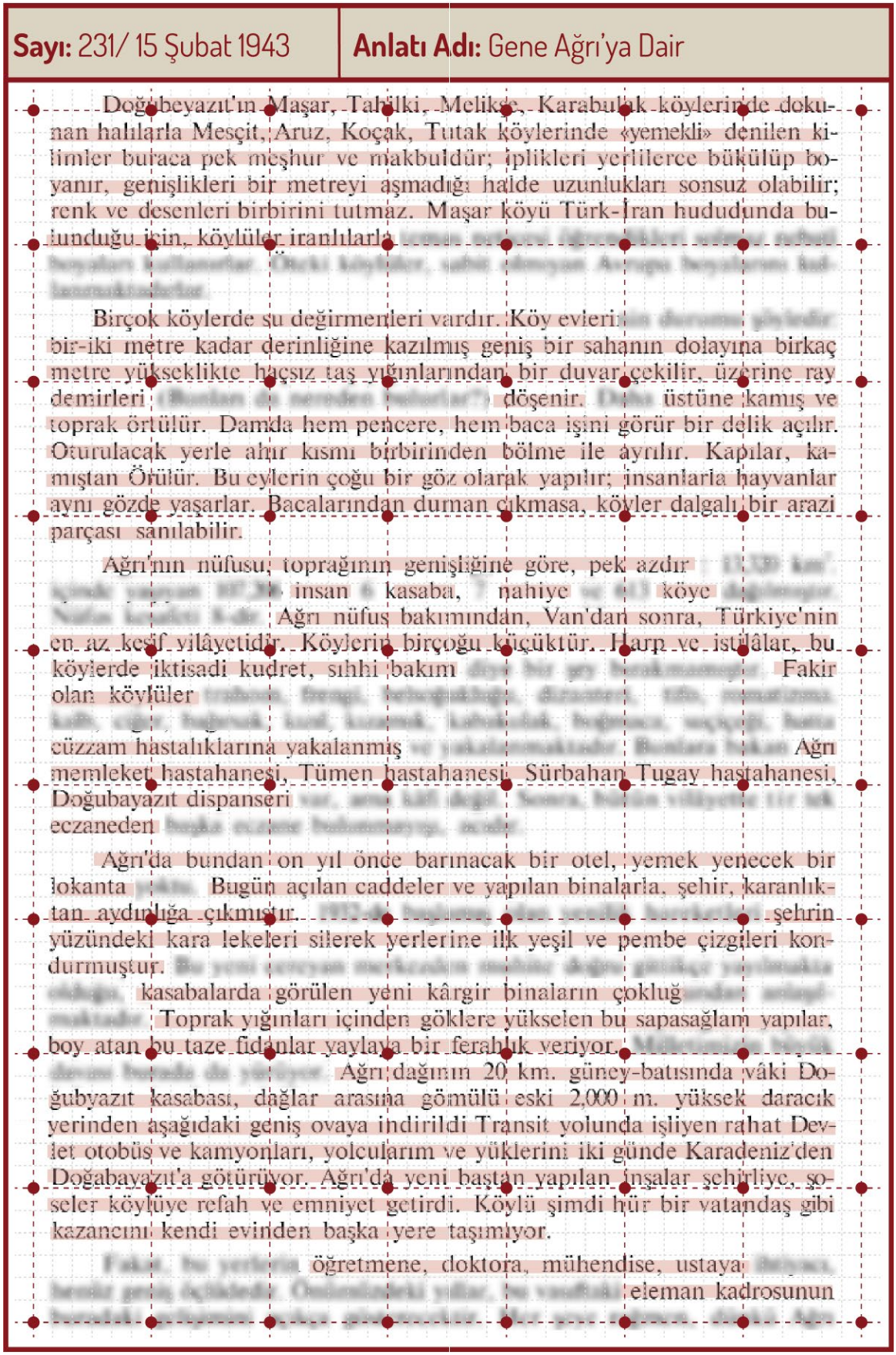
Sayı: 231/ 15 Şubat 1943 | **Anlatı Adı:** Gene Ağrı'ya Dair

...; Mimar Sinan; Hâmit Tarhan; Geçilmez Çanakkale geceleri ... Millî bayramlarda birçok eğlenceler ... köy gezileri ... Sosyal yardım kolu her kış ... orta okul talebesine sıcak öğle yemeği dağıtır, ... yoksul çocuğu giydirir. ... vatandaşa yeniden okuma-yazma ... Spor kolunun muhtelif ... maçlar yaparlar. Iğdır gençleri Ağrı'ya maça davet edilmişler, bu ziyaretleri daha sonra ... Köycülük kolu spor koluyla birlikte köylere giderek millî oyunlara (güreş, cirit, bar v.b.) halkın ... Halkevi kütüphanesi de oldukça zengindir. Sinema salonunda ... sesli film makinesi ... işletecek adam, gösterecek film ...

... 24 ilkokula 1 orta okulda 48 öğretmenle 2,300 öğrenci ... 14 okulda 40 öğretmen 1,260 talebe ... vatandaş ... eğitmenlerin ve okullarının sayısı 45, okullu köylerin sayısı 63 olmuş : 3.000 çocuğu Öğretmen ve eğitmenli okullarda, 2,000 vatandaşı ulus okullarında ... Cılavuz (Kars) eğitmen kursuna yeniden 30 eğitmen ... Nefsi Karaköse'de iki ilkokulda bir ortaokulda 900 kız ve erkek çocuk ... n ortaokulun lâboratuvarı pek zengindir. ... maâzeme ... lise açmak ... Okulda bir izci teşkili ... temelleri atılan Ağrı hükümet konağı, ... ufak tip örnek evler ... ov buhranı ...

Halkın çoğu hayvancılıkla geçindiği için tüccar, terzi, berber, fırıncı, nalbant v.b. küçük sanat erbabının ... Hayvan besleme şekilleri ... Sağmal hayvanların bakımı kadar yünlerinin kırkılıp temizlenmesi, yağ ve peynir çıkarılması işlerini de kadınlar görmektedir. Yağ ve peynir istihsali, ... İple tavana asılmış bir tuluma doldurulan sütü ileri geri sallamak suretiyle yağ çıkarılır, fakat kokar. Peynir ... kaynatılmış sütü mayalayıp bir torbaya döküyor, üstüne bir taşla basıyorlar. ... peynirleri taş kadar sert ve yağsız olur. Köy kadınlarının ... yakmak veya satmak için, hayvan gübresinden tezek hazırlamaktır.

Ek 49. Gene Ağrıya Dair ağ örümü 3 (Anlatı IX)

Sayı: 231/ 15 Şubat 1943 | **Anlatı Adı:** Gene Ağrı'ya Dair

Doğubeyazıt'ın Maşar, Tahilki, Melikçe, Karabulak köylerinde dokunan halılarla Mesçit, Aruz, Koçak, Tutak köylerinde «yemekli» denilen kilimler buraca pek meşhur ve makbuldür; iplikleri yerlilerce bükülüp boyanır, genişlikleri bir metreyi aşmadığı halde uzunlukları sonsuz olabilir; renk ve desenleri birbirini tutmaz. Maşar köyü Türk-İran hududunda bulunduğu için, köylüler iranlılarla

Birçok köylerde su değirmenleri vardır. Köy evleri bir-iki metre kadar derinliğine kazılmış geniş bir sahanın dolayına birkaç metre yükseklikte hâçsız taş yığınlarından bir duvar çekilir, üzerine ray demirleri döşenir. Üstüne kamış ve toprak örtülür. Damda hem pencere, hem baca işini görür bir delik açılır. Oturulacak yerle ahır kısmı birbirinden bölme ile ayrılır. Kapılar, kamıştan Örülür. Bu eylerin çoğu bir göz olarak yapılır; insanlarla hayvanlar aynı gözde yaşarlar. Bacalarından duman çıkmasa, köyler dalgalı bir arazi parçası sanılabilir.

Ağrı'nın nüfusu, toprağının genişliğine göre, pek azdır insan kasaba, nahiye köye Ağrı nüfus bakımından, Van'dan sonra, Türkiye'nin en az kesif vilâyetidir. Köylerin birçoğu küçüktür. Harp ve istilâlar, bu köylerde iktisadi kudret, sıhhi bakım Fakir olan köylüler cüzzam hastalıklarına yakalanmış Ağrı memleket hastahanesi, Tümen hastahanesi, Sürbahan Tugay hastahanesi, Doğubayazıt dispanseri eczaneden

Ağrı'da bundan on yıl önce barınacak bir otel, yemek yenecek bir lokanta Bugün açılan caddeler ve yapılan binalarla, şehir, karanlıktan aydınlığa çıkmıştır. şehrin yüzündeki kara lekeleri silerek yerlerine ilk yeşil ve pembe çizgileri kondurmuştur. kasabalarda görülen yeni kârgir binaların çokluğ Toprak yığınları içinden göklere yükselen bu sapasağlam yapılar, boy atan bu taze fidanlar yaylaya bir ferahlık veriyor. Ağrı dağının 20 km. güney-batısında vâki Doğubyazıt kasabası, dağlar arasına gömülü eski 2,000 m. yüksek daracık yerinden aşağıdaki geniş ovaya indirildi Transit yolunda işliyen rahat Devlet otobüs ve kamyonları, yolcularım ve yüklerini iki günde Karadeniz'den Doğabayazıt'a götürüyor. Ağrı'da yeni baştan yapılan inşalar şehirliye, soseler köylüye refah ve emniyet getirdi. Köylü şimdi hür bir vatandaş gibi kazancını kendi evinden başka yere taşımıyor.

öğretmene, doktora, mühendise, ustaya eleman kadrosunun

Ek 50. Ağrı Dönüşü ağ örümü (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

AĞRI DÖNÜŞÜ

Türker ACAROĞLU

Vatan hizmetine çağırılmaklığım [illegible] İstanbul'a [illegible] Devlet otobüslerine binip Erzurum istikametinde [illegible] hava serindi; dolayda görülen Ağrı ve Tendürek [illegible] dağların üzerine kar düşmüştü. Ağrı dağının Sürbahan köyünden [illegible] manzarası [illegible] korku, hem güzellik hisleri uyandırdı. Geçen kış ve [illegible] yağmış bol karla örtülü beyaz ve sivri tepesinin altında çıplak ve boz bir manzara muhteşem büyüklüğü ile göze çarpıyordu. Bu tek parça dağ korkunç gürültülerle durmadan homurdanır, kayalar durmadan parçalanır, sular durmadan çukurlara iner!

Doğubeyazıt'ta [illegible]. Abdigâr mahallesinde ve bir çarşı içindeki çeşmeden suyunu ancak temin edebilen kasabanın iktisadî hayatı dar ve mahduttur. Kızıldize'den Diyadin'e [illegible] Taşlıçay köyünde [illegible] Karaköse'ye [illegible] Karaköse - Eleşkirt ovası otobüsle [illegible]. Başka bir adı da Toprakkale olan Eleşkirt, eski bir köy gibi, söğüt ağaçları arasından ufak derelerin aktığı, fundalıklardan koyun, keçi, sığır, at sürülerinin otlatıldığı, fakir bir kasabacıktır. Meşhur Tabir geçidini [illegible] meskûn mahal [illegible] Halkın «Gedik» dediği bu geçit, Deveboynunu [illegible] Şoförümüz, masal anlatırcasına: «Kışın buradan kuş uçmaz, kervan geçmez! [illegible] yağmur mevsiminde çok güç aşıldığını [illegible] daha ıssız, bundan daha kıvrıntılı [illegible] Sipsivri tepelere karlar düşerken, halk, yamaçlarda kuru otları biçmekle uğraşıyor. Tahir'i yolculardan [illegible] Kop'a benzetiyordu. Orada da burada [illegible] kış sığınakları varmış. Ezelî uykusunu uyumakta olan sıra dağlar, çırçıplak ve kupkuru!. Geçidin bitim noktasında üç yeni binasıyla daha uzaklardan seçilen Tahirköy [illegible] Tezek yığınları içinde yere gömülmüş [illegible], koyunları ve kadınlarının boluğu [illegible] Renkli fistanlar giymiş bu kadınlar, pek serbest dolaşıyorlar.

Aras mevkiinde Velibaba boğazının dar ve sarp yolunu [illegible] Horasan'da Sarıkamış'tan gelen şose ve dekovil [illegible] Rus istilâcılarının çabuk elden yapıp savuştuğu bu dar hat, [illegible] Bingöl dağlarından çıkan Aras suyunun 80 km. doğuda Pasin suyu ile birleştiği nokta [illegible] Atatürk'ün doğuda ayak bastığı son nokta olan burada, yedi kemer üzerine oturtulmuş tarihî Çobandede köprüsü var. İki su, ustaca yapılmış taş köprü altında randevu vermişçesine birbirine kavuşur. [illegible] Aras'ın akıntısı, gayet hızlı. Pasin suyu, küçük bir dere,

Ek 51. Ağrı Dönüşü ağ örümü 2 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

koca Pasin ovasını aşılar. Ksenefon seyahatnamesinde (M.Ö.400) Pasis adıyla geçen bu ovada [illegible], üç kıtaya asırlarca hükmetmiş bir devletin -Osmanlı Devletinin- [illegible].

Çok muntazam bir şoseden ilerleyerek, Büyük harpte Türk - Rus ordularının baskın muharebeleriyle şöhret almış Köprüköy'ü [illegible] Badicivan köyüne, [illegible] Pasin ovasını Aşağı-Pasin ve Yukarı-Pasin olarak ikiye bölen Hasankale, Ulu camisi ve yüksek kalesiyle görülecek bir kaplıca şehridir. [illegible] Yaz mevsiminde bütün doğu Anadolu ziyaretçilerini çeken kaplıcalar, Zülkadir Oğullarından sonra, tamir yüzü [illegible] tatlı suya, iyi bir otele, zararsız lokantalara sahip olan Hasankale, yarım kalabalık bir turist ve petrol merkezi olabilir; kaplıcalar yalanında petrol sızıntıları [illegible].

Yol bizi az bir meyille artık Debeboynu'na çıkarıyor. Otobüs büyük bir süratle Erzurum'a doğru [illegible]. Görünen, Kars kapısıdır. Erzurum içindeyiz. Trabzon'a [illegible] doğu Anadolu'nun en büyük şehrini gezelim!

Palandöken dağları eteğinde Erzurum, sadece tarihî eserleri bakımından değil, aynı zamanda yeni [illegible] Devlet mahallesi [illegible] Konya'da olduğu gibi, burada da Selçuk büyüklerinin mezarları dernek olan birçok süslü kümbetler var. Şehrin ortasında XI. asırda sultan Alâettin Keykûbat'ın kızı tarafından yaptırılan çifte minareli medrese, bugün bir müze olarak kullanılmaktadır. Yakınlık sayısız âlimler yetiştirmiş olan bu ilim ocağı, Osmanlılar zamanında cephanelik olarak kullanıldığı için, Ruslar tarafından kısmen tahrip [illegible]. Son yıllarda bu eşsiz âbidemiz, [illegible] — Lalapaşa camii, Mimar Sinan'ın eseridir. Kışla, okul ve istasyon binaları da görülecek yerler. Ortaçağda şehir, önemli bir ticarî - askerî merkezdi [illegible] Devlet mahallesi, Ankara'daki Bakanlıkların küçük bir örneği olarak [illegible]. Bu taraflara gelecek her seyyah, Erzurumlu görmeden gidecek olursa; doğu Anadolu'nun modern çehresine [illegible].

Trabzon yolunda ilk uğrağımız, Ilıca [illegible]. Büyük ziyaretçilerin dertlerine derman bu kaplıca için yeni binalar yapılmışsa da, ağaç ve yeşil bulunmadığından, toz ve dumandan [illegible]. Yeni demiryoluna muvazi, ilerliyoruz. Yokla kısacık boyları, sağlam bedenleri, esmer kırmızısı yüzleri, iri gözleri ve kara bıyıkları ile doğu tiplerini tarla işleriyle uğraşır [illegible]. Erkekleri düzgünce giyindiği halde kadınları oldukça perişan bir kıyafet taşıyan bu halk, dünya olaylarından habersizce, sakin çalışıyor, ekinlerini harman ediyor. Kandilli, eski bir köy, ama yeni yol bakımevinde açmış çeşit renkli çiçekler onu güzelleştiriyor. Aşkale'nin yeni istasyon

Ek 52. Ağrı Dönüşü ağ örümü 3 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

binası, kasabadan at ötede yapılmış; burada birkaç yeni yapı daha görülüyor. Nefsi Aşkale kazası, herhangi bir köyden farksızdır.

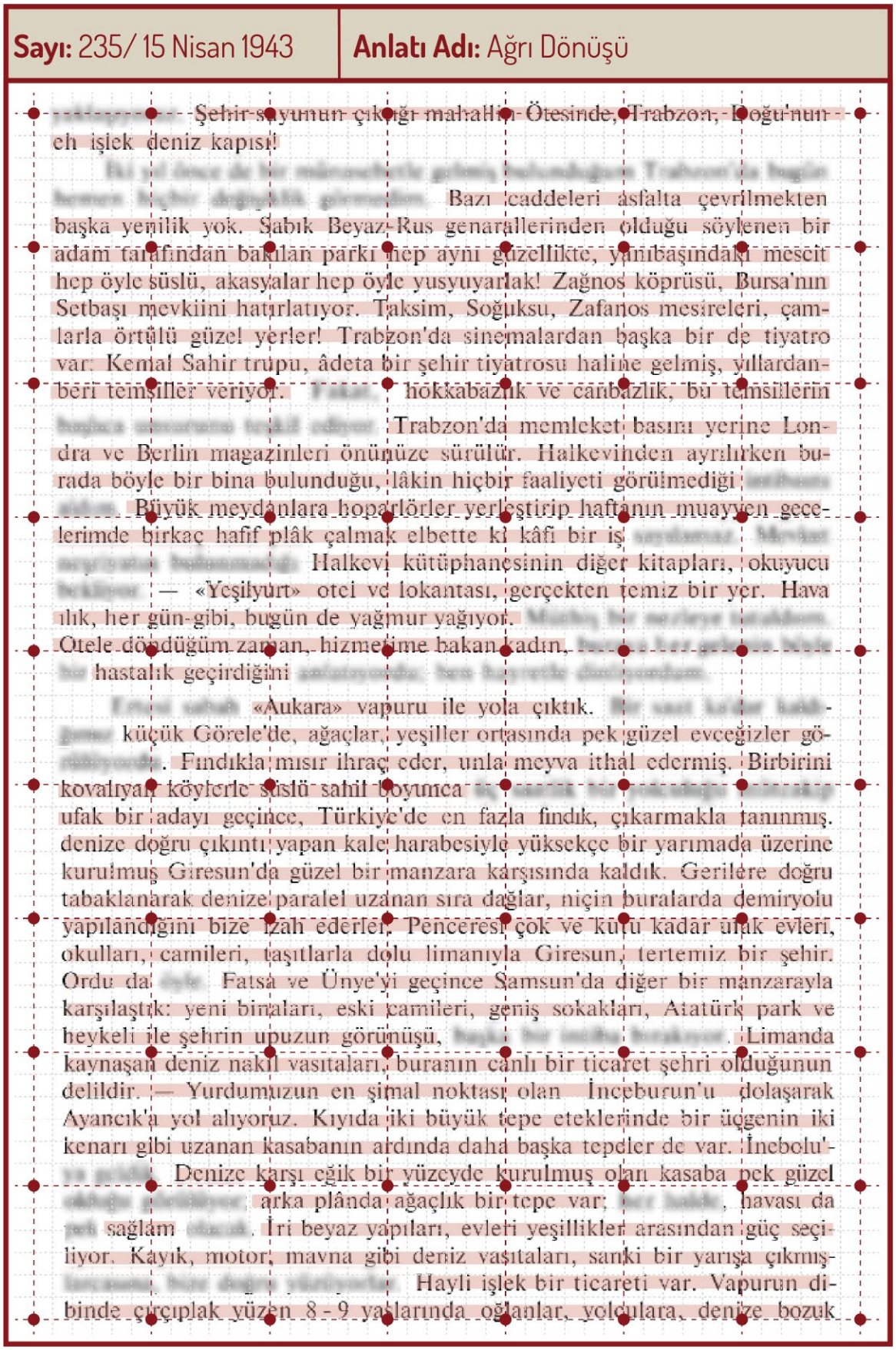
Şimdi artık Kop dağına yaklaşıyoruz. İşte, Kop eteklerinde derin bir uçurum içinde durak yerlerinden biri, Pınarkapan! Halk burada nakliyatını eşek ve kağnılarla yapıyor. Virajlarının sayısızlığı ile meşhur Kop dağına tırmanıyoruz. Beş yıl önce yapılmış olan kış sığınaklarında, yol bakımevlerinde büyük çanlar, her türlü sıhhî yardım malzemesi bulmak kabil. Kop'un 2,500 metre yüksek bir noktasında; alabildiğine geniş, alabildiğine sonsuz ufuklara hâkim bir yerdeyiz. Kötü bir anlatıcı olduğum için, birkaç kelimeyle size anlatmak istediğim bu manzarayı, uzun boylu tasarladım. Gözümün önüne serilmiş dağlar, vadiler, göller, ırmaklar benden pek uzak meşalede duruyorlar. Köyler ve kasabalar, sanki ufak bir karınca yuvası! Her taraf sessiz, her taraf çıplak, her taraf bomboş! Düşüncelerim beni namütenahiliğe sürüklüyor; kendimi büyük, pek büyük bir adam sanıyorum, hattâ Prometa ile kıyaslıyorum. Ebedî hayata mazhar bir ilâh gibiyim! — Aynı noktada dönüp dolaşarak geçtiğimiz, az sonra geçeceğimiz yolları görüyoruz. Büyük harp burada onbinlerce Türkü dondurmuş; şimdi de Türk burada tabiatın hakkından gelmiştir.

Kop karakolu ve hanlarını geçtikten sonra Maden'de çelikli bir çeşmenin soğuk sularından içtik. Sık sık görülen bu küçük transit çeşmelerinde daima duru soğuk sular akıyor. Hele «Ali Çetinkaya» çeşmesinin dünyalar değerinde bir suyu var. Öğlen üstü Bayburt'a geldik. Otobüs burada yarım saat kalacağından, yemek yiyebiliriz, gezebiliriz de. Çoruh nehri üzerindeki köprüsü, tarihî kale ve camii, saat kulesi, orta okulu, elektrik fabrikası ile Bayburt canlı ve sevimli bir kasaba; yeni inşaatlar da çehresini büsbütün değiştireceğe benziyor.

Zigana dağı önünde bir köprü üstünde başlamış bulunan Gümüşane sınırından ötede yol, biraz daha iyi. Hadrak ve Keçikale'den sonra Gümüşane geliyor. Ancak on dakika durduğumuz burarun da iyi bir suyu var. ama elektriği yok. Fuadiye otelinden şehrin görünüşü, çok güzel. Ağaç, ağaç.. Her taraf ağaç ve su dolu. Upuzun şehir yolunun iki yanı bahçeli evlerle süslü.Merkezde kasap bulunmadığı için, günlük et ihtiyacı Bayburt kazasından temin olunurmuş! Yol bazı yerlerde korkunç uçurumlara kayıp gitmişse de, daimi bir faaliyetle tamir edilmektedir. Artık Zigana dağına tırmanıyoruz. Ziganaları anlatabilecek kalem ya uzun, ya veciz olmalı. Zengin, muhteşem bir panorama ne demek olduğunu ben ilkin Ziganalar'da öğrendim. Torul'u geçince Zigana köyü ve karakolunda gördüğümüz halk, boy ve profil itibariyle, doğu Anadolu'nun iç kısımlarında görülen halka benzemiyordu; bunlar daha uzun boylu, sarı saçlı, grek burunlu idiler. Mısır ve tütün işleriyle uğraşıyorlardı.

Asfaltla kıyaslanabilecek yolumuz bazan düz, bazan kıvrık uzayıp gidiyor. Sarp kayalar ardında, Hamsiköy, bütün Doğu'nun, muhakkak, en güzel yeri. Burada tatlı bir «hamsi» çorbası içtikten bir saat sonra, Maçka! Değirmen deresinin suladığı dar ve yeşil bir vadiye iniyoruz. Trabzon'a

Ek 53. Ağrı Dönüşü ağ örümü 4 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

Şehir stadyumun çıktığı mahallenin Ötesinde, Trabzon, Doğu'nun eh işlek deniz kapısı!

Bazı caddeleri asfalta çevrilmekten başka yenilik yok. Sabık Beyaz-Rus generallerinden olduğu söylenen bir adam tarafından bakılan parkı hep aynı güzellikte, yanıbaşındaki mescit hep öyle süslü, akasyalar hep öyle yusyuyarlak! Zağnos köprüsü, Bursa'nın Setbaşı mevkiini hatırlatıyor. Taksim, Soğuksu, Zafanos mesireleri, çamlarla örtülü güzel yerler! Trabzon'da sinemalardan başka bir de tiyatro var. Kemal Sahir trupu, âdeta bir şehir tiyatrosu haline gelmiş, yıllardanberi temsiller veriyor. Fakat hokkabazlık ve canbazlık, bu temsillerin

Trabzon'da memleket basını yerine Londra ve Berlin magazinleri önünüze sürülür. Halkevinden ayrılırken burada böyle bir bina bulunduğu, lâkin hiçbir faaliyeti görülmediği

Büyük meydanlara hoparlörler yerleştirip haftanın muayyen gecelerimde birkaç hafif plâk çalmak elbette ki kâfi bir iş

Halkevi kütüphanesinin diğer kitapları, okuyucu

— «Yeşilyurt» otel ve lokantası, gerçekten temiz bir yer. Hava ılık, her gün gibi, bugün de yağmur yağıyor.

Otele döndüğüm zaman, hizmetime bakan kadın,

hastalık geçirdiğini

«Aukara» vapuru ile yola çıktık.

küçük Görele'de, ağaçlar, yeşiller ortasında pek güzel evceğizler gö-

. Fındıkla mısır ihraç eder, unla meyva ithal edermiş. Birbirini kovalıyan köylerle süslü sahil boyunca

ufak bir adayı geçince, Türkiye'de en fazla fındık, çıkarmakla tanınmış. denize doğru çıkıntı yapan kale harabesiyle yüksekçe bir yarımada üzerine kurulmuş Giresun'da güzel bir manzara karşısında kaldık. Gerilere doğru tabaklanarak denize paralel uzanan sıra dağlar, niçin buralarda demiryolu yapılandığını bize izah ederler. Penceresi çok ve kutu kadar ufak evleri, okulları, camileri, taşıtlarla dolu limanıyla Giresun, tertemiz bir şehir. Ordu da Fatsa ve Ünye'yi geçince Samsun'da diğer bir manzarayla karşılaştık: yeni binaları, eski camileri, geniş sokakları, Atatürk park ve heykeli ile şehrin upuzun görünüşü, Limanda kaynaşan deniz nakil vasıtaları, buranın canlı bir ticaret şehri olduğunun delildir. — Yurdumuzun en şimal noktası olan İnceburun'u dolaşarak Ayancık'a yol alıyoruz. Kıyıda iki büyük tepe eteklerinde bir üçgenin iki kenarı gibi uzanan kasabanın ardında daha başka tepeler de var. İnebolu'

Denize karşı eğik bir yüzeyde kurulmuş olan kasaba pek güzel

arka plânda ağaçlık bir tepe var; , havası da pek sağlam . İri beyaz yapıları, evleri yeşillikler arasından güç seçiliyor. Kayık, motor, mavna gibi deniz vasıtaları, sanki bir yarışa çıkmış-

Hayli işlek bir ticareti var. Vapurun dibinde çırçıplak yüzen 8 - 9 yaşlarında oğlanlar, yolculara, denize bozuk

Ek 54. Ağrı Dönüşü ağ örümü 5 (Anlatı X)

Sayı: 235/ 15 Nisan 1943 | **Anlatı Adı:** Ağrı Dönüşü

MACERA

Beyaz tomurcularla gel, ey hatıra.
Penceremize boşalt baharı.
Geti dalgaların öpücüğünü rüzgâr
Unutacağız rüyalarımızda Allahı.

Bir bebek gülüşü ile gel, ey hatıra;
Duyulan kanat sesleridir kuşların.
Bir anne kucağında biten macera,
Masum penbeliğinde sabahların.

Şükrü Enis REGÜ

para atacak olurlarsa derhal yakalayabileceklerini bağırıyorlar. .Biz de atıyoruz. Tek birini deniz dibine inmeğe bırakmayarak tutuyorlar. Bu çeşit bir marifeti ilkin burada gören deniz yolcuları, İnebolu'dan, çocuklarının denizciliğine hayran olarak ayrılıyorlar. Şimdi artık Kerempe burnunu dönüyoruz. Bağ ve bahçeli sırtlar, yemyeşil ve ağaçlık; her taraf ormanlıktır. Pek uzakta bir tepedeki fabrika, vapurumuzu düdükle selâmlıyor.

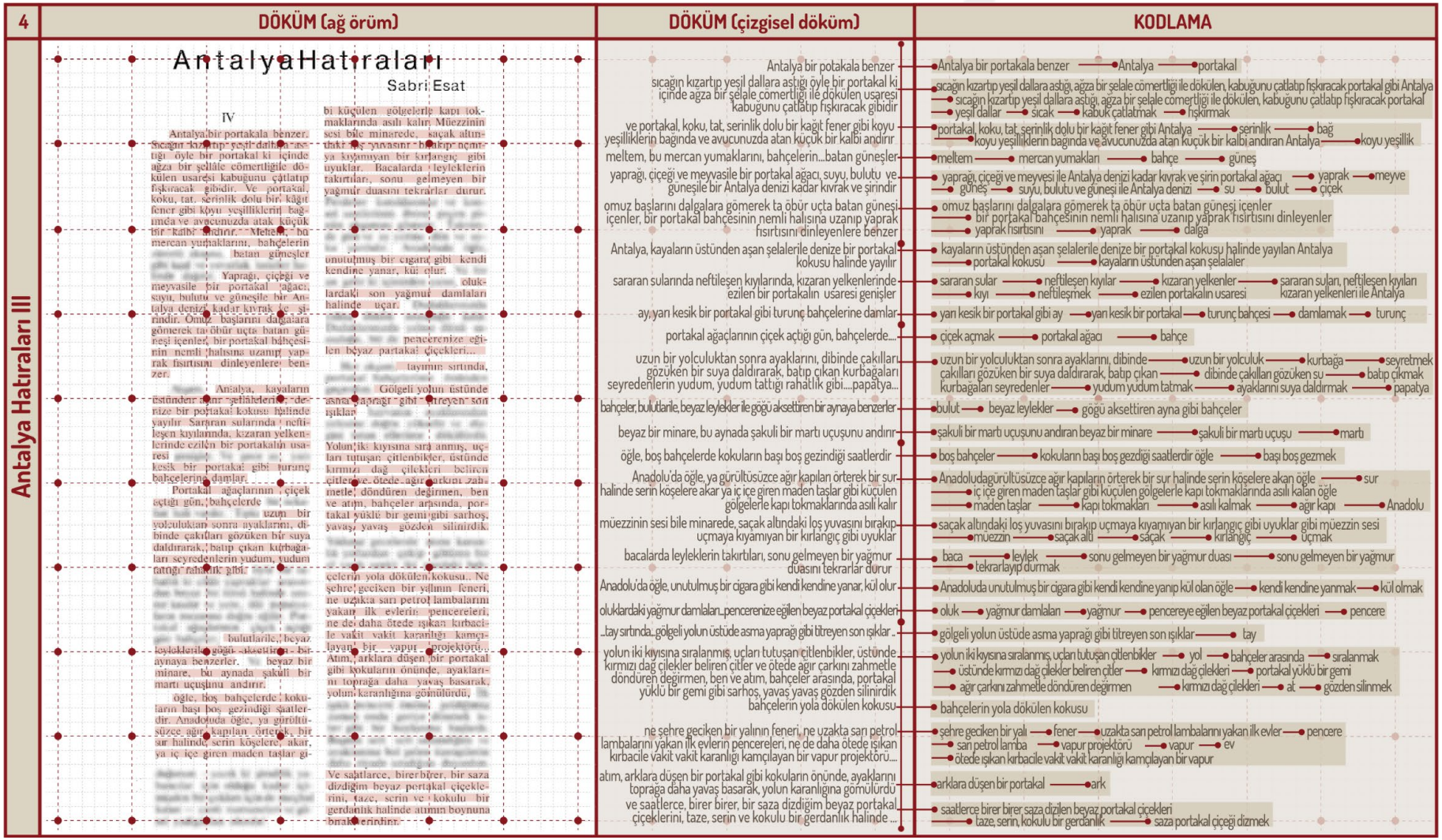
Güvertede milî oyunlar oynanıyor: zeybek, bar, horon v.b. Balkandaki «horo» ile bizim «horon» arasında küçük bir ayrılık varsa, o da ritme aittir. Yalınayak namaz kılan ihtiyarlar, köşekapmaca oynayan çocuklar yanında kumara vakit bulabilen gençler var. Güverte yolcuları, hayvanlarla birlikte düşüp kalkıyorlar.

Zonguldak ve Ereğli'yi, nasılsa, göremedim. Sonbahar ortalarında Karadeniz, yaz aylarında gibi sakin ve masmavi. Boğaz'ın harikulade görünüşü, ansızın, önümüze serildi; sergi, iki saat fasılasız devam etti. Bu bir seyahat mı yoksa bir tenezzüh müydü? Ben de anlayamadım.

Ek 55. Antalya Hatıraları II döküm ve kodlama adımları (Anlatı II)

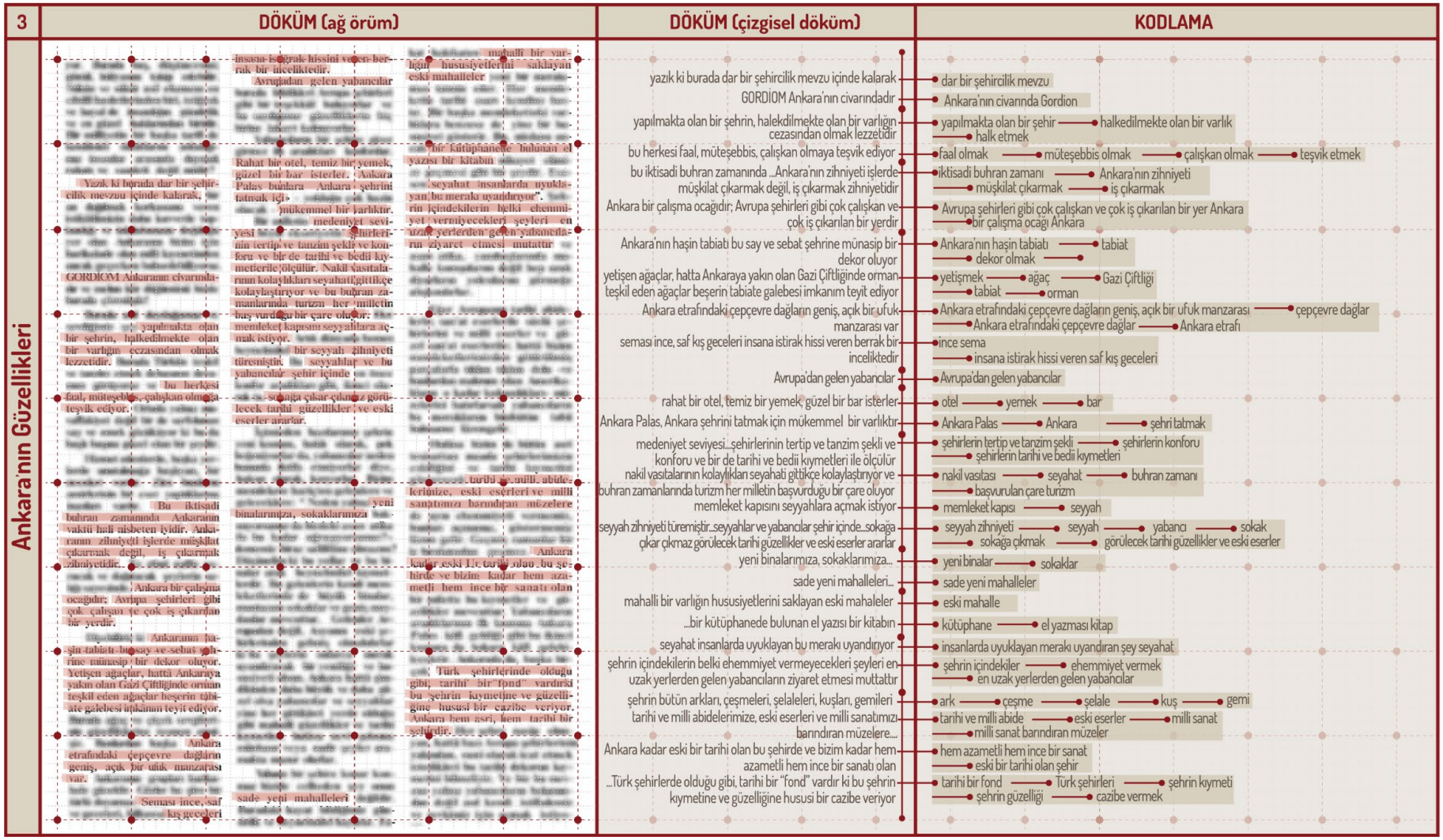
Ek 56. Antalya Hatıraları III döküm ve kodlama (Anlatı III)

Ek 57. Ankara'nın Güzellikleri döküm ve kodlama 1 (Anlatı IV)

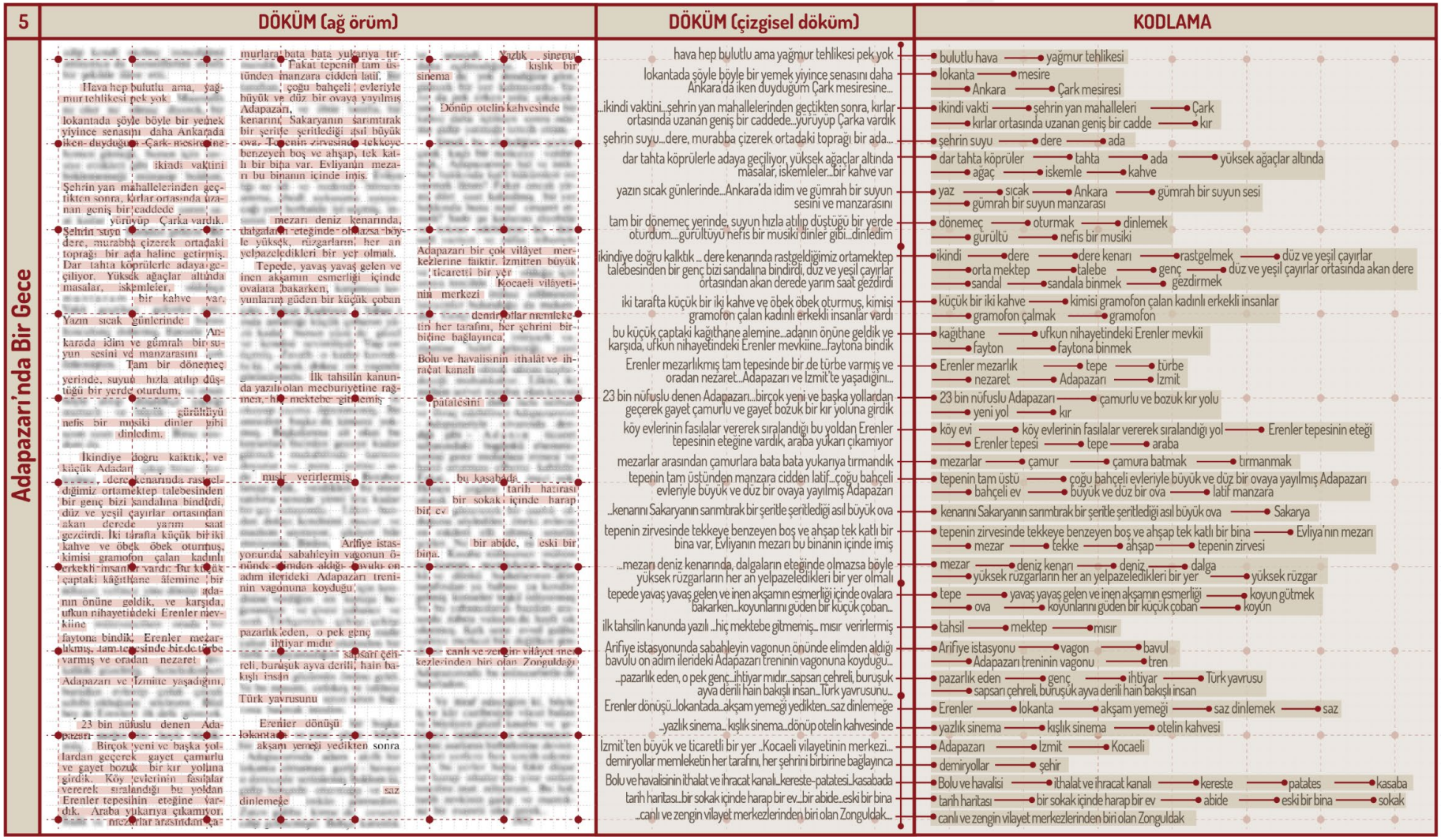
Ek 58. Ankara'nın Güzellikleri döküm ve kodlama 2 (Anlatı IV)

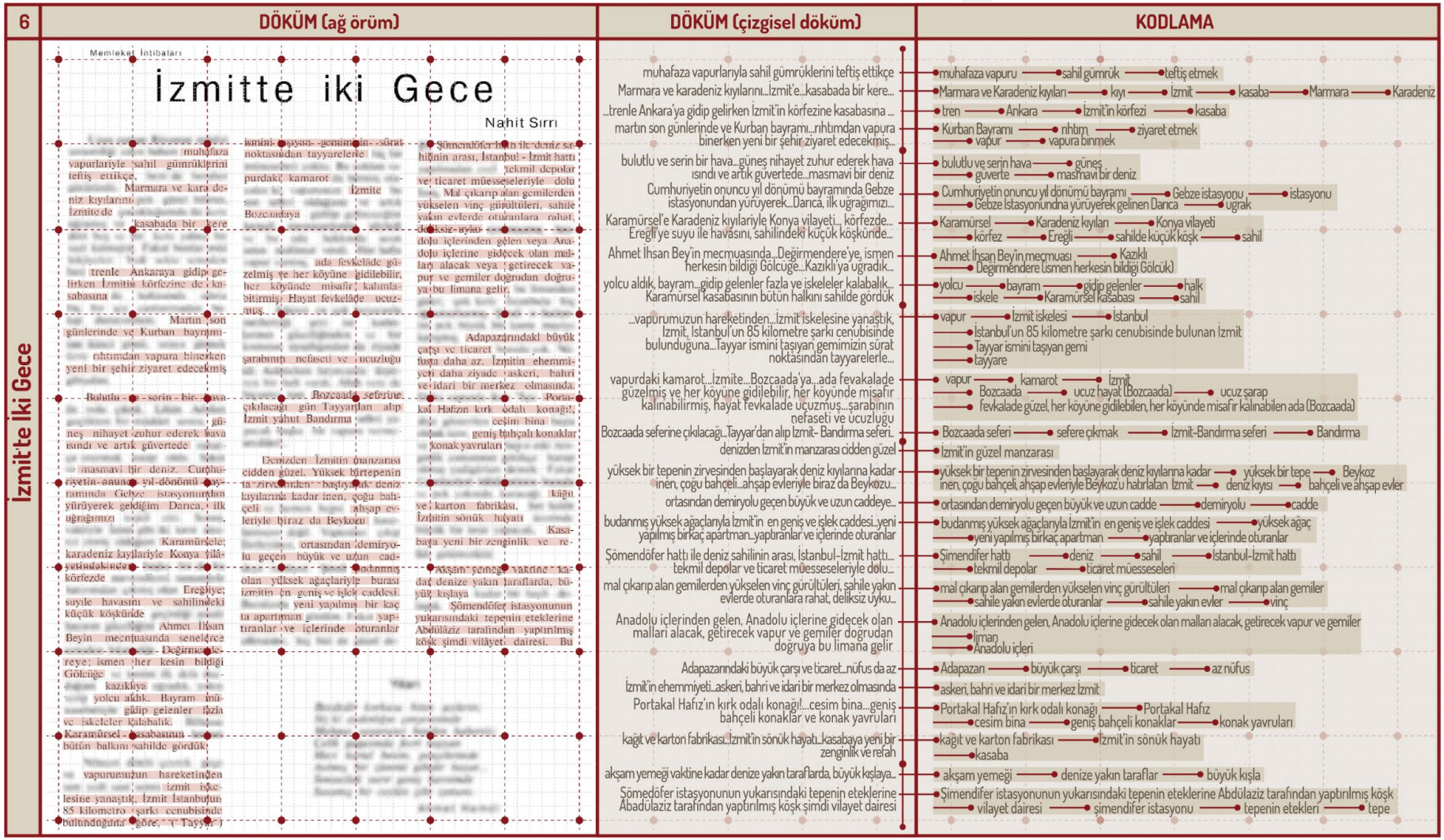
Ek 59. Adapazarı'nda Bir Gece döküm ve kodlama 1 (Anlatı V)

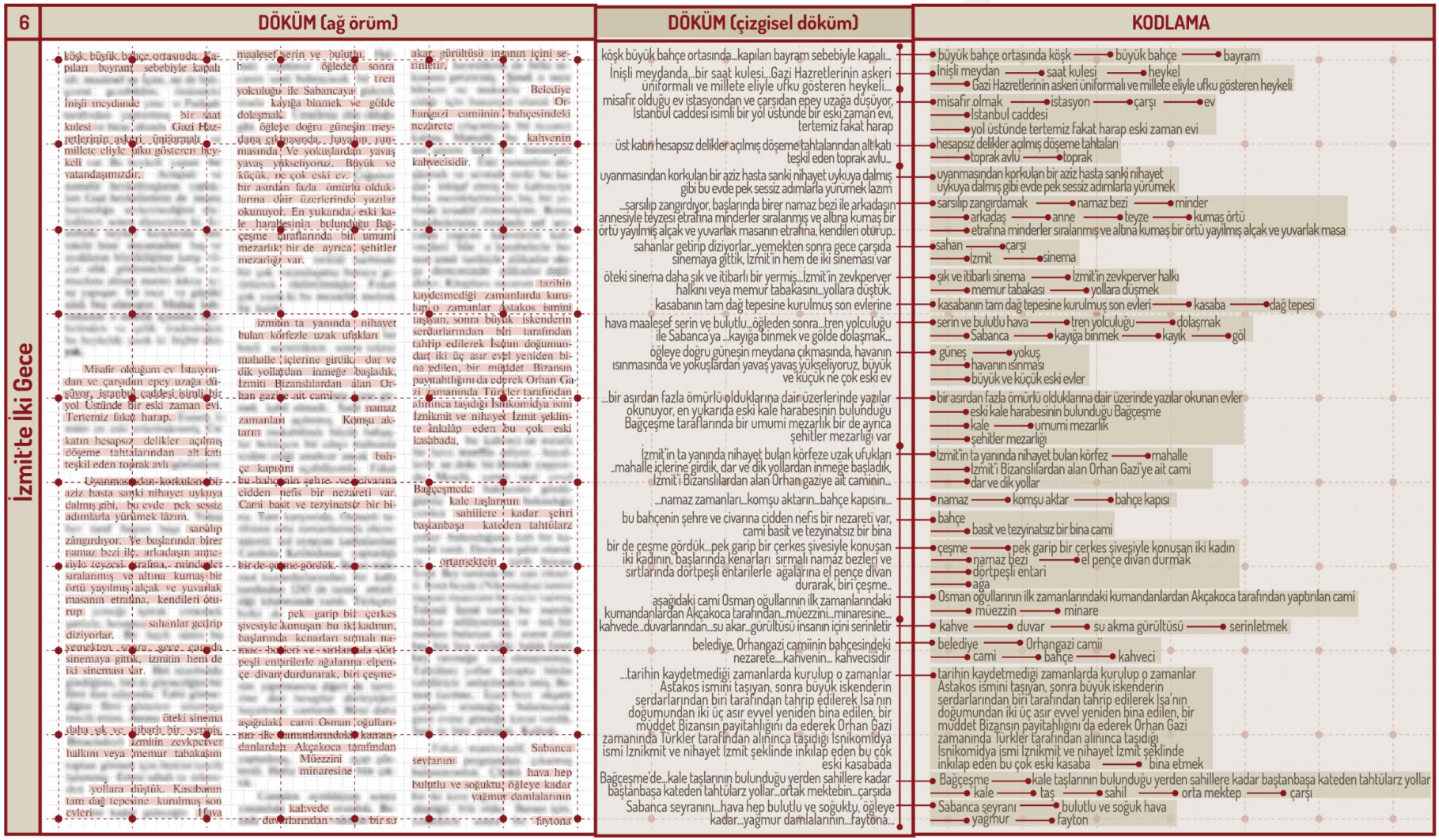
Ek 60. Adapazarı'nda Bir Gece döküm ve kodlama 2 (Anlatı V)

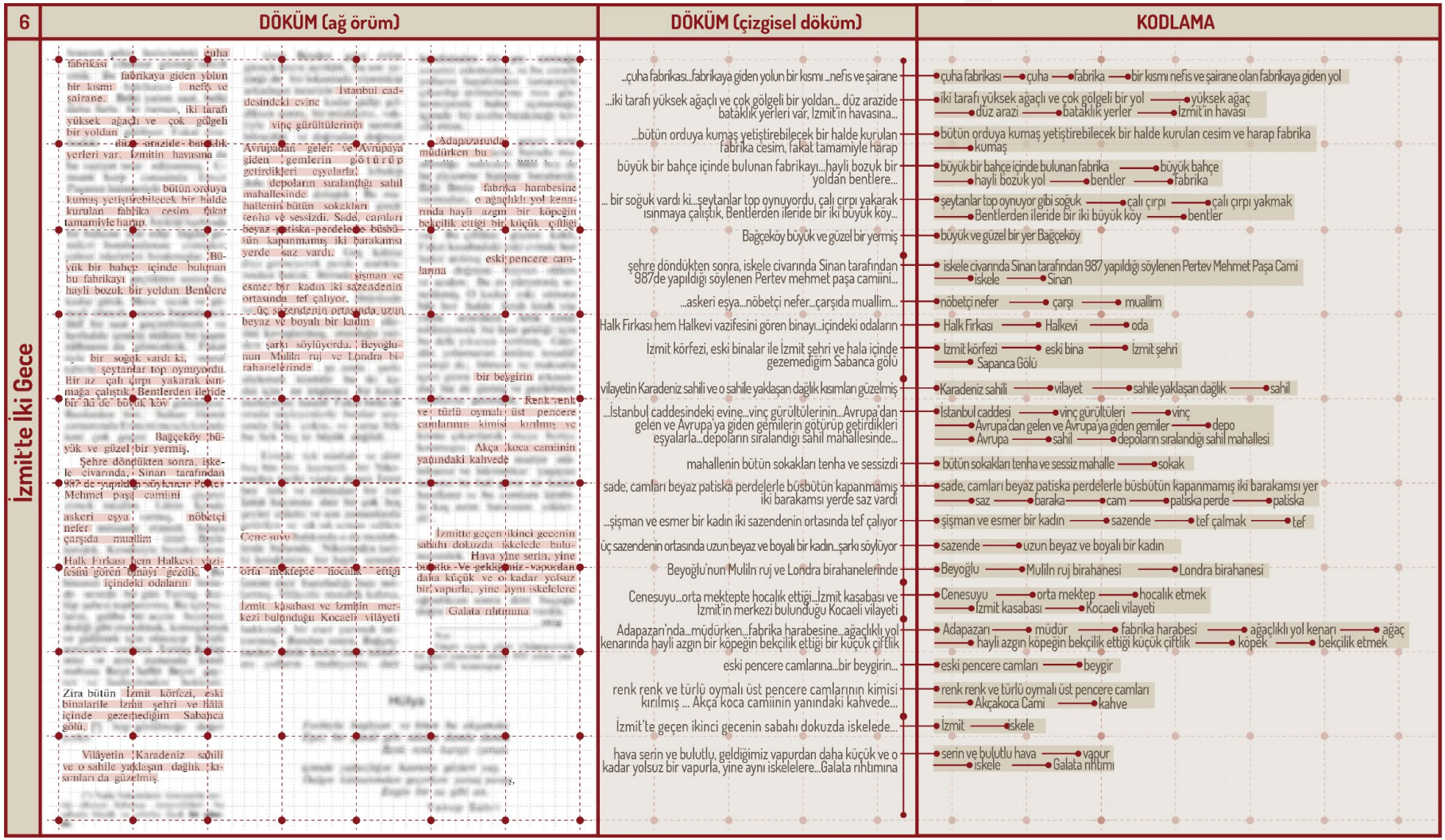
Ek 61. İzmit'te İki Gece döküm ve kodlama 1 (Anlatı VI)

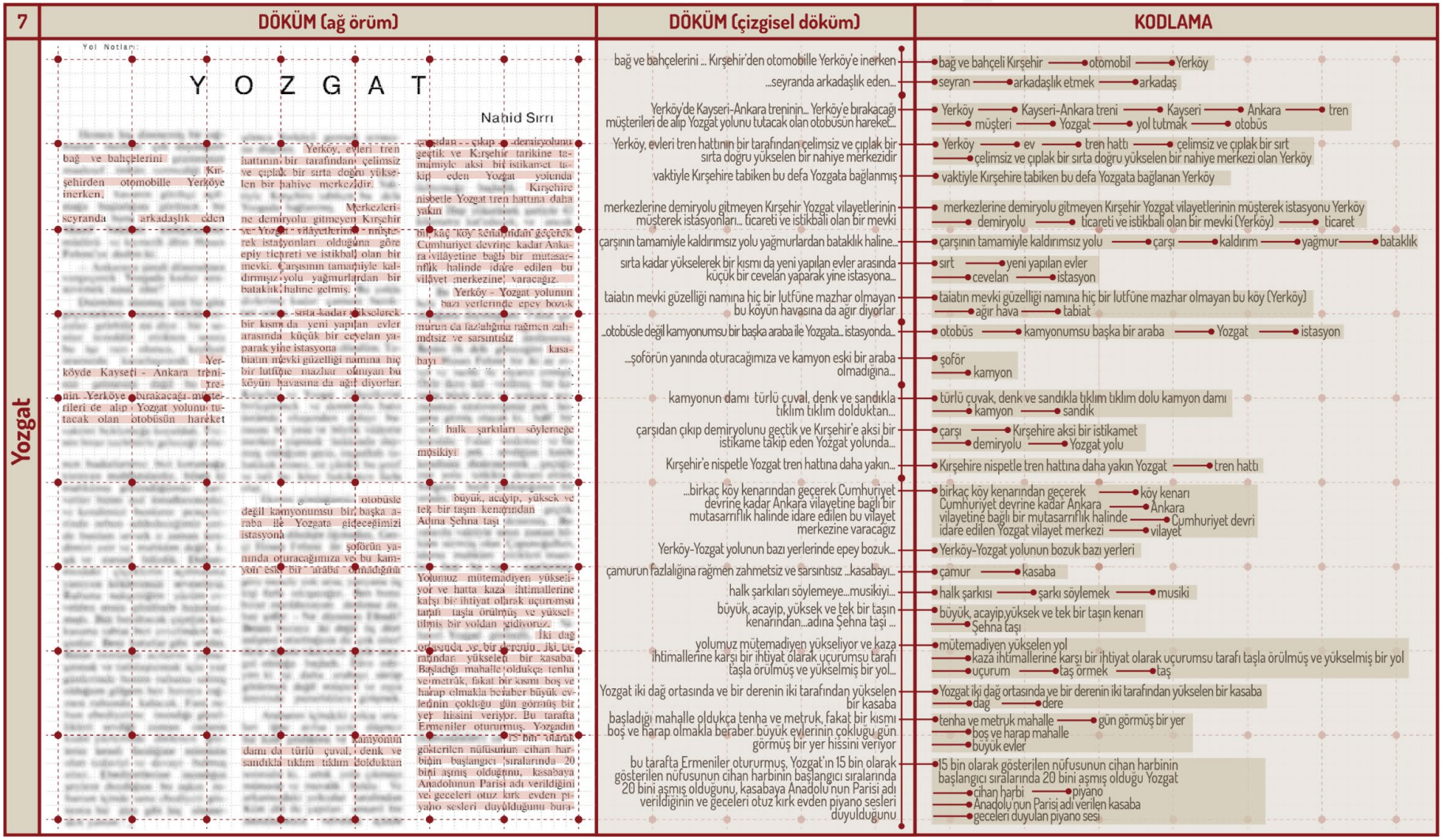
Ek 62. İzmit'te İki Gece döküm ve kodlama 2 (Anlatı VI)

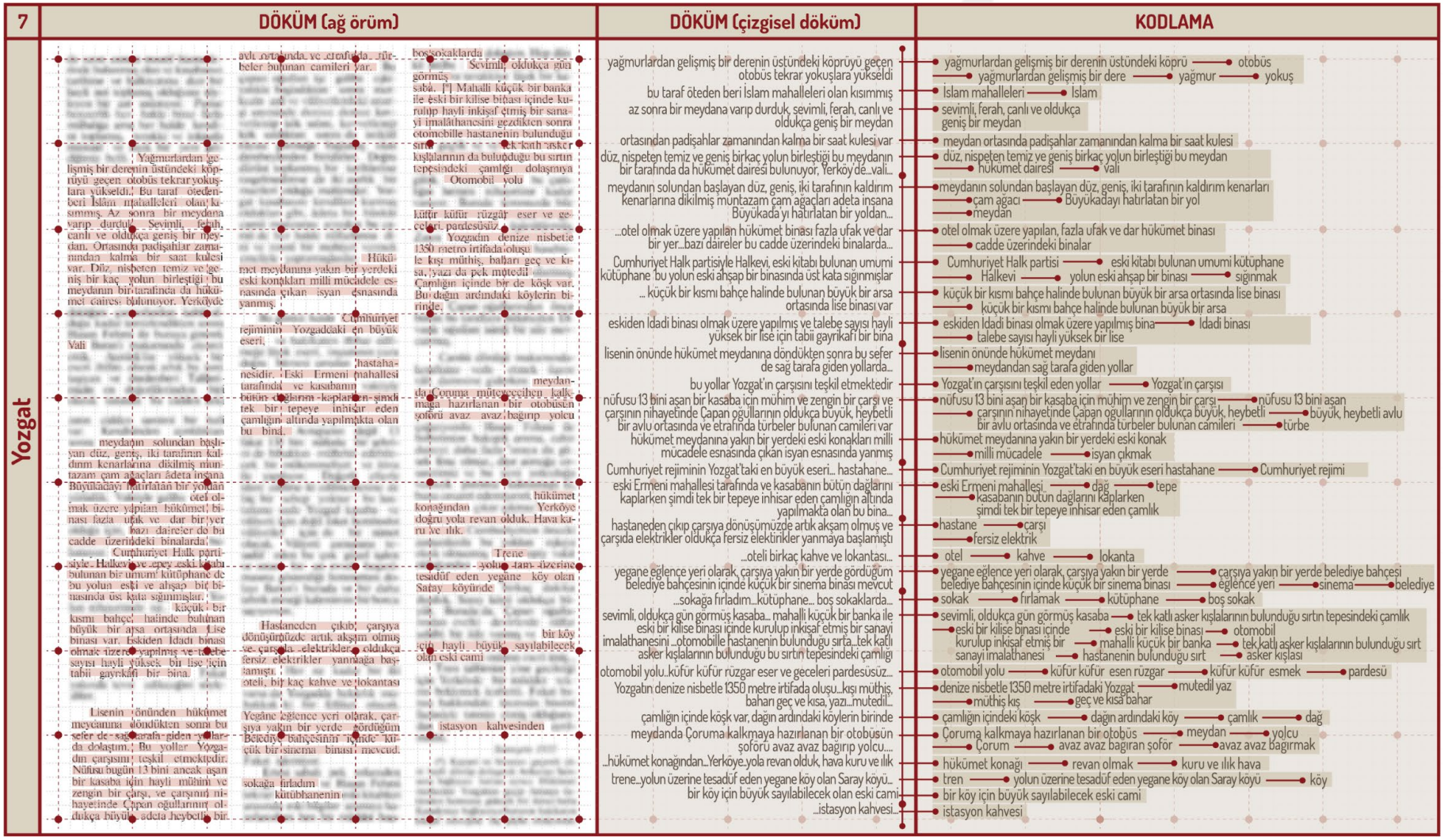
Ek 63. İzmit'te İki Gece döküm ve kodlama 3 (Anlatı VI)

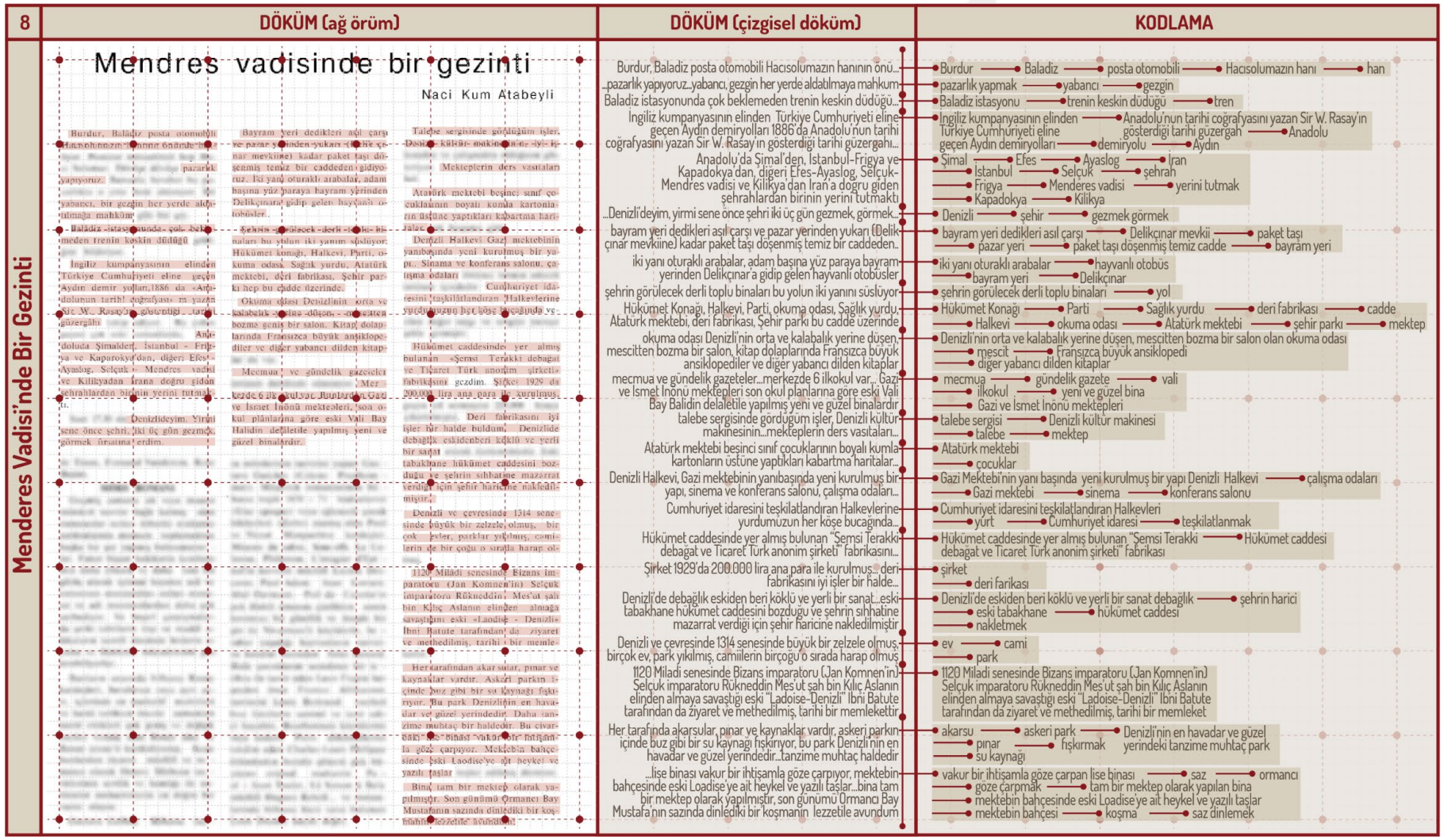
Ek 64. Yozgat döküm ve kodlama 1 (Anlatı VII)

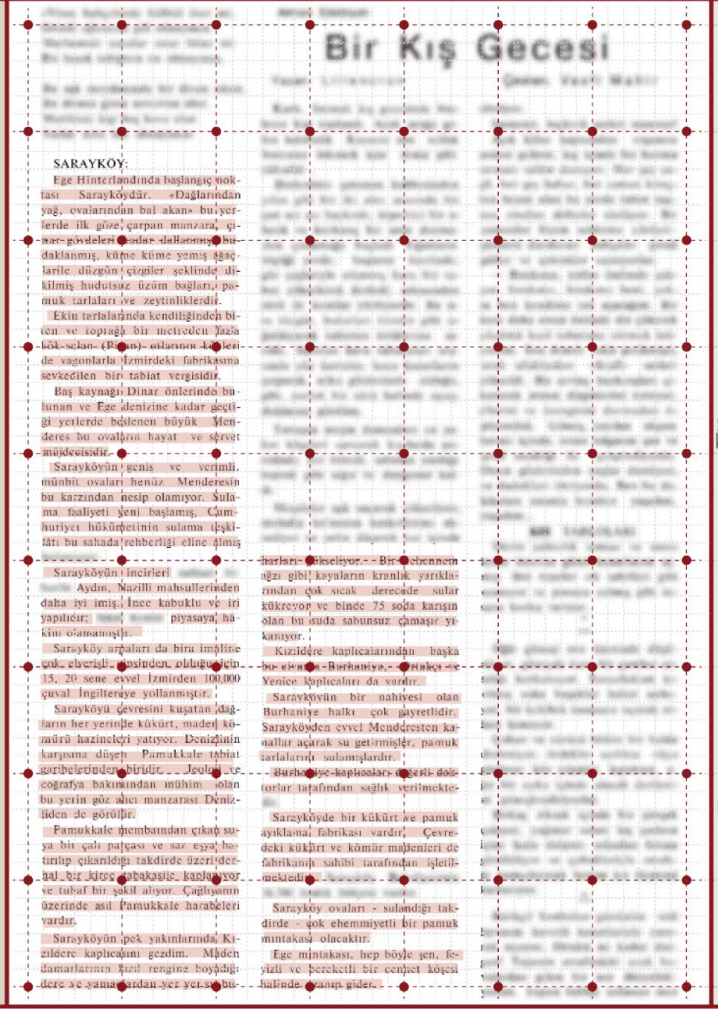
Ek 65. Yozgat döküm ve kodlama 2 (Anlatı VII)

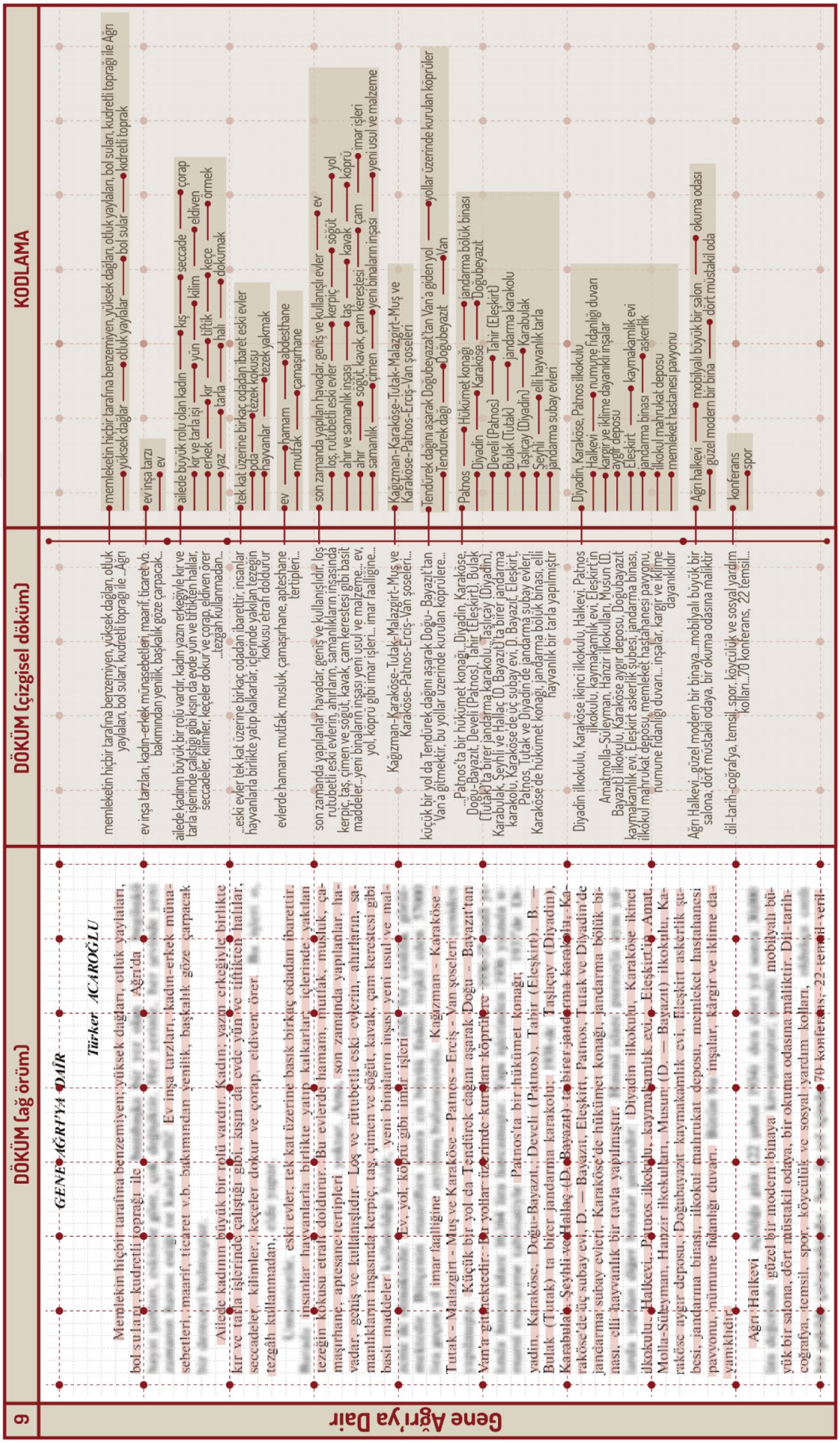
Ek 66. Menderes Vadisinde Bir Gezinti döküm ve kodlama 1 (Anlatı VIII)

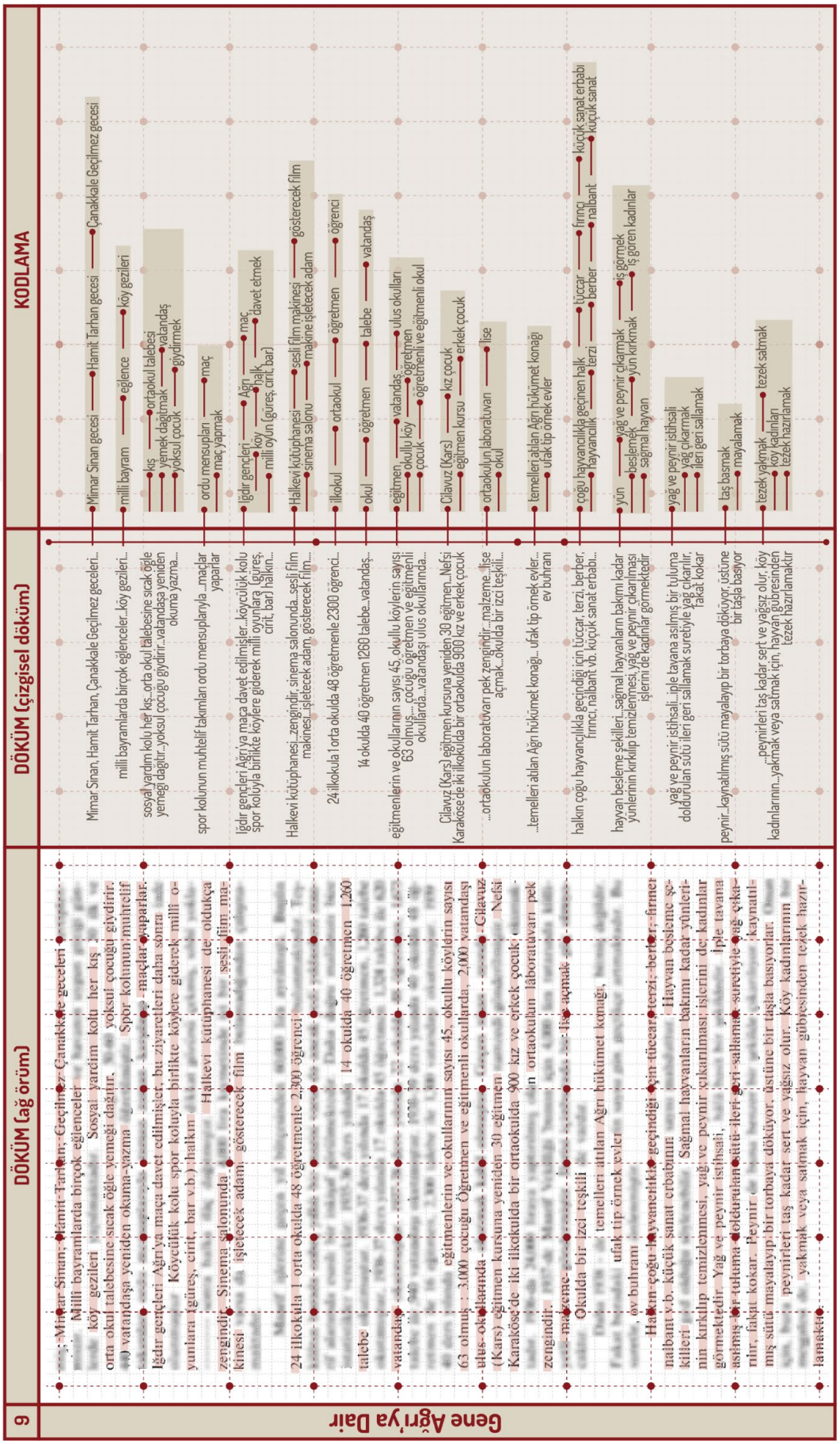
Ek 67. Menderes Vadisinde Bir Gezinti döküm ve kodlama 2 (Anlatı VIII)

8	DÖKÜM (ağ örüm)	DÖKÜM (çizgisel döküm)	KODLAMA
Menderes Vadisi'nde Bir Gezinti		Ege Hinterlandında başlangıç noktası Sarayköy'dür, dağlarından yağ, ovalarından bal akan bu yerlerde ilk göze çarpan manzara çınar gövdeleri kadar dallanmış, budaklanmış, küme küme yemiş ağaçlarile düzgün çizgiler şeklinde dikilmiş hudutsuz üzüm bağları, pamuk tarlaları ve zeytinliklerdir ekin tarlalarında kendiliğinden biten ve toprağa bir metreden fazla kök salan (Piyan) otlarının kökleri de vagonlarla İzmir'deki fabrikasına sevkedilen bir tabiat vergisidir baş kaynağı Dinar önlerinde bulunan ve Ege denizine kadar geçtiği yerlerde beslenen büyük Menderes bu ovaların hayat ve servet müjdecisidir Sarayköyün geniş ve verimli, münbit ovaları Menderes'in tarzından nasıp alamıyor, sulama faaliyetleri yeni başlamış, Cumhuriyet hükümetinin sulama teşkilatı bu sahada rehberliği eline almış... Sarayköy'ün incirleri...Aydın Nazilli mahsullerinden daha iyi imiş, ince kabuklu ve iri yapılıdır...piyasaya hakim olamamıştır Sarayköy arpaları da bira imaline çok elverişli cinsinden olduğu için 15-20 sene evvel İzmir'den 100.000 çuval İngiltere'ye... Sarayköyü çevresini kuşatan dağların her yerinde kükürt, maden kömürü hazineleri yatıyor, Denizli'nin karşısına düşen Pamukkale tabiat garibelerinden biridir, jeoloji ve coğrafya bakımından mühim olan bu yerin göz alıcı manzarası Denizli'den görülür Pamukkale membaından çıkan suya bir çalı parçası ve saz eşya batırılıp çıkarıldığı takdirde üzeri derhal bir kireç tabakası ile kaplanıyor ve tuhaf bir şekil alıyor, Çağlıyan'ın üzerinden asıl Pamukkale harabeleri vardır Sarayköy'ün pek yakınlarında Kızıldere kaplıcası gezdim, maden damarlarının kızıl rengine boyadığı dere ve yamaçlardan yer yer su buharları yükseliyor bir cehennem ağzı gibi kayaların karanlık yarıklarından çok sıcak derece sular kükrüyor ve binde 75 soda karışın olan bu suda sabunsuz çamaşır yıkanıyor Kızıldere kaplıcalarından başka bu civarda Burhaniye, Ortakçı ve Yenice kaplıcaları da vardır Sarayköyün bir nahiyesi olan Burhaniye halkı çok gayretlidir Sarayköyden evvel Menderes'ten kanallar açarak su getirmişler, pamuk tarlalarını sulamışlardır Burhaniye kaplıcaları değerli doktorlar tarafından sağlık verilmektedir Sarayköy'de bir kükürt ve pamuk ayıklama fabrikası vardır, çevredeki kükürt ve kömür madenleri de fabrikanın sahibi tarafından işletilmektedir Sarayköy ovaları-sulandığı takdirde çok ehemmiyetli bir pamuk mıntakası olacaktır Ege mıntakası hep böyle şen, feyizli ve bereketli bir cennet köşesi halinde uzanıp gider	Ege Hinterlandında başlangıç noktası Sarayköy — düzgün çizgiler şeklinde dikilmiş hudutsuz üzüm bağları, pamuk tarlaları ve zeytinlikler Ege Hinterlandı dağ — çınar gövdeleri kadar dallanmış, budaklanmış, küme küme yemiş ağaçlar ova — dağlarından yağ, ovalarından bal akan Sarayköy manzara — çınar — dallanmak — budaklanmak ekin tarlalarında kendiliğinden — ekin tarlaları — İzmir — tabiat biten ve toprağa bir metereden — kök salmak — fabrika fazla kök salan (Piyan) otları — vagon — sevk etmek baş kaynağı Dinar önlerinde bulunan ve Ege — Dinar denizine kadar geçtiği yerlerde beslenen ovaların — Ege Denizi hayat ve servet müjdecisi büyük Menderes — ova Sarayköyün geniş ve verimli, münbit ovaları Menderes sulama faaliyetleri Cumhuriyet hükümeti Sarayköy'ün ince kabuklu ve iri yapılı incirleri — Aydın Nazilli Aydın Nazilli mahsülleri — hakim olmak Sarayköy arpaları — İngiltere İzmir — bira imali Sarayköyü çevresini kuşatan — jeoloji ve coğrafya bakımından mühim olan, göz alıcı manzarası dağların her yerinde yatan kükürt, — Denizli'den görülen Pamukkale maden kömürü hazineleri — Denizli'nin karşısına düşen tabiat garibelerinden biri Pamukkale dağ — jeoloji — coğrafya Pamukkale membaından çıkan su çalı parçası — Çağlıyan'ın üzerindeki Pamukkale harabeleri saz eşya Çağlıyan Sarayköy'ün pek yakınlarındaki Kızıldere kaplıcası maden damarlarının kızıl rengine boyadığı dere ve yamaçlar maden damarları bir cehennem ağzı gibi kayaların karanlık — binde 75 soda yarıklarından çok sıcak derecede kükreyen sular — karışım olan su kaya — kükremek — çamaşır yıkamak Kızıldere kaplıcaları — Ortakçı kaplıcaları Burhaniye kaplıcaları — Yenice kaplıcaları Sarayköy'ün bir nahiyesi olan Burhaniye — çok gayretli Burhaniye halkı kanal açmak — Menderes — sulamak su getirmek — pamuk tarlası Burhaniye kaplıcaları — doktor kükürt ve pamuk ayıklama fabrikası — işletmek kükürt ve kömür madenleri fabrika sahibi Sarayköy ovaları — sulamak ehemmiyetli bir pamuk mıntakası şen, feyizli ve bereketli bir cennet köşesi halinde uzanıp giden Ege mıntakası

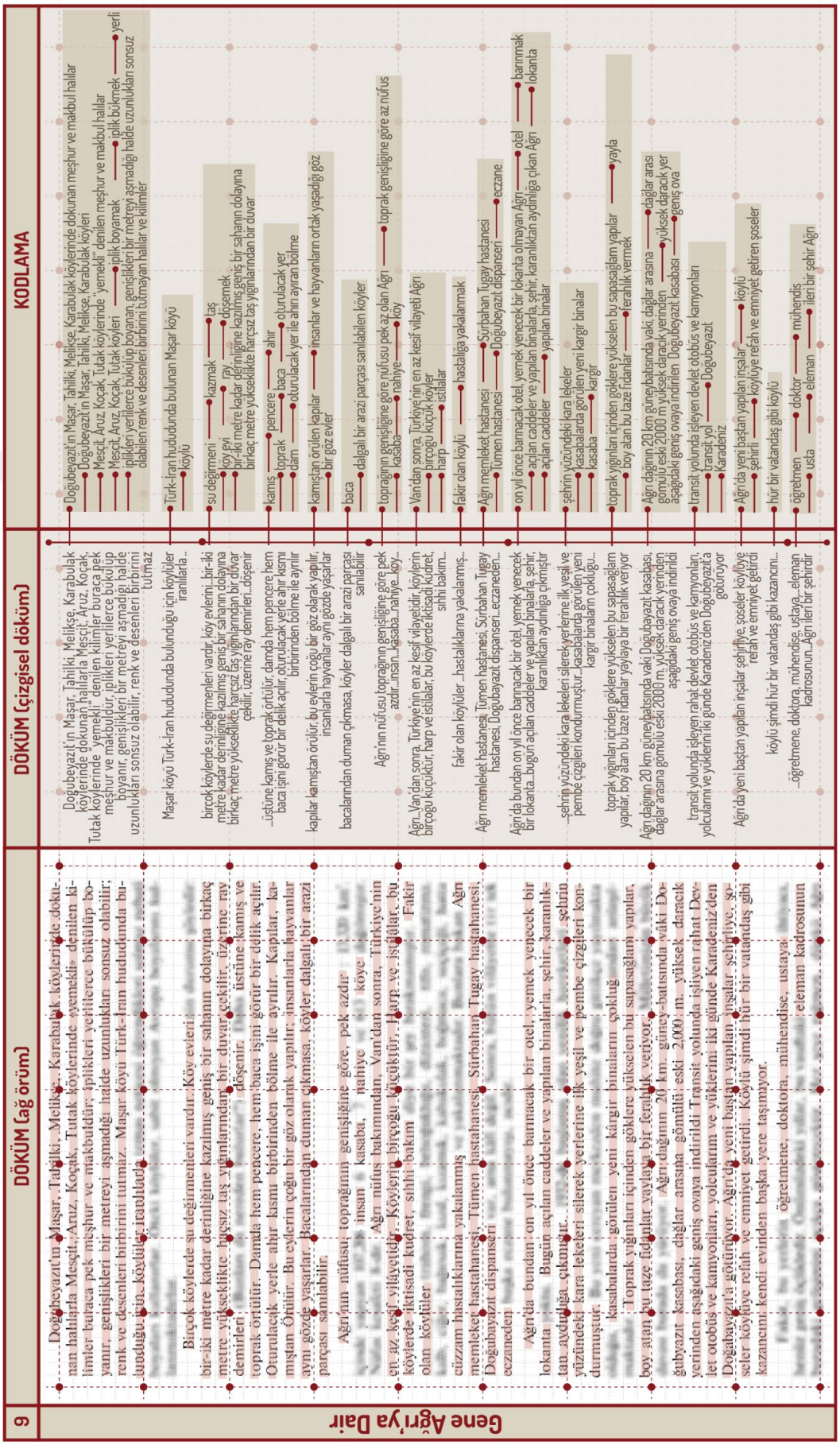
Ek 68. Gene Ağrı 'ya Dair döküm ve kodlama 1 (Anlatı IX)

Ek 69. Gene Ağrı 'ya Dair döküm ve kodlama 2 (Anlatı IX)

Ek 70. Gene Ağrı 'ya Dair döküm ve kodlama 3 (Anlatı IX)

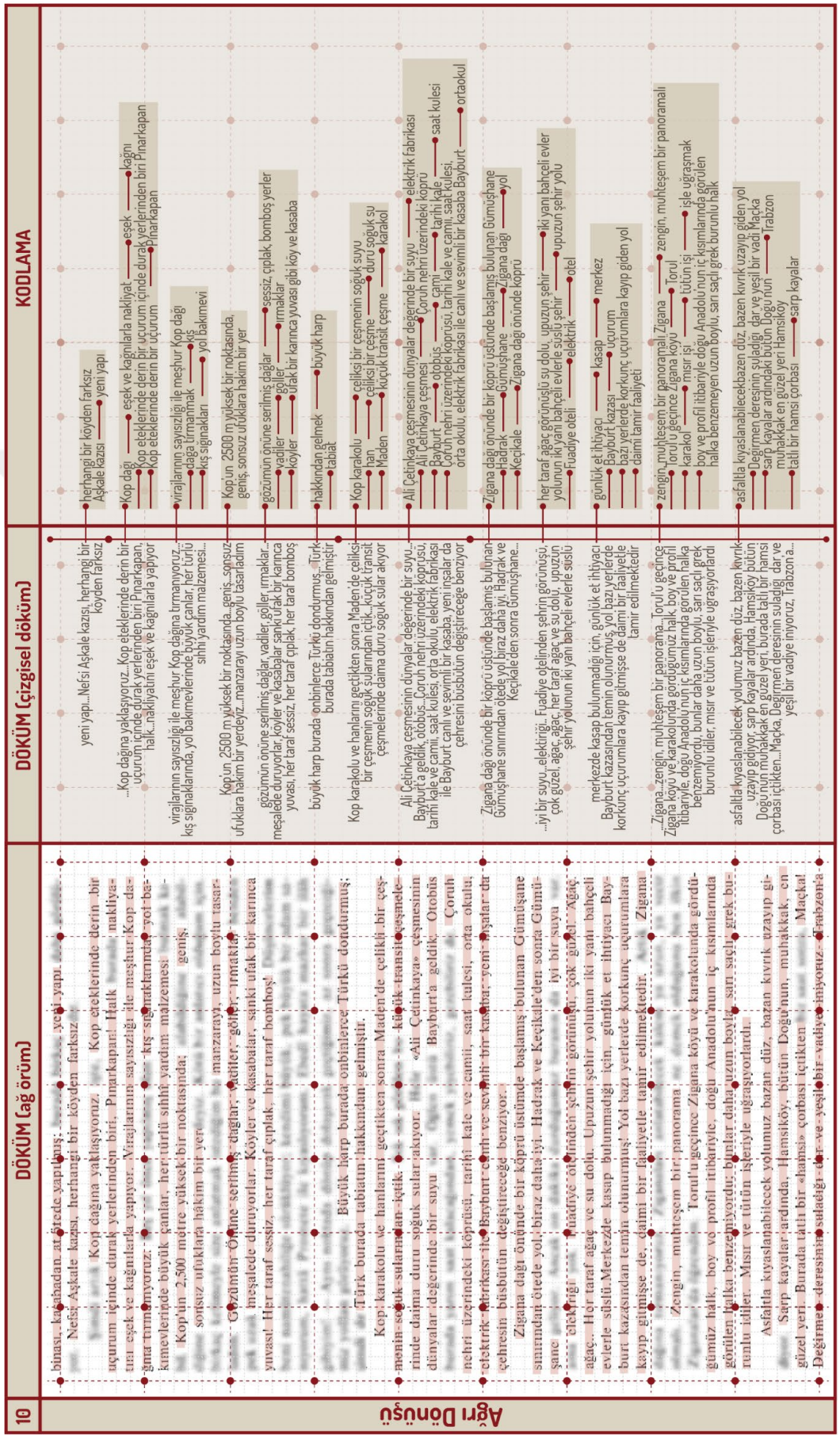
Ek 71. Ağrı Dönüşü döküm ve kodlama 1 (Anlatı X)

Ek 72. Ağrı Dönüşü döküm ve kodlama 2 (Anlatı X)

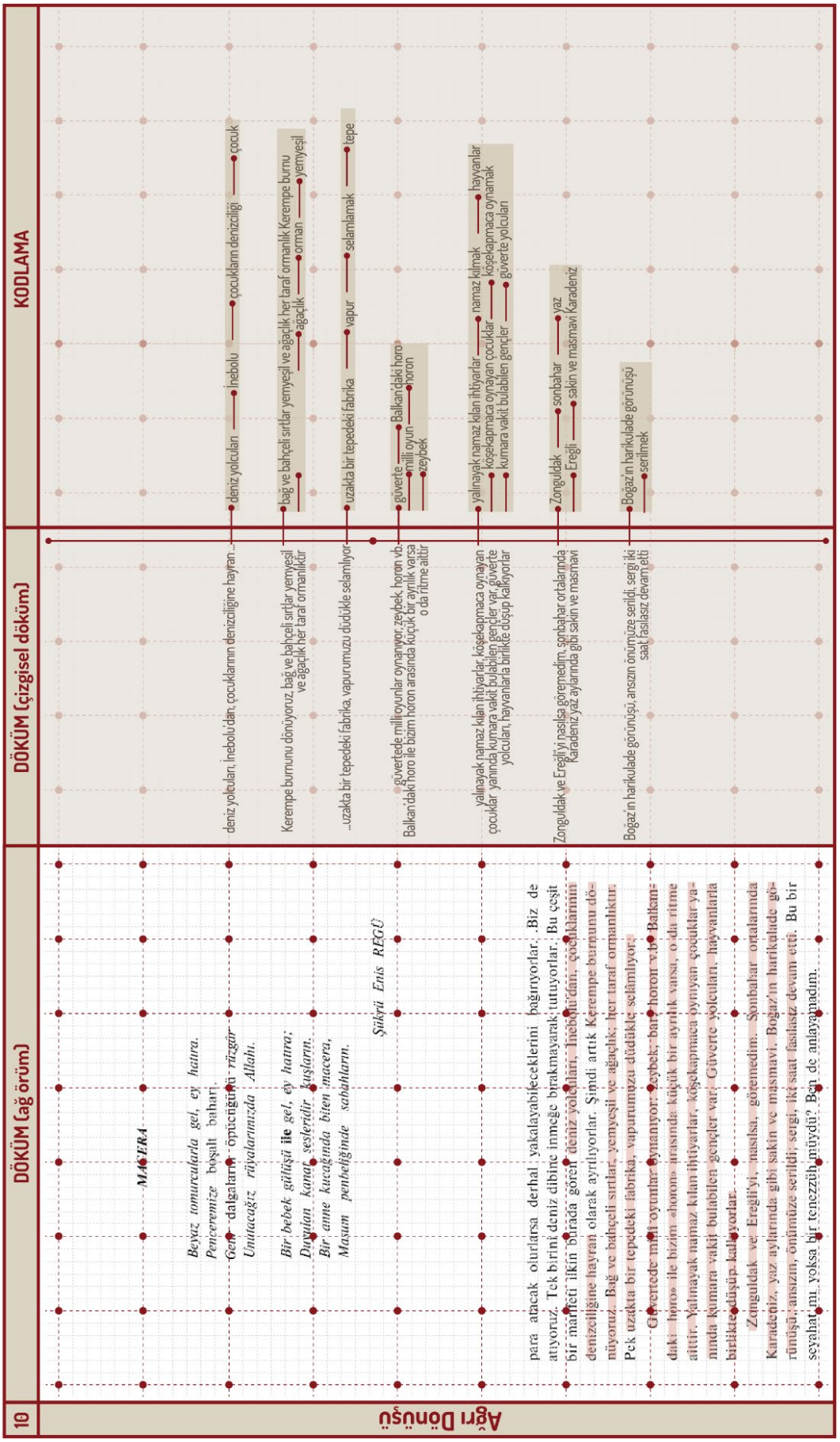
Ek 73. Ağrı Dönüşü döküm ve kodlama 3 (Anlatı X)

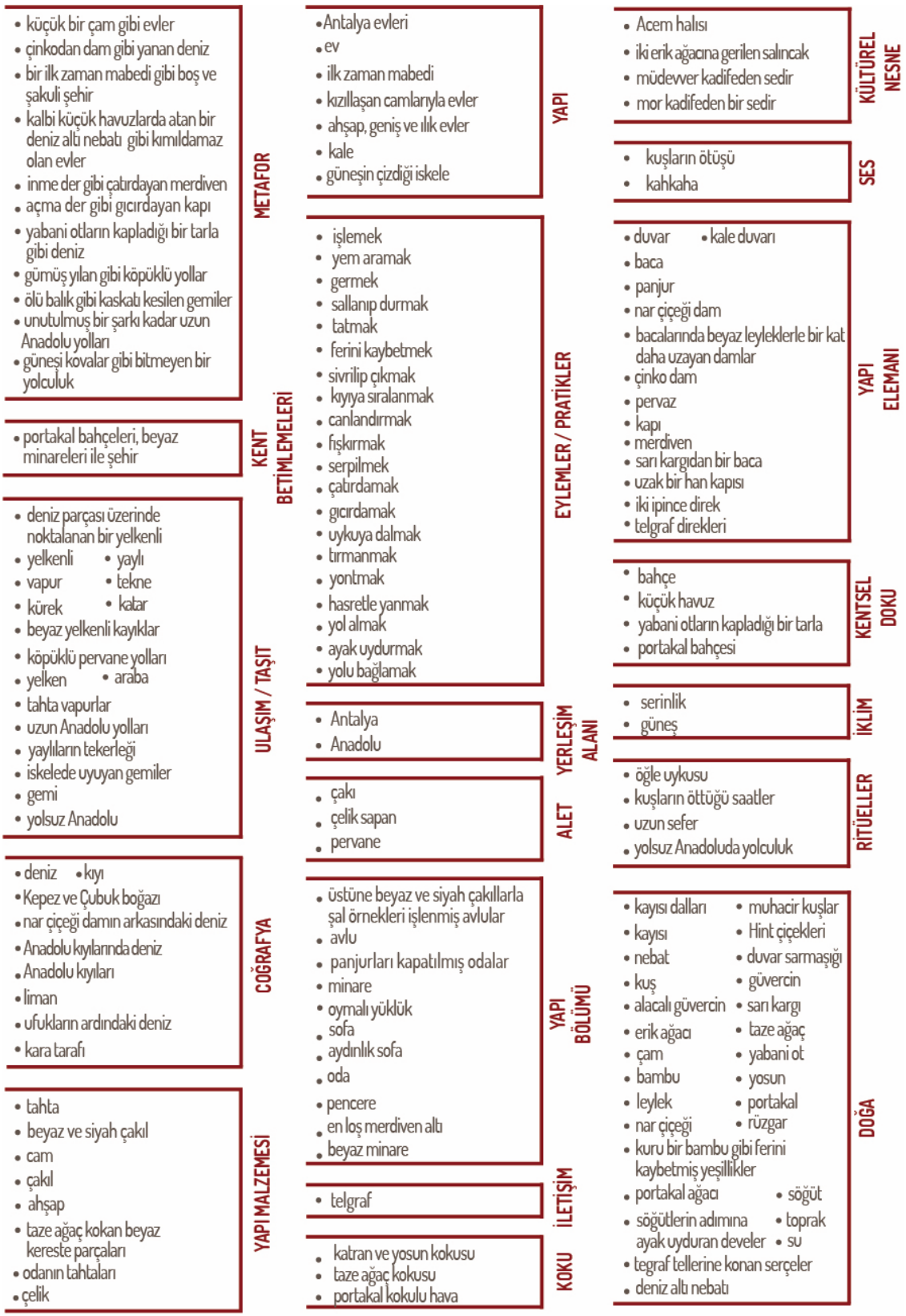
Ek 74. Ağrı Dönüşü döküm ve kodlama 4 (Anlatı X)

Ek 75. Ağrı Dönüşü döküm ve kodlama 5 (Anlatı X)

Ek 76. Antalya Hatıraları II kategorilendirme (Anlatı II)

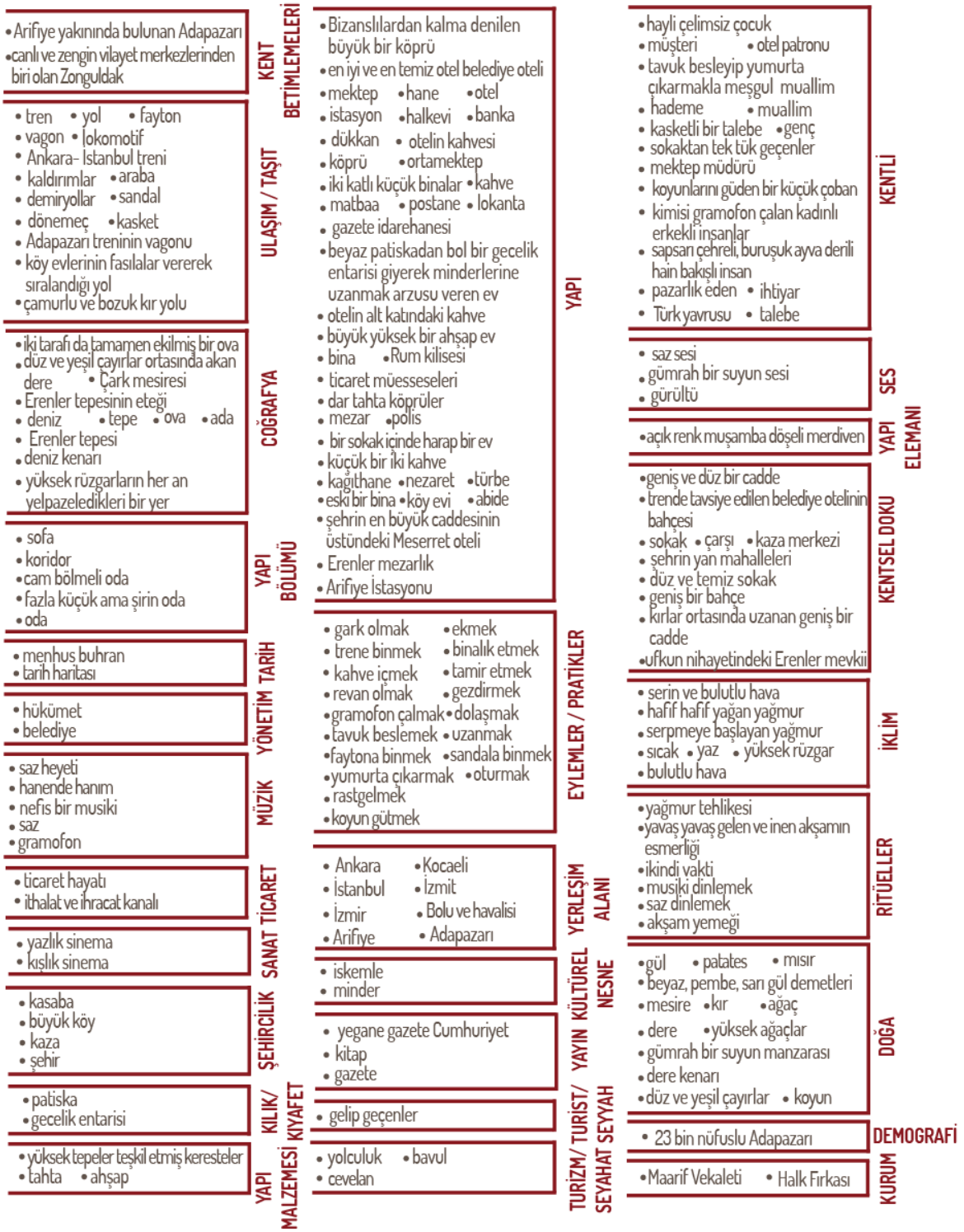
Ek 77. Antalya Hatıraları III kategorilendirme (Anlatı III)

Ek 78. Ankara'nın Güzellikleri kategorilendirme (Anlatı IV)

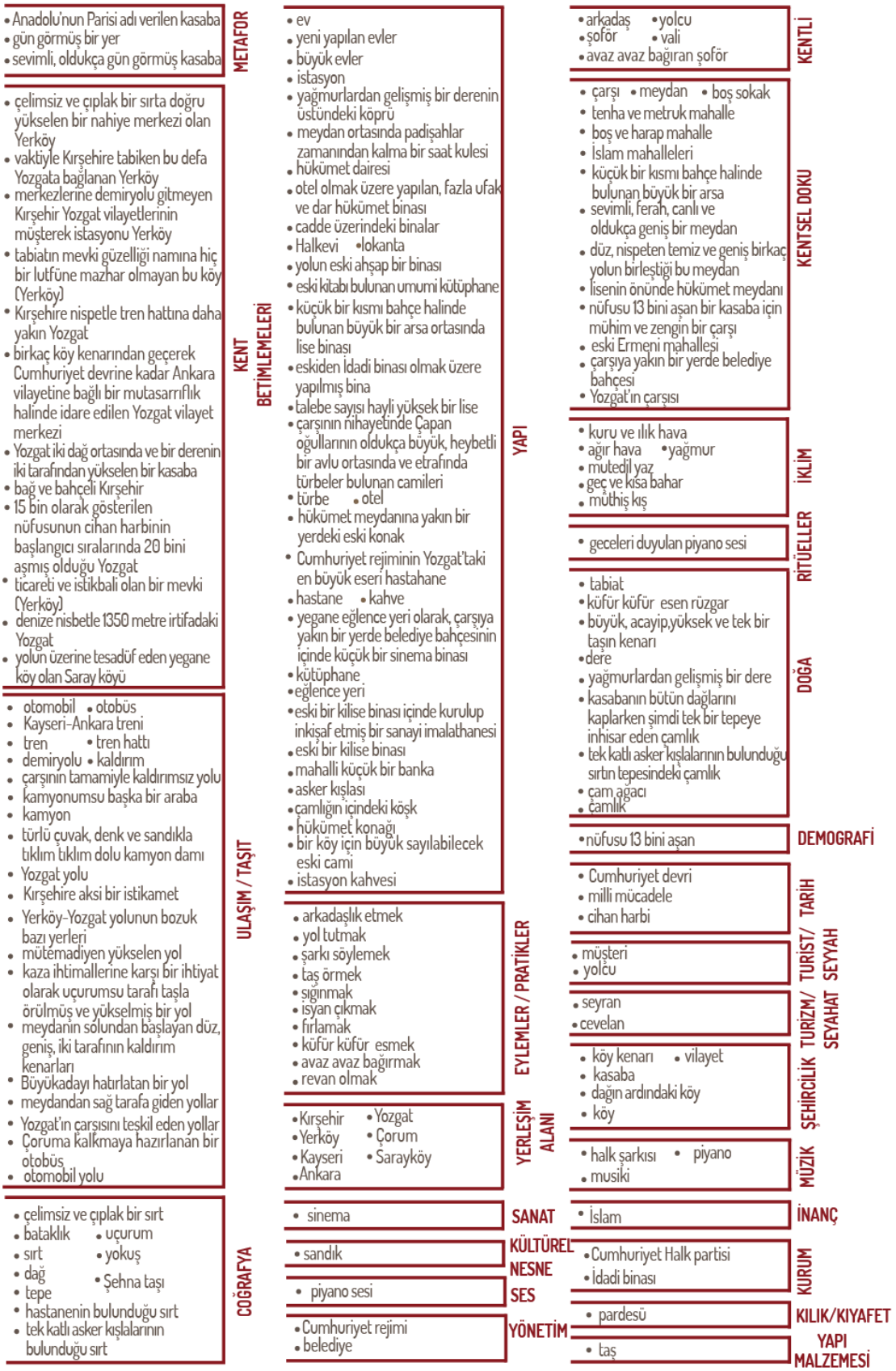
Ek 79. Adapazarı'nda Bir Gece kategorilendirme (Anlatı V)

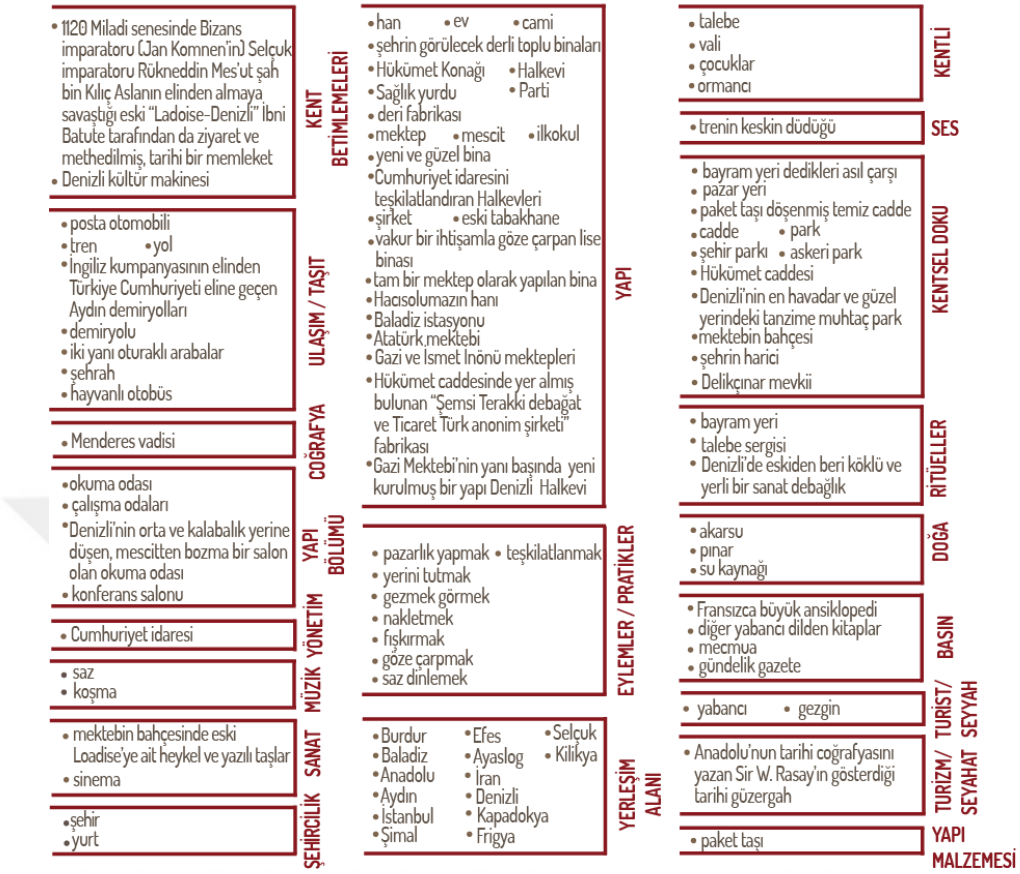
Ek 80. İzmit'te İki Gece kategorilendirme (Anlatı VI)

Ek 81. Yozgat kategorilendirme (Anlatı VII)

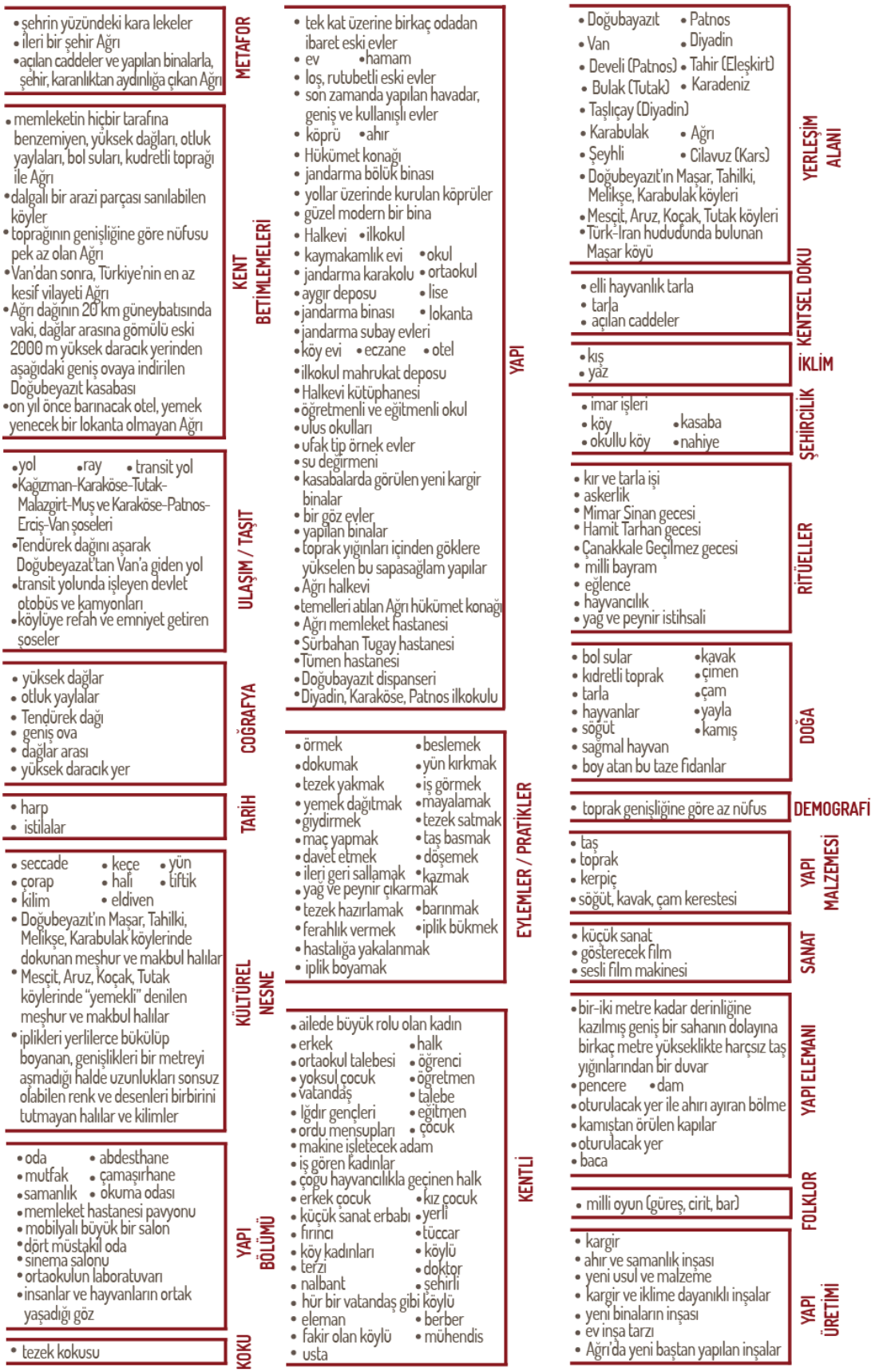
Ek 82. Menderes Vadisinde Bir Gezinti kategorilendirme I (Anlatı VIII)

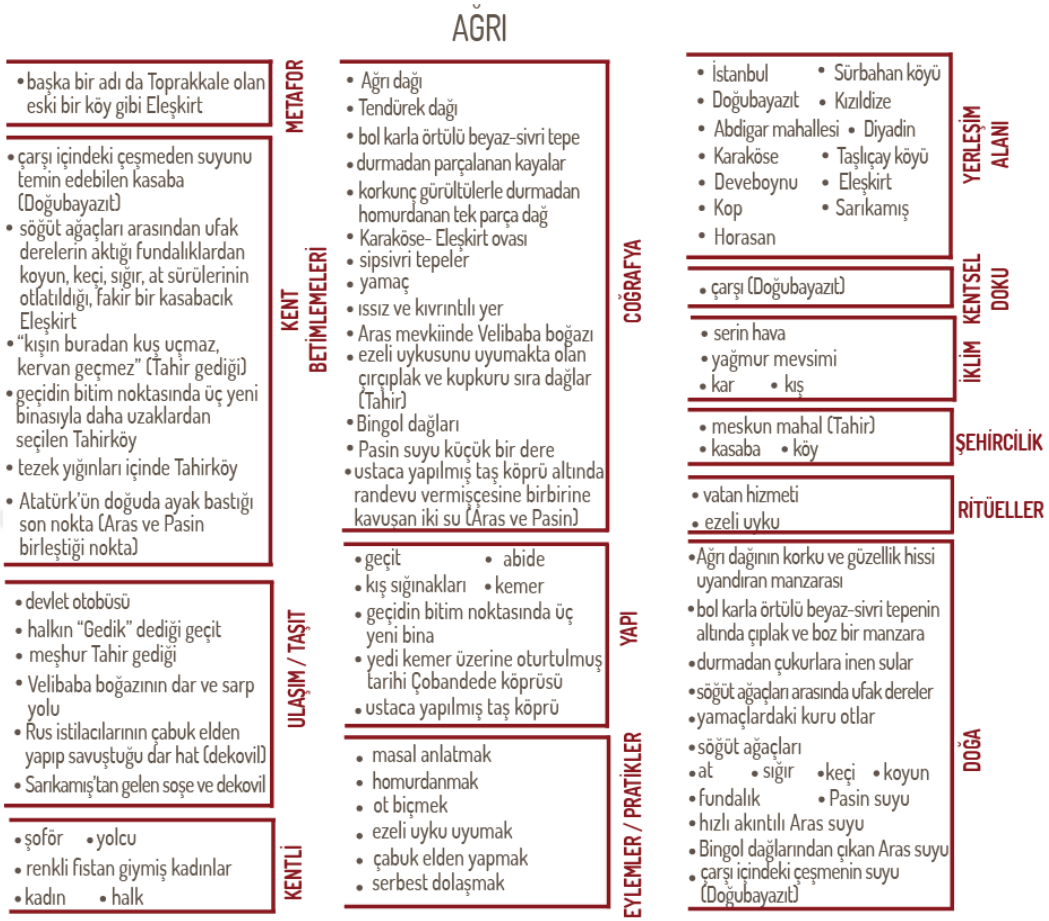
Ek 83. Menderes Vadisinde Bir Gezinti kategorilendirme II (Anlatı VIII)

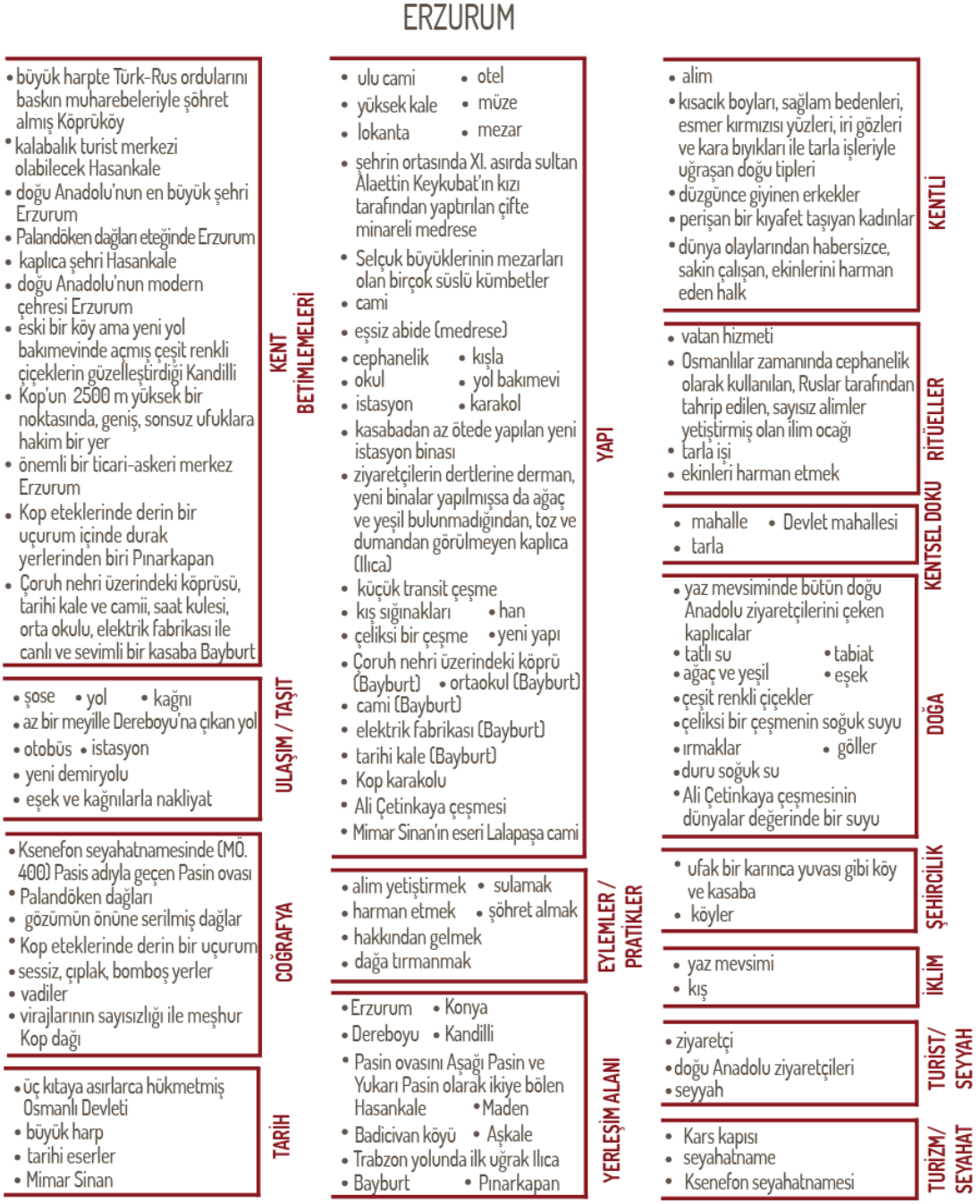
Ek 84. Gene Ağrı'ya Dair kategorilendirme (Anlatı IX)

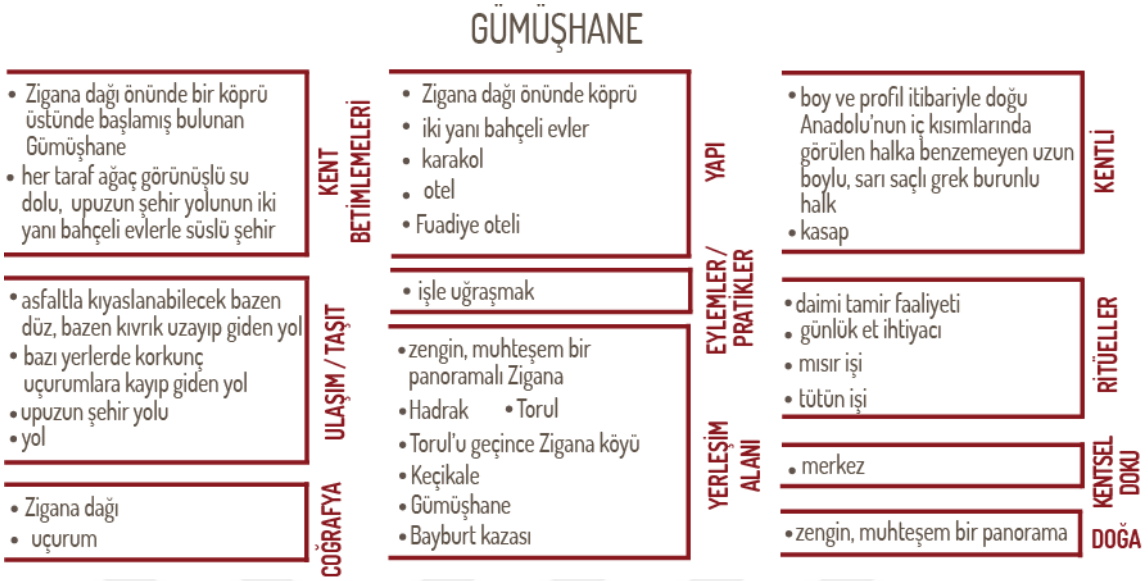
Ek 85. Ağrı Dönüşü kategorilendirme I (Anlatı X)

Ek 86. Ağrı Dönüşü kategorilendirme II (Anlatı X)

Ek 87. Ağrı Dönüşü kategorilendirme III (Anlatı X)

Ek 88. Ağrı Dönüşü kategorilendirme IV (Anlatı X)

Ek 89. Ağrı Dönüşü kategorilendirme V (Anlatı X)

ÖZGEÇMİŞ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde başladığı lisans eğitimini 2016 yılında fakülte ve bölüm birincisi olarak tamamladı, Erdem Aksoy Diploma Projesi Başarı Ödülü'nü aldı. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi Bina Bilgisi Anabilim Dalı'nda lisansüstü eğitimine başladı ve 2019 yılında tamamladı. Yüksek lisans eğitimi ile eş zamanlı olarak Trabzon'da mimarlık ofisinde çalıştı, 2018 yılında Erasmus Staj Hareketliliği kapsamında 2,5 ay süreli olarak Milano'da (İtalya) mimarlık ofisinde staj yaptı. 2019 Artvin Çoruh Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı'na Araştırma Görevlisi olarak atandı. Aynı yıl başladığı doktora eğitiminde TÜBİTAK BİDEB tarafından doktora bursiyeri olarak desteklenmeye başladı. 2021 Bahar yarıyılında İstanbul Teknik Üniversitesi'nden ders aldı. 2020 (Şubat)-2023 (Mart) yıllarında KTÜ Mimarlık Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev aldı. 2024 yılında yürürlüğe giren "Yaşayan Kent İmgesinin Kentsel Anlatı Kodları ile Araştırılması (Unarcode@)" adlı TÜBİTAK projesinde (2515-Cost Aksiyon Üyeleri Ar-Ge Destek Programı) araştırmacı olarak yer almaktadır. İyi derece İngilizce bilmektedir.

Yayınlar

- Kalkışım Sağlam, K. & Durmuş Öztürk, S. (2024). Spatial dimensions of literature: Ethnographic codes for the Prag'da Günler story by Nedim Gürsel. *Megaron*, 19(2), 110-122. https://doi.org/10.14744/megaron.2024.56667
- Bıyuk Öksüz, K. & Sağlam, K. (2024). Exploring the regenerative capacity of architecture in the Anthropocene era through Anne Heringer's architecture. *LivenARCH+ Journal*, 1(2): 190-204.
- Sağlam, K. (2023). Literary Atmosphere in Architecture: Peter Zumthor as a Narrative Case. *9th Internatıonal Conference On Narratıve And Language Studies*, Trabzon, Türkiye, 03-05 Ekim 2023, 245-257.
- Sağlam, K. & Bıyuk Öksüz, K., (2023). Kentte Zamanın Kuşatmasına Güncel Bir Yaklaşım: Rehber Harita Kapsamında Üsküdar Haritası. *13. Uluslararası Sinan Sempozyumu,* 27-28 Nisan 2023.
- Bıyuk Öksüz, K. & Sağlam, K., (2022). Discovering Dwelling Forms In Spandrel Spaces With A Parallax View: An Underneath Of Bridge In China, *Uluslararası Konya Mimarlık ve Sanat Sempozyumu*, IKAAS'22

- Sağlam, K. & Durmuş Öztürk, S., (2021). Rhizome As Other In Morphologıe City Metaphors, *LIVENARCH 7th International Congress Proceedings* Volume 1, ss: 393-410.
- Sağlam, K. & Durmuş Öztürk, S., (2020). Redefınıng The Concept Of Tımeless In Archıtecture: Cenotaph For Newton. *ARCHDESIGN'20 VII. International Architectural Design Conference*, DAKAM YAYINLARI, pp:135-146
- Sağlam, K. (2019). A Study On The City Museum: Space Syntax Analysis. *ARTHTHEO'19 XIII. International Conference on Theory and History of Architecture*, Özgür Öztürk DAKAM YAYINLARI, pp:133-146.